והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע

זהר על התורה

מהתנא האלהי

רבי שמעון בן יוחאי זלה"ה

חלק ראשון מספר שמות

הלא זה הוד והדר כתר"ר בקדש זוה"ק עם **סתרי תורה ומדרש הנעלם** עם פקודי אורייתא מרעייא מהימנא ותוספתא על קצת פרשיות החלו מעלין · הלא ימצאו מראה מקום מפסוקי תנ"ך ומאמרי הזוה"ק עצמו ופירושים והגהות מס' אספקלריא המאירה והגהות יש **מאי"ן** מהגאון הרב **חיד"א** ז"ל נפשו בטוב תלין · הלא טוב אלו הן מדבריו'ת הסופגנין והדובשנין והאחמטות **ותוספות** חדשים אשר אסף וקבץ ננע' הרב כמוה"ר **אב"א** נר"ו אשר הכין ופעל זהר"י חמה ובאלו היו רגילין · הלא מראם הן מזהירין פעמים רבות האירו ברקים ירדו מחוקקים בעיר המהוללה **ליוורנו** יע"א בכל הארץ יצא קום הכהו והרורי משופרי שופרי קרן זוי'ת הופי סדרי זיהר'א ליהודים היתה אורה זו תורה תבלין · הלא עתה לעת כזאת שעתא קיימא הוסיפה על המאורות שהיכ'ן זהירות ילכו לארבעת'ן ובא האו'ת גדולה שבגדולות לכל האותות הייפו ריבותיה מפני מראית העין יראו ישרים וישמחו כל חוז'י זקנים עם נערים יושבים וקורין הן נגלין ' הלא אזן מלין תבחן הדברים מגיהי'ם **נוסחי דווקני** סדר'י ברור'ין ויתרון הכשר בהגהה מדוייקת ומזוקקת כפי אשר נדפס בעי'ת ליוורנו יע"א דף על דף על חד תרין אשרי עין ראתה ואזן שמעה ותאשרהו הוא זיו'ם הוא הדר'ה כלי'ל הוא בהדרי'ך הדרי'ן לכללי'ן ' הלא בראשי האנשים האלה שלמים הרי אלו חולי'ן טומוס של ברכות למחזיקים בה ותומכיה והמשכילים יזהירו ואספו שמה כל ההדרים כאיש אחד חברים אזרו חיל לאדפוסי הדרא ה' צבאות יגן עליהם ולבניהם אחריהם עד כי יבא שילה ואסף נדחי ישראל ובא לציון גואל ה'ן ישראל כנג'ין :

פה **אזמיר** יע"א

תמ"א המלך סולטן **עבדול עזיז** יר"ה ותמ"א

שנת תושע **י'ה'ו'ד'ה ו'י'ר'ו'ש'ל'ם** תשכון לבטח לפ"ק (ירמיה ל"ג)

בדפוס חדש של **הח"ק** יצ"ו ע"י החכם **ר' ציון בנימן** רודיטי הי"ו

ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד : גל עיני ואביטה

נפלאות מתורתך : עץ חיים היא

למחזיקים בה ותומכיה מאשר

דא גזרה דאורייתא מעט"ר מוה"ר חיים ומלך נר"ו

כגון דא צריך לאודועי לכל קהלא קדישתא · כגזרת עירין גזרה דאורייתא ' וככל אלות הברית וליטותא ושמתא · למען אשר לא יקרב איש זר בלא הורמנותא · למען דפו"ס את ס' **הזוה"ק** באותיות מרובעו'ת דברים הנקנים . מיום התחלת ההדפסה עד מלאת לו שנים עשר שנים · וכל העובר על הפקודים יגורהו כחרמו · אל בשרו ואל עצמו · **נחש** כרוך על עקבו ' כתן עיניו בו · ליטרקיה חוויא דרבנן אין רפואה למכתו ' ושומע לי ישכן בטח הנה שכרו אתו ' והמשכלים יזהירו **כזוהר** ' וכעצם השמים לטוהר ' כיר"א :

פרשת שמות

ואלה שמות

בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו °והמשכילים דניאל י"ב
יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד ·
והמשכילים אלין אינון דמסתכלי ברזא דחכמתא (נ"א יזהירו
דנצצין ברזא דחכמתא) · יזהירו נהרין ונצצין בזיוא דחכמתא
עלאה · כזהר נהירו נציצו דנהרא דנפיק מעדן · ודא איהו רזא
סתימא דאקרי (א) *הרקיע בידה קיימין כוכביא ומזלי שמשא ברא' א'
וסיהרא וכל אינון בוצינין דנהורא : ל"ד ק'

זהר

א) פי' יסוד פי' יסוד בינה דבינה חסדים וגבורות ושמשא וסיהרא הם זו"ן ובוצינין הם בי"ע כולם קיימים מיסוד דבינה וע' במק"מ הרמ"ב :

זהר דהאי רקיע נהיר בנהירו על גנתא ואילנא דחיי קיים במציעות גנתא דענפוי חפיין (ר"א עליה) (נ"א עלֵ) כל אינון (ב) דיוקנין ואילנין וכוסמין דבגנתא במאנין דכשרן ומטללין תחותיה כל חיות ברא וכל צפרי שמיא ידורון תחות אינון ענפין:

זהר איבא (ג) דאילנא יהיב חיין לכלא · קיומיה לעלם ולעלמי עלמין · סטרא אחרא לא שרייא ביה אלא סטרא דקדושא זכאה חולקיהון אינון דטעמין מניה אינון קיימין לעלם ולעלמי עלמין · אלין אקרון משכילים וזכאן חיין בהאי עלמא וחיין בעלמא דאתי:

זהר אילנא דא זקפא לעילא לעילא חמש מאה פרסי הלוכיה שתין (ד) רבוא איהו בפשיטותיה בהאי אילנא קיימא חד זהרא · (ה) (זהר) כל גוונין קיימין ביה אינון גוונין סלקין ונחתין לא מתישבי בדוכתא אחרא בר בההוא אילנא · כד נפקי מניה לאתחזאה בגו זהר דלא נהרא מתישבן ולא מתישבן קיימן ולא קיימן בגין דלא מתישבן באתר אחרא · מאילנא דא נפקי (ו) תריסר שבטין דמתחממן ביה ואינון נחתו בהאי זהר דלא נהרא לגו גלותא דמצרים בכמה משריין עלאין הה"ד ואלה שמות בני ישראל וגו' ר' שמעון פתח °היה היה דבר יי' (ז) היה היה תרי זמני יחזקאל א'

כ) פה מדבר אזר התיקון וזהו דיוקנין עם ייס קיום וכוסמין כמאנין דכשרן ר"ל שהכלים הראשונים נשברו להפריד מהם הרע שהיה מעורב בהם טו"ר קדושה וקני' שהבירתן היא טהרתן ולכן אז לא היה ביסום מצד הרע המעורב בהם ועת היו מאנין דכשרן אבל אחר הבירור שנעשו דיוקנין בקיו' אז היה ביסום ונקראים כלי' כשרים שכשנשברו נפ"ד המות מהם ונתקנו ונשארו כשרי' ואז זהר יהיב חיים לכלא הרמ"ז בשם מהרי"ן נ) הו"ה ד) ו' קצוות ה) עיין ריש פ' ל"ל מזה ו) פי' נשמת י"ב שבטים הם מ"ב גבולי אלכסון הנאים מת"ת ליסוד וכ' הרמ"ק בספר א"כ חלק ו' סי' מ"ה וז"ל דע כי בת"ת יש י"ב גבולי אלכסון והם גבול דרומי' רומית גבול דרומית תחתי' ודרומית מזרחי' ודרומית מערבי' הם ד' עוד גבול צפונית רומית צפונית תחתית צפונית מערבית צפונית מזרחית הם ד' עוד גבול מזרחית רומית מזרחית תחתית עוד גבול מערבית רומית מערבית תחתית הם י"ב כנגד י"ב אורות עליונות להם י"ב הויות להם מרכבה י"ב שבטי ישראל עכ"ל ונם' י פ"ה עיין עליו בסדר י"ב גבולי האלכסון פרש"ב י) ולקמן ה' א' פ"ב א' לך לך פ"ס ע"א ויל"א קמ"ח ש"א

זמני אמאי · ותו אית לשאלא אי יחזקאל נביאה מהימנא הוה
אמאי גלי כל מה דחמא מאן דמלכא אעיל ליה בהיכליה אית שמות פ"כ כ'
ליה לגלאה רזין דחמי · אלא ודאי יחזקאל נביאה מהימנא הוה
וכל מה דחמא במהימנותא איהו (א) וברשותא דקב"ה גלי כל
מה דגלי וכלא אצטריך · ואמר ר"ש מאן דרגיל למסבל צערא
אע"ג דאתי לפום שעתא צער סביל מטלנוי ולא חייש אבל מאן
דלא רגיל בצער והוה כל יומוי בתפנוקין ועדונין ואתי ליה צערא
דא איהו צערא שלים וע"ד אצטריך למבכי · כך ישראל כד נחתו
למצרים רגילין בצערא הוו דהא כל יומוי דההוא זכאה אבוהון
בצערא הוה וע"ד סבלו גלותא כדקא יאות אבל גלותא דבבל
ההוא הוה צערא שלים ההוא הוה צערא דעלאין ותתאין בכאן
עליה עלאין דכתיב °הן אראלם צעקו חוצה וגו' · תתאין דכתיב ישעיה ל"ג
°על נהרות בבל שם ישבנו וגו' · כלהון בכו על גלותא דבבל תהלים קל"ז
מ"ט בגין דהוו בתפנוקי מלכין דכתיב °בני ציון היקרים וגו' · איכה ד'
(אד"ג דתנן א"ר יצחק מאי דכתיב על ההרים אשא בכי ונהי אלא
אלין אינון טוריא רמיא דעלמין · ומאן אינון טוריא רמיא אינון
בני ציון היקרים המסלאים בפז) · והשתא הוו נחתין בגלותא
בריחיא על קדליהון וידיהון (ב) מהדקן לאחורא וכד (הוו עאלו)
בגלותא בבבל חשיבו דהא לית להו קיומא לעלמין דהא קב"ה
שביק לון ולא ישגח בהון לעלמין · ותנינן אר"ש בההיא שעתא
קרא קב"ה לכל פמליא דיליה וכל רתיכין קדישין וכל חילוי
ומשרייתיה ורברבנוי וכל חילא דשמיא ואמר לון מה אתון עבדין
הכא ומה בני רחימאי בגלותא דבבל ואתון הכא קומו חותו
כלכון לבבל (ג) ואנא עמכון הה"ד °כה אמר יי' למענכם שלחתי ישעיה מ"ג
בבלה

א) ומ"ש בחגיגה די"ג ב' דיחזקאל דומה לבן כפר היינו לגריעותא כמו י"מ רק על פי הדבר היה לכחם ישראל וכמ"ש ברשותא דקב"ה גלי וכלא אצטריך וכו' · מא"ן : ב) קשורים : ג) א"ה כך הם דברי רשב"י במגילה כ"ט ע"א תניא רשב"י אומר בא וראה כמה חביבין ישראל לפני הב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהם גלו לבבל שכינה עמהם שנאמר למענכם שלחתי ועיין זהר בחקתי קט"ו א' וע"ין בפי' הרב"ע ז"ל על ישעיה שנראה מדבריו שהיה קורא שלחתי בקבוץ שפתים כדרשת חז"ל ועיין גלות השכינה שכו' גם זה יוכיח לכל דובר אמת בלבבו שלא נעלמו סודות הקבלה מחכמי הגמרא כדברי המכחישים :

בכלה וגו׳ ׳ למענכם שלחתי בבלה דא קודשא בריך הוא׳ והורדתי בריחים כלם אלין כל רתיכין ומשריין עלאין ׳ כד נחתו לבבל אתפתחו שמיא ושראת רוח נבואה קדישא על יחזקאל וחמא כל מה דחמא ואמר לון לישראל הא מאריכון הכא וכל חילי שמיא ורתיכון דאתו למדר ביניכון ׳ לא הימנוהו עד דאצטריך לגלאה כל מה דחמא וארא כך וארא כך ׳ ואי גלי יתיר מה דגלי כלא אצטריך ׳ כיון דחמו ישראל כך חדו וכד שמעו מלין מפומיה דיחזקאל לא חיישו על גלותהון כלל דהא ידעו דקב״ה לא שביק לון וכל מאי דגלי ברשותא גלי ׳ ותנינן בכל אתר דישר׳ גלו תמן שכינתא גלתה עמהון והכא בגלותא דמצרים מה כתיב ואלה שמות בני ישראל וגו׳ ׳ כיון דכתיב בני ישראל

לישנא אחרינא

ואמר ר״ש בה שעתא הדו ישראל חדוותא שלימתא בסיעתא דמאריהון דהוה עמהון וכל חד מנייהו עאל רעותא דלביה ברחימותא סגיא למיסר נפשיה על קדושתא דמאריהון וכגין כך גלי יחזקאל כל מה דגלי ׳

מהו את יעקב הבאים אתו אצטריך למימר ׳ אלא ואלה שמות בני ישראל אינון רתיכין ומשריין עלאין דנחתו עם יעקב בהדי (ד) שכינתא בגלותא דמצרים :

ואלה שמות בני ישראל וגו׳ ׳ רבי חייא פתח °אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבאי תשורי מראש אמנה מראש שניר וחרמון ממעונות אריות מהררי נמרים ׳ האי קרא על כנסת ישראל אתמר בשעתא דנפקו ישראל ממצרים וקריבו לטורא דסיני לקבלא אורייתא ׳ אמר לה קודשא בריך הוא אתי מלבנון מן ההוא עדונא עלאה קא אתאת כלה שלימתא כהאי סיהרא דאשתלימת מן שמשא בכל נהורא ונציצו אתי

°שיר ד׳ ח׳

ד) ויומתק כי מצרימה גי׳ שכינה וזהו הכונה מצרימ״ה שבאו עם השכינה • מא״ן :

אתי מלבנון תבואי בגין לקבלא בניך אורייתא · תשורי מראש
אמנה · תשורי כד"א °ותשורה אין להביא תקביל (נ"א תקבלי) שמואל א' ט'
תקרובתא על בניך · מראש אמנה מראשיתא דעלו במהימנותא
עלאה ואמרו °כל אשר דבר יי' נעשה ונשמע · והוו (א) במתקלא שמות כ"ד
חדא כמלאכין עלאין דהכי כתיב בהו °ברכו יי' מלאכיו גבורי תלי' ק"ג
כח עושי דברו לשמוע בקול דברו · כדין קבילת כנסת ישראל
תשורה · °מראש שניר וחרמון דא טורא דסיני דקריבו לגביה ויקרא קנ"ב ה'
ואתעתדו תחותיה דכתיב °ויתיצבו בתחתית ההר · ממעונות שמו' י"ט
אריות אלין בני שעיר דקודשא בריך הוא זמין לון באורייתא
ולא בעו לקבלה · מהררי נמרים אלין בני ישמעאל דכתיב
°יי' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתא דברים ל"ג
מרבבות קדש · מאי ואתא מרבבות קדש דתנינן כד בעא
קב"ה למיהב אורייתא לישראל אתו משריין דמלאכין עלאין
פתחו ואמרו °יי' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה תלים ח'
הודך על השמים · בעאן דיתיהיב לון אורייתא · אמר לון קב"ה
וכי אית בכון מותא דכתיב °אדם כי ימות באהל °וכי יהיה במדבר י"ט
באיש חטא משפט מות והומת · חטא אית בינייכו וכי אתון שמו' כ'
בעאן לדינין · אית בינייכו גזל או גנבה דכתיב °לא תגנוב · שם
אית בינייכו נשין דכתיב לא תנאף · אית בינייכו שקרא דכתיב
°לא תענה ברעך עד שקר · אית בינייכו חמדה דכתיב לא
תחמוד · מה אתון בעאן אורייתא · מיד פתחו ואמרו °יי' אדונינו תלים ח'
מה אדיר שמך בכל הארץ ואילו אשר תנה הודך על השמים
לא כתיב · ועל דא ואתא מרבבות קדש כדין מימינו אש דת
למו · רבי יוסי אוקים להאי קרא כד °נחתת שכינתא בגלותא ה' כ'
דמצרים ור"ש אמר האי קרא על רזא דמהימנות' דיחוד' אתמר °אתי
מלבנון כלה קול אמר לדבור אתי בגין דהא (ב) °קול אתי לדבור בראשית ל"ו ה'

א) והיו כמשקל א' במדרגה אחד : ב) ת"ת הנק' קול בא אל שמ' · ומנהיג לה בהדיה ומ"ש דהא לית קול בלא דבור ע' פי' במ"הש סי' רמ"ג הרש"ב :

ומדבר לה בהדיה למהוי כחדא בלא פרודא כלל בגין דקול
איהו °כלל דבור איהו פרט · ועל דא כלל אצטריך לפרט ופרט בראשית רמ"ז כ'
אצטריך לכלל · דהא לית קול בלא דבור ולית דבור בלא קול · כ"ה א'
ועל דא אתי מלבנון כלה וגו' דעיקרא דתרוייהו מלבנון קא אתיין
(ג) תשורי מראש אמנה דא איהו גרון דמתמן נפקא רוחא
לאשלמא כלא (נ"א כלה) מרזא דלבנון סתים וגניז מראש שניר וחרמון
דא איהי לישנא רישא ואמצעיתא דמחתכא לדבור · ממעונות
אריות אלין אינון שנים °מהררי נמרים אלין אינון שפוון שלימו
דאשתלים בהו דבור :

ואלה שמות בני ישראל רבי חייא פתח °אל תלחם את לחם רע משלי כ"ג
עין וגו' תתאו למטעמותיו אל תלחם את לחם רע עין בגין
דנהמא או הנאה דההוא בר נש דהוי רע עין לאו איהו כדאי
למיכל ולאתהני מניה · דאי כד נחתו ישראל למצרים לא יטעמון
נהמא דמצראי לא אשתבקו בגלותא ולא יעיקון לון מצראי אמר
ליה רבי יצחק והא גזרה אתגזר א"ל בלא איהו כדקא יאות דהא
לא אתגזר במצרים דווקא דהא לא כתיב °כי גר יהיה זרעך בארץ בראשית
מצרים אלא בארץ לא להם ואפילו בארעא אחרא אמר רבי ט"ו
יצחק מאן דאיהו בעל נפש (ס"א לא יכול עם כר נש) דמיכליה
יתיר משאר בני נשא · או מאן דהוא אזיל בתר מעוי אי
אערע בההוא רע עין (ד) יכוס גרמיה ולא יכול מנהמא דיליה
דלית נהמא בישא בעלמא כר מההוא לחם רע עין מה כתיב
°כי לא יוכלון המצרים לאכול את העברים לחם כי תועבה שם מ"ג
הוא למצרים הא לך לחם רע עין : תלתא אינון דדחיין שכינתא
מעלמא וגרמין דדיוריה דקב"ה לא הוי בעלמא ובני
נשא צווחין ולא אשתמע קליהון · ואלין אינון · מאן
דשכיב

ג) ויש לרמוז עוד כי תשורי מראש אמנה ר"ת אמת וס"ת שדי עם הכולל רמז לגוף וברית · מאי"ן : ד) יפחות :

דשכיב בנדה בגין דלית מסאבו תקיף בעלמא כר מסאבו דנדה
מסאבו דנדה (א) קשיא מכל מסאבו דעלמא · (ב) אסתאב איהו
וכל דמתקרבין בהדיה יסתאבון עמיה . (ג) בכל אתר דאזלין
אתדחייא שכינתא מן קמייהו · ולא עוד אלא דגרים מרעין בישין
על גרמיה ועל ההוא זרעא דיוליד דכיון דיקרב בר נש לגבי
נדה חהוא מסאבו דליג עלוי וישתאר בכל שייפין דיליה זרעא
דיוליד בההוא שעתא (ס"א מסאבו) משכין עלוי רוח מסאבו וכל
יומוי יהא במסאבו דהא בניינא ויסודא דיליה איהו במסאבו
רב ותקיף מכל מסאבו דעלמא דמיד דקרב בר נש לגבי נדה
ההוא מסאבו דליג עלוי דכתיב ותהי נדתה עליו · מאן דשכיב ויקרא ט"ו
בבת אל נכר דעאיל ברית קדש ואת קיימא ברשו אחרא דכתיב
ובעל בת אל נכר · ותנינן לית קנאה קמי קודשא בריך הוא מלאכי ב'
בר קנאה דברית קדישא דאיהו קיימא דשמא קדישא ורזא
דמהימנותא · מה כתיב ויחל העם לזנות את בנות מואב מיד במדבר כ"ה
ויחר אף יי' בישראל · רישי עמא דידעי ולא מחו בידייהו אתענשו
בקדמיתא דכתיב קח את כל ראשי העם והוקע אותם ליי' שם
נגד השמש · רבי אבא אמר מאי נגד השמש נגד הברית דאקרי תלים פ"ד
שמש · ועליה אתמר כי שמש ומגן יי' אלהים · (ד) שמש ומגן דא רכ"ד ב'
ברית קדישא · מה שמש זרח ואנהיר על עלמא אוף הכי ברית
קדישא זרח ואנהיר גופא דב"נ · מגן מה מגן איהו לאגנא עליה
דב"נ · אוף הכי ברית קדישא מגן עליה דבר נש · ומאן דנטיר
ליה לית נזקא בעלמא דיכיל למקרב בהדיה ודא הוא נגד
השמש רישי עמא יתפסון בכל דרא ודרא בחובא דא אי ידעין
ולא מקנאין ליה בגין דחובה דא עלייהו לקנאה ליה לקב"ה
בהאי

א) (שכן רוב הנשים דוות בכובד ראש והאברים ובזמן נדותה אומרים שאם תורע לא יצלח ומוכנת לכישופי' בנדותה כמ"ש בזוהר פ' חיי שרה קכ"ו ב' · ב) שכן הוא מטמא אדם במגע ובמשא · ג) אפילו בבתי כנסיות ובבתי מדרשות שאם שכינה קבועה מ"מ אתדחייא וזהו נדה נד ה' הרמ"ז · ד) ל"ע פקודי רכ"ד ב' ומגן דא רזא דשמא קדישא דאקרי אלהים וגם"א מגאנו וז"ל וכ"ל שכ"ל שמא קדישא:

בהאי ברית מאן דאעיל קדוש׳ דא ברשותא אחרא עליה כתיב
שמות ך׳ °לא יהיה לך ﭏהים אחרים על פני · לא תשתחוה להם ולא
תעבדם כי אנכי יי׳ אלהיך אל קנא ובלא קנאה חדא · וע״ד
אתדחייא שכינתא מקמיה מאן דמשקר בברית קדישא דחתים
בבשריה דבר נש כאילו משקר בשמא דקודשא בריך הוא מאן
דמשקר חותמא דמלכא משקר ביה במלכא לית ליה חולקא
בﭏהא דישרﭏ אי לא בחילא דתיובתא תדיר (ס״א יתיר) ר׳ יוסי פתח
שמואל א׳ י״ב ואמר °וישכחו את יי׳ ﭏהיהם וגו׳ · מאי וישכחו דרחו מנייהו ברית
קיימא קדישא הוו גזרין ולא פרעין עד דאתת דבורה ונדיבת
שופטים ה׳ בהאי לכל ישרﭏ כמה דכתיב °בפרוע פרעות בישרﭏ בהתנדב
עם ברכו יי׳ · (ה) מאן דקטיל בנוי ההוא עוברא דמתעברא
אתתיה וגרים לקטלא ליה במעהא דסתיר בניינא דקודשא ב״ה
פירקפיק ר״ט כ׳ ואומנותא דיליה · אית מאן דקטיל בר נש והאי °קטיל בנוי :
תלתא בישין עביד דכל עלמא לא יכיל למסבל ועל דא עלמא
מתמוגגא זעיר זעיר ולא ידיע וקודשא ב״ה אסתליק מעלמא
וחרבא וכפנא ומותנא אתיין על עלמא · ואלין אינון קטיל בנוי
סתיר בניינא דמלכא · דחי שכינתא דאזלא ומשטטא בעלמא
ולא אשתכח נייחא ועל (דא) אלין רוחא (ס״א רוחין) דקודשא (עביד)
בכיה · ועלמא אתדן בכל הני דינין · ווי לההוא בר נש ווי ליה
טב ליה דלא יתברי בעלמא זכאין אינון ישראל דאע״ג דהוו
בגלותא דמצרים (ו) אסתמרו מכל הני תלתא מנדה ומבת אל
נכר ומקטול זרעא ואשתדלו בפרהסיא בפרידה ורביה דאע״ג
דגזרה אתגזרת כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו לא אשתכח
ביניהון מאן דקטיל עוברא במעהא דאתתא כל שכן לבתר
ובזכותא דא נפקו ישראל מן גלותא מנדה דתני רבי חייא מאי
דכתיב

ה) פירוש שמזדווג עם אשתו ביום ג׳ לעיבורה וכ״ש הגורם לאשתו שתפיל במשקין וגירסת הרמ״ז · ו) היו שומרים עצמם במצרים מכל אלו שלשה :

דכתיב °ויעש את הכיור נחשת ואת כנו נחשת במראו' הצובאות שמו' ל״ח
מפני מה זכו נשין להאי בגין דאסתמרו גרמייהו בגלותא דמצרים
דלבת' דאתדכיין הוו אתיין מתקשטן ומסתכלן במראה בבעליהון
ומעוררן לון בפריה ורביה ' מבת אל נכר דכתיב °יצאו כל צבאות שם י״ב
יי' וגו' וכתיב °שבטי יה עדות לישראל ודאי ואלה תהלים קכ״ב
שמות בני ישראל שבטי בני ישראל דבר אל בני ישראל ואי
תימא והא כתיב והוא בן איש מצרי הא ודאי חד הוה ופרסמו
קרא דכתיב °והוא בן איש מצרי ושם אמו שלומית בת דברי ויקר' כ״ד
למטה דן ' פריה ורביה דכתיב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו
וגו' ומכל הני אסתמרו ישראל בני ישראל °אלו בני ישראל ז' א'
נפקו הה״ד ואלה שמות בני ישראל וגו':

ואלה שמות בני ישראל רבי אלעזר ור' יוסי הוו אזלי בארחא
עד דהוו אזלי אמר רבי אלעזר לרבי יוסי (א) אפתח פומך
וינהרון מילך ' אמר ליה ניחא קמיה דמר דאשאל מלה חדא
דקשיא לי הא °שמענא (ב) מבוצינא קדישא דהוה אמר ואלה שמות אחורי דף זה
בני ישראל סבא כל אינון חילין ומשריין דהוו נחתין
לגלותא בהדי יעקב דכתיב את יעקב מהו דכתיב איש וביתו
באו ' אמר ליה (ג) ודאי הכי הוא (ד) אלא הא תנינן כל דמקבל
מאחרא איהו (ה) ביתא מההוא דיהיב ועל דא איש וביתו באו
פתח רבי אלעזר ואמר °ויהי ככלות שלמה לבנות את בית יי' מלכים א' ט'
ואת בית המלך וגו' וכי כיון דאמר את בית יי' מהו ואת בית
המלך אי בגין שלמה אתמר לאו הכי אלא את בית יי' דא
בית המקדש ואת בית המלך דא קדש הקדשים ' בית יי' דאיהו
בית

א) איתא בריש אדרא פר״א סודו בחכמה ור' יוסי במ' ולכן עד דהוו אזלי בבחי' ה' בחכמה יסד ארץ אר״א לר״י שלו יאות לפתוח בר״ת דהיינו להעלות מ״ן ולקבל מ״ד וז״ש וינהרון מלך הרמ״ז: ב) מרשב״י שנקרא כן ור״ל ניצוץ קדוש: ג) ל' אלא צריך פי' וכו' שסעירו בדבר אחד פרטי לענייננו והוא מ״ש האר״י כי אבי״ע בכלל שם סוד נשמה וגוף ולבוש ובית והנה ירידת החיילים לגלות היתה של היצירה אל מצרים ה' ני' עשי״ה והעשיה בכללה ה״ס בית וז״ש הכי הוא ודאי פי' כאן דהוא ממש בית דהיינו קדו' ליצירה כק' איש ושל העשיה נקרא בית שענינהם באו לגלות ד) ירצה כן הוא בפרטות בכאן אלא שיש לנו עוד כלל אחר שבו יובן אף כאן והוא שגם בבחינת המדות והמלאכים יש ממש בחינה הנק' בית. ה) דוק שכאן משנה ממ״ש לקמן ב' דמלאכין דבדרגא עלאין אקרון גוברין דוכרין וכו' וכאן לא מזכיר דוכרא ונוק' ונראה שלמד ר״א מדברי אביו סוד אחר שרשב״י הודיענו שהמלאכים היו זכרים ונקבות ור״א הוסיף שגם שיהיו מלאכים זכרים ממש יקראו בית לגבי העליונים הרמ״ז. והכי בעניי אומר שאם תדקדק במ״ש בע״כ ר״א ממש אביו תראה שסכל שפה א' מאי״ן:

בית המקדש כגון עזרות ולשכות ובית האולם והדביר דא בית המקדש ודא אקרי בית יי׳ · בית המלך דא קדש הקדשים דאיהו פנימאה דכלא · המלך סתם מלך דא אע״ג דאיהו מלך עלאה איהו נוקבא לגבי נקודה עלאה סתימא דכלא ואף ע״ג דאיהו נוקבא איהו דכורא לגבי מלך דלתתא · וכגוון כך כלא כגוונא דא ועל״ד תתאי ברזא דא כתיב בהו איש וביתו באו ·

שיר ד׳ ואלה שמות רבי (אלעזר) יוסי פתח ואמר °גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום גן נעול דא כנסת ישראל שהיא גן נעול דאמר ר׳ אלעזר מה הגן הזה צריך לשמור לעדור ולהשקות ולזמור כך כנסת ישראל צריכה לעדור ולשמור ולהשקות ולזמור ונקראת גן ונקראת כרם · מה הכרם הזה צריך לעדור ולהשקות ולזמור ולחפור כך ישראל הה״ד °כי כרם יי׳ צבאות בית ישר

ישעיה ה׳ וכתיב °ויעזקהו ויסקלהו וגו׳ :

כט

תוספתא

מתניתין אמר רבי שמעון אנן פתחין עיננא חמאן גלגלי רתיכתא קדישתא (ו) נטלין במטלנוי וקל שירתא בסימא לאודנין יאה ללבא סלקא ונחתא אזלא ולא נטלא מזדעזעין אלף אלפין ורבוא רבוון ופתחין שירתא מלרע לעילא לקל נעימותא ההוא קיימין מאן דקיימין ומתכנפין בכנופיא לסטרא דימינא ארבע מאה וחמשין אלפין מארי דעיינין חמאן ולא חמאן קיימין בקיומהון תרין סטרין אחרנין אתחוורו (ס״א אתחזרו) בגיניהון ולסטרא דשמאלא (ז) מאתן וחמשין אלפין אינון מאריהון דיבבא מיבבין ומילדין מאתר בירת מותביהון פתחין בדינא ומסיימין בדינא מיבבין תנניות ודינא יתיב וספרין פתיחו ביה שעתא סליק מארי דדינא דקאים עליהון ויתיב בכורסייא דדינא ושירתא אשתכך עד לא תסתיים דינא סחרן מארי דעיינין דלסטרא ימינא ועמהון

תמני

ו) נוסעים בנוסעיהם : ז) נ״ל דז״ס ר״ן אלף דקרח דלתו מסטרא דדינא ח״ס :

תמני סר אלפין אחרנין תקעין ולא מיבבין ולא מיללין (ס"א נ"מ ולא מיבבין) פתחין שירתא מזדעזען מאתן וחמשין אלפי מארי דיבבא תקעין תניינות ולא מיבבין (ס"א ולא מיבבין ולא מיללין) (א) נטיל פטרונא מההוא כורסייא ויתיב בכרסייא דוותרנותא ביה זמנא הוה (נ"א הוא) מדכר שמא קדישא עלאה רבא דבההוא שמא חיים לכלא פתח ואמר זמנא חדא יו"ד ה"א וי"ו ה"א (ס"א יו"ד ה"א וא"ו ה"א) כד"א °ויקרא בשם ידו"ד פתחין כדקדמיתא מארי גלגלי קדישין ואלף אלפין ורבוא רבבן ואמרי שירתא משבחין ואמרין בריך יקרא דיי' מאתר בית שכינתיה אתייא ההוא גנתא דהוורת (נ"א דאיהי) טמירא במאתן וחמשין עלמין הוא שכינתא יקרא בזווה דנפיק מזיוא לזיוא וזיווה נגיד מניה לד' סטרין רישין לקדמאי (ס"א לקיימא) מההוא זיווא נפק (ס"א אתמשך) לכלהו דאינון לתתא וההיא אקרי גנתא דעדן פתח תנינות ההוא סבא פטרונא דכלא ומדכר שמיה יו"ד ה"א וא"ו ה"א וכלהו פתחי בתליסר מכילן דרחמי מאן חמי כל אלין תקיפין דאמין תקיפין דתקיפין דתיבין קדישין ושמיא וכל חיליהון מזדעזען ומתחלחלן באימתא סגיא משבחן שמא קדישא ואמרין שירתא ׳ וכאין אינון נשמתהון דצדיקייא דאינון בההוא עדונא וידעין דא על האי אתמר °מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו׳ ׳ תהלים ל"ד ירמיה י׳

אמר רבי שמעון כד נחתת שכינתא למצרים נחתת (ב) חיה חדא דשמא ישראל בדיוקנא דההוא סבא (ג) וארבעין ותרין שמשין קדישין עמיה וכל חד וחד את קדישא עמיה משמא קדישא וכלהו נחתן עם יעקב למצרים הה"ד (ד) ואלה שמות

בני

א) כוונת הלב שהוא הקב"ה מכסא דין לכסא רחמים שכן תרגום אל סטרונא : ב) בהיכלות כי"ע יש כר"ן ושבעי"ן נקרא חיות וכן מילוי חיה חי"ת יו"ד ה"י גי' נפש וזהו נפש חיה ולפי דתמן סוד ועיר לכן שמה ישר' והיתה צורת יעקב בזקנותו שנק' ישראל וזהו הסוד סבא ובפיה זו כתלבשה השכינה לירד לעשיה שהיא בחינת נפש פרע"ז . ואפשר ר"ת נפש חיה גי' א"ל הוי"ה שהוא ביצירה כנודע מהי"ן : ג) יואהים משם מ"ב שסודו במלכות יצירה וכמו לבעלות עשיה לילי' לעשות הבירור של הנפש הרמ"ז : ד) טעם לשם מ"ב שכאן שיש בפסוק זה מ"ד אותיות וסס שכינתא ויעקב ומ"ב שמשין ושמא דא סליק ולא נחית עיין קל"ב ב' גם והלא עולם מ"ב .

בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב אמר רבי יצחק ממשמע
דקאמר בני ישראל ואחר כך את יעקב ולא נאמר אתו · שאל
ר' יהודה לרבי אלעזר בר"ש (אמר ליה) כיון דשמעת מאבוך פרשת
ואלה שמות ברזא עלאה מאי קאמר איש וביתו באו אמר ליה
ההוא מלה דהוה אמר אבא אינון הוו מלאכין עלאין דאינון
לעילא על תתאי מנהון היינו דכתיב איש וביתו באו והכי אמר
אבא כל אינון מלאכין דבדרגא עלאה אקרון גוברין דוכרין
ואינון דבדרגא תתאה מנהון אתקרון בית דאתתא נוקבא
דמקבלא מן דכורא (נוקבתא) רבי יצחק הוה קאים קמיה דר' אלעזר
ב"ר שמעון אמר ליה שכינתא נחתת למצרים עם יעקב א"ל ולא
ברא' מ"ו והא כתיב °אנכי ארד עמך אמר ליה תא חזי שכינתא נחתת
למצרים את יעקב ושית מאה אלפין רתיכין קדישין (אחרנין) עמה
והיינו דכתיב כשש מאות אלף רגלי דתנינן שית מאה אלפין
רתיכין קדישין נחתו עם יעקב למצרים וכלהו סליקו מתמן כד
שמו' י"ב נפקו ישראל ממצרים הה"ד °ויסעו בני ישראל מרעמסס סכתה
כשש מאות אלף רגלי וגו' שש מאות לא נאמר אלא כשש
מאות כגוונא דנפקו אלין כך נפקו אלין ותא חזי רזא דמלה
בעדנא דנפקו אלין רתיכין קדישין משירייתא קדישתא חמו ישראל
וידעו דהוו מתעכבין בגיניהון וכלהו בהידו דעבדו ישראל בגינהון
הוה והיינו דכתיב ולא יכלו להתמהמה הוה ליה למימר ולא
רצו להתמהמה · אבל לא כתיב אלא ולא יכלו ואתיידע (ס"י ואתי
תנדע) ממש דכלהו בני ישראל הוו בני ישראל דרקיעא והיינו דכתיב
בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב ועד לא נאמר ואלה שמות
בני ישראל הבאים מצרימה אתו · אלא ואלה שמות בני ישראל
הבאים מצרימה את יעקב · הבאים מצרימה בקדמיתא ועם מי את
יעקב אמר ר' יהודה (נ"א ר' יצחק ונ"א ר' יוסי) קל וחומר ומה כד אשתזיב
ברא' ל"ב יעקב מלבן כתיב °ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים
כד נחת (למפק) בגלותא וקב"ה אמר אנכי ארד עמך מצרימה

לאו

לאו דינא הואיל ופטרונא נחתא דייחתון שמשוי עמיה (א) היינו
דכתיב הבאים מצרימה את יעקב · רבי יעקב דכפר חנן אמר
משמיה דר' אבא מאן אינון בני ישראל דהכא אינון דאתקרון
בני ישראל ממש רבי אבא פתח ואמר (ב) °לכו חזו מפעלות ה' ברא' כ"ח כ'
אשר שם שמות בארץ אל תקרי שמות אלא שמות ואזלא הא תלים מ"ו
כהא דאמר ר' חייא כגוונא דרקיעא עבד קב"ה בארעא ברקיעא
אית שמהן קדישין בארעא אית שמהן קדישין אמר רבי יהודה
(נ"א ר' יוסי) בההוא יומא דנחת יעקב למצרים נחתו עמיה שתין
רבוא דמלאכי עלאי · רבי יהודה פתח הנה מטתו שלשלמה
ששים גבורים סביב וגו' קוזמיטין דגליפין בקנדיטא (ס"א (ג) כקלדיטא)
סחרן ברוכתיה (ד) קוזמיטין בשביעאה גליפין בשתיתאה הה"ד שיר ג'
ששים גבורים סביב לה °הנה מטתו דא איהי שכינתא שלשלמה ברא' כ"ה ח'
מלכא דשלמא דיליה · ששים גבורים סביב לה אלין אינון שית
רבוא דמלאכי עלאי דאינון מחילא דשכינתא דנחתת עם יעקב
למצרים · מגבורי ישראל דלעילא הה"ד אלה שמות בני
ישראל וגו' איש וביתו באו אינון ונימוסהון · ר' חייא הוה אזיל
מאושא ללוד והוה רכיב על חמרא והוה רבי יוסי עמיה נחית
רבי חייא ושקלי בידוי לרבי יוסי א"ל אי בני עלמא ידעין יקרא
סגיאה דיעקב בשעתא דא"ל קב"ה אנכי ארד עמך מצרימה
הוו מלחכי עפרא תלת פרסי קריב לקבריה דהכי מפרשי מרנא
רברבי עלמא מאריהון דמתניתא כתיב °ויצא משה לקראת שמו' י"ח
חותנו אהרן חמא למשה דנפק ונפק עמיה ואלעזר ונשיאי וסבי

 נפקו

א) שמות י"ו ח' : ב) א"ה בזוהר בראשית דנ"א ע"ב איתא לכו חזו מפעלות אלהים וכן עיקר לפי הרב מנחת שי כמ"ש הגאון חיד"א שם וחלפה תמיהת היעב"ץ והגאון בעל ס' ב"י הפליא עצה הגדיל תושיה להשיב על המשיג אף לפי הנסחה הפשוטה לכו חזו מפעלות ה' עיין בספרו מענה ו' שהוכיח ממאה מקומות בתלמוד שכן דרך חז"ל להרכיב ב' פסוקים יחד ולקצר או להוסיף לצורך הדרשה : ג) פי' פלטוריס חקוקים בז"א הנקרא מכתא תרגום קלדיטא מקיפים לשביעית היא מ' וחקוקים בששי ובוא ת"ת וע' מק"מ פי' כל המאמר הרש"ב : ד) שרים שליטים שכן בב"ר רדף אחר ארבעה מלכים קוזמיטורין ואמר כאן שהשרים החקוקים בקלדיטא שהוא העגול והם סובבים במקומם סביב סביב והקקים בשתיתאה דהיינו תשעה הורות חקוקים בעיגול ה' סביב הז' קוזמיטין ואלו הששה מתכנרין ששים גבורים

נפקו עמיה ראשי אבהן (ה) ומערעי כנישתא וכל ישראל נפקו
עמהון אשתכחו דכל ישראל כלהו נפקו לקבליה דיתרו מאן
חמא למשה דנפיק ולא יפוק לאהרן ולרברבי דנפקי ולא יפוק
אשתכח דבגין משה נפקו כולהון ומה אי כגין משה כך בגין קב"ה
כד אמר אנכי ארד עמך מצרימה על אחת כמה וכמה עד דהוו
אזלי פגע בהו ר' אבא א"ר יוסי הא שכינתא הכא דחד ממאריהון
דמתניתין עמנא אמר רבי אבא במאי עסקיתו א"ר יוסי בהאי
קרא דכתיב אנכי ארד עמך מצרימה וגו' כד נחת יעקב למצרים
דכתיב ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את אוליף
דכל להו נחתו עם יעקב למצרים א"ל רבי אבא ודאי לחוד הוה
פתח ואמר °היה היה דבר יי' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ יחזק' א'
כשדים על נהר כבר · תלת פלוגתן הכא · חדא דתנינן אין
שכינה שורה בחוצה לארץ · וחדא דלא הוה מהימן כמשה
דכתיב ביה °בכל ביתי נאמן הוא והוא גלי ופרסם כל גנזיא במדבר י"ב
דמלכא · וחדא דאתחזי כמאן דלא שלים בדעתיה · ולא הכי
אסיקנא במתניתא דילן חס ושלום דהא יחזקאל נביאה שלימא
הוה וברשותא דקב"ה גלי כל מה דגלי וכלהו אצטריך דיגלי
ויפרסם (ו) על חד תרין ממה דגלי דהכי תנן מאן דרגיל למסבל
צערא וכו' (עיין לעיל דף כ' כ' שורה ד' עד מה דגלי) וכלא אצטריך ומעלמין לא
שביק קב"ה לישראל בגלותא עד דהוה אתי למידר דיוריה
עמהון כ"ש ביעקב דהוה נחית בגלותא וקב"ה ושכינתיה וקדישין
עלאין (ותתאין) ורתיכין דנחתו כלהו עם יעקב הה"ד הבאי' מצרימה
את יעקב · רבי אבא פתח ואמר °אתי °מלבנון כלה אתי מלבנון שיר ד' ח'
תבאי ת"ח ווי לון לבני נשא דלא ידעין ולא משגיחין בפולחנא
דמריהון דתניא א"ר יצחק בכל יומא ויומא בת קול נפקת מטורא
דחורב ואמר ווי לון לב"נ מפולחנא דמריהון ווי לון לב"נ מעלבונא
דאורייתא

ה) א"ה תינוק של קרואי מועד : ו) ויגלה בכלים ממה שהיה לו לגלות להם ·

דאורייתא דאמר רבי יהודה כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי
עלמא ומסגל עובדין טבין ירית עלמא שלימא וכל מאן דלא
אשתדל באורייתא בהאי עלמא ולא עביד עובדין טבין לא ירית
לא האי ולא האי והא תנן אית מאן דירית עלמיה כפום אתריה
וכפום מה דחזי ליה · א״ר יצחק לא תנן אלא מאן דלית ליה
עובדין טבין כלל · אמר רבי יהודה אלמלא הוו ידעין בני נשא
רחימותא דרחים קב״ה לישראל הוו שאגין ככפרייא למרדף
אבתריה דתניא בשעתא דנחת יעקב למצרים קרא קב״ה לפמליא
דיליה אמר להון כלכון הותו למצרים ואנא איחות עמכון · אמרה
שכינתא רבונא דעלמא אית צבאות בלא מלכא אמר לה אתי
מלבנון כלה מלבנון מאתרא דעדן דמלובן בכל עובדוי · כלה
דא שכינתא דהיא כלה בחופה ואזלא הא כהא דתניא אמ״ר
יהודה מאי דכתיב °ויהי ביום כלת משה כלת כתיב ביומא במדבר ז׳
דעאלת כלה לחופה ושכינתא דא היא כלה אתי מלבנון תבאי
מאתר בי מקדשא דלעילא · תשורי מראש אמנה מרישא דמאן
מראשיהון דבני מהימנותא ומאן נינהו יעקב ובנוי · מראש שניר
וחרמון דאינון עתידין לקבלא אורייתא דילי מטורא דחרמון
ולאגנא עלייהו בגלותהון · ממעונות אריות אלין אינון עמין עע״ז
(נ״א בני כנסת דמהימנותא) דדמיין לארייוותא ונמרין דמענין להון בכל
פולחנא דקשיו · רבי אבא אמר אתי מלבנון כלה וגו׳ וכי מלבנון
אתת והלא ללבנון עולה אלא אמר רבי אבא בשעתא דנחתת
שכינתא למצרים נחתו בהדה ש״תין רבוא של מלאכי השרת
וקודשא בריך הוא בקדמיתא הדא ה״ד °ויעבור מלכם לפניהם מיכה ב׳
וה׳ בראשם · רבי יצחק אמר אתי מלבנון כלה דא היא שכינתא
אתי מלבנון תבאי מאתר בי מקדשא דלעילא · תשורי מראש
אמנה מאתר בי מקדשא דלעילא ומאתר בי מקדשא דלתתא
דאמר רבי יהודה מעולם לא זזה שכינתא מכותלא דמערבא

דבי

שיר ד' דבי מקדשא דכתי' °הנה זה עומר אחר כתלנו והוא ראש אמנה לכל עלמא · מראש שניר וחרמון מאתרא דאורייתא נפקת לעלמא ולמה לאגנא על ישראל · ממעונות אריות אלין עמין עובדי עבודה זרה · רבי יודן אמר ממעונות אריות אלין אינון תלמידי חכמים דעסקי באורייתא במעונות המדרשות ובבתי כנסיות דאינון אריוון ונמרים באורייתא · רבי חייא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון א"ל מה חמת אורייתא לממני בנוי דיעקב דאינון תריסר בקדמיתא ולבתר כן שבעים דכתיב כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים ומ"ט שבעים ולא יתיר א"ל לקביל ע' אומין דאינון בעלמא ואינון הוו אומה יחידאה לקביל כלהון · ותו א"ל תא חזי (א) קלדיטין דנהרין (נוברין) ענפין יתבין במטלניהון (נ"א במטוליהון) ממנן על שבעין עממין נפקין מתריסר גליפין קטורין דאסתחרן במטלניהון למתקלן לארבע רוחי עלמא

דברים ל"ב הדא ה"ד °יצב גבולות עמים למספר בני ישראל והיינו דכתיב

זכריה ב' °כי כארבע רוחות השמים פרשתי אתכם לאחזאה דאינון קיימין בגין ישראל בארבע לא נאמר אלא כארבע כמה דאי אפשר

ישעיה ל"ב לעלמא בלא ארבע רוחות כך אי אפשר לעלמא בלא ישראל :

ויקם מלך חדש · רבי אבא פתח °אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור זכאין אינון ישראל דקודשא בריך הוא אתרעי בהו מכל שאר עמין וקריב לון לגביה דכתיב

דברים י"ד °ובך בחר יי' להיות לו לעם סגולה וגו' וכתיב °כי חלק יי' עמו

שם ל"ב יעקב חבל נחלתו ישראל מתדבקין ביה בקודשא

שם ד' בריך הוא דכתיב °ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כלכם היום

א) הטינופים המאירים מאלו קוזמיטין וגליפים אנשים יושבים בתוכם ממונים על שבעים אומות ויש אלהים מי"ב חקוקים אורות קצורים שהם י"ב צירופי השם הויה לכל צד ג' כאומרו דאסתחרן שמסובבים במטעיהם למשקל ד' רוחות שכן היה נסיעת הדגלים כנודע (פי' מפתחות הם י"ב גבולי אלכסון שבז"א הנקרא מפתחא דכליל בבית כמ"ש בספרא דצניעותא לקמן רצ"ז א' ועפ"ן הם י"ב פרים שבהיכל הרצון הממונים על ע' שרים ועיין מק"מ פי' הכל הרש"ב) :

היום · וע"ד זכאין אינון קמיה בגין דאינון זרעין על מים · מאי על
כל מים דזרעין לצדקה ומאן דזרע לצדקה כתיב ביה °כי גדול תהלים ק"ח
מעל שמים חסדך מעל שמים על כל מים איהו הוי ומאן איהו
מעל שמים ׳דא עלמא דאתי וישרא׳ זרעי זרעא על כל מים : ויקרא י"ו א'
בספרא דרב (א) ייבא סבא הכי אמר כתיב °בגזרת עירין פתגמא ס"ר א' דניאל ד'
ובמימר קדישין שאלתא כל דינין דהאי עלמא וכל גזרין
וכל שאלתין כלהו קיימי בחד היכלא דתמן ע"ב סנהדרין מעיינין
בדינין דעלמא וההוא היכלא אקרי היכל ׳זכותא בגין דכד רנ"א א'
דיינין דינא מהפכין בזכותא דבר נש בקדמיתא מה דלאו הכי
בדרגא דההוא סטרא אחרא דתמן איהו אתר דאקרי ׳חובה רס"ה א'
בגין דכל עובדוי דההוא אתר דנחש אשת זנונים לא איהו
אלא למהפכא בחובה דב"נ ולמלשן עבדא למארידה · אינון
דהיכלא דזכותא אקרון מים מתוקים מים צלולין · אינון דהיכלא
דחובה אקרון מים מרירין ׳מי המרים המאררים בההוא היכלא במדבר ה'
דזכותא לא קיימי אלין תלת ׳בני חיי ומזוני · ולאו בההוא אתר בראשית
׳דחובה לא במים מתיקן וצלילן ולאו במים מרירין מלטטין ועל קפ"א א' רס"ו א'
דא ישראל זרעי על כל מים זרעא קדישא דאולידו על כל
מים איהו דהא לאו נכון זרעא דילהון אלא לעילא ועל דא
אוקמוה מ"מ בני חיי ומזוני לאו בזכותא תלייא מלתא אלא
במזלא קדישא תלייא מלתא ואתר דא על כל (ב) מיא איהו
משלחי רגל השור והחמור דלא אית לון בההוא סטרא בישא
כלום ומשרן מנייהו כל חולקין בישין ומתדבקין בההוא סטרא
טבא דכל קדושין ׳עלאין שור וחמור כד מזדווגן כחדא תרין פגעין בראשית קס"ו ב'
בישין

א) נ"ל שהוא מכינוי הגבורה דיצחק שכן אותיות יב"א הוא יצחק בן אברהם ויבא נ"ל כחד יוד וכן הוא בתלמוד שלנו א"ס (בזהר בכל מקום בשני יודין ובש"ס איבא הכי ואיכא הכי והרמ"ז רמז סודות בני' של שמו בב' יודין וכתב שסודו מהחזה דז"א ולמטה וכו' · מא"ן) : בן כי מזל שרשו כנ"ל שהוא ז"ל מים וה"ס נוצר חסד וכל חסד מים ולפי שהוא שחסד העליון יצדק לומר על כל מים וגם נוצר חסד ממתיק הדינים המופרשים במדת לאלפים שמתנה נמשך השורש למי המרים' וזהו ממש כל מים ומים מלא ב"פ מים עם יוד עם · הרמ"ז :

בישין אינון לעלמא · שור סטרא דדינא קשייא איהו ואתדבקותא
דסטר קדישא איהו · חמור כד אזדווג בהדיה דאיהו מסטרא
אחרא תרין פגעין בישין אינון לעלמא · ועל דא שמעון תוקפא
דדינא קשייא הוה ביה וכד מזדווג בלוי כחדא לא יכיל
דברים כ"ב עלמא למסבל ובגין כך °לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו ועל
בראשית ל"ב דא שדר יעקב לעשו מלה דא דכתיב °ויהי לי שור וחמור ואי
לאו דמאיך יעקב גרמיה דחילו סגיא נפל ביה בעשו · ויקם מלך
חדש על מצרים · בספרא דרב המנונא סבא הכי אתמר מאי
דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים · תא חזי כל עמין דעלמא וכל
מלכין דעלמא לא אתתקפו בשולטנהון אלא בגינייהו דישראל
מצרים לא הוו שלטין על כל עלמא עד דאתו ישראל ועאלו תמן
ע"ט ה' בגלותא כדין אתתקפו על שאר °עמין דעלמא · בבל לא
אתתקפו על כל עמין דעלמא אלא בגין ישראל דלהויין בגלותהון
אדום לא אתתקפו על כל עמין דעלמא אלא בגיניהון דישראל
דלהויין בגלותהון דהא עמין אלין בשפלותא הוו בשאר עמין
שמות כ' ומאיכין הוו מכלהו ובגין ישראל אתתקפו · מצרים דכתיב °מבית
י"ז ה' עבדים עבדים אקרון ממש דהא °מצרים בשפלותא דשאר עמין
ישעיה כ"ג הוו · בבל דכתיב °הן ארץ כשדים זה העם לא היה · אדום
עובדיה א' דכתיב °הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד וכלהו לא נטלו
תוקפא אלא בגיניהון דישראל · דכד ישראל בגלותהון מיד מתתקפי
על כל שאר עמין דעלמא · מ"ט בגין דישראל אינון בלחודייהו
י"ו ה' לקבל כל °עמין דעלמא · כד עאלו ישראל בגלותא דמצרים מיד
הוה קימה למצרים ואתתקף שולטנותא דילהון לעילא על כל
שאר עמין דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים · ויקם קימה הוה
לון דאתתקף וקם ההוא ממנא שולטנא דמצרים ואתייהיב ליה
תוקפא ושולטנותא על כל ממנן דשאר עמין דהא בקדמיתא
אית שולטנותא לההוא ממנא דלעילא · ולבתר לעמא דיליה

דלהתא

דלתתא׳ ובגין כך ויקם מלך חדש על מצרים דא הוא ממנא
דילהון חדש הוה דעד יומא הדין לא הוה ליה שולטנו על שאר
עמין והשתא אתקם לשלטאה על כל שאר עמין דעלמא וכדין
אתקיים °תחת שלש רגזה ארץ תחת עבד כי ימלוך ׳ ר׳ חייא משלי ל׳
אמר תלתין יומין עד לא ייתי תוקפא לעמא בארעא או עד לא
תיתי תבירו לעמא בארעא מכריזי בעלמא ההוא מלה ולזמנין
דאתמסר ההוא מלה בפומא דרביי ולזמנין לאינון בני נשא דלית
בהו דעתא׳ ולזמנין דההוא מלה אתמסר בפומא °דעופי ומכריזי בראשית
בעלמא ולית מאן דישגח בהו כד עמא זכאין אתמסר ההוא רי"ז כ׳
מלה לאינון רישין זכאין דעלמא בגין דיודיעו לון ויתובון למריהון
וכד לאו אינון זכאין הוי כדקאמרן׳ רבי אלעזר הוה יתיב יומא
חד אתרעא דלוד והוה יתיב עמיה ר׳ אבא ור׳ יהודה ור׳ יוסי
אמר רבי יוסי אימא לכו מה דחמית יומא דא בצפרא קמית
בנהורא חמית חד עופא דהוה טאיס זקף לעילא תלת זמני
ומאיך חד והורה אמר עלאי עלאי ביומא דא (א) טסי רקיען
(לימינא) תלת ממנן זקפין שלטנין על ארעא (ב) חד יתיב דלא
יתיב אעברו ליה בנורא דדליק מעברין קיימיה מעברין שלטניה
תלת סמכין שליטין עלאין קיימין על עלמא רמינא לההוא עופא
קלא אמינא ליה עופא עופא אימא לי תלת דקיימין ממנן וחד
דמעברין שלטניה מאן אינון רמא לי תלת גירין אלין מגדפא
ימינא ורין חד משמאלא (ס"א ומגדפא שמאלא חד) ולא ידענא
מאי רמיזא ׳ נסיב להו ר׳ אלעזר נחית להו לנחירוי נפק דמא
מנחירוי אמר ודאי תלת שלטני עממין קיימין ברומי בארעא
וזמינין למעבד גזרין בישין לישר׳ מסטרא דרומאי נסיב ההוא
גירא דמגדפא שמאלא ארח ונפק אשתא אוכמא מניה אמר
שלטנא

א) עליונים המתופפים תחת הרקיע (פירוש הצדיקים המתופפים בלילה בדקות והעלש להיות מיין נוקבין למ׳ לכל ימין דעו לכם שביום זה נתמנו ג׳ ממונים במקום ממונה א׳ שהעבירהו בנהר דינור והוסרה ממשלתו וע׳ מק"מ פי׳ הכל הרס"ב ב) א׳ ישב ועתה אינו יושב בשררותו אותו מעבירים עתה באש אוכלת והיינו שר אומה אחת כמ"ש בסמוך שהורד מגדולתו למעלה ובמקומו מקימים ג׳ עמודים שלטונים בעולם :

שלטנא דמצראי אעדיאו וזמין חד מלכא דרומאי לאעברא בכל
ארעא ולמנאה במצרים רברבי תריסין וסתיר בניין ובני סתירין
(ס"א וזמין חד מלכא מאינון תלת דקאמרן למשלט בה וסתיר בה
בניינא ובני בה בניינא) רמא לון ר' אלעזר לארעא נפלו אלין
תלת על חד דמסטרא שמאלא ' עד דהוו יתבי אעבר חד ינוקא
ישעיה י"ט והוה קארי °משא מצרים הנה יי' רוכב על עב קל ובא מצרים
אעבר תניינא חבריה ואמר וארץ מצרים תהיה שממה אעבר
תליתאה חבריה ואמר ואבדה חכמת מצרים חמו ההוא גירא
דגדפא שמאלא דאתוקד ותלת אחרנין דהוו עליה לא אתוקדן
אמר רבי אלעזר האי דעופא והאי דרדרקי כלא הוא חד וכלא
נבואה עלאה הוא (ס"א כלא איהו ברזא דחכמתא) ובעא קודשא
עמוס ג' בריך הוא לאחזאה לן סתרי עלאי דהוא עביד הה"ד °כי לא
יעשה יי' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים
וחכימי עדיפי מנביאי בכל זמן דהא לנביאי לזמנין שרת עלייהו
רוח קודשא ולזמנין לא וחכימין לא אעדי מנהון רוח קודשא
אפי' רגעא חדא (ז"ע) דידעין מה די לעילא ותתא ולא בעו לגלאה
א"ר יוסי (יסודה) כלא חכמתא וחכמתא דרבי אלעזר יתיר מכלהו
רבי אבא אמר אלמלא לא הוו חכימין לא הוו ידעין בני נשא
מהו אורייתא ומהו פקודוי דמארי עלמא ולא אתפרשא רוחא
דבני נשא מרוחא דבעירא. אמר רבי יצחק כד אייתי קב"ה
דינא על עמא בקדמיתא עביד דינא בההוא ממנא דממנא עלייהו
ירמיה כ"ד לעילא דכתיב °יפקוד ה' על צבא המרום במרום ועל מלכי
האדמה על האדמה ' במאי דינא אתדן ההוא ממנא דלעילא '
אעברו ליה בההוא נהר (ג) דינור דנגיד ונפיק ובדין
רכ"כ כ' אעדיו ההוא שולטנותא דיליה ומיד מכריזי עליה
ברקיעא שולטנותא דממנא פלניא אעדיו מיניה

ער

ג) מ"ט א' כ"ב ב' רכ"ט ב' רמ"ז א':

עד דמטי ההוא קלא בכל אינון רקיען עד דמטי באינון דשלטין בהאי עלמא ונפיק קלא ואכריז בכל עלמא עד דמטי לעופי ולינוקי ולאינון טפשין דבני נשא דלא ידעין :

ויקם מלך חדש ׳ ר׳ חייא אמר מלך חדש חדש ממש הוה ר׳ יוסי אמר דהוה מחדש גזירין דלא חדש מלכא אחרא מקדמת דנא אשר לא ידע את יוסף ׳ כל ההוא טיבו דעבד יוסף בארעא דמצרים דכתיב °ויבא יוסף את כל הכסף ביתה פרעה וקיים לון בשני כפנא כל האי לא דכיר ועבד גרמיה דלא ידע ביה בראשית מ״ו

רבי יוסי ורבי יהודה הוו יתבי ולעאן באורייתא קמיה דרבי שמעון אמר ר׳ יהודה האי דכתיב ויקם מלך חדש על מצרים ותנינן דאיהו קם מגרמיה מה דהוה שפיל קם ולא אתחזי למלכא ובעותרא קם ׳ אמר ר׳ שמעון כלא הכי הוא כגוונא דאחשורוש דלא אתחזי למלכא וקם מגרמיה וקם בעותרא ובעא לאובדא לישראל מעלמא אוף הכא האי לא אתחזי למלכא וקם מגרמיה ובעא לאובדא לישראל מעלמא דכתיב ויאמר אל עמו וגו׳ הבה נתחכמה לו וגו׳ וכד הוה קם מלכא לעילא קם מלכא לתתא

ר׳ אלעזר ור׳ אבא ור׳ יוסי הוו אזלי מטבריה לצפורי עד דהוו אזלי פגע בהו חד יודאי פתח ואמר °משא מצרים הנה יי׳ רוכב ישעיה

על עב קל ובא מצרים ונעו אלילי מצרים מפניו ׳ ת״ח כל מלכין י״ט

דעלמא וכל עמין דעלמא לא חשיבי כלום קמי קב״ה דכתיב °וכל דניאל ד׳

דארי ארעא כלא חשיבין וכמצבייא עביד בחיל שמייא ׳ והכא במצרים אע״ג דכל אינון גבוראן ודרעא מרממא גלי קב״ה במצרים מה כתיב הנה יי׳ רוכב על עב קל ובא מצרים מאי שנא מכל עמין דעלמא דלא הוה הכי דהא קב״ה גזר גזירה ואתעביד והכא איהו אתא דכתיב ובא מצרים וכתיב °ועברתי בארץ מצרים אני יי׳ שמו׳ י״ב

אלא בגין דמלכא הוה אתי לאפקא למטרוניתא דהוות התמן ובגין יקרא דמטרוניתא הוה אתי ׳ ועל דא הוה קב״ה בעי

ביקרה ואתי לגבה לאקמא לה ולמיהב לה ירא ולזקפא לה
כמה דזמין קב"ה למעבר בסוף גלותא דאדום · אמר רבי ייסא
אי הכי דבגין דמטרוניתא הוה הא בגלותא דבבל מטרוניתא
תמן הוות אמאי לא הוה כך · א"ל הא תנינן דחטאה גרם
דנטלו נשים נכריות ואעילו ברית קיימא קדישא ברשותא אחרא
ובגין כך אתאבידו מנהון נסין ואתוון דאתחזי למעבד להו מה
דלא הוה הכי בגלותא דמצרים דכלהו הוו שבטי יה · בני ישר׳
ד׳ ה׳ עאלו בני ישר׳ נפקו · בגלותא דאדום בעי קב"ה (א) לאתיקרא
בעלמא ולמיתי איהו לאקמא למטרוניתא ולנערא לה מעפרא
ישעיה נ"ב ווי למאן דיערע תמן קמיה בשעתא דיימא °התנערי מעפר קומי
שבי ירושלם התפתחי מוסרי צוארך · מאן הוא מלכא ועמא
שם י"ט דיקום קמיה · °ונעו אלילי מצרים מפניו · אלילי מצרים לאו על
אבנין ואעין אתמר אלא על כל אינון דרגין ממנן עלאין ועל
אינון פולחנין תתאין דילהון · ובכל אתר דגלו ישראל קב"ה בעי
שם כ"כ עלייהו ואתקביל מאינון עמין · תא חזי מה כתיב °כה אמר יי׳
מצרים ירד עמי בראשונה לגור שם ואשור באפס עשקו · תורעמא
דאתרעם קב"ה על אשור ואמר חמו מה עבד לי אשור דהא מצרי׳
דאנא עבדית בהו כל אינון דינין ועמי (אינון) נחתו תמן לדיירא
ביניהון וקבלום מצראי ביניהו ויהבו לון שפר ארעא ארץ
גשן ואף על גב דאעיקו לון בגלותא לא אעדו ארעא מנהון
שמו׳ ט׳ דכתיב °רק בארץ גשן אשר שם בני ישראל וגומר · ומיטב
ברא׳ מ"ז ארעא דמצרים הוה דכתיב °במיטב הארץ בארץ רעמסס ותו
שמו׳ ט׳ דלא אעדו מדילהון כלום דכתיב °וממקנה בני ישראל וגומר
ועכ"ד אתדנו בכמה דינין · אבל אשור באפס עשקו · אטיל
לון

א) פי' ולא אפ' ח"ו לצאת כמו בגלות בבל דעתם תהיה גאולה שלימה עולמית ופסו"ם הוא אורך הגלות עד אשר כתת מעפיכו · ומ"ש ולמיתי איהו וכו' פי' דבגליות אחרות קמה מעצמה ו"ס לא תוסיף קום מעצמה כמ"ש לקמן דף רל"ט וכמו שפירש אל תפתחי דכתיב לא תוסיף קום כי נפלתי לפעבר קמתי מעצמי ועתה כי אשב בחשך גלות זה המר ה' אור לי כדכתיב אקים את סוכת דוד · מא"ן :

לון בארעא דסייפי עלמא ונטל לון ארעא דילהון · ומה מצראי
דעבדו כל הני טבאן לישראל אתדנו בכל אינון דינין · אשור
ואדום ושאר עמין דמעיקין לון וקטלין לון ונטלין לון ממוניהון
עאכ"ו דקב"ה בעי ליקרא שמיה עלייהו דכתיב °והתגדלתי יחזקאל ל"ח
והתקדשתי ונודעתי · התם מצרים במלכא חד · והכא בכל
מלכין דעלמא · רבי שמעון זקף ידוי ובכה ואמר ווי מאן דיזדמן
בההוא זמנא וזכאה חולקיה מאן דיזדמן וישתכח בההוא זמנא
ווי מאן דיזדמן בההוא זמנא בגין דכד ייתי קב"ה לפקדא
לאיילתא יסתכל מאן אינון דקיימין בהדה בכל אינון דמשתכחי
עמה בכל עובדוי דכל חד וחד ולא ישתכח זכאי · דכתיב °ואביט ישעיה ס"ג
ואין עוזר · וכמה עקתין על עקתין לישראל וזכאה מאן דיזדמן
וישתכח בההוא זמנא בגין דההוא דיתקיים בההוא זמנא
במהימנותא יזכה לההוא נהירו דחדוה דמלכא · ועל ההוא זמנא
כתיב °וצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב זכריה י"ג
וגומר · לבתר דאינון עקתין מתערי על ישראל וכל עמין
ומלכיהון יתייעטון כחדא עלייהו ומתערי כמה גזרין בישין
כלהו סלקי בעיטא חדא עלייהו ויתון עקתא על עקתא בתרייתא
משכחן קמייתא · כדין יתחזי חד עמודא דאשא קאים מעילא
לתתא ארבעין יומין וכל עמין דעלמא חמאן ליה · בההוא
זמנא יתער מלכא משיחא לנפקא מגו גנתא דעדן מההוא
אתר *דאתקרי ק"ן צפו"ר ויתער בארעא (ה) *דגליל והוא יומא בלק ק"ז
דיפוק לתמן יתרגז כל עלמא וכל בני עלמא מתחבאן גו ויקרא רי"ב ב'
מערתי וטנרי דלא יחשבון לאשתזבא · ועל ההוא זמנא כתיב
°ובאו במערות צורים ובמחלות עפר מפני פחד יי' ומהדר גאונו ישעי' ב'
בקומו לערוץ הארץ · מפני פחד יי' דא ההוא רגיזו דכל עלמא
ומהדר

ה) בר"ה דף ל"א אמרו דגלתה סנהדרין ולבסוף לטבריה ומשם עתידין ליגאל ולפ' דז"ג ויתער בארעא דגליל בי נס טבריא היא מארע' דגליל ומהרש"א ז"ל כ' דמ"ש כציור' דמ"ג לב"ד הגדול אתא היינו לב"ד טבריא ולא כה"יטב"ה · מז"ן :

ומהדר גאונו · הא משיח · בקומו לערוץ הארץ כד יקום ויתגלי
בארעא *דגליל בגין דאיהו הוא אתר קדמאה דאתחרבא ר"כ ה'
בארעא קדישא ובגין כך יתגלי תמן קדמאה לכל אתר ומתמן ויר' קי"ט ה'
יתער קרבין לכל עלמא · לבתר ארבעין יומין דעמודא יקום
מארעא לשמיא לעיניהון דכל עלמא ומשיח יתגלי יקום מסטר
מזרח חד *ככבא מלהטא בכל גוונין ושבעה ככבין אחרנין ויקרא
דסחרן לההוא ככבא ויגיחון ביה קרבא בכל סטרין תלת זמנין ר"כ ב'
ביומא עד שבעין יומין וכל בני עלמא חמאן · וההוא ככבא בראשית ק"ט ה'
יגיח בהו קרבא (כ) בטיסין דנורא מלהטין מנצצין לכל עיבר
ובטש בהו עד דבלע לון בכל רמשא ורמשא · וביומא אפיק
לון ויגיחון קרבא לעיניהון דכל עלמא וכן בכל יומא עד שבעין
יומין לבתר שבעין יומין יתגניז ההוא ככבא ויתגניז משיח עד
תריסר ירחין ויתהדר ההוא עמודא דאשא כמלקדמין וביה
יתגניז משיח וההוא עמודא לא יתחזי · לבתר תריסר ירחין
יסלקון ליה למשיח בההוא עמודא לגו רקיעא ותמן יקבל תוקפא
ועטרא דמלכותא · וכד נחית יתחזי ההוא עמודא דאשא
כמלקדמין לעיניהון דכל עלמא ויתגלי לבתר משיח ויתכנשון
לגביה עמין סגיאין ויתער קרבין בכל עלמא · ובההוא זמנא
יתער קודשא בריך הוא גבורתיה לכל עמין דעלמא ומלכא
משיחא יתידע בכל עלמא וכל מלכין דעלמא יתערון לאתחברא
לאגחא קרבא ביה וכמה (עמין) מפריצי יהודאין
יתהפכון לאהדרא לגבייהו וייתון עמהון לאגחא קרבא על
מלכא משיחא · כדין יתחשך כל עלמא חמש עשרה יומין וסגיאין
מעמא דישראל יהון מתין בההוא חשוכא ועל דא כתיב כי
הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאומים · פתח ואמר *כי דברים מ"ב
יקרא

כ) בגילוני אש (ורש"כ פי' לפידים בוערות) :

יקרא קן צפור לפניך בדרך בכל עץ או על הארץ אפרוחים או
בצים והאם רובצת וגו׳ שלח תשלח את האם וגו׳ האי קרא
אוקימנא ליה ואיהו חד מפקודי אורייתא גניזין ואנן אית לן ביה
רזי דאורייתא גניזין שבילין וארחין ידיען לחברייא באינון תלתין
ותרין שבילין דאורייתא · אמר רבי שמעון לרבי אלעזר בריה
אלעזר בזמנא דיתער מלכא משיחא כמה אתין ונסין אחרנין
יתערון בעלמא תא חזי בגנתא דעדן דלתתא אית אתר חד גניז
וטמיר דלא אתידע ואיהו מרקמא בכמה גוונין וביה גניזין אלף
היכלין (א) דכסופין ולית מאן דעייל בהו בר משיח דאיהו קאים
תדיר בגנתא דעדן וכל גנתא מסחרא ברתיכין סגיאין דצדיקייא
ומשיח קאים עלייהו ועל כמה חילין ומשריין דנשמתין דצדיקייא
תמן ובראשי ירחי ובזמני ובשבתי משיח עאל בההוא אתר
לאשתעשעא בכל אינון היכלין לגו לגו מכל אינון היכלין אית
אתר אחרא טמיר וגניז דלא אתידע כלל ואקרי עדן ולית מאן
דיכיל למנדע ביה · ומשיח אגניז (ס״א אתגלי) לבר סחרניה דההוא
אתר עד דאתגלי ליה חד אתר דאקרי קן צפור ואיהו אתר
דכריז עליה ההוא צפור דאתער בגנתא דעדן בכל יומא ובההוא
אתר מרקמן דיוקנין דכל שאר עמין דאתכנשו עלייהו דישראל
לאבאשא לון · עאל בההוא אתר זקיף עינוי וחזי אבהן דעאלין
בחרבן בית אלהא עד דחמי לרחל *דדמעהא באנפהא וקב״ה י״ב כ׳
מנחם לה ולא צביאת לקבלא תנחומין כמה דאת אמר °מאנה ירמיה
להנחם על בניה כדין משיח ארים קליה ובכי ואזדעזע כל גנתא ל״א
דעדן וכל אינון צדיקייא דתמן געו ובכו עמיה געי ובכי זמנא
תניינא ואזדעזע ההוא רקיעא דעל גבי גנתא אלף וחמש מאה
רבוא משריין עלאין עד דמטי לגו כרסייא עלאה כדין קודשא
בריך

א) א״ה אהבה ותענוגים :

בריך הוא רמיז להחוא צפרא ועאל לההוא קן דילה ויתבא לגבי
משיח וקרי מה דקרי ואתער מה דאתער עד דמגו כרסייא קדישא
אתקרי תלת זמנין ההוא קן צפור ומשיח וכלא סלקין לעילא ·
(כ) ואומי לון קודשא בריך הוא לאעברא מלכו חייבא מן עלמא
על ידא דמשיח ולנקמא נקמין דישראל · וכל אינון טבוון דזמין
קב"ה למעבד לעמיה ותב ההוא קן צפור ומשיח לדוכתיה · ותב
משיח ואתגניז גו ההוא אתר כמלקדמין ובזמנא דיתער קודשא
בריך הוא לאתקנא עלמין ואתנהירו אתוון דשמיה בשלימו יו"ד
בה"א (לאתקנא) וא"ו בה"א למהוי כלא בשלימו חד כדין יתער
חד ככבא דחילא באמצע רקיעא כגוון ארגוונא להיט ונציץ
בימטא לעיניהון דכל עלמא ויקום חד שלהובא דאשא מסטרא
קמ"כ כ' דצפון גו רקיעא ויקום דא לקביל דא ארבעין *יומין ויתבהלון
כל בני עלמא לסוף ארבעין יומין יגיחון קרבא ככבא ושלהובא
לעיניהון דכלא ויתפשט ההוא שלהובא ביקידו דאשא מסטרא
דצפון גו רקיעא ויתשוב למבלע ההוא ככבא · וכמה שליטין
ומלכין ואומייא ועממייא יתבהלון מהאי כדין יסתלק ההוא ככבא
לסטר דרום ויישלוט על ההוא שלהובא וההוא שלהוב' יתבלע זעיר
זעיר ברקיעא מקמי ההוא ככבא עד דלא יתחזי כלל כדין ההוא
ככבא יעביד ארחין ברקיעא בתריסר תחומין וקיימין אינון נהורין
ברקיעא תריסר יומין אחרנין לבתר תריסר יומין אחרנין יזדעזעון
כל בני עלמא ויתחשך שמשא בפלגות יומא כמה דאתחשך
יומא דאתחרב בי מקדשא עד דלא יתחזון שמיא וארעא ויתער
חד קלא ברעם וזיקין ואתחלחלא ארעא מההוא קלא וכמה
חילין ומשריין ימותון מניה וההוא יומא (סמ"ט) יתער בקרתא דרומי
רבתא חד שלהובא דאשא בההוא קלא דיתער בכל
עלמא

כ) יש להבין שבועה זו למה הא כתיב והשים את הייו שמעם ואמרו בזוהר ח"ג דל"ב הא שותי כפתקא דילי וכו' והכא לא שייך לו' לזרועי נפשיה עד"ם פ"ק דנדרים והפ' לסתום פי המקטרגים ומדה"ד ועד"ו הפ' עוד לומר דנשבע כמספר עד"ם בר"ד פרשה והרא פאין :

עלמא · וירקיד כמה מגדלין וכמה היכלין וכמה מגדלין יפלון וכמה (א) פרדשבי ורברבי יפולון בההוא יומא . וכלהו יתכנשון עלה לביש · וכל בני עלמא לא יכלין (ס״א ולא יסתכון) לאשתזבא · מההוא יומא עד תריסר ירחין יתיעטון כל מלכי ויגזרון כמה גזרות וכמה שמדות על ישראל ויצלחון בידה כמה דאתמר זכאה איהו מאן דיערע תמן וזכאה איהו מאן דלא יערע תמן וכל עלמא יהא בערבוביא סגיא · לסוף תריסר ירחי יקום שבט מישראל דא מלכא משיחא דיתער גו גנתא דעדן · וכל אינון צדיקייא יעטרון ליה תמן ויחגרון ליה מאני זיינא באתוון רשימן דמאני רשמא קדישא · וקלא יתפוצץ בענפי אילנין דגנתא · קרי בחיל ואמר אתערו קדישין עליונין קומו מקמי משיחא הא עידנא לאתחברא אילתא בבעלה ובעלה בעי לנקמא לה נוקמין דעלמא ולאקמא לה ולאנערה לה מעפרא כדין יקומון כלהו ויחגרון ליה כמלקדמין מאני זייניה אברהם מימיניה · יצחק משמאליה · יעקב קמיה · משה רעיא מהימנא על כל אלין צדיקייא אזיל ורקיד גו גנתא דעדן כיון דאתתקן משיח על ידא דצדיקייא בגנתא דעדן יעול בההוא דוכתא דאקרי ק״ן צפו״ר כמלקדמין וחמי תמן ההוא דיוקנא דחרבן בית מקדשא וכלהו צדיקייא דאתקטלו ביה · כדין נטיל מתמן (ס״א עשר) לבושין ואינון עשר לבושי קנאה · ויתגניז תמן ארבעין יומין דלא אתגלייא כלל לסוף ארבעין יומין קלא חד יתער ויתקרי מגו כורסייא עלאה ההוא ק״ן צפו״ר במלכא משיחא דאתגניז ביה · וכדין סלקין ליה לעילא וקב״ה חמי ליה למלכא משיחא מתלבש בלבושי נוקמא וחגיר מאני זייני נטיל ליה ונשיק ליה על רישיה כדין מזדעזען ג׳ מאה ותשעין רקיעין וארמיז קב״ה לחד רקיעא מאינון

דהוה

(א) פריס וכן הוא בס״ם הא׳ דיפכא להאי פרדסכא :

דהוה גניז משתת ימי בראשית ואפיק מחד היכלא דבההוא
שמות קל"ב ח' רקיעא ·חד כתרא גליפא מחקקא בשמהן קדישין בההוא עטרא
אתעטר קודשא ב"ה כד עברו ישראל ית ימא למיטל נוקמין
מכל רתיכי פרעה ופרשוי (ב) ואעטר ליה למלכא משיחא · כיון
דאתער ואתתקן בכל הני תקונין נטיל ליה קודשא ב"ה ונשיק
ליה כמלקדמין מאן חמי רתיכין קדישין ומשריין עלאין דסחרין
ליה ויהבין ליה מתנן ונבזבזן סגיאין ויתעטר מכלהו עאל תמן
בחד היכלא וחמי כל אינון מלאכי עלאי דאקרון אבלי ציון
אינון דבכו על חרבן בי מקדשא ובכאן תדיר ואינון יהבין ליה
חד (ג) פורפירא סומקא למעבד נוקמין כדין קודשא בריך הוא
גניז ליה בההוא קן צפור ואתכסי תמן תלתין יומין · לבתר תלתין
יומין בההוא קן צפור יחות מעטר בכל אינון תקונין מעילא
ומתתא כמה משריין קדישין סחרניה ויחמון כל עלמא חד נהירו
תלי מרקיעא לארעא ויקום שבעה יומין וכל בני עלמא יתמהו
ויתבהלון ולא ינדעון כלל בר אינון חכימין דידעין ברזין אלין
זכאה חולקהון וכל אינון שבעה יומין יתעתר (ס"א יתעטר) בארעא
בההוא ק"ן צפו"ר באן אתר בדרך דא קבורת רחל דאיהי
קיימא בפרשת אורחין ויבשר לה וינחם לה וכדין תקבל תנחומין
ותקום ותנשיק ליה לבתר יקום ההוא נהירו מההוא
אתר ושרי ביריחו קרתא דאילני בכל עץ דא יריחו או על
הארץ דא ירושלם ויהא גניז בההוא נהירו דק"ן צפו"ר תריסר
ירחי · בתר תריסר ירחי יזדקף ההוא נהירו בין שמייא וארעא
ז' כ' ויישרי ·בארעא דגליל (ד) דתמן הוה שירותא דגלותא דישראל
ותמן יתגלי מההוא נהירו דקן צפור ויתיב לאתריה וההוא
יומא יזדעזע כל ארעא כמלקדמין מסייפי שמייא עד
סייפי

ב) כמש"ה ותשם לראשו עטרת פז שבה חקוקה שמותיו הקדושים שם מ"ה שבו"ה ושם מ"ב דמ"ה שבמ' מ"ה מ"ב הם פ"ז וכמש"ה ראשו כתם פז ורומז לזאת העטרה דאתעטר בה קב"ה ואעטר בה למשיח כמש"ל ריש דף קל"ב ע"ש הרש"ב
ג) עיין כ' בראשית דט"ל ע"א ומה שכתבתי שם משם המדרש. ד) כמ"ש כעת הראשון הקל ארצה זבולון וארצה נפתלי וגו' ועיין מ"ש המפ' שם:

סייפי שמיא וכדין יחזון (ינדעון) כל עלמא דהא אתגלי מלכא
משיחא בארע דגליל ויתכנשון ליה כל אינון דלעאן באורייתא
ואינון זעירין בעלמ' ובזכות ינוקי דבי רב יתתקף חיליה לאתגברא
ורזא דא אפרוחים ואי לא ישתכחון אלין הא ינוקי דיתבין
בתוקפא דאמהון וינקי כמה דאת אמר °גמולי מחלב עתיקי ישעיה כ"ח
משדים ׳ והיינו או בצים דבגין לון שריא שכינתא עמהון דישראל
בגלותא דהא חכימין זעירין אינון דישתכחון בההוא זמנא והיינו
°והאם רובצת על האפרוחים או על הבצים לא תקח האם על דברים כ"ב
הבנים (דהא ביה לא קיימא מלה לאפקא לה מן גלותא אלא
במלכא עילאה דכיון דאינון רביין וינוקין יהבין תוקפא למלכא
משיחא כדין אימא עלאה דהיא רביעא עלייהו יתערת לגבי
בעלה) (הכי) ויתעכב עד תריסר ירחין אחרנין לבתר ייתי בערה
ויוקים לה מעפרא כד"א °אקים את סכת דוד הנופלת בההוא עמוס ט'
יומא מלכא משיחא שארי ויכנוש גלותא מסייפי עלמא עד סייפי
עלמא כד"א °אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו' ׳ מההוא יומא דברי' ל'
כל אתין ונסין וגבוראן דעבד קודשא בריך הוא במצרים יעביד
לון לישראל כד"א °כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ׳ מיכה ז'
אמר רבי שמעון אלעזר ברי כל אלין מלין תשכח ברזא (א)
דתלתין ותרין שבילין (ב) דבשמא קדישא ועד דנסין אלין לא
יתערון בעלמא לא ישתלם רזא דשמא קדישא ולא תתער
לאהבה כד"א °השבעתי אתכם בנות ירושלם בצבאות שיר ב'
דא מלכא (נ"א משיחא) דאקרי צבאות ׳ או באילות השדה שאר
חילין ומשיריין דלתתא אם תעירו ואם תעוררו את האהבה דא
ימינא דקב"ה דאקרי °אהב"ה ׳ עד שתחפץ ההיא דשכיבת קה"ו כ'
לעפרא ויהא רעותא דמלכא בה ׳ זכאה איהו מאן דיזכי לההוא

ה שמות א דרא

א) תרומה קע"ד א': ב) נ"א ל"ב מדות שהתורה נדרשת בהם דהא לעיל ח' ע"א דאלין ל"ב שבילין דאורייתא דקרי להו ל"ב שבילין דשמא קדישא משום דאורייתא הוא שמו של הקב"ה פי' ל"ב נתיבות חכמה הרמוזה באות יו"ד דהויה ופי' כוללת הו"ה כי כלם בחכמה עשית וחכמה המשיך ל"ב שבילין הנז' לז"א כמש"ל ריש דף יו"ד וז"ל וכל אינון שבילין דאינון ל"ב דכלילן ברזא דאת ו' ופי' הרח"ו שנכללו ל"ב נתיבות של חכמה בז"א שנקרא אורייתא שעלה הנה דאורייתא מחכמה נפקת הנה עברם על בינה ונחקקה בז"א וז"ש ל"ב שבילין דאורייתא והם דבשמא קדישא אות י' שבחכמה שכוללת הו"ב והנה י"ג מדות הם שהתו' נדרש' בהם ופי' נ"א ל"ב מדות ולא דק הרב"ב:

דרא זכאה איהו בעלמא דין וזכאה איהו בעלמא דאתי · רבי שמעון ארים ידוי בצלו לקודשא ב"ה וצלי צלותיה לבתר דצלי צלותיה אתו רבי אלעזר בריה ור' אבא ויתבו קמיה · עד דהוו יתבי קמיה חמו חד נהירו דיממא דאתחשך ואשתקע חד צנורא (ס"א נהורא) דשלהובא דאשא גו ימא דטבריה ואזדעזע כל ההוא אתר · אמר ר"ש ודאי השתא הוא עדנא דקב"ה אדכר לבנוי ואחית תרין (ג) דמעין לגו ימא רבא · וכד נחתין פגעין בהאי צנורא דשלהובא דאשא וישתקעו דא בדא בימא בכה ר' שמעון ובכו חברייא אר"ש הא אתערנא ברזי דאתוון דשמא קדישא בסתרא דאתערותא דיליה לגבי בנוי אבל השתא אית לי לגלאה מה דלא אתיהיב רשו לבר נש אחרא לגלאה · דלא זכו דדרא דא יקיים עלמא עד דייתי מלכא משיחא · אר"ש לר' אלעזר בריה ולר' אבא קומו בקיומייכו · קמו ר' אלעזר ור' אבא בכה ר"ש זמנא אחרא אמר ווי מאן יקום במה דאמינא (נ"א דחמינא) גלותא יתמשך מאן יכיל למסבל · אוף איהו קם ואמר ״יי׳ אלהינו בעלונו אדנים זולתך לבד בך נזכיר שמך האי קרא אוקמוה אבל בהאי קרא אית רזא עלאה גו מהימנותא · ״יי׳ אלהינו דא הוא (ד) שירותא דרזין עלאין אתר דמתמן נפקין כל נהירו דשרגין כלהו לאדלקא (ה) ותמן תליא כל רזא דמהימנותא ושמא דא שליט על כלא בעלונו אדנים זולתך דהא עמא דישראל לית מאן דשליט עליה בר שמא עלאה דא · והשתא בגלותא שליט עליה סטרא אחרא · לבד בך נזכיר שמך · רזא דשמא קדישא כללא דעשרין ותרין אתוון וכנסת ישראל לא מתברכא אלא מגו שמא דא דאקרי בך כמה דאת אמר ״אשר נשבעת להם בך ״כה יברך ישראל ״כי בך ארוץ גדוד ובזמנא דשלימו אשתכח לא הוה מתפרש דא מן דא · ואסיר לאפרשא

ישעיה כ"ו

שמות ל"ב
בראשית
ט"ו
תהלי' ל'

ג) י"ח ע"א ות"ב י"ט ב' במדבר קנ"ב א' קל"ה א' . ד) פי' אמא' שהם הוי"ה תלוי בת"ת הנה פרשו בחכמה כמו שבא בפ' האזינו רפ"ט א' הנה שם הוי"ה הוא כולל כל הפרצופים וכל העולמות ויש כלל ופרט כידוע ועיין בשערי קדושה וב"ר מ"ש במק"מ מא"ן : ה) משפטים נ"ח ע"א יתרו ס"ח ב' ויצא קנ"ד ע"ב ובהאזינו ר"ן ע"א כר' מפס הסדליק בחכמה ומאיר לו' כרות כדאיתא בפ' נח ולך לך פ"ח ע"א ויקרא ז' ע"ב נ"ד ע"א :

לאפרשא דא מן דא אתתא מבעלה לאו ברעיוני ולאו בדבירו
בגין דלא לאחזאה פרודא והשתא בגלותא פרודא אשתכח
דמגו עאקו דכל זמנא וזמנא אנן עברין פרודא לאדכרא ההוא
שם בר מבעלה בגין דאיהי שכיבת לעפרא (א) והיינו לבר בך נזכיר
שמך · בר מבעלה אנן דכרין להאי שם בפרודא בגין דאנן
רחיקין מינך ושלטין אחרנין עלן ושמך איהו בפרודא מן שמא
דאקרי בך · והאי ביומי דגלותא בגין דגלותא קדמאה הוה
מבית ראשון ובית ראשון הוא רזא דה׳ קדמאה ולקבל שבעין
שנין דילה גלותא דבית ראשון הוה שבעין שנין ואינון שבעין
שנין לא אשתכחת אימא רביעא עלייהו והוה פרודא מן שמא
עלאה רזא דה׳ עלאה · וכדין יו״ד רזא עלאה אסתלק לעילא
לעילא לאין סוף ובית ראשון עלאה קדישא לא נביע נביעו דמיין
חיין דהא מקורא דילה אסתלק ואיהי שבעין שנין בגלותא
בראשית רנ״א א׳ מלכים א׳ ו׳ בגין דאיהי שבע שנין אקרי כד״א °ויבנהו שבע שנים ואי תימא
דשלטא מלכות בבל לעילא ברזא דשבעין שנין ח״ו · אלא
בזמנא דהוה בי מקדשא קיים נהורא ונביעו דאמא עלאה הוה
נהיר ונחית לתתא · כיון דחטו ישראל ואתחרב מקדשא ושלטא
מלכות בבל הוה חפי ואחשיך ההוא נהירו ותתאי קדישין לא
הוו נהירין כיון דתתאי לא הוו נהירין בגין (אנון) שלטנו דמלכותא
דבבל אסתלק ההוא נהורא וההוא מבועא עלאה דהוה נביע
רזא די׳ אסתלק לעילא לעילא באין סוף כדין אינון שבעין שנין
לא הוו נהירין בגין ההוא נהירו דאתמנע ודא הוא ודאי גלותא
דשבעין שנין כיון דאעדיאו שלטנו דבבל ושריאת ה״א תתאה
לאנהרא ישראל כלהו לא אהדרו לאדכאה (נ״א לשלטאה) למהוי
סגולה שלימתא כמלקדמין אלא זעיר זעיר (בערבוביא) וכיון דישלימו
לא אשתכח (ב) ושריאת ה״א תתאה לשלטאה כדין יו״ד נביעו עלאה לא
נחית כ״כ לאנהרא כמה דהוה כמלקדמין אלא זעיר זעיר בערבובי׳
דלא הוו דכיין כמלקדמין כמה דאתחזי ועל כך נביעו עלאה

א) פי׳ בך ז״א סמך ט׳ מק״ע ועש״ב: ב) פי׳ בבית ב׳ רחל בתנב״י שנבנית מהור הכה בערבוביה כימים טו״ר:

לא נביע ולא נהיר אלא דאהדר לאנהרא זעיר זעיר מגו דחקא
(דסמהלא) דישמא (כ"א דגלותא ודינא) ועל דא אתגרו בהו בישרי) קרבין
סגיאין עד דהחשך יכסה ארץ וה' תתארה אתחשכת ונפלת
לארעא ונביעו עלאה אסתלק כמלקדמין בגין דמלכות ארום
אתתקף וישראל אהדרו לסרחנייהו ועל דא ה' בית שני אתחרב
וכל אינון תריסר שבטין דילה כחושבן משריין דלהון אינון
בגלותא דמלכות אדום ונביעו עלאה אסתלק מההוא נביעו
ישעיה נ"ז דקיימא עלה כר"א °הצדיק אבד אבד ההוא נביעו דמקורא
עלאה דהוה נגיד ומשיך מלעילא (כ"א קרבין סגיאין ומלכות יון
שלטא עלייהו לבתר דאהדרו בתיובתא אתקפו עליהו ואתכפיאו
לון ובגין דישראל אהדרו לסרחנייהו מלכות אדום אתתקף ובית
שני אתחרב וה"א תתאה אתחשכת (ג) ונפלת לארעא ונביעו
עלאה אסתלק מההוא מבועא דקיימא עלה כר"א הצדיק אבד
אבד ההוא נביעו דמקורא עלאה דהוה נגיד ומשיך עליה מלעילא
מ"ט בגין דהחשך יכסה ארץ) וכדין הוה פרודא בה"א בית שני
ואיהו בגלותא דאדום בכל אינון תריסר שבטין (כ"א דילה) ומשריין
בראשית רמ"ו א' דילהון תריסר שבטין סלקין לחושבן סגי ועל דרזא (כ"א וע"ד רזא)
דה' הוה בהו בכל ההוא (ת"א וע"ד רזא דה"א בכל ההוא) חושבנא (כ"א חשוכא)
גלותא אתמשך רזא דרזין לחכימי לבא אתמסר עשר שבטין
אלף שנין תרין שבטין מאתן שנין שארו דמעין למנפל פתח
איכה א' ואמר °בכה תבכה בלילה ודמעתה על לחיה לסוף תריסר שבטין
דגלותא ליליא יתחשך לישראל עד דיתער וא"ו לזמן שתין ושית
שנין לבתר תריסר שבטין דאינון אלף ומאתן שנין דגלותא ולבתר
ויקר' כ"ו (פי') שתין ושית שנין דחשוכא דליליא כדין °וזכרתי את בריתי
יעקב דא אתערותא דאת ו' דאיהו נפש דבית יעקב ורזא דא
בראש' מ"ו °כל הנפש הבאה ליעקב מצרימה ששים ושש ואיהו ו' נפש דבית
במדבר רנ"כ כ' שני רזא דה' תתאה ורא ו' רזא דששים ושש °ששים לאתערותא
בראש' קי"ז דיעקב ושש לאתערותא דיוסף וע"ד איהו ו"ו דאינון תרין בחבורה
קי"ט א' חדא ורזא חדא מתמן ולהלאה יתער קב"ה לאינון נסין ואתין
דקאמרן

ג) בסוד הפליך משמים שהוא ת"ת אפיל את ארץ והיא עתה בגו"ה תחת היסוד. בקוד' כלולה מי' ופ' כד' תיקון הש' רמ"ז

דקאמרן · ויתערון על ישראל אינון עקתין דקאמרן וכדין (ס"א ורזא
דא) ואף את בריתי יצחק ולבתר כד יגיח מלכא משיחא קרבין
שמו' ט"ו בכל עלמא בימינא דקודשא בריך הוא כד"א °ימינך יי' נאדרי
בכח · כדין ואף את בריתי אברהם אזכור ולבתר והארץ אזכור
זכריה י"ד דא ה' בתראה בההוא זמנא כתיב °והיה יי' למלך על כל הארץ
ביום ההוא יהיה יי' אחד ושמו אחד · לסוף שתין ושית שנין
אחרנין דאינון מאה ותלתין ותרין שנין יתחזון אתוון דשמא
קדישא גליפן בשלימו עילא ותתא כדקא יאות · ורזא דא ה"ה
עלאה ותתאה וכל אינון שבילין דאינון תלתין ותרין שנין
דכלילן ברזא דאת ו' הו"ה (נ"א יו"ד וה"ה) (א) רזא דשלימו דמאה
ותלתין ותרין · לסוף מאה ותלתין ותרין שנין אחרנין יתקיים
לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה · ויתדכי ארעא
קדישא · וקב"ה יתער מתייא דארעא קדישא ויקומון חיילין
חיילין בארעא דגליל · וכדין יתער סתימו דנביעו עלאה את י'
ויתקיימון תלתין ותרין שבילין בשלימו לנגדא לתתא ויתקיימו
אתוון דשמא קדישא כלהו בקיומייהו יהו"ה · דעד כען לא יהון
בשלימו · עד זמן דינגיד ויתמשך ההוא נביעו עלאה בחבורא
דאתוון גו ה' (נ"א וה') בתראה ודא איהו לסוף תשלום מאה
וארבעין וארבעה שנין אחרנין דישתלמון ויתערון שאר מתי ישראל
בראשית קל"ה כ' דבשאר ארעאן דישתכח כל דא °בחשבן ח"ת דאתיישב עלמא
ויתבסם ויתעבר סטרא אחרא (נ"א חויא בישא) מעלמא · וה"א תתאה
תתמלי מגו נביעו עלאה ותתעטר ותתנהיר בשלימו וכדין כתיב
ישעי' ל' °והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים
עד דיהא שבת ליי' (ב) לאלקטא נפשין בתענוגי קדושה (ד"א ה'
בתרא

א) פי' יו"ד עשרים ה"א ה"א י"ב הרי ל"ב הוא רזא דשלימו דקל"ב שהם כלולים באותיות יה"ה עם הוי"ה והתנים הוא ו' כבר נדרש למעלה בסוד שמים ושם · ה"ה עילאה ותתאה פי' בינה ומ' בכללות נדול הם ק' עם ל"ב שבילין הכלולים בו ה' שהוא ו' הם קל"ב וז"ש דכלילן ברזא דאת ו' שהיא ל"ב ואז הי"ה הכל קל"ב וע"י ת"ק הרפ"ב : ב) כר דו"ש בספר הגלגולים שנפ"ב היה חלק נשמות שלא נכללו באדה"ר אלא כבר נבראו בסוד זיווג דאבא ועתידות להתהוות אח"כ בזיוג פכ"פ וז"ש שיתעוררו אז רוחין קדישין דישראל וכו' פי' שיעשה הזיווג שלהם בשבת כדי שאח"כ יתלבשו ועל אלה כתיב הנסתר בליון פירוש שנסתרו סמורים בנקודה ליון לבוא אח"כ בק' שלומם רמ"ו :

בתרא) כל ההוא אלף שביעאה ודא איהו אתערותא דרוחין
קדישין דעמא דישראל לאתלבשא לבתר שבת בגופין אחרנין
קדישין דאתקרי קדישין דכתיב °והיה הנשאר בציון והנותר ישעי' ד'
בירושלם קדוש יאמר לו עד כאן מלין דרזין סתימין :
ויקם מלך חדש רבי יוסי אמר בכל יומא קב"ה עביד מלאכין
שליחן על עלמא דכתיב °עושה מלאכיו רוחות עשה לא תהלים ק"ד
כתיב אלא עושה בגין דכל יומא ויומא עושה ובההוא זמנא
אתמנא ממנא חד על מצרים ודא איהו דכתיב ויקם מלך חדש
חדש ודאי אשר לא ידע את יוסף דהא מאתר דפרודא הוו כד"א
°ומשם יפרד וקדמאה מההוא פרודא נהרא דמצרים איהו ובגין ברא' ב'
כך אשר לא ידע את יוסף · אתר דכל יחודא שריא ביה דאקרי
צדיק · ר' אלעזר ורבי יוסי הוו אזלי באורחא וקדימו בנהורא
למיזל · חמו חד כככא דהוה רהיט מסטרא דא וכככא אחרא
מסטרא דא · אמר רבי אלעזר השתא מטא זמנא דכככי בקר
לשבחא למאריהון ורהטי מדחילו ואימתא דמאריהון לשבחא
ולזמרא ליה הה"ד (ג) °ברן יחד כוכבי בקר ויריעו כל בני אלהים איוב ל"ח
בגין דכלהו ביחודא חדא קא משבחן ליה · פתח ואמר °למנצח תהלים כ"ב
על אילת השחר מזמור לדוד · אילת השחר דכד נהירו אנפוי
דמזרח ואתפרשא חשוכא דליליא חד ממנא אית לסטר מזרח
ומשיך חד חוטא דנהירו דסטר דרום עד דאתי ונפיק שמשא
ובקע באינון כוי רקיעא ואנהיר עלמא וההוא חוטא
אפריש (ד) חשוכא דליליא כדין (ה) איילתא דשחרא אתי ואתי
נהירו אוכמא בקדרו לאתחברא ביממא ונהיר יממא ונהירו
דימטא כליל ושאיב בגויה לההוא איילתא ועל ההיא אילתא
כד אתפריש מיומא לבתר דכליל לה אמר דוד שירתא
דכתיב למנצח על אילת השחר · ומאי קא אמר
אלי

ג) נ"ל ברן ר"ת ברכת רצון. נדפס ה"ס : ד) פי' לאה אחר חצות · ה) פי' לאה דקודם השחר · מע"ק · רמ"ז :

אלי אלי למה עזבתני · דהא אתפרש אילתא דשחרא מנהירו דימָמא עד דהוו אזלי נהיר יממא ומטא עדן צלותא · א"ר אלעזר (א) נצלי צלותא ונזיל · יתבו וצלו · לבתר קמו ואזלו · פתח רבי אלעזר ואמר °יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וגו' אמרתי שגם זה הבל · האי קרא *אוקמוה ואתמר · אבל יש הבל שלמה מלכא עבד ספרא דא ואוקים ליה על שבעה הבלים דעלמא קיימא עלייהו ואינון שבעה עמודין סמכין דעלמא לקבל שבעה רקיעים ואלין אינון · וילו"ן רקי"ע שחקי"ם זבו"ל · מעו"ן · מכו"ן ערב"ות · ולקבליהו הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל · כמה דאינון שבעה רקיעין ואית אחרנין דדבקי בהו ומתפשטי ונפקי מנייהו הכי נמי אית הבלים אחרנין דמתפשטי ונפקי מאלין וכלהו אמר שלמה והכא רזא דחכמתא אית ביה יש הבל דנפקא מאינון הבלים עלאין דעלמא קיימא עלייהו ודא נעשה על הארץ ואתקיים בקיומיה ואתתקף בתוקפיה בעובדי ארעא ובסליקו דסלקא מארעא ודא אתמנא על ארעא וכל תוקפא וקיומא דיליה באינון נשמתין דצדיקייא דאתלקיטו מארעא כד אינון זכאין (ב) עד לא סרחו בעוד דיהבי ריחא טב כגון חנוך דכתיב ביה ואיננו כי לקח אותו אלהים ונטל ליה עד לא מטא זמניה ואשתעשע ביה וכן שאר זכאין דעלמא · דתנינן על תרין מלין צדיקייא מסתלקי מעלמא עד לא ימטי זמנייהו חד על חובי דרא דכד אסגיאו חייביא בעלמא אינון זכאין דמשתכחי בינייהו אתפסון בחוביהון · וחד כד אתגלי קמי קודשא בריך הוא דיסרחון לבתר סליק לון מעלמא עד לא מטא זמנייהו הה"ד אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים מטי עלייהו דינא דלעילא כאלו עבדו חובין ועבדין

א) א"ה אע"ג דרשב"י וחביריו שתורתן אומנותם אין מפסיקים לתפלה מ"מ היכא דהוו כבר עסוקים בלמודם אבל הפסיקו לא בעו למגרס אלא בצלותא ומאי דקאמרי הוא כגון פתיחה לתפלתם להכין לבם ולעורר הנפש ומסתמא לא היה שהות כ"כ להאריך דלעולם יצא אדם בכי טוב ובתריה קאמר אקריות בנהורא ובתר אספר דיהוי צלותא ר"ל קריאת שמע דמפסיקי' כמו שפירשו התוס' בפ"ק יבמות השבת דת"ש פ' כ"ש על רש"י דבעידן צלותא הוי לבית מגוי ומלבי ה"ד קריאת שמע ולהאי קרי צלותא ב) קודם שחטאו (א"ה כן הוא דעת ר' אבו בב"ר ועיין בפ' בראשית:

ועובדין דרשיעייא דהא זמנא חדא שאיל רבי יוסי בר יעקב איש
כפר אונו בזמנא דרבי עקיבא וחברוי אסתלקו מעלמא (ג) ומיתו
בההיא גוונא לרבי מאיר ׳ אמר ליה וכי כתיב דא בכל אורייתא
כלה׳ א״ל ולא והא אמר שלמה אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם
כמעשה הרשעים ׳ מטי עלייהו דינא מלעילא כאילו עבדו חובין
ועובדין דרשיעייא ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים
יתבי בשקט ושלם בהאי עלמא דינא לא מטא עלייהו כאילו
עבדו עובדין דצדיקייא אמאי אי בגין דאתגלי קמי קב״ה
דיתובון בתיובתא ׳ או דיפוק מינייהו זרעא דיהא קשוט בעלמא
כגון תרח דנפיק מניה זרעא דקשוט אברהם · אחז דנפק מיניה
חזקיהו . ושאר חייבין דעלמא · ובגין כך בסטרא דא ובסטרא
דא הבל דקאמרן נעשה ואתתקף על הארץ כדאמרן ׳ ד״א יש
הבל אשר נעשה על הארץ כדקאמרן · דאתתקף על עלמא
במאי בגין דיש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים
מטאן לידייהו כאינון עובדין דחייביא כגון בת ע״ז או חד
מאינון עובדין דאינון מעשה הרשעים ואינון קיימי בקיומייהו
מדחילו דמריהון ולא בעאן לאסתאבא כגון כמה זכאי קשוט
דמטו לידייהו כעובדין אלין ואינון גבורי כח דעבדי רעותא
דמאריהון ולא חטאו ועל דא הבל נעשה על הארץ ואתתקף
בתוקפיה ויש רשעי׳ אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקי׳ מטי לידייהו
חד מצוה דאיהו עובדא דצדיקייא וזכאן בה ועבדין יתה׳ כגון
לסטים מקפחא הוה משתבח בטורייא בהדי אינון דלסטים
ע״ז וכד הוה יודאי אעבר תמן הוה משזיב ליה ונטיר ליה מנייהו
והוה קרי עליה רבי עקיבא יש רשעים אשר מגיע
אליהם כמעשה הצדיקים וכגון ההוא חייבא דהוה
בשבבותיה

ג) מלשון זה משמע כפשטן של דברים שלא כמ״ש עמק המלך משם ס׳ היכלות ומ״ש אי בגין דאתגלי וכו׳ או דיפוק וכו׳
יש להבין דאיכא כמי שמגלה לו פוכיות שעבר בע״ה ויש ליישב מ״ין :

בשבבותיה דרבי חייא דליליא חד פגע ברה בההיא אתתא דהות אזלת לבי ברתה · בעא למתקף בה אמרה ליה במטו מינך אוקיר למרך ולא תחטי גבאי · שבקה ולא חב בה הוי אומר °ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים אמרתי שגם זה הבל כמה דאתתקף ההוא הבל בהדי אינון צדיקייא דמטו לידייהו עובדי דחייבייא ולא חטאן · אוף הכי אתתקף בהדי אינון חייבייא דמטו לידייהו עובדי דאינון צדיקייא ועבדי להו דתנינן עבד קב"ה צדיקים ורשעים בעלמא · וכמה דאתייקר איהו בעלמא בעובדי דצדיקייא (א) הכי נמי אתייקר איהו ברשיעיא כד עבדי עובדא טבא בעלמא · כד"א °את הכל עשה יפה בעתו · ווי להייבא כד עביד גרמיה רע ואתתקף בחוביה כד"א °אוי לרשע רע וגו' תו פתח ואמר את הכל ראיתי בימי הבלי וגו' האי קרא אוף הכי אוקמוה חברייא · אבל כד אתיהיב חכמה לשלמה חמא כלא בזמנא דשלטא סיהרא · יש צדיק דא עמודא דעלמא · אובד כמה ד"א הצדיק אבד בזמנא דגלותא בצדקו בגין דהיא שכיבא לעפרא צדק דא כל זמנא דישראל בגלותא איהי עמהון בגלותא ובגין כך °צדיק אובד בצדקו דהא לא מטאן לגביה אינון ברכאן עלאין ויש רשע מאריך ברעתו דא סמאל דאוריך שקט ושלוה לאדום · במאי ברעתו בההיא רעה אתתיה נחש תקיפא דהא לא מטא עלייהו שקט ושלוה לא בגין דאתדבק בההוא נוקבא · כגוונא דא לשאר מלכוון עד דקודשא בריך הוא יקים מעפרא לההיא סכת דוד הנופלת דכתיב °אקים את סכת דוד הנופלת :

וילך איש מבית לוי · רבי יוסי פתח °דודי ירד לגנו לערוגת הבשם וגו'

קהלת ג'

ישעיה ג'

קהלת ז'

עמוס ט'

שיר ו'

א) מקשים דהא ארז"ל דמצות הרשע הולכות לסט"א דכתיב ולרשע אמר אלהים מה לך לספר חקי והכא קאמר דאתיקר איהו ברשיעא דעבדי עובדא טבא ומה גם למ"ש הראשונים דהכל הולך אחר הרוב ואפי' דאם הרשע עושה המצוה לש"ש גמור בלי שום כוונה רעה היה נחשב לו לכמה מצות ומסתמא יהרהר תשו' קצת ועדיין צריך ישוב מא"ן :

וגו׳ לגנו דא כנסת ישראל בגין דהיא ערוגת הבשם דאיהי כלילא
מכל סטרי (נ״א זיני) בוסמין וריחין דעלמא דאתי · בשעתא דקב״ה
נחית לגנתא דא (נ״א דעדן) כל אינון נשמתהון דצדיקייא דמתעטרן
תמן כלהו יהבי ריחא כד״א וריח שמניך מכל בשמים אלין
אינון נשמתהון דצדיקייא דא״ר יצחק כל אינון נשמתין דצדיקייא
דהוו בהאי עלמא וכל אינון נשמתין דזמינין לנחתא להאי
עלמא כלהו בגנתא (דא קיימין בגנתא) די בארעא (כלהו) קיימין בדיוקנא
וציורא דהוו קיימין בהאי עלמא וסתרא ורזא דא אתמסר
לחכימי׳ רוחא דנחית לבני נשא דאיהו ׳מסטרא דנוקבא ויקרא
מתגלפא תדיר בגלופא כהאי חותם ׳ ציורא דגופא דבר נש מ״ה ב׳
בהאי עלמא *בליט לבר ורוחא אתגליף לגו׳ כד אתפשט רוחא ע״ג ב׳
מן גופא ההוא רוח בליט בגנתא דארעא בציורא ודיוקנ׳ דגופי׳
ממש דבהאי עלמא בגין דהוה תדיר כחותם ׳ ועל דא אמר
°שימני כחותם מה חותם גליף בגילופא לגו ואתצייר בציורא שיר ח׳
בליטא לבר · אוף הכי איהי ברוחא דהוה מסטרא דילה כהאי
גוונא ממש בהאי עלמא גליף בגלופא בגו וכד אתפשט מן
גופא ועאל בגנתא (כ) דארעא אוירא דתמן בליט ההוא גלופא
דאתציירא לבר אתצייר בציור בליטא לבר כגוונא דציור׳ דגופא
בהאי עלמא (לעילא) נשמתא דאיהי מאילנא דחיי אתצייר תמן
לעילא בההוא צרורא דחיי לאתענגא בנעם יי׳ כמה דאת אמר
°לחזות בנועם יי׳ ולבקר בהיכלו: תלים כ״ו
וילך איש מבית לוי ׳דא גבריאל כמה דאת אמר °והאיש גבריאל י״ט א׳
אשר ראיתי בחזון וגו׳ מבית לוי דא כנסת ישראל דאתיא פרק׳ קפ״ד א׳
מסטרא דשמאלא ויקח את בת לוי דא נשמתא דניאל ט׳
דתנינן בשעתא דאתייליד גופא דצדיק בהאי עלמא

קב״ה

כ) ויקרא קס״ו ב׳ תורה דנ״ע :

קב"ה קרי ליה לגבריאל ונטיל ההיא נשמתא דצדיק די בגנתא ונחתא ליה להאי גופא דצדיקא דאתיליד בהאי עלמא ואיהו אתפקד עלה ונטיר לה · ואי תימא ההוא מלאכא דאתמנא על רוחיהון דצדיקייא לילה שמיה ואת אמרת דאיהו גבריאל הכי הוא ודאי בגין דאתי מסטרא דשמאלא וכל מאן דאתי מסטרא דשמאלא הכי אקרי וילך איש דא עמרם ויקח את בת לוי דא יוכבד ובת קול נחתת ואמרת ליה לאזדווגא בה דהא קריב זמנא דפורקנא דישראל על ידא דברא דיתיליד מנייהו וקב"ה סייע ביה דתנינן שכינתא שרייא על ערסייהו ורעותא דלהון בדבקותא חדא הוה בה בשכינתא וע"ד לא אתעדי שכינתא מההוא ברא דאולידו לקיימא דכתיב °והתקדשתם והייתם (ויקר' י"א) קדושים בר נש דמקדש גרמיה מלרע קב"ה מקדש ליה לעילא כמה דרעותא דילהון הוה בדבקותא דשכינתא הכי אתדבקא שכינתא בההוא עובדא ממש דעבדו אמר רבי יצחק זכאין אינון צדיקייא דרעותא דילהון בדבקותא דקב"ה תדיר וכמה דאינון מתדבקן ביה תדיר הכי נמי איהו אתדבק בהו ולא שביק לון לעלמין ווי לרשיעייא דרעות' דילהון ודבקותא דילהון מתרחקא מניה ולא די להו דמתרחקן מניה אלא דמתדבקן בסטרא אחרא ת"ח עמרם דאתדבק ביה בקב"ה נפק מניה משה דקב"ה לא אעדי מניה לעלמין ושכינתא אתדבקת בהדיה °תדיר זכאה (ברא' כ"א כ') חולקיה ותהר האשה ותלד בן ותרא אותו כי טוב הוא מאי כי טוב הוא א"ר חייא (א) דאתייליד מהול בגין (ב) דרזא דברית טוב אקרי דכתיב °אמרו צדיק כי טוב (ישעיה ג') רבי יוסי אמר (ג) נהירו דשכינתא דנהיר ביה חמאת דבשעתא דאתיליד אתמליא כל ביתא נהורא דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא וכתיב °וירא אלהים את האור כי (ברא' א')

טוב

א) פי' הנולדים קודם לא היו מצד טו"ר והשרש דבקה בהם ואמרו"ל שלא היו מניחים המצרים לישר' שימולו שבורה הערוה היה עדיין אחוז ביסוד עד שבא משה המפורש שם וכן עולה א"ל סד"י : ב) פנימיות היסוד בסוד החסדים כי ה"פ טוב גי' מילה וגם יסוד במ"ק טוב וכן שם ההוי"ה גם הוא כך לפורות שגם לילד קטן יושפע כח הטוב : ג) ה"ס אור שנגנז שהאור קודם התפשטותו נקרא טוב והוא בהיותו ביחוד הבינה שהיא השכינה העליונה המאירה במשה שה"ס הדעת דאיהו אהו"ה גי' טוב :

טוב ועל דא כי טוב הוא כתיב (ד) וכלא הוה ותצפנהו שלשה
ירחים · שלשה ירחים (ה) מאי קא מיירי אמר רבי יהודה (ו) רמז
הוא דקא רמז עד דלא אשתמודע משה בזהרא עלאה עד
שלשה ירחים דכתיב בחדש השלישי דהא כדין אתיהיבת תורה
על ידוי ושכינתא אתגליא ושריא עלוי לעיניהון דכלא דכתיב
שמו' י"ט °ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו יי' :

ולא יכלה עוד הצפינו · דעד ההוא שעתא לא אשתמודע מלוליה
בקב"ה · וכתיב משה ידבר והאלהים יעננו בקול · ותקח לו
תבת גמא רמז על הארון דלוחות קיימא עאלין בגויה (ז) תבת
גמא ארון הברית איהו · ותחמרה בחמר ובזפת (דההיא תיבה
דאיהו) דהא הארון הוה מחופה מלגו ומלבר · רבי יהודה אמר
דא היא אורייתא דהחמירה קב"ה במצות עשה ובמצות לא
הושע י"א תעשה · ותשם בה את הילד אלו ישראל כד"א °כי נער ישראל
ואוהבהו ותשם בסוף דלא הוו פקודי אורייתא חומרא למעבד
ויקרא רפ"ז ה' *עד דעאלו ישראל לארעא לסוף ארבעין שנין על שפת היאור
על מימרא דאינון דמורים אורייתא וחקה לישראל (נ"א רבי חזקיה
אמר הכי אוקמוה) :

(ח) וילך איש דא קב"ה דכתיב יי' איש מלחמה מבית לוי דא קב"ה
אתר דחכמה עלאה וההוא נהר מתחברן כחדא ולא
מתפרשן לעלמין מבית לוי דאשרי לויתן לחידו בעלמא הה"ד
תלים ק"ד °לויתן זה יצרת לשחק בו · ויקח את בת לוי דא קב"ה אתר
דנהירו דסיהרא נהיר ·

ותהר האשה ותלד בן האשה ודאי כד"א לזאת יקרא אשה
בקדמיתא בת לוי והכי הוא ודאי וכי ברת לוי בקדמיתא
והשתא

ד) פי' בין למעלה בדעת בין למטה ביסוד כמבואר בסוד משה משה שהיה שלם וכולל אור החסדים המכוסים וגם אור המגולים בלי הפסק : ה) מה הכונה להודיענו זה וגם שלא אמר ג' חדשים : ו) כי אורות חג"ת מכוסים ומשה הרשו בדעת שהם שורש התורה מ"ע ומל"ת חו"ג ומשם עד מקום גילוי החסדים ג' מידות ולכן היה צפון ג' ירחים ולפי המכוסה שייך ליסוד או שהם סוד העיבור נק' ירחים והרמז כי לגבי משה היה ראוי שיתגלו האורות מדעת ולמטה אבל למגילות הפעולה איחר ג"ח עד כתיבת התום' וגם לעיבור האורות שהוא ז' חדשים ועיבור הגילוי שהוא לט' חדשים דעיבור הצדיקים הוא לז' חדשים והשאר לט' : ז) פי' תבת גמ"א עם האותיות בגי' ארון ברית עם הכו' ממש והם ארן חסר הרי הוא בגי' ממש ארן ברית ז"ס : ח) נדפס שלא לך ק"ע רע"א :

והשתא אשה אלא הכי הוא ודאי והכי אוליפנא אתתא עד לא אזדווגת אתקריאת בת פלוני כתר דאזדווגת אתקריאת אשה והכא בת ואשה וכלא חד דרגא איהו :

ברכות נ"ח ב' והצפנהו (א) °שלשה ירחים אלין תלת ירחין דדינא קשיא שריא בעלמא ומאי נינהו תמוז אב טבת (ב) (נ"א שבט) מאי משמע דעד לא נחת משה לעלמא שכיח הוה איהו לעילא וע"ד אזדווגת ביה שכינתא מיומא דאתייליד מכאן אמר רבי שמעון רוחיהון דצדיקייא °שכיחין אינון לעילא עד לא יחתון לעלמא :

ויחי רכ"ז ב' ולא יכלה עוד הצפינו וגו' מאי ותקח לו תבת גמא דחפת ליה בסימנהא למהוי נטיר מאינון נוני ימא דשאטין בימא רבא דכתיב °שם רמש ואין מספר והיא חפת ליה למהוי נטיר מנייהו תהלים ק"ד (ג) בחמר (דסטרא דיובלא) (נ"א דטיסת רוכלא ונ"א דטיס רוכילא) יקירא דתרין גוונין חוור ואוכם ואנח ליה למשה דישתמודע עמהון בגין דזמין לסלקא בינייהו זמנא אחרא לקבלא אורייתא :

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור דא איהי דאתייא מסטרא דשמאלא דדינא קשיא כד"א לרחוץ על היאור על היאור דייקא ולא על הים ' ואי תימא והא כתיב ומטך אשר הכית בו את היאור ומשה לא מחא אלא ימא וקרייה יאור ' אלא יאור הוה דמחא אהרן ע"י דמשה ושוייה קרא דאיהו עביד ' כה"ג °וימלא שמות ז' ז' ימים אחרי הכות יי' את היאור ואהרן הכהו אלא על דאתא מסטר' דקב"ה קרייה קרא אחרי הכות יי' לבתר קרייה בשמא דמשה ונערותיה

א) לא כ' בש"ע רק חדש אב בר ישראל דאית ליה דינא בהדי עכו"ם וכו' שלא למעט העסקים ג' חדשים בשנה משום דא"כ מתי יקיים ואספת דגנך דמסך טעמא אפי' עשיית התמיד איכא מונעת אותנו מעשות מלאכה אעפ"י שהוא אסור בעשיית מלאכה ביום שהובא בו קרבן כמבואר בירוש' הובא בתוס' פסחים נ' רע"א ואפשר דמה"ט ג"כ צריכין לעשות מלאכה בר"ח אף על פי שהמה ימים שהובא קרבן מוסף · אבל מצאתי שכבר הוציא הגאון בספר קרבן נתנאל ממ"ש בזהר יתרו דע"ב כ' דנראה מזה דלא צריך מישתמט מניה רק ט' ימים מר"ח עד התענית וכ"מ בגמרא תענית כ"ט רע"ב דר"פ אמר הלכך דקתני ממעטין בשמחה להשתמיט מניה ואיסורא דאין משמחין איכו נוהג אלא עד אחר ט' ימים אבל שמג"א כ' לישתמיט מניה עד ר"ח אלול וכ"מ בגמ' וצ"ע (כ"י) : ב) אפ' דלאהי בנוסחא מפיק אב דאמרו בזהר יתרו דע"ח כ' דעד ט' יומין דאב שליט ותו לא וכזה ישבתי רמז מהר"ם מלסטרפולי בס' והימים ימי בכורי ענבים ובמ"ש באורך במקומו בפ"ד · מא"ן : ג) פירוש בכיסוי חשמל שמצד הבינה היא יובלא ועי' מק"מ פי' הכל · הרש"ב :

ונערותיה הולכות על יד היאור אין שאר משריין דאתיין מסטרא דא
ותפתח ותראהו את הילד ותראהו ותרא מבעי ליה מאי ותראהו
אמר ר"ש לית לך מלה באורייתא דלית בה רזין עלאין
ויקירין אלא הכי אוליפנא רשימא דמלכא ומטרוניתא אשתכח
ביה ואיהו רשימא דוא"ו ה"א מיד ותחמול עליו וגו' עד כאן
לעילא מכאן ולהלאה לתתא כד מהאי קרא :

(ד) ותתצב אחותו מרחוק וגו' ותתצב אחותו אחותו דמאן אחותיה
שיר ה' דההוא דקרא לכנסת ישראל אחותי כד"א °פתחי לי
ירמיה ל"א אחותי רעיתי מרחוק כד"א °מרחוק יי' נראה לי · מאי משמע
דאינון זכאין עד לא נחתו לעלמא אשתמודען אינון לעילא
לגבי כלא וכ"ש משה ומשמע נמי דנשמתהון דצדיקייא אתמשכו
מאתר עלאה כמה דאוקימנא ורזא דמלה אוליפנא דמשמע
דאב ואם אית לנשמתא כמה דאית אב ואם לגופא בארעא
ומשמע דבכל סטרין בין לעילא בין לתתא מדכר ונוקבא אתיין
כלא ומשתכחי והא אוקמוה רזא דכתיב תוצא הארץ נפש חיה
ויקרא ל' כ' הארץ דא כנסת ישראל נפש חיה נפשא דאדם קדמאה עלאה
כמה דאתמר אתא ר' אבא ונשקיה אמר ודאי שפיר קאמרת
והכי הוא ודאי זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא על כל
ע"כ שאר נביאי עלמא ד"א ותתצב אחותו דא היא חכמה כד"א
משלי ז' °אמור לחכמה אחותי את אמר ר' יצחק מעולם לא אתעדיאת
(נ"א אתעבר) גזרת דינא מעלמא דהא בכל שעתא דהוו ישראל חטאן
הוה דינא מקטרגא עמהון וכדין ותתצב אחותו מרחוק (ד"א מרחוק
כד"א מרחוק יי' נראה לי ·

ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור בשעתא דהוו פסקי ישר' מאוריית'
מיד ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור הוה נחתת מדת הדין
לאתסחאה

ד) א"ה בירושלמי דסוטה איתא מאמר כפלא מעיר על כל מ"ש הזוה"ק בזה הענין וז"ל ותתצב אחותו א"ר"י פסוק זה ברוה"ק נאמר ותתצב אחותו ראיתי את ה' כנגד אחותו אמור לחכמה אחותי את · מרחוק · מרחוק ה' נראה לי לדעה כי מלאה הארץ דעה את ה' והוא פלא :

לאתסחאה מדמא דישראל על עלבונא דאורייתא ׳ ונערותיה
הולכות על יד היאור אלין אומיא דאינון אזלין ורדפין אבתרייהו
על יד היאור על סבת עלבונא דאורייתא ואינון דמורים (נ"א דמיכין)
בה דרפו ידייהו מינה ׳ אמר רבי יהודה כל מלין דעלמא תליין
בתשובה ובצלותא דצלי בר נש לקודשא בריך הוא וכל שכן
מאן דאושיד דמעין בצלותיה דלית לך תרעא דלא עאלין אינון
דמעין מה כתיב ותפתח ותראהו את הילד ׳ ותפתח דא שכינתא
דקיימא עלייהו דישראל כאימא על בנין והיא פתחה תדיר
בזכותהון דישראל כיון שפתחה ותראהו את הילד ׳ °בילד ירמיה ל"א
שעשועים דאינון ישראל דמחטאן קמי מלכיהון (נ"א מאריהון)
בכלא ומיד דמתחננן קמי קב"ה הדרי בתשובה ובכאן קמיה
כברא דבכי קמי אבוי מה כתיב והנה נער בוכה ׳ כיון דבכי
אתערו (ס"א מתחברי) כל גזרין בישין דעלמא מה כתיב ותחמול
עליו ׳ אתער עלוי ברחמים ומרחם ליה ותאמר מילדי העברים
זה דאינון רכי לבא ולא מילדי האומות דאינון קשי קדל וקשי
לבא ׳ מילדי העברים רכי לבא מאבהן ומאמהן לאתבא קמיה
מאריהון ׳ ותקרא את אם הילד ׳ שהיתה בוכה הדא הוא
דכתיב °קול ברמה נשמע נהי °בכי תמרורים רחל מבכה סס
על בניה וגו׳ הוא בוכה ואם הילד היא בוכה א"ר יהודה לזמנא ח׳ ע"א
דאתי מה כתיב בבכי יבואו ובתחנונים וגו׳ מהו בבכי יבואו ׳
בזכות בכי דאם הילד שהיא רחל ׳ יבואו ויתכנשון מן גלותא
ואמר ר׳ יצחק פורקנא דישראל לא תלייא אלא בבכי כד ישתלמון
ויכלון בכי דמעות דבכה עשו קמי אביו דכתיב °וישא עשו ברא' כ"ו
קולו ויבך ׳ (אמר רבי יוסי אותו בכי דבכה עשו) ואינון דמעין
אחיתו לישראל בגלותיה ׳ כיון דיכלון אינון דמעין בבכיה דישראל
יפקון מגלותא הה"ד °בבכי יבאו ובתחנונים אובילם : ירמיה ל"א
ויפן כה וכה חמא באילין ז׳ אתוון דמיחדין ליה ישראל בכל
יומא שמע ישראל פעמים דאית בהון כ"ה כ"ה תרי זמני

ולא

ולא חמא ביה ויפן כה וכה וגו׳ כה וכה אמר ר׳ אבא כה חמא אי הוו ביה עובדין דכשרן ׳ וכה אי זמין לנפקא מיניה ברא מעליא ׳ מיד וירא כי אין איש ׳ חמא ברוח קדשא דלא זמין לנפקא מניה ברא מעליא דאמר ר׳ אבא כמה חייבין אינון בעלמא דמפקי בני מעלייא יתיר מאינון זכאין וההוא ברא מעלייא דנפק מן חייבא איהו מעליא יתיר למהוי טהור מטמא נהורא מגו חשוכא ׳ חכמתא מגו טפשותא ׳ ודא איהו מעליא מכלא וירא ׳ וירא דהכא כלא ברוח קודשא אסתכל וחמא ובגין כך אסתכל ביה וקטל ליה וקודשא בריך הוא סבב כלא למהך לההוא בירא כמה דאזל יעקב לגבי ההוא בירא דכתיב וישב על הבאר ביעקב כתיב וירא והנה באר במשה כתיב וישב בארץ מדין וישב על הבאר בגין דמשה ויעקב אע״ג דבדרגא חדא הוו אסתלק משה בהאי יתיר מיניה :

רבי יוסי ורבי יצחק הוו אזלי בארחא אמר רבי יוסי ההוא באר דחמא יעקב וחמא משה אי דא הוה ההוא בירא דחפר אברהם ויצחק א״ל לא אלא בשעתא דאתברי עלמא אתברי האי בירא ׳ ובערב שבת בין השמשות אתברי פומא דיליה והאי איהו באר דחמו יעקב ומשה :

מתניתין אינון דרדפי קשוט אינון דתבעו רזא דמהימנותא אינון דאתדבקו בקשורא מהימנא אינון דידעי אורחוי דמלכא עלאה קריבו שמעו כד סליקו תרין (א) ונפקו לקדמות חד מקבלין ליה בין תרין דרועין ׳ תרין נחתי לתלתא (נ״א לתתא) תרין אינון ׳ חד בינייהו חקלא דתפוחין קדישין איהו מהאי בירא יתבי ׳ (תרין יתבי) מותבא דנביאי (ס״א כנוי) ינקין בהו ׳ חד בינייהו ׳ חבורא איהו דכלא איהו נטיל לכלא

ההוא

א) כאן מדבר בענין ו״ק דזעיר באלתו מ״חס אמו וזהו חו״ג דסליקו לקדמות חד מקבלין ליה שהוא הדעת המכריע בינים׳ והוא בין תרין דרועין שהם ח״ג תרין נחתין לתתא הם נ״ה שהיו בתוך ח״ג חד בינייהו היינו היסוד ודבוקה בסופו מ׳ חקלא דתפוחין קדישין מותבא דנביאי נ״ה חד בינייהו יסוד חבורא איהו דמתחברים בו חו״ג ואיהו נטיל כלא מהר״י צמח :

ההוא בירא קדישא קאים תחותייהו חקלא דתפוחין (קדישין)
איהו מהאי בירא אתשקיין עדרייא דרעי משה במדברא · מהאי
בירא אתשקיין עדרייא דבריר יעקב כד בריר לון לגו חולקיה
כל אינון רתיכין כל אינון מארי דגדפין · תלת קיימין רביעין על
האי בירא · האי בירא מנייהו אתמלי אד"ני אתקרי על דא כתיב
דברי' ג' °אדני יי' אתה החילות וגו' · וכתיב (א) °והאר פניך על מקדשך
דניא' ט' השמם למען אדני אדון כל הארץ הה"ד °הנה ארון הברית אדון
יהושע ג' כל הארץ · ביה גניז חד מקורא קדישא דנביע ביה תדיר ואמלי
ליה יי' צבאות אקרי בריך הוא לעלם ולעלמי עלמין :

ולכהן מדין שבע בנות ותבאנה ותדלנה וגו' אמר רבי יהודה אי
בראשית בירא דא איהו בירא דיעקב הא כתיב ביה °ונאספו שמה
כ"ט כל העדרים וגו' והכא בנות יתרו לא אצטריכו להאי אלא
ותבאנה ותדלנה בלא טרח אחרא · אמר רבי חייא יעקב אעדי
לה מן בירא דהא כתיב כד מכנשי תמן כל עדרייא והשיבו
את האבן · וביעקב לא כתיב וישב את האבן דהא לא אצטריך
לבתר כן דהא בקדמיתא מיא לא הוו סלקין · כיון דאתא
יעקב סליקו מיא לגביה (ומשה אוף הכי סליקו מיא לגביה) וההוא אבנא
לא הות על פום בירא · ובגין כך ותבאנה ותדלנה · רבי אליעזר
ורבי אבא הוו אזלי מטבריא לצפרי · עד דהוו אזלי פגע בהו
חד יודאי אתחבר בהדייהו א"ר אליעזר כל חד לימא מלה דאורייתא
יחזקאל פתח איהו ואמר °ויאמר אלי הנבא בן אדם הנבא אל הרוח ואמרת
ל"ז אל הרוח וגומר מהאי קרא ידענא אתר דהרוח נפקא מיניה וכי
יכיל הוה יחזקאל לנבאה על הרוח והא כתיב אין אדם שליט
ברוח לכלוא את הרוח אלא בר נש לא יכיל לשלטאה ברוח אבל

א) עיין בח"נ דף כ"א כ' מה שדרש האלהי קרא · ויש לרמוז הסמ"ס גי' סכינה ודוק · מא"ן :

קב"ה איהו שליט בכלא ועל מימריה הוה מתנבי יחזקאל ותו
דהא ההוא רוח הוה בגופא בהאי עלמא ובגין כך אתנבי עליה
*מארבע רוחות בואי הרוח מההוא אתר דאתחם בסמכוי בארבע בראשית
סטרין דעלמא · דליג ההוא יודאי קמיה אמר ליה רבי אלעזר קל"ט ח'
מאי חמית · אמר מלה חמינא · אמר ליה מאי היא · אמר ליה
רוח בני אדם אי אתלביש בג"ע בלבושא דדיוקנא דגופא דהאי
עלמא הוה ליה למכתב כה אמר יי' מג"ע בואי הרוח מהו
מארבע רוחות · א"ל רוחא לא נחתא להאי עלמא עד דסלקא
מגנתא דארעא לגו כורסייא דקיימא *על ארבע סמכין · כיון ט"ו כ'
דסלקא תמן אשתאבא מגו ההוא כורסייא דמלכא ונחתא
להאי עלמא גופא אתנטיל מארבע סטרי עלמא רוח אוף הכי
אתנטיל מארבע סטרי דכורסייא דמתתקנא עלייהו אמר ליה ההוא
בר נ"ש דליגא דקא דליגנא קמייכו מלה חמינא מהאי סטרא בגין
דיומא חדא הוינא אזיל במדברא וחמינא אילנא חד (כ) דמרגג
למחזי וחד מערתא תחותיה קריבנא גביה וחמינא ההיא מערתא
דסלקא ריחין מכל זיני ריחין דעלמא אתתקפנא בגרמאי ואעילנא
בההיא מערתא ונחיתנא בדרגין ידיען בגו דוכתא חדא דהוו
ביה אילנין סגיאין וריחין ובוסמין דלא יכילנא למסבל ותמן
חמינא חד בר נ"ש ושרביטא חד בידיה · והוה קאים בחד פתחא
כיון דחמא לי תוה וקם לגבאי · אמר לי מה את הכא ומאן
את · אנא דחילנא סגיא אמינא ליה מארי מן חברייא אנא כך
וכך חמינא במדברא ועאלנא בהאי מערתא ונחיתנא הכא ·
אמר לי הואיל ומן חברייא את טול האי קוטרא דכתבא והב
ליה לחברייא אינון דידעין רזין דרוחיהון דצדיקייא

בטש

כ) ה"ס נחמד למראה · וכן תרגם אנקלוס :

בטש בי בההוא שרביטא ודמיכנא · אדהכי חמינא כמה חילין ומשריין גו שינתא דהוו אתיין באורחא לההוא דוכתא · וההוא גברא בטש בההוא שרביטא ואמר בארחא דאילני זילו · אדהכי דהוו אזלי פרחי באוירא וסלקי ולא ידענא לאן אתר ושמענא קלין דמשריין סגיאין ולא ידענא מאן (ס"א לאן אתר) איהו אתערנא ולא חמינא מדי ודחילנא בההוא אתר אדהכי חמינא לההוא בר נש אמר לי חמית מדי אמינא ליה חמינא גו שינתא כך וכך · אמר בההוא ארחא אזלי רוחיהון דצדיקייא גו גנתא דעדן לאעלא תמן · ומה דשמעת מנייהו הוא דקיימי בגנתא בדיוקנא דהאי עלמא וחדאן ברוחיהון דצדיקייא דעאלין תמן וכמה דגופא אתבני בהאי עלמא מקטורא דארבע יסודי ואתצייר בהאי עלמא · אוף הכי רוחא אתצייר בגינתא מקטורא דארבע רוחין דקיימא בגנתא וההוא רוחא אתלבשת תמן ומתציירת מנייהו בציורא דדיוקנא דגופא דאתצייר בהאי עלמא ואלמלא אינון ארבע רוחין דאינון אוירין דגנתא רוחא לא מתציירא בציורא כלל ולא אתלבשא בהו · אינון ד' רוחין קטירין אילין באלין כחדא · וההוא רוח אתצייר ואתלבש בהו כגוונא דגופא אתצייר בקטורי דד' יסודי עלמא ובג"כ מארבע רוחות בואי הרוח מאינון ארבע רוחין דג"ע דאתלביש ואתצייר בהו · והשתא טול האי קיטרא דכתבא וזיל לארחך והב ליה לחברייא · אתא רבי אלעזר ואינון חברייא ונשקוהו ברישיה אמר רבי אלעזר בריך רחמנא דשדרך הכא דודאי דא הוא ברירא דמלה וקב"ה אזמין לפומי האי קרא · יהב לון ההוא (א) קנסא דכתבא כיון דנטל ליה רבי אלעזר ופתח ליה נפק אפותא דאשא ואסחר ליה חמא ביה מה דחמא ופרח מן ידוי · בכה

רבי

א) בפ' כל הבשר איכא בינייהו קינסא פי' חתיכות קרסים שאינם כלום ובע"ז פ' אין מעמידין כודות קינסא :

תהלים ט״ו רבי אלעזר אמר מאן יכיל לקיימא בגנזייא דמלכא °יי׳ מי יגור
באהלך מי ישכון בהר קדשך · זכאה האי ארחא וההיא שעתא
דאערענא בך ומההוא יומא הוה חדי רבי אלעזר ולא אמר
כלום לחברייא · עד דהוו אזלי פגעו בחד בירא דמיא קיימו
עליה ושתו מן מיא · אמר רבי אלעזר זכאה חולקיהון דצדיקייא
יעקב ערק מקמי אחוי ואזדמן ליה בירא כיון דבירא חמא ליה
מיא אשתמורעו למאריהון וסלקין לגביה וחדו בהדיה ותמן
אזדווגת ליה בת זוגיה משה ערק מקמי פרעה ואזדמן ליה
ההוא בירא ומיין חמו ליה ואשתמורעו למאריהון וסלקי לגביה
ותמן אזדווגת ליה בת זוגיה · מה בין משה ליעקב · יעקב
בראשית כ״ט כתיב ביה °ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו׳ ויגש יעקב ויגל
את האבן וגומר משה מה כתיב ביה ויבואו הרועים ויגרשום
ויקם משה ויושיען וגו׳ · בודאי ידע הוה משה כיון דחמא מייא
דסלקין לגביה דתמן תזדמן ליה בת זוגיה · ותו דהא רוח
קדשא לא אתעדי מניה לעלמין וביה הוה ידע (ב) דצפורה
תהוי בת זוגיה · אמר משה ודאי יעקב אתא להכא ומיא סליקו
לגביה אזדמן ליה בר נש דאכנייש ליה לביתיה ויהב ליה כל
מה דאצטריך אנא אוף הכי · אמר ההוא בר נש הכי אוליפנא
דיתרו כומר לעבודה זרה הוה · כיון דחמא דע״ז לית בה ממשו
אתפריש מפולחנא דילה · קמו עמא ונדוהו · כיון דחמו בנתיה
הוו מתרכן לון דהא בקדמיתא אינון הוו רעאן עאניה · כיון
דחמא משה ברוח קדשא דעל מלה דעבודה זרה הוו עבדי · מיד
ויקם משה ויושיען ויישק את צאנם ואתעביד קנאה לקב״ה
בכלא · אמר ליה רבי אלעזר אנת לגבן ולא ידענא

שמך

ב) דצפורה הוא גלגול תאומות הבל יתירה שלקח קין ויתרו הטוב שבקין והחזירה למשה רבינו ע״ה כמ״ש גורי האר״י ועיין בפע״ח מ״ש על כתו ציפורה וכו׳ · מהי״ן :

שמך · אמר אנא יועזר בן יעקב אתו חברייא ונשקוהו · אמרו ומה אנת לגבן ולא הוינן ידעין בך אזלו כחדא כל ההוא יומא ליומא אחרא (א) אוזפוהו תלת מילין ואזל לארחיה :

ותאמרן איש מצרי הצילנו רבי חייא אמר הא אוקמוה חברייא דנצנצא בהו רוח קדשא ואמרו ולא ידעו מה אמרו לבר נש דהוה יתיב במדברא והוו יומין דלא אכל בשרא יומא חד אתא דובא לנטלא חד אימרא ערק אימרא ודובא אבתריה עד דמטו לגבי ההוא בר נש למדברא חמא אימרא ואתקף ביה ושחטיה ואכל בישרא ד"א ·

ואלה שמות בני ישראל רבי יהודה פתח ואמר °שחורה אני ונאוה וגו' · שחורה אני ונאוה דא כנסת ישראל דהיא שחורה מן גלותא ונאוה דהיא נאוה באורייתא ובפקודין ובעובדין דכשרן · בנות ירושלם דע"ד זכאין לירתא ירושלם דלעילא באהלי קדר אע"ג דהיא קודרת בגלותא בעובדין היא כיריעות שלמה כיריעות דמלכא דשלמא כלא דיליה · שיר א'

רבי חייא רבא הוה אזיל לגבי מאריהון דמתניתא למילף מנייהו אזיל לגבי רבי שמעון בן יוחאי וחמא פרגודא חד דהורה פסיק בביתא תוה ר' חייא אמר אשמע מלה מפומיה מהכא · שמע דהוה אמר °ברח דודי ודמה לך לצבי או לעפר האילים שם ח' כל כסופא דכסיפו ישראל (מקמיה) מקב"ה הוא דאמר ר"ש תאותם של ישראל שיהיה הקב"ה לא הולך ולא מתרחק אלא בורח כצבי או כעפר האילים מ"ט אמר ר"ש אין חיה בעולם עושה כמו הצבי או כעפר האילים בזמן שהוא בורח הולך מעט מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא ממנו ולעולם תמיד הוא מחזיר את ראשו לאחריו כך אמרו ישראל רבונו של עולם אם אנו גורמים שתסתלק מבינינו יהי רצון שתברח כמו הצבי או כמו עפר האילים שהוא בורח ומחזיר את ראשו למקום שהניח הה"ד

ואף

(א) עשו לו לויה עד מהלך שלשה מילין :

ויק' כ"ו °ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם ד"א הצבי כשהוא יישן הוא ישן בעין אחת והאחרת הוא נעיר כך אמרו ישראל להקב"ה עשה כמו הצבי הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל שמע רבי חייא ואמר אי עלאין (פסקין) (ב) עסקין בביתא ואנא יתיב אבראי בכה · שמע ר"ש ואמר ודאי שכינתא לברא מאן יפוק · אמר רבי אלעזר בריה אי אנא (ג) קלינא (כחולא) לא קלינא דהא שכינתא (ד) ברא מנגא ליעול שכינתא ותיהוי אשתא שלימתא שמע קלא דאמר עד לא סמכין אסתמכו ותרעין לא אתתקנו (ה) ומטוטורי דבוסמ"א דעדן דכען הוא לא נפק ר' אלעזר יתיב רבי חייא בכה ואתגנח פתח ואמר

שיר ב' °סוב דמה לך דודי לצבי או לעפר האילים אתפתח תרעא דפרגודא לא עייל רבי חייא זקיף ר"ש עינוי ואמר ש"מ אתיהיב רשותא למאן דאיהו אבראי ואנן לגו · קם רבי שמעון אזל אשא מדוכתיה עד דוכתא דרבי חייא אמר רבי שמעון (ו) קוזפיטא דנהורא דקליטרא (ס"א דקלדיטא) לבר ואנא הכא לגו אתאלם פומיה דרבי חייא כיון דעאל לגו מאיך עינוי ולא זקף רישיה אמר רבי שמעון לר' אלעזר בריה קום אעבר ידך אפומיה דלא ידע בהאי דלא רגיל ביה קם רבי אלעזר אעבר ידיה אפומיה דרבי חייא פתח פומיה רבי חייא ואמר חמא עינא מה דלא חמינא אזדקף דלא חשיבנא טב לממת באשא דדהבא טבא דדליק (ז) ובאתר דשבבין זרקין לכל עיבר · וכל שביבא ושביבא סליק לתלת מאה

ושבעין

ב) מכאן מוכח שאותו קול ששמע ר"ח היה של השכינה שהיתה אומרת להקב"ה ברח דודי וכן מוכח כמי ממ"ש הא דאר"ש תאותם וכו' שכולאי אינם דר"ש ומ"ש תחלה ששמע דהוה אמר הייכו לפי מאי דהוה ס"ד מעיקרא שישמע. דבר מפי הרשב"י מסר"י פמח ועוד אני אומר דאפ' שהיה איזה רוח קדוש שמתהוה מקולו של רשב"י ובדאיתא בש' הנבואים ולכן חשב ר"ח שהיה רשב"י רמ"ז (ולקוצר דעתי אינו מוכרח ויש לפרש הדברים כפשטן והגירסא היא מקב"ה הוא וע"כ הוא מה ששמע ומסדר הזוהר חבר דברי ר"ש במקום אחר תאותם של ישראל ועד"ז איתא בש"ס מאי"ן : ג) אני הוא קל אבל לא כחול שהוא עוף אחד כנודע : ד) חוץ ממנו : ה) חבות ואוהל של בושמי עדן והרמ"ז פי' אם אני כשרף כעוף הנק' חול שיוצאה אש מקנו ושורפתו וכאן היה פרגוד האש שניכנס אפילו הכי לא קליכא כי זו יראה של קדושה אינה שורפת ואפי' אם היתה שורפת בכן החול אינו חש לה דהא שכינתא שהוא ר"ח חוץ לאש ואני רוצה להכניסו לפנים ותסבב אש על כלנו · או ששמע קול שעדיין ר"ח לא נסמך בעולם התיקון והצרופין שגילה רשב"י באידרא ומטוטרי וכו' פי' עדיין ר"ח בפנים לכן לא יכנס ואו לא נפק ר"א וע' בארוך במק"מ · ו) כילון אור המתפשט ומאיר אשר הוא קלוט לחוץ מבית המדרש : ז) במקום שניצוצי שלהבת זורקין ומתפשטין לכל צד :

ושבעין רתיכין וכל רתיכא אתפרש לאלף אלפין ורבוא רבוון
עד דמטו (א) לעתיק יומין דיתיב על כרסיא וכרסיא מזדעזעא
מניה למאתן ושתין עלמין עד דמטא לאתר עדונא דצדיקייא
עד דאשתמע בכל רקיעין וכל עלאין ותתאין וכלהו בזמנא
חדא תווהין ואמרין הדין הוא רבי שמעון בן יוחאי דהוה מרעיש
כלא מאן יכיל למיקם קמיה · דין הוא רשב״י דבשעתא דפתח
פומיה למשרי למלעי באורייתא צייתין לקליה כל כרסוון וכל
רקיעין וכל רתיכין וכל אינון דמשבחי למריהון לית דפתחין
ולית דמסיימין (ב) כלהו משתככין עד דלא אשתמע (נ״א דלשתמע)
בכל רקיעא דלעילא ותתא פטרא · כד מסיים רבי שמעון
למלעי באורייתא מאן חמי שירין מאן חמי חדוותא דמשבחן
למריהון מאן חמי קלין דאזלין בכלהו רקיען אתיין כלהו בגיניה
דר״ש וכרעין וסגדין קמיה דמריהון סלקין ריחין דבוסמין דעדן עד
עתיק יומין וכל האי בגיניה דר״ש :

פתח רבי שמעון פומיה ואמר שית דרגין נחתו עמיה דיעקב
למצרים וכל חד וחד עשרה אלף רבוא ולקבליהון שית
דרגין לישראל ולקבליהו °שית דרגין לכרסיא דלעילא ולקבליהון ד״י ע״א
שית דרגין לכרסיא דלתתא דכתיב °שש מעלות לכסא הה״ד מלכים י׳ י׳
°רבבה כצמח השדה נתתיך וגו׳ הרי שית ולקבליהון כתיב ובני יחזקאל ט״ז
°ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו וגו׳ תא חזי כל חד וחד סליק
לעשרה והוו שתין ואינון שתין גברין דבסחרני שכינתא ואינון
שתין רבבן דנפקו עם ישראל מגלותא ודעאלו עם יעקב בגלותא
א״ל רבי חייא והא הוו (ס״א תמינא) שבעה וסלקין לשבעין · א״ל
רבי שמעון שבעין לאו מהכא ואי ס״ד שבעה הא כתיב °וששה שמות כ״ה
קנים יצאים מצדיה שלשה קני מנורה וגו׳ וקנה האחד האמצעי
לאו

א) כי האחדים ביסוד ומ׳ ועשרות בעמודה דאמצעיתא מאות בבינה ואלפים בחכמה ורבבות בעתיק שהוא כתר דאצילות וכמ״ש בתיקו׳ ק״ג ב׳ ע״ש והנה תורתו של הרשב״י עד עתיק יומיא מטא כמ״ש וכל האי בגיניה דר״ש כי הוא מעולה מכל שירי המלאכים הרש״ב : ב) כלם הם נשקטים מלומר שירה עד שלא נשמע בכל הרקיעים שום פתחון פה כלל :

במדבר ח' לאו בחשבנא דכתיב °אל מול פני המנורה יאירו וגו' עד דהוו
יתבי אמר רבי אלעזר לר' שמעון אבוי מה חמא קב"ה לנחתא
ישראל למצרים בגלותא · א"ל חדא שאלתא את שאיל או תרין
א"ל תרין גלותא למה · ולמצרים למה · א"ל תרין אינון ואתחזרן
לחד א"ל קום בקיומך בגינך יתקיים לעילא משמך האי מלה
שיר ו' אימא ברי אימא · פתח ואמר °ששים המה מלכות ושמונים
פלגשים · ששים המה מלכות אינון גבריא דלעילא (ג) מחילא
דגבורה דאתאחדן בקליפין (נ"א כגליפין) דחיותא קדישא דישראל
ושמנים פלגשים ממנן בגליפוי דתחותוי בחזרא (ס"א כחד) חד ממאה
איוב כ"ה ועלמות אין מספר כד"א °היש מספר לגדודיו ועם כל דא כתיב
שיר ו' °אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה דא היא שכינתא
קדישא (ד) דנפקא מתריסי' (נ"א מתריסר) זיהרא דזהר דנהיר לכלא
ואיהו אתקרי אימא · כגוונא דא עבד קב"ה בארעא זריק לכל
דברי' ד' עמין לכל עיבר ומני עליהון רברבי הה"ד °אשר חלק יי' אלהיך
אותם לכל העמים והוא נסיב לחולקיה כנישתא דישראל הה"ד
שם ל"ב °כי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו וקרא לה אחת היא יונתי
תמתי אחת היא לאמה דא היא שכינת יקריה דאשרי ביניהו
משלי ל"א אחת היא ומיוחדת לה · ראוה בנות ויאשרוה כד"א °רבות
בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה · מלכות ופלגשים ויהללוה
אלין רברבי עמין דאתפקדן עלייהו · ועוד רזא דמלה היא דתנן
בעשרה מאמרות נברא העולם וכד תסתכל תלתא אינון ועלמא
שמות ל"ה בהו אתברי °בחכמה ובתבונ' ובדע' ועלמא לא אתברי אלא בגיניהון
דישראל כד בעא לקיימא עלמא עבד לאברהם ברזא דחכמה·
משלי כ"ד ליצחק ברזא דתבונה ליעקב ברזא דדעת· ובהאי אתקרי °ובדעת
חדרים ימלאו ובההיא שעתא אשתכלל כל עלמא ומדאתילדו
ליעקב

ג) הששים גבורים הם מצד הקדושה שבגבורה תוקף הדין שבו ושמנים פלגשים הם מדרגות חיצונים קליפות הממונים על העולם ולהם אחיזה תחת אלו ששים גבורים: ד) העטרה שהיא יוצאת מבעלי תריסין המזהירים ומאירים:

ליעקב תריסר שבטין אשתכלל כלא כגוונא דלעילא · כד חמא
קב"ה חדוותא סגיאה דהאי עלמא תתאה דאשתכלל כגוונא
דלעילא אמר דילמא חס ושלום יתערבון בשאר עממין וישתאר
פגימותא בכלהו עלמין · מה עבד קב"ה טלטל לכלהו מהכא
להכא עד דנחתו למצרים למידר דיוריהון בעם קשי קדל
דמבזין נמוסיהון ומבזין להון לאתחתנא בהו ולאתערבא בהדייהו
וחשיבו להון עבדין · גוברין (א) געלן בהון נוקבתא געלן בהון
עד דאשתכלל כלא בזרעא קדישא ובין כך ובין כך שלים
בר"א ט"ו חובא דשאר עמין דכתיב °כי לא שלם עון האמורי עד הנה ·
תהלים קכ"ב וכד נפקו נפקו זכאין קדישין דכתיב °שבטי יה עדות לישראל
אתא ר' שמעון ונשקיה ברישיה א"ל קאים ברי בקיומך דשעתא
קיימא לך · יתיב רבי שמעון ורבי אלעזר בריה קאים ומפרש
מלי דרזי דחכמתא והוו אנפוי נהירין כשמשא ומלין מתבדרין
וטאסין ברקיעא יתבו תרי יומין דלא אכלו ולא שתו ולא הוו
ידעין אי הוה יממא או ליליא כד נפקו ידעו דהוו תרין יומין דלא
שמות ל"ד טעמו מדי קרא על דא רבי שמעון °ויהי שם עם יי' ארבעים יום
וארבעים לילה לחם לא אכל וגו' · ומה אי אנן בשעתא חדא
כך משה דקרא אסהיד ביה ויהי שם עם יי' ארבעים יום וגומר
על אחת כמה וכמה · כד אתא רבי חייא קמיה דרבי וסח
ליה עובדא תוה רבי ואמר ליה (ב) רבי שמעון בן גמליאל אבוי
ברי רבי שמעון בן יוחאי אריא ורבי אלעזר בריה אריא ולאו רבי
עמוס ג' שמעון כשאר אריוותא עליה כתיב °אריה שאג מי לא יירא וגו'
ומה עלמין דלעילא מזדעזעין מניה אנן עאכ"ו גברא דלא גזר
תעניתא לעלמין על מה דשאיל ובעי אלא הוא גוזר וקב"ה
שמואל ב' כ"ג מקיים קב"ה גוזר ואיהו מבטל והיינו דתנן מאי דכתיב °מושל
באדם צדיק מושל יראת אלהים הקב"ה מושל באדם ומי מושל

 בקב"ה

א) מחזיקים אותם מיאוס ומאוס מבלי להתחתן וע"י זה נשאר ישראל זרע כשר שלא נתערבו בהם : ב) א"ה עיין פ' בראשית דף ס' א' ומה שציינתי שם ואלו הן הדברים הנאמרים בש"ס משם רשב"ג לר"י בנו :

בקב"ה צדיק דאיהו גוזר גזרה והצדיק מבטלה · תנן אמר רבי
יהודה אין לך דבר בחביבותא קמי קב"ה כמו תפלתן של
צדיקים ואע"ג דניחא ליה זמנין דעביד בעותיהון זמנין דלא עביד
(ג) ת"ר זמנא חדא הוה עלמא צריכא למטרא אתא ר' אליעזר
וגזר ארבעין תעניתא ולא אתא מטרא צלי צלותא ולא אתא
מטרא אתא רבי עקיבא וקם וצלי · אמר משיב הרוח ונשב
זיקא אמר מוריד הגשם ואתא מטרא · חליש דעתיה דרבי
אליעזר אסתכל רבי עקיבא באנפוי קם רבי עקיבא קמי עמא
ואמר אמשול לכם משל למה הדבר דומה רבי אליעזר דמי
לרחימא דמלכא דרחים ליה יתיר וכד עאל קמי מלכא ניחא ליה
ולא בעי למתן ליה רעותיה בבהילו כי היכי דלא ליתפרש מניה
דניחא ליה דלישתעי בהדיה ואנא דמי לעבדא דמלכא דבעא
בעותיה קמיה ולא בעי מלכא דליעול לתרעי פלטרין וכ"ש
דלישתעי בהדיה · אמר מלכא הבו ליה בעותיה בבהילו ולא
ליעול הכא · כך רבי אליעזר איהו רחימא דמלכא ואנא עבדא
ובעי מלכא לאשתעי בהדיה כל יומא ולא יתפריש מניה
ואנא לא בעי מלכא דאעול תרעי דפלטרין · נח דעתיה דרבי
אליעזר · א"ל עקיבא תא ואימא לך מלתא דאתחזיא לי
בחלמא האי פסוקא דכתיב °ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ירמיה ז׳
ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע בי · ת"ח (ד) תריסר טורי
(ה) אפרסמונא (דכיא) עאל ההוא דלביש חושנא ואפודא ובעא
מן קב"ה למיחס על עלמא ועד האידנא תלי איהו · אי הכי
אמאי חליש דעתיה דר' אליעזר · משום בני נשא דלא ידעין בהאי
אמר רבי אליעזר תמני סרי טורי אפרסמונא (דכיא) עלאין
עאלין נשמתהון דצדיקייא וארבעין ותשעה ריחין סלקין
בכל

ג) מצאתי כתוב מכאן עד סוף הפרש' הוא ממדרש הנעלם : ד) י"ב גבולי אלכסון מי"ב צירופי השם יהו"ה וכנגם החסד שהוא כהן גדול העליון בי"ב הרים אלו ובקש מהקב"ה שיהיה מרחם וחס על העול' : ה) אפרסמון טהור והוא כינוי ל שפע הכתר ע"י החכמה ובינה ועיין לקמן בריש פרשת תרומה · (פי' י"ג אורות תיקוני דיקנא שם כנגם ז"א שהוא לבוש חושן והאפוד שהם לאה ורחל כדי לבקש רחמי אריך פיגולו מדות א"א כדי לחוס על העולם בירידת גשמים וכם' מק"מ מפורש הכל : הרמ"ז :

בכל יומא עד ההוא אתר דאתקרי עדן די לקבל דא אתיהבת
אורייתא במ"ט פנים טמא ובמ"ט פנים טהור · ארבעין ותשעה
אתוון בשמהון דשבטין מ"ט יומין לקבלא אורייתא מ"ט
יומין קדישין עלאין (יתכין) קיימין למיטל רשותא בכל יומא מאבנין
זהירין דגליפאן בההוא חושנא וההוא דלביש חושנא יתיב
בכרסייא קדישא יקירא ׳דארבע סמכין קיימין מסתכלין בחושנ׳ י"ג ה׳
על ממריה אעלין ועל ממריה נפקין זקפן עיינין ומסתכלין לעיל׳
חמאן ציצא דלהיט בשית מאה ועשרין עיבר ושמא קדישא
עלאה גליף עלוי מזדעזען ומתחלחלן קטירי בסטרוי דימינא
קדישא דשמטא נטיל בידוי סמכי שמיא עליל לון וגלי דון
הה"ד ׳ונגולו כספר השמים · אמר ליה רבי עקיבא מהו דכתיב ישעיה ל"ד
׳אל גנת אגוז ירדתי · אמר ליה תאחזי ההיא גנתא נפקא מעדן שיר ו׳
ודא היא שכינתא אגוז דא היא רתיכא עלאה קדישא דאינון
ארבע רישין דנהרין דמתפרשן מן גנתא כהאי אגוזא דאינון ד׳
רישין קדישין לגו ומאי דאמר ירדתי כמרה דתנן ירד פלוני
למרכבה · אמר ליה רבי עקיבא אי הכי הוה ליה למימר לאגוז
ירדתי מהו אל גנת אגוז ירדתי אמר ליה משום דהיא שבחא
דאגוזא מה אגוזא טמירא וסתימא מכל סטרוי כך רתיכא
דנפקת מגנתא סתימא מכל סטרוי · מה אינון ד׳ קרישין די
באגוזא מתחברן בהאי גיסא ומתפרשן מהאי גיסא כך רתיכא
מתחברן באחדותא בחדוותא בשלימותא (כשלימו) ומתפרש כל
חד בעובדוי על מה דאתמני הה"ד °הוא הסובב את כל ארץ בראשית ב׳
החוילה . הוא ההולך קדמת אשור וכן כלם · אמר ר׳ עקיבא
האי לכלוכא דהיא בקליפוי דאגוזא למאי רמיזא · אמר ליה
אף על גב דאורייתא לא גלי ליה בהאי גלי · תא חזי (ס"א סקדים)
מנהון מרירן ומנהון מתיקן · ורמיזא אית לון אית מארי דדינא
קשיא

קשיא ואית מארי דשירותא אבל כל רמיזא דגלי באורייתא
חזינא דדינא הוי והכי הוא לירמיהו אחזו ליה בדינא דכתיב
°מקל שקד אני רואה · מאי שקד שקדים ממש · וכן מטה אהרן ירמיה א'
°ויגמול שקדים ומן תיבתא ממש אשתמע דהוא דינא קשייא במדבר י"ז
דכתיב °וישקוד יי' על הרעה וכן שוקד אני על דברי וכן כלם · דניאל ט'
אמר ליה רבי עקיבא משמע כל מה דעבד קודשא בריך הוא
למילף מינה חכמתא סגיאה דכתיב °כל פעל יי' למענהו · רבי משלי י"ו
אלעזר אמר מהכא דכתיב °וירא אלהים את כל אשר עשה והנה בראשית א'
טוב מאד · מהו מאד למילף מניה חכמתא עילאה · אמר רבי
יהודה מאי דכתיב °גם את זה לעמת זה עשה האלהים כגוונא קהלת ז'
דרקיעא עבד קודשא ב"ה בארעא וכלהו רמיזא למה דלעילא
דכד הוה חמי רבי אבא חד (א) אילנא דאביה איתעביד עופא
דפרח מניה הוה בכי ואמר אי הוו בני נשא ידעי למאי רמיזאן
הוו מבזען מלבושיהון עד טבוריהון למאי דאתנשי חכמה מנהון
כ"ש בשאר מה דעבד קודשא ב"ה בארעא כדאמר רבי יוסי
אילנין אינון דאתחזי מנהון חכמת' כגון חרובא (ב) דקל פסתוק'
וכדומה לון כלהו בחד רכיבא (נ"א וכחד רתיכא) אתרכבו · כל אינון
דעבדין פירין בר מתפוחין רזא חדא אינון בר שבילין דאתפרשן
כל אינון דלא עבדין פירין ואינון רברבין בר מערבין דנחלא
דאית להו רזא בלחודוי כגוונא דלעילא מחד יניקא יניקו וכל חד
מאינון דאינהו זוטרי בר מאזובא מאימא חדא אתילידו כל
עשבין דארעא דאתמני עליהון רברבין תקיפין בשמיא כל חד
וחד רזא בלחודוי כגוונא דלעילא ובג"כ כתיב °שדך לא תזרע ויקרא י"ט
כלאים דכל חד וחד עאל בלחודוי ונפיק בלחודוי הדא הוא
דכתיב °הידעת חקות שמים אם תשים משטרו בארץ וכתיב איוב ל"ח
לכלם

א) אילן שבו מגדל עופות כי יש אילן מגדל עופות (ודבוקים באילן בחרטומיהם ובגמרא בריתם וביסולס פורחים פרס"ב) (ובש"ע יו"ד פ"ד דין ט"ו עופות הגדלים באילן ותלוים באילן בחרטומיהם אסורים משום שרץ השורץ וכו' ע"ש מא"ן : ב) גרעיני פרי :

°לכלם בשם יקרא ומה די בכל מה דבעלמ' רזא בלחודוי ולא בעא ישעיה
קב"ה לגלאה לון ולערבבא לון וקראן בשמהן · בני יעקב דאינון ט'
שבטין קדישין דאינון קיומא דעלמא עאכ"ו הה"ד ואלה שמות
בני ישראל · ר' יוסי בר' יהודה אמר אלו נאמר אלה שמות
משמע דהכי הוא השתא דכתיב ואלה שמות משמע על הראשוני'
מוסיף מה הראשונים בני יעקב אף כאן בני יעקב אמר ר' יהודה
ח"ו בשעתא דאמר קב"ה °אנכי ארד עמך מצרימה ס"ד דשכינתא בר' מ"ו
תיחות עמיה בההיא שעתא (אמר לי' והא כתיב אנכי ארד עמך
מצרימה עמך) ממש אלא בשעתא דהוות ירידה לבנוי נחתת
שכינתא הה"ד אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה
כל זמנא דהוי לך עלייה כביכול עלייה אית לי ובשעתא דיהוי
לך ירידה כביכול אנכי ארד עמך ועד דמית יוסף וכל אחוי
והות לון ירידה (א) קמת שכינתא נחתת עמהון כמה דנחתו אינון
כך נחתו אלין א"ר יוסי בר' יהודה מה כתיב לעיל מ"ה °וימת שם
יוסף בן מאה ועשר שנים וגו' בההיא שעתא דמית יוסף וכלהו
שבטין והוה לון ירידה נחתו בני ישראל בגלותא ושכינתא
ומלאכי עלאי נחתו עמהון הה"ד ואלה שמות בני ישרא' דאינון
אתוספו על קדמאי למיחת בגלותא א"ל אי הכי יעקב הוה
מית או לא א"ל מית א"ל ומהו דכתיב הבאים מצרימה את יעקב
אי בחיי אימא את יעקב ואי בתר דמית אפיק מתמן את יעקב
אלא ת"ח לא אמר קרא היורדים מצרימה את יעקב דעד כען
לא הות ירידה ליעקב אלא הבאים אוליפנא דאתו עמיה די יעקב
ואזלו להון עד דנחתו אינון בגלות' נחתו אינון עמהון הה"ד ואלה שמו' וגו'
ר' דוסתאי אמר בכל יומא ויומא הוו אתיין ואזלין לון הה"ד הבאים
מצרימה

א) משמע שלא היתה השכינה במצרים כשמת יעקב וזה תימא דא"כ ח"ו הוא בסוג ותבאו ותטמאו וציין בזוהר פ' אמור וצ"ל דהא דכתיב אנכי אעלך היינו כשירצה למות או תבא ותעלה ובסמוך משמע שלא השכינה עם יעקב למצרים והיתה עם יעקב עד שמת והלכה לה ואח"ך כשמת יוסף חזרה השכי' למצרים בתוך שעבוד יש' במצא לפי חשבון ממיתת יעקב עד מיתת יוסף לא היתה השכינה ליש' כ"ד שנה א"ס (נעלם ממנו מ"ש בזוהר ח"א דרכ"ו א' דשם חקר חקירה זו ומביא דשכינה אחידת ביה ולא נפקת בשמתיה ברשותא אחרא ח"ו ועוד נעלם ממנו דברי הזוהר לקמן דקמ"א ב' ע"ש היטב ומהר"ם יפה ביפ"מ מס' כלאים לפי הפשט כתב דיעקב אע"ה ויוסף היו בח"ל באונס וכו' ע"ש מא"ן:

מִצְרַיְמָה ולא כתיב אשר באו והיינו דכתיב הבאים מצרימה
בקדמיתא את יעקב ולבתר כד הות לון ירידה איש וביתו באו
ות"ח בני יעקב כלהו הוו מתין בההוא זמנא ונחתו אלין ואלין
ר' יוסי ור' אלעזר אמרו האי פרשתא מלין עלאין אית בה דתנן
בשעתא דנחתו אלין רתיכין ומשריין קדישין דיוקנין דשבטין
דגליפין לעילא כלהו עאלו למידר עמהון הה"ד איש וביתו באו
וכתיב ראובן שמעון לוי ד"א ·

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב וגו' אתחזר
פרשתא דא למה דאמר רבי יוסי בר' יהודה וכלא הוה
ות"ח ר' אלעזר בן ערך כד הוה מטי להאי פסוקא בגלותא הוה
בכי דתניא א"ר אלעזר בן ערך בשעתא דאזלו ישר' אתכנשו
כלהו נשמתהון דשבטין למערתא דכפלתא צווחו ואמרו סבא
סבא (ב) כאבא דבנין לאו בלאותא (נ"א בגלותא) דעלמא דין בניך
כלהו משתעבדין בקשיו עם אחרן עבדין בהו נוקמין דעלמא
בההיא שעתא אתער רוחיה דההוא סבא רשותא שאיל ונחית
קרא קב"ה לכל רתיכוי ומשירייתיה ומלכיהון בראשיהון ונחתו
כלהו עם יעקב ועם שבטוהי שבטין נחתו חיין עם אבוהון ושבטין
נחתו מתים עם אבוהון הה"ד ואלה שמות בני ישראל הבאים
מצרימה וגו' וכתיב ראובן שמעון לוי וגו' מתים הוו ונחתו וכתיב
תלי' ק"ג ויוסף היה במצרים אמר ר' אבא בהאי אתקרי °כרחם אב על
בנים · רבי יהודה בר שלום הוה אזיל בארחא ורבי אבא הוה
עמיה עאלו לחד אתרא (ג) ובתו תמן אכלו כד בעו למשכב שוו
רישיהון (ד) בההוא תלא דארעא דהוה חד קברא תמן (ה) עד לא
דמיכו קרא חד קלא מן קברא אמר (ו) זרעא לארעא אזלא תריסר
שנין הות דלא

ב) פירוש כאב וצער הבנים יגיעים ובלאים ביגיעת העולם בחומר ובלבנים וע' עק"מ פי' הכל הרש"ב : ג) והוו לנים שם : ד) השכיבו ראשם על הר קטן שהיה שם קבר אחד : ה) קודם שהתחילו לישן הרעים הקבר ושמעו קול אחד מן הקבר · ו) הזורע הלך לארץ ורמז על עצמו שהוא על עפר ישוב ונקבר בארץ והנה זה שנים עשר שנה שלא נתעורר בקברו רק עתה שראה פרצוף בנו כמבואר בסמוך ·

דלא אתערית בר האידנא דפרצופא דברי חמינא הכא · אמר
רבי יהודה מאן את אמר ליה יודאי אנא (א) ואנא יתיב נזיפא
דאנא לא יכילנא למיעל בגין ההוא צערא דברי דגנביה ההוא
עע"ז כד איהו הוה זעירא ואלקי ליה כל יומא וצערא דיליה
דחי ליה למיעל בדוכתאי ובהא אתרא לא אתערית בר האידנא
א"ל ואתון ידעין בצערא דחיי · א"ל (ב) שרי קברא אי לאו
בעותא דילן על חיי לא יתקיימון פלגות יומא (נ"א עלמא) והאידנא
אתערית הכא דהוו אמרין לי כל יומא (ג) דלעגלא ייתי ברי הכא
ולא ידענא אי בחיי אי במותא · א"ל ר' יהודה מאי עבידתייכו
בההוא עלמא · אתרגיש קברא ואמר אזילו קומו דהאידנא
ילקון לברי תווהו וערקו מתמן כפלגות מיל · יתבו עד דנהיר
צפרא · קמו למיזל חמו חד בר נש דהוה רהיט וערק והוה
שתית דמא אכתפוי אחדו ביה וסח להו עובדא אמרו ליה
מה שמך · א"ל לחמא בר ליואי · אמרו ומה ליואי בר לחמא
הוה ההוא מיתא ומסתפינא לאשתעויי יתיר בהדיה לא אהדרו
אמר רבי אבא האי דאמרו (ד) דצלותהון דמתייא מגינן על
חיי מנלן · דכתיב ויעלו בנגב ויבא עד חברון · אמר ר' יהודה במדבר י"ג
תא חזי תרין נדרין נדר קב"ה ליעקב · חד דייחות עמיה למדר
עמיה בגלותא וחד (ה) דיסקיניה מקבריה למחמי חדוותא
דסיעתא קדישא דדיירי עם בנוי הה"ד אנכי ארד עמך מצרימה בראשית מ"ו
(ו) אנכי ארד עמך בגלותא · ואנכי אעלך גם עלה כד"א והעלתי יחזקאל ל"ז
אתכם מקברותיכם עמי וכתיב אשר עלו שבטים וגו' · ד"א :
ויקם מלך חדש על מצרים וגו' · אמר רבי שמעון בההוא יומא
אתיהיב

א) אני יושב בנזיפה ואיני יכול ליכנס לפרגוד מפני צער בני שנכנסו גוי אחד כשהיה קטן והיה מכה אותו כל היום : ב) פיר' פה הקבר : ג) במסרה יבא : ד) כתוב בספר הכוונות פ"ד ו' א' שתפלה זו עושים המתים בסוד חלק הנפש כי הרוח והנשמה הם מיוחדים בפרדס ביצירה ובבריאה · הרמ"ז (ואפ' פרמוז בפ' נפשו בטוב תלין ומזה נמשך וזרעו יירש ארץ שהנפש מתפללת על זרעו · מק"ן : ה) שיעלוהו מקברו : ו) כת הקודמין מהמקובלים נבוכו בזה והרב החסיד מהר"ש בן אלקבץ ז"ל בס' הברית הלוי כ"י האריך בזה והביא מאמרי הזוהר שנראים כסותרים ומסיק שדווקא בגלות זה הוא בחינת שכינה בגלות אך במצרים לא היה בחינה זו רק שהיתה עם והאריך מאד ובפ"ז מדוקדק מ"ש לעיל בסמוך דיחות עמיה למדר דייקא · מק"ן :

אתיהיב ליה רשותא לשרו של מצרים על כל שאר עמין
דתנא עד לא מית יוסף לא אתיהיב שלטנו לשלטנא דמצרים
על ישראל כיון דמית יוסף כדין ויקם מלך חדש על מצרים ויקם
כמאן דהוה מאיך וקם · (ויקם מלך חדש וגו׳) רבי יצחק פתח
שיר א׳ °עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו · עד שהמלך דא קב״ה הה״ד
ישעיה מ״ד °כה אמר יי׳ מלך ישראל · וכתיב °ויהי בישורון מלך במסבו בין
דברים ל״ג כנפי הכרובים · נרדי נתן ריחו דגרמו לאסתלקא מביניהון ד״א
עד שהמלך במסבו בעוד דקב״ה יהיב אורייתא לישראל דכתיב
שמות ל״ד °ויהי שם עם יי׳ ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל וגו׳
בעוד דהוה כתיב אורייתא לישראל שבקו ריחיהון טב ואמרו
אלה אלהיך ישראל · ד״א עד שהמלך במסבו בעוד דהוה
קודשא בריך הוא נחית על טורא דסיני למיהב אורייתא לישראל
שם כ״ד נרדי נתן ריחו דכתיב °נעשה ונשמע · רבי תנחום אמר כל
אומה ואומה אית לה שר לעילא וכד קב״ה יהיב שולטנותא לדין
אנחית לדין וכד יהיב שולטנותא לההוא שר לית ליה שולטנותא
אלא בגין ישראל הה״ד היו צריה לראש · רבי יצחק אמר ישראל
י׳ א׳ אינון °לקביל כל שאר אומין דעלמא מה שאר עמין אינון שבעין
אוף ישראל אינון שבעין הדא הוא דכתיב כל הנפש לבית יעקב
הבאה מצרימה שבעים · (ז) ומאן דשליט על ישראל כאלו שליט
על כל עלמא · ר׳ אבא אמר מהכא ובני ישראל פרו וישרצו וגו׳
י״ד כ׳ הא °שבעה וכל דרגא (כ״א סלקא) לעשרה הא שבעים מה כתיב
בתריה ויקם מלך חדש על מצרים א״ר הונא אמאי אשתעבידו
ישראל בכל האומין בגין דישתאר בהון עלמא דאינון לקביל
זכריה י״ד כל עלמא וכתיב °ביום ההוא יהיה יי׳ אחד ושמו אחד ומה
שמואל ב׳ ז׳ הוא חד אוף ישראל חד דכתיב °גוי אחד בארץ · מה שמיה
חד ונתפרש בע׳ אוף ישראל חד ונתפרש בשבעין רבי יהודה
משלי ל׳ פתח °תחת שלש רגזה ארץ וגו׳ תחת עבד כי ימלוך דתניא

ז) א״ה בספר רמ״ט אמרו במדרש דכל מלך שלא היה לו קצת ממשלה בא״י לא היה נקרא מלך :

לית לך אומא מכיכא (א) וקלילא ונבזית קמי קודשא בריך הוא
כותייהו דמצראי ויהב לון קודשא בריך הוא שלטנותא בגינייהו
דישראל · ושפחה כי תירש גבירתה דא הגר דאולידת (ב)
לישמעאל שעשה כמה רעות לישראל ושלט בהם וענה אותם
בכל מיני ענויין וגזר עליהם כמה שמדות ועד היום הם שולטים
עליהם ואינם מניחים להם לעמוד בדתם ואין לך גלות קשה
לישראל כמו גלות ישמעאל רבי יהושע הוה סליק לירושלם
והוה אזיל בארחא · חמא חד ערבאה דהוה אזיל בארחא ובריה
עמיה · פגעו ביודאי חד אמר לבריה האי יודאי עגלא דמאיס
ביה מריה (ג) נוול ליה ורקיק ליה בדיקניה שבעה זמנין דאיהו
מזרעא דראמין דאנא ידענא דמשעבדן בהו שבעין עממין אזל
בריה ואחיד בדיקניה · א"ר יהושע (ד) ראמין ראמין גוזרנא על
עלאין דיחתון לתתא · עד לא סיים אתבלעו באתריהון · רבי
ש"ר ב' יהושע פתח °עד שיפוח היום ונסו הצללים וגו' עד שיפוח היום
האי קרא על גלותא דישראל אתמר דאינון ישתעבדון בגלותא
עד דיתקיים ההוא יומא דשלטנותא דאומין דתנן אמר ר' יצחק
אלף שנין הוא שולטנותא דכל אומין כחדא עלייהו דישראל
ולית לך אומה דלא ישתעבד בהון ויומא חדא הוא לקבליה
זכריה י"ד דכתיב °והיה יום אחד הוא יודע ליי' וגו' . ד"א עד שיפוח היום
קדם דיפוח ההוא יומא דאומין ונסו הצללים אינון שולטנין
דשלטי עלייהו · אלך לי אל הר המור אמר קודשא ב"ה אלך
לי לנערא האומות מירושלם דהוא הר המר כמה דכתיב בהר
המוריה אשר בירושלם · ואל גבעת הלבונה דא בי מקדשא די
תהלים מ"ח בציון דכתיב ביה °יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון וגו' (א"ר יהודה)
איוב ל"ח כד"א °לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה כהאי דאחיד

א) ה"ה פי' קטנה ובזויה כמו לישנא קלילא ב) א"ה מזמן הנביאים כבר היה מתרעם הנביא ישעיהו ע"ה ביער בערב תלינו ארחות דדנים כמו שפי' חז"ל וכן בגמ' תחת אדום ולא תחת ישמעאל והם עזרו לרעה כשבאו הרומיי' על ירושלם ושלחו כמה אלפים מאנשי חיל לתמוך בידם ונרא' שתרמוז שבנה שלמה שיתה מטרופולין ואם המלכות באותו זמן שכן העידו חז"ל שהעמידה כמה רבבות בחרבן ירושלם וכן ספרו לנו סופרי הרומיים מן האומה הנודעת אצלם בשם בבאטהי עיין ילקוט שמעוני ח"א דכ"ט ע"ב ג) פי' עשה לו כזול בזיי וכן עשה אחז בזקנו וכו' א"ר י ראמין פי' שוכן מרום קיים בהם מה שאני גוזר עליהם שתבלעימו ארץ ויחתון לתחת הרש"ב ד) גבורים גבורי' תדעו גזרתי על עליונים שירדו למטה :

בטלית לנערא טנופא מנה אמר רבי יוסי עתיד קודשא ב"ה
לאתגלייא בירושלם דלתתא ולדכאה יתה מטנופי עממיא עד
דלא תשתלים ההוא יומא דאומין דאמר רבי חייא לית ישולטנו
לאומין עלייהו דישראל אלא יומא חרא לחוד דהוא יומו של
הקב"ה והוא אלף שנים הדא הוא דכתיב נתנני שוממה כל
היום דוה יומא חד לחוד ולא יתיר ׳ א"ר יוסי אי יתיר יישתעבדון
לא על פום גזרת מלכא הוא אלא על דלא ביעיין למהדר לקבליה
דברים ל' וכתיב °והיה כי יבואו עליך כל הדברים האלה וגו' וכתיב °אם
שם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו':

ויאמר אל עמו הנה עם בני ישראל ׳ אמר רבי שמעון תא חזי
דהא על כל פנים מלאכא שלטונא דממנא על מצראי הוה
ז' ח' והכי הוא דרובא דפרשתא לא אתמר אלא מלך מצרים °סתם
והיינו ממנא רברבא על מצראי פרעה מלך מצרים פרעה ממש
ברא' רל"ד כ' אמר רבי שמעון לפיכך כתיב ויאמר °כלומר אכנים בלבהון
שמואל ב' י"ז מלתא דא כמה דאת אמר °כי יי' אמר לו לך קלל את דוד
אסתר ז' מחשבת הלב בלבד וכן °ויאמר המן בלבו ׳ וכן °ויאמר בלבו
ברא' י"ז הלבן מאה שנה אוף הכא נמי אכנים מחשבתא בלבהון דאמרו
רב ועצום ממנו ׳ מאי ממנו ר"ל ממנא דילהון אינון אמרו בלבייהו
דחילא ותוקפא דילהון רברבא ותקיפא ממנו מישולטנא דילהון
רבי יצחק אמר כל אומין דעלמא (כי ישרא') מישכין ותוקפא משריהון
וישראל נגדין חיליהון מקודשא ב"ה ואינון אתקרון עמא דיי' ולא
עמא דשולטניא ר' יהודה אמר הכא אתקרון עמו דכתיב ויאמר
שמות ג' אל עמו והתם כתיב °ראה ראיתי את עני עמי עמי ממש ישראל
אקרון עם יי' ושאר אומין אקרון עמו דשולטנא דילהון דכתיב
מיכה ד' °כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך בשם יי' אלהינו
לעולם ועד ׳ אמר רבי אבא האי פסוקא הוה ליה למימר (הגה
עד ישראל הוא) בני ישראל רב ועצום ממנו (אלא) מהו עם בני אלא
עם בני ישראל ממש מההוא ישראל דלעילא דחשיבו דעם בני ישראל
הוו ולא עם יי' וכתיב ויקוצו מפני בני ישראל ולא כתיב מפני עם

בני

בני ישראל אלא מפני בני ישראל ממש · רבי יוחנן הוה קאים
קמיה דרבי יצחק אמר מה חמא בלק למימר °הנה עם יצא כמדבר כ"ב
ממצרים ולא אמר הנה עם בני ישראל (אלו) אמר ליה ר' יצחק
בלק מכשף גדול הוה וכן דרך המכשפים לקחת הדבר שאין בו
חשרא וכן אין מזכירין לעולם שם אביו של אדם אלא שם אמו
דבר שאין בו חשרא דכן דרך השדים דמעיינים בההוא מלה
דקאמרי להו אי איהו כדיבא מודיעין ליה מלין כדיבין ואי הוא
קשוט כל מה דאמרין לזמנא זעירא קושטא הוא כל שכן למעבד
עבידתא · רבי אחא אמר בלק ארחא דקלנא נקט הנה עם
יצא ממצרים כלומר דלית אנן ידעין ממאן אינון · אמר רבי
יוחנן מפני מה עמא דרברבין נטירין ועמא דקב"ה לא נטירין ·
אמר רבי יצחק לא דמי מסכנא לעתירא מסכנא בעי לנטרא
דיליה עתירא לא נטיר דיליה וכ"ש דישראל אינון ממלכא דרחים
קשוט ודינא · ודינא קדמאה עביד בגוברין דביתיה דבעי דאינון
להוון נטירן מחטאה יתיר מכלהו הדא הוא דכתיב °רק אתכם עמוס ג'
ידעתי מכל משפחות האדמה וגו' · רבי יוסי נפק לארחא והוה
ר' אחא בר יעקב אזיל עמיה עד דהוו אזלי שתיק ר' יוסי והרהר
במלי דעלמא ורבי אחא הרהר במלי דאורייתא (עד דהוו אזלי)
חמא רבי יוסי חד חויא דהוה רהיט אבתריה · אמר רבי יוסי
לרבי אחא חזית האי חויא דרהיט אבתראי · אמר ליה ר' אחא
אנא לא חמינא ליה רהט ר' יוסי וחויא אבתרוי נפל ר' יוסי ודמא
שתת ונחת מחוטמוי שמע דהוו אמרין רק אתכם ידעתי מכל
משפחות האדמה וגו' אמר ר' יוסי ומה על שעתא חדא כך מאן
דמתייאש מנה עאכ"ו · פתח ואמר °כי יי' אלהיך ברכך בכל מעשה דברים ב'
ידך ידע לכתך וגו' · המוליכך וגו' · נחש שרף ועקרב וגו' (א) נחש
שרף

א) דהתורה אש ומכניעת את הנחש אשר בעפר יסודו כמ"ש ונחש עפר לחמו כמ"ש מסר"י בי"ד · וכל דברים שליט ביה נחש · ואפשר לומר דהתורה אש ונקראת מים ונקנית בענוה והיא כנגד הרוח כנודע ולכן מכניעת היצה"ר ודוק והארך · מאי"ן :

שרף למרה הכא · אלא לקחת עונשן מישראל כל
דברי' ל' זמן שמתפרשין מן עץ החיים דכתיב °כי הוא חייך ואורך ימיך ·
משלי י"ג תא חזי אמר רבי חייא כתיב °חושך שבטו שונא בנו וגומר ·
מלאכי וכתיב °אהבתי אתכם אמר יי' וכתיב וארת עשו שנאתי מהו
א' שנאתי דכתיב חושך שבטו שונא בנו כלומר שנאתי אותו ועל
כן (ב) חשבתי שבט מהם · כל שכן וכ"ש תלמידי חכמים דלא בעי
קב"ה דיתפרשון מעץ החיים אפילו רגעא חדא :

ויאמר אל עמו · יהב להון עיטא למעבד עמהון בישא · אמר רבי
תנחום ידעין הוו מצראי באצטגנינות דלהון שסופן למלקי
בגין ישראל ולכך אקדים שולטנא דלהון למעבד עמהון ביש ·
רבי יצחק פגע בההוא טורא וחמא חד בר נש דהוה נאים
תחות חד אילן · יתיב תמן · אדהווה יתיב חמא (ג) ארעא
דמתחלחלא ואתבר ההוא אילנא ונפל וחמא בקיען גומין
בארעא וארעא סלקא ונחתא אתער ההוא גברא צווח לקבליה
דר' יצחק ואמר ליה יודאי יודאי בכי ונהים דהאידנא מקימין
ברקיעא חד רברבא ממנא שלטנא עלאה והוא זמין למעבד
עמכון ביש סגי והאי רגשא דארעא בגיניכון הוה · דכל זמנא
דרגשא ארעא כד קם ממנא דיעביר עמכון ביש · תווה רבי
משלי ל' יצחק ואמר ודאי כתיב °תחת שלש רגזה ארץ וכתיב תחת עבד
כי ימלוך ממנא דהוה ממנא תחות שלטנא אחרא
ומליך ויהבין ליה שלטנא וכל שכן כד שליט בישראל · אמר
רבי חמא בר גוריא כד אנח לישראל תחות שולטנותא דאומין
ירמיה יתיב וגעי ובכי הה"ד °במסתרים תבכה נפשי · אמר רבי יוסי
י"ג במסתרים דווקא · רבי יהודה עאל לגביה דרבי אלעזר
אשכחיה דהוה יתיב וידיה בפומיה והוא עציב · א"ל במאי קא
עסיק

ב) א"ה קשה דסיפיה דקרא משמע להפך וי"ל דשנאה אב קאמר · ולפני קא מסיים וקראו להם גבול רשעה והעם אשר זעם ה' וכו' והפך כיון כאומרו ועיניכם תראינה ואתם תאמרו יגדל ה' וכו' : ג) הארץ היתה רועשת ונשבר האילן והיו נעשות בקיעות בארץ והארץ היתה עולה ויורדת :

עסיק מר · אמר ליה דכתיב °באור פני מלך חיים אי (א) טרנא — משלי ט"ז
עציב וכ"ש רגעי ובכי שמשוי מאי עבדי הה"ד °הן אראלם צעקו — ישעיה ל"ג
חוצה מאי חוצה מריהון בגו ואינון לבר מריהון בבתי גואי ואינון
בבתי בראי · בתי גואי מאן אינון א"ר יצחק אינון מעשרה כתרי
מלכא · מלאכי שלום מר יבכיון וכי יש מלאכים שאינם של
שלום אמר ליה אין ת"ח אית מארי דדינא קשיא ואית מארי
דדינא דלא קשיא ואית מארי דינא רפיא ורחמנותא ואית מארי
דרחמנותא דלית בהו דינא כלל ואלין אתקרון מלאכי שלום על
אינון דלתתא כתיב °אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם — שם נ'
וכתיב °ונמקו כל צבא השמים אי הכי כל אינון שלטנין דממנן — שם ל"ד
על שאר עמין כד חמאן למריהון עציב למאי עבדין פרוכא לבנוי
אמר רבי אלעזר לא עבדי אלא מאי דאתפקדו ורעותא דמריהון
עבדין רבי דוסתאי אמר בעדנא דאתמסרן בנוי דקב"ה לשלטני
עממין מתכנפין תריסר בתי דינין ומשתקען גו תהומא רבא (ב) געי
טרנא געין (ג) ורהיטן (ד) (נ"א תריסין) ונחתין תרין דמעין לשקועא דימא
רבא הה"ד °משפטיך תהום רבה ומתגלגלן עלאין לתתא אתבקען — תהלים ל"ו
תתאין ונחתין (ה) מאתן וארבעין דרגין הה"ד °אריה שאג מי לא — עמוס ג'
יירא · תנא בשעתא דמסר קב"ה לישראל לשרא דמצראי גזר
עלייהו ז' גזרות שישעבדו בהון מצראי הה"ד וימררו את חייהם
בעבודה קשה בחמר ובלבנים וגו' ולקבליהון שבעה לטב ובני
ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם
הבה נתחכמה לו ר' יוסי אמר אין הבה אלא לשון הזמנה למעבד — הבה
דינא כד"א °הבה נרדה °הבה תמים א"ר יוחנן הבה כלם — בר' י"א / שמואל א' י"ד
לשון הסכמה והזמנה כמו °הבה נבנה לנו עיר °הבו לכם עצה — בר' י"א / שופטי' כ'
°הבו ליי' בני אלים רבי יצחק אמר הבה נתחכמה לו נהוי בהסכמת — תלי' כ"ט
דינא

א) פי' השר שלנו כענין סרני פלשתים טורני פלישתאי - ב) פי' צועק וכוהם אשר גם השמשים משרתיו צועקים הרש"ב :
ג) שמשים הרלי' ד) שמות י"ט ע"א : ה) וזה רמז כי מר לי מאד מכם כי יצאה בי יד ה' וזהו יללת השכינה כביכול
א"ס ובמק"מ אחנה פי' מלאכי שלום מר יבכיון והפ' דנתחזק כזה שר עמלק בגי' מ"ר ודוק מאי"ן :

דינא לגביה פן ירבה ורוח הקדש אומרת כן ירבה וכן יפרוץ ומלאכי השרת הוו להו לשבים ולצנינים הה"ד ויקוצו מפני בני ישראל דהוו מתעקצי ממלאכי השרת כהני קוצי דמתעקצי בהון אינשי א"ר יודאי א"ר יצחק מה הוה מחשבתהון דמצראי לממנע מישראל פריה ורביה ושלטנא דממנא עליהון דאעיל בלבהון כך אלא אמר להון הוו ידעין דזמין ברא חדא למפק מישראל דיתעביד דינא באלהיהון על ידיה דאמר רבי יוחנן בשעה שאמר
שמו' י"ב משה °ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים הלך דומה שרו של
ישעיה כ"ד מצרים ד' מאות פרסה א"ל קב"ה גזרה נגזרה לפני דכתי' °יפקד יי' על צבא המרום במרום וגו' באותה שעה נטלה השררה ממנו (ו) ונתמנה דומה שר של גהינם לידון שם נפשות הרשעים
במדבר ל"ג ורבי יהודה אומר על המתים נתמנה · א"ר חנינא כתי' °ובאלהיהם עשה יי' שפטים וכי באלוה של כסף ושל זהב ושל עץ ושל אבן יש שפטים · אלא אמר רבי יוסי של כסף ושל זהב היו נתכים מאליהם ושל עץ מתרקבין · א"ר אלעזר אלוה של מצרים שה היה וצוה הקב"ה לעשות בו שפטים לשרוף אותו באש כד"א
דברי' ז' שמו' י"ב °פסילי אלהיהם תשרפון באש כדי שיהא ריחו נודף ועוד °ראשו על כרעיו ועל קרבו ועוד שעצמותיו מושלכים בשוק וזאת היתה למצרים קשה מכלן הה"ד שפטים א"ר יהודה באלהיהם ממש זהו שר שלהם לקיים יפקד יי' על צבא המרום (ז) במרום וגו' וכל זה היו יודעים החכמים שבהם וכ"ש שר שלהם על כן כתיב הבה נתחכמה לו ר' יוחנן אמר הרבה ע"ז היו במצרי' (ח) ונילוס אוה שלהם

ו) א"ה הודאת ב"ד כמאה עדים שכן כתוב בספרי אמונות הנזכר יש שהאליל הגדול שלהם חזר להיות ג"כ שר של גהינם וממונה על המתים וזה שלא פרוח ה' נוסחה כחז"ל בלי ספק • ז) א"ה כפל מרום יומתק במ"ש עיר וקדיש מוהר"ר חיים אבולעאפייא הובאו דבריו בס' שארית יעקב לשמ"י אלנאוי כי בחדש ניסן היה עולה מזל טלה וכו בפרק שם כרע נפל שכב וזהו אומרו על צבא המרום במרום ר"ל בזמן עלייתם ולא בזמן ירידתם כי הש"ת משפיל גאים ומגביה שפלים • ח) א"ה כך אמרו חז"ל על פסוק הנה יוצא המימה אוה"ע כשאגים על אלהיהם עיין במדרש וזאת היה נקרא אלא בלשון מצרים ממש כי שם נילוס הוא לשון יוני יכן ידוע אלא חז"ל כי שר שלהם היה נקרא מצרים כמ"ש על פ' והנה מצרים נוסע אחריהם וכן יבא על נכון מה שתרגם יונתן ויפם בארון במצרים באלו כתוב בנילוס כי שניהם א'

שלהם היה ובכלל אלהיהם היה הוא ובכלם עשה יי' שפטים ׳
אמר רבי אבא הא דר' יוחנן דייקא ופשיטא משום דאלהיהם
נלקים בתחלה ואח"כ האומה׳ וכן נילוס נלקה בתחלה והעצים
והאבנים הה"ד °ויהי הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים שמות ז'
שהיו להם אלוהות ממש ׳ ואמר רבי יצחק על צבא המרום
במרום כתיב ונילוס לא היה במרום ׳ אמר רבי יוחנן רוב מימיו
כרוגמתן במרום ׳ א"ר יצחק שר שלהם נלקה בתחלה ואח"כ
שאר אלהיהם ׳ ר' שמעון בר' יוסי אומר לקות אומה של מצרים
ממש לא היה אלא בים דכתיב °לא נשאר בהם עד אחד וקודם שם י"ד
זה נעשה שפטים באלהיהם וע"ד כתיב הבה נתחכמה לו פן
ירבה והיה כי תקראנה ונתנבאו על העתיד כפי מה שאירע להם
ונוסף גם הוא על שונאינו נבאו על מחנות עליונים שיהיו שרויים
בתוכם ׳ ונלחם בנו נבאו על מה דכתיב יי' ילחם לכם וגו' ועלה
מן הארץ כד"א ובני ישראל יוצאים ביד רמה :

וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי ׳ ר' אלעזר פתח שיר השירים
אשר לשלמה ׳ תנא כשברא הקב"ה את עולמו עלה בחפץ
לפניו וברא את השמים בימינו והארץ בשמאלו ועלה בחפץ
לפניו לנהוג היום והלילה וברא המלאכים הממונים בחסדו ביום
(נ"א לומר שירה ביום זמן החסד) ׳ וברא המלאכים הממונים לומר שירה
בלילה הה"ד °יומם יצוה יי' חסדו ובלילה שירה עמי ׳ אלו מימין תהלים מ"ב
ואלו משמאל אלו מקשיבים שירת היום ואלו מקשיבים שירת
הלילה שירתם של ישראל קדוש ׳ רבי יצחק אמר אותם
שאומרים שירה בלילה מקשיבים שירתם של ישראל ביום הה"ד
°חברים מקשיבים לקולך ׳ א"ר שמעון כת אחת כלולה משלש שיר ח'
כתות אומרת שירה בלילה הה"ד °ותקם בעוד לילה ותתן טרף משלי ל"א
לביתה ׳ א"ר אלעזר עשרה דברים נבראו ביום ראשון מהם

מרת

מדת לילה ומהם מדת יום ועל מדת לילה כתיב ותקם בעוד
לילה ותתן טרף לביתה כד"א °אפו טרף · וכתיב °וטרף ואין איוב ט"ז
מציל · וחק לנערותיה כד"א °חק ומשפט · °חקיו ומשפטיו °כי מיכה ה'
חק לישראל הוא משפט וגו' מכאן שמ"הד שולטת בלילה · שמו' ט"ו
ותנא אלו האומרים (א) שירה בלילה אלו הם שרים על כל תהלים
בעלי שיר · וכשפותחין החיים שירה מוסיפין העליונים כח לדעת קמ"ז
ולהכיר ולהשיג מה שלא השיגו שמים וארץ מוסיפין כח בהאי שם פ"א
שירה · א"ר נחמיה (ב) אשרי הזוכה לדעת באותו שיר דתניא
הזוכה באותו שיר ידע בענייני התורה והחכמה ויאזין ויחקור
ויוסיף כח וגבורה במה שהיה ובמה שעתיד להיות ובזה זכה
שלמה לדעת דתני רבי שמעון דוד הע"ה ידע בזה ותקן שירים
ותושבחות הרבה ורמז בהם העתידות לבא והוסיף כח וגבורה
ברוח הקודש ידע בענייני התורה והחכמה ואזן וחקר והוסיף
כח וגבורה בלשון הקודש ושלמה זכה יותר באותו השיר וידע
החכמה ואזן וחקר ותקן משלים הרבה ועשה ספר מאותו השיר
ממש והיינו דכתיב °עשיתי לי שרים ושרות כלומר קניתי לי קהלת ב'
לדעת שיר מאותן השרים העליונים ואשר תחתם והיינו דכתיב
שיר השירים כלומר שיר של אותם שרים של מעלה שיר שכולל
כל עניני התורה והחכמה וכח וגבורה במה שהיה ועתיד להיות
שיר שהשרים של מעלה משוררים · אמר רבי עזר אלו השרים
עמדו עד שנולד לוי אבל משנולד לוי ואילך אמרו שיר כיון שנולד
משה ונמשח אהרן ונתקדשו הלוים נשלם השיר ועמדו על
משמרותם · ואמר רבי אלעזר באותה שעה שנולד לוי
פתחו למעלה ואמרו °מי יתנך כאח יונק שדי אמי שיר ח'
אמצאך

א) פי' דשיר מלך גבורה ויכון שירתם בלילה בחינת דין · ב) עיין בספר הלקוטים כ"י מה שפירש על מאמרם ז"ל כל העוסק בפרקי שירה ע"ש · מא"ן :

אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי · כיון שיצאו משבט לוי המשוררים של מטה ונתקדשו כלם ועמדו על משמרותם ונתקדשו אלה לנכח אלה חברים כאחד והעולמות אחד ומלך אחד שוכן עליהם · בא שלמה ועשה ספר מאותו שיר של אותם שרים ונסתם החכמה בו א"ר יהודה למה נקראו השרים של מטה לויים על שנלוים ונחברים למעלה כאחד והשומע נלוה ונדבק נפשו למעלה · וע"כ אמרה לאה °ילוה אישי אלי · רבי תנחום (בראשית כ"ט)
אמר שבכל נלוה זרע לוי עם השכינה במשה ואהרן ומרים ובכל זרעו אחריו והם הנלוים אל יי' לשרתו · תא חזי בשעה שעמדו המשוררים למעלה לא עמדו על משמרתם עד שנולדו שלשה האחים משה אהרן ומרים · תינח משה ואהרן · מרים למה · אמר רבי יוסי הה"ד ושרות כד"א °ותען להם מרים · (שמו' ט"ו)
תנא באותה שעה שנולד לוי נטלו הקב"ה ובחרו מכל אחיו והושיבו בארץ והוליד לקהת וקהת הוליד לעמרם והוא הוליד לאהרן ומרים · פירש מאשתו והחזירה באותה שעה היו המשוררים של מעלה עומדים ומשוררים גער בהם הקב"ה ונשתכך השיר עד שנטה קו ימינו והושיט לעמרם · מ"ט נקרא עמרם שיצא ממנו עם רם על כל רמים ולא נזכר שמו מ"ט לא נזכר שמו · רבי יהודה אמר בשם רבי אבהו מפני שבצנעא הלך ובצנעא חזר לאשתו כדי שלא יכירו בו הה"ד וילך איש ולא נאמר וילך עמרם בפרהסיא · ויקח את בת לוי אף היא בצנעא חזרה ולא נזכרה שמה :

וילך איש ר' אבהו אמר וילך איש זה °גבריאל דכתיב °והאיש (י"א ה' / דניאל ט')
גבריאל שהלך הוא והחזירה לעמרם · רבי יהודה אמר עמרם ממש היה ולא נזכר שמו מפני שהליכה זו לא היתה ממנו להזדווג לאשתו אלא מלמעלה · ר' יצחק אמר באהרן ובמרים לא נאמר זווג אבותם בתורה ובמשה כתיב ויקח את בת לוי

להורות (א) שהשכינה נקראת על שם לוי ולא היה עמרם ראוי
להוליד למשה עד שנטל חלק בשכינה והוליד למשה ההד"ד
ויקח את בת לוי ולפיכך כתיב ותרא אותו כי טוב הוא · רבי
אלעזר אמר זכה עמרם שיצא ממנו בן שזכה לקול גדול דכתיב
°והאלהים יעננו בקול · ועמרם זכה לבת קול דכתיב ויקח את (שמות י"ט)
בת לוי כלומר ברת קול ולפיכך כתיב וילך כלומר שהלך
למדרגה זו תאנא כשנולד משה יחד הקב"ה שמו עליו דכתיב
ותרא אותו כי טוב הוא · וכתיב °טוב יי' לכל · וכתיב °טעמו (תהלים קמ"ה, שם ל"ד)
וראו כי טוב יי' :

ויהי בימים הרבים ההם · רבי יהושע דסכנין אמר ויהי בימים
הרבים ההם סוף גלותם היה שהיו ישראל משועבדים בכל
עבודה · בימים הרבים ההם שהיו רבים לישראל במצרים וכיון
שנשתלם קץ גלותם מה כתיב וימת מלך מצרים מ"ט שהורד
שר מצרים ממעלתו ונפל מגאותו · וכיון שנפל מלך מצרים
שהוא שר שלהם זכר הקב"ה לישראל ושמע תפלתם אמר רבי
יהודה בא וראה שכך הוא שבכל זמן שהשר שלהם נתנה לו שררה
על ישראל לא נשמע צעקתם של ישראל כיון שנפל השר
שלהם כתיב וימת מלך מצרים ומיד ויאנחו בני ישראל
מן העבודה ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים שעד
אותה שעה לא נענו בצעקתם אמר רבי אלעזר בא וראה
רחמנותו של הקב"ה כשהוא מרחם על ישראל כופה למה"ד ומוריד
ומרחם עליהם והיינו דתנן שהקב"ה מוריד שתי דמעות לים
הגדול · מאן אינון (ב) שתי דמעות · אמר רבי יוסי לאו
מלה

א) לפי פשטו שחשקה לשתלוות עם דודה · ועד"ה כי לוי מלך הגבורה ודינא דמלכותא דינא · וכמ"ש לעיל דף י"א מבית לוי
זה כ' דאתיא משטרא דשמאלא · ודרך רמז כי לוי הם אותיות פניות שדי במלוי שרומז ליסוד · ואף שלכך נקראת בכל
כמשז"ל בת היתה לא"א ובכל שמה וכמו שרמז הרמב"ן בפירוש והרמז כי כל יסוד ועיקרה להיותה ביסוד וזהו בכל וניט'
שם כ"ן שהוא במ' · ודרך דרש דאבא יסד ברת' ומילוי שם ע"ב הרומז לאבא נימ' לוי ודו"ק · מא"ן : ב) עיין ברכות דנ"ט
ע"א במעשה דרב קטינא דהוה קאזיל באורחא כי מטא אפתחא דאובא טמיא גנח גוהא וכו' ונראה דפירוש הנזכר' שם כך
הוא דהאמורא רב קטינא קיבל דברי רבי אליעזר שכתובים בזוהר כדכתיב דלא מפניחין בדברי אובא טמיא בטעם
הנוהא דתנן בספר' כתרי וכו' וכי מטא רב קטינ' אפיתח' וכו' זכר רב קטינ' קבלתו הנ"ל ואמר אובא טמיא כדיב ומלוהי
כדיבין ועיין תשובות רדב"ז ח"ג סי' תרע"ב ותורה אחת היתה בידי תרי אובא טמיא ונ"כ תורה אחת בידי תנא דזוהר
והאמורא רב קטינא כנ"ל · אמנם תנא דזוהר אמר הטעם והענין ולרב קטינא כנע' קרא המעשה ונזכר ההלכה (נ"י)
עיין לקמן ע"ב סוף דברי אנאון :

מלה ברירא היא דהא א״ל (א) לאובא טמיא דהוה כדיב ומליה
כדיבן (ב) א״ר אלעזר לאו בתר אובא טמיא אזלינן דברירא דמלה
הוא דתנן (ג) בעשרה כתרי מלכא אית *תרין דמעין לקב״ה והן ט׳ א׳
שתי מדות דין שהדין בא משתיהן כד״א °שתים הנה קראותיך ישעיה נ״א
וכשהקב״ה זוכר את בניו הוא מוריד אותם לים הגדול שהוא
ים החכמה להמתיקן והופך מדת הדין למדת הרחמים ומרחם ויקרא קל״ז כ׳
עלייהו ׳ אמר ר׳ יהודה שתי דמעות שמהם באים הדמעות מהם
בא הדין ׳ אמר רבי יהודה כתיב °והנה מצרים נוסע אחריהם שמות י״ד
ואמר רבי יוסי זה שר של מצרים הוא וארת אמרת וימת מלך
מצרים זה שר של מצרים אמר רבי יצחק הא׳ מלה קא מסייע
לההוא דלעילא כתיב הכא והנה מצרים וכתיב התם וימת מלך
מצרים מלמד דעכשיו לא היה מלך דהורידוהו מגדולתו ולפיכך
כתיב והנה מצרים ולא כתיב מלך מצרים ׳ ומה דאמר וימרת
כד״א °כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך א״ר יצחק אמר שם ד׳
ר׳ יהושע בא וראה כל מלכי מצרים פרעה שמם ובכאן לא נאמר
אלא מלך מצרים סתם ובמקומו פרעה והוא פרעה ממש ת״ח
בעוד דאית שלטנותא דלעילא אית שלטנותא בעמא דלתתא
אתעדי שלטנותא דלעילא אתעדי שלטנותא דלתתא ׳ אמר ר׳
יוסי כתיב °הנה יום בא ליי׳ וגו׳ והיה יום אחד הוא יודע ליי׳ וגו׳ זכרי׳ י״ד
וכי שאר יומין לאו אינון דיליה ׳ אלא אמר ר׳ אבא מלמד ששאר
הימים נתנים לשרים ואותו יום אינו של השרים אלא של הקב״ה
כדי לעשות דין בעע״ז מפני שבאותו יום יפלו כל השרים ממעלתם
וע״ד כתיב °ונשגב יי׳ לבדו ביום ההוא שאותו יום לא יהיה ישעי׳ ב׳

מעלה

א) אוב וידעוני (כי בעל אוב שו״ל בעצמות הם טמיא כמו שחיק טמיא והוא אמר זה ודבריו שקר וכזב ור״א א״ל דבר ברור ואמת שוא הרש״ב : ב) עיין מ״ש לעיל ע״א וכדמיון זה מצאנו פסחים קי״ב ב׳ שרבינו הקדוש כיון בכוונתו ל השב על מטה ארמית מם וס חשש עליליה ואח״ך קרה כמעשה הזאת להאמורא רב פפא כמאמרם (ברכות ח׳ א׳) ואחרי שידעו מסדרי התלמוד שהיו אחר ימות רב פפא שכן קרה לרב פפא כתבו מעצמם מצוואת רבינו הקדוש משום מעשה דרב פפא וכן כיוונו (שבת כ״ח ע״ב) רבי אליעז׳ ור״ע ס״ל הא דאמר עולא וכן הלבישו דרשות המקראות כמאמר ר״י (גטין נ״ה סע״ב) מ״ד אשרי אדם מפחד תמיד זה קמצא וכר קמצא וכן אמרו סנהדרין נ״ד ב׳ מארת ה׳ בבית רשע זה פקח בן רמליהו וגוה לדיקים יבורך זה חזקיהו שאלו הנקובים בשמות היו זמן רב אחר שלמה המחבר ס׳ משלי מ״מ כיוונו כמ״ש וכאלה רבות בש״ס וכן כיוון הערוך שהובא בתוספת שבת ע״ה א׳ בד״ה המפשט · ויתורן היטב מה שהקשה הר״י שם עליו ע״ש והרוה נחת עפ״י ביאורינו (ב״י) : ג) בעשר ספירות אצילות המלך ית׳ :

מעלה לשרים אמר ר' אבא כשהקב"ה עושה דין בשרים של
ישעיה ל"ד מעלה מה כתיב °כי רותה בשמים חרבי וכי חרב אית לייי' אלא
אמר ר' יצחק חרב אית ליה דכתיב חרב לייי' מלאה דם וכתיב
שם ס"ו °וחרבו את כל בשר א"ר אבא החרב הזה הוא הדין שעושה
ד"ה א' כ"א דכתיב °וירא את מלאך ייי' עומד בין השמים ובין הארץ וחרבו
שלופה בידו וכי חרב שלופה היתה ביד המלאך · אלא שהיתה
הרשות נתונה בידו לעשות דין · והא אמר ריב"ל אמר לי מלאך
המות אי לאו דחיישנא ליקרא דברייתא פרענא להו בית השחיטה
כבהמה · א"ר אבא כלא משום דאתיהיב רשותא בידיה למעבד
יהושע ה' גמר דינא הה"ד °וחרבו שלופה בידו הרשו' נתונה בידו לעשות
ד"ה א' כ"א דין · אי הכי מאי °וישב חרבו אל נדנה אמר ר' אבא שנחזר
הדין לבעל הדין והרשות למי שהרשות שלו · ויאנחו בני ישראל
ויתאנחו לא כתיב אלא ויאנחו כלומר נתאנחו (ס"א האניחו) לו למעלה
(ס"א כלומר נאנחו למטה) שהאנחה היתה בשבילם למעלה רבי ברכיה
אמר בני ישראל דלעילא הוו ומאן אינון בני ישראל אינון דאקרון
בני פולחנא כלומר אותם שהם מן העבודה של מעלה · ותעל
שועתם אל האלהים שעד אותה שעה לא עלתה שועתם לפניו
בז'חלמ'ו ב' פר' ה' ·אמר ר' יצחק כד עביד קב"ה דינא בפמלייא של מעלה ההוא
דינא מאי הוי א"ר אלעזר מעבר להו בההוא נהר דינור ואעבר
לון משלטניהון ומני שלטנין אחרנין דשאר עמין א"ל והא כתיב
משרתיו אש לוהט א"ל אית אשא קשייא מאשא ואית אשא
דדחייא אשא · א"ר יצחק תלת עניני הכא אנחה שועה צעקה
וכל חד מתפרשא מאחרא · אנחה כתיב ויאנחו בני ישר' צעקה
דכתיב ויצעקו · שועה דכתיב ותעל שועתם וכל חד בלחודוי
מתפרשא וכלהו עבדו ישראל · א"ר יהודה צעקה ושועה עבדו
אנחה לא עבדו משמע מדכתיב ויאנחו ולמעלה היתה האנחה
בשבילם צעקה ושוע' במאי אתפרשן אר"י אין לך שועה אלא בתפל'
תלי' ל"ט שם פ"ח שם ל' שנאמר °שמעה תפלתי ייי' ושועתי האזינה °אליך ייי' שועתי °שועתי
אליך ותרפאני צעקה שצועק ואינו אומר כלום · אמר רבי

יהודה

יהודה הילכך גדולה צעקה מכלן שצעקה היא בלב הדא הוא
דכתיב °צעק לבם אל יי' · צעקה וזעקה דבר אחד הוא וזה איכה ב'
קרובה להקב"ה יותר מתפלה ואנחה דכתיב °כי אם צעק יצעק שמות
אלי שמוע אשמע צעקתו · אמר רבי ברכיה בשעה שאמר כ"ב
הקב"ה לשמואל °נחמתי כי המלכתי את שאול למלך מה כתיב שמואל
ויחר לשמואל ויצעק אל יי' כל הלילה הניח הכל ולקח צעקה א' ט"ו
משום דהיא קרובה לקב"ה יתיר מכלהו הדא הוא דכתיב ועתה
הנה צעקת ישראל באה אלי · ת"ר האי מאן דצלי ובכי וצעיק
עד לא יכיל למרחש בשפוותיה האי צלותא שלימתא דהיא
בלבא ולעולם לא הדרא ריקניא · אמר רבי יהודה גדולה
צעקה שקורעגזר דינו של אדם מכל ימיו רבי יצחק אמר גדולה
צעקה שמושלת על מדת הדין של מעלה רבי יוסי אמר גדולה
צעקה שמושלת בעולם הזה ובעולם הבא בשביל צעקה נוחל
האדם העולם הזה והעולם הבא דכתיב °ויצעקו אל יי' בצר תהלי' ק"ז
להם ממצוקותיהם יצילם :

ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין · ר"ש פתח °דודי שיר ב'
לי ואני לו הרועה בשושנים · אמר ר"ש אוי להם לבריות
שאינם משגיחים ואינם יודעים בשעה שעלה במחשבה לפני
הקב"ה לברא עולמו כל העולמות עלו במחשבה אחת ובמחשבה
זו נבראו כלם הה"ד °כלם בחכמה עשית ובמחשבה זו שהיא תלים
החכמה נברא העולם הזה והעולם של מעלה · נטה ימינו וברא ק"ד
העולם של מעלה · נטה שמאלו וברא העולם הזה הה"ד °אף ישעיה
ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדיו מ"ח
וכלם ברגע אחת (ובשעה אחת נבראו) ועשה העולם הזה כנגד העולם
של מעלה וכל מה שיש למעלה כדוגמתו למטה · וכל מה שיש
למטה כדוגמתו בים והכל אחד · ברא בעליונים המלאכים :
ברא בעולם הזה בני אדם · ברא בים לויתן כמה דאת אמר

שמות כ"ו °לחבר את האהל להיות אחד · כתיב באדם °כי בצלם אלהים
בראש' ט' עשה את האדם וכתיב °ותחסרהו מעט מאלהים · אי בני נשא
תלים ח' יקירין בעובדייהו כל האי ואינון (א) מתאבדין (מטפה) מעפר דבירא
במה אתיין לשאבא מיניה ובחר בעליונים ובחר בישראל ·
לעליונים לא קרא בנים · לתחתונים קרא בנים הדא הוא דכתיב
דברי' י"ד °בנים אתם ליי' אלהיכם הוא קרא להם בנים והם קראו לו אב
ישעיה ס"ג דכתיב °כי אתה אבינו וכתיב דודי לי ואני לו · הוא בחר בי
ואני בחרתי בו · הרועה בשושנים הוא רועה בשושנים אף על
פי שהקוצים סביב להם ואין אחר יכול לרעות בשושנים כמותו
דבר אחר הרועה בשושנים מה שושן זה הוא אדום ומימיו
שם א' לבנים כך הקב"ה מנהיג עולמו ממ"הד למ"ר · וכתיב °אם יהיו
חטאיכם כשנים כשלג ילבינו · רבי אבא הוה אזיל בארחא והוה
עמיה רבי יצחק · אדהוו אזלי פגע באינון ורדים נטל חד רבי
אבא בידוי והוה אזיל · פגע בהו רבי יוסי אמר ודאי שכינתא
הכא ואנא חמינא בידוי דרבי אבא למילף חכמתא סגיאה
דהא ידענא דרבי אבא לא נטל האי אלא לאחזאה חכמתא
אמר רבי אבא תיב ברי תיב · יתבו ארח רבי אבא בההוא
וורדא אמר ודאי אין העולם מתקיים אלא על הריח דהא חזינא
דלית נפשא מתקיימא אלא על ריחא ועל דא הדס במוצאי
שבת · פתח ואמר דודי לי ואני לו הרועה בשושנים · מי גרם
לי שאני לדודי ודודי לי מפני שהוא מנהיג עולמו בשושנים
מה שושן יש בו ריח והוא אדום מוצקים אותו והוא מתהפך
ללבן ולעולם ריחו לא זז כך הקב"ה מנהיג עולמו בדרך זה
שאלמלא כן לא יתקיים העולם בשביל האדם החוטא והחטא
נקרא אדום כמה דאת אמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג
ילבינו

א) פיר' על דרך הן גוים כמר מדלי הן אבודין יותר מאותה טפה כששואבין מים מן הבור (והרש"ב פי' אם בני אדם בבזים במעשה המלות ומאבדים עצמם מת"ת טיפת באר מים חיים שאינם עוסקים בתורה א"כ באיזה כלי באים לשאוב מן הבאר טיפת מים חיים :

ילבינו · מקריב קרבנו לאש שהוא אדום · וזורק הדם סביב למזבח שהוא אדום מדת הדין אדום מוצקין אותו (הריח) ועולה העשן כלו לבן ואז האדום נהפך ללבן נהפך מדת הדין למדת רחמים ותא חזי כל מה"ד אין צריך הריח שלו אלא מצד אדום והיינו דא"ר יהודה מ"ד °ויתגודדו כמשפטם וגו' עד שפך דם עליהם (מלכים א' י"ח) אלא היו יודעים שלא ישיגו ממ"הד כרצונם זולתי באודם א"ר יצחק ועוד אודם ולבן נקרב לעולם והריח עולה משתיהן · מה השושן אדום ולבן כך ריח הקרבן · והקרבן מאדום ולבן · בא וראה מריח הקטרת שהסמנים מהם ארומים ומהם לבנים כגון הלבונה שהוא לבן מר דרור אדום והריח עולה מאדום ולבן וע"כ מנהיג עולמו בשושנים שהוא אדום ולבן וכתיב °להקריב לי חלב ודם כנגד זה אדם מקריב חלבו ודמו ומתכפר (יחזקאל מ"ד) לו זה אדום וזה לבן מה (א) השושן שהוא אדום והוא לבן אין מוצקין אותו לחזור כלו לבן אלא באש · כך הקרבן אין מוצקין אותו לחזור כלו לבן אלא באש עכשיו מי שיושב בתעניתו ומקריב חלבו ודמו אינו נצמק לחזור כלו לבן אלא באש דאמר רבי יהודה מתוך תעניתו של אדם מחלישין אבריו וגובר עליו האש ובאותה שעה צריך להקריב חלבו ודמו באותו האש והוא הנקרא מזבח כפרה והיינו דרבי אלעזר כד הוה יתיב בתעניתא הוה מצלי ואמר גלוי וידוע לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שהקרבתי לפניך חלבי ודמי והרתחתי אותם בחמימות חולשת גופי יהי ר"מ שיהא הריח העולה מפי בשעה זו כריח העולה מהקרבן באש המזבח ותרצני · נמצא שאדם הוא מקריב בתעניתו החלב והדם (והאש) והריח שעולה מפיו הוא מזבח כפרה

א) הפ' דרומז למ' שיש בה גבורות חזקות וע"י התו' ממשיך מוחין דהכא ונספג לה החסדים ומתמתקים הגבורות וז"ש אין מוצקין אותו אלא כ"אם דת וה"ס וכו' . מא"ן :

כפרה ולפיכך תקנו התפלה במקום הקרבן ובלבד שיתכוין למה
במדבר ל"א דאמרן ׃ אמר רבי יצחק מכאן ולהלאה כתיב °כל דבר אשר
יבא באש תעבירו באש וטהר ׃ א"ר יוסי כשהיה בית המקדש
קיים אדם מקריב קרבנו בענין זה ומתכפר לו עכשיו תפלתו
של אדם מכפר לו במקום הקרבן כי האי גוונא ׃ ד"א דודי לי
ואני לו הרועה בשושנים ׃ מה השושנים קוצין מצויין בתוכם אף
הקב"ה מנהיג עולמו בצדיקים ורשעים ׃ מה השושנים אלמלא
הקוצים אין השושנים מתקיימין כך אלמלא הרשעים אין הצדיקים
נכרים דאמר ר' יהודה במה הצדיקים נכרים מתוך שיש רשעים
דאלמלא רשעים אין הצדיקים נכרים ׃ ד"א הרועה בשושנים
המנהיג עולמו בשש שנים והשביעית שבת ליי' ד"א בשושנים
באותם ששונים בתורה ׃

ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין רבי חייא פתח
תהלים כ"ג ואמר °מזמור לדוד יי' רועי לא אחסר ׃ כלומר יי' רועי
יי' הרועה שלי מה הרועה מנהיג את הצאן ומוליכם למרעה
טוב למרעה שמן במקום נחלי מים מיישר הליכתן בצדק ובמשפט
אף הקב"ה כתיב בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני
נפשי ישובב ׃ אמר רבי יוסי דרך הרועים לנהוג בצדק את צאנו
להרחיקם מן הגזל להנהיגם במישור והשבט בידו שלא יטו ימין
ושמאל כך הקב"ה הוא רועה את ישראל להנהיגם במישור ובכל עת
השבט בידו שלא יטו ימין ושמאל ׃ ד"א ומשה היה רועה א"ר
יוסי תדע לך שכל זמן שהרועה חכם לנהל את צאנו הוא מוכן
משלי כ"ו לקבל עול מלכות שמים אם הרועה שוטה עליו נקרא °תקוה לכסיל
ממנו ׃ א"ר יהודה משה חכם היה ובקי לנהוג את צאנו
שמואל א' י"ו בא וראה מהו שנאמר °והנה רועה בצאן ללמדך שדוד

חכם

חכם גדול היה והיה רועה צאנו כדין וכשורה לפיכך עשהו
הקב"ה מלך על כל ישראל ולמה צאן ולא בקר אמר רבי יהודה
ישראל נקראים צאן שנאמר °ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם יחזקאל ל"ד
וכתיב °כצאן קדשים כצאן ירושלם · מה הצאן כשיקרבו על שם ל"ו
המזבח בשבילם זוכה לחיי העוה"ב כך המנהיג לישראל כדין
וכשורה בשבילם זוכה לחיי העולם הבא · ועוד הרועה את
הצאן כשהצאן יולדות הרועה נוטל אותם טלאים בחיקו כדי
שלא ילאו ויגעו ומוליכם אחרי אמותם ומרחם עליהם כך המנהיג
לישראל צריך להנהילם ברחמים ולא באכזריות · וכן אמר משה
כי תאמר אלי שאהו בחיקך וגו' · מה הרועה את הצאן כשהוא
רועה טוב מציל את הצאן מן הזאבים ומן האריות כך המנהיג
לישראל אם הוא טוב מצילן מן האומות עע"ז ומדין של מטה
ומדין של מעלה ומדריכן לחיי העוה"ב כך משה רועה נאמן
היה וראה הקב"ה שכדאי הוא לרעות את ישראל באותו הדין
ממש שהיה רועה את הצאן לכשבים כפי הראוי להם והנקבות
כפי הראוי להן · ולפיכך כתיב ומשה היה רועה את צאן יתרו
חותנו ולא שלו · דא"ר יוסי וכי מי שנתן את צפורה בתו למשה
לא נתן לו צאן ובקר והלא יתרו עשיר היה אלא משה לא היה
רועה את צאנו כדי שלא יאמרו בשביל שהיה צאנו עמו היה
רועה אותן בטוב ולכן כתיב את צאן יתרו חותנו ולא את שלו
כהן מדין · רבי תנחום אמר אע"ג שהיה עובד ע"ז בשביל שעשה
עמו חסד היה רועה צאנו כדין וכשורה במרעה טוב שמן ודשן:
וינהג את הצאן אחר המדבר ר' יוסי אמר משה מיום שנולד
לא זזה ממנו רוח הקדש · ראה ברוח הקדש שאותו מדבר
היה קדוש ומוכן לקבל עול מלכות שמים עליו מה עשה הנהיג

את הצאן אחר המדבר · רבי יצחק אמר אחר המדבר עכ"פ ולא במדבר שלא רצה שיכנסו בתוכו אלא הרחיקם אחר המדבר: ויבא אל הר האלהים חרבה הוא לבדו בלא צאן אמר ר' יהודה האי (א) אבנא דמקבלא פרזלא כד חמי ליה (מחטא) מדלגא עלוי · כך משה והר סיני כשנראו זה עם זה דלג עליו הה"ד ויבא אל הר האלהים חרבה · א"ר אבא מוכנים היו מששת ימי בראשית זה עם זה ואותו היום נתרגש ההר למול משה · וכיון שראהו שנכנס לתוכו ודלג בו עמד ההר מלמד ששמחים היו זה עם זה · אמר ר' ינאי (נ"א רבי יוסי) יודע היה משה שאותו הר הר האלהים הוא דכתיב ויבא אל הר האלהים דתנינא ראה משה באותו הר ראה עופות שהיו פורחים ופורשים כנפיהם ולא היו נכנסים בו · רבי יצחק אומר (נ"א א"ר יצחק) ראה העופות פורחים וטסים משם ונופלים לרגליו של משה מיד הרגיש בענין והעמיד את הצאן אחר המדבר והוא נכנס לבדו:

קנ"ט כ' קפ"ו א' וירא °מלאך יי' אליו בלבת אש מתוך הסנה · ר' תנחום אומר שעת המנחה היתה שמדת הדין שולטת בו · רבי יוחנן

תהלים מ"ב אמר והא כתיב °יומם יצוה יי' חסדו מדת חסד קאמר ולא מה"ד

א"ר יצחק משיוצא האור עד שנוטה לרדת נקרא יום והוא מדת חסד משנוטה לרדת נקרא ערב והוא מדת הדין והיינו דכתיב

בר"א ה' °ויקרא אלהים לאור יום · אמר רבי יוחנן שעת המנחה הוא

שמות י"ז מו' שעות ולמטה דתניא ר' יצחק אומר מאי דכתיב °בין הערבים תאכלו בשר ובבקר תשבעו לחם · בין הערבים דהוא שעתא

דדינא

א) הוא אבן השואבת ודמיונו הוא כמשה והר סיני כמבואר: (פירוש אבן שואבת טבעה לשאוב ולמשוך הברזל עליה ואם היא קטנה והברזל גדול שאינה יכולה למושכו אז היא קופצת עליו ומתחברת עמו כי חשקה להתדבק אל הברזל באיזה אופן שיהיה · הרש"ב:

דדינא · תאכלו בשר וכתיב °הבשר עודנו בין שניהם ואף יי׳ חרה במדבר י״א
בעם משום דבין הערבים דינא דמלכותא שליט ובבקר תשבעו
לחם משום דאקרי חסד ההוא שעתא וכתיב °חסד אל כל היום תהלים נ״ב
וכתיב °ויקרא אלהים לאור יום דאיהו מצפרא · ר׳ תנחום אומר דא בראש׳ א׳
סומק ודא חוור · סומק בין הערבים דכתיב °בין הערבים תאכלו שמות ט״ז
בשר · וחוור בצפרא דכתיב ובבקר תשבעו לחם · רבי יצחק
אמר כתיב °ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים שם י״ב
וגו׳ דהוא שעתא למעבד דינא · רבי יהודה אמר ילפינן משני
כבשים שבכל יום האחד מתקרב כנגד מדת החסד והשני
כנגד מדת הדין · ואמר רבי יהודה מ״ד °את הכבש האחד במדבר כ״ח
תעשה בבקר ולא כתיב את הכבש הראשון אלא הכבש
האחד מיוחד כנגד מדת החסד דבכל מקום שני לא נאמר בו
כי טוב · רבי תנחום אמר לפיכך יצחק תקן תפלת המנחה שהיא
כנגד מ״הד · אמר רבי יצחק מכאן °אוי לנו כי פנה היום כי ירמיה ו׳
ינטו צללי ערב · כי פנה היום זה מדת החסד · כי ינטו צללי
ערב שכבר גבר מה״ד · אברהם תקן תפלת שחרית כנגד מדת
החסד · ת״ר בההיא שעתא דעאל משה לטורא דסיני מ״ט
אתגלי ליה בשלהובי אשתא דהוא דינא · א״ר יעקב (נ״א כעין) כען
שעתא הוה (שעתא) גרים ר׳ יוסי אמר כלא לחד גזעא אשתרשא
כתיב ויבא אל הר האלהים חרבה · וכתיב °ובחרב הקצפתם דברי׳ ט׳
את יי׳ וכתיב וירא מלאך יי׳ אליו בלבת אש מתוך הסנה מתוך
שהם עתידים להיות כסנה כהאי דכתיב °קוצים כסוחים באש ישעיה ל״ג
יצתו · אמר רבי יהודה מכאן למדנו רחמנותו של מקום
על הרשעים דכתיב והנה הסנה בוער באש לעשות בהם דין
ברשעים והסנה איננו אוכל (לעשות) אין להם כליה · בוער באש
ע״פ רמז לאש של גהינם אבל הסנה איננו אכל להיות בהם
כליה · ד״א :

וירא

וירא מלאך יי' אליו בלבת אש מ"ט למשה בלבת אש ולשאר
נביאים לא · אמר ר' יהודה לאו משה כשאר נביאים דתנן
מאן דקריב לאשא ביה אתוקד ומשה קריב לאישא ולא אתוקד
שמות כ' דכתיב °ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים וכתיב וירא
מלאך יי' אליו בלבת אש מתוך הסנה · רבי אבא אמר ההאי
דמשה אית לאסתכלא ביה בחכמתא עלאה על מה כתיב
כי מן המים משיתהו מאן דאתמשך מן מיא דינא עלאה לא
דחיל מנורא · דתניא אמר רבי יהודה מאתר דאתגזר משה
לא אתגזר בר נש אחרא · אמר רבי יוחנן בעשרה דרגין
ויקרא אשתכלל דכתיב °בכל ביתי נאמן הוא ולא נאמן ביתי · זכאה
רפ"כ כ' חולקיה דבר נש דמריה אסהיד כדין עלוי · אמר רב דימי והא
במדבר י"ב כתיב °ולא קם נביא עוד בישראל כמשה ואמר ריב"ל בישראל
דברים ל"ד לא קם אבל באוה"ע קם ומנו בלעם א"ל ודאי שפיר קאמרת
אישתיק · כד אתא רשב"י אתו שאילו קמיה האי מלה פתח
ואמר (א) קוטיפא דקרנטי אתערבא באפרסמונא טבא ח"ו לא
ודאי כך הוא בא"ה קם ומנו בלעם · משה עובדוי לעילא ובלעם
לתתא משה אשתמש בכתרא קדישא דמלכא עלאה לעילא
ובלעם אשתמש בכתרין תתאין דלא קדישין לתתא ובההוא גוונא
יהושע י"ג ממש כתיב °ואת בלעם בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל
בחרב · ואי ס"ד יתיר (ב) זיל שאיל לאתניה · אתא ר' יוסי ונשק
ידוי · אמר הא חמידא (נ"א חמרא) דלבאי נפק לבר · דהכא
משמע דאית עלאין ותתאין ימינא ושמאלא רחמי ודינא ישראל
ועובדי עבודה זרה · ישראל משתמשין בכתרין עלאין קדישין
עע"ז בכתרין תתאין דלא קדישין אלין דימינא ואלין דשמאלא ·
ועכ"פ מתפרשין נביאי עלאי מנביאי תתאי · נביאי דקודשא
מנביאי דלאו דקודשא · אמר רבי יהודה כגוונא דהוה

משה

א) זפת הכופר מכרית עלי ארזים (וריחו רע · הרס"ב נתערב באפרסמו' טבא ח"ו אף כאן היאך נדמה ענין משה שנרמז באפרסמונא לבלעם שנרמז בקוטיפא דקרנטי : ב) לאתון שלו והוא דרך הלצה ושחוק :

משה פריש מכל נביאי בנבואה קדישא עלאה כך הוה בלעם פריש משאר נביאי וחרשי בנבואה דלאו קדישא לתתא ועל כל פנים משה הוה לעילא ובלעם לתתא וכמה דרגין ודרגין מתפרשן בינייהו · א"ר יוחנן א"ר יצחק משה הוה מהרהר ואומר שמא ח"ו ישראל יכלו בהאי עבודה קשה הה"ד וירא בסבלותם לפיכך וירא מלאך יי' אליו בלבת אש וגו' וירא והנה הסנה בוער באש וגו' כלומר משועבדים הם בעבודה קשה אבל והסנה איננו אכל זכאין אינון ישראל דקב"ה פריש לון מכל עמין וקרא לון בנין

דכתיב °בנים אתם ליי' אלהיכם בילאו"א : דברי' י'

פרשת וארא

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני יי' · וארא אל אברהם

אל יצחק ואל יעקב באל שדי וגו' רבי אבא פתח °בטחו ישעיה כ"ו

ביי' עדי עד כי ביה יי' צור עולמים · בטחו ביי' כל בני עלמא בעיין לאתתקפא ביה בקב"ה ולמהוי רחצנו דילהון ביה אי הכי מהו עדי עד אלא בגין דיהא תקפא דבר נש באתר דאיהו קיומא וקשורא דכלא · ואקרי עד והא אוקמוה כמה דאת אמר

°בבקר יאכל עד והאי עד אתר דאחיד לכל סטרין לסטרא דא ברא' מ"ט

ולסטרא דא לאתקיימא ולאתקשרא קשרא די לא תעדי והאי

עד תיאובתא דכלא ביה כד"א °עד תאות גבעות עולם מאן אינון ברא' ה'

גבעות עולם אלין אינון תרין אמהן נוקבי יובל ושמיטה דאקרון רמ"ז ב'

גבעות עולם כד"א °מן העולם ועד העולם (יובל ושמיטה כל תלים ק"ו

חד

חד מנהון אקרי עולם ואלין אקרון גבעות עולם) ותיאובתא
דילהון בהאי עד דאיהו קיומא דכל סטרין (מ"ט) תיאובתא דיובלא
לגבי דעד לאעטרא ליה ולנגרא עליה ברכאן ולארקא עליה
מבועין מתיקין הה"ד °צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שיר ג'
שעטרה לו אמו ' תיאובתא דשמטה לאתברכא מניה ולאתנהרא
מניה ודאי האי עד תאות גבעות עולם איהו בג"כ בטחו ביי' (א)
עדי עד דהא מתמן ולעילא אתר טמיר (הוא) וגניז איהו דלא יכיל
לאתדבקא אתר הוא דמניה נפקו ואצטיירו עלמין הה"ד כי ביה
יי' צור עולמים והוא אתר גניז וסתים וע"ד בטחו ביי' עדי עד עד
הכא אית רשו לכל ב"נ לאסתכלא ביה ' מכאן ולהלאה לית
ליה רשו לבר נש לאסתכלא ביה דהא איהו גניז מכלא ומאן
איהו יה ידוד דמתמן אצטיירו עלמין כלהו ולית מאן דקאים
על ההוא אתר ' אמר רבי יהודה קרא אוכח עליה דכתיב °כי דברי' ד'
שאל נא לימים ראשונים וגו' עד הכא אית רשו לב"נ לאסתכלא
מכאן ולהלאה לית מאן דיכיל למיקם עליה ד"א בטחו ביי' עדי
עד כל יומוי דב"נ בעי לאתתקפא ביה בקב"ה (דהכי אמר דוד °אלהי בך תהלים
בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי) ומאן דשוי ביה בטחוניה ותוקפיה כדקא כ"ה
יאות לא יכלין לאבאשא ליה כל בני עלמא (דהכי אמר אלהי
בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי) דכל מאן דשוי
תוקפיה בשמא קדישא אתקיים בעלמא מאי טעמא בגין
דעלמא בשמיה קדישא אתקיים הדא הוא דכתיב כי ביה יי'
צור

א) נ"ל דר"ל בינה נקר' עדי ויסוד נקראת עד ומבינה ולמעלה אין מקום פלא א"ס (והיינו דסיים הה"ד כי ביה ה'
וכו' די"ה הס חו"ב ודוק הומרו ביה והבן מאי"ן ;

צור עולמים צייר עלמין דהא בתרין אתוון אתברון עלמין עלמא
דין ועלמא דאתי עלמא דא בדינא אתברי ועל דינא קיימא הדא
ה"ד בראשית ברא אלהים מ"ט בגין דיתנהגון בני נשא בדינא
ולא יפקון מארחא לבר · ת"ח כתיב וידבר אלהים אל משה (א)
גזרת דינא דקיימא עליה (ב) מה כתיב לעילא °וישב משה אל שמות ה'
יי' ויאמר אדנ"י באל"ף דלי"ת נו"ן יו"ד (ג) חמי תוקפא דמשה
בשירותא דנביאותיה לא נח רוחיה בהאי את אמר אדני למה
הרעותה לעם הזה וגו' · ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך
הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך · מאן הוא דיימא
כדין אלא משה דידע דהא דרגא אחרא עלאה זמין ליה · א"ר
יצחק בשירותא דאתיהיב ליה ביתא פקיד לה כבר נש דפקיד
לביתיה ואמר כל מאן דבעי בלא דחילו · אוף הכי משה לביתיה
קאמר ולא דחיל · ד"א וידבר אלהים גזרת דינא · (בגין כך) ויאמר
אליו אני יי' דרגא אחרא דרחמי והכא אתקשר כלא כחדא
דינא ורחמי הה"ד ויאמר אליו אני יי' · אר"ש (נ"א ר' יוסי) אי כתיב
וידבר אלהים אל משה אני יי' הוינא אמר הכי · אלא לא כתיב
אלא וידבר אלהים אל משה בקדמיתא ולבתר ויאמר אליו אני יי'
דמשמע דרגא בתר דרגא · וא"ר יוסי משה אלמלא דהוה מאריה
דביתא איש האלהים אתענש על מה דאמר אבל בגיני האי
לא אתענש · לבר נש דנפל ליה קטטה בדביתהו ואמר לה
מלין שראת היא לאתרעמא כיון (ד) דשארת מלה הוה תמן
מלכא

א) מפני שמשה נראה כיוצא מן ארח היושר בדבריו שלא כלכלם במשפט לכן כתיב וידבר אלהים ויראה שמ"ז בגזרה עליו גזרת דינא ושיעור הכתוב שאלהים דבר על משה מה שדבר ר"ל שגזר עליו מה שגזר ולא פירש הכתוב יותר ופי' אל משה הוא על כמו ויבוא אל בני ישראל ואל פרעה ורבים זולתם : ב) נותן טעם למה נסתמה גז"ד לו"א מה כתיב כלומר שיש הספק רב מדברי משה לתשובות דבריו כי קודם כתיב ויאמר ה' עתה תראה ועוד שהתשובה של מדה"ד בפ' אחרת וז"ש מה כתיב לעילא כלומר שלא נסמכה גז"ד אבל הענין כי הפ' אומר וישב משה אל ה' ויאמר אדני באל"ף דל"ת כנ"ל : ג) כללות הענין הוא כי משה חשש לחילול ה' ולחוסר אמונת ישראל ולזה היה חפץ שיתגלה אור מקורו מדעת ז"א ששם שרשו ומפני שכיון לקדוש ה' והוא היה מושרש במקום יותר עליון לכן לא נסמכה מיד תשובת הדין וגם נסתמה אבל עדיין לא הגיע עת גילוי אור הדעת לכן קיימא גז"ד והכונה וישב משה אל ה' ששם שורשו ואמר אדני היא מ' למה הרעותה שגרם להם להיות רעים וחטאים והפך רעתו למדתו שהיא ה' ששם אליו וא"ל למה זה שלחתני ויראה שלא גלית כחך · הרמ"ז :

מלכא · נטל מלכא מלה והיא שתקת ·ופסקת למללא · אמר
ליה מלכא וכי לא ידעת דאנא הוא מלכא ומקמאי מלילת
מלין אלין כב יכול אוף הכי משה ויישב משה אל יי׳ ויאמר אדני
למה הרעותה וגו׳ מיד וידבר אלהים אל משה שארי לאתרעמא
מיד נטל מלכא מלה ויאמר אליו אני יי׳ ולא ידעת דאנא הוא
מלכא ומקמאי מלילת מלין אלין :

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי · אמאי שני
שמא הכא מאלין דלעילא · אלא למלכא דהוה ליה
ברתא דלא אתנסיבת והוה ליה רחימא · כד בעי מלכא למללא
בההוא רחימא משדר לברתיה למללא עמיה והוה מלכא על
ידא דברתיה ממליל עמיה אתא זמנא דברתיה לאתנסבא ההוא
יומא דאתנסיבת אמר מלכא קרון ליה לברתי קרוספינא
מטרוניתא · וא״ל עד הכא מלילנא על ידך למאן דמלילנא מכאן
ולהלאה אנא אימא לבעליך והוא יימא למאן דאצטריך · ליומין
אמר לה בעלה מלין קמי מלכא עד דהיא שראת למללא נטל
מלכא מלה אמר ליה ולאו אנא מלכא דעד יומא דא לא מליל
אינש עמי אלא על ידא דברתי (עד לא אתנסיבת) ואנא יהיבנא לך
ברתי ומלילנא עמך באתגלייא מה דלא עבידנא לאחרא כך
וארא אל אברהם וגו׳ באל שדי כד איהי בבתי ולא אתנסיבת
ולא מלילו עמי אנפין באנפין כמה דעבידנא לך · ואת בשירותא
דמלולך מלילת לברתי קמאי מלין אלין בגין כך וארא אל
אברהם וגו׳ באל שדי ושמי יי׳ לא נודעתי להם למללא עמהון
תהלים כ״ד א׳ בדרגא דא דעמך מלילנא · ר׳ יוסי (נ״א רבי ייסא) פתח °לדוד ·מזמור
ליי׳ הארץ ומלואה תבל ויושבי בה הארץ דא ארעא קדישא
דישראל דאיהי קיימא לאתשקייא מניה ולאתברכא מניה
בקדמיתא ולבתר מנה אתשקייא עלמא כלא · תבל ויושבי
בה דא שאר ארעאן דשתאן מינה מנא לן דכתיב
שם ט״ז °והוא ישפוט תבל בצדק · כי הוא על ימים יסדה אלין

שבעה עמודים דארעא סמיכא עלייהו ואינון שבעה ימים ויַם
כנרת שלטא עלייהו א"ר יהודה לא תימא דשלטא עלייהו אלא
דאתמלייא מנייהו · ועל נהרות יכוננה מאן אינון נהרות אלא
כד"א °נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים אינון נהרות כד"א תלי' צ"ג
°ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ובגין כך ועל נהרות יכוננה כרא' כ'
ת"ח האי ארץ אקרי ארץ ישראל יעקב דאיהו ישראל אמאי
לא שליט על דא כמשה דהא כתיב וארא אל אברהם אל יצחק
ואל יעקב באל שדי ולא יתיר אלא יעקב הא אוקימנא נטל
ביתא דלתתא ואשתביק מניה ביתא דלעילא ועם ביתא דלתתא
אתקין ביתא דלעילא בתריסר שבטין בשבעין ענפין והא אוקמוה
משה נטל ביתא דלעילא ושביק ביתא דלתתא וע"ד כתיב
ביעקב באל שדי · בא שדי מליל עמיה קב"ה ולא יתיר · ושמי
יי' לא נודעתי להם למללא עמהון בדרגא דא דאיהו עלאה :
וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב א"ר חייא תושבחן דאבהן
יעקב הוה דהוא (א) שלימו דכלא בכלהו כתיב אל אברהם
אל יצחק (ב) וביה אתוסף את חד דכתיב ואל יעקב (ג) אתוסף ביה
ו' לאחזאה דאיהו שלימא יתיר מכלהו ועם כל דא לא זכה (ד)
לאשתמ'שא ביה כמשה וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם
את ארץ כנען (ה) בגין דאתגזרו דכל מאן דאתגזר ירית ארעא
דהא לא ירית ארעא אלא צדיק וכל מאן דאתגזר אקרי צדיק
דכתי' (ו) °ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ כל מאן דאתגזר (ז) ישעי' ס'
ונטיר האי את קיימא אקרי צדיק ת"ח מן יוסף דכל יומוי לא

אקרי

א) שה"ש קו האמצעי המתפשט בכל המדות ומחבר ומיחד מדות הימין עם של שמאל שזו היא שלימותם ושלימות העולמות כלם שמקבלים האור ממתוק : ב) שהתוס' בכללו רומז למה שהוא מוסיף שלימות כאמור : ג) לרמוז שהת"ת בו נכללו כל הו"ק · ד) פי' ביה בתפארת עצמו בסוד משה משה פנימי ושלם בדעת ובת"ת : ה) ירצה שכיון שה' רצה להטיבם שיירשו הארץ הן נצרכו להמול ולא נצטוו מצוה אחרת הרמ"ז (פי' דהנם דהם היו מקיימים כל התורה כיון דירושת ה ארץ תליא במילה ה' ציוה שתהיה המצוה בשלימות דגדול המצווה וע' בשו"ת משפטי שמואל סי' י"ג מא"ז) ו) דה"א לומר שכלם חסידים ובעלי מ"ט שהרי יש בעלי עונות אלא דנקראו צדיקים ע"ש שכלם נמולים ויש להם חלק ביסוד שמעבירים מהם הערלה ולכך נאחזים בארץ שבעבור המילה מאירים אותה : ז) זהו העיקר לקיים קדושת המילה אע"פ דאתגזר ונטיר דבלא"ה אין המילה מועילה דבעריות כתיב ולא תקיא הארץ אתכם וז"ש לעולם שלעולם שומרי הברית וכן יוסף לא נקרא צדיק עד דנטיר ברית קיימא קדישא הוא יסוד אבא המאיר באחורי ז"א בכל קו האמצעי מדעת ולמטה והוא הנ"ת כה"י דידיה מאירים מאור אבא וזהו כלם צדיקים ·

אקרי צדיק עד דנטיר ההוא ברית את קיימא קדישא · כיון
דנטר ליה אקרי צדיק (ח) יוסף הצדיק ר׳ שמעון הוה יתיב יומא
חד ורבי אלעזר בריה (עמ״ה) ור״א · אמר רבי אלעזר האי קרא דכתיב
וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו׳ מהו וארא ואדבר מבעי
ליה אמר ליה אלעזר ברי רזא עלאה איהו · ת״ח אית גוונין
דמתחזיין · ואית גוונין דלא מתחזיין ואלין ואלין אינון רזא עלאה
דמהימנותא ובני נשא לא ידעין ליה ולא מסתכלין ביה · ואלין
דמתחזיין לא זכה בהו בר נש עד דאתו אבהן וקיימו עלייהו
וע״ד כתיב וארא דחמו אינון גוונין דאתגליין ומאן גוונין דאתגליין
אינון דאל שדי דאינון גוונין בחיזו עלאה (נ״א חיזו דגוונין עלאין) ואלין
אתחזיין וגוונין דלעילא סתימין דלא אתחזיין לא קאים איניש
עלייהו בר משה ועל דא כתיב ושמי יי׳ לא נודעתי להם לא
אתגליתי לון בגוונין עלאין ואי תימא דאבהן לא הוו ידעי בהו
דניאל י״ב אלא הוו ידעי מגו אינון דאתגליין כתיב °והמשכילים יזהירו כזהר
הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד והמשכילים יזהירו
מאן אינון משכילים אלא דא הוא ההוא חכם דיסתכל מגרמיה
מלין דלא יכילו בני נשא למללא בפומא אלין אקרון משכילים
יזהירו כזהר הרקיע מאן (זהר) הוא הרקיע דא הוא רקיע דמשה
דקיימא באמצעיתא והאי זהר דיליה איהו סתים ולא אתגלייא
מגוון דיליה וקיימא על ההוא רקיעא דלא נהיר דאתחזיין ביה
גוונין ואינון גוונין אף על גב דאתחזיין ביה לא זהרי בזהרא בגין
דאינון גוונין סתימין תא חזי ארבע נהורין אינון תלת מנייהו
סתימין וחד דאתגלייא · נהורא דנהיר נהורא דזהרא (ואיהו) ואיהו
נהיר כזהירו דשמיא בדכיו · נהורא דארגוונא דנטיל כל נהורין
נהורא דלא נהיר אסתכל לגבי אלין ונטיל לון ואתחזיין אינון נהורין
ביה כעששית׳ לקבל שמשא ואלין ג׳ דקאמרן סתימין וקיימין על האי
דאתגלייא

ח) גימ׳ פריעה פרם ה״פ ע״ב שבהתגלות הגלים העליון ולו מאיר בקו האמצעי יסוד אבא תוקף מה׳ חסדי אב׳ שמתפשטים בקומתו ופי׳ המילה במילוי גי׳ צדיק הרמ״ז :

דאתגלייא ורזא דא *עינא · ת"ח בעינא אית תלת גוונין דאתגליין ויחי רכ"ו א'
רשימין ביה וכלהו לא מזדהרי בגין דקיימי בנהורא דלא נהיר
ואלין אינון כגוונא דאינון סתימין דקיימי עלייהו · ואלין אינון
דאתחזיין לאבהן למנדע אינון סתימין דמזדהרין מגו אלין דלא
מזדהרי ואינון דמזדהרי ואינון סתימין אתגליין ליה למשה בההוא
רקיעא דיליה · ואלין קיימי על אינון גוונין דאתחזיין ביה בעינא
ורזא דא סתים עינך ואסחר גלגלך ויתגליין אינון גוונין דנהרן
דמזדהרי ולא אתייהיב רשו למיחמי אלא בעינין סתימין בגין
דאינון סתימין עלאין קיימי על אינון גוונין דאתחזיין דלא מזדהרי
ועל דא קרינן משה זכה באספקלריא דנהרא דקיימא (א) על
ההוא דלא נהרא · שאר בני עלמא בההוא אספקלריא דלא
נהרא ואבהן הוו חמאן מגו אלין גוונין דאתגליין אינון סתימין
דקיימי עלייהו דאינון דלא נהרין ועל דא כתיב וארא וגו' אברה'
אל יצחק ואל יעקב באל שדי באינון גוונין דאתחזיין · ושמי יי'
לא נודעתי להם אלין גוונין עלאין סתימין דזהרין דזכה בהו
משה לאסתכלא בהון · ורזא דא דעינא סתים וגליא · סתים חמי
אספקלריא דנהרא · אתגלייא חמי אספקלריא דלא נהרא ·
ועל דא וארא באספקלריא דלא נהרא דאיהו באתגלייא ביה
כתיב ראיה · באספקלריא דנהרא דאיהו בסתימו כתיב בירה
ידיעא דכתיב לא נודעתי · אתו רבי אלעזר ורבי אבא ונשקו
ידוי בכה רבי אבא ואמר ווי כד תסתלק מעלמא ויישתאר עלמא
יתים מינך מאן יכיל לאנהרא מלין דאורייתא פתח רבי אבא
ואמר *ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר שמואל א' כ"ה
לך שלום · ואמרתם כה לחי וכי דוד לא הוה ידע ביה בנבל
דאיהו אמר בגיניה ואמרתם כה לחי אלא ההוא יומא יומא טבא (ב)

דר"ה

א) וז"ש ותמונת ה' יביט כי תמונה היא סוד המ' ומשה שזכה לאספקלריא המאירה היא מביט מלמעלה למטה את תמונת מ' : ב) תמה הרמד"ל דא"כ איך הלכו השלוחים ואביגיל ודוד ולא תי' כלום וי"ל דהשלוחים הלכו בר"ה דהאפשר אפי' כמה מלין ע"י בורגנין מע' אמה לע' אמה כדאמרינן בעירובין ואותו היום עשו שליחותם וחזרו לאדוניהם ממחרת דאלת"ה תיקשי ליה ספי דדוד חגר חרבו הוא עבדיו וכו' אלא ודאי דבד' בתשרי היה והכי מוכח מהפ"ש דיום השליחות היה בר"ה דאמרינן בר"ה דף י"ח ויהי כי' בימים אלו י' ימים שבין ר"ה ליוה"כ ומשמע התחלת היום השליחות שהו הקשה בכל לשיב · הרמ"ז :

דר״ה הוה וקב״ה יתיב בדינא על עלמא · ובגין קב״ה קאמר ואמרתם כה לחי לקשרא כה לחי דכל חיין ביה תליין · ואתה שלום · מאי ואתה · אתה מבעי ליה · אלא ואתה כלא לקב״ה קאמר בגין לקשרא קשרא דמהימנותא כדקא יאות · מכאן
ברא׳ קע״א ב׳ אוליפנא דהא לבר נש *חייבא אסיר לאקדמא ליה שלם · ואי אצטריך יקדים ליה כדוד דבריך ליה לקב״ה ואתחזי דבגיניה קאמר · ואי תימא דרמאות הוה · לאו · דהא כל מאן דסליק ליה לקב״ה ואתחזי דבגיניה קאמר לאו רמאות הוא · ומאן דאקדים שלם לזכאה כאילו אקדים ליה לקב״ה כ״ש מר דאיהו שלמא לעילא ותתא :

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי׳ לא
תלים ל״ב נודעתי להם ר׳ חזקיה פתח °אשרי אדם לא יחשוב יי׳ לו עון וגו׳ כמה אינון בני נשא אטימין דלא ידעין ולא מסתכלן על מה קיימין בעלמא דהא קב״ה כד ברא עלמא עבד ליה לב״נ בדיוקנא דיליה ואתקין ליה בתקונוי בגין דישתדל באורייתא ויהך באורחוי דהא (ג) כד אתברי אדם מעפר׳ דמקדשא דלתת׳ אתתקן וארבע סטרי דעלמא אתחברו בההוא אתר דאקרי בי מקדשא ואינון ארבע סטרין דעלמא אתחברו בד׳ סטרין דאינון יסודין דעלמא תתאה א״ש ורו״ח מי״ם ועפ״ר · ואתחברו ד׳ סטרין אלין בד׳ סטרין(נ״א יסודין) דעלמא ואתקין מנייהו קב״ה חד גופא בתקונא עלאה (ד) והאי גופא אתחבר מתרין עלמין מעלמא דא תתאה ומעלמא דלעילא · אמר רבי שמעון ת״ח ד׳ קדמאי אינון רזא דמהמינותא · ואינון אבהן דכלהו עלמין · ורזא דרתיכא עלאה קדישא ואינון ארבע יסודין א״ש ורו״ח ומי״ם ועפ״ר אלין אינון רזא עלאה (ואלין אינון אבהן דכלהו עלמין אבהן דכלא) ומאינון נפקין זה״ב וכס״ף ונחש״ת וברז״ל ורתחות

אלין

ג) א״ה הוא אשר דברו חז״ל אדם ממקום כפרתו נברא ועוד אמרו שנטל עפרו מד׳ רוחות העולם כדי שתקלוט אותו הארץ בכ״מ שיקבר שם וכאן גלה הזוהר סוד הדבר ותווך השלום בין ב׳ המאמרי׳ הנראי׳ כסותרי׳ כי ד׳ רוחות העול׳ כלולים באתר דאקרי בי מקדשא וכו׳ ד) ובמדר׳ אדם נברא מן העליונים ומן התחתוני׳ זכה וכ׳ לא זכה הרי הוא כבהמו׳ שדה ובזה יתישבו הטעמים שכתבו חז״ל למה נברא אדם אחרון לכל מעשה ברא׳ שאם תזוח וכו׳ יאמ״ו לו יתוש קדמך כנגד זה אמרו כדי שיכנס לסעודה מיד כי הכל נברא בשבילו ושני הטעמי׳ אמת דהיינו זוכה וכו׳ לא זכה כמ״ש לעיל

אלין מתבאן אחרנין דדמיין לון (כגוונא דאלין) ת"ח א"ש רו"ח ומי"ם ועפ"ר אלין אינון קדמאי ושרשין דלעילא ותתא ותתאין ועלאין עלייהו קיימין ואלין אינון ארבע לארבע סטרי עלמא וקיימין בארבע אלין צפו"ן ודרו"ם ומזר"ח ומער"ב אלין אינון ארבע סטרין דעלמא וקיימין בארבע אלין א"ש לסטר צפו"ן ׳ רוח לסטר מזר"ח ׳ מי"ם לסטר דרו"ם · בגין דדרום איהו חם ויבש מים קרים ולחים ׳ עפ"ר לסטר מער"ב ׳ וארבע אלין בארבע אלין קטירין וכלהו חד ואלין עבדי ארבע מתבאן דאינון זה"ב וכס"ף ונחש"ת וברז"ל ׳ הא אינון תריסר וכלהו חד תא חזי א"ש הוא בשמאלא לסטר צפון דהא אש תוקפא דחמימותא ביה ויבישו דיליה *תקיף וצפון בהפוכא דיליה הוא ואתמזיג חד בחד ואיהו חד ׳ מים לימינא והוא לסטר דרום · וקודשא ב"ה לחברא (נ"א לאחזרא) לון כחדא עביד מזגא דא כמזגא דא צפון איהו קר ולח אשא חם ויבש אחלף לון לסטר דרום ׳ דרום איהו חם ויב"ש ׳ מים קרים ולחים וקב"ה מזיג לון כחד דנפקי מיא מדרום ועאלין בגו צפון ׳ ומצפון נגדי מיא ׳ נפיק אשא מצפון ועאל בתוקפא דדרום ומדרום נפיק תוקפא דחמימותא לעלמא · בגין דקב"ה אוזיף דא בדא וכל חד וחד אוזיף לחבריה מדיליה כדקא חזי ליה כגוונא דא רוח ומזרח בגין דיוזיף כל חד לחבריה ואתכליל דא בדא לאתחברא כחד ׳ (א) ת"ח אשא מסטרא דא ׳ מים מסטרא דא ׳ ואינון מחלוקת׳ עאל רוח בינייהו ואחיד לתרין סטרין הה"ד °ורוח אלהים מרחפת על פני המים דהא אשא קאים לעילא בסטרא דא ׳ ומים קיימי על אפי ארעא רוחא אעיל בינייהו ואחיד לתרין סטרין ואפריש מחלוקת עפר מיא קיימי עליה ורוחא ואשא ומקבלא מכלהו בחילא דתלתא אלין דקיימי עלה ת"ח רוח ומזרח

תיקון ס"א א׳ (margin, beside line 12)

בראש׳ א׳ (margin, beside line 24)

מזרח חם ולח רוח (קר ויבש · סטרא דאיהו יבושא) **חם ולח איהו ובגיני** כך אחיד לתרין סטרין דהא אש חם ויבש ומים קרים ולחים רוח איהו חם ולח סטרא דאיהו חם אחיד באש' · סטרא דאיהו לח אחיד במיא ועל דא אסכים בינייהו ואפריש מחלקת דאשא

עמ"ש תיקונים ל"ה ב'

תמיהא שמה דאמר רוח קר ויבש שא"כ עפר ורוח שוים בטבע' אבל י"א כי רוח חם ולח וא"כ נוכל לומר דאחיד רוח לתרין סטרין אש חם ויבש ורוח חם ולח סטרא דאיהו חם אחיד באש וסטר דאיהו לח אחיד במיא ואפריש מחלוקת דאשא ומיא עפ' איהו קר ויבש ומים קרים ולחים וסטרא דקא אחיד בעפר בסטרא דקר אשתכח דעפר מקבל עליה כלהו בגין כך אחיד לתרין סטרין דהא אש חם ויבש מים קר ולח ע"כ:

ומיא · עפר איהו קר ויבש וע"ד מקבל עליה כלהו וכלהו עבדי ביה עבידתייהו ומקבלא מכלהו לאפקא בחיליהון מזונא לעלמא בגין דבמערב אתאחיד עפרא דאיהו קר ויבש וסטרא דאיהו קר אחיד בצפון דאיהו קר ולח דהא קרירא אתאחיד בקרירא בג"כ צפון אתאחיד במערב בסטרא דא · דרום דאיהו חם ויבש בההוא יבישותא דיליה אחיד ליבשותא דמערב בסטרא אחרא ואתאחיד מערב בתרין סטרין וכן אתאחיד דרום במזרח דהא חמימותא דדרום אתאחיד ביה בחמימותא דמזרח · ומזרח אתאחיד בצפון דהא לחותא דיליה אתאחיד בלחותא דצפון · השתא אשתכח דרומי"ת מזרחי"ת · מזרחי"ת צפוני"ת · צפוני"ת · מערבי"ת · מערבי"ת דרומי"ת · וכלהו כלילן דא בדא לאשתלשלא חד בחד · כגוונא דא צפון עביד דהבא דמסטרא דתוקפא דאשא אתעביד דהבא והיינו דכתיב °מצפון זהב יאתה דאש אתאחיד בעפר ואתעביד דהבא והיינו דכתיב °ועפרות זהב לו · ורזא דא שנים כרובים זהב · מים אתאחיד בעפר וקרירותא בלחותא עביד כסף השתא הא עפר אתאחיד בתרין סטרין בזהב ובכסף ואתיהיב בינייהו רוחא אחיד למים ואחיד

איוב ל"ז

שם כ"ח

לאש

לאש ואפיק תרין כחד דאיהו °עין נחשת קלל · ועפר דקאמרן יחזקאל א'
כד איהו בלחודוי ביבישו וקרירו דיליה נפיק ברזל וסימניך °אם קהלת י'
קהה הברזל וגו' · והאי עפר אתאחיד בכלהו וכלהו עבדין ביה
כגוונא דילהון · ת"ח בלא עפר לית זהב וכסף ונחשת דהא כל
חד וחד אוזיף לחבריה מדיליה לאתקשרא דא בדא ואתאחיד
עפר בכלהו בגין דתרין סטרין אחידן ליה · אשא ומיא ורוחא
אתקריב ביה בגין אלין תרין ועביד ביה עבידתא · אשתכח דכד
אתחבר עפרא בהדייהו עביד ואוליד עפרא אחרנין כגוונא
דילהון · כגוונא דזהב אוליד עפרא (א) *סוספיתא ירוקא דאיהו דל"ו כ'
כגוונא דדהבא ממש · כגוונא דכסף אוליד עופרת · כגוונא
דנחשת עילאה אוליד (ב) קסיטרא דאיהו נחשת זוטא · כגוונא
(ג) דברזל אוליד ברזל וסימניך °ברזל בברזל יחד · ת"ח אש משלי כ"ז
רוח מים ועפר כלהו אחידן דא בדא ואתקשרן דא בדא ולא
להוי בהו פרודא · ועפר דא כד איהו אוליד לבתר לא מתקשרן
דא בדא כאינון עילאי כד"א °ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים בראש' ב'
באלין הוי פרודא · בגין דהא עפר כד איהו אוליד בחילא דתלת
עלאי אפיק ארבעה נהרין דתמן משתכחי אבני יקר ובאתר חד
אינון דכתיב שם הבדולח ואבן השהם · ואלין אבני יקר אינון
י"ב ואינון לד' סטרי עלמא לקביל תריסר שבטין דכתי' °והאבנים שמות כ"ח
תהיין על שמות בני ישראל שתים עשרה על שמותם · ואלין
תריסר בקר דאינון תחות ימא · תא חזי כל ארבעה סטרין עלאין
דקאמרן אף על גב דמתקשרן דא בדא ואינון קיומא דלעילא

והתא

א) ווהם וכך מל' ערכי זרכיך ובלעז אורפימיינטו והוא מאיר את שער הפלדם · פרס"ג · והרמ"ז פי' נחשת ירוק שקורין אלטון: ב) סיג והרמ"ז כ' פי' בדיל וכן הוא בתרגו' יונתן בפ' את הבדיל: ג) כ"ל שהוא שקורין אצא"ל ובלע"ז פשוט :

ותתא קיומא דעלמא יתיר רוח בגין דכלא קיימא בגיניה
ונפשא לא קיימא אלא ברוחא דאי גרע רוחא אפילו רגעא חדא
משלי י"ט נפשא לא יכילת לאתקיימא ורזא דא כתיב °גם בלא דעת נפש
לא טוב · נפשא בלא רוחא לאו איהו טוב ולא יכלא לאתקיימא
ותא חזי אינון תריסר דקאמרן דאינון תריסר אבנין אינון תריסר
במדב' ז' בקר דתחות ימא בגין כך נטלו אינון תריסר נשיאים °כל הבקר
לעולה שנים עשר וגו' וכלא רזא עלאה הוא ומאן דיישגח במלין
אלין ישגח ברזא דחכמתא עלאה דעקר דכלא ביה · אמר
רבי שמעון הא דאמר רבי חזקיה דכד ברא קודשא בריך הוא
לאדם מעפרא דמקדשא דלתתא אתברי · מעפרא דמקדשא
דלעילא אתייהיב ביה נשמתא · כמה דכד אתברי מעפרא
דלתתא אתחברו ביה תלת סטרי יסודי עלמא הכי נמי כד אתברי
מעפרא דלעילא אתחברו ביה תלת סטרי יסודי עלמא ואשתלים
תהלים ל"ב אדם · והיינו דכתיב °אשרי אדם לא יחשוב יי' לו עון ואין ברוחו
רמיה · אימתי לא יחשוב יי' לו עון בזמן דאין ברוחו רמיה ·
תא חזי משה אשתלים יתיר מאבהן בגין דמליל עמיה קב"ה
מדרגא עלאה יתיר מכלהו ומשה פנימאה דבי מלכא עלאה הוה
ועל דא כתיב וארא אל אברהם וגו' והא אוקימנא מלי:

לכן אמר לבני ישראל אני יי' והוצאתי אתכם · רבי יהודה אמר האי
קרא איפכא הוא דכתיב והוצאתי אתכם מתחת סבלות
מצרים בקדמיתא · ולבתר והצלתי אתכם מעבדתם · ולבתר
וגאלתי אתכם · הוה ליה למימר מעיקרא וגאלתי אתכם
ולבתר והוצאתי אתכם · אלא עקרא דכלא בקדמיתא
דבעא קב"ה לבשרא לון בשבחא דכלא בקדמיתא · אמר
רבי יוסי והא שבחא דכלא ולקחתי אתכם לי לעם והייתי

לכם

לכם לאלהים ואמר ליה לבתר · א"ל בההוא זמנא לית להו שבחא אלא יציאה · דחשיבו דלא יפקון מעבדותהון לעלמין בגין דהוו חמאן תמן דכל אסירי דהוו בינייהו מקשרי לון בקשרא דחרשי ולא יכלין לנפקא מבינייהו לעלמין · ובג"כ מה דכתיב עלייהו מכלא אתבשרו ביה · ואי תימא אע"ג דנפקו הא דילמא יזלון בתרייהו לאבאשא לון כתיב והצלתי אתכם מעבודתם ואי תימ' הא יפקון וישתזבון ולא יהא לון פרוקא ת"ל וגאלתי אתכם בזרוע נטויה ואי תימא לא יקבלם הא כתיב ולקחתי ואי תימא כשיקבלם לא יביאם לארץ הא כתיב והבאתי אתכם וגומר :

רעיא מהימנא

ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יי' אלהיכם וגו' · (א) פקודא דא קדמאה דכל פקודין · ראשיתא קדמאה דכל פקודין למנדע ליה לקב"ה בכללא מאי בכללא למנדע דאית שליטא עלאה דאיהו רבון עלמא וברא עלמין כלהו שמייא וארעא וכל חיליהון ודא איהו בכללא וסופא דכלא בפרט למנדע ליה בפרט וכלל ופרט איהו רישא וסופא ג' א'
רזא (ב) דכר ונוקבא כחדא ואשתכח בר נש בהאי עלמא דאתעסק בכלל ופרט בר נ"ש בהאי עלמא איהו כלל ופרט תקונא דהאי עלמא איהו כלל .ופרט בגין כך ראשיתא דכלא למנדע דאית שליט ודיין על עלמא ואיהו רבון כל עלמין וברא ליה לבר נש מעפרא ונפח באפוי נשמתא דחיי ודא איהו בארח כלל · כד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעי ליה לקודשא ב"ה כיון דאתא משה לגבייהו פקודא קדמאה דא אוליף לון דכתיב וידעתם כי אני יי' אלהיכם המוציא אתכם וגו' ואלמלא פקודא דא לא הוו ישראל (ג) מהימנין בכל אינון נסין וגבורן דעבד

א) בהקדמת חלק ראשון י"ד ע"ב : ב) ויחי רט"ו ע"ב : ג) פי' לא היו מאמינים שהנסים מאת יי' אלא היו מייחסים אותם לאיזו חכמה כגון החרטומים אבל כשלמדם משה ע"ה סיבת ראשונה ושממנו ית' יעשו להם נסים אז נעשו להם הנפלאו' שאל"כ מה יועיל יי' בם ובזה נתיישב מה שהק' הרמ"ל וז"ל ק' לי שהכתוב מהימנין ויצא כאתעבידו ודו"ק · הרמ"ז :

לון במצרים · כיון דידעו פקודא דא בארח כלל אתעבידו להון
נסין וגבורן · ולסוף מ' שנין דקיא אשתדלו בכל אינון פקודין
דאורייתא דאוליף לון משה בין אינון דמתנהגי בארעא בין אינון
דמתנהגי לבר מארעא כדין אוליף לון בארח פרט הדא ה"ד
דברי' ד' °וידעת היום והשבות אל לבבך · (ד) היום דווקא מה דלא הוה
רשו מקדמת דנא · כי יי' הוא האלהים דא בארח פרט במלה
דא כמה רזין וסתרין אית ביה ודא וההוא דקדמיתא כלא מלה
משלי א' חדא · דא בכלל ודא בפרט · ואי תימא הא כתיב °יראת יי'
ראשית דעת תירוצא דא בארח פרט למנדע מאן איהו יראת
ה' ואע"ג דאית ליה לבר נש לדחלא מניה עד לא ינדע אבל
הכא כתיב ראשית דעת למנדע ליה דהא איהו ראשיתא למנדע
ליה בארח פרט בגין כך פקודא קדמאה למנדע ליה לקב"ה
ישעיה מ"ד בכלל ופרט ברישא ובסופא ורזא דא °אני ראשון ואני אחרון אני
ראשון בכלל · ואני אחרון בפרט וכלא בכללא חדא ורזא חדא
כיון דינדע דא בכלל ישלים כל שייפוי · ומאן אינון · (ה) רמ"ח
פקודין דאינון רמ"ח שייפין דבר נש · כיון דאשתלים בהו על
האי בכלל · כדין ינדע בארח פרט דדא איהו אסוותא לכלהו
וינדע כל יומי שתא דמתחברן למיהב אסוותא לכל שייפין ואי
תימא כל יומי שתא היך יהבין אסוותא לכל שייפין ודאי הכי
הוא עילא ותתא ישתא ויומי דיליה יהבין אסוותא לכל שייפין
עילא ותתא (בזמנא) דשייפין אריקו ברכאן ליומי שתא כדין
אסוותא וחיין תליין עלן מלעילא ואתמליין מכלא · מאן גרים
לון · יומי שתא · אוף הכי נמי לתתא כד בר נש
ישלים גופיה באינון פקודין דאורייתא לית לך כל יומא
דלא אתייא לאתברכא מניה וכד אינון אתברכאן מניה כדין
חיין ואסוותא תליין עליה מלעילא · מאן גרים ליה אינון
יומי שתא יומי שתא כמה דאתברכאן מלעילא מרזא

דאדם

ד) כמ"ש בת"ז ה"כ דלא קאי איניש אדעתיה דרביה עד מ' שנין ומייתי קרא דולא נתן יי' לכם לב לדעת וגו' וזהו דדריש ה"כ וידעת היום וגו' · מ"ס · (והרב כ"ש בתשובות י"נ הביאו מספרי ואינו בספרי והוא בסוגית ע"ז הנז' וכמ"ש כמ"א אמנם לשון הזוהר אינו מורה כן · מאי"ן) : ה) כ"ף למ"ד למ"ד גימטריא רמ"ח · הרמ"ז :

דאדם · הכי נמי אתברכאן מתתא מרזא דאדם · זכאין אינון ישראל בהאי עלמא באלין פקודין דאורייתא דאקרון אדם דכתיב °אדם אתם אתם קרויים אדם ועע"ז לא אקרון אדם ובגין דישראל אקרי אדם אית לון לאשתדלא באינון פקודין דאורייתא למהוי כלא חד ברזא דאדם · כד יהב קודשא ב"ה אורייתא לישראל על טורא דסיני מלה קדמאה איהו אנכי · (א) אנכי סלקא לרזין (עלאין) סגיאין · והכא איהו רזא דפקודא קדמאה למנדע ליה בכללא בגין דכתיב אנכי הא קא רמיזדאית שלטא שליטא עלאה דאיהו על עלמא כמה ד"א כי יי' אלהיך אש אוכלה הוא פקודא קדמאה בכלל · בפרט בגין דכתי' "יי' אלהיך דא פרט · ודא כלל ופרט · פקודא קדמאה דאצטריך למנדע ברישא ובסופא (ב) כמה דאוקימנא ע"כ:

יחזקאל ל"ד

כראשית כ"א ה'

וידבר משה כן אל בני ישראל ולא שמעו אל משה מקצר רוח מאי מקצר רוח אמר רבי יהודה דלא הוו נפישי ולא הוו לקיטי רוחא · אמר רבי שמעון מקצר רוח דעד לא נפק יובלא למיהב לון נפישו · ורוח בתרא עד לא שלטא למעבד נמוסוי ובדין הוה עאקו דרוחא · ומאן איהו רוח בתראה דקאמרן (כ"א דעד לא יהב ליה יובלא ברכה על האי רוחא לאתקיימא נפש תתאה ולא שלטא האי רוח על נפש אלא כד אתברכא מיובלא כדין יהא רוחא ומאן איהו רוח) דא יעקב דכתיב ותחי רוח וגו' · תא חזי כתיב הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה ואני ערל שפתים מאי ואני ערל שפתים והא בקדמיתא כתיב לא איש דברים אנכי וגו' כי כבד פה וכבד לשון אנכי · וקודשא ב"ה הוה אותיב ליה מי שם פה לאדם וגו' והוא אמר ואנכי אהיה עם פיך ס"ד דלא הוה כן והשתא אמר ואני ערל שפתים אי הכי אן הוא מלה דאבטח ליה קודשא ב"ה בקדמיתא אלא רזא איהו משה קלא · ודבור דאיהו מלה דיליה הוה בגלותא והוה איהו אטים לפרשא מלין ובגין דא
אמר

א) יתרו ע"ה ע"א · ב) כהר סיני ק"א ע"א המתחיל כי לי בני ישראל עבדים :

אמר ואיך ישמעני פרעה בעוד דמלה דילי איהי בגלותא דיליה
דהא לית לי מלה · הא אנא קלא מלה גרע דאיהי בגלותא
ועל דא (ג) שתף קודשא ב"ה לאהרן בהדיה · תא חזי כל
זמנא דדבורא הוה בגלותא קלא אסתלק מניה ומלה הוה
אטים בלא קול כד אתא משה אתא קול · ומשה הוה קול
בלא מלה בגין דהוה בגלותא וכל זמנא דדבור הוה בגלותא
משה אזיל קלא בלא דבור והכי אזיל עד דקריבו לטורא דסיני
ואתיהיבת אורייתא · ובההוא זמנא אתחבר קלא בדבור וכדין
שמות כ׳ מלה מליל הדא הוא דכתיב °וידבר אלהים את כל הדברים
האלה וכדין משה אשתכח שלים במלה כדקא יאות קול ודבור
כחדא בשלימו ועל דא משה אתרעים דמלה גרע מניה בר
ההוא זמנא דמלילת לאתרעמא עלוי בזמנא דכתיב ומאז באתי
אל פרעה לדבר בשמך מיד וידבר אלהים אל משה · תא חזי
דהכי הוא דשרא מלה למללא ופסק לה בגין דעד לא מטא
זמנא דכתיב וידבר אלהים וגו׳ ופסק ואשלים קלא הה"ד ויאמר
אליו אני יי׳ בגין דדבור הוה בגלותא ולא מטא זמנא למללא
(ותא חזי) בגיני כך משה לא הוה שלים מלה בקדמיתא (דהכי אתחזי)
דאיהו קול ואתי בגין דבור לאפקא ליה מן גלותא כיון דנפק
מן גלותא ואתחברו קול ודבור כחדא בטורא דסיני · אשתלים
משה ואתסי ואשתכח כדין קול ודבור כחדא בשלימו · תא חזי
כל יומין דהוה משה במצרים דבעא לאפקא מלה מן גלותא
לא מליל מלה דאיהו דבור · כיון דנפיק מן גלותא ואתחבר קול
ודבור ההוא מלה דאיהו דבור אנהיג ודבר לון לישראל אבל
לא מליל עד דקריבו לטורא דסיני ופתח באורייתא דהכי אתחזי
שם י"ג ואי תימא (ד) °כי אמר אלהים פן ינחם העם · לא כתיב כי
ויקו רל"ד כ׳ דבר אלא כי אמר דאיהו רעותא דלבא בחשאי והא (ה) *אוקימנא :

וידבר

ג) פירוש מפום דאהרן ע׳ סקול"ת בב׳ רבתי ואיהו הוה שושבינא דמטרו׳ וכד אשתתף למשה הוי כאילו אתחבר קול לדיבור ד) וכן עם הא דקא׳ לקמן בסמוך ופסק ושתיק ולכן אי הוה אמר כי אלהים פן ינחם וגו׳ הוה ק׳ דהא אשלים דבורא לבל השתא דקאמר אמר א"ש ודוק · הרמ"ז · ה) ויקרא י"ז בהא קל"ב ע"ב :

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני יי' · ר' יהודה פתח קמתי
אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו' · קמתי אני לפתוח
לדודי דא קלא · תא חזי כנסת ישראל כד איהי בגלותא קלא
אסתלק מינה ומלה אשתכך מינה · כד"א נאלמתי דומיה ואי
אתער מלתא מה כתיב ודודי חמק עבר דהא קלא אסתלק מינה
ופסקא מלה (כד"א) ועל דא וידבר אלהים אל משה · שריאת
למללא ופסק ושתיק · לבתר אשלים קלא ואמר ויאמר אליו אני
יי' · וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב ביעקב תוספת וא"ו
דאיהו שלימו דאבהן כד"א אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי
יעקב ביעקב תוספת וא"ו · אמר ר' יוסי אי הכי הא כתיב אני
יי' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הא ביצחק תוספת וא"ו ·
א"ל שפיר הוה בגין דיעקב הוה קיים ואכליל ליה ליעקב ביצחק
(דהוה מית) דאתחשכו עיני והוה (א) כמת דהא בעוד דב"נ איהו
קיים בהאי עלמא לא אדכר עלוי שמא קדישא ועל דא אכליה
ליה ביצחק · השתא דמית יעקב אתא מלה באתריה ההה"ד
וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בתוספת וא"ו · באל שדי
אתחזינא להו מגו אספקלרייא דלא נהרא · ולא אתחזינא מגו
בראשית קפ"ג ב' אספקלרייא דנהרא · ואי תימא דהא אשתמשו בנוקבא בלחוד
ולא יתיר · תא חזי דלא אתפרשן לעלמין הה"ד וגם הקימותי
את בריתי אתם דהא ברית אתחבר עמה · מקב"ה אית ליה
לבר נש למילף דהא איהו קאמר דלא פריש לון דכתיב באל
שדי וכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם בגין לקיימא קיומא
ביחודא חד · וגם הקימותי את בריתי אתם וגו' · הא אתמר
מאן דזכי לברית ירית לארעא · רבי חייא ורבי יוסי הוו שכיחי
יומא חד קמיה דרבי שמעון :

פתח

א) ועיין ר"ם פר' נח בתוספתא בתר דהתעקד חשיב כמת :

איוב י"ט ויקרא כ"ב כ' פתח רבי שמעון ואמר °גורו *לכם מפני חרב כי חמה עונות
חרב למען תדעון שדון · שדין כתיב · גורו לכם מפני חרב
ויקר' כ"ו מאן חרב · דא °חרב נוקמת נקם ברית · דהא האי חרב קאים
לאסתכלא מאן דמשקר בברית דכל מאן דמשקר בברית נוקמא
ויקי' ר"מ כ' *דנקמין מניה האי חרב הוא (ב) הדא הוא דכתיב °כי חמה
איוב י"ט עונות חרב · מאי טעמא · בגין דמאן דמשקר בברית · פריש
תיאובתא ולא נטיל מאן דנטיל ולא יהיב (ג) לאתריה דהא לא
אתער לגבי אתריה · וכל מאן דנטיר ליה להאי ברית איהו גרים
לאתערא להאי ברית לאתריה · ואתברכאן עלאין ותתאין מאן
אתער האי ברית לאתריה · כד אשתכחו זכאין בעלמא · מנא
לן מהכא דכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את
ארץ כנען את ארץ מגוריהם · מאי מגוריהם כמה דאת אמר
גורו לכם מפני חרב · בגין דאיהו אתר דאשרי מגור בעלמא
ועל דא גורו לכם מפני חרב · אשר גרו בה · מיומא דאתקריבו
לגבי קב"ה דחילו בה דחילו ודחילו (נ"א ודחילו דחילו) עלאה ברה
למיטר פקודוי · דאי בהאי לא ישרי (נ"א דהא אי לא ישרי) דחילו
על רישיה דבר נש לא דחיל ליה לקב"ה לעלמין בשאר פקודוי ·
תא חזי באתערותא דלתתא כד אתערו ישראל לגבי קב"ה
וצווחו לקבליה מה כתיב ואזכור את בריתי דהא בברית הוי
זכור · וכדין אתער תיאובתא לאתקשרא כלא בקשורא חד
כיון דהאי ברית אתער הא קשורא דכלא אתמר ואזכור את
בריתי לאזדווגא ליה באתריה · ועל דא לכן אמור לבני ישראל
אני יי' :

וידבר יי' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך
מצרים ר' יוסי אמר אל בני ישראל לדברא לון בנחת כדקא חזי
ואל

ב) ולכן בעגל שארז"ל שעיקר כונתם היה להתיר להם עריות נאמר להשיב חמתו ובשטים השיב את חמתי : ג) פי' ואם יש זווג שא"א בלתו לקיים העולמות אינו משפיע במקומו השכינה הלא כתיקון הרמ"ו :

ואל פרעה לאנהגא ביה יקר ואוקמוה · א"ר ייסא אמאי סמיך הכא אלה ראשי בית אבותם אלא אמר ליה קב"ה דברו לון לבני ישראל בנחת דאע"ג דאינון יתבי בפולחנא קשיא מלכין בני מלכין אינון ובגין כך כתיב אלה ראשי בית אבותם אין דאת חמי רישי בית אבהן אינון א"ר חייא דכלהו לא שקרו נימוסיהון ולא אתערבו בעמא אחרא אלין אינון דקיימו בדוכתייהו קדישא ולא שקרו לאתערבא בהו במצראי א"ר אחא בגין לאייתאה למשה ולאהרן דאינון (א) אתחזון לאפקא להו לישראל (ב) ולמללא לפרעה (ג) ולרדאה ליה בחוטרא בגין דבכל רישיהון דישראל לא אשתכח כוותייהו · תא חזי ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו (ד) את פנחס אלה ראשי אבות הלויים וכי אלה ראשי והא הוא בלחודוי הוה אלא בגין דפנחס (ה) קיים כמה אלפין ורבוון מישראל והוא קיים לראשי אבהן (ליואי) כתיב ביה אלה תו ותלד לו את פנחס אלה ראשי אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה ומאן דאינון *גרעו ואתוקדו הוא אשלים ורווח ויקרא כ':כ' כהונתא דילהון ושרייא ביה (ו) טסטוקא דתרווייהו אובדא דרישי דליואי אשתכח ביה ומאן אינון נדב ואביהוא (ז) אינון פרישו את קיימא מאתריה והוא אתא וחבר לון בג"כ אתיהיב ליה ירותא ורוחא דתרווייהו · ואדכר הכא על מה דלהוי לבתר ואי תימא אמאי (ח) אדכר הכא פינחס אלא חמא קודשא ב"ה לאהרן בשעתא דאמר ואזכור את בריתי דזמינין תרין בנוי דאהרן לאפגמא ליה להאי ברית והשתא דקא משדר ליה למצרים בעא

לאעברא

א) פי' מיסוד אבא פשט הגאולה: ב) להשכינה בהארת הדעת ג) בזור היוצא מת"ת בסוד המטה ד) ר"ת את פנחס אלה ראשי אבות הלויים הוא ני' פנחס כד"ב אביהוא הרמ"ז ה) שבמעשה זמרי היה פנחס מעמיד המגפה: ו) כלי התבנית לציור של שניהם ר"ל של נדב ואביהוא ונשמתם שהיו כאחדים חזרו בפנחס והוא היה כלול החזיק שני נשמתם בתוכו: (א"ה אם נפרש מלה זו כמו כלי יהיה מלשון טס או טסקא ואם ר"ל תבנית כן ת"י ביחזקאל ותכונתו וטיקסיה וכן ומדדו את תכנית תרגום טיקוסיה ועפ"י הקדמה זו אפשר שלזה בא הכתוב כמגלה טפח באומרו וימת נדב ואביהוא בלשון יחיד ול"ק וימותו ל' רבים לאשמועינן שלאחר מיתתם חזרו להיות כגוף אחד והיו לאחדים בגופו של פנחס וזה ממש ע"ד שפי' בזהר לקמן על פסוק הוא אהרן ומשה • ז) נראה שהוא על יסוד אבא שכן היתה כונתם לתקן המלכות רק באורות אימא ועיין בל"ת פ' שמיני: ח) שעדיין לא נולד וכמו שכתבתי פ' פנחס רי"ד א' ע"ב:

לאעברא ליה לאהרן דלא למיהך בשליחותא דא' כיון דחמא קב"ה דקאים פנחס וקיים ליה להאי ברית באתריה ואתקין עקימא דילהון מיד הוא אהרן ומשה אמר קב"ה השתא הוא אהרן איהו אהרן דקדמיתא הוא אהרן ומשה אשר אמר יי' להם הוציאו את בני ישראל וגו' הוא אהרן ומשה הם אהרן ומשה מבעי ליה אלא לאכללא דא בדא רוחא במייא הוא משה ואהרן לאכללא מייא ברוחא ועל דא כתיב הוא ולא הם רבי אלעזר ור' אבא הוו שכיחי ליליא חד בבי אושפיזייהו בלוד קמו לאשתדל' באורייתא' פתח (ט) רבי אלעזר ואמר וידעת היום והשבות אל לבבך כי יי' הוא האלהים האי קרא הכי מבעי ליה וידעת היום כי יי' הוא האלהים והשבות אל לבבך (אלא זכאה הוא מאן דישתדל באורייתא) תו (תא חזי) והשבות אל לבך מבעי ליה אלא אמר משה אי את בעי למיקם על דא ולמנדע כי יי' הוא האלהים והשבות אל לבבך וכדין תנדע ליה לבבך יצר טוב ויצר רע דאתכליל דא בדא ואיהו חד' כדין תשכח כי יי' הוא האלהים דהא אתכליל דא בדא ואיהו חד' ועל דא והשבות אל לבבך למנדע מלה' תו א"ר אלעזר חייבין עבדין פגימותא לעילא' מאי פגימותא דשמאלא לא אתכליל בימינא דיצר רע לא אתכליל ביצר טוב בגין חובייהו דבני נשא' ופגימו לא עבדי אלא לון ממש הה"ד שחת לו לא בניו מומם כב יכול עבדי ולא עבדי עבדי דלא יתמשך עלייהו ברכאן דלעילא כד"א ועצר את השמים ולא יהיה מטר' ולא עבדי דהא שמיא נטלי לון לגרמייהו ברכאן מה דאצטריך' ולא נטלי לאמשכא לתתא ודאי מומם דאינון חייבין איהו (י) תו לו בו' דלא אתכליל ימינא בשמאלא בגין דלא יתמשכון ברכאן לתתאי לא באל"ף דהא לא נטלי לאתמשכא לתתא' מאן גרים דא' בגין דחייבין מפרישין יצר רע מיצר טוב' ומתדבקן ביצר רע תא חזי יהודה אתי

מסטרא

ט) ענין פתיחה זו הוא באור קיום אחר חלות הוא ליחד מדת לילה ביום דהיינו יחוד דין ורחמים ואפשר שגם לזה ירמוז הפסוק וידעת היום רצ מגילות היום ערב ובקר יום אחד הרמ"ז: י) מ"כ זהו הנ"ה:

מסטרא דשמאלא ואתדבק בימינא בגין לנצחא עמין ׳ולתברא ויחי
חיליהון ׳ דאי לא אתדבק בימינא לא יתבר חיליהון ׳ ואי תימא רמ' ג
אמאי בימינא ׳ והא שמאלא אתער דינין בעלמא אלא רזא דא
בשעתא דקב"ה דן להו לישראל לא דן להו אלא מסטר' דשמאלא
בגין דיהא דחי לון בשמאלא ומקרב בימינא ׳ אבל לשאר עמין
דחי לון בימינא ומקרב לון בשמאלא וסימניך ׳גר צדק דחי לון במדבר
בימינא כמה דכתיב °ימינך יי' נאדרי בכח ימינך יי' תרעץ אויב קפ"ח
מקרב לון בשמאלא כמה דאמרן בגיני כך יהודה דאיהו מסטר שמו' י"ט
שמאלא אתדבק בימינא ומטלנוי לימינא ואינון דעמיה אתחברו
כלהו לימינא ׳ יששכר דלע' באורייתא דאיהי ימינא דכתיב
°מימינו אש דת למו זבולון דאיהו תמיך אורייתא ׳ימינא כמה דברי' ל"ג
דאת אמר שוק הימין ועל דא יהודה אתקשר מסטרא דא ודא ק"ד ב'
צפון במים שמאלא בימינא ׳ ראובן דחטא לגבי אבוי ׳שרא וישלח
בימינא ואתקשר בשמאלא ואתדבק ביה וע"ד אינון דאשתכחו קע"ו
עמיה אינון שמאלא ׳ שמעון דאיהו שמאלא מסטרא דשור דכתיב רכ"ג ס'
ופני שור מהשמאל ׳ גד שוקא שמאלא דכתיב °גד גדוד יגודנו ברא' מ"ט
והוא יגוד עקב הכא אתדבק דרום באשא ימינא בשמאלא על
דא הא דאמרן והשבות אל לבבך ׳לאכללא לון כחדא שמאלא קס"ב
בימינא ׳ כדין תדע °כי יי' הוא האלהים ׳ אמר רבי אבא ודאי דברי' ד'
הכי הוא והשתא ידיעא הוא אהרן ומשה ׳ הוא משה ואהרן
רוחא במיא ומיא ברוחא למהוי חד ׳ ועל דא כתיב הוא רבי
אבא פתח ואמר °ואהבת את יי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך שם ו'
ובכל מאודך ׳ כהאי גוונא הכא אתרמיז יחודא קדישא ואזהרא
הוא לבר נש ליחדא שמא קדישא כדקא יאות ברחימו עלאה
(א) בכל לבבך דא ימינא ושמאלא (נ"א קדישא) דאקרי יצר טוב ויצר

א) עיין בא"י ס"א ב' ומלבד שנאמר שם עי"ל פירוש דעץ הטוב ולמטה דז"א נקרא עץ הדעת טו"ר ומשם שורש ב' יצרים שבתוכים בב' חללי לבא והשתא א"ש מה שאמר אח"ך דא נפש דוד שהוא כתר המ' וכדאמרינן בהושענות כחתם בכתר מלכותך ושם שם כתובה בין תווכי לבא:

רע׳ · בכל נפשך דא נפש דוד דאתיהיבת בינייהו (ב) ובכל מאדך לאכללא לון לעילא באתר דלית ביה שיעורא הכא הוא יחודא שלים למרחם ליה לקב״ה כדקא יאות · ת״ו ובכל מאדך דא יעקב דאיהו אחיד לכל סטרין וכלא הוא יחודא שלים כדקא יאות בגיני כך הוא אהרן ומשה · הוא משה ואהרן כלא הוא חד בלא פרודא ·

תהלים קי"ט כי ידבר אליכם פרעה לאמר · רבי יהודה פתח ואמר °מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי · וכתיב חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך · ת״ח דוד איהו מלכא דישראל ואצטריך למידן עמא לדברא לון לישראל (ג) כרעיא דמדבר עאניה
שם דלא יסטון מארחא דקשוט · הא בלילה כתיב °חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך · ואיהו אתעסק באורייתא ובתושבחן דקב״ה עד דאתי צפרא ואיהו אתער צפרא כמה
שם נ"ו דכתיב °עורה כבודי עורה הנבל וכנור אעירה שחר · כד אתי יממא אמר האי קרא מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי מאי כל היום היא שיחתי · אלא מכאן אוליפנא דכל מאן דישתדל באורייתא לאשלמא דינא על בורייה כאלו קיים אורייתא כלא בגיני כך כל היום היא שיחתי · ת״ח ביומא אשתדל באורייתא לאשלמא דינין · בליליא אשתדל בשירין ותושבחן עד דאתי יממא · מ״ט · כל יומא אתעסק לאשלמא דינין בגין לאכללא שמאלא בימינא · בליליא בגין לאכללא דרגא דליליא ביממא.
קמ"ה תלי' ק"ד ות״ח °ביומוי דדוד מלכא הוה מקרב כל אינון °חיתו שדי לגבי יממא · כיון דאתא שלמה נפק יממא ואתמלי ואשקי להו · הי מנייהו אתשקיין בקדמיתא הא אוקמוה אלין תנינייא ורברבין
ברא' א' עלאין דכתיב בהו °ומלאו את המים בימים אמר רבי אלעזר

ב) פי׳ לאפוקי חטא אדה״ר שהפרידו עץ הדעת מעה״ח ככתוב בס׳ יודעי בינה סלי תרמ״ז · ג) כרועה שמנהיג צאנו :

טעזר בסטרא ימינא עלאה נפקין תליסר (א) מבועין עלאין נהרין עמיקין אלין סלקין ואלין נחתין עייל כל חד בחבריה · חד אפיק רישיה ואעיל ליה בתרין גופין חד גופא דנהרא נטיל מימין לעילא אפריש לתתא אלף יאורין נפקין לארבע סטרין מאינון נהרין מבועין תליסר מתפרשן תליסר יאורין עאלין ונטלי מיא ארבע מאה ותשעין ותשעה יאורין ופלגא מסטרא דא וארבע מאה ותשעין ותשעה יאורין ופלגא מסטרא דא בשמאלא · אשתאר פלגא מכאן ופלגא מכאן ואתעביד חד · דא אעיל בין אינון יאורין ואתעביד חויא · רישא סומקא כורדא · קשקשוי תקיפין כפרזלא · גדפוי גדפין שטאן ואתפרשן לכל אינון יאורין · כד סליק זנביה (נ"א נגביה) מחי ובטש לשאר נונין לית מאן דיקום קמיה · פומיה מלהטא אשא · (ב) כד נטיל בכל אינון יאורין מזדעזען שאר תנינייא וערקין ועאלין בימא · חד לשבעין שנין רביץ לסטרא דא · וחד לשבעין שנין רביץ לסטרא דא · אלף יאורין חסר חד אתמליין מניה · דא תנינא רביץ בין אינון יאורין כד נטיל נפיק חד (ג) פסותא דאשא בקליפין כלהו קיימין וזעפין בזעפוי · (נ"א וקפין כענפוי) מתערבין אינון יאורין לעין (נ"א העין) תכלא אוכמא · וגלגלין נטלין לארבע כטרי דעלמא · זקיף זנביה מחי לעילא מחי לתתא כלא ערקין קמיה עד דלסטר צפון קם חד שלהובא דאשא וכרוזא קרי (ד) אזדקפו סבתין אתבדרו לד' זווין הא אתער מאן דשוי קדלא על אנפוי דתנינא כמה דאתמר ונתתי חחים בלחייך וגומר כדין כלהו אתבדרון ונקטין ליה לתנינא ונקבי אנפוי בסטר ערעוי ועאלין ליה לנוקבא דתהומא רבא עד דאתבר חיליה · כדין אהדרו ליה לנהרוי (נ"א לנחרוי) חד לשבעין שנין עבדין ליה כדין בגין דלא יחזקאל כ"ט

ימשטש

א) מעיינות : ב) כשנוסע לעשות פעולה בעולם : ג) שלהבת אש והוא פוסת יד שלהבת זו היא כמין פוסת יד של אש ומתפשט בקליפות ומהם מתעוררים כלם לפעול דין בעולם : ד) הזקיפו עצמיכם סבתין שהוא לילית וכתותיה כי יש שתי לילית והנה לילית הראשונה כלתו של ס"מ נק' סבתא ר"ל זקנה כנגד לילית השניה זעירתא שכך משמש אשמדאי ויוצא הכרוז שיהיו מתפשטים מהעולם לד' רוחות ושלא תפעל לילית סבתא עם כתותיה שום פעולה בעולם שהרי נתעורר שמשים קולר על לחיו של נחש הסוא ומורידם לתהום רבה שלא ישלטו בעולם

(ה) יטשטש אתרין דרקיען וסמכייהו · ועלייהו כלא אורן ומברכן
תלי׳ נ״ה ואמרין °בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני יי׳ עושנו · תיניינא
עאלין (ס״א עלאין) לעילא קיימין אינון דמתברכאן כמה דאת אמר
ברא׳ א׳ °ויברך אותם אלהים · אלין שלטין על כל שאר נונין דכתי׳ ומלאו את
תהלים ק״ד הימים בימים · ועל״ר כתיב °מה רבו מעשיך יי׳ כלם בחכמה עשית :

תוספתא

שיר א׳ °אשכול הכפר דודי לי · אשכול דא אימא עלאה · מה אשכול (ו) מתקשט בכמה עלין בכמה זמורות לישראל דאכלין ליה הכי שכינתא עלאה מתקשטת בכמה (ז) קשוטין דשמנה כלים מכמה קרבנין מכמה מיני תכשיטין דכפרה לבנהא ואיהי קמת
ברא׳ ט׳ בהון קמי מלכא ומיד °וראיתיה לזכור ברית עולם ויהיבת לון שאלתין דילהון באילין ברכאן דתקינו רבנן בצלותא למשאל קמי מלכא בההוא זמנא כל דינין דשכינת׳ תתאה דאיהו דוד״י
ישעי׳ א׳ אדנ״י מתהפכן לרחמי כגוונא דא ידו״ד לקיים °אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו ידו״ד · אם יאדימו כתולע דוד״י · כצמר יהיו ידו״ד בכל דינין דא (נ״א כל דינין דדא) מתלבנין בשכינתא
ברא׳ ג׳ עלאה · ואיהי שכינתא דוד״י °להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים ואוקמוה רבנן דמהפכא זמנין רחמי זמנין דינא (ח) פעמים אנשים פעמים נשים זמנין דינא כגוונא דא דוד״י זמנין רחמי כגוונא דא ידו״ד דהא איהו מסטרא דאילנא דחיי כל דינין מתהפכין לרחמי ומסטרא דעץ הדעת טוב ורע כל רחמי מתהפכן לדינא למידן בהו לאינון דעברי על פתגמי אורייתא ועץ דא בעלמא דאתי דאיהי בינה כל שמהן דדינא מתהפכין בה (לדינא) רחמי ובג״ד אוקמוה רבנן לא כהעו״הז העולם הבא ובגין דא בינה איהי להט החרב המתהפכת דמתהפכת מדינא לרחמי לצדיקים למיהב לון אגרא בעלמא דאתי מלכות להט החרב המתהפכת מרחמי לדינא למידן בה לרשיעייא בעלמא

ה) פלא יהרוס ויחריב : ו) תקונים דף ז׳ · ז) פי׳ הייגו ד׳ בגדי לבן מימינא וד׳ בגדי זהב משמאלא וע׳ התקונים מ״ט ב׳ פי׳ הכל יהרס״ב : ח) ברא״פיה נ״ג ע״ב

בעלמא דין אבל מעץ הדעת טוב ורע דאיהי כגוונא דמטה
זמנין דמהפכין הנשים לשדות אנשים לשדים ובגין דא °ויגר יעקב (בראשית כ"ט)
לרחל ובגין דא אוקמוה רבנן דלית ליה לבר נש לשמשא עם
אתתיה עד דמספר עמה שמא נתחלפה לו בשידה · בגין דלהט
בעץ הדעת טוב ורע מתהפכת מטוב לרע ואי (א) תימא דמכשפי
פרעה דכתיב ויעשו כן החרטומים בלטיהם הוו מהפכין אינון
מטות דלהון לנחשין ומסטר דאין הפוכן יכלין לאתהפכא ע"כ :
ואמרת אל אהרן קח את מטך · מאי טעמא מטה אהרן ולא
מטה משה · אלא ההוא דמשה איהו קדישא יתיר
דאתגליף בגנתא עלאה בשמא קדישא · ולא בעא קודשא ב"ה
לסאבא ליה באינון (ב) חוטרין דחרשיא ולא עוד אלא לאכפייא
לון לכל אינון דאתיין מסטרא דשמאלא · בגין דאהרן אתי
מימינא · ושמאלא אתכפייא בימינא · רבי חייא שאיל לרבי
יוסי הא גלי קמי קודשא בריך הוא דאינון חרשין יעבדון תניניא
מאי גבורתא איהו למעבד קמי פרעה תנינייא · אמר ליה
בגין דמתמן הוא שירותא לאלקאה ומשירותא דתנינייא שארי
שולטניה · (נ"א לשולטניה ומשירותא דשולטניה שארי לאלקאה)
כדין חדו כלהו חרשי דהא ריש חכמתא דנחש דילהון הכי הוה
מיד אתהדר ההוא תנינא דאהרן לאעא יבישא ובלע לון · ועל
דא תווהו וידעו דשולטנא עלאה אית בארעא דאינון חשיבו
דהא לתתא (נ"א לעילא) בר מנייהו לא אית שלטנא למעבד מדי
כדין ויבלע מטה אהרן · מטה אהרן דייקא · דאתהדר לאעא
ובלע לון · ועל דא עבד אהרן תרין אתין · חד לעילא וחד
לתתא · חד לעילא תנינא עלאה דשלטא על אינון דילהון ·
חד לתתא דשליט אעא על תנינא דילהון · ופרעה חכים הוה
מכל חרשוי ואסתכל דשלטנא עלאה שליט על ארעא שליט
לעילא

א) ואי תימא הוא כמו ואי בעית אימא ויש נוסחא כיוצא בזה הרבה בזוהר : ב) במטות המכשפים שהם החרטומים

דעילא שליט לתתא · אמר רבי יוסי אי תימא חרשיא כל מה
דעבדין לאו איהו אלא בחיזו דעינא דהכי אתחזי ולא יתיר ·
קא משמע לן ויהיו דייקא דכתיב ויהיו לתנינים · ואמר רבי
יוסי אפילו אינון תניניא דילהון אהדרו למהוי אעין ואעא דאהרן
בלע לון · כתיב °הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול יחזקאל כ"ט
הרובץ בתוך יאוריו מתמן שרותא לתתא בשולטנא דילהון ·
אבל חכמתא דילהון לתתא מכלהו דרגין איהו (סיכין) · תא
חזי חכמתא דילהון בדרגין תתאין לאכפיין לון לאלין דרגין
בדרגין עלאין רישי שולטנותהון ועקרא דילהון לתתא מההוא
תנינא ומשתלשלן בתנינא דהא מתמן נטיל חילא דרגא עלאה
דילהון · משמע דכתיב אשר אחר הרחים · רבי חייא הוה
יתיב יומא חדא אבבא דתרעא דאושא · חמא ליה לרבי אלעזר
(ג) חד קטפירא טאסא גביה אמר ליה לר' אלעזר משמע דאפילו
באורחך כלא תאיבין למהך אבתרך · אהדר רישיה וחמא ליה
אמר ודאי שליחותא אית גביה · דהא קב"ה בכלא עביד
שליחותיה וכמה שליחין אית ליה לקב"ה דלא תימא מלין דאית
בהו רוחא בלחודייהו אלא אפילו אינון מלין דלית בהו רוחא ·
פתח ואמר °כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה · כמה אית חבקוק ב'
ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי דלא יחטא קמי קודשא בריך
הוא · ואי יימא מאן יסהיד ביה · הא אבני ביתיה ואעי ביתיה
יסהידו ביה · ולזמנין דקודשא בריך הוא עביד בהו שליחותא ·
תא חזי חוטרא דאהרן דאיהו אעא יבישא קודשא בריך הוא
שירותא דנסין עבד ביה ותרי שליחותי ביה אתעבידו · חד דאיהו
אעא יבישא · ובלע לאינון תניניא דילהון · וחד דהא לשעתא
אתהדר ברוחא ואתעביד בריה · אמר רבי אלעזר תפח

רוחיהון

ג) עוף אחד היה מבוטט ומצופף אחריו והחזיר ראשו לאחוריו וראהו אמר ודאי שליחותא אית גביה ר"ל ששות בשליחות ונקרא עוף זה קטפירא כי יש בו גוונים כאים פרס"ב והרמ"ק פי' מן בריה קטנה שקורין אותה מכסרת הרמ"ז :

רוחיהון דאינון דאמרין דלא זמין קודשא בריך הוא לאחייא
מתייא והיך יתעביד מנייהו בריה חדתא · ייתון ויחמון אינון
טפשאין חייביא רחיקין מאורייתא רחיקין מניה בידיה דאהרן
הוה חוטרא אעא יבישא וקודשא ב"ה לפום שעתא אהדר ליה
בריה משניא ברוחא וגופא · אינון גופין דהוו בהו רוחין ונשמתין
קדישין ונטרו פקודי אורייתא ואשתדלו באורייתא יממא ולילי
וקודשא ב"ה טמיר לון בעפרא · לבתר בזמנא דיחדי עלמא
עאכ"ו דיעביד להו בריה חדתא · אמר רבי חייא ולא עוד אלא
דההוא גופא דהוה יקום משמע דכתיב °יחיו מתיך · ולא כתיב ישעיה
יבראו · משמע דבריין אינון אבל יחיו · דהא גרמא חד ישתאר כ"ו
מן גופא תחות ארעא וההוא לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא כרח' קל"ז א'
לעלמין · ובההוא זמנא קודשא ב"ה ירכך ליה ויעביד ליה (א)
כחמירא בעיסא ויסתלק ויתפשט לארבע זויין ומניה ישתכלל
גופא וכל שייפוי · וקב"ה יהיב ביה רוחא לבתר · אמר ליה
רבי אלעזר הכי הוא · ותא חזי ההוא גרמא במה אתרכך ·
בטל דכתיב כי טל אורות טלך וגו':

ויאמר יי' אל משה אמור אל אהרן קח את מטך ונטה ידך על מימי
מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם ועל כל מקוה
מימיהם וגו' · אמר רבי יהודה האי קרא אית לאסתכלא ביה
והיך יכיל למהך לכל הני אתרי (ולא עוד אלא) ותו דהא כתיב וימלא
שבעת ימים אחרי הכות יי' את היאור · את היאור כתיב ואת
אמרת על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם אלא
מימי מצרים נילוס הוה · ומתמן אתמליין כל אינון שאר אגמין
ויאורין ומבועין וכל מימין דילהון ועל דא אהרן לא נטה למחאה
אלא

א) כשאור :

אלא לנילוס בלחודוי · ותא חזי דהכי הוא דכתיב ולא יכלו
מצרים לשתות מים מן היאור · אמר ר׳ אבא ת״ח מיין תתאין
מתפרשאן לכמה סטרין (נ״א ומיין עלאין עאב״ו) (עילאין דקא) ומיין
עלאין מתכנשי בבי כנישו מיא דכתיב °ויאמר אלהים יקוו המים ברא׳ א׳
מתחת השמים אל מקום אחד · וכתיב ולמקוה המים קרא
ימים · האי קרא אוקמוה · ותא חזי ההוא רקיעא דאית ביה
שמשא וסיהרא ככביא ומזלי דא איהו בי כנישות מיא רבא
דהוא נטיל כל מיין ואשקי לארעא דהיא עלמא תתאה · כיון
דנטלא מיא בדר לון ופליג לון לכל עיבר ומתמן אתשקיין כלא
ובזמנא דדינא שריא עלמא תתאה לא ינקא מן ההוא רקיעא
וינקא מסטר שמאלא וכדין אקרי °חרב ליי׳ מלאה דם · ווי לאינון ישעיה ל״ד
דינקין כדין מניה ואתשקיין מניה דבההוא זמנא ימא ינק׳ מתרין
סטרין הוה אתפלג לתרין חולקין חוור וסומק וכדין שדי ליאורא
חולקא דמצרים ואלקי לעילא ואלקי לתתא · ועל דא שתאן
ישראל מיא · ומצראי דמא אי תימא בגין גיעולא הוה ולא יתיר
תא חזי שתאן דמא ועאל למעייהו ואסתלק ובקע עד דהוו
מזבנין לון ישראל מיא בממונא וכדין שתאן מיא בגיני כך
שירותא לאלקאה לון הוה דמא (ג) רבי יצחק פתח האי קרא
°ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך לעולם ועד תא חזי דוד תהלים קמ״ה
לקביל דרגא דיליה קאמר דכתיב אלהי דידי · בגין דבעא
לסלקא שבחיה ולאעלא ליה לנהורא עלאה לאתערבא
דא בדא למהוי כלא חד · בגיני כך ארוממך אלהי המלך וגו׳
דתנינן כל יומוי דדוד אשתדל לאתקנא כורסייא ולאנהרא
אנפהא בגין דיגין עליה ויתנהיר תדיר נהורא תתאה
בנהורא

ג) ס״א אינו שייך כ״ז הכא:

בנהורא עלאה למהוי בלא חד · וכד אתא שלמה אשכח עלמא
שלים וסיהרא דאתמליא ולא אצטריך לאטרחא עלה לאנהרא* (ע"ב)
תא חזי בשעתא דבעי קודשא ב"ה למיסב נוקמין מעמין עובדי
ע"ז אתער שמאלא ואתמלייא סיהרא מההוא סטרא דמא ·
וכדין נבעין מבועין ונחלין דלתתא כל אינון דלסטר שמאלא דמא ·
ועל דא דינא דילהון דמא · תא חזי כד האי דמא אתער (נ"א
כד דינא אתער על עלמא בגין ההוא דמא דקטולין קב"ה יתער)
על עמא ההוא דמא דקטולין איהו דיתער עלייהו עמא אחרא
וקטיל לון · אבל (הפתח) במצרים לא בעא קב"ה לאייתאה עלייהו
עמא אחרא לאתערא עלייהו דמא · בגין דישראל הוו בינייהו
ולא יצטערון בגין דדיירין בארעא דילהון אבל קב"ה מחא לון
בדמא בנהרין דילהון דלא הוו יכלין למשתי ובגין דשולטנותא
דילהון שלטא בההוא נהרא פקיד קב"ה לשולטנותא דילהון
בקדמיתא בגין דילקי דחלא דילהון בקדמיתא · בגין דנילוס חד
דחלא דילהון הוה · וכן שאר דחלין דילהון נבעין דמא ה"ה
דכתיב והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים · רבי חייא
קם ליליא חד למלעי באורייתא והוה עמיה רבי יוסי זוטא דהוה
(ה) רביא · פתח ר' חייא ואמר °לך אכול בשמחה לחמך ושתה
קהל' ט' בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך · מאי קא חמא
שלמה דאמר האי קרא · אלא שלמה כל מלוי בחכמה הוו ·
והאי דאמר לך אכול בשמחה לחמך · בשעתא דבר נש אזיל
באורחוי דקב"ה · קודשא ב"ה מקרב ליה לגביה ויהיב ליה
שלוה ונייחא כדין נהמא וחמרא דאכיל ושתי בחדוה דלבא
בגין דקב"ה אתרעי בעובדוי · אמר ליה ההוא רביא אי הכי
הא אמרת דכל מלוי דשלמה בחכמתא הוו · אן הוא חכמתא
הכא אמר ליה ברי (ב) תבשל בשולך ותחמי האי קרא · אמר
ליה (ג) עד לא בשילנא ידענא · אמר ליה מנ"ל · אמר ליה קלא
חד שמענא מאבא דהוה אמר בהאי קרא · דשלמה קא אזהר

 ליה

ה) נער ב) להבין בדבריו ולעיין בהם היטב וימלא חכמתו של שלמה בהם ג) עדיין לא עיינתי ואעפ"כ יודע אני :

ויקר כ׳ט כ׳ ליה לבר נש לאעטרא לה לכנסת ישראל בשמחה דאיהו סטרא
דימינא ואיהו נהמא דיתעטר בחדוה · ולבתר דיתעטר בחמרא
דאיהו שמאלא בגין דתשתכח במהימנותא דכלא חדוותא
שלימתא בימינא ושמאלא · וכד תהוי בין תרווייהו כדין כל
ברכאן שראן בעלמא · וכל דא כד אתרעי קודשא בריך הוא
בעובדיהון דבני נשא הדא הוא דכתיב כי כבר רצה האלהים
את מעשיך · אתא רבי חייא ונשקיה · אמר חייך ברי (ד) האי
מלה שבקנא בגינך · והשתא ידענא דקב״ה בעי לאעטרא
לך באורייתא · תו פתח רבי חייא ואמר אמור אל אהרן קח
מטך ונטה ידך על מימי מצרים · מאי טעמא אהרן ולא משה
אלא אמר קב״ה אהרן מיין קיימין ברוכתיה ושמאלא בעי לנגדא
מיין מתמן · אהרן דאתי מההוא סטרא יתער ליה · וכד שמאלא
נקיט לון אינון יתהדרון דמא · תא חזי תתאה דכל דרגין מחא
בקדמיתא · אמר רבי שמעון מתתאה שרא קודשא ב״ה · וידא
דיליה מחא בכל אצבעא ואצבעא · וכד מטא לדרגא עלאה
דכל דרגין עבד איהו דיליה ועבר בארעא דמצרים וקטל כלא
ובגיני כך קטל כל בוכרין בארעא דמצרים בגין דאיהו דרגא
עלאה ובוכר׳ דכלא · ות״ח פרעה הוה שולטני׳ במיא (נ״א בקדמית׳
ומתתאה שרא קב״ה וכד מטא לדרגא עילאה דלהון דאיהו
בוכרא דכל דרגין דלהון קטל כל בוכרא בארעא דמצרים בגין
ההוא דרגא עילאה ובוכרא דכלא ות״ח פרעה הוה בוכרא
יחזקאל כ״ט ושולטניה במיא) דכתיב התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו :
בג״כ אתהפך נהרי בדמא בקדמיתא לבתר צפרדעים דמשמטי
לון (ה) בקלין טסירין מקרקרין בגו מעייהו (נ״א מקרקרין בגו יאורא) ונפקי
מגו יאורא וסלקי ביבשתא (ו) וראמין קלין בכל סטרין עד דאינון
נפלין כמתין בגו ביתא ורזא דמלה כל אינון עשר אתין דעבד
קב״ה כלהו הוו מגו ידא תקיפא וההוא ידא אתתקף על אינון דרגין
כלהו

ד) בקשתי להגיד דבר על זה הענין ולפי שהאריך כבינים הנחתי דברי בספילך · ה) קולות · ו) והגביהו קולם בכל צד :

כלהו שלטנותא דילהון בגין לבלבלא דעתייהו ולא הוו ידעי
למעבד מדי · ת"ח כל אינון דרגין דילהון כיון דנפקי למעבד
מדי דאתחזי לבלא לא יכלין (לבתר) למעבד מדי אימתי כד (נ"א
בגין הסוף) ידא תקיפא דשריא עלייהו (דכתיב) · ושרץ היאור צפרדעים
ועלו ובאו בביתך · רבי שמעון פתח ואמר °קול ברמה נשמע ירמיה ל"א
נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו' · תא חזי האי קרא
אוקמוה בכמה אתרי · והאי קרא קשיא · רחל מבכה על
בניה · בנהא דרחל יוסף ובנימן הוו ולא יתיר · ולאה (כלהו)
שית שבטין הוו דילה · אמאי בכת רחל ולא לאה · אלא הכי
אמרו כתיב (א) °ועיני לאה רכות אמאי רכות בגין דכל יומא בראשית כ"ט
נפקת לפרשת אורחין ושאלת על עשו · והוו אמרין לה עובדוי
דההוא רשע · ודחילת למנפל בגו עדביה והוה בכת כל יומא
עד דאתתרכו עינהא · וקב"ה אמר אנת בכת בגין ההוא צדיקא
דלא תהוי בעדביה דההוא רשע · חייך אחתך תקום בפרשת
אורחין ותבכי על גלותהון דישראל · ואת תקום לגו ולא תבכי
עלייהו ורחל איהי בכת על גלותהון דישראל אבל האי קרא
איהו על מה דאמרן · אבל רזא דמלה דרחל ולאה תרי עלמין
נינהו · חד עלמא דאתכסיא וחד עלמא דאתגלייא · ועל דא
דא אתקברת ואתחפיאת לגו במערתא ואתכסיאת ודא קיימא
בפרשת ארחין באתגליא · וכלא כגוונא עלאה · ובגין כך לא
אעיל לה יעקב במערתא ולא באתר אחרא דהא כתיב °בעוד שם מ"ח
כברת ארץ לבא אפרתה ולא אעיל לה למתא · בגין דהוה
ידע דאתרה הוה באתרא דאתגליא · תא חזי כנסת ישראל
הכי אקרי רחל · כמה דאת אמר °וכרחל לפני גוזזיה נאלמה ישעיה נ"ג
אמאי

א) ה"ה מה"ט כמי נער רבי יוחנן (בעל שמועתו של רשב"י בכ"מ) בהבוה למורה דהוה מתרגם ועיני לאה רכיכין וה"ל עינוי דאמיה הוו רכיכין כדאיתא בילקוט פ' ויצא :

אמאי נאלמה דכד שלטין שאר עמין קלא אתפסק מינה והיא
אתאלמת · ורא הוא דכתיב קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים
קול ברמה נשמע · דא ירושלם לעילא · רחל מבכה על בניה
כל זמנא דישראל אינון בגלותא איהי מבכה עלייהו דאיהי
אימא דילהון · מאנה להנחם על בניה · מ"ט כי איננו כי אינם
מבעי ליה · אלא בגין דבעלה דאיהו קול אסתלק מינה · ולא
אתחבר בהדה · ות"ח לאו שעתא חדא איהי דבכת עלייהו
דישראל · אלא בכל זמנא וזמנא דאינון בגלותא ובגיני כך
קב"ה גרם לון קלא למצראי דכתיב °והיתה צעקה גדולה בכל שמו' י"א
ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהיתה וגו' · וזמין לון קלין אחרנין
באינון (ב) עורדענין דרמאן קלין במעייהו והוו נפלי בשוקי כמתים
(ג) ותעל הצפרדע חדא הות ואולידת ואתמלייא ארעא מינייהו
והוו כלהו מסרי גרמייהו לאשא דכתיב ובתנוריך ובמשארותיך
ומאי הוו אמרי °באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה · ואי תימא אי תהלים ס"ו
הכי מאי איכפת להו למצראי דעאלין לאשא כל אינון עורדענין
לא כלהו עאלין לאשא ואזלין בתנורא ולא מתים ואינון דמתים
מאי קא עבדי · נהמא הוה בתנורא ועאלין בגו נהמא ומתבקעין
ונפקי מנייהו אחרנין ואשתאבין בנהמא · אתו למיכל מינה
ההוא פתא אתהדר עורדענייא במעייהו ורקדן ורמאן קלין עד
דהוו מתים · ורא קשיא לון מכלא · ת"ח כתיב ושרץ היאור צפרדעי'
ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל מטתך · פרעה איהו אלקי
קדמאה מכלהו ויתיר מכלהו · להוי שמא די אלהא מברך מן
עלמא ועד עלמא דהוא פקיד עובדין דבני נשא בכל מה דעבדי ·
כתיב °ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה ותקח ברא' י"ב
האשה בית פרעה · האי קרא לדרשא הוא דאתא תלת פרעה
דהכא

ב) צפרדעים : ג) ה"ה פלוגתא בסנהדרין פ"ד מיתות ורשב"י נקיט כס' זוהר כרבי עקיבא רבו דהכי ס"ל התם :

הכא חד בההוא זמנא · וחד ביומוי דיוסף · וחד ביומוי דמשה
דאלקי (א) בקולפוי (הא קרא כלא אתקיים ב) פרעה קדמאה
(אבל) בשעתא דאתנסיבת שרה לגביה רמז לאומנין וציירו ההוא
(ב) דיוקנא באדריה על ערסיה בכותלא · לא נח דעתיה עד דעבדו
דיוקנא דשרה בנסירו · וכד סליק לערסיה סליק לה עמיה · כל
מלכא דאתא אבתריה הוה חמי ההוא דיוקנא מציירא ציורא
והוו עאלין קמיה בדיחין · כד סליק לערסיה הוה אתהני בההוא
ציור · בגין כך מלכא אלקי הכא יתיר מכלהו (תא חזי) היינו
דכתיב ובחדר משכבך ועל מטתך · ולבתר ובבית עבדיך ובעמך
ובכלהו לא כתיב על מטתם · אלא ליה בלחודיה רבי אבא
פתח °כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא אל מקום קהלת א'
שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת · האי קרא אתמר ואמרי
ליה חברייא · אבל ת"ח °כד אינון נחלין עאלין לגו ימא וימא בראשית כ"ט ה'
נקיט לון ושאיב לון בגויה בגין דקפאן מיא בגו ימא וההוא גלידו
שאיב כל מיא דעאלין ביה ולבתר נפקין מיא °בתוקפא דדרום בראשית ל"ד ב'
ואשקי ית כל חיות ברא כמה דאת אמר °ישקו כל חיתו שדי תהלים
°ותא חזי ימא דקפא שאיב כל מיא ואשתרי בתוקפא דדרום ק"ד
כמה דאתמר ובגין כך איננו מלא ואתמר · והא אתערו ביה והוקנ"ה
חברייא · אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת מ"ט
הם שבים בגין דההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן לא פסיק לעלמין
והוא אפיק תדיר מיא לימא ועל דא מיין שבין ללכת ותבין
ואזלין ותבין ולא פסקין לעלמין · וכד איהו תב ללכת בגין
למהך לאשקאה לכלא ואתי רוח °צפון וקפי מיא · ורוחא כ"ד ה'
דדרום דאיהו חמימא שרי לון למהך לכל סטר · ועל דא האי

ימא

א) במקלו והוא כענין שנאמר כאהרן קח את מטך וגו' : ב) צורת שרה בחדר המשכב על הכותל ולא היה נח דעתו עד שהיו עושין צורתה על לוח עץ והעמידוה אצל מטתו והיה נהנה מציור ההוא בעת עלייתו למטה בחדר המשכב .

ימא יתיב בין תרי סטרי אלין ובגינייהו קיימא וארבין אזלין
ונטלין לכל סטר · תא חזי כד מלכא אתי לערסיה בשעתא
דאתפלג ליליא · רוחא דצפון אתער דאיהו אתער חביבות׳ לגבי
מטרוניתא דאלמלא אתערותא דצפון לא אתחבר מלכא בהדה
בגין דצפון שארי חביבותא כמה דאתמר °שמאלו תחת לראשי שיר ב׳
ודרום חביק ברחימו דכתיב וימינו תחבקני כדין כמה בריחין
מתערין שירתא עד דאתי צפרא דכתיב °ברן יחד ככבי בקר איוב ל״ח
ויריעו כל בני אלהים · וכד אתי צפרא כלהו עלאי ותתאי
אמרי שירתא · וישראל כגוונא דא לתתא דכתיב °המזכירים ישעיה
את יי׳ אל דמי לכם · אל דמי לכם לתתא דייקא · (כל״ק) כד ס״ב
אתפליג ליליא אינון דתיאובתא דילהון לאדכרא תדיר לקודשא
בריך הוא לא יהבי שיכבו ללבא וקיימין לאדכרא ליה לקב״ה
כד סליק צפרא מקדימין לבי כנישתא ומשבחן ליה לקב״ה ·
וכן בתר פלגות יומא · וכן בליליא כד אתחשך ואתדבק ליליא
בחשוכא וכת שמשא על אלין כתיב המזכירים את יי׳ אל דמי
לכם · ודא עמא קדישא דישראל ועל דא אדכר לון קב״ה
במצרים וסליק על פרעה אלין דלא משתככי יממא ולילי ומאן
אינון עורדעניא דקליהון לא משתכך תדיר בגין דאתקיף בעמא
קדישא דלא משתככי יממא ולילי לשבחא ליה לקב״ה · ולא הוה
בר נש במצרים דיכיל למשתעי בהדי הרדי · ומנייהו אתחבלא
ארעא · ומקלהון הוו ינוקין ורביין מתין · ואי תימא היך לא יכלין
לקטלא לון · אלא אי ארים בר נש חוטרא או אבנא לקטלא חדא
אתבקעת ונפקין שית מינה מגו מעהא ואזלי וטרטשי בארעא עד
דהוו מתמנעי למקרב בהו · תא חזי כמה נהרין כמה יאורין נפקי
מגו ימא עלאה כד אתמשכן ומשתרן מיא °ומתפלגין ויחי רמ״ג

כמה

במה נחלין לכמה סטרין לכמה יאורין לכמה נהרין · וחולקא
דממנא דסטרא דמצרים אינון מיין ·מרחשן אלין דלית לך מיין בראשית
דנפקין מגו ימא דלא מפקי (א) נונין לזינין · מאן אינון נונין אינון קכ"ט
שליחן בעלמא ממנן למעבד רעותא דמריהון ממנן ברוחא
דחכמתא ועל דא תנינן אית מיין מגדלין חכימין · ואית מיין
מגדלין טפשין · לפום אינון נהרין דמתחלקין לכל סטרין · והכא
נהרי דמצראי מגדלין מארי דחרשין נונין בסיטין קפיטין בעשר
דרגין דחרשין דכתיב °קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחובר דברים
חבר ושואל אוב וידעוני ודורש אל המתים · הא עשר זינין י"ח
דחכמתא דחרשיא ובההוא זמנא אושיט קב"ה אצבעא דידיה
ובלבל אינון נחלין נהרין דמצראי ואתמנעו אינון נוני דחכמתא
דילהון · חד אתהפך לדמא וחד דסליקו נוני קלין (ס"א דכלהו נונין
תליין) בלא תועלתא ולא אתי עלייהו רוחא דאינון חכמתן · ערוב
כי האי גוונא דערבב לון זיני דחכמתא דילהון ולא יכלין לאדבקא
ולא עוד אלא דהני דאשתכחו בארעא מחבלן לון בארעא
ומחבלן אורחייהו · ערוב מאי ערוב ערבובייא כמה דאתמר ובגד
כלאים · ערובין · °שדך לא תזרע כלאים זינין סגיאין בארמורת ויקר' י"ט
ידא · תא חזי כמה חילין אתערו לעילא כחד ובלבל לון קב"ה
כחדא בגין לבלבלא חילייהו תקיפא לעילא · וכל אינון גבורן
דעבד קב"ה במצרים בידא הוא הוה דארים ידיה עלייהו לעילא
ותתא · ומתמן אתאבידת חכמתא דמצרים דכתיב °ואבדה ישעיה
חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר ות"ח כתיב °וסכסכתי מצרים כ"ט
במצרים · מצרים לעילא במצרים לתתא · בגין דאינון חילין שם י"ט ב'
לעילא ממנן על חילין דלתתא ואתערבו כלהו · אתערבו לעילא
דלא הוו מצראי יכלי לאתקשרא בחרשייהו באינון דוכתי דהוו
מתקשרי

(א) פי' הצפרדעים רומזים למלאכים חיצונים ובעלי כשופים ופי' בסיטין קפיטין ר"ל במינים מובדלים של מכשפיות מהם היתה חכמת מצרים וע' מק"מ, הרמ"ב :

מתקשרי בקדמיתא דהא אתבלבלו · ועל דא אייתי עלייהו ערוב חיוון דהוו מתערבי דא בדא · כנים דסלקא עפרא דארעא · ותא חזי כל איבא דאתילידת בארעא מחילא דלעילא ממנא דאזדרע עלה איהו · וכלא הוה כגוונא דלעילא · ותא חזי שבעה רקיען עבד קב"ה כגוונא דא שבעה ארעאן · ואינון תחומין דמתפרשן ברוכתייהו · שבעה רקיען לעילא · שבעה תחומי ארעא לעילא · כהאי גוונא לתתא מתפרשן דרגין ז' רקיען וז' תחומי ארעא והא אוקמוהו חברייא וז' ארעאן (ב) כסופטא דא על דא · ואינון ז' תחומי ארעא לעילא כל חד וחד מתפרשן לעשר ואינון מתפלגן לשבעין ממנן דממנן על שבעין עמין °והוא ארעא בלק ל"ט כ' תחומא דכל עמא ועמא סחרא (ג) לארעא קדישא דישראל כמה דאת אמר °הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי שיר ג' ישראל (ד) ועשרה בגוייהו טמירין ואינון שבעין דסחרן ארעא קדישא · ודא הוא לעילא · כגוונא דא לתתא · ותא חזי ההוא ארעא תחומא דחולקא דמצראי בההוא זמנא אושיט קודשא ב"ה אצבעא דיליה (ה) ואתילידו (ו) טפסירין בההוא תחומא ואתיבשו כל אינון תחומין דרכיכו מיא · וכל ירוקא דמיין דנבעין כדין לתתא אתחזיאו קלמין מעפרא דארעא והא אתמר דאהרן הורה מחי אבל בגין דא אהרן דהורה מחי לאתחזאה דימינא דקודש' בריך הוא תבר לשנאין כמה דאת אמר °ימינך יי' שמו' ט"ו תרעץ אויב כגוונא דא זמין קב"ה לאייתאה על קרתא דרומי רבתא דכתיב °ונהפכו נחליה לזפת ועפרה לגפרית ועד כדי ישעיה ל"ד עפר הארץ היה כנים בכל ארץ מצרים · רבי יהודה ורבי חייא הוו אזלי בארחא · אמר רבי חייא חבריא כד אינון באורחא

וכעין

ב) כמו מדרגת הסולם וז למעלה מזה וציין ויקרא ט' ע"ב · ג) אחרי מות ס' ה' : ד) ושנים הם בסגול א' ונקודה אחת באמצע עולה לעשרים תחותין הם שבעים בכלל : ה) ונולד שלהיבי אש ונרס יבישו בכל מקום שהיה אגם מים והרמ"ל פי' כנים בלשון יון · ו) פי' לפידי אש :

ובעיין למהך בלבא חד ׳ ואי איערעו או אזלי בגווייהו חייבי
עלמא או בני נשא דלאו אינון מהיכלא דמלכא בעו לאתפרשא
מנייהו מנא לן מכלב דכתיב °ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת במדבר
עמו וימלא אחרי מאי רוח אחרת דאתפרש מאינון מאלין דכתיב י״ד
°ויעלו בנגב ויבא עד חברון דאתפרש מאינון מאלין ואתא איהו שם י״ג
בלחודוי לחברון לאשתטחא על קברי אבהן ׳ וחברון אתיהיב
ליה חולק אחסנא לאתתקפא בה כמה דאת אמר °ולו אתן דברי׳ א׳
את הארץ אשר דרך בה ׳ אמאי יהיבו ליה חברון ׳ אי בגין
דאשתטח בקברי אבהן לאשתזבא מההו׳ עיטא דילהון דאשתזיב
לא אלא רזא דמלה שמענא ׳ כגוונא דא כתיב °וישאל דוד ביי׳ שמואל
לאמר האעלה באחת ערי יהודה ויאמר יי׳ עלה ויאמר אנא ב׳ ב׳
אעלה ויאמר חברונה ׳ הכא אית לאסתכלא כיון דהא מית
שאול ודוד בימוי דשאול אתמשח לקבלא מלכו ׳ כיון דמית
שאול אמאי לא אמליכו ליה לדוד ולא קביל מלכו על כל
ישרא׳ ואתא לחברון ומלכו קביל על יהודה בלחודוי שבע שנים
ואתעכב תמן כל הני שבע שנים ׳ ולבתר דמית איש בשת קביל
מלכו על כל ישראל בירושלם ׳ אלא כלא הוא רזא קמי
קודשא ב״ה ׳ תא חזי מלכותא קדישא לא קביל מלכו שלימתא
עד דאתחבר °באבהן וכד אתחבר בהו אתבני בבניינא שלימו בראשית
מעלמא עלאה ועלמא °עלאה אקרי שבע שנים בגין דכלהו ביה ע״ט ב׳
וסימניך °ויבנהו שבע שנים ׳ דא עלמא עלאה ׳ ולא כתיב שם רמ״ז
ויבנהו בשבע שנים כמה דאת אמר °כי ששת ימים עשה יי׳ את א׳ מלכים
השמים ואת הארץ מאן ששת ימים דא אברהם דכתי׳ °אלה תולדות א׳ ו׳ שמו׳ ל״א
השמים והארץ בהבראם באברהם ׳ (א) ואברהם ששת ימים ברא׳ ב׳
אקרי ובגין (נ״א וכיה) דאיהו ששת ימים אתבני עלמא ׳ בההוא
(נ״א כההי) גוונא ויבנהו שבע שנים ׳ ותא חזי דוד בעא לאתבנאה
במלכו שלימתא לתתא כגוונא דלעילא ולא אתבני עד דאתא

א) פי׳ כי החסד ראשון כולל כל חג״ת כו׳ וכמ״ש יומם דאזיל עם כלהו וע׳ ע״כ הכנויים ל הרמ״ז :

ואתחבר באבהן · וקאים שבע שנים לאתבנאה בגווייהו · לבתר
שבע שנים אתבני בכלא ואתמשכא מלכותא די לא תעדי
לעלמין · ואי לאו דאתעתד בחברון לאתחברא בדוכתיה לא
אתבני מלכותיה לאתמשכא כדקא יאות · כהאי גוונא (ב) כלב
אתנהיר ביה רוחא דחכמתא ואתא לחברון לאתחברא באבהן
ולדוכתיה אזל ולבתר דוכתיה הוה וירית ליה · ר' ייסא ורבי נדפס
חזקיה הוו אזלי מקפוטקיא ללוד והוה עמהון חד יודאי (ג) במטול מקן קנ"ו ב'
דקטפירא דחמרא · עד דהוו אזלי א"ר ייסא לרבי חזקיה אפתח
פומך ואימא חד מלה מאינון מלי מעלייתא דאורייתא דאת אמרת
בכל יומא קמי בוצינא קדישא · פתח ואמר °דרכיה דרכי נעם משלי ג'
וכל נתיבותיה שלום · דרכיה דרכי נעם אלין אורחין דאורייתא
דמאן דאזיל באורחי דאורייתא קודשא בריך הוא אשרי עליה
נעימותא דשכינתא דלא תעדי מיניה לעלמין · וכל
נתיבותיה שלום דכל שבילין דאורייתא כולהון שלם · שלם
ליה לעילא שלם ליה לתתא שלם ליה בעלמא דין שלם ליה
בעלמא דאתי אמר ההוא יודאי (ד) איסירא בקיסטרא בהאי
קרא אשתכח · אמר ליה מנין לך · א"ל מאבא שמענא ואוליפנא
הכא בהאי קרא מלה טבא פתח ואמר האי קרא (ה) בתרין
גוונין איהו ובתרין סטרין · קרי ביה דרכים וקרי ביה נתיבות
קרי ביה נעם וקרי ביה שלום מאן דרכים ומאן נתיבות מאן נעם
ומאן שלום אלא דרכיה דרכי נעם היינו דכתיב °הנותן בים דרך ישעיה
דהא כל אתר דאקרי באורייתא דרך הוא אורחא פתיחא מ"ג
לכלא · כהאי אורחא דהוא פתיח לכל בר נש · כך
דרכיה אילין דרכים דאינון פתיחן מאבהן דכראן בימא
רבא

ב) רבינו האר"י זצ"ל פירש בשער הגלגולי' דנתעבר בו יהודה ונשאר בו ע"ש ואפ' שלכך הלך לאתחברא באבהן ולדוכתיה אזל ויתכן שהתפלל נס על יהודה שיהיו עצמותיו מתגלגלים בו בפרק כמ"ש ו"ל עד שתתפלל עליו מרע"ה וכמ"ה כתבתי מא"ן ג) כמשוי הקשור בחמור מאיזה עניני סחורה ד) איסתרא בלשונה ר"ל יש בפסוק זה דבר שנשמע כמטבע המוכחת בלשונה ומקשקש וכבר ביארתיו בפ' ויחי והכוונה שיש חידוש סתים ואסיר בברור בפ' זה וע' מקן קנ"ז ב' פי' כל המאמר אות באות הרפ"ב · ה) יש לפרשו בשני פנים ובשני ענינים חלוקים :

רבא ועאלין בגויה ׳ ואינון אורחין מתפתחין לכל עיבר ולכל
סטרי עלמא ׳ והאי נעם הוא נעימו דנפיק מעלמא דאתי (נ"א
ומעלמא דאתי נהרין כל בוצינין) ונהיר לכל בוצינין ומתפרשין
(נהורין) לכל עיבר וההוא טיבו ונהורא דעלמא דאתי דינקין
אבהן אקרי נעם ׳ דבר אחר עלמא דאתי אקרי נעם ׳ וכד אתער
עלמא דאתי כל טיבו וכל חדו וכל נהורין וכל חירו דעלמא
אתער ׳ ובגיני כך אקרי נעם ׳ ועל דא תנינן חייבין דגהינם
בשעתא דעאל שבתא כלהו נייחין ואית להו חירו ונייחא בשבתא
כיון דנפיק שבתא אית לן לאתערא חידו עלאה עלנא דנשתזיב
מההוא עונשא דחייביא דאתדנו מההיא שעתא ולהלאה ׳ ואית
לן לאתערא ולימא °ויהי נעם יי׳ אלהינו עלינו ׳ דא הוא נעם תלים צ׳
עלאה חידו דכלא ׳ ועל דא דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה
שלום ׳ מאן נתיבותיה אלין אינון נתיבות ושבילין דנפקי מלעילא
וכלהו נקיט לון ברית יחידאי דאיהו אקרי שלום שלמא דביתא
ואעיל לון לימא רבא כד איהו בתוקפיה ׳ וכדין יהיב ליה שלם
הה"ד וכל נתיבותיה שלום אתו ר׳ ייסא ור׳ חזקיה ונשקו ליה
אמרו ומה כל הני מלין עלאין טמירין גבך ולא ידענא ׳ אזלו ׳
כד מטו חד בי חקל חמו בעירי דבי חקל מתין אמרו ודאי דבר
דבעירי אית באתר דא ׳ אמר ההוא יודאי הא דאמריתו
דקודשא בריך הוא קטל במצרים כל אינון עאני כל אינון
בעירי תלת מותני הוו בבעירי ׳ חד דבר ׳ וחד אינון דקטל
ברד ׳ וחד אינון בוכרי דבעירי ׳ ומה הוה מותנא דילהון ׳ לא
הא כתיב בקדמיתא הנה יד יי׳ הויה במקנך אשר בשדה ׳ אמאי
בכלהו לא כתיב יד יי׳ אלא הכא ׳ (נ"א לא כתיב יד אלהים
אלא יד יי׳) איהו ידא בחמשה אצבעאן ׳ דהא בקדמיתא כתיב
אצבע אלהים היא ׳ והכא כלהו חמ"ש אצבעאן ׳ וכל אצבעא

ואצבעא

ואצבעא קטל זינא חדא · וחמשה זינין הוו דכתיב (א) בסוסים בחמורים בגמלים בבקר ובצאן · הא חמשה זינין לחמשה אצבען דאקרון יד בגיני כך הנה יד יי' הויה וגו' · דבר כבד מאד דהוו מתים מגרמייהו ואשתכחו מתים בתר דלא אהדרו מצראי אינון אתוון ממש אהדרו וקטלו כל אינון דאשתארו · ודבר אהדר ברד מה בין האי להאי · אלא דא בניחותא ודא בתקיפו דרוגזא · ותרין אלין הוו באתר חד בחמש אצבעאן · ת"ח דבר אתוון דהוו בניחותא מותנא בנייחא דהוו מתין מגרמייהו ברד דאתהדרו אתוון בתקוף רוגזא וקטל כלא · יתבו בההוא חקל חמו עאני דאתיין לאתר חד ומתין תמן קם ההוא יודאי לגבי ההוא אתר וחמא (ב) תרין קטפירי דמליין אקוסטרא · פתח ואמר כתיב (ג) °ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך וגו' · ברא' י"ב
האי מלה דרבי אלעזר דאמר ואעשך לגוי גדול לקבל לך לך ואברכך לקבל מארצך ואגדלה שמך לקבל וממולדתך והיה ברכה לקבל ומבית אביך · ודא לקבל דא · רבי שמעון אמר רזא דחכמתא הכא · ואעשך לגוי גדול לקבל סטר ימינא · ואברכך לקבל סטר שמאלא ואגדלה שמך לקבל סטר אמצעיתא והיה ברכה לקבל סטר ארעא דישראל · וכלא רזא דרתיכא קדישא · תא חזי באתערותא דלתתא יתער לעילא · ועד לא יתער לתתא לא יתער לעילא לאשראה עליה · מה כתיב באברהם ויצאו אתם מאור כשדים · ויצאו אתם ויצאו אתו מבעי ליה דהא כתיב ויקח תרח את אברם בנו וגומר מהו ויצאו אתם אלא תרח ולוט נפקו עם אברהם ושרה דכיון דאשתזיב אברהם מן נורא אתהדר תרח למעבד רעותיה ובגין
כך

א) ר"ת של אלו החמשה הוא נימ' אצבע · הרמ"ז : ב) ב' נופים מבהמות מלאים תולעים ולכן מיד שבאים סבהמות לגבס נפלו ומתו : ג) לך לך פ"ח ע"א ;

כך ויצאו אתם · כיון דאינון אתערו בקדמיתא אמר ליה קב"ה
לך לך · רבי שמעון אמר לך לך להתקונך לגרמך מארצך מההוא
סטרא דישובא דאת תקיל דאתילידת ביה · וממולדתך מההוא
תולדא דילך · ומבית אביך דאת אשגח בשרשא דילהון · אל
הארץ אשר אראך תמן אתגלי לך מה דאת בעי ההוא חילא
דממנא עלה דאיהו עמיק וסתים · מיד וילך אברם כאשר דבר
אליו יי' ואנן קא בעינן למהך מהכא למנדע רזא דחכמתא (חסר)
(פתח רבי אבא ואמר °כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא צפניה ג'
כלם בשם יי' לעבדו שכם אחד · וכתיב °והיה יי' למלך וגו' ביום זכרי' י"ד
ההוא יהיה יי' אחד ושמו אחד) (א) רבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי
באורחא א"ר יוסי לרבי חייא אמאי את שתיק הא אורחא לא
אתתקן אלא במילי דאורייתא אתנגיד רבי חייא ובכה פתח
ואמר °ותהי שרי עקרה אין לה ולד · ווי על דא ווי על ההוא בר' י"א
זמנא דאולידת הגר לישמעאל א"ל ר' יוסי אמאי והא אולידת
לבתר והוה לה ברא גזעא קדישא א"ל את חמי ואנא חמינא
והכי שמענא מפומוי דר"ש מלה ובכינא (כ"א א"ל מאי היא א"ל) ווי על
ההוא זמנא · דבגין דשרה אתעכברת כתיב °ותאמר שרי שם י"ו
אל אברם וגו' בא נא אל שפחתי וגו' ועל דא קיימא שעתא
להגר למירת לשרה גבירתה והוה לה ברא מאברהם · ואברהם
אמר לו ישמעאל יחיה לפניך · ואף על גב דקב"ה הוה מבשר ליה
על יצחק אתדבק אברהם בישמעאל עד דקב"ה אתיב ליה
ולישמעאל שמעתיך וגו' לבתר אתגזר ועאל בקיימא קדישא עד
לא יפוק יצחק לעלמא · ות"ח ארבע מאה שנין קיימא ההוא
ממנא דבני ישמעאל ובעא קמי קב"ה אמר ליה מאן דאתגזר
אית ליה חולקא בשמך · א"ל אין · א"ל והא ישמעאל דאתגזר
(ולא עוד אלא דאתגזר בר תליסר שנין) אמאי לית ליה חולקא בך כמו יצחק א"ל
דא אתגזר כדקא יאות ובתיקונוי ודא לאו הכי · ולא עוד אלא
דאלין

א) אמר נ"ג ע"ב :

דאלין מתדבקין בי כדקא יאות לתמניא יומין (ב) ואלין רחיקין מני
עד כמה ימים · אמר ליה ועם כל דא כיון דאתגזר לא יהא
ליה אגר טב בגיניה · ווי על ההוא זמנא דאתיליד ישמעאל
בעלמא ואתגזר · מה עבד קודשא בריך הוא ארחיק להו
לבני ישמעאל מדבקותא דלעילא ויהב להו חולקא לתתא בארעא
קדישא בגין ההוא גזירו דבהון וזמינין בני ישמעאל למשלט בארעא
קדישא כד איהי ריקניא מכלא זמנא סגי כמה דגזירו דילהון
בריקניא בלא שלימו ואינון יעכבון להון לבני ישראל לאתבא
לדוכתייהו עד דישתלים ההוא זכותא דבני ישמעאל °וזמינין בני ויקרא כ"ט ה'
ישמעאל לאתערא קרבין תקיפין בעלמא ולאתכנשא בני אדום
עלייהו ויתערון קרבא בהו חד על ימא וחד על יבשתא וחד
סמוך לירושלם וישלטון אלין באלין וארעא קדישא לא יתמסר
לבני אדום בההוא זמנא יתער עמא חד מסייפי עלמא על רומי
חייבא ויגח ביה קרבא תלת ירחי ויתכנשון תמן עממיא ויפלון
בידייהו עד דיתכנשון כל בני אדום עלה מכל סייפי עלמא וכדין
יתער קב"ה עלייהו הדא הוא דכתיב °כי זבח ליי׳ בבצרה וגו׳ ישעי׳ ל"ד
ולבתר דא מה כתיב לאחוז בכנפות הארץ וגו׳ ויישצי לבני ישמעאל
מינה ויתבר כל חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על
עמא דעלמא אלא חילא דישראל בלחודוי הה"ד °יי׳ צלך על תלי׳ קכ"א
יד ימינך בגין דשמא קדישא בימינא ואורייתא בימינא ועל דא
בימינא תליא כלא ותנינן דבעי לזקפא ימינא על שמאלא כמה
דאוקמוה דכתיב °מימינו אש דת למו ובזמנא דאתי °הושיע׳ ימינך דברי׳ ל"ג
וענני ובההוא זמנא כתיב כי אז אהפוך על עמים שפה ברורה לקרא תלים כ׳
כולם בשם יי׳ ולעובדו שכם אחד וכתיב ביום ההוא יהיה יי׳
אחד ושמו אחד ברוך יי׳ לעולם אמן ואמן :

פרשת

ב) בני ישמעאל שהם נמולים לי"ג שנה וא"כ הם רחוקים מהתקרבות הקדושה כמה ימים ושנים ·

פרשת בא אל פרעה

ויאמר יי' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי אל לבו וגו'
רבי יהודה פתח ואמר °אשרי העם יודעי תרועה יי' באור תלים פ"ט
פניך יהלכון כמה אצטריכו בני נשא למיהך בארחי דקודשא
בריך הוא ולמטר פקודי אורייתא בגין דיזכון בה לעלמא דאתי
ולשזבא לון מכל קטרוגין דלעילא ותתא בגין דהא כמה
דאשתכחו מקטרגין בעלמא לתתא הכי נמי אשתכחו מקטרגין
לעילא דקיימי עלייהו דבני נשא · אינון דעבדין פקודי אורייתא
ואזלי בארח מישר בדחלא דמאריהון כמה אינון סניגורין דקיימין
עלייהו לעילא כד"א °אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף איוב ל"ג
וגו' וכתיב ויחננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כפר בגין כך
זכאה איהו מאן דנטיר פקודי אורייתא · א"ל רבי חייא אי הכי
אמאי אצטריך הכא מלאך דליהוי סניגוריא עליה דבר נש והא
כתיב °כי יי' יהיה בכסלך ושמר רגלך מלכד וכתיב °יי' ישמרך משלי ג'
מכל רע דהא חמי קב"ה כל מה דבר נש עביד בעלמא הן טב תהלים קכ"א
הן ביש וכן הוא אומר °אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו ירמי' כ"ג
נאם יי' א"ל רבי יהודה כלא הכי הוא ודאי אבל הא כתיב °וגע איוב כ'
אל עצמו ואל בשרו · וכתיב ותסיתני בו לבלעו חנם לאחזאה
דהא רשו אתמסר לסטר אחרא לקטרג' (ורשו אתמסר) על מלין דעלמ'
למאן דלא אצטריך) ולאתמסרא בידוי ולכל אלין ארחין טמירן קמי קב"ה
ולית אנת כדאי למהך אבתרייהו בגין דאינון (א) נמוסין דקב"ה
בני נשא לאו אינון רשאין לדקדקא אבתרייהו בר אינון זכאי
קשוט דידעין רזי אורייתא ואזלין בארחא דחכמתא למנדע אינון
מלין סתימין דאורייתא ·

רבי

א) חקות שבתורה אין אדם רשאי להרהר אחריהם כגון פרה אדומה וכיוצא בו:

איוב א' רבי אלעזר פתח °ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על יי'
מ"ב ד' ויבא גם השטן בתוכם ויהי היום דא (ב) °ר"ה דקב"ה (ג) קאים
למידן עלמא כגוונא דא ויהי היום ויבא שמה ההוא יומא (ד)
יום טוב דר"ה הוה ויבאו בני האלהים אינון רברבין ממנן שליחן
בעלמא לאשגחא בעובדין דבני נשא להתיצב על יי' כד"א
מלכי' א' כ"ב °וכל צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו אבל להתיצב
על יי' בהאי קרא אשכחנא רחימותא דקב"ה עלייהו דישראל
בגין דהני שליחן דאינון ממנן לאשגחא על עובדין דבני נשא
אזלין ושטאן ונטלין אינון עובדין כלהו וביומא דקאי דינא למיקם
למידן עלמא אתעבידו קטיגורין למיקם עלייהו דבני נשא · ותא
חזי מכל עמין דעלמא לא קיימין לאשגחא בעובדיהון בר ישראל
בלחודייהו · בגין דאלין בנין לקב"ה וכד לא אשתכחו עובדין
דישראל כדקא יאות כביכול אינון ממנן שליחן כד בעאן לקיימא
על אינון עובדין דישראל על יי' ודאי קיימין דהא כד ישראל עבדין
עובדין דלא כשרן כביכול מתישין חילא דקב"ה וכד עבדין עובדין
תלי' ס"ח דכשרן יהבין תוקפא וחילא לקב"ה ועל דא כתיב °תנו עז לאלהים
במה בעובדין דכשרן ועל דא בההוא יומא כלהו רברבן ממנן
אתכנשו על יי' על יי' ודאי דהא כיון דעל ישראל אתכנשו
עליה אתכנשו · ויבא גם השטן בתוכם גם לאסגאה עלייהו
דכלהו אתיין למהוי קטיגורין עלייהו דישראל

ו"א

ב) נראה שנקרא בשם היום לפי שהוא יום הו' שבו נברא אדה"ר ונקרא יום הששי בה' הידועה ולכן נקרא היום הידוע ועיד שאמרו רז"ל בפ' לך יום אף לך לילה שיום ו' לא היה בו לילה שלכך לא נאמר ויהי ערב ויהי בקר יום הו' ונמצא שיום ר"ה יום בלתי לילה ולכן נקרא היום ולפי שאז נברא אדה"ר ע"כ הוקבע ליום הדין כי בריאת אדם היתה בחיבור אחור באחור כנז' בס' א"י שהוא הוא מצב של יום ר"ה שעומדין זו"ן אחור באחור רמ"ז (עיין מאמרם ז"ל בס"ט מזמור נ"ב ודברים אחדים דף נ"ז מא"ן) : ג) כי אז מתעלית אימא מעל בנהא ואז מתעוררת הגבורות והדינין וכמ"ש בפ' אמור לי"ס א' כד הוא סופר וכו' אסתלק ולא נהיר לבנין כדין דינין מתערין וכו' רמ"ז (ובמ"ש האר"י ז"ל בסוד וינבה ה' צבאות במשפט ובזה רמזתי בעניותי ע"ת לצבאות לה' הפרו תורתך ודו"ק היטב מא"ן) : ד) כי קודם תקיעת שופר סוד הדין אבל אח"כ הגבורות נמתקות וז"ש י"ט דר"ה שהיה כבר בסוד הדין הממתוק והיינו י"ט דר"ה ולכן רצה להיטיב לשונמית בהגתן לה בן א"כ י"ל שהיה יום שני של ר"ה בסוד רחל ודינים יותר מתוקים כידוע וז"ש ההוא יומא י"ט דר"ה הוה פי' יום שלם ולזה מביא פ' אחר לומר שכל א' מהנים נקרא היום וב' יומא אריכתא ולכן נקרא היום רמ"ז.

ודא אתוסף עלייהו בגין דאיהו דלטורא רברבא מכלהו קטיגורא
מכלהו כיון דחמא קב"ה דכלהו אתיין לקטרגא מיד ויאמר יי'
אל השטן מאין תבא ׳ וכי לא הוה ידע קב"ה מאן הוה אתי
אלא לאייתאה עובדא לרעותיה ׳ ויאמר יי' אל השטן וגו' ׳ ויען
השטן את יי' ויאמר משוט בארץ ׳ מכאן אוליפנא דיישובא
דארעא אתמסר לסטרין אחרנין ׳ בר ארעא דישראל בלחודהא
כיון דאמר משוט בארץ אשגח קב"ה דבעי למהוי דלטורא
עלייהו דישראל ׳ מיד ויאמר יי' אל השטן השמת לבך על עבדי
איוב כי אין כמוהו בכל הארץ חמא שעתא למיהב ליה חולקא
במה דיתעסק ויתפרש מנייהו דישראל והא אוקמוה ׳ לרעיא נח ס"ד ק'
דבעא למעבר עאניה בחד נהרא וכו' (ח) מיד אעסק ביה ההוא
שטן ולא קטרג עלייהו דישראל ויען השטן את יי' ויאמר החנם
ירא איוב אלהים ׳ לאו תווהא לעבדא דמאריה עביד ליה כל
רעותיה דיהא דחיל ליה אעדי אשגחותך מניה ותחמי אי דחיל
לך ואם לאו ׳ ת"ח בשעת' דעאקו כד אתייהיב חולקא חדא להאי
סטר לאתעסקא ביה אתפריש לבתר מכלא ׳ כגוונא דא שעיר
בר"ח שעיר ביומא דכפורי בגין דאתעסק ביה ושביק להו לישראל
במלכיהון והכא מטא זמנא למיטל חולקא דא מכל זרעא
דאברהם בסטרא אחרא כד"א הנה ילדה מלכה גם היא וגומר בר' כ"ב
את עוץ בכרו וגו' ׳ ותא חזי בשעתא דאמר משוט בארץ בעא
מיניה למעבד דינא בישראל ׳ דהא דינא הוה ליה על אברהם
למתבע מקב"ה בגין (ב) דלא אתעביד דינא ביצחק כד אתקריב
ע"ג מדבחא דהא לא הוה ליה לאחלפא קרבנא דאזמין על
מדבחא באחרא (וכן בכל סטרא דיליה) כמה דאת אמר לא
יחליפנו והכא קאים יצחק על גבי מדבחא ולא אשתלים מניה
קרבנא ולא אתעביד ביה דינא ובעא דא מעם קב"ה כמה
דבעא דיניה דיוסף לכמה דרין וכל מה דבעא בארח דינא בעא

ח) בא"ה כתבתי דאפשר דגלות מצרים היה לכפר גם על תרח ולכן א"ל שיתעסק באיוב שהו תרח בגלגול והשתא
א"ש ושם הארכתי אני בעוניי : ב) מ"כ ק' דסרי א"ל אל תשלח וכו' והא תעש לו מאומה אפי' מום ע"כ ואני בעוניי
אז' דהדברים עתיקים וע' מג"ע אופן קל"ג והרב בכללא חיבר ס' פלח הרמון ע"ז ואחריו ... מהר"י דוד בס'
צמח דוד עה"ת האריך פרשת וישב דל"ט ע"ב ומשם בהר"ה מא"ן :

ומההוא זמנא דאשתזיב יצחק ואתחלף קרבניה זמין ליה קב"ה
לההוא מקטרגא האי לחולקיה כמה ד"א הנה ילדה מלכה
גם היא וגו' את עוץ בכורו והכא מטא למיטל חולקיה עליה
מכל זרעיה דאברהם ולא יקרב בסטרא אחרא וכלא בדינא
אתא לגביה כמה דאיהו דן הכי אתדן בגין דאיוב מקריבי עיטא
דפרעה הוה וכד קם פרעה עלייהו דישראל בעא לקטלא לון ·
א"ל לא אלא טול ממונהון ושלוט על גופיהון בפולחנא קשיא
ולא תקטול לון · א"ל קודשא בריך הוא חייך בההוא דינא
ממש תהא דאין מה כתיב °ואולם שלח נא ידך וגע אל עצמו איוב ב'
ואל בשרו וגו' כמה דאיהו דן ביה אתדן · ואע"ג דבכל שאר
הוה דחיל לקב"ה · ת"ח מה כתיב אך את נפשו שמור ואתיהיב
ליה רשו למשלט על בשרא בגין רזא דכתיב °קץ כל בשר בא בראשית ו'
לפני ואוקמוה · בא לפני ודאי · ודא איהו °קץ כל בשר ולא שלח
רוחא · ואתמר דאיהו קץ דאתי מסטרא דחשך כד"א °קץ שם קמ"א ח' איוב כ"ח
לחשך ולכל תכלית הוא חוקר · ולכל בשרא בגין דאית קץ
אחרא ואקרי קץ הימין ודא איהו קץ אחרא מסטרא דשמאלא
דאיהו חשך וע"ד אתייהיב ליה רשו בעצמו ובשרו · (ג) ותסיתני
בו לבלעו · אי הכי לאו בדינא הוה אלא במימר ההוא
מקטרגא דאסית ליה ואסטי ליה · (ד) אלא כלא בדינא הוה
והכי אמר לו אליהוא °כי (ה) פעל אדם ישלם לו וכארח איש שם ל"ד
ימציאנו והכי הוה כמה דאתמר · (ו) כמה דאיהו גזר הכי
אתגזר עליה והאי דאמר ותסיתני בו לבלעו חנם · ותסיתני
לבלעו לא כתיב אלא ותסיתני בו ביה קיימא בדעתיה דאיהו
חשיב דהא תסיתני כמה דאמר °ועל עצת רשעים הופעת שם י'
(אמר איוב התפתית על מימר דההוא מקטרגא) · כגוונא דא
°ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו ויפתוהו ויכזבו לו לא כתיב תהלים ע"ח
אלא ויפתוהו בפיהם · בפיהם קיימא מלה דא דהא אתפתה
א"ר

ג) לא ס"ל כר"י פ"ק דחגיגה שאמר עבד שרבו מסיתין אותו וכו' ודוק היטב : ד) פירוש לא מבעיא שבנפשו בבדק אלא אפילו בהתחלה דהיינו ס"ד שאז כתפתה ח"ו היה בדין וז"ש אליהוא כי פועל וכו' פי' המקטרג שפועל בגופו הוא פוקדו עליו ומשלמו מכ"מ עד שאותו הפוקד כשלם וכלה ועוד וכאורח איש ימציאנו לפי דרכו ידעתי רמ"ז : ה) קפ' אפ' לרמוז כי פעל אדם ישלם לו ר"ת פועל שלך לפרעה אותו דין ממש ה' שלם לך ממונך לקח ויסרך מאי"ן : ו) פי' מעכשו תסכילשלא היה מפני הפיתוי שהרי הוא לא קטרג על איוב על מה שיען לפרעה · רמ"ז ;

א"ר אבא כלא הוא שפיר אבל הכי אוליפנא דתנן סליק ואסטין
וכי איהו יכיל לאסטנא אין · דהא איהו °מלך זקן וכסיל דכתיב ריש ויטב
°טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל ועל דא יכיל לאסטנא תיקונים קמ"א
לבר נש · מאי טעמא בגין דאיהו מהימן על עובדוי דבני נשא קהלת ד'
תא חזי האי בדינא דיחיד אבל בדינא דעלמא כתיב °וירד יי' ברא' י"א
לראות · ארדה נא ואראה דלא אתיהיב מהימנותא לא בידיה
בלחודוי דהא לא בעא לאובדא עלמא על מימר דההוא
מקטרגא דתיאובתיה איהו תדיר לשיצאה · מנלן · דכתיב °קץ איוב כ"ח
שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר לשיצאה כלא הוא חוקר ודא
איהו קץ כל בשר (א) בא לפני ודאי בגין לשיצאה ות"ח ויהי (ב)
היום ויבואו בני האלהים להתיצב על יי' כמה דאתמר וההוא
יומא קיימין תרין סטרין לקבלא בני עלמא כל אינון דאתיין קמי
קב"ה בתיובתא ובעובדין טבין אינון זכיין למהוי כתיבין לגביה
דההוא סטרא דאיהו חיים ואפיק תוצאות חיים ומאן דאיהו
מסטריה אכתיב לחיים · וכל אינון דאתיין בעובדין בישין אינון
כתיבין לההוא סטרא אחרא דאיהו מותא ואקרי °מות וביה שריא רס"א א'
מותא ובההוא יומא קיימין אלין תרין סטרין חיים ומות · אית
מאן דאכתיב לסטרא דחיים · ואית מאן דאכתיב לסטרא דמות
ולזמנין דעלמא שריא באמצעיתא אי קיימא חד זכאה בעלמא
דאכרע עלייהו כלהו קיימין ואכתיבו לחיים · ואי חד חייבא
אכרע עלמא כלהו אכתיבו למיתה · וההוא זמנא עלמא הוה
קיימא באמצעיתא וההוא מקטרגא בעא לאסטאה · מיד מה
כתיב השמת לבך על עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ וגומר ·
כיון דאשתמודע איהו בלחודוי מיד אתקיף ביה מקטרגא וע"ד
תנינן

א) ר"ל שהטעות פגמו בכל וז"ש לפני לפני ולפנים ולכן נגבר החסד והותיר שריד נח ובניו : ב) הטעם שנקרא ר"ה בשם היום היינו שבכל ה' ימי הבריאה לא נודעו כי לא היה אדם בעול' ויום הו' הוא לבדו נודע לאדם ועוד שבו התחלה מדה"ד לגמור ש"כ ונברא אדם וזכה העולם לשם מלא יי' אלהים וכשחטא נתעוררו הדינין נגדו ולכן נתייחד לדין · רמ"ז :

תנינן דלא אצטריך ליה לבר נש לאתפרשא מכללא דסגיאין
בגין דלא יתרשים איהו בלחודוי ולא יקטרגון עליה לעילא
דכתיב בשונמית °ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת לא בעינא (מלכים ב׳ ד׳)
לאפקא גרמי מכללא דסגיאין בתוך עמי יתיבנא עד יומא דא
ובתוך עמי בכללא חרא אשתמודע לעילא ׳ והכא איוב כיון
דאשתמודע לעילא ואתרשים מיד אתקיף ביה מקטרגא ואמר
החנם ירא איוב אלהים כל מאן דרחיל לך ואתקף לגו למגנא
עביד הלא אתה שכת בעדו ובעד וגו׳ ׳ אבל טול כל האי טבא
דאנת עבד ליה ומיד אם לא על פניך יברכך ישבוק לך ויתדבק
בסטרא אחרא דהא השתא בפתורך איהו אכיל סליק
פתורך מניה ונחזי ממאן איהו ובאן סטרא יתדבק מיד ויאמר
יי׳ אל השטן הנה כל אשר לו בידך לאחזאה דדחילו דאיוב
לגביה דקב״ה הוה לנטרא עתריה ומהכא אוליפנא דכל אינון
דדחלין ליה לקב״ה על עותרייהו או על בנייהו לאו איהו דחילו
כדקא יאות ועל״ד קטרג ההוא מקטרגא ואמר החנם ירא איוב
אלהים ׳ הלא אתה שכת בעדו וגו׳ מעשה ידיו ברכת ועל דא
איהו דחיל לך ואתייהיב ליה רשו לקטרגא ביה ולאחזאה דלא
פלח איוב לקב״ה ברחימו דכיון דאתנסי נפק מארחא ולא קאים
בקיומיה מה כתיב בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו לא חטא
בשפתיו אבל ברעותיה חטא ולבתר חטא בכלא ׳
ואי תימא דלא אתנסי בר נש הא כתיב יי׳ צדיק
יבחן וגומר ׳ ובגין כך אתנסי איוב ואף על גב דלא קאים
בקיומיה כדקא יאות לא נפק מתחות רשותא דמריה לאתדבקא
בסטרא אחרא וכמה הוה ההוא נסותא דיליה תריסר ירחי
שולטנותא דההוא סטר׳ אחרא כמה דתנינן דינא דחייביא בגהינם
תריסר ירחי ובגין דלא אתדבק בסטרא אחרא כתיב °ויי׳ ברך את (איוב מ״ב)
אחרית

אחרית איוב מראשיתו ר״ש אמר האי דאיוב לאו נסותא איהו (נ״פס קפ״א ע״ב)
דקב״ה כנסותא דשאר צדיקייא דהא לא כתיב והאלהים נסה
את איוב כמה דכתיב והאלהים נסה את אברהם · דאברהם (ברא׳ כ״ב)
איהו בידיה אקריב לבריה יחידאי דיליה לגבי קב״ה ואיוב לא
יהיב כלום ולא מסר ליה לקודשא ב״ה כלום ולא אתמר ליה
דהא גלי קמיה דלא יכיל לקיימא ביה אבל אתמסר בידא
דמקטרגא ובדינא דקב״ה אתעביד וקב״ה אתער דינא (כדינא)
דא לההוא מקטרגא לגביה הה״ד השמת לבך על עבדי איוב
וגו׳ פתח ואמר (א) ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה מקץ (שם ד׳)
ימים ולא מקץ ימין איהו דחה לקץ ימין ואתקריב לקץ ימים והא
אוקימנא ואתה לך לקץ ואמר דניאל לאן קץ לקץ הימין או לקץ (דניאל י״ב)
הימים עד דא״ל לקץ הימין וע״ד דוד דחיל ואמר הודיעני יי׳ (תהלי׳ ל״ט)
קצי ומדת ימי מה היא או לקץ הימים או לקץ הימין והבא מה
כתיב ויהי מקץ ימים ולא מקץ ימין · ובג״כ לא אתקבל קרבניה
דהא מסטרא אחרא הוה (כ״א) ת״ח מה כתיב והבל הביא גם הוא
מאי גם הוא לאסגאה דא בדא קרבניה לקב״ה הוה כלא ועקרא
דקרבנא דקב״ה ויהב חולקא לסטרא אחרא כד״א ומחלביהן
וקין עקרא עבד מקץ ימים רזא דסטרא אחרא ויהיב חולקא
לקב״ה וע״ד לא אתקבל · באיוב מה כתיב והלכו בניו ועשו
משתה וגו׳ ויהי כי הקיפו ימי המשתה וגו׳ ושלחו וקראו לשלשת
אחיותיהם לאכול ולשתות עמהם ובמשתיא בכל יומא מקטרגא
שכיח ולא יכיל ליה · מנא לן דכתיב הלא אתה שכת בעדו
ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב ולעולם לא יהיב חולקא
כלל לגביה דהא (כ״א תח) כתיב והעלה עולות מספר כלם · עולה
סלקא לעילא לעילא ולא יהיב חולקא לסטרא אחרא דאלמלא
יהב ליה חולקא לא יכיל ליה לבתר וכל מה דנטל מדיליה נטל
ואי תימא אמאי אבאיש ליה קב״ה · אלא דאלמלא יהב ליה חולקא

יפני

א) בראשית כ״ד ע״א וס״ב ע״ב :

יפני ארחא ויסתלק מעל מקדשא וסטרא דקדושה אסתליק
לעילא לעילא ואיהו לא עבד כן ועד קב"ה תבע בדינא תא חזי
כמה דאיהו אתפרש ולא אכליל טוב ורע איהו דן ליה בההוא
גוונא יהיב ליה טוב ולבתר רע ולבתר אהדריה לטוב דהכי
אתחזי לבר נש למנדע טוב ולמנדע רע ולהדרא גרמיה לטוב
ודא איהו רזא דמהימנותא · תא חזי איוב מעבדי פרעה הוה ודא
שמות ט' הוא דכתיב ביה °הירא את דבר יי' מעבדי פרעה תא חזי דלא
בעא קב"ה לאעקרא איוב מאתריה דאיהו הוה מכסי (נ"א כולא
בעא קב"ה לאעקרא מאתרייהו איוב הוה מכסה (נ"א איוב חכים הוה)
על פרעה כיון (ב) דאתחלש עבד נוקמין לפרעה) אמר ר"ש השתא
אית לגלאה רזין דאינון מתדבקין לעילא ותתא מה כתיב בא
אל פרעה · לך אל פרעה מבעי ליה מאי בא · אלא דעייל
ליה קב"ה (ג) אדרין בתר אדרין לגבי תנינא חדא עלאה תקיפא
דכמה דרגין משתלשלי מניה ומאן איהו רזא דתנין הגדול ומשה
דחיל מניה ולא קריב אלא לגבי אינון יאורין ואינון דרגין דיליה
אבל לגביה דחיל ולא קריב בגין דחמא ליה משתרש בשרשין
עלאין כיון דחמא קודש' ב"ה דדחיל משה ושליחן ממנן אחרנין
יחזק' כ"ט לעילא לא יכלין לקרבא לגביה אמר קב"ה °הנני עליך פרעה
מלך מצרים התנין הגדול הרובץ בתוך יאריו · וקב"ה אצטריך
לאגחא ביה קרבא ולא אחרא כד"א אני יי' ואוקמוה רזא דחכמת'
דהתנין הגדול הרובץ בתוך יאריו לאינון מארי מדין דידעין
ברא' א' ברזין דמאריהון · פתח ר"ש ואמר °ויברא אלהים את התנינים
הגדולים ואת כל נפש החיה הרומשת אשר שרצו המים למיניהם
האיקרא אוקמוה ליה אבל ויברא אלהים את התניני' הוא רזא דא
לויתן

ב) משמע שיסורי איוב היו בשעה שהתחילו מכות מצרים וק' דתנן בעדיות משפט מצרים יב"ח וגם משפט איוב יב"ח כמלה ביא"מ כבר איוב נתרפא ולא כן משמע בדרז"ל וכו' דקאמר עביד נוקמין לפרעה על פרעה גופיה קאי והוא טביעת הים א"ס (וכ"כ רבינו האר"י ז"ל כי כשהיו ישראל עוברים בים השיתו לפ' ואיוב עיין בל"ת בשלח דפום וכ"י ויש ט"ס ועיין לקמן דף קפ"ד וכפי' הרמ"ז כ"י שם דמסכים לזה ותריץ יתיב מ"ש בזהר פנחס דף רל"א דבר"ה ה"ה עש"ב מא"ן) :

ג) חדרים לפנים מחדרים כמדרגות החיצונות (עד לנגד הריך דקליפה הרש"ב) :

(א) לויתן ובת זוגו °תנינם חסר כתיב בגין דקטל לנוקבא וסלקא קע"ו כ'
קודשא ב"ה לצדיקיא ואוקמוה התנים הגדול תשע יאורין אינון
דאיהו רביץ בינייהו וחד יאורא איהו (ב) דמימוי ישביכין וברכאן
דמימין דגנתא נפלין ביה תלת זמנין בשתא וכד תרין זמנין
מתברך ההוא יאורא ולא כ"כ וכד חד לאו הכי והאי תנינא
טאל בההוא יאורא אתתקיף ואזיל ושאט עאל גו ימא ובלע
נונין לכמה זינין ושליט ותב לההוא יאורא אלין תשע יאורין אזלין
וסלקין וסחרניה כמה אילנין ועשבין לונייהו יאורא קדמאה
נפקא מסטרא שמאלא בחד צנורא דנגיד ונפיק תלת טפין
וכל טפה וטפה אתפרש לתלת טפין וכל טפה וטפה אתעביד
מניה יאורא חד ואלין אינון תשעה יאורין דמתתקפין ואזלין
ושטאן וסחרן בכל אינון רקיעין ממה דאשתאר מאינון טפין כד
סיימין למיפק אשתאר טפה חדא דנפקא בשכיכו נפל בינייהו
ואתעביד מניה יאורא חדא האי יאורא איהו ההוא דאמרן
דאזלא בשכיכו האי יאורא כד ההוא נהר דנגיד ונפיק אפיק
טפין אחרנין דברכאן (ס"א דכיכאן) מסטרא דימינא מה דאשתאר
מאינון טפין אשתאר טפה חדא בשביכו מאינון ברכאן ונפל
בההוא יאורא דאיהו שכיך והאי איהו יאורא דעדיף מכלהו
כד נפקין ומתפרשן אינון ארבע נהרין דנפקין מגנתא דעדן ההוא
דאקרי פישון נפיל בההוא יאורא ואתכליל ביה וע"ד מלכות
בבל אתכליל בהאי ופישון איהו מלכות בבל מיאורא דא
אתזנו (ג) ואתמליין כל אינון יאורין אחרנין בכל יאורא ויאורא
אזלא ושאט חד תנינא ואינון תשע וכל חד וחד נקיב נוקבא
ברישיה כמה דאת אמר °שברת ראשי תנינים וגו' ואפילו האי תהלים ע"ד
התנין הגדול הכי הוא בגין דכלהו נפחין רוחין לגבי עילא
ולא לתתא כתיב בראשית ברא אלהים וכתיב ויברא אלהים
את

א) פי' אריך דכורא דקליפה ונוקביה ופי' מק"מ הרמ"כ : ב) דמימוי בזקנים מלך הזקן ורחמים : ג) תקונים נ"א :

את התנינים הגדולים בכל עובדא דאינון עשר אמירן קיימין לקבלייהו אינון עשר יאורין · וחד תנינא מתפרפרא (ס״א מתפרסא) ברוחא לקבל כל חד וחד ועל דא חד לשבעין שנין מזדעזעא עלמא בגין דהאי התנין הגדול כד איהו סליק סנפירוי ואזדעזע כדין כלהו מזדעזען באינון יאורין וכל עלמא מזדעזעא וארעא מתחלחלת וכלהו כלילן בהאי תנין הגדול · והארץ היתה תהו וגו׳ אמר ר׳ שמעון עובדא דבראשית חבריא לעאן ביה וידעין ביה אבל זעירין אינון דידעין לרמזא עובדא דבראשית ברזא דתנין הגדול ועל דא תנינן דכל עלמא לא משתלשלא אלא על סנפירוי דדא תא חזי והארץ היתה תהו ובהו וגו׳ תנינן היתה ואוקימנא בגין דבהאי יאורא קדמאה דקאמרן כד האי התנין הגדול עאל ביה כדין אתמלייא ושטיף ודעיך ניצוצין דאתלקטו באינון עלמין דאתחרבו בקדמיתא אינון תנינין אחרנין דקאמרן הוו ולא הוו · אמאי · בגין דאתחלש חילייהו דלא (ד) יטשטשון עלמא בר לשבעין שנין חד זמנא ואינון אתתקפו בחילא דההוא תנין הגדול והאי איהו בלחודוי לאתתקפא · ואלמלא נוקביה קיימת לגביה לא יכיל עלמא למסבל לון (וכג״כ) עד דלא קטל קב״ה לנוקבא הארץ היתה תהו (וכהו) תהו היתה · ולבתר דקטל לה הוה בהו שראת לאתקיימא וחשך על עד לא הות נהירא ברז׳ מ׳ ה׳ עובדא דעבד מה עבד קב״ה מחץ רישיה דדכורא לעילא ואתכפי׳ בגין דהא תהומא לתתא לא הוה נהיר מ״ט לא הוה נהיר בגין דהאי התנין הגדול הוה נשיב רוחא על תהומא ואחשיך ליה ולא מפרפרא לתתא ועבר (נ״א ועכ״ד) רוחא אחרא דלעילא ונשב (נ״א דנסב) ובטש בההוא רוחא ושכיך ליה ההוא ד ורוח אלהים מרחפת על פני המים והיינו דתנינן דקב״ה בטש רוח׳ ברוח׳ וברא עלמא ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור נהיר נהירו דלעילא ובטש

על

ד) יתרסו. העולם לעיל כ׳ז ע״ב :

על גבי רוחא דנשיב ואסתלק מעל תהומא ולא חפא ליה · כיון
דתהומא אתנהיר ואיהו אסתלק כדין הוה נהיר · דא נהיר על
רישיה ומייא הוו נפקי מגו (א) אפותיה ורוחא נשיב לעילא ונהיר
מנהירו דא עד דהוה נחית נהוריה מנצנצא לשבעין ותרין נהרין
דשמשא כיון דאינון נהורין אתרשימו בגו שמשא לתתא הוו
קס"ח ה' חייביא דעלמא ידעין בהו והוו פלחין לשמשא · כיון דאסתכל
קב"ה באינון חייביא סליק נהוריה וגניז ליה · אמאי גניז ליה בגין
דההוא תנין הוה סליק ונחית ובטש באינון יאורין עד דגנז ליה
ולא אתגלייא וזרע ליה זרועא בחד צדיק דאיהו גננא דגנתא
וזרועא דזרע בגנתא בגניזו בטמירו דהאי אור איהו כד האי
התנין הגדול חמי דצמח בגנתא זרועא דאור דא כדין אתער
לסטרא אחרא לההוא נהר דאקרי גיחון · ואתפלגו מימוי דהאי
גיחון חד שבילא דיליה איהו אזיל גו ההוא זרועא דאצמחא גו
גנתא ואנהיר ביה ברבו דזרועא דא ואקרי גיחון · ומגו ההוא
רבו דזרועא דא אסתלק לרבו שלמה מלכא כד אסתלק למלכו
מלכים א' א' דכתיב והורדתם אותו אל גיחון · וכתיב ומשח אותו שם · שם
ולא באתר אחרא בגין דהוה ידע דוד מלכא דא · ומימוי אחרנין
אסתלקו למלכו אחרא ודא איהו מלכו דאיהו תקיפא · והאי
התנין הגדול אתער ליה ואסתלק סנפירוי דהאי תנין בההוא נהר
דאתתקפא ביה · וכל אינון שאר יאורין כלהו סלקין ונחתין
בתקפא דהאי התנין הגדול ותב ועאל לההוא יאורא שכיכא
ואשתכך ביה · וכדין כד ההוא אור אתגניז לנטלא ליה ההוא
גננא דקאמרן כדין נפק חשך קדמאה ובטש על רישיה בההוא
נוקבא דאתמתחא ביה ואתפרש חד חוטא בין ההוא נהירו
בראשית א' דאור דא דאתגניז ובין ההוא חשוכא דחשך דא דכתיב ויבדל
אלהים בין האור ובין החשך · האי תנין תב בההוא פרישו דהאי
חוטא דאפריש ואפריש לאינון (נ"א בין אינון) יאורין גו חשוכא
ואתפרשו נונין לזנייהו אלין מאלין בההוא פרישו · וכד אתפרשו

א) פי' ה' גבורות דהיו עולים בסוד מיין נוקבין ממלכות ועיין מק"מ פי' הכל · הרש"ב :

מיין עלאין קדישין כל אינון יאורין אתפרשו ועאלו לגו ההוא
יאורא שכיכא דאתבריר מכלהו ונפקין ועאלין ביה תלת זמנין כלק קנ׳ו
ביומא · וכל אינון נונין דמגדלן גו אינון יאורין פרישן אלין מאלין
ואקרון לילות ואלין אינון ראשין לכל אינון נונין דנפקין לבר ·
ואלין שלטין על כלהו ואלין אקרון בכרי מצרים ומהכא אתבדרו
לבר בוכרין וכלהו אתזנו משקיו דאינון יאורין · והאי התנין
הגדול שלטא על כלהו · וכלא בפרישו דמיין עלאין דכתיב ויהי
מבדיל בין מים למים ואתרשימו מיין קדישין עלאין ואתפרשו
לעילא ומיין תתאין אתפרשו כלהו אלין מאלין קדישין ודלא
קדישין וע״ד אקרון מלאכין עלאין פרישן בגין דאתפרשו אלין
מאלין לזנייהו · ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע
זרע רזא דא כד האי התנין הגדול הוה נשיב רוחא בההוא
נוקבא ומרפרפא לגבי עילא כל אינון עשבין הוה מהפך לון
ליבישו עד דרוחא אחרא נשב בההוא רוחא ושכיך ליה לתתא
ועשבין צמחו כמלקדמין ושלטין ומשבחן ואודן קמי קב״ה ·
מסטר שמאלא לגו יאורא שכיכא נפקין בעירין לזנייהו ואזלין
למקרב לגבי דאינון עשבין ולא יכלין ותבין לאתרייהו כל אלין
יאורין אזלין ושאטין עם ההוא תנינא דשליט בהו וסחרין לאינון
עשבין ולא יכלין · בר לזמנין דרוחא עלאה לא נשיב ואיהו
מרפרפא רוחא בההוא נוקבא דלעילא כמה דאוקימנא · כדין
שליט ההוא רוחא על אינון עשבין ויאורא שכיכא תב לאתריה
וסלקא ונחתא · ובגין דמימוי שכיכין אזיל בשכיכו והאי התנים
הגדול סלקא לגבי אינון יאורין ועשבין כלהו מגדלן סחרניה
דההוא יאורא שכיכא ואלין (נ״א ואינון) מגדלין בכל עיבר כדין
סלקין ההוא תנינא ואתרבי בינייהו ותב לכל אינון יאורין · ויאמר
אלהים יהי מאורות ברקיע השמים דא איהו נחש בריח אמאי
בריח בגין דסגיר לתרין סטרין ולא נפיק לעלמין אלא חד זמנא
ליובלא ובספרי קדמאי דא נחש עקלתון דאיהו בעקימו תדיר
ואייתי לווטין על עלמא כד האי קם אתבר תוקפיה
דההוא

דההוא תנינא ולא יכיל למיקם עד דאביד נשמיה בגין דקב"ה כפיף ליה גו ימא כד עאל לגביה ואיהו דרך על תקפיה דימא ותקפיה דימא דא איהו תנינא כד"א °ודורך על במותי ים וכד איוב ט'
האי נחש קם כדין מה כתיב °והרג את התנין אשר בים דא ישעי' כ"ז
איהו התנין הגדול וע"ד כתיב הנני עליך ודא נחש איהו מארת בלווטין לכלא בגין דאיהו תקיפא עליה בתקפיה דההוא נהר רברבא דאקרי חדקל והא אוקימנא ההוא נחש איהו ביבשתא כד נפקין דא בדא דא דביבשתא אתתקף תדיר בגין דכל ארחוי ותקפוי ביבשתא איהו ואכיל ארעא ועפרא תדיר כד"א ועפר תאכל כל ימי חייך דא גדיל בעפרא ודא גדיל במיא נחש דאתגדיל במיא לאו תקיפא כהאי דאתגדיל ביבשתא וע"ד כתיב מארת חסר דדא אזדמן לגבי ההוא דמיא ואע"ג (ודא לא) דאזדמן לגביה לא אגח לגביה אלא קב"ה בלחודוי דקטיל ליה מגו ימא כמה דאוקימנא בגין גסות רוחא דביה כד"א °אשר אמר יחזקאל כ"ט
לי יאורי וגו'

ועבר יי' לנגוף את מצרים וגו' תנא א"ר יוסי האי קרא קשייא וכי וראה את הדם ואח"ך ופסח דמשמע דסימנא הוא דעביד ואי תימא בגין דמא דאיהו מצוה אמאי לבר ואמאי בתלת דוכתי דפתחא והא כתיב °הוא גלי עמיקתא וגו' ומ"ט דני"ל ב'
בעא דאתגלייא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות אלא תנא כתיב °וירא יי' וינאץ וכתיב °וירא יי' כי רבה רעת האדם בארץ דברי' ל"ב בראשית ו'
ותנינן לא אתחזי אשגחותא דלעילא אלא כד אתחזי לתתא עובדא דאתעבידו עובדא מניה וע"ד (נ"א ועד דעבדין עובדא לתתא) לא משגיחין לאבאשא בר הרהורא דע"ז דכתיב °השמרו לכם פן דברי' י"א
יפתה לבבכם ומדאתעביד עובדא אשגחותא דלעילא אתער ובגין כך כלא בין לטב בין לביש בעובדא תלייא מלתא א"ר יוסי כל שוקי מצרים מליין טעון הוו ועוד דבכל ביתא וביתא הוו שכיחי זינין דמקטרי בחרשייהו באינון כתרין התאין דלתתא ומתערין רוח מסאבא בגווייהו ורזא דמלה תנא כתיב ולקחתם

אגודת

אגודת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל
שתי המזוזות · אגודת אזוב למה · בגין לבערא רוח מסאבא
מבינייהו (נ"א האי קרא קשייא וכי וראה את הדם ואח"ך ופסח
דמשמע דסימנא הוא דעביד אמאי והא כלא גלייא קמי קב"ה
וכתיב הוא גלי עמיקתא ומסתרתא אלא תנא כתיב וירא יי' וינאץ
וגו' וכתיב וירא יי' כי רבה רעת וגו' ותנינן לא אתחזי אשגחותא
לעילא אלא כד אתחזי לתתא עובדא ומדאתעבד עובדא
אשגחותא לעילא אתער ובגין כך כלא בין לטב בין לביש
בעובדא תליא מלתא · ולקחתם אגודת אזוב וגו' (א) אגודת אזוב
למה ומ"ט בעא דאתגלייא דמא על המשקוף ועל שתי המזוזות
א"ר יוסי כל שוקי מצרים מליין טעוון הוו ובכל ביתא וביתא
הוו שביתי זינין דמתקטרין בחרשייהו באינון כתרין תתאין דלתתא
ומתערין רוח מסאבא בגווייהו ועל דא אגודת אזוב בגין לבערא
רוחי מבינייהו ולאחזאה בפתחייהו) בהני תלת דוכתי מהימנותא
שלימתא חד הכא וחד הכא וחד בגווייהו · ובגין כך ופסח יי'
על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף משום (ב)
דרחמי שמא קדישא רשים על פתחא א"ר יהודה אי הכי אמאי
דמא דהא תנינן חוור וסומק וחד דכליל ביני גווני א"ל תרי דמי
הוו חד דמילה וחד דפסחא · דמילה רחמי · דפסחא דינא · א"ר
יהודה לאו הכי אלא כמה דאוליפנא דאחזר ההוא דמא קב"ה
לרחמי כאילו הוו חוור בגו גווני הה"ד ואעבור עליך ואראך יחזקאל ט"ז
מתבוססת בדמיך ואמר לך בדמייך חיי וגו' ואע"ג דהוה סומקא
אתחזר לרחמי דכתיב בדמיך חיי ובג"כ רשים פתחא בתלת
סטרין חד הכא וחד הכא וחד בינייהו תאני ר' חזקיה תרין דמי
אתחזו לקבל תרי כתרי דאתחזו (נ"א דאתערו) לעילא בההיא
שעתא · אמר רבי יוסי חד כתרא דכלילא בתרין סטרין טמירין
ברחמי

א) מ"כ שהמוליך עמו סוד"ה הורינהכו שלא יזיקהו כשוף והאר"י זלה"ה אמר שטוב להיות תמיד על השלחן · ב) פי' בס הסוי"ה הרשום בר"ת הפתח ולא יתן המשחית דהיינו ה' כתר רחל וי"ה הוא בת"ת ובסוד נה"ת כנודע הרמ"ז.

ברחמי ודינא · א"ר אבא בכמה אתרין חס קב"ה על בנוי עבד ב"נ ביתא וקב"ה א"ל (א) כתוב שמי ושוי לפתחך ואת שרי לגו ביתא ואנא איתיב לבר בפתחך לנטרא לך והכא אמר (ב) רשים על פתחא רזא דמהימנותא דילי ואת שרי לגו ביתך ואנא נטיר לך לבר דכתיב ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר וכתיב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות ופסח יי' על הפתח ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף · תו א"ר אבא כגוונא דשמא קדישא ה' עבדו בההוא שעתא מה שמא קדישא אתחזר בהאי שעתא דינא אוף הכא אתחזר דהאי דמא בהאי שעתא דינא דכתיב וראה את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות רשימא דכלהו סומקא לאתחזאה דהא אתחזר בדינא למעבד נוקמין ורזא דמלה כגוונא דהוי לעילא בההוא שעתא כך בעי לאתחזאה לתתא אי רחמי רחמי ואי דינא דינא דהה"ד וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגו' ולזמנא דאתי כתיב °מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה דזמין לאחזאה (נ"א לאתחזרא) כלהו דינא למעבד נוקמין · ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר · מאי טעמא · משום דתנינן אמר רבי יצחק (אמר רבי ירמיה) לא לבעי ליה לאיניש למיזל בשוקא ולאשתכחא בשוקא בזמנא דדינא תליא במתא דכיון דרשותא אתייהיב למחבלא מאן דפגע ביה אתזק והכא משום דדינא אשתכח לא בעיא לנפקא לבר · תניא אמר ר' יוסי בההוא ממש דאשתכח דינא למצראי בההוא ממש אשתכח רחמי לישראל הדא הוא דכתיב

°ישעיה ס"ג

וראיתי

א) פ"ס מזוזה הנעולה אדני שהוא הנקרא שם ה' מפני שהוא ית' נק' וגם ידוע ששם אדני במילואו עולה תרנ"א וזהו כתוב שמי ושוי לפתחך • (א"ה בע"ז פ"א מכונו של עולם מלך יושב מבפנים ועבדיו משמרין אותו מבחוץ אבל הקב"ה עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ שנא' ה' ישמור צאתך ובואך וכן בירושלמי אנא שדרית לך מרגניתא אטימטון ואת סדר לי וכו' א"ל אתה שלחת לי דבר שצריך שמירה אני שולח לך דבר שמשמרך ו"ל הרמב"ם בפ"ה מה' תפלין ומזוזות אבל אלו שכותבים שמות המלאכים וכו' הרי הם בכלל מי שאין לו חלק לעה"ב שאלו הטפשים לא די להם שבטלו המצות אלא שעשו מצוה גדולה וכו' כאלו הוא קמיע של הניית עצמן כמו שעלה על לבם הסכל שזה דבר המהנה בהבלי העולם ומה שקשה על לשון זה מדברי חז"ל שזכרנו ומפנחות פ' הקומץ דל"ג עיין מ"ש הכ"מ ומ"ש הזוהר בכאן מסייע לתי' הב' של הרב ב"מ) : ב) כי המזוזה צריך בכתיבה אור תמידי לקבוע מזוזה אבל כאן כעין האות ורושם לפי שעה :

וראיתי את הדם ופסחתי עליכם ׳ וכן תנא בכל אינון כתרין
קדישין דלעילא כמה דאשתכח דינא אשתכח רחמי וכלא בשעת׳
ישעיה י״ט חדא ׳ תני רבי חזקיה כתיב ונגף יי׳ את מצרים נגוף ורפא ׳
נגוף למצרים ורפא לישרא׳ ׳ מאי ורפא ׳ ממאי שנימולו צריכים
רפואה ותנא באותה שעה שנגפו מצראי באותה שעה נתרפאו
ישראל דתניא אמר רבי יוסי (אמר רבי חזקיה) מ״ד ופסח יי׳
על הפתח ׳ מאי על הפתח ׳ ופסח יי׳ עליכם מבעי ליה ׳ אבל
על הפתח על הפתח ממש זהו פתח הגוף ׳ ואי זהו פתח הגוף
הוי אומר זו מילה ׳ רבי שמעון אמר בשעתא דאתפלג ליליא
וכתרא קדישא אתער לגבה (נ״א אתערב בה) דכורא ׳ ומאן דכורא
חסד עלאה דמשמע דדא בלא דא לא סלקא ובגין דא ׳ דא
מחי ודא מסי וכלא בשעתא חדא וכתיב ופסח יי׳ על הפתח
על הפתח הידוע ׳ מאי הפתח משום דאיהו פתחא ומשיכא
דרוחא וגופא ׳ ותא חזי עד לא אתגזר אברהם הוה אטום וסתום
מכל סטרוי ׳ מדאתגזר אתפתח מכלא ולא הוי אטים וסתים
בראשית י״ח בקדמיתא והיינו רזא דתנינן והוא יושב פתח האהל משום
דאתגליא יו״ד ׳ מאי קא מיירי אלא אמר ר׳ יצחק דהוא אשרי
בגלויא דא חסר בצדק ודא הוא פתחא דמשכנא עלאה קדישא
משמע דכתיב האהל האהל הידוע ׳ א״ר אלעזר כד אתגלייא
האי יו״ד אתבשר (נ״א אתבסס) ואתברך בפתח האהל דהיא צדק
לאתבסמא בחסד הה״ד כחם היום דהוא שעתא דשלטא חסד
חולקא דאברהם ׳ ומ״ל דהאי פתח האהל אתבסם לקבליה
שם כ״ד דאברהם דכתיב ויי׳ ברך את אברהם בכל דאתבסם בחס״ד
מדאתגלייא יו״ד א״ר אבא והוא יושב פתח האהל כמה דכתיב
ויי׳ ברך את אברה׳ בכל דדא הוא פתחא קדישא כתרא עשיראה
כחם היום כמה דאתייהיב ליה כתרא דחסד הה״ד כחם היום
כמה דיתיב בהאי כך יתיב בהאי דלא סליק האי בלא האי ד״א

ועבר

ועבר יי׳ לנגוף את מצרים · מאי ועבר דעבר על שורי דינא דכתרין (נ״א דקטרין) דהוו מתקשרי בכתרין אחרנין דלעילא וישרא להו מקיומיהון ועבר על ארחוי בגין למעבד בהו דינא ולנטרא להו לישראל וכדין הוא כל ועבר ועברתי ויעבר דקודשא ב״ה אעבר על כל ארחוי או לדינא או לרחמי׳ הכא ועבר בגין למעבד דינא התם ויעבר בגין לרחמא:

ויהי בחצי הלילה ויי׳ הכה כל בכור וגו׳ (כתיב ואני תפלתי לך יי׳ עת רצון וגו׳) רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי מאושא ללוד והוה רבי חייא רכיב בחמרא · אמר רבי יוסי נתיב הכא ונצלי דהא מטא זמנא דצלותא דמנחה ותנינן לעולם יהא אדם זהיר בצלותא דמנחה · אמאי זהיר משום דהיא שעתא דתליא דינא ובעי בר נש לכוונא דעתיה · נחת רבי חייא וצלי עד דהוו אזלי נטה שמשא למיעל אמר רבי חייא לרבי יוסי אמאי את שתיק אמר רבי יוסי מסתכל הוינא בדעתאי דלית עלמא מתקיימא אלא על רישיהון דעמא אי רישי עמא זכאין טב לעלמא טב לעמא ואי (א) לא זכאין ווי לעלמא ווי לעמא אמר ר׳ חייא ודאי כך הוא מנלן דכתיב ראיתי את כל ישראל נפוצים על ההרים כצאן אשר אין להם רועה ויאמר יי׳ לא אדונים לאלה ישובו איש לביתו בשלום · ישובו ישבו מבעי ליה · לביתו בביתו מבעי ליה דהא באתרייהו קיימי לא הכי תנינן אי רישא דעמא לא זכי עמא מתפסן בחוביה מנלן דכתיב ויאמר דוד וגו׳ הנה אנכי חטאתי ואנכי העויתי ואלה הצאן מה עשו · דוד חב וישראל סבלו ואי רישא דעמא מתפס בחוביה עמא משתזבן דהא דינא לא שריא עלייהו דכתיב ויאמר יי׳ לא אדונים לאלה כלומר (נ״א אם אלו לא הוו רישין לעמא מהאי ארחא ישובו איש לביתו בשלום בלהו משתזבן אי רישיהון מתפסן ואפילו יהושפט אתגזר עליה לאתענשא משום דאתחבר באחאב אי לאו ההוא צווחא

ד״ה ב׳ י״ח (in margin beside "כך הוא מנלן דכתיב ראיתי")

שמואל ב׳ כ״ד (in margin beside "עמא מתפסן בחוביה")

דכתיב

א) וזהו סמיכות חטאת הקהל הוא אשר נשיא יחטא והרי הוא כמבואר מא״ן (ובסנהדרין דצ״ח א׳ אין בן דוד בא עד שיכלו כל שופטים ושוטרים (רצ״ס כמבו׳ שבת קל״ט א׳) מישרא׳ וכוונת המאמר כתוב בזהר לפנינו דלית עלמא מתקיימא וכו׳ ב״י

מלכים ג׳ כ״ב דכתיב °ויצעק יהושפט עד דהוו אזלי רמש ליליא אמרו מה נעביד אי ניזיל חשך ליליא אי נתיב דחלא הוא סטו מארחא יתבו תחות אילנא חד ויתבו והוו אמרי מלי דאורייתא ולא דמיכו בפלגות ליליא חמו חד אילתא דעבר קמייהו והורת צוחרת ורמיאת קלין שמעו קמו רבי חייא ורבי יוסי ואזדעזעו שמעו חד קלא דמכרזא ואמר מתערין קומו ניימין אתערו עלמין אזדמנו לקדמות מריכון (דהא קלא נפק דכאיב אילתא דלעילא ותתא
תהלים כ״ט דכתיב °קול יי׳ יחולל אילות ויחשוף יערות) דהא מריכון נפיק לג״ע דאיהו היכליה לאשתעשעא עם צדיקייא דכתיב ובהיכלו כלו אומר כבוד אמר ר׳ חייא השתא פלגו דליליא ממש וקלא דא הוא קלא דנפק וכאיב אילתא דלעילא ותתא דכתיב קול יי׳ יחולל אילות זכאה חולקנא דזכינא למשמע דא ותא חזי רזא
ויל״ה קע״ו דמלה בשעתא דקב״ה אתחזי על *גנתא כל גנתא אתכנש ולא מתפרש מעדן ומהאי עדן מבועי נפקין לכמה ארחין ושבילין
קע״ג והאי גנתא אתקרי צרורא *דחיי דתמן מתעטרין צדיקיא מנהירו דעלמא דאתי ובהאי שעתא קודשא ב״ה אתגלי עלייהו (ס״א בשעתא דקב״ה אתער בגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקיא כרוזא נפיק וקרי עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני יזלו בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו מאי ויאכל פרי מגדיו אלין קרבנין דאתקרבו קמיה מנשמתיהון דצדיקיא דהאי בפלגות ליליא בשעתא אחרא שאר קרבנין ממש) יתבו ר״ח ורבי יוסי אמר ר׳ יוסי בכמה זמנין שאילנא האי דכתיב ויהי בחצי הלילה ויי׳ הכה כל בכור בארץ מצרים אמאי לא הוה ביממא דיתגלי לכלא פרסומי ניסא ואמאי מיתו כל אינון חלשי דבתר רחייא ואינון טליי׳ דבני עאנא ולא מיתו מלכי ופרדשבי וגוברי מגיחי קרבא כמה
מלכים ב׳ י״ט דהוה בסנחריב דכתיב °ויצא מלאך יי׳ ויך במחנה אשור וגו׳ ותנינן כלהו מלכין בני מלכין (ב) רופינוס ופרדשבי התם

אתחזי

ב) ה״ס תרגום ויכוהו פרי מוהב ויזיו סם וזוו תמן רופילין ולכד חמם מלות חים וכלזון רופילין מדכית ממלך פי׳ המעריך מםנים וסריס למלך :

אתחזי גבורתא דחד שליחא דיליה יתיר מהאי דהוה יאות
למהוי דיליה יתיר · אמר ליה יאות שאלת ואנא לא שמענא
מידי בהאי ולא אימא · אבל הא זכינא לכל האי וארחא אתתקן
קמן · אנא שמענא דרשב"י מדכי שוקין דטבריה ניזיל גביה ·
יתבו עד דהוה נהיר יממא · כד סליק נהורא קמו ואזלו · כד
מטו גביה אשכחוהו דהוה יתיב וספרא דאגדתא בידיה · פתח
ואמר °כל הגוים כאין נגדו מאפס ותהו נחשבו לו · כיון דאמר ישעי' מ'
כל הגוים כאין נגדו למה כתיב מאפס ותהו נחשבו לו · אלא
אוליפנא דעתייהו דכל עמין דעלמא דמהימנותא דילהון הוא
כאין דלא אדבקו עלאין ותתאין ושויין לקבלייהו מהימנותא
דשטותא · אבל מאפס ותהו נחשבו לו (א) כהאי עלעולא דסחרא
(ס"א דפרחא) ברוחא ומתגלגלא בקיטא בריקניא הה"ד °וכל דארי דניאל ד'
ארעא כלא חשיבין · עוד פתח ואמר בראשית ברא אלהים את
השמים ואת הארץ את דא ימינא דקב"ה ואת דא שמאלא
אוליפנא דסטא קב"ה ימיניה וברא ית שמיא וסטא שמאלא
וברא ית ארעא הה"ד (ב) °אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים ישעיה
קורא אני עליהם יעמדו יחדיו · מהו יעמדו יחדיו ס"ד שמיא ס"ח
וארעא לאו הכי (נ"א מהשמים קורא אני אליהם והארץ לאו הכי) אלא ימינא
ושמאלא דאינון א"ת וא"ת · והיאך יעמדו יחדיו בזאת ההיא
דשלטא בפלגות ליליא דכלילא א"ת בזאת ותנינן כתיב °את קהלת ג'
הכל עשה יפה בעתו · א"ת הא דאמרן · הכל כד"א °וי"י ברך ברא' כ"ד
את אברהם בכל · ותאנא דהיא כתרא דאתקרי זא"ת דכלילא
מא"ת וא"ת · ושלטא בפלגות ליליא בתרין סטרוי ברחמי ודינא
רחמי לישראל ודינא לעמין עובדי עבודה זרה פתח ר' חייא ואמר

א) כמוץ יסוער מגרן בקיץ שהרוח מגלגלו בסיבוב · הרמ"ז : ב) פי' ידי יסדה רמז להגבורה שהיד שמאל כתנות ונו
היסוד וזהו יסדה ולכן כק' רחל ארץ גי' אלהים דאלפין הוא זעיר שגותן לה מהתפשטות גבורותיו · הרמ"ז :

אי ניחא קמיה דמר דנימא חד מלה על מה דאתינא · כתיב :
ויהי בחצי הלילה ויי׳ הכה כל בכור בארץ מצרים ומהאי דאמר
מר אישתמע דהאי פסוקא בההוא מלה אתא · ואנן ארחא
תהלים קי"ג אתתקנא קמן למיתי למשאל קמך · פתח ר"ש ואמר °מי כיי׳
אלהינו המגביהי לשבת וגו׳ מי כיי׳ אלהינו דסליק ואתעטר
לאתישבא בכתרא עלאה קדישא נהירו על כל בוציני דנהירו
כתרין ועטרין · המשפילי לראות דנחית בכתרוי מכתרא לכתרא
מנזרא לנזרא · מנהירו לנהירו · מבוצינא לבוצינא · לאשגחא
שם נ"ג בעלאין ותתאין הה"ד °יי׳ משמים השקיף על בני אדם וגו׳ ת"ח
כתיב ויהי בחצי הלילה כחצי מבעי ליה · או כחצות כגוונא
דאמר משה · ואי כמה דאמרי חברנא דלא יימרון אצטגניני
פרעה משה בדאי הוא · הא קושיא באתריה קיימא בג׳ גווני
דאפילו ישראל יימרון הכי חד דאי הכי הול"ל ויאמר משה כחצות
הלילה · אמאי קאמר כה אמר יי׳ וגו׳ כמה דלא אתבוון שעתא
דהא לא יתפסון במשה אלא (ג) בפטרונא בגין דאמר כה אמר
י׳ וגו׳ תרי דהא משה אמר עד בכור השפחה אשר אחר הרחים
ולא הוה הכי אלא עד בכור השבי אשר בבית הבור · עכ"פ אפילו
ישראל נמי יימרון הכי דהא לא אתבררון מלי · תלת דאיהו אמר
משמא דפטרונא כחצות וכתיב ויהי בחצי הלילה · ועוד שאלתא
דילכון יתיר על מטול דלא יכיל בעירא למסבל · אמאי הוה
בפלגות ליליא ולא ביממא ואמאי מיתו כל אינון חלשין דבתר
רחיא אלא כלא רזא עלאה הוא בין מחצדי חקלא וכלא אתכשר
(נ"א אתכשר) בנביאה מהימנא · זכאה חולקיה דמשה דעליה כתיב
שם מ"ה °יפיפית מבני אדם הוצק חן בשפתותיך על כן ברכך אלהים לעולם
אהבת צדק ותשנא רשע על כן משחך אלהים אלהיך שמן
ששון

ג) כאן בהלון הסוף הקב"ה :

ששון מחבריך ' יפיפית מבני אדם משת וחנוך הוצק חן בשפתותיך
מנח ובניו על כן משחך אלהים אלהיך מאברהם ויצחק' שמן
ששון מיעקב ' מחבריך משאר נביאי וכי גבר דסליק
בדרגין עלאין דלא סליק בר נש אחרא לא ידע מה דאמר אלא
הכי תנינן האי כתרא דאקרי זא"ת אתקרי איש"ה ' כד"א °לזאת ברא' ב'
יקרא אשה ' אמאי משום כי מאיש לקחה זאת ' מאן הוא איש
ההוא דאקרי זה ' ודא הוא איש דכר כד"א °כי זה משה האיש שמו' ל"ב
האיש הזה 'ואקרי איש זה וזה איש ' וזאת אתנסיבת מזה דאקרי
זכר ' ובגין דא איהי תמר דכר ונוקבא דלא סליק דא בלא
דא ' תמר כד"א °כתמרות עשן מה עשן סליק חוור ואוכם אוף שיר ג'
הכא כלא כליל בה בפלגות ליליא למעבד נמוסוי בחד שעתא
חוור לישראל ואוכם לעובדי ע"ז ובעוד דהאי ליליא לא אתפלג
לא עביד נימוסוי מנא לן מאברהם דכתיב ויחלק עליהם לילה
דאתפלג למעבד נימוסוי ' אוף הכא משה אמר כחצות (מהו
כחצות כד"א °כעלות המנחה ' כעלות גריש אוף הכא כחצות) מלכי' א' י"ח
במפלג · דמשה ידע דלא יעביד נימוסוי עד דאתפלג ' והכי הוה
דלא עבד ליליא נימוסוי עד דאתפלג בפלגות בתראה עבד נמוסוי
הה"ד ויהי בחצי הלילה ' מאי בחצי בפלגות בתראה בזמנא
דאיהי שלטא ואשתכח האי זאת למעבד נימוסין תדיר' וכל נמוסא
דאתעביד בליליא בפלגותא בתראה אתעביד ' ויי' הכה כל
בכור (א) (בשעתא דקב"ה אתער בגנתא דעדן לאשתעשעא עם
צדיקייא וכרוזא נפיק וקרי °עורי צפון ובאי תימן הפיחי גני יזלו שיר ד'
בשמיו יבא דודי לגנו ויאכל פרי מגדיו ' מאי ויאכל פרי מגדיו
אלין קרבנין דאתקריבו קמיה מנשמתהון דצדיקייא האי בפלגות
ליליא בשעתא אחרא שאר קרבנין ממש) ויי' הוא ובית דינו

ויי'

א) זה שייך לעיל דף ל"ו ע"ב שורה ל"ב וטעו הותו פס

ויי׳ הוא ונימוסוי · הכה כל בכור הכה משה לא אמר אלא
ומת וגו׳ · מהו הכה אלא דאתער כה כמה דאנזים משה דכתיב
והנה לא שמעת עד כה · ותאנא פרעה חכים הוה מכל חרשוי
ואסתכל בהאי זאת דיעביד ביה דינא וזמין לחרבא ארעיה כמה
דאמר משה בזאת תדע כי אני יי׳ · ובאיהו מה כתיב ויפן פרעה
מהו ויפן דאפני לביה מהרהורא דא כד״א °ויפן אהרן · ויבא במדבר י״ב
אל ביתו ולא שת לבו גם לזאת · גם לרבות האי דזמינא לחרבא
ארעיה ולא שוי לביה לקבליה דזא״ת כל בכור אפילו דרגין
עלאין ותתאין אתברו משלטניהון (ס״א משולטניהון) כל אינון דשלטין
בחכמתא דילהון דכתיב בארץ מצרים וכלהו דרגין עלאין ותתאין
דאתחברו משולטניהון (ס״א משולטניהון) כלהו בפסוקא אתחזון (נ״א
אתרמיזו) דכתיב מבכור פרעה היושב על כסאו עד בכור השפחה
אשר אחר הריחים וכל בכור בהמה · הא כלהו אתחזון בפסוקא
סתמא דמלה מבכור פרעה היושב על כסאו (ב) כתרא תתאה
דקוזמיטא דמלכותא (נ״א מתלכותא) דלעילא עד בכור השפחה כתרא
(ג) שמאלא תתאה מינה דקוזמיטא מבתר ארבע (נ״א מבתרי אחד) רחיין
ד׳ משיריין (משמע) משום דכתיב אחר הרחיים (ולא מן הרחיים) וכל
בכור בהמה תתאין מתתאין נוקבא מנוקבתא דאשתכחו באתני
בבעירי וחמרי ברברבי בזוטרי ומקבלין מנהון גוברין ונוקבין · עד
בכור השבי אשר בבית הבור · אינון דנפקין משפחה די בהון עבדין
לאסירי דישתעבדון בהון לעלמין ולא יפקון לחירו (ד) וברוחצנותא
דאלין דרגין סריבו מצראי די בהון עבדו קשרא לישראל דלא
יפקון מן עבדותהון לעלמין ובהאי אתחזי גבורתא ושלטנותא
דקודשא בריך הוא ודכרנא לא ישתצי מישראל לדרי
דרין

ב) מדרגה תחתונה של מדרגות השרים במלכות של מעלה : ג) מדרגה תחתונה שבשמאל במדרגות השרים שהם והוא אחר מחנות חיצוניות שנקר׳ ד׳ ריחיים ומשם תוקף הכשופים וכלם הוריד הקב״ה ממשלתם בעת יציאת ישראל ממצרים להיות נכנעים אל גבול הקדושה כאמור והרמ״ב פי׳ קוזמיטא פי׳ התוך והאמת ושינים דמלכות העליונה מהם כנגדו חב״ד דקליפה ומתתאה מינה חג״ת דקליפה ועיין מק״מ פירוש הכל : ד) וע״י בטחונם במדרגו׳ חיצונים מרדו המצריים.

דרין דאי לא הוה חילא וגבורתא דקב"ה כל מלכי עמין וכל
חרשי עלמין וחכימי עלמין לא יפקון לישראל מן עבדותא דשרא
קטרין דילהון ותבר כל אינון כתרין בגין לאפקא לון · על דא
כתיב °מי לא ייראך מלך הגויים כי לך יאתה כי בכל חכמי ירמיה י'ו
הגויים ובכל מלכותם מאין כמוך · בכה רבי שמעון ארים קליה
ואתנח אמר (א) קנטורא דקיטפא אשתכח חשבתון דשבח
קודשא ב"ה כמה זמנין °אשר הוצאתיך מארץ מצרים · °הוציאך דברי' ה'
יי' אלהיך ממצרים · °ויוציאך יי' אלהיך משם · °הוצאתי את סס י"ו
צבאותיכם · °זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים · °ויוציאך סס ה'
בפניו בכחו הגדול ממצרים · °הוציא יי' אתכם מזה אלא תאנא שמו' י"ב
יי' כתרין אינון לתתא כגוונא דלעילא וכלהו סתימין בתלתא סס י"ג
אלין דאמרן · ותלת קשרין קשירו בהו על תלת דרגין אלין דברי' ד'
דבהו עבדו דישראל לא יפקון משעבודהון לעלמין · וכאין אתון שמו' י"ג
אברהם יצחק ויעקב דבזכותבון שריאו קטרין וקב"ה דכר תלת
קטרי מהימנותא דלכון הדא הוא דכתיב °ויזכור אלהים את
בריתו את אברהם את יצחק ואת יעקב · את אברהם הא קשרא
חדא דאברהם · את יצחק הא קשרא תניינא דיצחק · ואת יעקב
הא קשרא תליתאה שלימתא דיעקב · תאנא כל זמנין וחגין
ושבתין כלהו דוכרנא להאי ועל האי אתקיימו כלהו דאלמלא
האי לא הוה נטורא דזמנין וחגין ושבתין · ובגיני כך לא אשתצי
דכרנא דמצרים מכל זמנין וחגין ושבתין · תא חזי דינא (ס"א דא)
הוא יסודא ושרשא דאורייתא וכל פקודוי וכל מהימנותא
שלימתא דישראל · ועוד אמאי לא הוה ביממא דשאילתו · תנינן
כתיב היום אתם יוצאים · וכתיב הוציאך יי' אלהיך ממצרים לילה ·
אלא תאנא עקרא דפורקנא דישראל לא הוה אלא בלילה דלילה
שרא קטרין ועבד נוקמין ויומא אפיק לון כריש גלי ה"ד °יצאו במדבר
בני ישראל ביד רמה לעיני כל מצרים · ועוד לילה שארי קטרין ל"ג
ועבד (נ"א
הוא)

(א) קנטור ומחלוקת הדיבוק נמצא ככאן ובמבואר (ופי' דקיטפא סרף הנוטף מן עצי הקטף והוא עף ונדבק
הרבה · הרמ"ב :

ועבד נוקמין ודינין ויומא גלי ופרסם ניסא ונוקמא דאתעביד
הדא הוא דכתיב יצאו בני ישראל ביד רמה וגו' וכתיב ומצרים
מקברים את אשר הכה יי' בהם כל בכור דא הוא פרסומי
ניסא· אתו רבי חייא ורבי יוסי אשתטחו קמיה ונשקו ידוי· בכו
ואמרו (ב) גליפין עלאין ותתאין זקפן רישא בגינך עבד קודשא
ב"ה ירושלם לתתא כגוונא דלעילא· עבד (הסכ"י) (ג) שורי קרתא
קדישא ותרעוי· מאן דעייל לא עייל עד דיפתחון תרעין· מאן
דסליק לא סליק עד דיתתקנון דרגין דשורי מאן יכיל למפתח
תרעין דקרתא קדישא ומאן יכיל לאתקנא דרגין דשורי· דא
רשב"י דאיהו פתח תרעין דרזי דחכמתא ואיהו אתקין דרגין
דברים ט"ז עלאין· וכתיב יראה כל זכורך את פני האדון יי'· (ד) מאן פני
האדון יי' דא רשב"י דמאן דאיהו דכורא מן דכרני' בעי לאתחזאה
קמיה אמר לון עד השתא לא סיימנא מלה דשאלתא דילכון
דהא תנינן ויי' הכה כל בכר כל בכר סתם כדקאמרן· וכלא
הוה· כמה דאינון דמיתו אינון קטורי קטרין דהוו משתמשי
בהרשייהו באינון כתרין· מנהון משתמשי בעלאי ומנהון בתתאי
ואף על גב דכלהו תתאין אינון· וכל ארעא דמצרים מליא חרשין
הוות וכתיב כי אין בית אשר אין שם מת· ואתעביד דינא בכלא
בשעתא דאתכנשו כלהו בבתיהון ולא הוו מתפזרי במדברא
ובחקלא אלא כלהו אשתכחו בבתיהון (ואור סכך יפה לכדיקה מכחון)
ועבד ליליא דינוי בכלא בההיא שעתא· ותנא הוה נהיר ליליא
כיומא דתקופה דתמוז וחמא כל עמא דינוי דקודשא ב"ה ההד
תהלים קל"ט ולילה כיום (ה) יאיר כחשכה כאורה· ובשעתא דנפקו אשתכחו
כלהו מתין בשוקין לעיניהון דכלא בעיין לאקרבא להו
ולא אשבחו ודא אקשי להו מכלא· חמו לישראל נפקין
לעיניהון

ב) צורות קדושים שחקוקים למעלה וגם תחתונים זוקפים ראשם בשבילך (וכו' עליונים דאצילות ותתאין דבי"ע כולם מאירים בתורתך ואז) הקדושה מושלת על החיצונים : ג) חומות כעיר : ד) א"ס הגאון ב"י רצה להשוות מאמר זה למ"ש בש"ס לבשירה האדון סוס וכו' ה) ובספרי כיתה דהרז"ל בס"ר דהיו קלת שמלו בלילה ההוא והיכה למ"ד דלילה איכו זמן מילה ועיין סו"ת יד אליהו סי' נ"ב ולכך כתיב הוא הלילה הזה לה' ועוד כתבתי אני בהקדמה _ זו במקומו מאי"ן :

לעיניהון בחד גיסא וחמו למיתיהון באידך גיסא · ובכלא הוה פרסומי ניסא דלא הוה כהאי מיומא דאתברי עלמא ות"ח כתיב ליל שמורים הוא ליי' להוציאם וגו' הוא הלילה הזה ליי' שמורים לכל בני ישראל וגו' · האי פסוקא קשייא כיון דאמר ליל מהו שמורים ולא שמור שמור מבעי ליה וכתיב הוא הלילה הזה ליל קאמר בקדמיתא ובתר לילה · אלא הכי תנינן כתיב °כי יהיה נערה °בתולה °נער כתיב מ"ט משום דכל זמן דלא קבילת דכר אתקרי נער · מדקבילת דכר אתקרי נערה · אוף הכא ליל עד לא קבילת דכר · ואף על גב דכתיב ביה שמורים דכר הוה זמין לאתחברא עמה · ובשעתא דאתחבר עמה דכר כתיב הוא הלילה הזה ליי' שמורים · שמורים דכר ונוקבא ובגיני כך כתיב הלילה הזה · ובאתר דאשתכחו דכר ונוקבא לית שבחאא לא לדכורא · והכי שבחו ישראל בתושבחתיהו לדכורא ולא לנוקבא הה"ד °זה אלי ואנוהו · דלית שבחא באתר דדכורא ונוקבא אשתכחו אלא לדכורא וע"ד (נ"א ולד"א) מחכאן ישראל דכתיב °זה יי' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו · משום דהכי זמין למעבד להו דכתיב °כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ורזא דא הכי הוא כגוונא דהכא ליל ולילה כך זמין קודשא ב"ה למעבד להו דכתיב שומר מה מלילה שומר מה מליל · מה להלן שמירה וליל · אוף כאן שמירה וליל · מה דהלן שמירה ולילה · אוף כאן שמירה ולילה · ולילה אתקרי אגב דכורא הה"ד °אתא בקר וגם לילה · בקר כד"א °וישכם אברהם בבקר דהיא מדתו ממש וכתיב °יי' בקר תשמע קולי · בקר ממש · יתבו רבי חייא ור' יוסי ואוליף להו רזא דתורת כהנים והוו מהדרי בכל יומא ויתבי קמיה: חד יומא נפק ר' שמעון לבר אזלו

דברים כ"ב
בראשית כ"ה ח' קל"ה
שמות ט"ו
ישעיה כ"ה
מיכה ז'
ישעיה כ"א
בראשית י"ט
תהלים ה'

בהדיה

קהלת ז' בהדיה מטו לחד (א) חקלא יתבו׳ פתח ר"ש ואמר ת"ח כתיב °את
הכל ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו ויש רשע מאריך
ברעתו׳ שלמה דהות חכמתיה יתירא (נ"א יקירא) על כלא מאי
קאמר בהאי קרא׳ אלא שלמה רמז דחכמתא קא רמז׳ דהא
חזינן אורחוי דקב"ה דלאו הכי דהא כתיב ולתת לאיש כדרכיו
וכפרי מעלליו׳ אלא תרי ענייני נינהו דקא רמז הכא דתנינן כד
עיני דקודשא בריך הוא בעאן לאשגחא בעלמא ודעיינא ביה
ד"ה ב' ט"ז כמה דכתיב (עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ וכתיב) °כי יי'
עיניו משוטטות בכל הארץ ואשכחן חייבין בעלמא ההוא צדיקא
דאשתכח בדרא אתפס בחובייהו׳ וחייביא מאריך קב"ה רוגזיה
עמהון עד דיתובון׳ ואי לאו לא ישתכח מאן דיתבע רחמי עליהון
הה"ד יש צדיק אובד בצדקו משום דההוא זכאה אסתלק מעלמא
בגיני כך תנינן לעולם אל ידור אדם אלא במקום שאנשי מעשה
דרים בתוכו׳ מ"ט׳ משום דווי לההוא דמדוריה בין חייביא דהוא
אתפס בחובייהו׳ ואי דיוריה בין זכאין אוטיבין ליה בגיניהון׳
(ב) (דהא רב חסדא הוה דיוריה בקדמיתא ביני קפוטקאי והוה
דחיקא ליה שעתא ומרעין רדפין אבתרוי׳ נטל ושוי מדוריה
בין מארי תריסין דצפורי וסליק וזכה לכמה טבין לכמה עתרא
לכמה אורייתא ואמר כל האי זכינא על דעיילית בין אינון דקב"ה
אשגח לאוטבא להו) ד"א את הכל ראיתי בימי הבלי׳ וכי שלמה
דדרגין עילאין דחכמת' הוו ביה על כל בני דרא דכתיב ויחכם מכל
ד"ה א' כ"ט האדם (ואשתדלותיה באורייתא למעבד טיבו וקשוט) דכתי' °וישב
קהלת א' שלמה על כסא יי' למלך אמר בימי הבלי׳ וכתיב °הבל הבלים
אמר קהלת׳ ותאנא ו' שמות נקרא שלמה׳ ידידיה׳ אגור׳
בן יקא׳ איתיאל׳ למואל׳ קהלת׳ קהלת כנגד כלם׳ וכלם נקרא
כעין

א) א"ה עיין מה שכתבתי בראשית כ"ד ע"ב : ב) מן דהא רב חסדא עד לאוטבא להו אד"ג :

כעין של מעלה · קהלת כנופיא קדישא דבי עשרה בג"כ קהל
אין פחות מעשרה וקהל אפילו מאה וקהלת כללא דכלא כד"א
קהלת יעקב ותאנא שמותיו על שם החכמה אתקרון ובג"כ ג'
ספרין עבד · שיר השירים · קהלת · משלי · וכלהו לאשלמא
חכמתא · שיר השירים לקבל דחסד · קהלת לקבל דדינא ·
משלי לקבל דרחמי · בגין לאשלמא חכמתא והוא עבד כל
מה דעבד בגין לאחזאה חכמתא ולקבל דרגא (כ"א ולקבליה דרזא) על א'
והוא אמר בימי הבלי הבל הבלים · אלא רזא דהבל יקירא הוא
והוא הבל דנפיק מפומא ורזא דהבל דנפיק מפומא קלא
אתעביד מיניה · ותאנא אין (א) העולם מתקיים אלא בהבל
פיהם של תינוקות של בית רבן שלא חטאו ממש
(וקלא) והבל אתעביד ברוחא ומיא · וכל מה דאתעביד בעלמא
בהבל אתעביד ורזא (דמלה) דהאי הבל של תינוקות אתעביד קלא
תהלים קכ"ו ואתפשט בעלמא ואינון נטורי עלמא נטורי קרתא הה"ד °אם
יי' לא ישמר עיר וגו' ות"ח הוא הבל הוא קלא · מה בין האי
להאי · הבל (הוא קלא) קאים בחילא למיפק קלא · קלא ממש קאים
בקיומיה (דלא) לאפקא (אחרא) מלה · וההוא הבל דהוה אחסנתיה
דאבוי קרייה הבל ומניה חזא כל מה דחזא · ואף ע"ג דסיועין
סגיאין מעילא אחרנין הוו ליה ולאשתמודעא מלה אמר בימי
הבלי דמלה דא מתמן אתא · ורזא דמלה הבל הבל את הכל
ראיתי בימי הבלי יש צדיק אובד בצדקו דא הוא רזא דמלה
דגלי ופרסם · דכלא תליא בימי הבלי כלומר בזמנא דהאי הבל
ינקא מן דינא בגין למעבד דינא צדיק אובד בצדקו ובזמנא דהאי
הבל ינקא מרחמי רשע מאריך ברעתו · ותרווייהו תליין בהאי
הבל ובג"כ כתיב בימי ולא כתיב ביום וכלא תליין בימי הבל

א) פי' מהרח"ו זצ"ל דהיינו התו"ה הבל הגדול שלומד כהוגן ובכוונה עליו נאמר ואשים דברי בפיך וכו' לנטוע שמים וגו' כמ"ש בזהר ח"א ד"ה ועוד האריך מאי"ן :

דא · מאן דאערע בדינא כדינא · מאן דאערע ברחמי
ואי תימא יש צדיק אובד ולא קאמר אבוד · הכי הוא אובד
ממש · דההוא דינא אובד לצדיק מעלמא ומררא · ויש רשע
מאריך ברעתו מאריך ממש דההוא דינא (ס"א הכל) כד ינקא מרחמי
עביד רחמי לההוא רשע ומאריך ליה · עד דהוו יתבי (ב) חמו
קטורא דהוה סליק לעילא ונחית לתתא · אמר אתעטרותא
אתעטר (ג) בטינתא (נ"א בעניותא) דארעא (ד) מגו לעילא אדהכי סליק
ההוא חקלא ריחא מכל בוסמין אמר נתיב הכא דשבינתא גבן
בר"פ כ"ז אתקיים בגין כך כריח שדה אשר ברכו יי' · פתח ואמר °וירח
את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני וגו' וירח את ריח
בגדיו משמע דאינון לבושין הוו סלקין ריחא טבא ולבתר אתערי
מנהון ההוא ריחא · השתא אית לאסתכלא כתיב ריח בגדיו וכתי'
ריח בני ולא אמר ריח הבגדים אלא ריח בני · אלא תאנא כיון שנכנס
יעקב נכנס עמו ג"ע ותאנא אותן הבגדים היו של אדם הראשון
שם ג' דכתיב °ויעש יי' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם
והוציאם מג"ע · ואי תימא דכתיב ויתפרו עלה תאנה דאינון הוו
אי הכי אמאי כתיב ויעש יי' אלהים וכתיב כתנות עור הא
לא הוו אלא עלה תאנה אלא כתרגומו לבושין דיקר · והוו סלקין
ריחין מבוסמא דעדן ותניא בשם מלא אתעבידו דכתיב ויעש
יי' אלהים מה דלא אתעבידו ביה שמיא וארעא · ולא והא כתיב
שם ב' °ביום עשות יי' אלהים ארץ ושמים · לא קשיא האי כד אתעבידו
לא אתעבידו בשם מלא בר כד אתקיימו בשם מלא אתקיימו
ומה דאמרו דאינון לבושין אתו לההוא רשע דעשו דנסיב לון מן
נמרוד הכי אוקימנ' וקשיא מלה דאי הכי הא כתיב לאדם ולאשתו
לבושין לאדם ולבושין לחוה · לבושין דחוה מה אתעבידו · ותו
דאי הכי במאי

ב) ראו עשן שעלה למעלה וירד למטה כמו איד יעלה מן הארץ ויורד ומשקה השפר וכעשה טיט מגובל במים הר"ב
ג) כטיט שיש בארץ · ד) ע"י התלהבות אור שלמעלה כשדה זו גורם שהשדה זה מריח מכל מיני בשמים :

במאי אתקברו ס"ד דאינון שבקו וראמו מנהון זהרא עלאה
דיהיב לון קב"ה · אלא אינון לבושין דאתלבשו בהו אדם ואתתיה
לא אתלבש בהו בר נש אחרא דבאינון לבושין דמו כגוונא
דלעילא ואי ס"ד דאינון אתלבשו מגרמיהון בהו · תא חזי כתיב
וילבישם דקב"ה אלביש לון זכאה חולקיהון · כתיב °יי' אלהי תלים ק"ד
גדלת מאד הוד והדר לבשת · וכתיב °הוד והדר לפניו · וכתיב שם צ"ו
°עוטה אור כשלמה וגו' · כיון דאתלבש (מה דאתלבש) עבד מה דעבד שם ק"ד
מלמד שנתעטף קב"ה באור וברא ית שמיא · אלא במאי
אוקימנא החמודות אשר אתה בבית · החמודות בגדי מלכות
°במשי וזהב · וארחא דעלמא דגנזי לון בבוסמין וריחין ליקרא כח ע"ג
דלבושיהון · תא חזי וירח את ריח בגדיו בתחלה · וכד ארגיש
אמר ראה ריח בני דידע דביה הוה תלייא מלתא דבגיניה סליק
ריחא · כריח שדה אשר ברכו יי' · וכי מניין הוה ידע יצחק ריח
שדה אשר ברכו יי' אלא תרין מילין אינון וכלא הוא חד דכתיב
°ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב · וכי לא הוה ליה ביתא ברא' כ"ד
או מקום אחר להתפלל אלא אותו השדה היה אשר קנה
אברהם סמוך למערה דכתיב השדה אשר קנה אברהם מאת
בני חת · ובשעתא דהוה יצחק עאל גביה חמא שכינתא עליה
וסליק ריחין עלאין קדישין · ובגיני כך הוה מצלי תמן וקבעיה
לצלותיה · ואברהם אמאי לא הוה מצלי תמן משום דקביעותא
דאתרא אחרא הוה ליה בקדמיתא · ומלה אחרא ריחא דחמא
בהר המוריה ולמה נקרא מוריה ע"ש המר הטוב דהוה תמן וכלא
הוה · וג"ע דיעאל עמיה וברכיה · ובג"כ לא תלה מלה בלבושין
אלא ביעקב ממש דחמא דביה הוה תליא (כ"א מלה ויאות הוה
לאתברכא) ואתחזי וזכותיה סליק לאתברכא ועאל עמיה ג"ע
ובג"כ כד אתרעם עשו אמר גם ברוך יהיה (מלה) · אמר רי"ץ לא
אצטריך אורייתא למכתב אלא מהחדש הזה לכם ראש חדשים
מאי טעמא · משום דשירותא דסיהרא הוי · וע"ד אורייתא הוה

אצטריך

אצטריך למכתב מהכא דהא בקודשא בריך הוא אתקשר מלה
ולא קשיא דלא כתיב זאת החדש הזאת דהא זה וזאת כחד
מתקשרין ובאתר דאית ביה דכר ונוקבא כחדא לית שבחא
אלא לדכורא ועל דא ראשון הוא לכם לחדשי השנה (א) לחדשי
השנה ודאי אמר רבי יהודה לכם תרי זמני למה · אמר ר' יצחק
דברים ל"ב מנייהו אשתמע יתיר כמה דכתיב °כי חלק יי' עמו אתקשרותא
דא לכם ולא לשאר עמין :

דברו אל כל עדת בני ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו
להם איש שה וגו' בעשור אמאי בעשור · אמר רבי אבא
בזמנא דאתנהיר יובלא לסיהרא דכתיב ביובלא בעשור לחדש
השביעי הזה יום הכפורים הוא · ויקחו להם איש שה לבית אבות
אמאי בגין דבזמנא דא אצטריך למיגד ליה דהא תנינן במלתא
מ' כ' דא אתבר כתרא (סד"א) תתאה *דמתאחדין ביה כל שאר כתרין
תתאין ועל דא פריש משה ואמר משכו וקחו לכם צאן כמה
דכתיב צאן ועבד ושפחה · אמר קב"ה עבידו אתון עובדא
לתתא ואנא אתבר תקפיהון לעילא ובמה דתעבדון בנורא
אתון דכתיב כי אם צלי אש אנא אוף הכי אעביר אותו באש
בנהר דינור · אמאי אתנגיד ביו"ד ואתנכיס בארבעה עשר · א"ר
אבא בדא אתקשרו ישראל ארבע מאה שנין ואע"ג דת' שנין לא
אשתעבידו בהו מכל מקום הואיל והוה זמין לאתקשרא בהו
אתחשיב עליה כאילו אשתעבידו בהו כל ת' שנין בג"כ מעכבין ליה
ארבע יומין קטירא ברשותייהו דישראל ולבתר ושחטו אותו
כל קהל עדת ישראל בין הערבים · אמאי בין
הערבים · בשעתא דדינא תליא ובשעתא דאתמסר
מלה

א) לפשר דהכונה דמניסן הם חדשי הש' שנקרא שנה כמתבאר ממ"ש האר"י ז"ל בשער הכונות בסידור מהר"ש ויטאל בדרוש ר"ה ע"ש ודו"ק מהי"ן :

מלה דא ליה על ידוי דאברהם דכתיב °ויהי השמש באה ותרדמה ברא׳ ט״ו
נפלה על אברם והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו אימה
כתרא חדא · חשיכה כתרא אחרא · גדולה האי דהיא רברבא
מכלא ואף על גב דאוקימנא קרא דא על שאר שעבודייהו
דישראל וכלא הוה · כגוונא דא כי מחה אמחה אתון מתתא
ואנא מעילא · תנא לא נפקו ישרא׳ ממצרים עד דאתברו כלהו
שלטונין דלעילא (משלטוניהון) משולטניהון ונפקו ישרא׳ מרשותהון
ועאלו ברשותא קדישא עלאה בקודשא בריך הוא ואתקטירו
ביה הדא הוא דכתיב כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם ·
מאי טעמא עבדי הם · אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים
דאפיקית להו מרשותא אחרא ואעלית לון ברשותי והיינו דאמר
רבי שמעון מאי דכתיב אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם
כי כל אוכל מחמצת · אלא הכי אוקימנא האי שאור והאי
מחמצת דרגא חד אינון וכלהו רשו אוחרי אינון שלטנין דממנן
על שאר עמין וקרינן להו יצר הרע רשותא אחרא אל נכר
אלהים אחרים · אוף הכי שאור ומחמצת וחמץ וכלא חד אמר
קב״ה כל הני שני קיימיתו ברשותא אחרא עבדין לעם אחרא
מכאן ולהלאה דאתון בני חורין אך ביום הראשון תשביתו שאור
מבתיכם · כל מחמצת לא תאכלו · ולא יראה לך חמץ אמר
ר׳ יהודה אי הכי כל ימי שתא נמי · אמאי שבעת יומין דכתיב
שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם שבעת ימים ולא יתיר ·
א״ל כל זמנא דאתחייב בר נש לאתחזאה גרמיה בן חורין הכי
אצטריך · כל זמנא דלא אתחייב לא אצטריך · למלכא דעבד
לחד בר נש (א) רופינוס כל אינון יומין דסליק להאי דרגא הדי
ולביש לבושי יקר לבתר לא אצטריך · לישתא אחרא נטיר אינון
יומין

א) א״ס בתרגום מגלת רות ויכולו סדה מוהב ויהיו סס והוו תמן כנפילין מסגים ופריס למלך וכוזר איתא נמי רופילין בלמ״ד ודא ודא אחת היא : (ע״ל דע״ב סע״ב)

יומין דסליק ליקירו דא ולבש אינון לבושין וכן בכל שתא ושתא
כהאי גוונא ישראל כתיב שבעת ימים שאור לא ימצא דאינון
יומי חדוותא יומין דסליקו ליקרא דא ונפקו משעבודא אחרא
ובגין כך נטרין בכל שתא ושתא יומין דסליקו להאי יקר ונפקו
מרשותא אחרא ועאלו ברשותא קדישא ועל דא כתיב שבעת
ימים מצות תאכלו · אמר רבי שמעון מצת כתיב כד"א מראת
דב"ג כ' אלהים ולמה אתקרי מצת דינא · דינא קדישא דינא דאתאחדא
בשמא קדישא · דינא דלא הוה תקיפא כל ההוא זמנא בגווייהו
דישראל דהא קיימא סיהרא בפגימותא · ועל דקיימא סיהרא
בפגימותא לחם עני כתיב · מ"ט קיימא בפגימותא · בגין דלא
אתפרעו ולא אתגליא האי את קדישא גזרין הוו ולא אתפרעו
שמו' ט"ו אימתי אתפרעו בשעתא דכתיב °שם שם לו חק ומשפט ושם
נסהו ואע"ג דאוקימנא האי קרא במלה אחרא כלא הוה ויאות
יהושע ה' ואי תימא דבימי יהושע אתפרעו · לאו הכי אלא אינון דכתיב °וכל
העם הילודים במדבר בדרך וגו' · בתר דאתפרעו אמר קב"ה
בקדמיתא אכלתון מצות דקיימא סיהרא בפגימותא ואקרי לחם
עני מכאן ולהלאה האי לחם מאתר אחרא להוי · מאי הוא דכתיב
שמות י"ו °הנני ממטיר לכם לחם מן השמים לא מן סיהרא כההוא זמנא
אלא מן השמים ממש כמה דכתיב ויתן לך האלהים מטל השמים
וישראל קדישין נטרין אינון יומין דעאלו תחות גדפוי דשכינת' ונטרין
ההוא נהמא דאתיא מסטרהא ועל דא כתיב את חג המצות
תשמור וגו' וכתיב ושמרתם את המצות · מהו ושמרתם את
שם י"ט המצות כמה דאת אמר °ושמרתם את בריתי · וכלא כחד דרגא
סלקא ואתאחד · ואי תימא משה היך לא פרע להו · אלא
בגין דלא יתעכבון ישראל תמן עד דיתסיאו ועל דא כתיב
שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני מאי טעמא לחם
עני

עני משום כי בחפזון יצאת וגו' · וכתיב ולא יכלו להתמהמה
תא חזי כד עאלו ישראל לארעא עאלו גזירין ואתפרעו ומה
כתיב °ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם · מאי במסכנות דברים ח'
לחם עני · אמאי אקרי לחם עני · משום דקיימא סיהרא בפגימותא
ולא מתברכא משמשא ולא מתנהרא מן שמשא כד"א °כי כל ד"ה א'
בשמים ובארץ ולא אתנהרא (תכל) מיובלא · מ"ט משום דלא כ"ט
אתפרעו · אבל הכא דאתגזרו ישראל ואתפרעו לא תחסר כל
בה כתיב ועל דא לא במסכנות תאכל בה לחם · מ"ט משום
דלא תחסר כ"ל בה כמה דחסרו ליה במצרים · ובכל שתא
ושתא דוכרנא דמצרים קא עבדי ישראל ואכלי ולא אשתצי
מדרי דרין · ובגין דלא אתפרעו הכא במצרים חסרו ליה להאי
כל וקיימא סיהרא בפגימותא ואקרי לחם עני · עני כתרגומו
מסכנות ומאי דאכלי ליה תמן בארעא בגין דוכרנא דמצרים
הוה והא לדרי דרין · ולזמנא דאתי כתיב °לא יבא עוד שמשך ישעי' ס'
וירחך וגו' · תאנא אמר רבי שמעון כתיב בעשור לחדש הזה
ויקחו להם וגו' וכתיב אך בעשור לחדש השביעי הזה יום
הכפורים הוא אשתמע כמה דאתמר דכתיב בעשור לחדש הזה
מאי קא מיירי · אלא בעשור מלה דא בעשור תליא · לחדש
הזה · בחדש הזה מבעי ליה · אלא כד אתא נימוסא להאי
דרגא כתיב לחדש הזה דיקא :

ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית תנא תלת קשרין
אינון בכר בהמה בכר השבי בכר השפחה (דתלת קשרין)
דכל שאר מתקשרי בהו באלין תלת גווני דלעילא ובהאי
דאתקרי צאן אתקשר כלא וכלא כליל בצאן אתקשר צאן בצאן
ולא יכיל לאתפרשא מקטרוי ובהאי כלהו אתקשרו וע"ד כתיב

והיה

והיה לכם למשמרת (ה) קטירו ליה בקטירותא ויהא אתמסר
בידיכון ברשותכון עד דתנכסון ליה ותעבדון ביה דינא ולזמנא
ישעיה ס"ג דאתי כתיב °מי זה בא מאדום וכתיב °כי זבח ליי' בבצרה וכתיב
שם ל"ד °והיה יי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי' אחד וגו'

זכריה י"ד רעיא מהימנא

כ"ה וישא העם את בצקו טרם יחמץ וגו' °פקודא דא לבער חמץ
דהא פקודא דא אתמסר להו לישראל · ויִשא העם את
בצקו טרם יחמץ · וכתיב שאור לא ימצא בבתיכם והא אוקמוה
חבריא ורזא אוקימנא בין חמץ ומצה בכמה דוכתי דא יצר
כ"ו רע ודא יצר טוב °פקודא בתר דא לספר בשבחא דיציאת
מצרים דאיהו חיובא על ב"נ לאשתעי בהאי שבחא לעלמין הכי
אוקימנא כל ב"נ דאשתעי ביציאת מצרים ובההוא ספור חדי
בחדוה זמין איהו למחדי בשכינתא לעלמא דאתי דהוא חדו
מכלא דהאי איהו בר נש דחדי במריה · וקב"ה חדי בההוא
סיפור · ביה שעתא כניש קב"ה לכל פמלייא דיליה ואמר לון
זילו ושמעו ספורא דשבחא דילי דקא משתעו בני וחדאן בפורקני
כדין כלהו מתכנשין ואתיין ומתחברן בהדייהו דישראל ושמעו
ספורא דשבחא דקא חדאן בחדוה דפורקנא דמריהון כדין אתיין
ואודן ליה לקב"ה על כל אינון נסין וגבורן ואודאן ליה על עמא
קדישא דאית ליה בארעא דחדאן בחדוה דפורקנא דמאריהון ·
כדין אתוסף ליה חילא וגבורתא לעילא · וישראל בההוא ספורא
יהבי חילא למאריהון כמלכא דאתוסף חילא וגבורתא כד
משבחין גבורתיה ואודן ליה וכלהון דחלין מקמיה ואסתלק
יקריה על כלהו · ובג"כ אית לשבחא ולאשתעי בספור דא

כמה

ה) פי' תקשרוהו בקשר חזק עד יום שתשחטוהו . הרמ"ב :

כמה דאתמר · כגוונא דא חובה איהו על בר נש לאשתעי
תדיר קמי קב״ה ולפרסומי ניסא בכל אינון נסין דעבד ואי תימא
אמאי איהו חובתא והא קב״ה ידע כלא כל מה דהוה ויהוי
לבתר דנא אמאי פרסומא דא קמיה על מה דאיהו עביד ואיהו
ידע · אלא ודאי אצטריך בר נש לפרסומי ניסא ולאשתעי קמיה
בכל מה דאיהו עבד · בגין דאינון מלין סלקין וכל פמליא
דלעילא מתכנשי וחמאן לון ואודאן כלהו לקב״ה · ואסתלק
יקריה עלייהו עילא ותתא כגוונא דא מאן דאשתעי ומפרט
חטאוי על כל מה דעבד · אי תימא למאי אצטריך אלא מקטרגא
קאים תדיר קמי קב״ה בגין לאשתעי ולמתבע חובי בני נשא
ולמתבע עליהון דינא · כיון דאקדים בר נש ומפרט חטאוי כל
חד וחד לא אשאיר פטרא דפומא לההוא מקטרגא ולא יכיל
למתבע עליה דינא דהא תדיר תבע דינא בקדמיתא ולבתר
משתעי ומקטרג פלוני עבד כך ועל דא אצטריך ליה לבר נש
לאקדמא ולפרט חטאוי · כיון דמקטרגא חמי דא לית ליה
פטרא דפומא עליה וכדין אתפרש מניה מכל וכל · אי תב
בתיובתא יאות ואי לאו הא מקטרגא אשתכח עליה ואמר
פלוני דאתא לקמך בתוקפא דאפין בעיט במאריה חובוי כך וכך
ע״ד יאות לאזדהרא בר נש בכל הני בגין דישתכח עבדא
כ״ז מהימנא קמי קודשא בריך הוא · °פקודא בתר דא לאכול מצה
בפסח בגין דאיהו דוכרנא לדרי דרין על רזא דמהימנותא
והא אוקמוה דישראל נפקו בההוא זמנא מרזא (א) דטעוון אחרן
ועאלו ברזא דמהימנותא · והא אוקמוה רזא דנא בכמה דוכתי:
כ״ח ויאמר יי׳ אל משה ואהרן זאת חקת הפסח וגו׳ · °פקודא דא
למשחט פסח בין הערבים בי״ד בניסן דוכרנא דההוא פסח

א) שהוא אבא דטומאה כי כבר היו מזומנים ליפול שם לולי חמלתו ית׳ שהאיר אור האצי׳ שהוא מלכא וגאל אותם מזה הרמ״ז :

דמצרים ודא איהו חובתא על כלא כמה דאת אמר ושחטו אותו
כל קהל עדת ישראל בין הערבים · פסח דא אצטריך למהוי
נטיר מעשרה יומין ולהלאה דכתיב בעשור לחדש הזה ויקחו
להם · מ"ט בגין דהא כדין שריאת סיהרא לאנהרא מעשרה
יומין ולהלאה עד דאשתלים בחמיסר ובארביסר דלהוי נכיס
בשעתא דדינא תליא על עלמא · רזא דא לאעברא זוהמא
מקמי ברית קדישא ולאתהנאה בההוא ריחא (ב) דנדיף טוי נור
ועל דא לא אתיא אלא על שבעא ועל דא וכל ערל לא יאכל
בו · מאן דאית ביה ברית קדישא ייכול ביה מאן דלא אית
ביה ברית קדישא לא ייכול ביה דהאי מבני ברית איהו לתברא
תוקפא דחילא אחרא לאעברא ערלה מקמי ברית · בגין כך
האי בבני ברית איהו למעבד ולא בבני ערלה · כד אתא קב"ה
למצרים חמא דמא דההוא פסח דהוה רשים על פתחא ודמא
דברית היך הוו קיימין על פתחא · דכתיב ולקחתם אגודת
אזוב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם וגומר · אזובא הא
פ"ז כ' אוקימנא דאיהו מעבר רוחין בישין וכל סטר רוח בישא מעבר
באתערותא דיליה בפורקנא עלאה דישראל · לזמנא דאתי ייתי
קב"ה ליצר הרע ויכוס ליה והשתא בפורקנא דא כתיב ושחטו
אותו כל קהל עדת ישראל וגו' · דוכרנא דזמנא דאתי בההוא
פורקנא עלאה על שתי המזוזות ועל המשקוף בהאי רשימו
דאת יו"ד ובהאי רשימו דאת י' לאחזאה רשימו דברית קדישא
ואתבר ערלה מקמי דמיה דברית רשים על כלא ואתא דמא
על דמא · כד עבר ההוא משחית הוה חמי דמא ואזדקיף
מביתא כד"א ולא יתן המשחית וגו' אי קב"ה הוה בלחודוי קטיל
אמאי כתיב ולא יתן המשחית דמשמע דמשחית הוה אזיל
ולא קב"ה · אלא ודאי קב"ה הוה קטיל ומשחית הוה אזיל
לאשכחא

ב) שמריה כלי הם :

(א) לאשכחא עילה לישראל כיון דהוה חמי ההוא תבירו דערלה בתרין סטרין הוה ערק ואתפריש מנייהו · ועל דקטל קב"ה כל אינון בוכרין דההוא סטרא יהיב בוכרין דישראל לפורקנא דלא ישכח עליהו סטרא אחרא עילה כלל ובכלא נטיר לון לישראל קב"ה כאבא על בנין :

סוף פנחס **דא** (כ"ט) פקודא · בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית וגו' · פקודא למיכל האי פסח על מצות ומרורין מצות מצת כתיב · מאי האי לקבל האי אלא לאחזאה גלותא דשכינתא עמהון דישראל בההוא מרירו דילהון דכתיב וימררו את (ב) חייהם בעבודה קשה וגו' · וכד אכלין להאי פסח · לאחזאה כל האי דעבדו לון במצרים בההוא גלותא ובההוא שעבודא מה כתיב ועצם לא תשברו בו לאחזאה ביה קלנא ובכל אינון טעוון דמצראי דהא גרמין הוו רמאן בשוקא ואתו כלבי והוו גררי לון מאתר לאתר ודא קשייא לון מכלא דהא גרמי אינון תקונא דגופא ודמי לגוונא אחרא וישראל רמאן לון בשוקא ארח קלנא וע"ד כתיב ועצם לא תשברו בו · אתון לא תשברון אבל כלבי הוו אתיין ומתברין ליה · תו מצראי הוו אתיין לבתר והוו חמאן אינון גרמי דהוו נטלי כלבי מאתר לאתר ומדכן לון והוו מצראי טמני לון גו עפרא בגין כלבי דלא ישכחון לון ודא איהו בטולא דע"ז יתיר מסטרא דילהון · ובדא קב"ה אסתלק ביקריה ואתכפיין כל חילין אחרנין דהא כדין אתכפיין יתיר כד בטילו אשתכח מסטרא דילהון · וע"ד ישראל לא מבטלי לון דכתיב ועצם לא תשברו בו :

קדש לי כל בכור פטר כל רחם וגו' · פקודא דא לקדש בכור בהמה ועם הארץ צריך תרין מלין חד דיהא פדוי מתחות

שלטנותא

א) בס"ר אמרו ועבר ה' לנגוף וגו' ע"י מלאך וי"א הקב"ה עצמו וכו' ע"ש וזו אפשר שהיא שיטה מחודשת · ועיין ריש מס' שמחות · וכמ"א שהארכתי · מאי"ן : ב) ה"ה שב"ה שהוא חייהם של ישראל כד יכול מררו ועכנו את רוח קדשו

שלטנותא דיצה"ר דאיהו ארון דיליה כגוונא דאמר יעקב לעשו
בראשית ל"ג °יעבר נא אדוני לפני עבדו בהאי עלמא ארון מצר חובין דנפישין
על גופא כמה דאוקמוה חייבא יצה"ר שופטו זכאי יצה"ט שופטו
בינוני זה וזה שופטו · בינוני היינו אח דיצה"ר ואח דיצר הטוב אחי
יהי לך אשר לך · וכד זכוון נפישין רוחא תבר תרין משמרות
דחמור נוער כלבים צועקים וסליק למשמרה דשחר דביה אדם
שם ל"ב ואתהדר ב"נ ארון הה"ר °ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה
שם א' וסליק לדרגא דאדם דאתמר ביה °וירדו בדגת הים ובעוף השמים
שם ט' וגו' °ומוראכם וחתכם וגו' וכד זכוון בינונים °ויאבק איש עמו
שם ל"ב זכוון וחובין מתחבקן לאגחא קרבא · מסטרא דזכוון °וירא כי
שם מ"א לא יכול לו · מסטרא דחובין ויגע בכף ירכו בגיד הנשה נשה
שם כ' לשון °כי נשני אלהים את כל עמלי ואיהו לשון נשיה · חד מדורא
מאינון ז' ארעאן מאן דנחית תמן אתנשי מניה אורייתא · וקדם
דייתי בר נש בהאי עלמא ויפוק מרחם אמיה · ויאבק איש עמו
דא גבריאל בההוא אבק דעפר דאתמר °וייצר יי' אלהים את
האדם עפר מן האדמה ואוליף ליה שבעים לשון ובגין דא וייצר
חד יצר הטוב דאוליף ליה שבעים לשון וחד יצר הרע דאבק
עמיה דאתמר כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה ואשכח מיניה
שבעין לישן דאוליף ליה יצר הטוב · וקדם כל דא נחתין עמיה
תהלים צ"א ארבעה מלאכין דאתמר בהון °כי מלאכיו יצוה לך אי אית
ליה זכות אבות חד מיכאל בזכות אברהם · ותניינא גבריאל בזכות
יצחק ותליתאה דנחית עמיה נוריאל בזכותא דיעקב · ורביעאה
רפאל בזכותא דאדם קדמאה · ויצר הטוב לעילא מניה ואי
לית ליה זכות אזלו עמיה ד' עון משחית אף וחימה ויצר הרע
לעילא מנייהו למידן ליה לעלמא דאתי ובגין דא אוקמוה רשע
יצר הרע שופטו צדיק יצר הטוב שופטו בינוני זה וזה
שופטו ובגין דא אי איהו בינוני גבריאל דאיהו יצר הטוב ·

וסמאל

וסמ"אל דאיהו יצר הרע זה וזה שופטו · דלכל בר נש דאית
ביה ארבע יסודין ארבע מלאכים נחתין עמיה מימינא וארבע
משמאלא · ארבע מימינא מיכא"ל גבריא"ל רפא"ל נוריא"ל
וארבע משמאלא עו"ן משחי"ת א"ף וחמ"ה · מסטרא דגופא
מטטרו"ן נחית עליה מימינא וסמ"ל משמאלא ולית ב"נ דלית ביה
ארבע יסודין אבל כפום יסורא דאקדים ביה הכי מתחילין אין
ארבע אי מזל דיליה ארי"ה אקדים מיכ"אל ואבתריה גבריא"ל
ואבתריה נורי"אל ואבתריה רפ"אל · ואי מזליה שור אקדים גבריאל
ואבתריה מיכאל ואבתריה נורי"אל ואבתריה רפ"אל · ואי מזליה
נשר אקדים נורי"אל ואבתריה מיכ"אל ואבתריה גברי"אל ואבתריה
רפ"אל · ואי מזליה אד"ם אקדים רפ"אל ואבתריה מיכ"אל ואבתריה
גבריא"ל ואבתריה נוריא"ל · ואינון מסטרא דימינא · מסטרא
דמיכאל כלהו אנפין דיליה אינון רחמי בעל גמילות חסדים
אנפוי חוורין והאי בר נש גמיל חסד · חסיד וחכם אי אשתדל
באורייתא · ואי לאו בהפוך מסטרא דיצה"ר גזלן · טפש לית ביה
חסד · דלא עם הארץ חסיד · מסטרא דגבריא"ל ארבע אנפין
דיליה דינא מדת הדין על רשיעייא ומתגרה בהו כמה דאוקמוה
מותר להתגרות ברשעים בעולם הזה גבור ביצריה ירא חטא
דיין יהא אי יתעסק באורייתא וגבור בתלמודיה · בהפוכא
מסטרא דיצר הרע מתגרה בצדיקייא דינא קשה לון גבור
בעבירה למעבד ליה לאו דחיל חטאה הוא וגוונין דאנפוי
סומקין עשו שופך דמים · מאן דמזליה נש"ר לאו רחמן סגי ולאו
מדת הדין סגי אלא בינוני ביצר טוב במדות טבין דיליה ובנוני
ביצר רע במדות בישין וליה אנפין חוורין וסומקין · מאן דמזליה
אדם מסטרא דטוב כליל מכל מדות טובות חסיד וחכם גבור
בתורה ירא חטא ממוצע בכל מדות טבין · וגוון אנפוי אוכמין

ומסטרא

ומסטרא דיצר הרע ממולא מכל מדות בישין · ואי חובוי דבר
נש נפישין שלטין עליה כל משריין דיצר הרע עד דיסתלקו
מניה כלהו משריין דיצר טוב ואמליך על אברין דיליה סמ"ט
וכל משרייתיה · ואי נפישין זכווי שלטין משריין דיצר הטוב
עד דיסתלקו מניה כל משריין דיצר הרע ואמליך על כל אברין
דיליה משריין דיצה"ט בההוא זמנא שליט עליה שם (א) ידו"ד
ואם הוא בנוני צבא השמים עומדים עליו מימינו ומשמאלו
אין מיימינים לזכות ואלין משמאילים לחובה ומאן דאלים גבר
ובגין דא אוקמוה מארי מתניתין לעולם יראה אדם עצמו
כאילו כל העולם כלו תלוי בו ומסטרא דמיכאל אתקרי בכור
דדרגיה כסף חוורו ובגין דא פדיון הבכור כסף ה' סלעים כחושבן
ה' דאברהם דאי יחכים בתורה יתוסף עליה י' דאיהו קודש בי'
ירמיה ב' צריך לקדש בכור בהמה דהיינו °קדש ישראל ליי' וביה צריך
לעשר ולדות דכל ולד איהו מסטרא דבן י"ה ואיהו ו' דכל
חיון דאינון חיות הקדש באתוון דשמא קדישא אתקריאו הדא
ישעיה ס"ג הוא דכתיב °כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו אפילו כל בריין
דאתבריאו בהון · ולית בריאה דלא אתרשים בהאי שמא בגין
לאשתמודעא למאן דברא ליה והאי יו"ר איהו דיוקנא דרישא
דכל בריין ה' ה' דיוקנא דה' אצבען דימינא וה' דשמאלא ·
שם מ' ו' דיוקנא דגופא ובגין דא אמר °ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר
קדוש לית בכל בריה דאשוה כוותי ואף על גב דבראתי לה
בדמות אתוון דילי דאנא יכיל למחאה ההיא צורא
ולמעבד לה כמה זמנין ולית אלה אחרא עלי דיכיל למחי
דיוקני

א) וזהו כוונת הפסוק ויהי דוד לכל דרכיו משכיל כאשר הוא סם ארחותיו דזכווי כפיסין ולכן ה' כמו וו"ש הספר חטא כא על ידו ויותר יומתק כמ"ש מו"ה כהס"ל ע"ס ודו"ק מא"ן :

דיוקני ובגין דא כי לא כצורינו צורם ואויבינו פלילים (א) ואי דברי' ל"ב
יקשה בר נש דהא כתיב כי לא ראיתם כל תמונה איהו יתרץ שם ד'
ליה האי תמונה חזינא דהא כתיב ותמונת יי' יביט ולא בכל
תמונה אחרא דברא ויצר באתווי ובגין דא אמר ואל מי תדמיוני
ואשוה ואל מי תדמיון אל ומה דמות תערכו לו ואפילו האי
תמונה לית ליה באתריה אלא כד נחית לאמלכא על ברייין
ויתפשט עלייהו יתחזי לון לכל חד כפום מראה וחזיון ודמיון
דלהון והאי איהו וביד הנביאים אדמה ובגין דא יימא איהו אף
על גב דאנא אדמה לכו בדיוקנייכו אל מי תדמיוני ואשוה
דהא קדם דברא קב"ה דיוקנא בעלמא וצייר צורה הוה הוא
יחידאי בלא צורה ודמיון ומאן (נ"א והיה) דאשתמודע ליה קדם
בריאה דאיהו לבר מדיוקנא אסור למעבד ליה צורה ודיוקנא
בעלמא לא באות ה' ולא באות י' ואפילו בשמא קדישא ולא
בשום אות ונקודה בעלמא והאי איהו כי לא ראיתם כל תמונה
מכל דבר דאית ביה תמונה ודמיון לא ראיתם אבל בתר דעבד
האי דיוקנא דמרכבה דאדם עלאה נחית תמן ואתקרי בההוא
דיוקנא ידו"ד בגין דישתמודעון ליה במדות דיליה בכל מדה
ומדה וקרא אל אלהים שדי צבאות אהי"ה בגין דישתמודעון
ליה בכל מדה ומדה איך יתנהג עלמא בחסד ובדינא כפום
עובדיהון דבני נשא דא אי לא (ב) יתפשט נהוריה על כל ברייין
איך ישתמודעון ליה ואיך יתקיים מלא כל הארץ כבודו ווי ליה ישעי' ו'
מאן דישוה ליה לשום מדה ואפילו מאלין מדות דיליה כ"ש בבני
האדם אשר בעפר יסודם דכלים ונפסדי' אלא דמיונא דיליה כפום איוב ד'
שלטנותיה על ההיא מדה ואפי' על כל ברייין ולעילא מההיא מדה
וכד אסתליק מינה לית ליה מדה ולא דמיון ולא צורה כגוונא דימא
דלי' במיא דימא דנפקי מיני' תפיסו כלל ולא צורה אלא באתפשטות'

דמיא

א) בריש מרכבת המשנה למהר"א אלפנדרי בשם אחד קדוש רמי קראי אהדדי ובעלם מזה מ"ש הרמב"ם שם בהלכות יסודי התורה פ"א דין ו' ודברי הזוה"ק פנחס דף רל"ט ודברי רעיא מהימנא הללו מתי"ן: ב) בר' בסוף חוט הה"ס המברי' בתוך כל העולמות הרמ"ז.

דמיא דימא על מאנא דאיהו ארעא אתעביד דמיון ויכילנא
למעבד חושבן תמן כגון המקור דימא הא חד נפיק מניה מעיין
כפום אתפשטותא דיליה בההוא מאנא בעגולא דאיהי י׳ הא
מקור חד ומעין דנפיק מניה הא תרין לבתר עבד מאנא רברבא
כגון מאן דעבד (נ״א דחפר חפירא רברבא ואתגלי מן מיא דנפיק
מן מעיין ההיא מאנא אתקרי ים והוא מאנא תליתאה וההוא
מאנא רברבא אתפליג לז׳ נחלין (נ״א מאנין) כפום מאנין אריכין ׳
הכי אתפשט מיא מן ימא לשבעה נחלין והא מקור ומעיין וימא
וז׳ נחלין אינון י׳ ואי יתבר אומנא אלין מאנין דתקין יהדרון מיא
למקור וישתארון מאנין תבירין יבשין בלא מיא ׳ הכי עלת
העלות עביד עשר ספירות וקרא לכתר מקור וביה לית סוף
לנביעו דנהוריה ובג״ד קרא לגרמיה אין סוף ולית ליה דמות וצורה
ותמן לית מאנא למתפס ליה למנדע ביה ידיעה כלל ובגין
דא אמרו ביה במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור
לבתר עבד מאנא זעירא ודא י׳ ואתמלייא מניה וקרא ליה מעין
נובע חכמה ׳ וקרא גרמיה בה חכם ולההוא מאנא קרא ליה
חכמ״ה ׳ ולבתר עבד מאנא רברבא וקרא ליה ים וקרא ליה
בינה והוא קרא לגרמיה מבין בה חכם מעצמו ומבין מעצמו כי
חכמה איהי לא אתקריאת חכמה מגרמה אלא בגין ההוא
חכם דאמלי לה מנביעו דיליה ואיהי לא אתקריאת בינה מגרמה
אלא על שם (נ״א בגין) ההוא מבין דאמלי לה מניה דאי הוה
איוב י״ד מסתלק מנה אשתארת יבשה הה״ד °אזלו מים מני ים ונהר
יחרב ויבש ׳ לבתר והכהו לשבעה נחלים עבד ליה לז׳ מאנין
יקירין וקרא לון גדול״ה גבור״ה׳ ת״ת ׳ נצ״ח ׳ הו״ד ׳ יסו״ד ׳ מלכו״ת
וקרא גרמיה גדול בגדול״ה וחסיד גבור בגבור״ה מפואר בתפאר׳
מארי נצחן קרבין בנצ״ח נצחים ׳ ובהו״ד קרא שמיה הוד יוצרינו
וביסו״ד קרא שמיה צדיק ויסוד כלא סמיך ביה כל מאנין וכל עלמין

ובמלכות

ובמלכות קרא שמיה מלך ולו הגדול"ה והגבור"ה והתפאר"ת והנצ"ח וההו"ד כי כ"ל בשמים. דאיהו צדיק ולו הממלכה דאיהו מלכו"ת כלא ברשותיה למחסר במאנין ולאוספא בהון נביעו ולמחסר כפום רעותיה בהון ולית עליה אלהא דיוסיף ביה או יגרע ביה לבתר עבד משמשין לאלין מאנין כרסייא בארבע סמכין (א) ושית דרגין לכרסייא הא עשר וכלא איהו כרסייא כגון כוס דברכה דתקינו ביה עשרה דברים בגין תורה דאתייהיבת בעשרת דברן בגין עלמא דאיהו מעשה בראשית דאתברי בי' מאמרות ותקין לכרסייא כתות לשמשא ליה דאינון מלאכים · אראלים שרפים · חיות · אופנים · חשמלים · אלים · אלהים · בני אלהי' · אישים ולאלין עביד שמשין סמא"ל וכל כתות דילידה דאינון כעננים למרכב בהון לנחתא בארעא ואינון כסוסין לון ומנלן דעננים אקרון מרכב הדא הוא דכתיב °הנה יי' רוכב על עב קל ובא ישעי' י"ט
מצרים ודא ממנא דמצרים ומיד דחזו ממנא דאלהא די הוא אלהא ממנא דילהון חזו ליה כסוסייא תחות מרכבתיה דקב"ה מיד ונעו אלילי מצרים מפניו ולבב מצרים ימס (ב) נעו מאמונה דילהון ולב דילהון נמס כדונג מההיא אמונה ואמרי וכי עד כען אמונה ממנא דילן כסוסיא הוה נע לבהון מאמונה דלהון ונמס כדונג ומנלן דימס לישון נמס כדונג איהו כד"א °היה לבי כדונג תלי' כ"ב
נמס בתוך מעי:

וכל פטר חמור תפדה בשה וגו' °פקודא דא לפדות פטר חמור ולערוף פטר חמור אם לא יפדה ליה ההו"ד ואם לא תפדה וערפתו ורזא דא יצר הרע יכול לאחזרא בתיובתא ולבתר לאחזרא יצר הטוב כמה דאוקמוה אם זכה עזר אם לא זכה בנגדו בגין דאינון דיוקנא חד דשה וחד דחמור · ואי זכה

ויקר' כ' א' פקוד' להביא קרבן וכו'

א) בספ"מ קי"ט ב' שם מפורש וע' ויגש רי"א א' אבן טבא בכרסייא ומ"ש עליו במק"מ הרש"ב: ב) נ"ל דו"ם לשתי מרכבי פרעה דמיתיך רציתי ר"ל כשראיתני אז רוכב על סוס דהוא ממונה של מצרים אז נשתקת מאמונתיך אשר עד כה סברת שיש ממש באלהיהם כמאמרז"ל הללו עע"ז והללו וכו' א"ס ולדעתי הקצרה אין דבריו מחוורין וחס להו ליש"ר דעד אותה שעה עע"ז ולשון הזהר לקמן כ"ג ב' הפך דבריו ואי נחי' זו של רוכב עב קל היה בעת הבאה הנה מקום לפרש בסגנון אחר אך עיין בזהר לקמן דף מ"ו ובליקוטי הו' ע"כ הנז' ודוק מא"ן:

לאחזרא בתיובתא אע"ג דאיהו חמור עם הארץ תפרדה מן גלותא
ירמי' נ' כשה דאיהו °שה פזורה ישראל ואי לא הדר בתיובתא. וערפתו
שוי ליה עם קשה קדל דעתידין לאתמחאה מן כפר חיים דעלייהו
שמו' ל"ב אתמר °מי אשר חטא לי אמחנו מספרי :

בהר ק"ח ב' ובסנה קו' והיה (ה) לאות על ידכה ולטוטפות בין עיניך וגו' °פקודא דא
פקודא דאקרי בגוונא אחרא דלא אקרי מצוה אלא
קדושה ואלין אינון תפלין · תפלה של יד ותפלה של ראש ·
תקונא פארא שפירו דגוונין עלאין וע"ד אקרון טוטפות כד"א
ישעיה מ"ט °ישראל אשר בך אתפאר וכתיב °כי נער ישראל ואוהבהו ישראל
הושע י"א זוטא שמע ישראל ישראל סבא שפירו דגוונין עילא ותתא יוסף
סליק ואתעטר בתרין גוונין (נ"א דתגין) בקדמיתא נער ובסופא צדי"ק
בר' ל"ט כמה יאן ביה גוונין למחזי ורזא דא °ויהי יוסף יפה תאר ויפה
מראה שפירא בתרין סטרין בתרין דרגין בתרין גוונין עילא ותתא
דברי' ו' כתיב °ועשית הישר והטוב · הישר דא תפלה של יד לאמשכא
ליה בתפלין של ראש לאתיחדא כחדא ותפלה של יד אקדים
לשל ראש ואצטריך דלא הוי פרודא בינייהו כלל מאן דמתעטרא
בתפלין קאים ברזא דגוונא עלאה וקאים באינון תרין רזין דקאמרן
כיוסף דאקרי נער ואקרי צדיק ברזא דעבד נאמן וברזא דבן
יחידאי · ואלין אינון תפלה של יד ותפלה של ראש · ואינון כללא
חדא בלא פרודא ארבע פרשיין דתפלין בד' בתים באינון תפלין
של ראש · וכמה דאינון ד' פרשיין באינון תפלין של ראש אוף
הכי כלהו בתפלין של יד בבית א' דהא בתפלה של יד לית לה
קהל' א' מגרמה כלום אלא מה דנקטא מלעילא ורזא דא °כל הנחלי' הולכי'
אל הים ומגו דנקטא לון מלעיל' אקרי תפלה ואתקדשת בקדושתהון
(וכלא) אקרי קדושה · ואקרי תפלה וכדין אקרי מלכות (ג) מלכות
שמים שלימה · ד' פרשיין · הא אוקימנא רזא דילהון בכמה
דוכתי אבל פרשה קדמאה קדש לי כל בכור דא איהו רזא
עלאה

ג) ויש לרמוז ייראוך עם שמש וגו' ודרז"ל שעיקר ק"ש עם דמדומי חמה והוא בעיטור תפלין ושם נוט' מלכות שמים
שלימה ח"ס :

עלאה דכליל כל ד' בתים ברזא דנהירו עלאה דנפקא מאין ·
וכל אינון ד' אתרמיזו הכא · קדש דא קדושה עלאה · רזא
דחכמתא עלאה דמתמן כלא אתקדש ברזא דגניזו עלאה דיתקרי
קדש לי דא בינה רזא דעלמא עלאה היכלא פנימאה (ורזא דא
°כי לי בני ישראל עבדים · °כי לי כל בכור · °והייתם לי סגולה) ויקרא כ"ה
כ"ל רזא דחסד בכל דוכתא בין לעילא בין לתתא · בכו"ר דא במדבר
בן בכור דכתיב °בני בכורי ישרא' והאי בן בכור כליל כל סטרין ג'
וכל גוונין ובגין כך קרא כליל כלהו ארבע ברזא דחכמתא שמות י"ט
עלאה אבל דא בארח כלל למנדע דכלא כליל בהאי · אבל שם ד'
בארח פרט כל חד בלחודוי דא איהי פרשתא קדמאה דכליל
כל שאר פרשיין · פרשה תניינא והיה כי יביאך וגו' · דא בינה
דהא בפרשתא דא איהי יציאת מצרים דהוה מסטרא דיובלא
וע"ד שירותא דיליה והי"ה דהא מלה דא איהי ביובלא ובג"כ
שמא דילדה והי"ה דלית הויה אלא באתר דא דאיהו זמין
לאתמשכא לתתא ולאנהרא בוצינין ולאשתכחא בדרגא תתאה
(נ"א והיה כמאן דאמר על מלכא דאי הוי) (נ"א דיהוי זמין לאתמשכ'
לתתא ולאנהרא בוצינין) וכלא ברזא חדא ובגין דאיהו בארח
טמיר לא אקרי באתגלייא בשמא דא אלא אתמסר לחכימין
למנדע · ועל דא אתרשים בשמא קדישא במלה דא · פרשה
תליתאה שמע דא איהו רזא דימינא דאקרי חסד עלאה דאיהו
קא מיחד יחודא דכלא לד' סטרין וקב"ה מסדר ביה סדורא דכל
עלמא ודא איהו דקא מתפשט בכל סטרין אפילו גו תהומי
תתאי · כדא קב"ה ברא עלמא כד אתעטף קב"ה בעטופא
דזהרא · ודא דקא מייחד יחודא · ובגין כך שמע סמיך לוהי"ה
ייחודא דכל יומא איהו יחודא למנדע ולשוואה רעותא · יחודא

דא הא אמרן בכמה דוכתי יחודא דכל יומא איהו יחודא דקרא שמע ישראל יי' אלהינו יי' הא כלהו חד · ועל דא אקרי אחד · הא תלת שמהן אינון היך אינון חד · ואף על גב דקרינן אחד היך אינון חד אלא בחזיונא דרוח קדישא אתיידע ואינון בחיזו דעינא כתימא למנדע דתלתא אלין אחד · ודא הוא רזא דקול דאשתמע קול איהו חד ואיהו תלתא גוונין אשא ורוחא ומיא וכלהו חד ברזא דקול (ולאו אינון אלא חד) אוף הכא יי' אלהינו יי' אינון חד · תלתא גוונין ואינון חד · ודא איהו קול דעביד בר נש ביחודא ולשוואה רעותיה ביחודא דכלא מאין סוף עד סופא דכלא בהאי קול דקא עביד בהני תלתא דאינון חד ודא איהו יחודא דכל יומא דאתגלי ברזא דרוח קודשא · וכמה גוונין דייחודא אתערו וכלהו קשוט · מאן דעביד האי עביד · ומאן דעביד האי עביד · אבל האי יחודא דקא אנן מתערי מתתא ברזא דקול דאיהו חד דא הוא ברירא דמלה האי בכללא · לבתר פרט כדקאמרן · פרשה רביעאה הוא רזא דדינא קשיא השמרו לכם · אלין אינון תפלין דרישא ותפלין דדרועא כגוונא דא בחד ביתא · והא אתערנא בהו כלהו רזא חדא · קשרא דתפלין דרישא איהו דל"ת ועל דא כתיב °וראית את אחרי · שמות ל"ג ועו"ד איהו לאחורא ותמן אתקשר כלא בקשרא חדא ואיהי כד מנחא אלין תפלין דדרועא לאתקשרא (ס"א בית קשרא) אחרא רזא דברית קדישא רזא דא כמה דאתער בכמה דוכתי וכלא רזא חדא · זכאין אינון ישראל דידעין רזא דא ואצטריך ב"נ לאנחא לון כל יומא למהוי בדיוקנא עלאה ועליה כתיב וראו כל עמי הארץ כי שם יי' נקרא עליך ויראו ממך ע"כ · ביאו"א ׃

פרשת

פרשת בשלח

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים וגו' · ר"ש פתח °תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות האי קרא חבקוק ג'
(א) קשיא ואית לאסתכלא ביה (ב) מ"ש תפלה לחבקוק הנביא יתיר מכל שאר נביאי עלמא דלא כתיב בהו תפלה לישעיה או לירמיה או ליחזקאל או להושע או לשאר נביאי עלמא · אלא הכי תנינן אלישע זכה בהאי עלמא מה דלא זכה נביאה אחרא בר ממשה · (ועכ"ד לא בעא לאטרחא למריה) · ת"ח מאי דכתיב °ויהי היום ויעבור אלישע אל שונם ושם אשה גדולה מלכים ב' ד'
מאי אשה גדולה · אלא גדולה בעובדהא דכל בני ביתא (נ"א דרא) משתבחין בה והיא עקרא דביתא · ובגין דבעלה לא הוה שכיח בביתא למהוי עקרא לא הוה ארכר הוא אלא היא · ותו ושם אשה גדולה · גדולה על כל שאר נשי עלמא · דהא שאר נשי עלמא כד חמאן אושפיזא בביתא מצטערן ביה ורחקן ביה כ"ש לאפקא עליה ממונא והאי חדת ביה באושפיזא ולאפקא עליה ממונא כ"ש כיון דחמת ליה לאלישע חדת ביה לחדא ועל דא שבחא דכלא דאתתא היא דהא אושפיזא דביתא דאתתא היא ובגין כך ושם אשה גדולה על שאר נשין ותאמר אל אישה הנה נא ידעתי כי איש אלהים קדוש הוא במה ידעה אלא הא אוקמוה חבריא (ג) דשושיפא חוורא זריקת ליה בערסיה ולא חמת ביה קרי מעולם (ד) ולא אעבר זבובא בפתוריה · הני

מלי

א) חוץ מהרגש תפלה הנז' עוד מרגישה' הכונה על שגיונות וכ' תואר הנבי' ותירץ כמ"ש לקמן מ"ז א' שהתעורר הנבואה עליו ע"י שם' היה כבהל וצריך למיגי זמר וכן היו ישראל אלפים ומטורפי · הרוח מעבדותם ותפס רוחם בריחות נפשים ובעירי המלאכים · הרמ"ז : ב) פי' מ"ש דהנבואה נאמרה בל' תפלה כך מ"כ · ויונתן תרגם צלותא וכמהו כל המפרשים אך עיין לקמן מ"ה א' ודו"ק · מא"ן : ג) הדין לכן : ד) א"ה ידוע כי השלחן כנגד המזבח ועיקר הקדושה היא הפרישות מהמותרות כמ"ש הרמב"ן ובפרט מתאות המאכל כדי שיהיו כל אכילותיו פונות לכוונה ראויה וקדושה · ואין בהם חלק ליצר הרע · והנה האשה הגדולה הזאת העידה על הנביא כי הוא מתנהג במאכלו · באופן הכאות לאיש אלהים כמוהו · והוא מקדש עצמו במותר לו כאומרה קדוש הוא · והראיה שלא ראתה זבוב עובר על שלחנו כמו מקדש בבית המקדש שזה א' מעשרה ניסים שמנו חכמים · ובאלה שולחנו הטהור הוא דוגמת המזבח ממש :

כולי קשיין · אי תימא דלא חמת ביה קרי הא סגיאין אינון בני
נשא הכי בעלמא מאי שנויא הכא · ואי תימא דלא אעבר
זבובא בפתוריה · אמאי כתיב הנה נא ידעתי וכי היא ידעת
ולא אחרא והא כל אינון דחמו ליה אכיל בפתוריה הוו ידעי ·
אלא שפיר קאמרת אבל הנה נא ידעתי היא ידעא ולא אחרא
בגין דהיא מתקנת ערסיה בשעתא דשכיב בליליא ובשעתא
דקאים בצפרא · והאי דקאמרי דשושיפא חוורא זריקת ליה
בערסיה הכי הוה ובה ידעא דארחא דעלמא כיון דקאים ב"נ
מערסיה סליק שושיפא דנאים בה רוחא מנוולא · והאי בשעתא
קכ"ז דסלקת ההוא שושיפא מערסיה הוה סליק ריחין °כריחין דגנתא
דעדן · אמר אי לאו דקדישא הוא וקדושה דמריה עליה לא
סליק ריחא קדישא הכי בגיני כך בעי לאתפרשא מן ביתא דלא
מלכים ב' ד' אזדהר בר נש כ"כ בביתא · אבל אמרת °נעשה נא עלית קיר
קטנה ונשים לו שם מטה ושלחן וכסא ומנורה ארבע אין למה
אלא בגין דאינון תקונא דכנסת ישראל דאתקריאת עליית קיר
קל"ג ח' והכי אתקריאת כמה דכתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר °מטה
ושלחן וכסא ומנורה לאו אינון כתיקון דשמושא · דהא כסא קא
בעי בקדמיתא ולבתר שלחן לבתר מנורה לבתר
מטה · אמאי אקדימת מטה בגין דהיא חביבה עליה יתיר
מכלא · ואקדים בר נש מה דחביב עליה · ויהי היום ויבא
שמה · ויהי היום מאן הוא יומא דא · אלא כמה דאוקמוה ותא
חזי ההוא יומא יומא טבא (ה) דראש השנה הוה דאתפקדו
ביה עקרות דעלמא ואתפקדן ביה בני עלמא (ו) קרא לשונמית
שם ואמר °הנה חרדת אלינו את כל החרדה הזאת בגיני כך
אצטריכנא לעיינא יומא דא בדיני דעלמא דקב"ה דאין ביומא דא
לעלמא

ה) פי' דכל ויהי היום דכתיב הוא ר"ה ודלא כהרב אליה רבה ודעמיה סי' תקפ"ו שהקשה מל' זה על הרב ט"ז ונעלם ממנו דברי הזוהר פנחס דף רל"א. מאי"ן : ו) בה ל"ג ע"ב :

לעלמא · ובגין דאתפרשנא בלחוד באתר דא אצטריכנא לאסתכלא ברגיזו דעלמא · ומה לעשות לך היש לדבר לך אל המלך או אל שר צבא · וכי מלה דא למה אצטריכא לגבי אתתא דלא נפקת ולא אזלת ולא עאלת בהיכלא דמלכא · אלא יומא דא הוה גרים דכל בני עלמא יתבין (נ"א קיימין) בדינא · ובההוא יומא אקרי קב"ה מלך · המלך המשפט אמר לה אי את אצטריך לך לגבי מלכא עלאה על עובדין די בידך · ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת · מאי קאמרת · אלא בשעתא (נ"א בזמנא) דדינא תליא בעלמא לא יתפרש בר נש בלחודוי ולא יתרשים לעילא ולא ישתמודען ביה בלחודוי דהא בזמנא (אחרא) דדינא תליא בעלמא אינון דאשתמודעון ורשימין בלחודייהו אף על גב דזכאין אינון אינון אתפסן בקדמיתא ועל דא לא ליבעי לאיניש לאתפרשא מבין עמא לעלם דבכל זמנא רחמי דקב"ה על עמא כלהו כחד (ולא ליבעי ליה לאיניש לאתפרשא מן עמא לעלם) ובגיני כך אמרה בתוך עמי אנכי יושבת ולא בעינא לאתפרשא מנייהו כמה דעבדנא עד יומא דין · ויאמר גחזי אבל בן אין לה וגו' אמר לה אלישע הא ודאי שעתא קיימא דהא יומא גרים ויאמר למועד הזה כעת חיה את חובקת בן · ותהר האשה ותלד בן למועד הזה כעת חיה אשר דבר אליה אלישע למועד ודאי · לבתר מית מאי טעמא מית · אלא בגין דאתיהיב לה ולא לבעלה · ומאתר דנוקבא אתקשר · ומאן דאתקשר בנוקבא מיתא אזדמנת קמיה מנא לן דלה אתיהיב דכתיב את חובקת בן · תא חזי באברהם כתיב °שוב אשוב אליך · (א) ולא אליה אליך ודאי בך אתקשר ולא בנוקבא · מאן דאתי מסטר נוקבא מותא אקדים לרגלוי · ברא' ח"י

ותעל

א) פי' דהנ"ג דבתחילה הי"ל נשמה דנוק' בגווהו דבסוף הפקידה תהא לו נשמה דדכורא מסטר' דאברהם כידוע מהי"ן

ותעל ותשכיבהו על מטת איש האלהים בגין דתמן חמת קדושה
עלאה מכלא ׳ ויאמר לה השלום לך השלום לאישך השלום
לילד מכאן דהיא עקרא דביתא ולא עוד אלא דאיהי אזדרת
אבתריה ולא בעלה ׳ ויגש גחזי להדפה ׳ הא אוקמוה ׳ ויאמר
איש האלהים הרפה לה ׳ מאי שנא הכא דאמר איש האלהים
וכד הוה במתא אלישע ׳ אלא הכא ודאי איש האלהים דהכא
חזא דוכתיה ולא במתא ולא בשעתא דהוו בני נביאי קמיה
וי״י העלים ממני וגו׳ כמה דאת אמר °וי״י המטיר על סדום ועל (ברא׳ י״ט)
עמורה ׳ דא בי דינא דלתתא ולא הגיד לי ׳ מ״ט לא ידע אלישע
אלא אמר קב״ה ומה אנא קטיל להאי אי אימא ליה לא ימות
דהא נבזבזא דיליה הוא ׳ ודאי אית ליה למימת ׳ דהא אתמר
דכתיב את חובקת בן ומאתר דנוקבא גרים מותא ובגיני כך
לא אמר ליה ׳ ויאמר לגחזי חגור מתניך וקח משענתי בידך ולך
והא אוקמוה ואסתלק ניסא מניה ׳ חי י״י וחי נפשך אם אעזבך
אמאי כיון דגחזי הוה אזיל אלא היא ידעת ארחוי דההוא רשע
דגחזי דלאו איהו כדאי דישתכח ניסא על ידוי וישם פיו על פיו
ועיניו על עיניו וגו׳ אמאי אלא דאשגח אלישע וידע דאתרא
(נ״א דאתתא הוה) דא הוא דגרים דאתקשר בידה השתא וישם פיו
על פיו ועיניו על עיניו לקשרא ליה באתרא אחרא עילאה ׳
אתר דחיין אשתכחו ביה ולא יכיל לאעקרא ליה מאתר
דאתקשר ביה בקדמיתא ׳ אלא אתער רוחא חדא מלעילא
ואתקשר בהאי אתר ואתיב ליה נפשיה דאי לאו הכי לא הוה
קאים לעלמין ויזורר הנער עד שבע פעמים ולא סליק יתיר כד״א
°ימי שנותינו בהם שבעים שנה ודא הוא חבקוק נביאה כד״א את (תהלים ז׳)
חובקת בן אי הכי חבוק מבעי ליה אמאי חבקוק תרי אלא חד

דאמיה

דאמיה וחד דאלישע דאתחבק עמיה · ד״א (א) תרי חבוקין הוו
ביה בין להאי סטרא בין להאי סטרא · חבוקא חדא ההוא אתר
דהוה תלי ביה בקדמיתא · חבוקא אחרינא דסליק ליה לדרגין
עלאין יתיר ובג״כ חבקוק תרי · °תפלה לחבקוק הנביא מאי חבקוק ג׳
תפלה · אלא דא הוא אתר דהוה קשיר ביה בקדמיתא ודא הוא תפלה
של יד · על שגיונות · דההוא יומא דאתקשר ביה שגיונות דעלמא
הוו תליין קמי קב״ה וגבורה הוה שליט · ועד אתקשר ביה האי
תפלה (נ״א כהאי תפלה) · ד״א תפלה לחבקוק הנביא תפלה לחבקוק
בגין חבקוק דאיהו עביד בגיניה · יי׳ שמעתי שמעך יראתי וגו׳
תא חזי כד הוה אתער עליה רוחא דנבואה על אתר דא דהוא
תפלה הוה אתי והוה דחיל ומזדעזע · מתלא אמרי מאן דנשיך
מכלבא מקליה אזדעזע · יי׳ פעלך בקרב שנים חייהו · מאן פעלך
אלא עליה קאמר דאיהו פעל דיליה · בקרב שנים חייהו · הב
ליה חיין להאי פעלך בקרב שנין עלאין · ד״א חייהו דלא ימות
כד בקדמיתא · על שגיונות · מאי על שגיונות על שגיאות מבעי
ליה · כד״א °שגיאות מי יבין · אלא (כלא הוא אבל) שגיונות תהלים
כד״א °שגיון לדוד · זיני תושבחן דהוו קמייהו דנביאי למישרי י״ט
עלייהו רוח נבואה כד״א °פגעת חבל נביאים יורדים מהבמה שם ז׳
ולפניהם תוף וחליל וגו׳ וכתיב °ועתה קחו לי מנגן וגו׳ וכל שכן שמואל
חבקוק דאצטריך ליה יתיר מכלהון לנייחא דרוחא ולבסמא א׳ י׳
לההוא אתר לאמשכא עליה רוח נבואה · וכן כלהו נביאי מלכים
בהאי גוונא בר ממשה דסליק על כל שאר נביאי דעלמא זכאה ב׳ ג׳
חולקיה · ת״ח כד נפקו ישראל ממצרים רוחיהון הוה תביר
בגווייהו והוו שמעין אינון תושבחן ולא יכלין למחדי ובשעתא
דכלהו אוכלוסין ורתיכין נפקו בשכינתא כלהו ארימו תושבחן
ושירין קמי קב״ה ואתער קב״ה רוחיהון דישראל והוו שמעין אינון

(א) הקדמת בראשית ז׳ ע״ב:

תושבחן וקאים רוחיהון בגווייהו דלא פרחן · בר נש כד איהו
שביק פולחנא כדין (ב) ידע חבירו דגרמוי תבירו דרוחיה · כך
ישראל כד נפקו ממצרים כדין טעימו (ג) טעמא דמותא קודשא
שמו' י"ג ב"ה אסי לון דכתיב °ויי' הולך לפניהם יומם וגו' וכל ארחין הוו
סלקין ריחין דאסוותא ויעלין לגופייהו ואתסיין וקל תושבחתן דהוו
שמעין הוו חדאן וגייחין ברוחיהון ופרעה וכל אינון אוכלוסין
דיליה הוו אזלי בתרייהו לאוזפא לון עד דנפקו מארעא דמצרים
וכן כל אינון רברבין דממנן עליהון ועל שאר עמין אוזיפו ליה
לשכינתא ולישראל כלהו עד דשארו באיתם בקצה המדבר ·
הה"ד ויהי בשלח פרעה את העם וגו' · כי קרוב הוא · כי קרוב
הוא ההוא אומאה דאומי אבימלך לאבהן על ההוא טיבו
בר'כ"א דעבדו פלשתים לאבהן דכתיב °כחסד אשר עשיתי עמך תעשה
עמדי ועם הארץ אשר גרתה בה :

ויהי בשלח פרעה את העם (ד) מה כתיב לעילא ויקם פרעה
לילה הוא וכל עבדיו תא חזי נוקמא עלאה דעבד קודשא
ב"ה במצרים · תלת מותני הוו · חד דעבדו בוכרין במצרים
דקטילו כל אינון דאשכחו וחד דקטל קב"ה בפלגות ליליא וחד
כד חמא פרעה מותנא בביתיה בבנוי ובעבדוי קם וזריז גרמיה
וקטיל אפרכין וסרכין וכל דאמליכו ליה לסרכא בעמא עד
דאורייתא אסהידא עליה דאיהו קם בליליא ממשכבה (דקב"ה בפלגות
דלילי' קטל בוכרין ועבד נוקמין הכי קם פרעה בארע' דמצרי' וקטל
ועבד נוקמין (ה) בסרכוי ואפרכוי ואמרכלוי ובכל אינון רברבין
הדא

ב) ולכך הקדים מגות למרורי' שאחר האירו' הנרמז במלה הרגישו במרירו' : ג) כר' שה"ס קטנות שאחר יג"מ חזרו המוחין להסתלק כנז' בכוונת העומר ובסוד קריעת י"ס : ד) כוונתו לפרש מלת בשלח שפי' לויה ואמר מה כתוב למעלה ויקם פרעה לילה דהול"ל בלילה אלא ת"ח נוקמא וכו' ופשט הסוד שלאה הנקרא לילה בדיניה כמתקים מתחזקים להכניע החיצו' שהם הנקמה וכן לאה במילוי למ"ד אל"ף ה"ה גי' נקמה ולפי שהיא למט' בדעת לכן קראו נוקמא עלאה וממנה תהיה הכנעת מלכות הרשעה כמד"א לאחוז את כנפות הארץ ר"ת לאה ובפרט על פרעה דאיהו באחורי הדעת ובהמתק דיניה מתברר הזך לצורך הק' ויורדי' הסיגי' למטה דינים קשים ומתגברים ובז"ז וזהו נגוף למצרים ורפוא לישר' בדינים הקדושי' ולפי שהיא כנגד הגרון שסודו ג' אזים לכך היו ג' מיני מתות הרמ"ז ועוד העמיק עש"ב ה) כלם הם מיני שרים ופקידים

הדא הוא דכתיב °ויקם פרעה לילה (לילה ממש) דקם לקטלא שמו' י"ב
ולשיצאה · ארחוי דכלבא כד מחיין ליה באבנא איהו אתי ונשיך
לחבריה כך פרעה לבתר איהו הוה אזיל בשוקי והוה מכריז
ואמר קומו צאו מתוך עמי אתון קטלתון לכל בני מתא אתון
קטלתון סרכי ואפרכי וכל בני ביתי הה"ד ויקרא למשה ולאהרן
לילה · כיון דבידכון הוה כלא וברכתם גם אותי דלא תקטלון
לי · ולבתר איהו בגרמיה אוזיף לון ואפיק לון מארעא הה"ד

ויהי בשלח פרעה את העם וגו׳ :

ויסב אלהים את העם דרך המדבר ים סוף · לתקנא ארחא
לאתריה רבי יהודה אמר מאי שנא כד הוו ישראל במצרים
דכתיב °שלח את עמי · °כי אם מאן אתה לשלח את עמי °בני שם ט'
בכרי ישראל · ובההוא זמנא לא הוו גזירין ולא אתקשרו ביה שם ה' שם ד'
בדקא יאות · והכא דהוו גזירין ועבדו פסחא ואתקשרו ביה
קרי לון את העם אלא בגין ההוא ערב רב דאתדבקו בהו
ואתערבו בהדייהו קרי לון את העם סתם · כמה דאת אמר
°ויגוף יי׳ את העם על אשר עשו את העגל · ויקהל העם על אהרן שם ל"ג
וירא העם כי בשש משה וכן כלהו · רבי יצחק ורבי יהודה
הוו אזלי מאושא ללוד והוה עמהון יוסי טייעא (א) בקטירא
דגמלי (ב) עטופירא בכתפייהו · עד דהוו אזלי אשכח ההוא
יוסי טייעא אנתו חדא דשאר עמין (ג) דקטירא בירוקי חקלא
אשתמיט מנייהו ואתקיף בה ואתא עלה · תווהו רבי יצחק
ורבי יהודה אמרו ניתוב מארחא דא דהא קב"ה בעא לאחזאה
לן דלא נתחבר בהדיה תבו מארחא בדקו בתריה ואשכחו
דבריה דבת נכר הוה ואבוה פסיל זרעא אמרו בריך רחמנא
דשזיב לן · פתח רבי יצחק ואמר °אל תתחר במרעים מאן אינון תלים ל"ז

מרעים

א) בקשור הגמלים יחד ב) ומשא על כתפיהם ג) סביה מלקט עשב השדה ובשמט מהם ולקח הגוייה ובא עליה :

מרעים דלא כתיב חטאים או רשעים אלא מרעים דבאישין לגרמייהו ולהני דמתחברן בהדייהו · רבי יהודה אמר מרעים ארחיק גרמך ממרעים דלא תהוון רעים וחברים כחרא דלא יבאישו לך עובדוי ותתפס בחטאוי · תא חזי אי לאו הוו אינון ערב רב דאתחברו בהון בישראל לא אתעביד ההוא עובדא ולא מיתו מישראל כל אינון דמיתו ולא גרים לון לישראל כל מה דגרים · ותא חזי ההוא עובדא וההוא חובא ממש גרים גלותהון דישראל דתנן בעא קודשא ב"ה דישתכחון ישראל בההוא שעתא כמלאכי עלאי ולמעבד להון חירין מכלא · חירין ממותא ולמהוי חירין מן שעבודא דשאר עמין כד"א °חרות על הלוחות אל תקרי חרות אלא חירות · כיון דאתעביד ההוא עובדא גרימו כלא · גרימו מותא · גרימו שעבוד מלכוון · גרימו דאתברו אינון לוחי קדמאי גרימו דמיתו מישראל כמה אלפין (ד) מנייהו וכל דא בגין אתחברותא דאינון ערב רב דאתחברו בהו · אוף הכא בגיניהון לא אתקרון בני ישראל ולא ישראל ולא עמי אלא העם סתם · ואי תימא וחמושים עלו בני ישראל כד הוו סלקין ממצרים ולא אתחברו בהדייהו אינון ערב רב קרי לון בני ישראל כיון דאתחברו בהדייהו דכתיב וגם ערב רב עלה אתם קרי לון העם · רבי יוסי אקשי ואמר כתיב כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוספו לראותם עוד עד עולם · אי הכי כל יומא הוו חמאן לההוא ערב רב · א"ר יהודה ערב רב כתיב ולא מצרים דהא כמה שאר עמין הוו דיירי במצרים · ולא עוד אלא דכלהו (ה) אתגזרו וכיון דאתגזרו לא אקרון מצראי · ועל פומא דמשה קבילו לון והיינו מה דאמר

° שמו' ל"ב

ד) אית דגרסי מנייהו וגרא' לקיים הגירס' דאיתא בפנחס רל"ז א' דכל המתים בעגל ובשיטים היו מע"ר רב שלקחו נשים ישראליות וא"כ המתים היו מינ' מלד הלם ומנייהו דע"ר לבית אבות ולאיות דבכך הבא מכתך לו"א דמיתו מישראל : ה) חסר כן אליבא דמ"ד קל"ה א' שע"ר היו מצריים הרמ"ז :

דאמר הכתוב לך רד כי שחת עמך · סרו מהר מן הדרך אשר צויתם · צויתם כתיב · וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים חד מחמשה הוו · ור' יוסי אומר חמשה מישרא' וחד מנייהו רבי יהודה אומר וחמשים אחד מחמשים · אמר רבי שמעון בגין דההוא (א) יובלא סליק לון ממצרים בגין כך וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים ואי לאו לא סליקו ועד אתעכבו חמשין יומין לקבלא אורייתא · ומההוא אתר נפקת אורייתא ואתייהיבת ועד וחמשים חסר · דבגין דא עלו בני ישרא' מארץ מצרים : בר"א נ"ה

ויקח משה את עצמות יוסף וגו' אמאי סליק גרמוי · אלא בגין דהוה רישא לנחתא לגלותא · ולא עוד אלא דאיהו סימנא דגאולה הוה ליה ואומי להו לישראל על דא הדא הוא דכתיב כי השבע השביע את בני ישראל והא אתמר · (ב) זכאה חולקא דמשה דישראל הוו עסקי למשאל ממונא ממצראי ומשה הוה עסיק באומאה דיוסף ואית דאמרי ארונא בנילוס הוה ובשמא קדישא סליק ליה · ועוד אמר משה · יוסף הגיע זמן פורקנא דישראל ואמר עלה שור וסליק · ואית דאמרי בין מלכי מצראי הוה ומתמן סליק ליה · ואית דאמרי בגין דלא יעבדון ליה ע"ז שוו בנילוס וסרח בת אשר חויאת ליה למשה :

וי' הולך לפניהם יומם · רבי יוסי פתח °למנצח על אילת השחר מזמור לדוד כמה חביבה אורייתא קמי דקב"ה דכל מאן דאשתדל באורייתא רחים הוא לעילא רחים הוא לתתא קב"ה (ג) אצית ליה למילולוי · לא שביק ליה בהאי עלמא ולא שביק ליה בעלמא דאתי · ואורייתא בעי למלעי בה ביממא ובליליא דכתיב °והגית בו יומם ולילה · וכתיב °אם לא בריתי יומם ולילה וגו' · תינח ביממא בליליא אמאי · בגין דיהא שכיח לגביה שמא קדישא שלים · כמה דלית יומם בלא ליליא ולאו איהו שלים אלא דא

תהלים כ"ב
יהושע א'
ירמיה ל"ג

עם

א) פירש הגאון מעשה רוקח מ' פסחים דהיה ממ"ט ש"כ וזהו יובלא סליק לון יובלא בגימטריא מ"ט וז"ש ופ"ד וחמשים חסר דחסר שע' הן' זהת"ד · (וק"ק דקאי על וחמושים ודו"ק) : ב) הכי אתמר במדרש א ובש"ס וק' עמ"ש הרש"ך דכל שבט לוי לא נטלו בביזה אם כן מאי אהדריה למרע"ה ויש ליישב · ויותר נר' במ"ש הש"ך עצמו דפרעה קין ומשה הבל וביזה דאויה למשה כמ"ש ישלם שבעתים וכו' וזהו השבח העצום למשה כי הכל ראוי אליו ולא לקח אפי' כא' העם · מהי"ן : ג) שאם יתפלל בקהל אכפי מעשה ה' יעתר לו מפני שפיו מקודש בד"ת והקהל שלו הוא מקיף מעולה · הרש"ז (ופשט הלשון משמע דעל לימוד התו' מיירי אמנם ודאי שזה גורם לקבל תפלתו :

עם דא ׳ כך בעי אורייתא לאשתכחא עמיה דבר נש יומא
ולילא למהוי שלימותא לגבי דבר נש יומם ולילה והא אתמר
דעקרא דליליא מפלגותא ואילך ואע״ג דפלגו קדמיתא בכללא
דליליא הוא ׳ אבל בפלגות ליליא קב״ה עאל בגנתא דעדן
לאשתעשעא עם צדיקייא וכדין בעי ליה לבר נש למיקם ולמלעי
באורייתא והא אתמר דקב״ה וכל צדיקייא דבגנתא דעדן כלהו
שיר ח׳ צייתין לקליה הה״ד °היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך
השמיעני והא אוקמוה ׳ היושבת בגנים דא כנסת ישראל דאיהי
משבחת ליה לקב״ה בשבחא דאורייתא בליליא ׳ זכאה חולקיה
מאן דאשתתף בהדה לשבחא ליה לקודשא בריך הוא בשבחא
דאורייתא וכד אתי צפרא כ״י אתיא ומשתעשעא ביה בקב״ה
ואושיט לה לגבה ׳ שרביטא דחסד ולא עלה בלחודהא אלא
תהלים מ״ב עלה ועל אינון דמשתתפין בהדה והא אתמר דכתיב °יומם יצוה
יי׳ חסדו ובלילה וגו׳ ׳ ועל דא (ד) אילת השחר אקרי ׳ ואמר
רבי שמעון בשעתא דבעי לאתנהרא צפרא אתחשך ואתקדר
נהורא וקדרותא אשתכח ׳ כדין אתחברת אתתא בבעלה
דתנינן אשה מספרת עם בעלה למישתעי בהדיה ועאלת להיכליה
לבתר כד בעי שמשא למיעל אתנהיר ואתת ליליא ונטיל ליה
כדין כל תרעין סתימין ׳ וחמרין נערין וכלבין נבחין ׳ כד אתפלג
ליליא שארי מלכא (למקרי) למיקם ומטרוניתא לזמרא ואתי מלכא
ואקיש לתרעא דהיכלא ואמר פתחי לי אחותי רעיתי וגומר ׳
וכדין משתעשע בנשמתהון דצדיקייא ׳ זכאה חולקיה
דההוא דאתער ההוא זמנא במלי דאורייתא בגין דא כל
אינון דבני היכלא דמטרוניתא כלהו בעיין למיקם בההוא
זמנא לשבחא למלכא וכלהו משבחן קמיה ושבחא דסליק מהאי
עלמא דאיהו רחיק (יתיר) דא ניחא ליה לקב״ה מכלא כד אסתליק
ליליא ואתי צפרא (כ״א ואתחשך) ואתקדר כדין מלכא ומטרוניתא
ברזא בחדוה ויהיב לה מתנן ולכל בני היכלה ׳ זכאה חולקיה
מאן דאיהו במניינא ׳ ויי׳ הולך לפניהם יומם ׳ קב״ה ובית דיניה
אמר

ד) אפ׳ לרמוז אילת גימ׳ אמת והיא בחי׳ התורה השחר גימ׳ שדי עם הכולל בחי׳ יסוד והר׳ בני׳ אלהים בריבוע בחי׳ מלכו׳
ובמלת אילת השחר רומז לת״ת יסוד מ׳ ודוק • מאי״ן :

אמר רבי יצחק היינו דתנינן שבינתא באבהתא נטלא · הולך
לפניהם יומם · דא אברהם בעמוד ענן דא יצחק לנחותם הדרך
דא יעקב · דכתיב ביה °ויעקב הלך לדרכו · ולילה בעמוד אש בר״א ל״ב
להאיר להם דא דוד מלכא · וכלהו רתיכא עלאה קדישא
למהך ישראל בשלימותא דכלא בגין דיחזון אבהן פורקנא
דילהון דכתיב ואנכי אעלך גם עלה עם המרכבה וכתיב וי״י
הולך וגו׳ ללכת יומם ולילה · וכי אמאי הוו אזלי יומם ולילה
יהכון בימּמא ולא יהכון בליליא כבני אנשא דערקין כיון דקב״ה
נטיר לון אמאי אזלין בימּמא ובליליא · אלא לאשתכחא בהו
שלימותא דכלא דלית שלימו אלא יומם ולילה אמר ר׳ אבא
הכי אוקימנא (ה) וי״י הולך לפניהם יומם בעמוד ענן דא אברהם
ולילה בעמוד אש דא יצחק ואי הכי יעקב אן הוא · לא במלה
קדמאה אתמר ותמן שארי כמה דכתיב וי״י · ולילה בעמוד אש
הוה נהיר בסטרא דא ובדא · בגין דירדפון מצראי בתריהון
לאתייקרא שמא דקב״ה ברתיכוי ופרשוי בגין למיזל יממא ולילייא
אספקלרייא דנהרא ודלא נהרא ותו בגין לאטעא למצראי דימרון
מקרה הוא דכתיב °נואלו שרי צוען וכתיב °משיב חכמים אחור ישעיה י״ט
וע״ד אזלי בימּמא ובליליא · רבי אבא אמר זכאה חולקיהון שם מ״ד
דישראל דקב״ה אפיק לון ממצרים למהוי חולקיה ואחסנתיה
ותא חזי בסטרא דיובלא אשתכח חירו לישראל · וכן לזמנא
דאתי דכתיב °והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול וגו׳ ובגין שם כ׳
ההוא יובלא עלאה אתעכבו חמשין יומין לקבלא אורייתא
ולמקרב לטורא דסיני וכיון דאזלי בימּמא אזלי בליליא למהוי
כלא חד יומא בין יממא ולילייא ולא אשתכח פריישו ולא עוד
אלא דכלהו בנייחא אזלין לרעותא דנפשייהו · ביומא דקבילו
אורייתא הוו חמשין יומין שלמין יומי ולילי כדקא יאות דלית
יום בלא לילה ולית לילה בלא יום ולילה ויום אקרי יום אחד
וכיון

(ה) מלכות עם ע״ב סנהדרין :

וכיון דאזלו חמשין יומין שלימין כדין (לקבל נ׳ דיובלא וכמו) שארו עלייהו
אינון נ׳ יומין דיובלא ומסטרא דיובלא אתיהיבת להו אורייתא
ובג״כ אזלין יומא ולילא ואמר ר׳ אבא כתיב ויהי כי זקן יצחק
ותכהין עיניו אמאי הא אוקימנא מאן דרחים לחייבא הכי הוא
ותא חזי ביצחק אתכליל ליליא ולילה לא בהיר ועל דא ותכהין
עיניו וכלא חד רבי יצחק פתח ואמר:

ויגד למלך מצרים כי ברח העם · ויגד (ב) מאן קאמר ליה · אלא
הא אוקמוה אבל חכמוי וחרשוי אתכנשו לגביה ואודעוהו
כי ברח העם · ואמאי קאמרו דא · אלא חמו בחכמתא דילהון
דהוו אזלי יממא ולילא אמרו ודאי ערקין אינון · ולא עוד אלא
דחמו דלא הוו אזלי בארח מישר כמה דכתיב וישובו ויחנו
לפני פי החירות · ויקח שש מאות וגו׳ שש מאות אמאי אמר
ר׳ יוסי לקבל מניינ׳ דישראל דכתיב כשש מאות אלף רגלי
בחור לקבל הגבורים דאינון עקרא דכל ישראל וכל רכב מצרים
שאר רתיכין דאינון טפלין לאחורי (נ״א לאחרנין) לקבל הטף דכתיב
לבד מטף · וכלא עביד בעיטא דחרשוי וחכמוי · ושלישים על
כלו · כלא בחכמתא לקבל דרגין עלאין תרין וחד · רבי יצחק
אמר כתרגומו ומזרזין · זריזין הוו בכלא ויקח שש מאות רכב
ישעיה כ״ד בחור · רבי חייא אמר כתיב יפקוד יי׳ על צבא המרום במרום
ועל מלכי האדמה על האדמה · בזמנא דקב״ה יהיב שלטנותא
לרברבי עמין לעילא יהיב להו לעמא דילהון לתתא · ובשעתא
דנחית לון מדרגיהון דלעילא נחית לון לעמא לתתא · ויקח שש
מאות רכב בחור הא ממנא דילהון ואוקמוה דדבר רתיכין דשאר
עמין וכלהו נפלו במשריתא דסיסרא לבתר · והיינו בחור (נ״א
שיר א׳ ולבתר) וכל רכב מצרים · כתיב לססתי ברכבי פרעה דמיתיך
רעיתי · תא חזי כדוגמת סוסיא נוקבא אתחזי להון לסוסיהון
דפרעה ואוקמוה · אלא לססתי ברכבי פרעה

ב) א״צ״ג דיש הרבה מקראות קרים מ״מ ודאי יש טעם לכל ועוד דהו״ל ויגד כמו שנאמר בויחי אלא ויוגד מהתפעל
הרמ״ז : (א״ס ק״ק דויגד משמע דלדרשא אתי שפיר מויוגד) :

ת"ח פרעה בשעתא דהוה רדיף אבתרייהו דישראל מה עבד נטל סוסוון נוקבן וכפת לון ברתיכוי בקדמיתא וסוסין דוכראי כפת לון לאחוריהון והוו מזיינין דוכרי לקבל נוקבי ונוקבי לא בעאן · (ה) ואוחן למיזל · כיון דקריב (נ"א וכד אדכיק) לגבייהו דישראל נטל נוקבי ושוי לון לאחורי וסוסוון דוכרין לקדמין לאבאשא לישראל ולאגחא בהו קרבא · כגוונא דא ויי' הולך לפניהם יומם לבתר חזרה שכינתא לאחוריהון דישראל דכתיב ויסע מלאך האלהים וגו' · בגיני כך דמיתיך רעיתי והאי קרא הא אוקמוה דאקריב לכל חילוי ורתיכוי לאגחא קרבא ותו :

ופרעה הקריב · רבי יוסי אמר הא אתמר דקריב לון לתשובה ·

ישעיה כ"ו ופרעה הקריב כתיב °יי' בצר פקדוך צקון לחש וגו' בצר פקדוך לא פקדין ישראל לקב"ה בשעתא דנייחא אלא בשעתא דעקין להו וכדין כלהו פקדין ליה · צקון לחש וכלהו צלאן בצלותין ובבעותין ואריקו קמיה צלותין אימתי · מוסרך למו בשעתא דפקיד לון קודשא בריך הוא ברצועוי כדין קב"ה קאים עלייהו ברחמי וניחא קמיה ההוא קלא דילהון בגין לאתפרעא מן שנאיהון ואתמלי עלייהו ברחמי כמה דאוקימנא · מתל ליונה עם הנץ וכו' כך ישראל הוו קריבין לימא והוו חמאן לימא קמייהו אזיל וסעיר וגלגלוי זקפין לעילא הוו דחילין זקפו עינייהו וחמו לפרעה ולמשירייתיה ואבני גירין ובלסטראין כדין וייראו מאד · מה עבדו ויצעקו בני ישראל מאן גרים האי דקריבו ישראל לגבי אבוהון דלעילא · פרעה הה"ד ופרעה הקריב והא אתמר :

ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת יי' ·

אמר רבי שמעון זכאה חולקיהון דישראל דהא רעיא

ה) וממהרים ללכת :

ישעיה ס"ג במשה אזיל בגווייהו · כתיב °ויזכור ימי עולם משה עמו · ויזכור ימי עולם דא קודשא בריך הוא · משה עמו (מכאן אוליפנא) שקיל הוה משה ככל ישראל ואוליפנא מהא כי רעיא דעמא הוא ממש עמא כלהו · אי איהו זכי עמא כלהו זכאן · ואי איהו לא זכי עמא כלהו לא זכאן ואתענשו בגיניה והא אוקמוה התיצבו וראו לית לכו לאגחא קרבא דהא קב"ה יגיח קרבא בגיניכון כמה דאת אמר יי' ילחם לכם ואתם תחרישון · תא חזי ההוא ליליא כנש קודשא בריך הוא לפמליא דיליה ודאין דינייהו דישראל ואלמלא דאקדימו אבהן עלייהו דישראל לא אשתזיבו מן דינא

תהלים קכ"ד רבי יהודה אמר זכותא דיעקב אגין עלייהו דישראל הה"ד °לולי יי' שהיה לנו יאמר נא ישראל · ישראל סבא :

ישעיה נ"ה יי' ילחם לכם ואתם תחרישון · ר' אבא פתח °אם תשיב משבת רגליך עשות חפציך ביום קדשי · זכאין אינון ישראל דקב"ה אתרעי בהון לאתדבקא בהו מכל שאר עמין דעלמא · ומגו רחימותא דילהון קריב לון לגביה ויהב לון אורייתא ויהב לון שבת דאיהו קדישא מכל שאר יומי ונייחא מכלא וחדוה דכלא ושקיל שבת לקבל אורייתא כלה · ומאן דנטיר שבת כאילו נטיר אורייתא כלה · וקראת לשבת ענג ענוגא דכלא ענוגא דנפשא וגופא ענוגא דעלאין ותתאין · וקראת לשבת מהו וקראת דיזמין

ויקרא כ"ג ליה כד"א °מקראי קדש כלו' זמינין כמה דמזמין אושפיזא לביתיה וע"ד וקראת לשבת ענג דיזמין ליה כמה דמזמין אושפיזא בפתורא מתקנא בביתא מתקנא כדקא יאות במיכלא ובמשתיא כדקא יאות יתיר על שאר יומין · וקראת לשבת · מבעוד יום ·

אמור קכ"ח °לקדוש יי' מכובד דא יוה"ך תרי דאינון חד וכבדתו מעשות

דרכיך

דרכיך כמה דאוקימנא ׳ ממצוא חפצך ודבר דבר והא אתמר
בגין דההיא מלה סלקא ואתער מלה דחול לעילא ׳ מאן דמזמין
אושפיזא ביה בעי לאשתדלא ולא באחרא ׳ תא חזי ההיא
מלה דנפיק מפומיה דבר נש סלקא ואתער אתערותא אי לטב
אי לביש ׳ ומאן דיתיב בענוגא דשבתא אסיר ליה לאתערא
מלה *דחול דהא פגים פגימו ביומא קדישא ׳ מאן דיתיב בהלולא ס״ג כ׳
דמלכא לא יתחזי למשבק למלכא ויתעסק באחרא ׳ ובכל יומי
בעי לאחזאה עובדא ולאתערא אתערותא ממה דאצטריך ׳
ובשבת במלי דשמיא ובקדושה דיומא בעי לאתערא ולא במלה
אחרא ׳ תא חזי הכא כד אתקריב פרעה לאגחא קרבא בהו
בישראל בההוא זמנא לא בעא קודשא בריך הוא דיתערון
ישראל אתערותא לתתא כלל דהא אתערותא לעילא הוא ׳
דהא אבהן אקדימו ואתערו אתערותא דא לעילא וזכותא דילהון
קאים קמיה (ואתערו אתערותא דא) ׳ ולא בעא קב״ה דישראל
יתערון לתתא כלל (דהא באתרה לעילא הוה) ׳ הה״ד יי׳ ילחם
לכם ואתם תחרישון ׳ תחרישון ודאי ׳ ולא תתערון מלה דלא
אצטריך לכו והכא אתכליל שמא קדישא באתוון רשימן ׳ והא
אתערו ביה חברייא ׳ רבי יוסי ורבי יהודה הוו אזלי בארחא ׳
אמר רבי יוסי לרבי יהודה ודאי תנינא יי׳ בכל אתר רחמי ואף
על גב דאגח קרבא ועביד דינא ההוא דינא ברחימותא הוא ׳
והכא חמינא דכתיב יי׳ ילחם לכם ולא אתחזי בההוא דינא
רחמי כלל דהא כתיב לא נשאר בהם עד אחד ׳ א״ל מלה
דא שמענא מרבי שמעון דאפילו הכא דינא ברחמי הוה דחפא
עליהון ימא ומיתו ולבתר אפיק לון ימא ׳ וקודשא בריך הוא
בעא ביקריהון ואתקברו בארעא ולא בעאת ארעא לקבלא לון

עד

עד דאושיט לה קודשא בריך הוא ימיניה וקבילת לון · דה"ד
נטית ימינך תבלעמו ארץ · ובגין דא (סוה) האי דינא ברחמי הוה
וע"ד לא בעא קב"ה דיתערון ישראל מלה בעלמא · דאי יתערו
ישראל מלה לא יתערון שמא דרחמי ולא יתעביד דינא ברחמי
הה"ד יי' ילחם לכם ואתם תחרישון דלא תתערון מדי · דהא
שמא דרחמי בעי לאתערא עלייהו למעבד דינא ברחמי · וע"ד
בעי דלא תעברון פגימו ותתערון מלה אחרא · א"ל והא כתיב
°ויצא יי' ונלחם בגוים ההם · אי הכי דא דינא ברחמי הוה · זכריה י"ד
א"ל הכי הוה ודאי דינא הוא ברחמי דמותא דלהון לא אשתכח
כמותנא דשאר בני עלמא אלא חס עלייהו קודשא בריך הוא
דלא יהון כמותנא דשאר בני עלמא דקטילו לון אלא בנחת
בלא צערא הא דינא ברחמי איהו · ובכל אתר שמא דא דינא
ברחמי איהו בר אתר חד דכתיב °יי' כגבור יצא וגו' · וכי כגבור ישעיה מ"ב
ולא גבור · אלא ישני לבושוי וילבש לבושין אחרנין · כאיש
מלחמות ישני זיניה ועם כל דא דינא הוא יתיר אבל רחמי ביה
כמה דכתיב כגבור ולא גבור · כאיש מלחמות ולא איש מלחמות
(א)דודאי אע"ג דעביד דינא חס על עובדוי וע"ד יי' ילחם לכם ודאי
ואתם תחרישון · זכאה חולקיהון דישראל דקב"ה בריר לון לחולקי'
ואחסנתיה דכתיב °כי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו : דברים ל"ב
ויאמר *יי' אל משה מה תצעק אלי · מלה דא הא קע"ח כ'
אוקמוה בספרא דצניעותא · ותמן הוא רזא דיליה
ויאמר יי' אל משה · רבי יהודה פתח ואמר °ויתפלל יונה ה'
יונה אל ה' אלהיו ממעי הדגה מה כתיב לעילא
וימן יי' דג גדול וימן כמה דאת אמר °וימן להם המלך דניאל א'
דבר יום ביומו · אשר מנה את מאכלכם · אבל האי קרא הכי
מיבעי

א) וזה"ש ה' איש מלחמה ואע"ג דכתיב מלחמה בלא כ"ף אפ"ה ה' שמו דינא ברחמי ודו"ק :

מבעי ליה · וימן יי' את יונה לדג · דהוא מנה הוא דמשדר ליה אלא ודאי ההוא דג הוא הוה מנה ליונה לנטרא ליה מן שאר נוני ימא ויהוי גניז בגויה · וכיון דאעליה בגויה חמא יונה במעוי פותיא דאתר ימא (נ"א פותיא דאתר דמעוי) כמו היכלא רברבא ותרין עינוי דההוא נונא דנהרין כשמשא ואבן טבא הוה במעוי דנהיר ליה והוה חמי כל מה די בימא ובתהומוי ואי תימא אי הכי מאי דכתיב קראתי מצרה לי · הא לא אתחזי · דכל האי רווחא הוה ליה · אלא ודאי כיון דאחמי ליה ההוא נונא כל מה די בימא ובתהומוי מית דלא יכיל תלת יומין למסבל כדין עקת ליה ליונה דאמר רבי אלעזר כיון דחמא יונה כל ההוא רווחא הוה חדי אמר קב"ה ומה תבעי יתיר להא אעילנא לך הכא · מה עביד קטל לההוא נונא ומית וכל שאר נוני ימא הוו סחרי סחרני דההוא נונא דא נשיך ליה מהאי גיסא ודא נשיך ליה מהאי גיסא · כדין חמא יונה גרמוי בעקו מיד ויתפלל יונה אל יי' · בקדמיתא דג והשתא דגה כד"א °והדגה אשר ביאור מתה · וכדין כתיב קראתי מצרה לי · ולא כתיב הייתי בצרה או ישבתי בצרה אלא קראתי מההוא עקו דעאקין לי נוני ימא מבטן שאול שועתי דהא מית · ולא כתיב מבטן חי או מבטן דג אלא דודאי הוה מית · כיון דצלי צלותיה קביל ליה קב"ה ואחיה ליה להאי נונא ואפיק ליה ליבשתא לעיניהון דכלא דכתיב ויאמר יי' לדג ויקא את יונה וחמו כלהו עבידתא דקב"ה מה כתיב ויתפלל יונה אל אלהיו ממעי הדגה לאתר דהוה קשיר ביה משמע דכתיב יי' אלהיו ולא כתיב ויתפלל אל יי' ולא יתיר אלא יי' אלהיו אוף הכא ויאמר יי' אל משה מה

°שמות ז'

תצעק אלי' אלי דיקא ' דבר אל בני ישראל ויסעו 'ויסעו מלאסגאה מלין לאו ערנא דצלותא השתא ' ויסעו וכי לאן אתר פקיד לון דינטלון דהא על ימא הוו שראן ' אלא אהדר לעילא דכתיב מה תצעק אלי דהא כלהו באתר דא קיימי וע"ד ויסעו ינטלון מן דא דלאו ערנא הוא אלא בעתיקא תליא מלתא :

ואתה הרם את מטך וגו' ' הרם את מטך די ביה רשים שמא קדישא ארכין ידך בסטרא דשמא קדישא וכיון דיחמון מיא שמא קדישא יערקון מניה ומקמיה (נ"א קמיה) וע"ד ונטה את ידך בסטרא חדא דסטרין אחרנין דההוא מטה אצטריך לך למיין (נ"א למילין) אחרנין אמר רבי אלעזר חמינא דזמנין אתקרי האי מטה מטה האלהים ולזמנין אתקרי מטה דמשה אר"ש (תרי הוו והכי אוקימנא) בספרא דרב המנונא סבא שפיר קאמר דכלא חד בין תימא דקב"ה ובין תימא דמשה והאי מטה לאתערא סטרא דגבורה ועל דא ונטה את ידך ידא דשמאלא דאיהו בסטרא דגבורה אמר רבי שמעון ווי לאינון דלא חמאן ולא מסתכלין באורייתא ואורייתא קארי קמייהו בכל יומא ולא ידעין ולא משגיחין ת"ח בסטרא דגבורה מתערי מיא בעלמא ונפיק מיא והשתא בעי קב"ה לנגבא מיא ' אמאי ונטה את ידך דאיהו שמאלא ' אלא הרם את מטך לנגבא מיא ונטה את ידך לאתבא מיא לאתערא סטרא דגבורה ולאתבא' מיא על מצרים ובגין כך תרין מלין הכא דכתיב הרם את מטך ונטה את ידך על הים ובקעהו ' והא תהומי הוו ' אלא קודשא בריך הוא עבד ניסא גו ניסא כמה דאת אמר °קפאו תהומות בלב ים והוו אזליז ביבשא בגו ימא הה"ד ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה : שמו' כ"ו

ויסר

ויסר את אופן מרכבותיו רבי שמעון פתח °וארא החיות והנה יחזקאל א׳
אופן אחד בארץ אצל החיות׳ האי קרא אוקמוה ואתמר
אבל ת״ח קב״ה בכלא אתחזי שלטנותא דיליה ושלטניה די לא
תעדי לעלם ולעלמי עלמין׳ ועביד שלטנותא באבהן נטל
לאברהם וקיים ביה עלמא דכתיב °אלה תולדות השמים והארץ בראשית ב׳
בהבראם ואוקמוה׳ נטל יצחק ושתיל ביה עלמא דאיהו קיים
לעלמין הה״ד °ואת בריתי אקים את יצחק׳ נטל יעקב ואותביה שם י״ז
קמיה ואשתעשע בהדיה ואתפאר ביה הה״ד °ישראל אשר בך ישעיה מ״ט
אתפאר ות״ח יעקב אחיד באילנא דחיי דלית ביה מותא לעלמין
דכל חיין בההוא אילנא אשתכללו ויהב חיין לכל אינון דאחידן
ביה׳ ובגין כך יעקב לא מית (א) ואימתי מית משעתא דכתיב
°ויאסף רגליו אל המטה׳ המטה כד״א °הנה מטתו שלשלמה בראשית מ״ט
בגין דבהאי מטה כתיב °רגליה יורדות מות ובגין כך ויאסף שיר ג׳
רגליו אל המטה כתיב׳ כדין ויגוע ויאסף אל עמיו׳ ועבד קב״ה משלי ה׳
ליעקב שלימו דאבהן הה״ד °יעקב אשר בחרתיך (ב) ת״ח כל ישעיה מ״א
משריין דלעילא וכל אינון רתיכין כלהו אחידן אלין באלין דרגין
בדרגין אלין עלאין ואלין תתאין׳ וחיוותא קדישא עלייהו וכלהו
אוכלוסין ומשריין כלהו נטלין תחות ידהא על ממרהא נטלין
ועל ממרהא שראן׳ ודא הוא חיוותא עלאה קדישא דכל שאר
חיוותא אחידן בה ואשתלשלו (ס״א ואשתכללו) בגיניה כמה חיוון לחיוון
ואתאחרן דרגין בדרגין וכלהו עלאין ותתאין אזלין ושאטין בימא
הה״ד °זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר וגו׳׳ וכד תלים ק״ד
סליק ימא גלגלוי כלהו ארבין סלקין נחתין וזעפא אשתכח ורוחא
תקיפא אזלא עליה בתקיפו ונוני ימא מתבדרין לכל סטר אלין
למזרח ואלין למערב אלין לצפון ואלין לדרום׳ וכל אינון בני
עלמא דחמאן רשימא עלייהו נטלין לון ובלעין לון (ג) בקפטירי
עפרא

א) א״ס פי׳ אימתי נקרא עליו שמת דרך השאלה • ב) זהו דרשת ר״ש על פסוק וארא החיות וכו׳ וכל מה שיש בנתים אינו מהענין כלל • ג) במקום מדרון ועומק הארץ והוא מלשון קטפרס (ור״ל במחילות עפר ופי׳ חד דברא בימא מנהיג ביה הוא רב החובל ורומז על יסוד דז״א הרש״ב) •

עפרא · וכל ארבין לא נטלין מאתרייהו ולא סלקין ונחתין בר
מההוא שעתא דאתי חד דברא בימא וידע לאשלמא רוחא
דזעפא דימא כיון דסליק דא עליה דימא שכיך מרוגזא ונייחא
אשתכח וכדין כלהו ארבין אזלין בארח מישר ולא סטא לימינא
ושמאלא הה"ד °שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו · תהלים ק"ד
זה דיקא וכל נוני ימא מתכנשין לאתרייהו · וכל אינון חיוון
חדאן עלה וחיוון חקלא עלאה חדאן הה"ד °וכל חית השדה איוב מ'
ישחקו שם · ת"ח כגוונא דלעילא אית לתתא · כגוונא דלתתא
אית בימא · כגוונא דלעילא אית לעילא בימא עלאה כגוונא
דלעילא אית לתתא · כגוונא דלתתא אית בימא תתאה · גופא
דההוא ימא הא אתערנא לחברנא אורכא ופותיא רישא ודרעין
ושערי וגופא כלא כמה דאצטריך וכלא בשמיה *אתקרי וכגוונא ויחי רמ"פ
דא לתתא לימא דתתא · הכי נמי רישא דימא ודרועין דימא
וגופא דימא · כתיב °זבולון לחוף ימים ישכון והא ימא חד הוה בראשית מ"ט
בעדביה אלא מאי לחוף ימים · ודאי אוקמוה חבריא ברזא
עלאה · וירכתו על צידון כד"א °יוצאי ירך יעקב · וזבלון ישוקא שמו' א'
דימינא דגופא הוה · וים כנרת הוה בעדביה ומהכא אשתכח
חלזון לתכלתא · ת"ח כמה רתיכין על רתיכין אשתכחו וגלגלוי
דרתיכא רהטין בבהילו ולא מתעכבי אינון סמכי רתיכא לנטלא
עליהון · וכן כלהו (נ"א והכא וינהגהו בכבדות בבהילו) תא חזי רתיכא די
ממנא על מצראי (אי תימא) אוקמוה רתיכא שלימתא לא אשתכח
דהא כתיב ויסר את אופן מרכבותיו במרה רתיכין הוו דהוו
נטלין על חד סמיך גלגל' דאתפקד' (נ"א אתעברו) עלייהו כיון דאתעבר
האי משלטנותא דילידה כלהו רתיכין אתעברו משלטניהון
ולא נטלו · כדין כלהו דלתתא אתעברו משלטנותא
דכתיב °על מצרים ועל פרעה ועל הבוטחים ירמיה מ"ו

בו ׳ ובההוא זמנא שלטנותא דמצרים ישליט על כל שאר עמין ו׳ א׳
כיון דאתבר חילא דמצרים אתבר חילא דשאר עמין · מנלן
דכתיב אז נבהלו אלופי אדום וגו׳ ׳ וכתיב שמעו עמים ירגזון
וגו׳ ׳ בגין דכלהו הוו אחידן בפולחנא דמצרים ואחידן במצרים
לסיועא דילהון ׳ ובההוא זמנא כלהו בעאן לסיועא דמצרים
לאתתקפא ׳ ועל דא כיון דשמעו גבוראן דעבד קודשא ב״ה
במצרים רפו ידיהון ולא יכילו למיקם ואזדעזעו כלהו ואתברו
(תשלטוליהון) משולטנתהון ודאיכד אתבר חילא דילהון לעילא אתבר
חילא דכל אינון דאחידן ביה כיון דאתבר חילא דכלהו לעילא
כל הני דלתתא אתברו בגין (הכוח) האי חילא דאתבר בקדמיתא ·
ובג״כ ויסר את אופן מרכבותיו כתיב ׳ וינהגהו בכבדות ׳ דהא כד
דא אתבר לא הוו אזלין · ת״ח דהכי הוא דלא כתיב ויסר את
אופני מרכבותיו או אופן מרכבתו אלא ויסר את אופן מרכבותיו
בגין האי חילא דכלהו הוו מתדבקן ביה (הכי אקרין) תו ויסר ארת
אופן מרכבותיו ת״ח זכאה חולקהון דישראל דקב״ה אתרעי
בהו לאתדבקא בהו ולמהוי להון חולקא ולמהוי (אינון) חולקיה
הדא הוא דכתיב °ובו תדבקון · וכתיב °ואתם הדבקים בי״י אלהיכם דברי׳ י״ג
בי״י ממש ׳ וכתיב °כי יעקב בחר לו יה ׳ וכתיב °כי חלק י״י עמו ספ ד׳
יעקב חבל נחלתו דאפיק לון מזרעא קדישא למהוי חולקיה ועל תהלים קל״ה
דא יהב לון אורייתא קדישא עלאה גניזא תרי אלפין שנין עד דברי׳ ל״ב
לא יתברי עלמא והא אתמר · ובגין רחימותא דיליה יהבא
לישראל למהך אבתרה ולאתדבקא בה ׳ תא חזי כל משריין
דלעילא וכל אינון רתיכין כלהו אחידן אלין באלין דרגין בדרגין
אלין עלאין ואלין תתאין והא אוקמוה דכתיב °זה הים גדול תלי׳ ק״ד
וחיותא קדישא עליה וכלהו אכלוסין ומשריין כלהו נטלין תחות
ידה על ממרהא נטלין ועל ממרהא שראן ׳ בעדנא דהיא נטלא

כלהו נטילין בגין דכלהו אחידן בה (אמר רבי יצחק) ות"ח בשעתא
דבעי קב"ה לאעברא לאכלוסין דפרעה לתתא אעבר בקדמיתא
לההוא חילא דילהון כמה דאוקימנא מה עבד אעבר וסליק
ההוא אתר קדישא עלאה דהוה ·מדבר לכל אינון דתיכין כיון פי' מנהיג
דהאי אסתליק הנהו כלהו משיריין לא יכילו לדברא · כיון דאינון
לא יכילו ההוא ממנא דמצראי אעברו ליה משולטניה ואעבר
·בנורא דדליק · וכדין שלטנותא דמצראי אתעדי · וע"ד אנוסה י' כ'
מפני ישראל מ"ט בגין דחמו ממנא דמצרים אתוקד בנורא רבי
יצחק אמר (א) בשעתא דקריבו ישראל לימא קרא קב"ה לממנא
רברבא דעל ימא · אמר ליה בשעתא דעבדית אנא עלמא מניתי
לך על ימא ותנאי אית לי על ימא די יבזע מימוי מקמי בני · השתא
מטא עדנא דיעברון (ב) בני בגו ימא לבתר מה כתיב וישב הים
לפנות בקר לאיתנו · מאי לאיתנו לתנאו דהוה ליה בקב"ה כד
ברא עלמא והוו ישראל שראן על ימא והוו ישרא' חמאן גלגלי
ימא סלקין ונחתין זקפו עינייהו וחמו לפרעה ולאכלוסין דיליה
דחילו וצעקו והא אתמר · הים ראה מה חמא ימא · ארונא
דיוסף קא חמא וערק מקמיה · מ"ט (בגין) דכתיב ·וינס ויצא החוצה בחא' נ"ט
ועל דא הים ראה וינס · וכתיב ויסר את אופן מרכבותיו וגו'
אנוסה מפני ישראל מ"ט בגין דחמו ארעא דמצרים כלו אתוקד
בנורא כדין אמרו אנוסה מפני ישראל · רבי חייא ורבי יוסי הוו
אזלי במדברא · אמר רבי חייא לרבי יוסי תא ואימא לך דכד
קב"ה בעי לאעברא שלטנותא דארעא לא עביד עד דאעבר
שלטנותא דלהון ברקיעא ולא אעבר שלטנא דלהון עד דמני
אחרא באתריה בגין דלא יגרע (שלטנותא) שמושא דלהון
ברקיעא

א) כלומר הממונה הים לא עבר משולטנותו כשנבקע הים · ב) פירוש דוקא בני ולא מצרים לכן לאחר שעברו כתיב וישב לאיתנו כדי שיטבעו המצרי' והיינו לתנאו · ווהו דיוק ותראה היבשה כלו' הורא' לבצה לכך שיתראה ויחזור ויתכסה רמ"ז

ברקיעא בגין לקיימא מה דכתיב °ולמאן די יצבי יתנינה · א"ר דניאל ד'
יוסי ודאי הכי הוא · פתח רבי יוסי ואמר °יי' ארנינו מה אדיר תלים ח'
שמך בכל הארץ · יי' ארנינו כד בעי קב"ה לתברא חילא דעמין
עע"ז אתקיף דיניה עלייהו ותבר לון ואעבר מקמיה שולטנותא
דילהון · אשר תנה הודך על השמים · אשר נתת מבעי ליה או
תנה הודך · (א) מהו אשר תנה הודך · אלא דא הוא רזא דנהרא
עמיקא דכלא ודוד בעא בעותיה למנגד מניה על השמים ודא
הוא °אשר כד"א °אהיה אשר אהיה · בשעתא דהאי נהרא ויקרא ס"ה כ'
°עמיקתא דכלא נגיד ונפיק על השמים כדין כלא כחידו ומטרונית' שמות ג'
אתעטרת במלכא וכל עלמין כלהו בחידו ושלטנותא דעמין עע"ז ס"ג כ' ברכות
אתעבר מקמי מטרוניתא וכדין זקפין רישא כל מאן דאחידו בה דכ"א א'
אדהכי חמו חד בר נש דהוה אתי וחד מטולא קמיה · אמר
רבי חייא ניזיל דילמא האי בר נש עובד עבודה זרה הוא או עם
הארץ הוא ואסיר לאשתתפא בהדיה בארחא · אמר רבי יוסי
נתיב הכא ונחמי דילמא גברא רבא הוא · אדהכי אעבר קמייהו
א"ל (ב) ברופקא דמעברא דקוטיפא דהאי חברותא אבעי ואנא
ידענא ארחא אחרא ונסטי מהאי ואנא בעינא דאימא לכו
ולא אתחייבנא בכו ולא אעבר על מה דכתיב °ולפני עור לא ויקר' י"ט
תתן מכשול · ואתון כסומין בארחא דא ולא תסתכנו בנפשייכו
אמר רבי יוסי בריך רחמנא דאוריכנא הכא · אתחברו בהדיה
אמר לון לא תשתעו מדי הכא עד דנעבר בהאי · סטו בארחא
אחרא · בתר דנפקו מההוא אתר אמר לון בההוא ארחא
אחרא הוו אזלי זמנא חדא חד כהן חכם וחד כהן עם הארץ

בהדיה

א) רזא דנהרא היינו בינה ותיבת תנ"ה דריש שהוא בגימט' מלואי אהיה · א"ס · וכל"ה אשר היה אימא כידוע כדמצ'
הכא בהדיא והרי הוא כמבואר · מא"ן : ב) זה שאיש אשר עבר לפניהם אמר להם כדופקא דמעברא ר"ל בסיבוב מעברא
שאנו צריכין לסבב זה הדרך מחמת סכנה כמ"ש בסמוך דקוטיפא דהאי חברותא אבעי ר"ל התדבקות חברותא זו אני רוצה
ומלת כדופקא כמו כתוקפא מל' ותקופתו על קצותיו וגו' והיא מענין סיבוב וקוטיפא הוא מלשון דיבוק וקיטוף והעניינים
מבוארים והרש"ב פירש במסלת המעבר הזה המסוכן צריך חברותא אנשים הרבה מפחד הלסטים ורצו אנשים מעט
לכן נטה מהדרך :

בהדיה קם ההוא עם הארץ בההוא אתר עליה וקטליה ·
מההוא יומא כל מאן דאעבר בההוא אתר מסתכן בנפשיה ·
והא מתחברין תמן משרדי טוריא וקטלין וקפחין לבני נשא
ואינון דידעי לא עברי תמן · ובעי קודשא ב״ה דמא דההוא
ישעיה י׳ כהנא כל יומא · פתח ואמר °עוד היום בנוב לעמוד וגו׳ הא
אוקמוה אינון מארי מתיבתא · אבל אנא לא אמינא לכו הכי
אלא דרזא דמלה אוליפנא · עוד היום · מאן יומא דין · אלא
שמות ו׳ הכי כתיב °ויקח אהרן את אלישבע בת עמינדב · ורזא הוא על
כנסת ישראל דאהרן הוא שושבינא דילה לתקנא ביתא ולשמשא
לה ולמיעל לה למלכא לאזדווגא כחדא מכאן ולהלאה
כל כהן דמשמש במקדשא כגוונא דאהרן · אחימלך כהנא רבא
עלאה הוה וכל אינון כהני בהדיה כלהו הוו שושבינין דמטרוניתא
כיון דאתקטילו אשתארת מטרוניתא בלחודהא ואתאביד
שושבינא דילה ולא אשתכח מאן דמשמש קמה ויתקן ביתה
ויחדי לה לאזדווגא עם מלכא · כדין מההוא יומא אתעברא
לשמאלא וקיימא על עלמא כמין על כלא קטיל לשאול ולבנוי
אתאביד מנייהו מלכו מיתו מישראל כמה אלפין וכמה רבוון
ועד כען ההוא חובה הוה תלי עד דאתא סנחריב וארגיז כלא
ודא הוא עוד היום בנוב דא הוא יומא עלאה ומאן איהו דא
כנסת ישראל דאבדת שושבינין דילה ההיא דאשתארת
בלא ימינא (דסוק לה) לאתדבקא בשמאלא · דכהנא ימינא הוא
(ובגין כך ה״ל לאתדבקא בשמאלא) ובג״כ עוד היום בנוב לעמוד
תא חזי כתיב גבעת שאול נסה · שאול אמאי הכא לא בגין דהוא
קטיל לכהני וגרים דרועא ימינא לאתעקרא מעלמא אוף הכא
מההוא יומא לא אעבר בר נ״ש בההוא דוכתא בגין דלא אסתכן
בנפשיה · אמר ליה רבי יוסי לר״ח ולא אמרית לך דילמא
משלי ג׳ גברא רבא הוא · פתח ואמר °אשרי אדם מצא חכמה · אשרי אדם

כגון

כגון אנן דאשכחנא לך וידענא מינך מלה דחכמתא · ואדם יפיק תבונה · כגון אנן (א) דאוריכנא לך לאתחברא בהדך ודא הוא ב״נ דזמין ליה קב״ה נבזבזא בארחא אנפוי דשכינתא ועל דא כתיב °וארח צדיקים כאור נגה · אזלו פתח ההוא גברא ואמר °לדוד מזמור ליי׳ הארץ ומלואה וגו׳ · לדוד מזמור באתר חד · ובאתר אחרא מזמור לדוד · מה בין האי *להאי אלא לדוד מזמור שירתא דקאמר דוד על כנסת ישרא׳ · מזמור לדוד שירתא דקאמר דוד על גרמיה · ליי׳ °הארץ ומלואה ליי׳ דא קב״ה · הארץ ומלואה דא כנסת ישראל וכל אכלסין דילה דמתחברן בהדה ואקרון מלואה ודאי כמה דאת אמר °מלא כל הארץ כבודו · תבל ויושבי בה דא הוא ארעא דלתתא דאקרי תבל ואחידת בדינא (דעלמא) דלעילא הדא הוא דכתיב °והוא ישפוט תבל בצדק · בין לחד בין לעמא חד בין לכל עלמא מהאי דינא הוא אתדן · תא חזי פרעה מהאי דינא ינק עד דאתאבידו הוא וכל עמיה · כיון דהאי דינא אתער עלידה ההוא ממנא דאתמנא עלייהו בשלטנותא אתעדי ואתעבר כדין כלהו דלתתא אתאבידו דכתיב ויסר את אופן מרכבותיו · מאי אופן מרכבתיו מרכבתיו דפרעה · ומאן איהו (ב) ההוא אופן דילהון ההוא ממנא דשליט עלייהו ועל דא מיתו כלהו בימא · אמאי בימא אלא ימא עלאה אתער עלייהו ואתמחו (נ״א ואתמסרו בידהא) בידהא · ובג״כ טבעו בים סוף כתי׳ · א״ר יוסי ודאי הכי הוא וע״ד כתיב טבעו בים סוף סופא דדרגין ר׳ חייא אמר וינהגהו בכבדות · בכבדות מהו אלא מכאן אוליפנא דבההוא דברותא דאתדבר בידה ב״נ מדברין ליה · בפרעה כתיב ויכבד לב פרעה · בההוא מלה דבר לידה

קב״ה

משלי ד׳

תלים כ״ד

ק״ע א׳

כ״כ ב׳

ישעיה ו׳

תלים ט׳

א) שהיו ממתינים לך : ב) א״ס מל׳ חיות והופנים :

קודשא בריך הוא בכבדות ממש ׳ אמר ליה קב"ה רשע ארת
אוקיר לבך ׳ אנא אדבר לך בהאי · על דא וינהגהו בכבדות
ויאמר מצרים אנוסה מפני ישראל וגו׳ ׳ ויאמר מצרים דא ממנא
דאתמני על מצראי ׳ אמר רבי יוסי האי מלה קשיא כיון דאעבר
ליה משולטנותיה היך יכיל הוא למרדף אבתרייהו דישראל
אלא ודאי הכי הוא ׳ אבל דא ויאמר מצרים מצרים דלתתא
כי יי׳ נלחם להם במצרים מצרים דלעילא דכיון דאתבר חילהון
מלעילא כדין אתבר חילא ותוקפא דלהון לתתא הה"ד כי ה׳
נלחם להם במצרי׳ ׳ במצרי׳ דיקא ׳דא הוא תוקפא דלהון דלעילא
ודא הוא דאוקמוה מלך מצרים סתם · הכא ויאמר מצרים אנוסה
מפני ישר׳ דחמו דהא אתבר חילהון ותוקפא דילהון דלעילא ׳ ת"ח
כד אתערת האי כנסת ישראל אתערו כל אינון דאחידן בה
וכלהו אחרנין דלתתא וישראל לעילא מכלהו דהא אינון נטלי
לה בגופא דאילנא והא אוקמוה ובגיני כך ישראל אחידן בה
יתיר מכל עע"ז ׳ וכד אינון מתערין (כל עמין עע"ז) אתבר תוקפיהון
מאינון דשלטי עלייהו ׳ תא חזי האי ממנא שלטנא דמצראי
רחיק דון לישראל בכמה שעבודין כמה דאוקמוה ׳ לבתר
דאתבר הוא בקדמיתא אתברו אינון מלכוותא (נ"א מלכותא) הה"ד
כי יי׳ נלחם להם במצרים ׳ נלחם להם ודאי :

ויסע מלאך האלהים וגו׳ ׳ תוספתא (ג) עד לא אשתכח אוירא
דכיא ולא נהיר אבנין נקיבן הוו סתימאן ׳ תלת רוחין
דכלילן בתלת הוו שקיען ׳ ומיין סתימן תחות
נוקבי בשבעין ותרין אתוון דאתהדרו לאתרייהו ׳
אינון

ג) תוספתא כולה מגורפת כס׳ סק"ח ופ׳ אוירא דכיד יסוד אבא וע׳ סה"נ די"נ ב׳ :

אינון אבנין (ס"א דרין) בתר שבעין ותרין דרגין וכן ג' זמנין אתבקעו
ואתנקיבו אבני תחות צרורא דהורה חקיק ואתכנפו דרגין
ואתעבידו כנופיא חדא · (ס"א אתפלג ואתעבידו כנופיא חד) לבתר אתפלגו
ואתעבידו תרין דרגין פלוגתא מיא אגלידו ופלוגתא אישתקעו
אלין סליקו ואלין נחתו · מהכא שרא עלמא לאתפלגא · צרורא
אחרא (נ"א חדא) אית לעילא (לעילא) והוא גליפא בע"ב חתימן
דגושפנקא תקיפא ובהו שקיען גלגלוי דימא כד נטלין אתפלגו
לארבע זוויין · פלגו חדא סליק ופלגו חדא נחית · פלגו חדא
לסטר צפון ופלגו חדא לסטר דרום · כד מתחברן כחדא גומרין
דלהטין קיימין בלהט שננא דחרבא דמתהפכא חד קיימא נעיץ
בגו ימא דרגא שליחא (א) דאפרכא עלאה סליק בההוא קיימא
לעילא לעילא אישתכלל אסתלק למרחיק קטורא דארבין דשאטין
בימא · מאן חמי גלגלין דסלקין ונחתין ורוחא דנשיב בהו ונוני
ימא נגדין כל אינון ארבין לכל סטרי עלמא · ההוא דרגא כד
נחית מההוא קיימי אלף מימיניה ואלף משמאליה הוה תב ויתיב
באתריה כמלכא בכורסיה ההוא דרגא דכד שאטי ימא לארבע
סטרי עלמא עמיה נפקת ביה תבת הוא תב בקיומא דמלכא
כדין כרוזין נפקין מאן מארי דעיינין יזדקפאן לון לעילא לעילא
מאריהון דגדפין יקומון בקיומייהו מארי דאנפין חפיין לון עד
דנטיל במטלנוי · כדין ויסע מלאך האלהים · ע"כ :

משלי ל"א רבי חייא פתח היתה כאניות סוחר ממרחק תביא לחמה · היתה
כאניות סוחר דא כנסת ישראל · ממרחק תביא לחמה
ישעי' ל' כד"א הנה שם יי' בא ממרחק · תביא לחמה כחד דרגא דשארי
עלה וביה אתמשכו כל אלין נחלין ומבועין דאזלין בימא כד"א
קהלת א' כל הנחלים הולכים אל הים וגו' · אל מקום שהנחלים הולכים

אף

א) נ"ה כמו אפרכוס הפרכא הנמצאים בדברי רז"ל לרוב מאוד ופירשו פל' יוני סר"ל שר הפרכים :

אף על גב דכלהו נחלין אתמשכן בההוא דרגא וההוא דרגא
נחית (נ"א נגיד) לון לההוא ימא לא תימא דהא אריך לון והא
לא שריין ביה אחרנין ולא נגדין ביה כמלקדמין · אהדר ואמר
אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים אל מקום דההוא
דרגא דנחלין אזלין זמנא חרא שם הם שבים ללכת תמן אינון
תייבין מההוא אתר עלאה ולא פסקין לעלמין ומתכנשי כלהו
בההוא אתר ולמה ללכת למהך לההוא אתר דימא כמה דאתמר
מה שמיה דההוא דרגא צדיק אקרי · רבי יהודה אמר כתיב
°שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו · שם אניות יהלכון תהלים ק"ד
בההוא ימא דאזלין ושאטין עד דאתיין לאתחברא בההוא
דרגא · כדין כתי׳ לויתן זה יצרת לשחק בו · רבי יצחק אמר לעילא
לעילא יתיר אית זווגא אחרא דשארי בחביבותא ולא °מתפרש תקו"ח
לעלמין · אמר רבי יהודה מאן זכי לההוא זווגא · אמר ליה מאן ס"א ח' ע"ז כ'
דאית ליה חולקא בעלמא דאתי דיקא · א"ל והא נ"ה ח' פ"ו ח'
מהכא אוליפנא דכתיב לויתן זה יצרת לשחק בו משמע דקאמר
זה וזה וזאת ידיעין אינון · א"ר אבא תרווייכו שפיר קאמריתו ·
והא דרבי יהודה שפיר דיקא · וכלא זמין קב"ה לאתענגא בהו
לצדיקייא הה"ד °אז תתענג על יי׳ · א"ר אבא כמה אלפין כמה ישעיה נ"ח
רבבן דמשיריין קדישין אית ליה לקב"ה מארי דאנפין עלאין מארי
דעיינין מארי דזיינין מארי דיללה מארי דיבבא מארי דרחמי
מארי דדינא ועילא מנייהו אפקד למטרוניתא לשמשא בהיכלא
קמיה · לקבל אלין אית לה למטרוניתא משיריין מזיינין בשתין
(נ"א כיתא) אנפין משתכחו משריין מזויינין וכלהו חגירן חרבא ·
קיימאן בסחרנהא כמה נפקין כמה עיילין · בשית גדפין טאסין
כל עלמא · קמי כל חד וחד גומרין דנור דליק · לבושי
מתלהטא אשא בגבוי שננא דחרבא מתלהט׳ בכל עלמא לנטרא

קמה הה״ד °ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ ברא׳ ג׳
החיים · מאן דרך עץ החיים דא היא מטרוניתא רבתא דהיא
ארחא לההוא אילנא רברבא תקיף אילנא דחיי דכתיב °הנה שיר ג׳
מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל · ישראל
דלעילא · כלם אחוזי חרב כד נטלא מטרוניתא כלהו נטלין
בהדה הה״ד ויסע מלאך האלהים · וכי מלאך האלהים אתקרי ·
אמר ר׳ אבא אין · תא חזי הכי אר״ש אתקין קב״ה קמיה היכלא
קדישא · היכלא עלאה · (קדישא) קרתא קדישא קרתא עלאה
ירושלם עיר הקדש אקרי · מאן דעאל למלכא לא עאל אלא
מההיא קרתא קדישא נטיל ארחא למלכא · דארחא מהכא
אתתקן · הדא הוא דכתיב °זה השער ליי׳ צדיקים יבאו בו כל תהלים
שליחותא דבעי מלכא מבי מטרוניתא נפקא וכל שליחותא קי״ח
מתתא למלכא (נ״א דבעי מלכא) לבי מטרוניתא עייל בקדמיתא
ומתמן למלכא · אשתכח דמטרוניתא איהי שליחא דכלא
מעילא לתתא ומתתא לעילא · ועל דא איהי שליחא דכלא
הה״ד ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה ישראל · ישראל
דלעילא · מלאך האלהים הה״ד ביה ויי׳ הולך לפניהם וגו׳ והאי
ללכת יומם ולילה כמה דאוקמוה · וכי יקרא הוא דמלכא
דמטרוניתא תזיל והיא תגח קרבא והיא אזלת שליחא אלא
למלכא דאזדווג במטרוניתא עלאה חמא מלכא יקירו דילה
על כל שאר מטרוניתא דעלמא אמר כלהו משתכחין לחינתא
(נ״א לתופתא) לקבל האי מטרוניתא דילי · היא סלקא על כלא מה
אעביד לה אלא כל ביתא דילי יהא בידהא · אפיק מלכא
כרוזא מהכא כל מלין דמלכא בידא דמטרוניתא יתמסרון
מה עבד אפקיד מלכא בידהא כל זיינין דיליה כל אינון מארי
מגיחין קרבא כל אינון אבנין יקירין דמלכא כל גנזייא דמלכא
אמר מהכא כל מאן דיצטריך למללא עמי לא יכיל למללא

עמי עד דאורע לה למטרוניתא כך קב"ה מסגיאות חביבותא
ורחימותא דיליה בכ"י אפקיד כלא ברשותה אמר הא כל שאר
לא משתכחי כלום לגבהא ׳ אמר °ששים המה מלכות וגומר שיר ג׳
אחת היא יונתי תמתי מה אעביד לה אלא הא כל ביתא דילי
בידהא ׳ אפיק מלכא כרוזא מהכא כל מלין דמלכא בידא
דמטרוניתא יתמסרון אפקיד בידהא כל זיינין דיליה רומחין
וסייפין קשתין חצין וחרבין (א) בלסטרין קסטיראין אעין אבנין כל
אינון מארי (נ"א תלאי) מגיחי קרבא הה"ד הנה מטתו שלשלמה
ששים גבורים וגו׳ כלם אחוזי חרב מלומדי וגו׳ אמר מלכא
מכאן ולהלאה קרבא דילי אתמסר בידך זיינין דילי מארי מגיחי
קרבא בידך ׳ מכאן ולהלאה את הוי נטרא לי דהה"ד °שומר תהלים
ישראל מכאן ולהלאה מאן דאצטריך לי לא יכיל למללא עמי קכ"א
עד דאורע למטרוניתא ׳ הה"ד °בזאת יבא אהרן אל הקדש ויקרא
שליחא דמלכא בכלא כמה דאוקימנא אשתכח דכולא בידהא ט"ז
ודא הוא יקרא דמטרוניתא הה"ד ויסע מלאך האלהים וגומר
כמה דאתמר ׳ וילך מאחריהם מ"ט מאחריהם בגין דישתכחו
לקמהא (נ"א לגבהא) מארי מגיחי קרבא מארי בלסטראות מארי
רומחין וסייפין ויתגלון קמהא דהא הוו אתיין משריין אחרנין
לאגחא קרבא בישראל מלעילא וע"ד וילך מאחריהם ׳ ותאנא
בההיא שעתא אתא רברבא שלטנא דממנא על מצראי וכניש שית
מאה (רבוון) רתיכין מקטרגין ועל כל רתיכא ורתיכא שית מאה
שלטנין ממנן קטגורין הה"ד ויקח שש מאות רכב בחור וגו׳ וכי שש
מאות רכב בחור לא הוו רכבי מצרים מ"ט וכל רכב מצרים ׳
אלא הכי תאנא הוה סמא"ל אוזיף ליה שית מאה
רתיכין מקטרגין לסייעא ליה ׳ הה"ד ויקח שש מאות רכב
בחור

בן מיני כלי זיינין כמנין אבני בלסטראות וקשתות לירות בו :

בחור · אימתי אשלים ליה קב"ה לסמא"ל בקרבא דסיסרא
דעקר קב"ה לכל אינון רתיכין ואתמסרו בידא דמטרוניתא
הדא הוא דכתיב °נחל קישון גרפם נחל קדומים וגו' ולזמנא שופטי' ה'
דאתי יתמסרו כלהו הה"ד °מי זה בא מאדום חמוץ בגדים ישעיה ס"ג
מבצרה וגו' וע"ד וילך מאחריהם דזמינא שכינתא בסוף יומיא
לאעקרא לון מן עלמא · ויסע עמוד הענן מפניהם מאן עמוד
הענן דא · רבי יוסי אומר דא הוא עננא דאתחזי תדיר עם
שכינתא ודא הוא עננא דעאל משה בגויה · רבי אבא אמר
כתיב ויי' הולך לפניהם יומם אלא סיועא דצדיק הוא ופרישו
דרשימו דיליה וע"ד אזיל האי ענן יומם וכתיב °יומם יצוה יי' חסדו תהלים מ"ב
ומסטרא דחס"ד אתא עננא דא ודא חסד אתקרי ועננא אחרא
אזיל בליליא ואתקרי עמוד אש · רבי שמעון אמר עמוד הענן
יומם דא אברהם · ועמוד האש לילה דא יצחק · ותרווייהו
אשתכחו בשכינתא ומה דאמר רבי אבא הכי הוא ודאי דעל
ידא דהאי (נ"א דכהאי) דרגא אשתכחו והאי ויסע מלאך האלהים
ההולך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע דנטיל מסטרא
דחס"ד ואתדבק בסטרא דגבורה · בגין דהא מטא שעתא
לאתלבשא בדינא · תא חזי בההיא שעתא אשתלים סיהרא
מכלא וירתא שבעין ותרין שמהן קדישין בתלת סטרין · סטרא
הדא אתלבשא בעטרוי דחסד עלאה בשבעין גליפין דנהירו
דאבא עלאה דאנהיר לה · סטרא תניינא אתלבשת ברומחי
דגבורה בשתין פולסי דנורא ועשרה דילה דנחתו מסטרא דאמא
עלאה בנימוסי גליפין · סטרא תליתאי אתלבשא בלבושי ארגונא
דלביש מלכא עלאה קדישא דאקרון תפאר"ת דירית ברא קדישא
בשבעין עטרין עלאין מסטרא דאבא ואמא והוא כליל להאי

סטרא ולהאי סטרא (ס"א ותרין עטרין מסטרא דאבא ואימא ואינון שבעין ותרין שמהן) ותנינן מסטרא דחס"ד ע' ותרין סהדין מסטרא דגבורה שבעין ותרין סופרין מסטרא דת"ת שבעין ותרין גוונין לאתפארא ׳ ובהאי אתר אתגליף חד בחד ואסתליק שמא קדישא רזא דרתיכא והכא אתגליפו אבהתא לאתחברא בחד והוא שמא קדישא גליפא באתווי ׳ צרופא דאתוון אלין אתוון קדמאי רשימן כסדרן בארח מישר ׳ בגין דכלהו אתוון קדמאי אשתכחו בחס"ד למהך בארח מישר בסדורא מתתקן ׳ אתוון תנייני רשימן בגלגולא למפרע בגין דכלהו אתוון תנייני משתכחי בגבורה (ס"א מגבורה) לגלאה דינין וזינין דאתיין מסטרא דשמאלא אתוון תליתאי אינון אתוון רשימן לאתחזאה גוונין לאתעטרא במלכא קדישא וכלא ביה מתחברן ומתקשרן והוא אתעטר בעטרוי בארח מיישר ורשים להאי סטרא ולהאי סטרא כמלכא דאתעטר בכלא · הכא אתרשים שמא קדישא גליפא בע"ב תיבין דמתעטרי באבהתא רתיכא קדישא עלאה ׳ ואי תימא הני אתוון תליתאי מ"ט לאו אינון כתיבין מנהון בארח מישר כסדורן ומנהון למפרע לישרא להאי סטרא ולהאי סטרא דהא תנינן °אתה כוננת מישרים קב"ה עביד מישרים לתרי סטרי וכתיב °והבריח התיכון בתוך הקרשים וגו׳ דא קב"ה ׳ ר"י אמר דא יעקב וכלא חד. אלא למלכא דאיהו שלים מכלא דעתיה שלים מכלא מה ארחיה דההוא מלכא ׳ אנפוי נהירין כשמשא תדיר בגין דאיהו שלים ׳ וכד דאין · דאין לטב ודאין לביש ׳ וע"ד בעי לאסתמרא מיניה ׳ מאן דאיהו טפשא חמי אנפוי דמלכא נהירין וחייכן ולא אסתמר מיניה · ומאן דאיהו חכימא אף על גב דחמי אנפוי דמלכא נהירין אמר מלכא ודאי שלים הוא שלים הוא מכלא דעתיה שלים אנא חמי דבההוא נהירו דינא יתיב

תהלים צ"ט
שמו׳ כ"ו

ואתכסייא

ואתכסיא אע"ג דלא אתחזייא דאי לאו הכי לא יהא מלכא
שלים ועל דא בעי לאסתמרא כך קב"ה שלים תדיר בהאי גוונא
ובה"ג אבל לא אתחזייא אלא בנהירו דאנפין · ובגין כך אינון
טפשין חייבין לא אסתמרן מניה · אינון חכימין זכאין אמרין
מלכא שלים הוא אע"ג דאנפוי אתחזיין נהירין דינא אתכסייא
בגויה בגין כך בעי לאסתמרא מניה · א"ר יהודה מהכא ·אני יי' מלאכי ג'
לא שניתי לא דליגנא לאתר אחרא · בי אתכליל כלא · הני
תרי גווני בי אתכלילן בגין כך כלא בארח מישר אתחזייא ואף
ע"ג דאתוון אחידן להאי סטרא ולהאי סטרא כסדרן כתיבין ·
מלאך האלהים ההולך לפני ישראל וילך מאחריהם ויסע ויסע
עמוד הענן מפניהם ויעמד מאחריהם · ע"כ סטרא חד חסד
לאברהם · אר"ש אלעזר ברי ת"ח רזא דא כד עתיקא קדישא אנהיר
למלכא אנהיר ליה ועטר ליה (נ"א ואחסין ליה) בכתרין קדישין עלאין
כד מטאן לגביה מתעטרי אבהתא · בשעתא דמתעטרי אבהתא
כדין הוא שלימו דכלא · כדין מטרוניתא נטלא במטלנהא
בההוא (נ"א כשולטנותא כההיא) שלימו דאבהתא · וכד מתעטרא
מכלהון כדין אתברכא ורשותא דכלא בידהא ואסתים בידה
בגוונא דא שמא קדישא גליפא באתווי רשימין ברתיכא עלאה
קדישא עטורא דאבהן :

אמרו המגיהים כאן מצאנו כתוב פסוק ויסע כסדר כל אות ואות בבית אחד במרובע
עם זה הלשון עד כאן אתתקנו טורין כסדרן ברזא דחסד לא
סטאן לימינא ושמאלא · אחר כן מצאנו פסוק ויבא למפרע כמו כן כל אות ואות
בבית אחד במרובע עם זה הלשון ע"כ אתתקנו טורין למפרע ברזא דגבורה
בלהו

כלהו שמאלא כלילן בימינא · אחר כך מצאנו פסוק ויט כסדר כמו כן כל אות ואות כבית אחד במרובע עם זה הלשון עד כאן כלילן טורין דשמא קדישא בתפארת לכתר מתחברן אבהן ואתעבידו שמא קדישא · ואח"ך מצאנו הע"ב שמות היוצאים משלשה פסוקים אלו במרובע כל שם ושם משלשה אותיות היוצאים מג' פסוקים אלו יסר הפוך יסר והסימן יה"י אור עם זה הלשון הא כגוונא דא שמא קדישא גליפא באתווי רשימין ברתיכא עלאה קדישא עטורא דאבהן :

ולא הדפסנו אותו מפני יקר תפארת גדולתו · (כאן והודפס בסוף הספר) :

(אמר רבי ייסא אשכחנא ברזא דא בתקיעותא דרב המנונא סבא (נ"א דרב כככל) תלת ובכן ובכן ובכן לקבל הני תלת וכך הוא סדורא · אמ"ר יוסי כלא אתכליל בהאי שמא (נ"א שליחא) קדישא ואסתים ביה אשתכח דשלימו דרתיכא קדישא אית ביה) אמר רבי שמעון האי שמא קדישא עטורא דאבהן דמתעטרא בגלופייהו בחבורא כחדא שלימו דרתיכא קדישא ואתכליל בארבעין ותמניא תיבותא דאיהו שלימו דכלא ועקרא דשרשין תא חזי גופא דאילנא (א) אנ"י אל"ף נו"ן יו"ד · רישא דכל ענפי אילנא וה"ו (ב) (וה"ו) · והא אתערו חבריא כללא דענפין וגופא ויקר' ק'
ושרשא בארבעין ותמניא תיבין והא אתרשים בתלת עלמין עילאין בג' עלמין תתאין · לקבליה קדוש קדוש קדוש יי' צבאות קדוש לעילא · קדוש באמצעיתא · קדוש לתתא · קדוש חסד · קדוש גבורה · קדוש תפארת · וכלהו בשבעין ותרין אתגליפו כמה דאתמר · בריך הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן (ג) אמר רבי יצחק בשעתא דשרו ישראל על ימא חמו לכמה אכלוסין

א) פי' אני הוא מה שבאמצע השמות של ע"ב וודאי הוא כגופא דאילנא : ב) צ"ל דכל"ל ור"ל שם שאחר מ"ח שמות שבע"ב שמות שהוא כיוצא בו משם ראשון א"ס : ג) כאן שייך אמר רבי ייסא דלעיל שורה ח':

אכלוסין לכמה חיילין לכמה משיריין מעילא ותתא וכלהו בכנופיא
עלייהו דישראל שריאו בצלו מגו עאקו דילהון ביה שעתא חמו
ישראל עאקו מכל סטרין (א) ימא בגלוהי דזקפן קמייהו · בתרייהו
כל אינון אוכלוסין כל אינון משיריין דמצרים לעילא עלייהו כמה
קטיגורין (ב) שריאו צווחין לקב"ה כדין כתיב ויאמר יי' אל משה
מה תצעק אלי · ותאנא בספרא דצניעותא אלי דייקא בעתיקא תליא ע"ח ה'
כלא ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא ואשתכח רעוא בכלהו
עלמין עלאין כדין נהירו דכלא אתנהיר · ארי"ך כדין כד אתנהיר
כלא כחדא ועבד ימא נימוסין עלאין ואתמסרו בידוי עילאין
ותתאין ובגיני כך קשיא קמי קב"ה כלא כקריעת ים סוף וכלא
הכי אוקמוה · מאי טעמא בגין דקריעת ים סוף בעתיקא תליא ברא' ד"ט א'
אמר רבי שמעון חד איילתא אית בארעא וקב"ה עביד סגיא
בגינה בשעתא דהיא צווחת קב"ה שמע עאקו דילה וקביל
קלה · וכד אצטריך עלמא לרחמי למיא היא יהבת קלין וקב"ה
שמע קלה וכדין חייס על עלמא הה"ד כאיל תערוג על אפיקי תלים מ"ב
מים · וכד בעיא לאולדא היא סתימאה מכל סטרין כדין אתיא
ושויאת רישא בין ברכהא וצווחת ורמת קלין וקב"ה חייס עלה
וזמין לקבלה חד נחש ונשיך בערייתא דילה ופתח לה וקרע רי"ט ב'
לה ההוא אתר ואולידת מיד אר"ש (ג) בהאי מלה לא תשאל
ולא תנסה את יי' והכי דייקא ·

ויושע יי' ביום ההוא את ישראל וגו' וירא ישראל את מצרים
מת ההוא (ד) שלטנא ממנא דמצראי אחמי לון קודשא ב"ה
דאעבר ליה בנהר דינור דהוה בשפתא דימא רבא · מת · ו' ה'
מ"ט מת כמה דאוקמוה דאעברו ליה מההוא (ה) שלטנותא דיליה. יכ"ב ב'

וירא

א) גלי היה הם מאה אלהים בכוונת התקיעות והוא אל"ף למ"ד פ"א למ"ד מ"ם דל"ת ה"ה ה"ה יו"ד וא"ו דל"ת מ"ם מ"ם שהוא מילוי המילוי דאלהים · ב) אפשר לומר שהצעקה בסוד נחר גרוני כנז"ל ומדת אמת שורש השבלים אבל ודאי שאין שם כח לנח"ר ולכן אמר ה' מה תצעק אלי ר"ל כיון שאתה מכוין למדת אמת מה תצעק · ג) עיין לקמן רי"ט ב' ועיין ס' הכוונות · ד) שהוא תקיף אחורי דעת ודוקא למשה היכולת להכניסו · ה) פי' דאקרי מת מלבד שמלכו מיתה שהיה ירידה עוד יכון בעצם לפי הנז"ל ח"י א' שנתמנה על המתים על גיהנם והיה דומה כי ירד עד דיוטה תחתונה שהו' נוק' דס"א התחתונה שהוא גיהנם וארץ מצרים נקרא ערות הארץ כנגדיית לא"י ובזה ניחא יתור מצרים דהו"ל וירא ישראל אותו מת אך פי' שר מצרים וגם בזה מיושב ולזה לא הקדים וירא ישראל אל ויושע אלא ויושע למשה וירא את השר והנה בנהר דינור בגבורה וסופך אל מ' וי"ם במ' הילי' בראש העשיה וז"ש דהיה בשפתא וכו' פי' שלא תעבורו במקום שורש הנהר דינור שהיה בעולם הזכר אלא במקום שפיכתו שהוא בנוקבא

וזה רמז מה תצעק אלי ר"ת אמ"ת

וירא ישראל את היד הגדולה וגו' · רבי חייא אמר הכא אשתלים ירא וכלהו אצבעאן ואשתלים ירא דאתכליל ביה בימינא דהכי תנינן כלא בימינא אתכליל ובימינא תליא הה"ד ימינך יי' נאדרי בכח ימינך יי' תרעץ אויב · וא"ר יצחק לא אשכחנא מאן דאתקיף לביה לגבי קב"ה כפרעה · א"ר יוסי סיחון ועוג הכי נמי א"ל לאו הכי · אינון לגבי ישראל אתתקפו אבל לגביה דקב"ה לא כמה דאתקף פרעה רוחיה לקבליה והוה חמי כל יומא גבוראן דיליה ולא הוה תב · א"ר יהודה א"ר יצחק פרעה חכים מכל חרשוי הוה ובכל אינון כתרין ובכל אינון ידיען אסתכל ובכל סטרא דלהון לא חמא פורקנא דלהון דישראל ולא הורה תלי בחד מנייהו ועוד דהא בכלהו קשירו קשרא עלייהו דישראל ופרעה לא סבר דאית קשרא אחרא דמהימנותא דאיהו שליט על כלא · ועל דא הוה אתקיף לביה ר' אבא אמר לא אתקיף לבא דפרעה אלא שמא דא · דכד הוה אמר משה כה אמר יי' דא מלה ממש אתקיף לביה הה"ד ויחזק יי' את לב פרעה דהא בכל חכמתא דיליה לא אשתכח (ו) דשמא דא שליט בארעא ועל דא אמר (ז) מי יי' ולבתר אמר יי' הצדיק אמר ר' יוסי לבתר אמר °חטאתי ליי' · ההוא פומא דאמר דא אמר דא · רבי חזקיה (שמות י')
פתח ואמר °אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה (איוב ט')
האי קרא אוקמוה ברזא דחכמתא · אחת היא מאי אחת היא
הה"ד °אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה ובהאי קב"ה דאין (שיר ו')
דינוי לתתא ודאין דינוי לעילא בכלא וכד קב"ה אתער דינוי דאין דינוי בהאי כתרא כדין כתיב תם ורשע הוא מכלה ·

בגין

ומשם ירד לעשיה והנה בהיותו בבחינת זכר היה באחורי הגרון ושם המלך ולצורת חו"ג נקרא מצרים ועיקר החיותו בהסתלקות אור הי' שהוא א' שבתוך הו"ו והיה יו"ד ה"א ו"ו העולה ל"ח וי"פ ל"ח גימטריא מצרים ומשם הורד עד המ' שה"ס הא ואח"כ הו"ל יו"ד ה"א ו"ו ה"א וי"פ ד"ס גימט' מת וזהו מצרים מת ועוד דע שההיכל זכות יש שם יה"ו כנז"ל רנ"א א' ושם דנים לטוב או לחובה ולכן מצרים לקח עמו ת"ר רכב בחו"ר ג' נכו' ות"ר היינו נכו' תכה"ס והש"י ירה אותו אל הים ובהיכל זכות יש שם אל מאלקים כנז' בדרוש נ' עלמין ומשם הושלך אל הסוף שהוא הי"ס ונימ' דומה · הרמ"ז : ו) א"ה עיין בר"זב"ע ותמצא דברים קרובים מאד למ"ש כאן הזהר · ועל כיוצא בזה אמר עליו הרמב"ן כשמצא דבריו מכוונים לדעת חכמי הקבלה כבא ולא ידע מה כבא : ז) א"ה הרב יעבץ דבש פי' עפ"י זה מה שכתוב בספר תלים עדות ביהוסף שמו וכו' שפת לא ידעתי אשמע שכוונתו לומר שאותו פה שאמר לא ידעתי את ה' וז"א שפת לא ידעתי אותו הפה ממש אשמע · כשיודה בע"כ ויאמר ה' הצדיק :

בגין דאינון צדיקייא מתפסאן בחוביהון דרשיעיא דכתיב ויאמר
יי' למלאך המשחית בעם רב וגו' ועל דא אמר (רבי יוסי) איוב
מלה דא (אמר) ולא אגמר מלה ׳ ואוקמוה טול הרב ׳ ר' ייסא
אמר אחת היא דא כנסת ישראל בגלותא דמצרים דבגינה קטל
קב"ה במצראי ועבד בהו נוקמין הה"ד תם ורשע הוא מכלה
רבי חייא אמר איוב לא אלקי אלא בזמנא דנפקו ישראל ממצרים
(א) אמר איוב אי הכי כל אפייא שוין תם ורשע הוא מכלה פרעה
אתקיף בהו בישראל ואמר °מי יי' אשר אשמע בקולו ואנא לא שמות ה'
אתקיפנא בהו ולא עבידנא מדי תם ורשע הוא מכלה ׳ הה"ד
(ב) °הירא את דבר יי' מעבדי פרעה זה איוב ׳ רבי יהודה אמר שם ט'
אינון אבני ברדא דהוו נחתין אתעכבו על ידוי דמשה ׳ לבתר
עבדו נוקמין ביומוי דיהושע ולזמנא דאתי זמינין לאחתא אינון
דאשתארו על אדום ובנותיה אמר ר' יוסי הדא הוא דכתיב
°כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות ׳ ד"א וירא ישראל מיכה ז'
את היד הגדולה וגו' האי קרא לאו רישיה סיפיה ולאו סיפיה
רישיה ׳ בקדמיתא וירא ישראל ובתר וייראו העם את יי' ׳ תא
אמר רבי יהודה ההוא סבא דנחת עם בנוי בגלותא וסביל
עליה גלותא ואעיל לבנוי בגלותא הוא (נ"א ממש) חמא כל אינון
נוקמין וכל גבוראן דעבד קב"ה במצרים הדא הוא דכתיב וירא
ישראל ׳ ישראל ממש ׳ ואמר ר' יהודה סליק קב"ה להאי סבא
ואמר ליה קום חמי ברך דנפקין מגו עמא תקיפא ׳ קום חמי
גבורן דעבדית בגין בניך במצרים והיינו דאמר רבי ייסא
בשעתא דנטלי ישראל לנחתא בגלותא דמצרים דחילו ואימתא
תקיפא נפל עלוי ׳ אמר ליה קב"ה ליעקב אמאי את דחיל °אל בר' מ"ו

א) וזהו ר"ת את ה' ויאמינו בה' איוב כמ"ש הרב זלה"ה רמ"ז : ב) ר"ת גי' איוב עם הכולל מאי"ן :

תירא מרדה מצרימה ׳ ממה דכתיב אל׳ תירא משמע דחילו
הוה דחיל ׳ אמר ליה כי לגוי גדול אשימך שם ׳ אמר ליה דחילנא
די ישיצון בני ׳ אמר ליה אנכי ארד עמך מצרימה ׳ אמר ליה
תו דחילנא דלא אזכי לאתקברא ביני אבהתי ולא אחמי פורקנא
דבני וגבוראן דתעביד להו ׳ א״ל ואנכי אעלך גם עלה אעלך
לאתקברא בקברי אבהתך ׳ גם עלה למחמי פורקנא דברך וגבורן
דאעביד להו וההוא יומא דנפקו ישראל ממצרים סליק ליה קב״ה
ליעקב ואמר ליה קום חמי בפורקנא דברך דכמה חילין וגבוראן
עבדית להו ויעקב הוה תמן וחמא כלא הדא הוא דכתיב וירא
ישראל את היד הגדולה ׳ רבי יצחק אמר מהכא ויוציאך בפניו
בכחו הגדול ממצרים ׳ מאי בפניו (ג) בפניו דא יעקב דאעיל
דברים ד׳ לכלהו תמן ׳ רבי חזקיה אמר °ויוציאך בפניו ׳ בפניו דא אברהם
ברא׳ י״ז דכתיב °ויפול (ד) אברהם על פניו ׳ ת״ח אברהם אמר הלבן מאה
שנה יולד וגו׳ אמר ליה קב״ה חייך את תחמי כמה אוכלוסין
וכמה חיילין דיפקון ממך בשעתא דנפקו ישראל ממצרים כל
אינון שבטין כל אינון רבוון סליק קב״ה לאברהם וחמא לון ׳ הדא
ה״ד ויוציאך בפניו ׳ ר׳ אבא אמר כלהו אבהתא אזדמנו תמן
בכל ההוא פורקנא הה״ד ויוציאך בפניו ׳ מאי בפניו אלין אבהתא
ר׳ אלעזר אמר ויוציאך בפניו דא יעקב בכחו דא יצחק הגדול
דא אברהם אמר ר׳ שמעון וכן בגניהון דאבהתא אזדמן פורקנא
תדיר לישראל דכתיב °וזכרתי את בריתי יעקב וגו׳ ואף את בריתי
ויקר׳ כ״ו אברהם אזכור והארץ אזכור אבהתא תינח ׳ מהו והארץ אזכור
אלא לאכללא עמהון דוד מלכא דאיהו רתיכא באבהתא
ואינון

ג) שיעקב הוא עומד אחריו לבד הכי זעיר : ד) אברהם סוד ח׳ פעמים אל דאיכון סוד הפנים הרמ״ז :

ואינון מתערין פורקנא תדיר לישראל · וירא ישראל את היד
הגדולה אשר עשה יי' במצרים וכי השתא עשה והא מקדמת
דנא אתעביד · מאי את היד הגדולה אשר עשה יי' אלא יד לא
אקרי פחות מחמש אצבען · הגדולה · דכלילן בה חמש אצבעאן
אחרנין ואתקרון כדין גדולה וכל אצבעא ואצבע' סליק לחושבנא
רבא וקודשא בריך הוא עביד בהו ניסין וגבורן ובהאי אתעקרו
כלהו דרגין משלשוליהון · מכאן אוליפנא דא דבחמש אצבעאן
קמאי כתיב ויחזק לב פרעה כיון דאשתלמו אינון חמש תו לא
הוה מלה ברשותיה דפרעה כדין כתיב ויחזק יי' את לב פרעה
וע"ד וירא ישראל את היד הגדולה וגו' ויאמינו ביי' · וכי עד השתא
לא האמינו ביי' והא כתיב °ויאמן העם וישמעו וגו' · והא חמו שמות ד'
כל אינון גבוראן דעבד להו קב"ה במצרים אלא מאי ויאמינו
ההוא מלה דאמר ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו
וראו וגו' רבי ייסא שאיל ואמר כתיב וירא ישראל את מצרים
מת וכתיב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם · אמר רבי יוסי
מתין חמו להו · אמר ליה אי כתיב לא תוסיפו לראותם חיים
הוה אמינא הכי · אמר ליה רבי אבא יאות שאילתא · אלא ת"ח
כתיב °מן העולם ועד העולם ותנינן עולם לעילא ועולם לתתא ד"ה א' ט"ז
עולם דלעילא מתמן הוא שירותא לאדלקא בוצינין עולם
דלתתא תמן הוא סיומא ואתכליל מכלא ומהאי עולם דלתתא
מתערן גבורן לתתאי ובהאי עולם עביד קב"ה אתין לישראל
ורחיש לון ניסא · וכד אתער האי עולם למעבד נסין כלהו מצראי
אשתקעו בימא על ידא דהאי עולם ואתרחיש לון לישראל ניסא
בהאי עולם ועל דא כתיב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם
עד דיתער ההוא עולם ויתמסרון בדינוי וכיון דאתמסרו בידיה
דמתדן כדין כתיב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים

ההיד

הה"ד מן העולם ועד העולם דיקא כדין כתיב ויאמינו ביי' ובמשה עבדו׃

ירמיה א' אז ישיר משה ׳רבי יהודה פתח °בטרם אצרך בבטן ידעתיך וגו' זכאה חולקיהון דישראל דקב"ה אתרעי בהו יתיר מכל שאר עמין ׳ומסגיאות רחימותא דרחים להו אוקים עלייהו נביאה דקשוט ורעיא מהימנא ׳ ואתער עליה רוחא קדישא יתיר מכל שאר נביאי מהימני ואפיק ליה מחולקיה ממש ׳ ממה דאפריש יעקב מבנוי לקב"ה שבטא דלוי וכיון דהוה לוי דיליה נטל ליה קב"ה ואעטר ליה בכמה עטרין ומשח ליה במשח רבות קדישא דלעילא וכדין אפיק מבנוי רוחא קדישא לעלמא וזריז ליה (א) בהימנויי קדישי מהימנותא רבא תנא בההיא שעתא דמטא זמניה דמשה נביאה מהימנא לאחתא לעלמא אפיק קב"ה רוחא קדישא מגזרא דספירו דאבן טבא דהוה גניז במאתן וארבעין ותמנייא (נהורין ואנהיר עליה ואעטריה בשס"ה) עטרין וקיימיה קמיה ואפקיד ליה בכל דיליה (נ"א ביתיה) ויהב ליה מאה ושבעין ותלת מפתחין (נ"א גניז תמן ואעטריה בתלת מאה ושתין וחמש עטרי ואנהיר עליה מאתן וארבעין ותמניא נהורין וקאים קמיה ואפקיד ליה בכל ביתא דיליה ויהב ליה מאה ושבעין ותלת מפתחן) (נ"א מאתן ושבעין וחמש) ואעטר ליה בחמש עטרין וכל עטרא ועטרא סליק ואנהיר באלף עלמין דנהרין ובוצינין דגניזין בגנזייא דמלכא קדישא עלאה כדין אעבריה בכל בוצינין (נ"א בוסמין) דבגנתא דעדן ואעליה בהיכליה ואעבריה בכל חיילין וגייסין דיליה כדין אזדעזעו כלהו פתחו ואמרו אסתלקו מסחרניה (סטרא דספרין) דהא קודשא בריך הוא אתער רוחא לשלטאה למרגז עלמין ׳ קלא נפק ואמר מאן הוא דין דכל מפתחן אלין בידוי׃

א) פי' חגורות כי תרגום אבנט המיינין ור"ל חגר למד"עה בחורות אימא הנק' מהימנותא רבא וע' מק"מ ח' הכל הרמ"ב

בידוי · פתח קרא אחרא ואמר קבילו ליה בגוויכו · דא הוא
דזמין לנחתא בין בני נשא וזמינא אורייתא גניזא דגנזיא לאתמסרא
בידוי ולארעשא עלמין דלעילא ותתא על ידא דדין · ביה שעתא
אתרגישו כלהו ונטלין אבתריה · פתחו ואמרו °הרכבת אנוש תהלי' ס"ו
לראשינו באנו באש ובמים כדין סלקא ההוא רוחא וקיימא קמי
מלכא · מ' פתיחא סליק ואתעטר בעטרוי ואעטריה בתלת מאה
ועשרין וחמש סטרין ואפקיד מפתחוי בידוי ש' דאבהתא אעטרו
ליה בתלת עטרין קדישין ואפקידו כל מפתחן דמלכא בידיה
ואפקידו ליה בהימנותא מהימנא דביתא · ה' סלקא ואתעטרא
בעטרוי וקבילת ליה מן מלכא כדין נחת ההוא רוחא (א) בארבין
דשאטן בההוא ימא רבא וקבילת ליה לגדלא ליה למלכא והיא
יהבת ליה מתנן זוינין לאלקאה לפרעה ולכל ארעיה · ובשבתא
וברישי ירחי סלקת ליה למלכא כדין אקרי שמיה באלין אתוון
רשימין ובההיא שעת' דנפק לנחתא לארעא בזרעא דלוי אתתקנו
ארבע מאה ועשרים וחמש בוצינין למלכא וארבע מאה ועשרין
וחמש גליפין ממנן אוזפוה לההוא רוחא לאתריה כד נפק לעלמא
אתנהר' ה' באנפוי וביתא אתמליא מזיותיה · ביה שעתא קרא עליה
קב"ה בטרם אצרך בבטן ידעתיך ובטרם תצא מרחם הקדשתיך
נביא לגוים נתתיך · ר' יצחק אמר ביה שעתא קטל (נ"א אפיל) קב"ה
לרברבא ממנא דמצראי וחמו ליה משה ובני ישראל כדין אמרו
שירה הה"ד וירא ישראל את מצרים מת אז ישיר משה ובני ישראל :
אז ישיר משה ובני ישראל וגו' · רבי אבא פתח ואמר אסתכלנא
בכל תושבחן דשבחו לקב"ה וכלהו פתחו באז °אז אמר מלכים א' ח'
שלמה °אז ידבר יהושע · °אז ישיר ישראל · מ"ט אלא הכי תאנא יהושע י'
כל נסין וכל גבורן דאתעבידו להו לישראל כד אתנהיר נהירו במדבר
דעתיקא קדישא בעטרוי גליפין רשימין באז ב"א ו"א ב"ז (ב) אנקיב כ"א
בחשוכי

א) כספינות המשוטטים בים הגדול בין גדולי עולם : ב) פי' אור ארוך אשר יסית חשך סתרו נוקב בו ועובר לאו"א ולז"א וע' מק"מ פי' כל המאמר · הרמ"ז ·

בחשוכי ונהיר לכל עיבר · וכד אתחבר נהירו דאלף ומטי לזי"ן
ישעיה ל"ד מאן זי"ן דא °חרב ליי' מלאה דם · כדין עביד נסין וגבוראן בגין
דאתחבר א' עם ז' ודא הוא שירתא · שירתא היא דכל סטרין
ודא הוא אז ישיר · ישיר שר מבעי ליה · אלא מלה דא תליא
ואשלים לההוא זמנא ואשלים לזמנא דאתי דזמינין ישראל לשבחא
שירתא דא · משה ובני ישראל מכאן אוליפנא דצדיקיא קדמאי
אע"ג דאסתלקו בדרגין עלאין דלעילא ואתקשרו בקשורא דצרורא
דחיי זמינין כלהו לאחייא בגופא ולמחמי אתין וגבורן דקא עביד
קב"ה לישראל · ולמימר שירתא דא הה"ד אז ישיר משה ובני
ישעיה י"א ישראל · ר"ש אמר מהכא °יוסיף יי' שנית ידו לקנות את שאר
משלי ח' עמו · לקנות · כד"א °יי' קנני ראשית דרכו · את שאר עמו אלין
במדבר י"א אינון צדיקיא דבהון דאקרון (ג) שאר כד"א °וישארו שני אנשים
במחנה · ותנינן לית עלמא מתקיימא אלא על אינון דעבדי גרמייהו
שיריים ואי תימא הואיל ואתקשרו בצרורא דחיי ומתענגי בענוגא
עלאה אמאי יחית לון קב"ה לארעא · פוק ואוליף מזמנא קדמאה
דכל אינון רוחין ונשמתין דהוו בדרגא עלאה דלעילא וקב"ה
אחית להו לארעא לתתא כ"ש השתא דבעי קודשא ב"ה לישרא
קהלת ז' לעקימא כמה דאתמר °כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב
ולא יחטא · ואי תימא אינון דמיתו בעטיו דנחש · אפילו אינון
יקומון ויהון מארי (ד) דעיטא למלכא משיחא ועל דא תנינן משה
מיכה ז' זמין למימר שירתא לזמנא דאתי · מ"ט בגין דכתיב °כימי צאתך
מארץ מצרים אראנו נפלאות · אראנו · אראך מבעי ליה ·
אלא אראנו ממש · למאן דחמא בקדמיתא יחמי ליה תניינות
תלים נ' ודא הוא אראנו וכתיב °אראנו בישע אלהים ואראהו בישועתי
וכדין

ג) אפשר לרמוז כי ע"י הנכוף שבעבים שיריים נעשים מרכבה לשכינה וזה ש"ד רמז לנו' בחינת אלהים דיודין גי' ס' דאלפין רמוז כה' דהסין גי' ר' כי שם אלהים רומז לשכינה וגם שאר ר"ת סתקות אכוש רמק
ד) אפשר לפי שלקו בעטיו של נחש להיות אחרי דעיט"א למשיח גי' נחש · מא"ן:

וכדין אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי' · שירתא
דמטרוניתא לקב"ה · תנינן כל בר נש דאמר שירתא דא בכל
יומא ומכוון בה זכי למימרה לזמנא דאתי דהא אית בה עלמא
דעבר · ואית בה עלמא דאתי · ואית בה קשרי מהימנותא ואית
בה יומי דמלכא משיחא · ותלי עלה (נ"א את לאעלא) כל אינון
תושבחאן אחרנין דקאמרי עלאי ותתאי · השירה שיר זה מבעי
ליה · אלא שירתא דקא משבחת מטרוניתא למלכא · ומשה
מתתא לעילא קאמר והא אוקמוה · ליי' בגין דאנהיר לה מלכא
אנפהא (נ"א דנהיר אנפוי מלכא לקבלה) · ר' יוסי אמר דכל אינון משחין
דהוו נגדין משיך מלכא קדישא לקבלה בגיני כך משבחא ליה
מטרוניתא · אמר רבי יהודה אי הכי אמאי כתיב משה ובני
ישראל והא מטרוניתא בעיא לשבחא · אלא זכאה חולקהון
דמשה וישראל דאינון הוו ידעין לשבחא למלכא בגין מטרוניתא
כדקא יאות בגין דכל ההוא חילא וגבורה דילה ירתא מן מלכא
רבי חייא פתח ואמר °קומי רני בלילה לראש אשמורות · קומי איכה ב'
רני דא כנסת ישראל · בלילה · בגלותא · ר' יוסי אמר בלילה
בזמנא דהיא שלטא ומתערא · לראש אשמורות בראש מבעי
ליה · אלא לראש כמה דכתיב °על ראש המטה · ואוקימנא ברא' מ"ז
ראש המטה דא יסוד · אוף הכא לראש דא יסוד דמטרוניתא
מתברכא ביה ראש אשמורות דא הוא רישא דנצח והוד · רבי
יוסי אמר דא הוא רישא דכתרי מלכא וסיומא · רבי אבא אמר
לראש אשמורות כתיב חסר ודא הוא רישא ראש המטה וכלא
במלכא קדישא עלאה אתמר ודא הוא ליי' · רבי ייסא אמר
השירה הזאת ליי' דא הוא נהרא דנפיק מעדן דכל משחא ורבו
נפיק מניה לאדלקא בוצינין · ומשמע לבתר דכתיב אשירה ליי'

דא הוא מלכא קדישא עלאה ועל דא לא כתיב אשירה לו ׳
ויאמרו לאמר (דא הוא) לדרי דרין בגין דלא יתנשי מנייהו לעלמין
דכל מאן דזכי להאי שירתא בהאי עלמא זכי לה לעלמא דאתי
וזכי לשבחא בה ביומוי דמלכא משיחא בחדוותא דכ״י בקב״ה
דכתיב לאמר ׳ לאמר בההוא זמנא ׳ לאמר בארעא קדישא
בזמנא דשרו ישראל בארעא ׳ לאמר בגלותא ׳ לאמר בפורקנא
דלהון דישראל ׳ לאמר לעלמא דאתי ׳ אשירה ליי׳ נשיר מבעי
ליה ׳ מאי אשירה ׳ אלא בגין דהוו משבחן תושבחתא דמטרוניתא
(כעו לסכחה) ליי׳ דא מלכא קדישא ׳ כי גאה גאה (כמה) דסליק ואתעטר
בעטרוי לאפקא ברכאן וחילין וגבוראן לאסקא בכלא ׳ כי גאה
גאה ׳ גאה בהאי עלמא גאה בעלמא דאתי ׳ כי גאה בההוא
זמנא ׳ גאה בגין דיתעטר בעטרוי בחדוותא שלימתא ׳ סוס
ורוכבו רמה בים שלטנותא דלתתא ושולטנותא דלעילא דאחידן
בהו אתמסרו בההוא ימא רבא ושלטנותא רבא למעבד בהו
נוקמין ׳ ותנינן לא עביד קב״ה דינא לתתא עד דיעביד בשולטניהון
לעילא ׳ הה״ד °יפקוד יי׳ על צבא המרום במרום ועל מלכי ישעיה כ״ד
האדמה על האדמה ׳ רמה בים אמר רבי יהודה ביה בליליא
אתער גבורה תקיפא דכתיב ביה ויולך יי׳ את הים ברוח קדים
עזה כל הלילה ׳ בההוא זמנא בעאת מטרוניתא מן מלכא כל
אינון אכלוסין דלתתא וכל אינון שולטנין דלעילא דיתמסרון
בידהא וכלהו אתמסרו בידהא למעבד בהו נוקמין הה״ד סוס
ורוכבו רמה בים ׳ בים סתם לעילא ותתא :
עזי וזמרת יה ׳ ר״ח פתח ואמר °אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפכה תהלים קל״ט
במה אצטריכו בני נשא ליקר׳ לקב״ה בגין דקב״ה כד ברא עלמא
אסתכל

אסתכל ביה באדם למהוי שליט על כלא (נ"א למהוי שליט ככולא ואתברי דו פרצופין) והוה דמי לעלאין ותתאין · נחת ליה בדמו יקירא וחמו ליה בריין כדין אתכנשו לגביה וסגידו לקבליה ואימתא ודחלא נפלת עלייהו מדחלתיה הה"ד °ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים · עייליה לגנתיה דנטע לנטריה למהוי ליה חדו על חדו ולאשתעשעא ביה · עבד ליה (א) טרוצטבולין מחפיין באבני יקר ומלאכין עלאין חדאן קמיה · לבתר פקיד ליה על אילנא חד ולא קאים בפקודא דמאריה : ברא' ט'

אשכחנא (ב) בספרא דחנוך דלבתר דסליק ליה קודשא בריך הוא ואחמי ליה כל גנזייא דמלכא עלאי ותתאי · אחמי ליה אילנא דחיי ואילנא דאתפקד עליה אדם ואחמי ליה דוכתיה דאדם בגנתא דעדן וחמא דאלמלא נטיר אדם פקודא דא יכיל לקיימא תדירא ולמהוי תדירא תמן · הוא לא נטר פקודא דמאריה נפק בדימוס ואתענש · רבי יצחק אמר אדם דו פרצופין אתברי והא אוקימנא · °ויקח אחת מצלעותיו נסרו הקב"ה ואתעבידו תרין ממזרח וממערב הדא הוא דכתיב °אחור וקדם צרתני · אחור דא מערב וקדם דא מזרח · רבי חייא אמר מה עבד קודשא ב"ה תקין להחיא נוקבא (ג) ושכליל שפירותה על כלא ועיילה לאדם הה"ד ויבן יי' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה · ת"ח מה כתיב לעילא ויקח אחת מצלעותיו מאי אחת · כד"א °אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה · מצלעותיו מסטרוי · כד"א °ולצלע המשכן · ר' יהודה אמר קב"ה נשמתא עלאה יהב ביה באדם ובליד ביה חכמתא וסכלתנו

שם ב'

תהלים קל"ט

שיר ו'

שמות כ"ד

א) נסה לו לאדם הראשון מושב כמלכים שמכינים לפניהם אריות ונמרים ושאר חיות ומאסין זה על זה להלחם יחד וכלם עם האדם והאדם עם כלם (ובזה"ב פירש חופות חתנים מכוסים באבנים טובות : ב) כ"ל שיובן במ"ש שחנוך זכה לנשמה דזיהרא עילאה שהיתה לאדם הראשון קודם חטאו · הרמ"ז : ג) יסד יפיה על כלם והכניסה לאדם הראשון :

למנדע כלא · מאן אתר יהב ביה נשמתא · רבי יצחק אמר
מאתר דשאר נשמתין קדישין קא אתיין · רבי יהודה אמר מהכא
ברא' א' דכתיב °תוצא הארץ נפש חיה · מאן הארץ · מההוא אתר
דמקדשא אשתכח ביה · נפש חיה נפש חיה סתם · דא נפשא
דאדם קדמאה דכלא · רבי חייא אמר אדם הוה ידע חכמתא
עלאה יתיר ממלאכי עלאי והוה מסתכל בכלא וידע ואשתמודע
למאריה יתיר מכל שאר בני עלמא · בתר דחב אסתימו מיניה
שם ג' מבועי דחכמתא מה כתיב (נ"א ממה דכתיב) °וישלחהו יי' אלהים
מג"ע לעבוד את האדמה · רבי אבא אמר אדם הראשון מדכר
שם א' ונוקבא אשתכח הדא הוא דכתיב °ויאמר אלהים נעשה אדם
בצלמנו כדמותנו וע"ד דכר ונוקבא אתעבידו כחדא ואתפרשו
לבתר · ואי תימא הא דאמר האדמה אשר לקח משם · הכי הוא
ודאי ודא היא נוקבא וקב"ה אשתתף עמה ודא הוא דכר ונוקבא
וכלא הוא מלה חדא · ר' יוסי אמר עזי וזמרת יה אינון דכלילן
ג' כ' דא בדא ולא אתפרשאן דא מן דא ולעלמין אינון בחביבותא
ברעותא חדא דמתמן אשתכחו (נ"א אתמשכו) משיכן דנחלין ומבועין
לאסתפקא כלא ולברכא כלא לא כדיבו מימי מבוען כד"א
ישעיה נ"ח °וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו · וע"ד ויהי לי לישועה דבגיני
כך מלכא קדישא משיך ואחסין לתתא ואתער ימינא למעבד
נסין · זה אלי ואנוהו · דא צדיק דמניה נפקין ברכאן בזווג ·
ואנוהו בההוא אתר דחביבותא אשתכח ביה ודא הוא מקדשא
אלהי אבי וארוממנהו · משה קאמר דא לגבי אתר דליואי אתיין
מההוא סטר' וע"ד (סוה) שלימותא דכלא הוא בההוא אתר (נ"א בההי
קר"ה) ר' יצחק אמר ויהי לי לישועה דא מלכא קדישא והכי הוא ·
ומנלן מקרא אחרינא אשכחנא ליה דכתיב כי עזי וזמרת יה
יי' ויהי לי לישועה ממשמע דקאמר יי' · ויהי לי לישועה

דא מלכא קדישא :

עזי וזמרת יה וגו' ר' חזקיה פתח ואמר בהאי קרא דכתיב °בכל משלי י"ז
עת אוהב הרע ואח לצרה יולד · בכל עת אוהב הרע דא
קב"ה דכתיב ביה °רעך ורע אביך אל תעזוב · ואח לצרה יולד שם כ"ז
בשעתא דיעיקון לך שנאך קב"ה מה אמר °למען אחי ורעי אדברה תהלים קכ"ב
נא שלום בך דישראל אקרון אחים ורעים לקב"ה · יולד מהו וכי
השתא יולד · אלא בשעתא דעקתא יולד בעלמא אח יהב לקבלך
לשזבא לך מכל אינון דעקין לך · ר' יהודה אומר יולד דמלכא
קדישא יתער בהאי עז לנקמא לך מאומין דינקא לך מאימא
בההוא סטרא כד"א עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה לאתערא
גבוראן לקבל אומין עע"ז · רבי ייסא פתח ואמר כמה אית ליה
לבר נש לרחמא ליה לקב"ה דהא לית ליה פולחנא לקב"ה
(אלא) כמה רחימותא · וכל מאן דרחים ליה ועביד פולחנא
ברחימותא קארי ליה לקודשא בריך הוא רחימא · אי הכי במאי
אוקימנא הני קראי רעך ורע אביך אל תעזוב וכתיב °הוקר רגלך משלי כ"ה
מבית רעך · אלא הא אוקמוה חבריא האי קרא בעולות (נ"א
ושלמים והאי בחטאות ואשמות) וכתיב השתא רעך ורע אביך
אל תעזוב למפלח ליה ולאתדבקא ביה ולמעבד פקודוי · אל
תעזוב ודאי · והא דאתמר הוקר רגלך מבית רעך · כלומר הוקר
יצרך דלא ירתח לקבלך ולא ישלוט בך ולא תעביד הרהורא
אחרא · מבית רעך · מאן בית רעך דא נשמתא קדישא דאעיל
בך רעך ויהבה בגוך · ועל דא פולחנא דקב"ה לרחמא ליה
בכלא כמה דכתיב °ואהבת את יי' אלהיך · זה אלי ואנוהו · דברים ו'
דכל ישראל חמו על ימא מה דלא חמא יחזקאל נביאה ואפילו
אינון עוברי דבמעי אמהון הוו חמאן ומשבחן לקב"ה וכלהו הוו
אמרין זה אלי ואנוהו · אלהי אבי וארוממנהו כד"א אלהי אברהם

אמר

אמר רבי יוסי אי הכי אמאי וארוממנהו דהא אלהי אברהם לעילא הוא · אמר ליה אפילו הכי אצטריך וכלא חד מלה · וארוממנהו בכלא לאכללא מאן דידע ליחדא שמא קדישא רבא דהא הוא פולחנא עלאה דקב"ה · רבי יהודה הוה יתיב קמיה דרבי שמעון והוה קארי כתיב °קול צופיך נשאו קול יחדיו ירננו קול צופיך מאן אינון צופיך · אלא אלין אינון דמצפאן אימתי ירחם קב"ה למבני ביתיה · נשאו קול · ישאו קול מבעי ליה מאי נשאו קול · אלא כל בר נש דבכי וארים קליה על חרבן ביתיה דקב"ה זכי למה דכתיב לבתר יחדיו ירננו · וזכי למחמי ליה ביישובא בחדוותא · בשוב יי' ציון · בשוב יי' אל ציון מבעי ליה מאי בשוב יי' ציון · אלא בשוב יי' ציון ודאי · תא חזי בשעתא דאתחריב ירושלם לתתא וכנסת ישראל אתתרכת סליק מלכא קדישא (א) לציון ואנגיד ליה לקבליה בגין דכנסת ישראל °אתתרכת (השתא דאתגליא כ"י סליק ליה לגביה) · וכד תתהדר כנסת ישראל לאתרה כדין יתוב מלכא קדישא לציון לאתריה לאזדווגא חד בחד ודא הוא בשוב יי' ציון · וכדין זמינין ישראל למימר זה אלי ואנוהו · וכתיב זה יי' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו · בישועתו ודאי :

ישעיה נ"ב

ויקרא ע"ה

יי' איש מלחמה יי' שמו · רבי אבא פתח °על כן יאמר בספר מלחמות יי' את והב בסופה ואת הנחלים ארנון כמה אית לן לאסתכלא בפתגמי אורייתא כמה אית לן לעיינא בכל מלהא דלית לך מלה באורייתא דלא אתרמיזא בשמא קדישא עלאה ולית לך מלה באורייתא דלית בה כמה רזין כמה טעמין כמה שרשין כמה ענפין

במדבר כ"א

הכא

א) פירש הרמ"ק דקורא ליסוד ציון ואין הכרח לזה אלא יש לפ' בכל המקומות שהוא יסוד הנוקבא דמלויין בההוא רוחא דשביק בה בעלה ובעת החרבן נסתלק אותו רוח ונסתם יסודה ולכן נקראת בתולה וצריכה לזמנין מדי פעם בפעם ברוח חדש הנז' בדרוש ק"ש שבל המטה (עיין בויקרא ל"א ה' וכ') · זה נראה בכללות המאמר · הרא"ז :

הכא אית לאסתכלא. ע״כ יאמר בספר מלחמות יי׳ · וכי ספר
מלחמות יי׳ אן הוא · אלא הכי אתערו חברייא כל מאן דאגח
קרבא באורייתא זכי לאסגאה שלמא בסוף מלוי כל קרבין
דעלמא קטטה וחרבנא וכל קרבין דאורייתא שלמא ורחימותא
הה״ד על כן יאמר בספר מלחמות יי׳ את והב בסופה · כלומר
אהבה בסופה · דלית לך אהבה ושלמא בר מהאי · תו קשיא
באתריה · ע״כ יאמר בכפר מלחמות יי׳ בתורת מלחמות יי׳
מבעי ליה מאי בספר · אלא רזא עלאה הוא · אתר אית לידה
לקב״ה דאקרי ספר (א) (נ״א ומספר) כד״א דרישו מעל ספר יי׳ וקראו
דכל חילין וגבורן דעבד קב״ה בההוא ספר תליין ומתמן נפקין
את והב בסופה · מאן והב · אלא כל אינון חילין וכל אינון
גבוראן דעבד קב״ה בההוא ספר תליין · (ר״א ומתמן נפקן את והב
בסופה וביה) וכד אגח קב״ה קרבוי בחד אתר דאיהו בסופה
דדרגין ואקרי והב כד״א °לעלוקה ישתי בנות הב הב · בסופה משלי ל׳
בסוף דרגין אשתכח · בסופה ים סוף · אתקרי ים דאיהו סוף
לכל דרגין · ואת הנחלים ארנון ועם נחלייא דאשתכחו ואתנגידו
לגביה מההוא אתר עלאה דאקרי ארנון · מאי ארנון זווגא
עלאה דחביבותא דלא °מתפרשאן לעלמין כד״א °ונהר יוצא ב״ר / בראשית ב׳
מעדן וכדא משתרשן שרשוי ואתרביאו ענפי׳ לאושטא קרבוי בכל
אתר לאושטא חילין וגבוראן ולאתחזאה שולטנא רבא ויקירא
דכלא · ת״ח כד מתערין גבוראן וקרבין דקב״ה כמה (ב) גרדיני
טהירין מתערין לכל עיבר כדין שנגן רומחין וסייפין ומתערין
גבוראן וימא אתרגישת וגלגלוי סלקין ונחתין וארבין דאזלין
וישטאן בימא לכל עיבר מסתלקין · שננא קרבא (נ״א חרבא) באבני
בלסטראות מארי דרומחין וסייפין כדין °חציך שנונים (נ״א מתערין תלים מ״ה
לאושטא קרבין בכל אתר ולאושטא חילין וגבוראן לכל עיבר
כדין ימא אתרגישת וגלגלוי סלקין וארבין דאזלין ושאטין נחתין
וסלקין וזעפא אשתכ׳ כדין מתערין מגיחי קרבא באבני בלסטראין
מארי

(א עי״ל דף ק״ס א׳ נהות ב׳ פירושו רפ״ב ב) בהרתיו לעיל בכמה מקומות :

מארי דרומחין וסייפין (ג) גירין וקשתין כד"א חציך שנונים) וקב"ה אתתקף בחילוי ולאתערא קרבא ווי לאינון דמלכא קדישא יתער עלייהו קרבא · כדין כתיב יי' איש מלחמה ומהכא ומאינון אתוון ומהאי קרא נפקין טורי קרבא לאינון חייביא לאלין מארי דבבו דחבו לקב"ה ואתוון אתגליין לאינון מארי קשוט והא אתפרשן מלין והא אתמר · יי' איש מלחמה יי' שמו כיון דכתיב
בר"א י"ט יי' איש מלחמה לא ידענא די' שמו · אלא כמה דכתיב °ויי' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת יי' מן השמים
איוב כ' וכלא בהאי ספר תליין כד"א °יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו (וע"ד) ת"ח בשעתא דקב"ה אתער קרבא בעלמא עלאי ותתאי אתעקרו מאתרייהו כמה דאוקימנא · הה"ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים · ולזמנא דאתי זמין קב"ה לאגחא קרבא עלאה
זכריה י"ד ותקיפא בעממיא בגין לאוקרא שמיה הה"ד °ויצא יי' ונלחם
יחזקאל ל"ח בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב וכתיב °והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו' :

(מרכבות פרעה וחילו ירה בים · כד אתער קב"ה קרבא כדין אתערו דרגין עלאין ודרגין תתאין דלתתא וכדין מרכבות
תהלים ע"ז פרעה וחילו ירה בים) רבי יהודה פתח ואמר °ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו וגו' בשעתא דעברו ישראל ית ימא אמר קב"ה למלאכא די ממנא על ימא פליג מימך א"ל למה א"ל בגין דבני יעברון בגווך א"ל (ד) פורקנא טסקא דקינטא קשוט מ"ש אלין מאלין א"ל על תנאי דא עבדית לימא כד בראתי עלמא מה עביד קב"ה אתער גבורתא דיליה ואתקמטו מיא הה"ד ראוך מים אלהים ראוך מים יחילו א"ל קב"ה קטול כל אינון אכלוסין לבתר ארמי לון לבר · לבתר חפי ימא עלייהו הה"ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים · אמר רבי אלעזר פוק חמי כמה רתיכין עבד קב"ה לעילא כמה אכלוסין כמה חיילין וכלהו קשירין

ג) חצים וקשת והכוני הקלע הרש"ב · ד) גאולה זו אשר אתה גואל אותם ע"י הקנטא ורמז היא אמת ויושר של אלו ואלו כי הללו עע"ז והללו עע"ז והשיב הקב"ה ע"ד וכו' בשביל זה בראתי הים והתניתי עמו לכך כמ"ש וישב הים לאיתנו ודרשו רז"ל לתנאו שהתנה עמו מששת ימי בראשית ועיין פרשת ויקהל קצ"ח ע"ב (ר"ל ידחו ויפרדו המצריים מעל ישראל ויעברו אלו ואלו בחיים הרש"ב :

קשירין אלין באלין (והא אוליפנא) כלהו רתיכין אלין לאלין · דרגין על דרגין ומסטרא דשמאלא מתערין רתיכין (נ״א דלא) קדישין שליטין וכלהו דרגין ידיען לעילא · והא אתערנא בבכור פרעה דהוא דרגא חד דקטל קודשא בריך הוא דרגא דיליה (נ״א חיליה) ותבר ליה משלשוליה תקיפא (ודרגא דיליה) תחות שלטניה כמה רתיכין וכמה (א) חיילין דקוזמיטין מסטר שמאלא מנהון אחידן באתר עלאה דשולטנותא דלהון ומנהון אחידן במלכותא דלעילא · מנהון אחידן בתר ארבע כרסוון (ס״א חיון) (נ״א דחיין) כמה דאתמר · וכלהו אתמסרו בידיה בדינא דמלכותא דאקרי ימא רבא לתברא לון מדרגיהון וכד אינון אתברו לעילא כל אינון דלתתא אתברו ואתאבידו בימא תתאה הה״ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים · בים סתם ומבחר שלישיו טבעו בים סוף ומבחר שלישיו הא אתמר ושלישים על כלו כלהו דרגין תרין וחד אין על אלין · כגוונא עלאה הכי אתעבידו וכלהו אתמסרו בידהא לאתברא משלטניהון אלין ואלין · ת״ח הא אתמר דכלהו עשר מחאן דעבד קב״ה במצרים כלא הוה ידא חדא דשמאלא אכליל בימינא דעשר אצבען כלילן דא בדא לקבל עשר אמירן דקב״ה אתקרי בהו לבתר לקבליה דכלא האי דימא תקיף ורב ושליטא כד״א והאחרון הכביר הה״ד מרכבות פרעה וחילו ירה בים וגו׳ ולזמנא דאתי זמין קב״ה לקטל׳ (ב) אכלוסין וקוזתורנטין וקונטירסין וקלטרולסין דאדום הדא הוא דכתיב °מי זה בא מאדום חמוץ ישעיה ס״ג

בגדים מבצרה:

מרכבת פרעה וחילו ירה בים · רבי יצחק פתח °לקול תתו המון ירמי׳ י׳

מים בשמים ויעלה נשיאים מקצה הארץ ברקים למטר עשה ויוצא רוח מאוצרותיו · הא תנינן שבעה רקיען עבד קודשא ב״ה ובכל רקיעא ורקיעא כוכבין קבען ורהטין בכל

רקיעא

א) חיילות ס״י סרים מסטרא דשמאלא ועיין לע״ל פ׳ כא י״ח ע״א · ב) חיילות ודאי גייסות מאדום:

רקיעא ורקיעא ולעילא מכלהו ערבות וכל רקיעא (ג) ורקיעא בהלוכו מאתן שנין ורומיה חמש מאה שנין ובין רקיעא ורקיעא חמש מאה שנין · והאי ערבות הלוכו באורכיה אלף וחמש מאה שנין · ופותייה אלף וחמש מאה שנין · ומזיוא דיליה נהרין כל אינון רקיען · והא תנינן לעילא מערבות רקיע דחיות פרסות דחיות קדישין ורומהון ככלהו · לעילא מנהון קרסולין דחיות ככלהו · שוקי החיות ככלהו · ארכובין דחיות ככלהו · ירכין דחיות ככלהו · ענבי דחיות ככלהו · וגופא דחיות ככלהו · גדפייהו ככלהו וצואריהו ככלהו ראשי החיות ככלהו מאי ככלהו · כקבלי כלהו וכל שייפא ושייפא דבחיות לקבל ז' תהומין ולקבל ז' היכלין ולקבל מארעא לרקיעא · ולקבל מרקיעא לרקיעא ושיעורא דכלהו ורומהון עשרין וחמשה אלפין חולקין (ד) משיעורא דקב"ה כמה דאוקימנא · ועוד

יחזקאל א' רקיעא חד לעילא מן קרני החיות דכתיב °ורמות על ראשי החיה רקיע · מלרע כמה רתיכין בימינא ושמאלא מתחות ימא שראן כלהו נוני ימא ושטאן אתכנפו בזיוהון ארבע נחתין בדרגייהו וכלהו רתיכין אקרון בשמהן · מתחות אלין אזלין ושאטין

תהלים ק"ד אינון זעירין דרגין על דרגין דכתיב °זה הים גדול ורחב ידים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות · והא אוקימנא מלי מסטר שמאלא תתאה (ה) קוזמיטא סטרא אחרא ואחידן מאינון דלעילא ונחתו לאתברא מחילא תקיפא קדישא כמה דאוקימנא מרכבות פרעה וחילו וגו'·

ימינך יי' נאדרי בכח אמר רבי שמעון בשעתא דצפרא נהיר ואיילתא קיימא בקיומה אתעברת בסטרהא ועאלת במאתן היכלין דמלכא · בר נש דאשתדל

בפלגות

ג) הרח"ל תמה דאיך היה הילוכו של עליון שוה לשל התחתון ולא שת לבו שכל מדות אלו הן בסוד המדות וכדפי' הרמ"ק לפי דרכו דר' הוא בסוד י"ם ממעלה למטה וי' ממטה למעלה כ"ה כלולה מי' וכו' ולפי דרכי האר"י ז"ל דשכל בסוד השמות הידוע שכל גבול הוא מכח הדין והנה שם אלהים בריבוע הוא ר' ובמילוי יודין ת"ק וג"כ מילוי שדי וה"פ שם אלהים דיודין הם אלף ות"ק: ד) פי' בבחינת כלי הספינה כי לנשמתם אין גבול ושיעור שנם היכלות של רל"ו אלף הוא דוקא בכלים וז"ש שיעורא דקב"ה א"כ ר"ל השיעור שסופר לפס הקב"ה כ"מ הרמ"ז: ה) פי' שדים ושליטי' דקליפה הרש"ב

בפלגות ליליא באורייתא בשעתא דאתער רוחא דצפון וכאיבת
(נ״א וקיזוכתא ד׳) אילתא דא לאתערא בעלמא אתי עמה לקיימא
קדם מלכא · בשעתא דנהיר צפרא (ס״א וההוא בר נש צלי
צלותיה ומייחד שמא קדישא כדקא יאות) משכין עליה חד חוטא
דחסד °מסתכל ברקיעא שריא עליה נהירו דסכלתנו דדעתא ק״ל כ׳
קדישא ומתעטר ביה בר נש ודחלין מניה כלא כדין האי ב״נ
אקרי ברא לקב״ה בר היכלא דמלכא · עאל בכל תרעוי לית
דימחי בידיה בשעתא דקרי להיכלא דמלכא עליה כתיב °קרוב תהלים
יי׳ לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת · מאי באמת · כמה קמ״ה
דאוקימנא °תתן אמת ליעקב דידע ליחדא שמא קדישא בצלותיה מיכה ז׳
(נ״א כעלמא) כדקא יאות · ודא פולחנא דמלכא (נ״א דעלמא) קדישא
ומאן דידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות אוקים אומה
יחידא בעלמא דכתיב °ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ · שמואל
ועל דא אוקימנא כל כהן דלא ידע ליחדא שמא קדישא כדקא ב׳ ז׳
יאות לאו פולחניה פולחנא · דהא כלא ביה תליא פולחנא
עלאה ופולחנא תתאה · ובעי לכוונא לבא ורעותא בגין דיתברכן
עלאי ותתאי · כתיב °כי תבאו לראות פני · כל בר נש דאתי ישעי׳ א׳
ליחדא שמא קדישא ולא אתכוון ביה בלבא ורעותא ודחילו
בגין דיתברכון ביה עלאי ותתאי רמאן ליה צלותיה לבר וכלא
מכריזי עליה לביש · וקב״ה קרי עליה כי תבאו לראות פני ·
כי תבאו לראות מבעי ליה · מאי לראות · אלא כל אינון אנפין
דמלכא טמירין בעמקא לבתר (נ״א כתר) חשוכא (נ״א דכתיב ישת חשך
סתרו) וכל אינון דידעין ליחדא שמא קדישא כדקא יאות מבקעין כל
אינון כותלי חשוכא ואנפין דמלכא אתחזיין ונהרין לכלא וכד
אינון אתחזיין ונהרין מתברכין כלא עלאין ותתאין · כדין ברכאן
אשתכחו בכלהו עלמין וכדין כתיב לראות פני · מי בקש זאת
מידכם · מאי קא מיירי · אלא מאן דאתי ליחדא שמא קדישא

ויקר' ו' עלאה בעי ליחדא מסטרא דזאת · כמה דכתיב (א) °בזאת יבא
אהרן אל הקדש · בגין דיזדווגן כחדא אינון תרין צדיק וצדק
בזווגא חדא · בגין דיתברכון כלא מנייהו ואלין אקרון חצריך
תהלים ס"ה כמה דכתיב °אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך · ואי איהו אתי
ליחדא שמא קדישא ולא יתכוון ביה ברעותא דלבא בדחילו
ורחימו · קב"ה אמר מי בקש זאת מידכם רמוס חצרי זאת ודאי
דהא לא אשתכחו בהו ברכאן · ולאו די דלא אשתכחו בהו
ברכאן אלא דשריא בהו דינא ואשתכחו דינא בכלא · תא חזי
ימינא דקב"ה מניה מתערין כל נהירו כל ברכאן וכל חדו ביה כליל
שמאלא · כמה דאית בב"נ ימינא ושמאלא ושמאלא אתכליל בימינא
וימינא הוא כליל כלא · וכד אתער ימינא שמאלא אתער עמיה
דהא ביה אחיד ואתכליל · ות"ח בשעתא דארים בר נש ידיה
שמות י"ז בצלותא מכוון באצבען דיליה לעילא כמ"ד °והיה כאשר ירים
פ"ז א' משה ידו וגבר ישראל · דהא °בימינא תליא כלא · וכתיב °וישא
ויקרא ט' אהרן את ידו כתיב חסר וכדין אתכוון לברכא לעילא · וקב"ה
לאו הכי · בשעתא דארים ימינא לעילא ווי להו לתתאי דהא
כל סייעתא וכל ברכאן אסתליקו מנייהו · מנלן · דכתיב נטית
ימינך תבלעמו ארץ · מאי נטית ימינך · כתרגומו ארימת ימינך
מיד תבלעמו ארץ · וכד ימינא אשתכח שמאלא אשתכח עמיה
וכדין לא שלטין דינין בעלמא · מ"ט בגין דימינא אשתכחת עמיה
ואי ימינא אסתלקת הא שמאלא אזדמנת וכדין דינין מתערין
בעלמא ודינא שריא בכלא · ר"ש כד הוה מטי להאי קרא הוה
איכה ב' בכי דכתיב °השיב אחור ימינו וכי אפשר דהשיב אחור ימינו ·
אלא בגין דאקדים שמאלא לנחתא בעלמא וימינא אשתארת באתר
ישעיה נ"ז אחרא אר"ש כתיב °הצדיק אבד והא אוקימנ' מלי הצדיק נאבד לא
כתיב

א) אפ' לרמוז דר"ת אני כמ"ש ר"ש בסוד וגם אמנה אחותי בת אבי והוא אל הקד"ש מאי"ן :

כתיב אלא הצדיק אבד ׳ מכל אינון אנפי מלכא לא אשתכח
דאבד אלא צדיק׳ אבד בתרי סטרי׳ חד דלא שראן ביה ברכאן
כדבקדמיתא׳ וחד דאתרחיקת מניה בת זוגיה דהיא כ״י אשתכח
דצדיק אבד יתיר מכלא׳ ולזמנא דאתי כתיב ׳גילי מאוד ברת זכריה ט׳
ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא
צדיק ומושיע לא כתיב אלא צדיק ונושע הוא׳ הוא נושע ודאי
והא אתמר:

ימינך יי׳ נאדרי בכח׳ מאי נאדרי׳ נאדר מבעי ליה אלא בשעתא
דשמאלא אתייא לאזדווגא בימינא נאדרי כדין כתיב תרעץ (נ״א
בכח תרי) ולעולם הכי הוא בגין דשמאלא אשתכח בימינא ואתכליל
ביה׳ אמר רבי שמעון כמה דאוקימנא הכי הוא דבר נש
אשתכח דאתפלג׳ מ״ט בגין לקבלא עמיה בת זוגיה דיתעבידו
חד גופא ממש׳ כך ימינך אשתכח דאתפלג׳ מ״ט בגין לקבלא
עמיה שמאלא והכי הוא כלא חד בחד ועל דא בחד מחי ומסי
הה״ד ימינך יי׳ תרעץ אויב׳ ת״ח שירתא דא אתמר על ההוא
זמנא ועל זמנא דאתי ביומי דיתער מלכא משיחא דכתיב ימינך
יי׳ תרעץ אויב׳ רעצת לא כתיב אלא תרעץ מה כתיב בקדמיתא
׳השיב אחור ימינו מפני אויב בההוא זמנא היא תרעץ אויב לזמנא איכה ב׳
דאתי וכלא הכי הוא׳ תהרוס קמיך׳ הרסת לא כתיב אלא
תהרוס׳ תשלח חרונך יאכלמו כקש כלא לזמנא דאתי׳ ימינך
יי׳ נאדרי בכח בזמנא דא בעלמא דין ימינך יי׳ תרעץ אויב
בזמנא דמלכא משיחא׳ וברוב גאונך תהרוס קמיך׳ לביאת גוג
ומגוג׳ תשלח חרונך יאכלמו כקש לתחיית המתים דכתיב
׳ורבים מישני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות דניאל י״ב
לדראון עולם׳ בההוא זמנא א״ר שמעון זכאין אינון דישתארון
בעלמא ומאן אינון׳ תא חזי לא ישתאר מבני עלמא בר אינון
גזירין דקבילו את קיימא קדישא ועאלו בקיימא קדישא באינון

תרין

תרין חולקין כמה דאוקימנא והוא נטיר ליה לההוא קיים ולא
עייליה באתר דלא אצטריך אלין אינון דישתארון ויכתבון לחיי
ישעיה ד' עלמא · מנלן דכתיב °והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש
יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם · משמע דהנשאר בציון
והנותר בירושלם דכל מאן דאתגזר · באלין תרין דרגין עאל
ואי נטיר לההוא קיים כדקא חזי ויזדהר ביה עליה כתיב הנשאר
בציון והנותר בירושלם · אלין ישתארון בההוא זמנא ובהו זמין
תהלים ק"ד קב"ה לחדתא עלמא ולמחדי בהו · על ההוא זמנא כתיב °יהי
כבוד יי' לעולם ישמח יי' במעשיו · רבי חייא הוה אזיל לגבי רבי
אלעזר אשכחיה דהוה יתיב לגביה דרבי יוסי בר"ש בן לקונייא
ישעיה י"ט חמוי · עד דזקיף רישיה חמא ליה לרבי חייא אמר °ביום ההוא
יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור ברכה בקרב הארץ אשר
ברכו יי' צבאות לאמר ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי
ישראל (נ"א וכי אשור ומצרים קריבין אינון לקב"ה לא על גלותא
דיסקון ממצרים ומאשור אתמר ואי אתמר על מצרי' ועל אשור
על אינון חסידים דילהון דאהדרו בתיובתא ואשתארון למפלח
תהלים ע"ב לישראל ולמלכא משיחא דכתיב °וישתחוו לו כל מלכים וכתיב
והיו מלכים אומניך וגו' א"ל מאי דכתיב דרכיה דרכי נועם א"ל)
כמה טפשין בני עלמא דלא ידעין ולא משגיחין במלוי דאורייתא
דהא מלין דאורייתא (נ"א כמה רזין עלאין אית בהו) אינון ארחא למזכי
משלי ג' בההוא נועם יי' דכתיב °דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום
תהלים כ"ז דרכי נעם ודאי · מאי נעם כמה דכתיב °לחזות בנעם יי' והא
ויקר"ט ק' °אוקמוה בגין (נ"א כך) דאורייתא וארחוי מההוא נעם אתיין
ואינון ארחין פריישן ביה · ועל דא דרכיה דרכי נעם וכל
נתיבותיה שלום · אמר רבי חייא תנינן בשעתא דקודשא ב"ה
יהב אורייתא לישראל נפק נהורא מההוא נעם ואתעטר ביה
קודשא בריך הוא ומההוא נעם אבהיקו זיוון דכלהו עלמין

דכלהו

דכלהו רקיעין דכלהו כתרין על ההיא שעתא כתיב °צאנה שיר ג'
וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו' וההיא שעתא דאתבני מקדשא
אתעטר קב"ה בההוא עטרא ויתיב בכרסייא דילידה ואתעטר
בעטרוי ומההוא זמנא דאתחרב בי מקדשא לא אתעטר קב"ה
בעטרוי וההוא נעם אתטמר ואתגניז · א"ר אלעזר בשעתא דעאל
משה בגו עננא כמה דכתיב °ויבא משה בתוך הענן ככר נש שמו' כ"ד
דהוה אזיל באתר דרוחא · איערע ביה חד °מלאכא רברבא ויקר' כ"ח
ותאנא (א) קמוא"ל שמיה · והוא ממנא על תריסר אלפין ממנן כ'
שליחן · בעא לאזדווגא ביה במשה · פתח משה פומיה °בתריסר ברא' י"ו
אתוון גליפן דשמא קדישא דאוליף ליה קב"ה בסנדה ואתרחק ה'
מניה תריסר אלפין פרסין והוה אזיל משה בעננא ועינוי מלהטן
כגומרין דאשא עד דאיערע ביה חד מלאכא רברבא ויקירא מן
קדמאה ותאנא הדרניא"ל שמיה והוא עלאה על שאר מלאכין
אלף ושתין רבוא פרסין וקליה אזיל במאתן אלף רקיעין דמתסחרן
באשא חיוורא כיון דחמא ליה משה לא יכיל למללא בעא למשדי
גרמיה מגו עננא · א"ל קב"ה משה וכי אנת הוא דאסגית מלין
עמי בסנה דבעית למנדע רזא דשמא קדישא ולא דחלת והשתא
את דחיל מחד משמשי · כיון דשמע משה קליה דקב"ה אתתקף
פתח פומיה בע"ב אתוון דשמא עלאה כיון דשמע הדרניא"ל
אתוון דשמא קדישא מפומיה דמשה אזדעזע · קריב לגביה ·
א"ל זכאה חולקך משה דאתגלי לך מה דלא אתגלי למלאכי
עלאי והוה אזיל עמיה עד דמטו לאשא תקיפא דחד מלאכא
די שמיה סנדלפו"ן · ותאנא סנדלפו"ן עלאה הוא על שאר
חברוי ה' מאה שנין והוא קאים בתר פרגודא דמאריה וקשר
ליה כתרין מבעותיהון °דצלותא דישראל ובשעתא דמטי האי סס
כתר לרישיה דמלכא קדישא הוא מקבל צלותיהון דישראל קס"ו ב'
וכלהו

א) כתוב בס' אוצ"ח שנשמת ז"א דעשיה קמוא"ל ונשמת או"א דעשיה הדרניא"ל ורישא דא"א דעשיה המגולה סנדלפו"ן שהוא כתם נוקבא דיצירה:

וכלהו חיילין ואכלוסין מזדעזען ונהמין ואמרין בריך יקרא דיי׳
מאתר בית שכינתיה ׳ א״ל הרהניא״ל למשה משה לית אנא
יכיל למהך עמך דלא יוקיד לי אשא תקיפא דסנדלפו״ן ׳ ביה
שעתא אזדעזע משה עד דאתקיף ביה קב״ה במשה ואותביה
ברא' ה' קמיה ואוליף ליה אורייתא ׳וחפא ליה למשה בההוא נהורא
וזיוא דההוא נעם והוו אנפוי דמשה נהירין בכל אינון רקיעין
וכל חילא דשמיא הוו מזדעזען קמיה בשעתא דהוה נחית
באורייתא כיון דחבו ישראל לתתא נטל קב״ה ממשה אלף
חולקין מההוא זיוא ׳ ביה שעתא בעו מלאכין עלאין וכל אינון
שם ל״ב אכלוסין לאוקדא למשה בשעתא דא״ל קב״ה °לך רד כי שחת
עמך אזדעזע משה ולא יכיל למללא עד דאסגי צלותין ובעותין
קמי קב״ה ׳ א״ל קב״ה משה אתקיף בכרסייא דילי עד דגער
קב״ה בכל אינון אכלוסין בכל אינון חיילין ואתקיף משה בתרין
משלי כ״א לוחין דאבנין ואחית לון לתתא ׳ ודא הוא דכתיב °עיר גבורים
עלה חכם ויורד עז מבטחה ׳ ומההוא זיוא דאשתאר ביה הוו
מבהיקין אנפוי דמשה ׳ ומה בהאי דאשתאר ביה לא הוו (ג)
יכלין לאסתכלא באנפוי בההוא דאסתלק מניה על אחת כמה
וכמה ׳ ר׳ חייא אמר ימינך יי׳ נאדרי בכח (ד) דא אורייתא וע״ד
ימינך יי׳ תרעץ אויב דלית מלה בעלמא דיתבר חיליהון דעמין
עובדי ע״ז בר בשעתא דישראל מתעסקין באורייתא דבכל זמן
דישראל מתעסקין באורייתא ימינא אתתקף ואתבר חילא ותוקפא
תלים כ״ט דעע״ז ׳ ובגין כך אורייתא אתקריאת עז כד״א °יי׳ עז לעמו יתן ׳
ובשעתא דישראל לא מתעסקין באוריית׳ שמאלא אתתקף ואתתקף
חיליהון דעע״ז ושלטין עלייהו וגזרין עלייהו גזרין דלא יכלין למיקם
בהו ועל דא אתגליאו בני ישראל ואתבדרו בני עממיא הדא ה״ד
על

ב) תימה להרמ״ז דזה לא היה באותו הפעם כי בקבלת לוחות השניות הוא דיראו מגשת אליו וזה מחמת העון אבל אפשר שאלמלא היו חוטאים שיוכלו להסתכל אפי׳ בההוא דאסתלק מיניה וי״ל דאה״נ שאם לא חטאו יוכלו להסתכל אבל לגבי דידן מפריז ומגדיל זוהרו של מרע״ה. ג) אבל מתלבש בתוך א׳ וכמ״ש בפ׳ עקב רצ״ג א׳ ולכן אתקריאת עוז ע״ז נ״י מ״ו ל״ז :

על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר יי' על עזבם את תורתי · דהא
כל זמנא דישראל ישתדלון באורייתא אתבר חילא ותוקפא
דכל עע"ז הה"ד ימינך יי' תרעץ אויב · אמר רבי אלעזר ודאי
הכי הוא דכל זמנא דקליהון דישראל אשתמע בבתי כנסיות
ובבתי מדרשות וכו' · כמה דתנינא °הקול קול יעקב ואי לאו ברא' כ"ז
הידים ידי עשו והא אוקימנא :

וברב גאונך תהרס קמיך · רבי חזקיה פתח ואמר °למה יי' תעמד תהלים י'
ברחוק תעלים לעתות בצרה בשעתא דחובי עלמא גרמו
קב"ה סליק לעילא לעילא ובני נשא צווחין ונחתין דמעין ולית
מאן דישגח עלייהו מ"ט בגין דאיהו סליק לעילא לעילא ותשובה
אתמנע מנייהו כדין כתיב וברב גאונך תהרס קמיך · רבי יצחק
אמר האי קרא בשעתא דאתלבש קב"ה גאותא על עממייא
דיתכנשון עליה כמה דכתיב °ורוזנים נוסדו יחד על יי' ועל שם ב'
משיחו · ותאנא זמינין אינון שבעין (א) קסטורין מכל עיבר (נ"א עמין)
לאתכנשא בההוא זמנא באוכלוסין דכל עלמא ולמעבד קרבא
על ירושלם קרתא קדישא ולאחרא עיטין עליה דקודשא בריך
הוא ומאי אמרי (ב) נוקים על פטרונא בקדמיתא ולבתר על עמיה
ועל היכליה · כדין זמין קודשא ב"ה לחייכא עלייהו דכתיב
°יושב בשמים ישחק יי' ילעג למו · בההוא זמנא ילביש קב"ה
גאותא עלייהו וישצינון מן עלמא כמה דכתיב °וזאת תהיה זכריה
המגפה אשר יגוף יי' את כל העמים אשר צבאו על ירושלם י"ד
המק בשרו והוא עומד על רגליו · רבי אבא אמר משמיה דרב
ייסא סבא והכי אר"ש זמין קב"ה לאחייא לכל אינון מלכין דעקו
לישראל ולירושלם לאנדריאנוס ללופינוס ונבוכדנצר ולסנחריב
ולכל

א) שבעים שרים מע' אומות . ב) בעמוד תפלה ללחוס על הלב והאדון שהוא הש"י :

ולכל שאר מלכי עמין דחריבו ביתיה ולשלטאה לון כקדמיתא
ויתכנשון עמהון שאר עמין וזמין קודשא ב"ה לאתפרעא מנייהו
זכריה י"ד באתגלייא סחרני ירושלם · הה"ד °וזאת תהיה המגפה אשר יגף
יי' את כל העמים אשר צבאו על ירושלם · אשר יצבאו לא כתיב
אלא אשר צבאו · כדין כתיב וברב גאונך תהרס קמיך ודא
לזמנא דאתי משיחא כתיב ושירתא דא שירתא דעלמין היא :
וברוח אפך נערמו מים בההוא זמנא · ובגין כך אית בההוא זמנא
ולזמנא דמלכא משיחא ולזמנא דגוג ומגוג נצבו כמו נד
לזמנא דעלמא דאתי דאיהו חדוותא דכל עלמין :
אמר אויב ארדוף אשיג אחלק שלל · אמר אויב דא ההוא
ממנא דרברבא על מצראי בשעתא דאתיהיב ליה שלטנותא
על ישראל חשיב דישצינון תחות שלטניה · אלא דדכר קב"ה
טורי עלמא דהוו מגינין עלייהו · ולא תימא דא בלחודוי אלא
כל אינון רברבין דממנן על כל עע"ז כד אתיהיב להו רשותא
ושלטנותא על ישראל כלהו בעאן דישצון ישראל תחותייהו ·
וע"ד אינון עמין דתחות שלטניהון דאינון ממנן כלהו גזרין גזירין
לשיצאה לון אלא דקב"ה דכר טורי עלמא ואגין עלייהו · וכד
חמא משה דא שרא לשבחא לקב"ה ואמר מי כמוך באלים יי' ·
אמר ר"ש אילנא חד רברבא עלאה תקיפא בידה אתזנו עלאין
ותתאין · והוא אתחם בתריסר תחומין אתתקף בארבע
סטרי עלמא דאסתחרן (נ"א אתחברן) בדוכרתייהו · שבעין
ענפין סלקין בגויה ואתזנו מניה בעקר שרשוי ינקין
אינון סחרניה ואינון ענפין דמשתכחין באילנא כד מטי
עדן שלטניה דכל ענפא וענפא כלהו בעאן לשיצאה כלא
גופא דאילנא דאיהו עקרא דכלהו ענפין ההוא דשליט עלייהו
וישראל אחידן ביה · כד מטא עלייהו שלטנותא דההוא

גופא

גופא דאילנא חולקא דישראל בעי לנטרא לון ולמיהב שלמא
בכלהו ועו"ד שבעים פרי החג למיהב שלמא לשבעין ענפין דבגו
אילנא ועו"ד מי כמוך באלים יי' (מאי באלים אילנא כמה דאת
אמר °כי יבושו מאילים אשר חמדתם דהוא אילנא (ה) דהוו פלחין ישעי' א'
לחד דופסא דמחקקין בגויה · ואקרי אלים אילנא) מי כמוך
דיעביד כעובדך וירחם על כלא · מי כמוך בכל ההוא סחרניה
דאילנא דאע"ג דאיהו שלטא נטיר לכלא נטיר לכל שאר ולא
בעיא למעבר עמהון גמירא מי כמוך נאדר בקדש · בההוא
חילא עלאה דאקרי קדש נאדר בקדש ממש ואקרי כח יי' נעם
יי' והא אוקימנא מילי ·

מי כמכה באלים יי' · רבי יוסי פתח °ראיתי את כל המעשים קהלת א'
אשר נעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח · שלמה
מלכא דאסתלק בחכמתא יתירא על כל בני עלמא היך אמר
דכל עובדין הבל ורעות רוח יכול אף מעשה הצדקה · והא
כתיב °והיה מעשה הצדקה שלום · לא הא אוקמוה כל המעשים ישעיה ל"ב
אשר נעשו תחת השמש כתיב · שאני מעשה הצדקה דאיהי
לעילא מן שמשא · והנה הכל הבל ורעות רוח מאי קא מיירי
אי תימא הכל הבל כמה דאוקימנא דאיהו ברזא דחכמתא
כד"א הבל הבלים אמר קהלת ואינון הבלים קיומא דעלמא
דלעילא ותתא · מאי תימא בהאי דכתיב הכא הכל הבל ורעות
רוח (והא מלתא דא תחת השמש כתיב) אלא הכי אוקמוה
והכי הוא · ת"ח בשעתא דעובדין מתכשרן לתתא ובנ"נ אשתדל
בפולחנא דמלכא קדישא ההוא מלה דעביד הבל אתעביד
מניה לעילא · ולית לך הבל דלית ליה קלא דסליק ואתעטר
לעילא ואתעביד סניגורא קמי קב"ה וכל אינון עובדין דאשתדל

ה) שהיו עובדים לצלם אחד שהיה נדפס ומצוייר באלה (אילן ובאלה נקרא עליה הרמ"ב) ;

בהו ב"נ דלאו אינון פולחנא דקב"ה ההוא מלה דעביד · הבל
יתעביד מיניה ואזלא ושאטת בעלמא · וכד נפקת נשמתיה דב"נ
ההוא הבל מגלגלא ליה בעלמא (ב) כאבנא בקוספיתא כמה
דכתיב °ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע · מאי יקלענה שמואל א' כ"ה
ההוא הבל דמגלגל ליה סחרניה בעלמא · כדין כל מלין
דמתעבדין (ואינון תחות שמשא) דלאו אינון פולחנא דקב"ה
הבל יתעביד מנייהו איהו תבירא דרוחא דמתבר לרוחא דסליק
ונחית ומתגלגל בעלמא הה"ד הבל ורעות רוח · אבל ההיא מלה
דאיהי פולחנא דמארה דא סליק (אקרי) לעילא מן שמשא
ואתעביד מניה הבל קדישא ודא הוא זרעא דזרע בר נש בההוא
עלמא ומה שמיה צדקה דכתיב °זרעו לכם לצדקה · האי מדבר הושע י'
ליה לב"נ כד תפוק נשמתיה מניה וסלקא לה באתרא דכבוד
דלעילא אשתכח לאתצררא בצרורא דחיי הה"ד °והלך לפניך ישעיה נ"ח
צדקך בגין לדברא לך לסלקא לך (מן אתר) לאתר דאקרי כבוד
יי' דכתיב כבוד יי' יאספך · כל אינון נשמתין דההוא הבל קדישא
(נ) מדבר להו ההוא דאקרי כבוד יי' כניש לון בגויה ואתצררן
ביה · (הה"ד כבוד יי' יאספך) ודא אקרי נייחא דרוחא אבל אחרא ורעות
רוח אקרי · זכאין אינון צדיקייא דכל עובדיהון לעילא מן שמשא
וזרעין זרעא דצדקה למזכי לון לעלמא דאתי ועל דא כתיב
°וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה · אמר רבי שמעון · תא מלאכי ג'
חזי בקדמיתא כד אתבני בי מקדשא לתתא לא אתבני
אלא בדינא ורוגזא כמה דכתיב °כי על אפי ועל חמתי ירמיה ל"ב
וגומר בגין דבאתר דדינא שריא · לזמנא דאתי זמין קודשא
ב"ה למבני ליה ולאתקנא ליה בדרגא אחרא עלאה דאקרי
צדקה דכתיב °בצדקה תכונני בגין כך אתקיים (ביה) ושמיה ישעיה נ"ד
ממש

ב) כאבן בכף הקלע : נ) פירוש מכניס לכסא · הרש"ב :

ממש צדק יתקרי מנלן · דכתיב °וזה שמו אשר יקראו יי' צדקנו: ירמיה כ"ג
נטית ימינך תבלעמו ארץ · הא אתמר ארימת ימינך · א"ר יצחק
הא אתערו ביה חברייא דכד אפיק קב"ה למצראי מתין
מתחות מיא אמר לארעא כניש לון בגווך ולא בעאת עד דאושיט
קב"ה ימינא לקבלה ואומי לה כדין בלעתינון ארעא הה"ד תבלעמו
ארץ · אמר רבי אלעזר נטית ימינך לאפרשא לה משמאלא
וכדין אתעביד בהו דינא · נחית בחסדך עם זו גאלת כמה דכתיב
°כי ימינך וזרועך ואור פניך כי רציתם · כי ימינך דא גדולה תלי' ע"ד
נהלת בעזך דא דכתיב וזרועך · דא גבורה · אל נוה קדשך דא
דכתיב ואור פניך · כי רציתם דא צדיק וכלהו משתכחי בקרא:

תפול עליהם אימתה ופחד · אימתה אימה מבעי ליה מאי
אימתה · דהא לית לך את או מלה חדא באורייתא דלא
אית בה רזין עלאין · מאי אימתה אמר רבי שמעון כלומר דחילו
דשכינתא כהאי גוונא ·

רעיא מהימנא

תביאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו' תביאמו ותטעמו · תביאם ותטעם מבעי ליה מאי תביאמו · אלא רוחא דקודשא אמר על אינון דריא בתראה (ה) דגזר יהושע ואתגלייא בהו גלוייא דרשימא קדישא דשמיה דקב"ה דאלין אחידן ביה בו' ואלין

פקודא (י"ט) למבני מקדשא לתתא כגוונא דבי מקדשא דלעילא כד"א מכון לשבתך פעלת יי' · דאצטריך למבני בי מקדשא לתתא ולצלאה בגויה צלותא בכל יומא למפלח ליה לקב"ה דהא צלות' אקרי' עבודה וההוא בי כנישתא אצטריך למבני

ה) פסל יהושע בכניסתו לארץ ישראל:

ואלין אתחזיאו למירת ארעא
ישעי' ס' כמה דכתיב °ועמך כלם צדיקים
לעולם ירשו ארץ · דכל מאן
דאתגזר ואתגלייא ביה רשימא
קדישא ונטיר ליה אקרי צדיק
בגין כך לעולם יירשו ארץ · וע"ד
תביאמו ו' יתירה תביאמו לאינון
דאחידן בו' ותטעמו כר"א נצר
מטעי מעש' ידי להתפאר לאינון
דאחידן בו' ולאינון בתראי
אתער מלה · ולית לך מלה
באוריית' או את זעירא באוריית'
דלית בה רזין עלאין וטעמין
קדישין זכאה חולקיהון דידעין
בהו ·

למבני ליה בשפירו סגיא
ולאתקנא ליה בכל תיקונין דהא
בי כנישתא דלתתא קיימא
לקבל בי כנישתא דלעיל' · בית
המקדש לתתא איהו קאים
כגוונא דבית המקדש דלעילא
דקאים דא לקבל דא וההוא
בי מקדשא כל תיקונוי וכל
פולחנוי וכל אינון מאנין ושמשין
כלהו אינון כגוונא דלעילא
משכנ' דקא עבד משה במדבר'
כלא הוה כגוונא דלעילא · בי
מקדשא דבנא שלמה מלכא
הוא בי נייחא כגוונא עלאה
בכל אינון תיקונין למהוי בתקונ'

דלעילא בי נייחא ואחסנתא הכי בי כנישתא אצטריך בכל
תקוני שפירו למהוי כגוונא עלאה למהוי בית צלותא לאתקנא
תקונין בצלותא כמה דאוקימנא וההוא בי (ב) מקדשא דליהוי ביה
דנ"א ה' 'חלונות דכתיב °וכוין פתיחן כגוונא דלעילא ועל דא °משגיח מן
דכתיב ו' החלונות מציץ מן החרכים · ואי תימא אפילו בחקלא בגין
שיר ב' דרוחא להוי סליק · לאו הכי דהא אנן צריכין בית וליכא לאשתכח'
בית לתתא כגוונא דבית עלאה לנחתא דיורא עלאה לדיורא
תתאה · ותו דההיא צלותא וההוא רוחא אצטריך לסלקא
ולנפקא מגו עאקו בארח מישר לקבל ירושלם
ועל

ב) א"ה נ"ל פנ"ל כניסתא :

ועל דא כתיב מן המצר קראתי יה דאצטריך אתר דחיק בעאקו
לישדרא בגויה ההוא רוחא דלא יסטי לימינ' ולשמאלא · ובחקלא
לא יכיל קלא לשדרא ליה הכי דהא כגוונא דא קלא דשופר
אתדחייא לכר באורח מישר מגו אתר דחיק ואזיל ובקע רקיעין
וסליק בסליקו לאתערא רוחא לעילא · ואי תימא הא כתיב
°ויצא יצחק לשוח בשדה שאני יצחק דמלה אחרא הוה ביה (א) בראשית כ"ד
מה דלא הוה בכל עלמא · ותו דהאי קרא לאו להכי אתא דודאי
בשדה אחר הוה מצלי והא אוקימנא ע"כ (ב) :

תניא אמר רבי אבא זכאה חולקהון דאינון דזכאן למימר שירתא
דא בהאי עלמא די זכאן למימר לה בעלמא דאתי ושירת'
דא אתבני בעשרין ותרין אתוון קדישין גליפן ובעשר אמירן וכלא
אתרשים בשמא קדישא וכלא שלימותא דשמא קדישא · והא
אתערנא מלי · אר"ש בההיא שעתא דהוו קיימין ישראל על ימא
והוו אמרי שירתא אתגלי קב"ה עלייהו וכל רתיכוי וחילוי בגין
דינדעון למלכיהון דעבד לון כל אינון נסין וגבורן וכל חד וחד
ידע ואסתכל מה דלא ידעו ואסתכלו שאר נביאי עלמא · דאי
תימא דלא ידעין ולא ארבקו חכמתא עלאה · מן שירתא דא
תחמי דכלהו בחכמתא אסתכלו וידעו מלין ואמרו דאי לאו הכי
היך אמרו כלהו מלין אחידן דלא סטו אלין מאלין ומה דאמר
דא אמר דא ולא אקדים מלה דא למלה דא · אלא כלהו
בשקולא חדא ורוחא דקודשא בפומא בכל חד וחד ומלין
אתמרו כלהו כאילו נפקין מפומא חד · אלא ודאי כלהו
בחכמתא עלאה אסתכלו וידעו מלין עלאין ורוחא דקודשא
בפום כל חד וחד · ואפילו אינון דבמעי אמהון הוו אמרי שירתא
כלהו

א) נ"ל שהיה כבר בו רוח הקדש על עתיד לבא כדאיתא בתוס' דבח ולא יוכלו החיצונים לגלות בקולו ובזה באם היה מקום מערת המכפלה ברמ"ז : ב) פקודא כ' למחלל משהוא מקדש וכו' פקוד' כ"א לסדר' כתנא וכו' פתח ומאמר פ"ח כ' :

כלהו כחדא והוו חמאן כלהו מה דלא חמא יחזקאל נביאה ועל
כך הוו כלהו מסתכלי כאילו חמאן עינא בעינא · וכד סיימו
מלין כלהו מתבסמן בנפשייהו ותאבין למחמי ולאסתכלא ולא
הוו בעאן לנטלא מתמן מסגיאות תיאובתא · בההיא שעתא
אמר משה לקב״ה בניך מסגיאות תיאובתא לאסתכלא בך לא
בעאן לנטלא מן ימא · מה עבד קודשא ב״ה אסתים יקריה לבר
למדברא ותמן אתגלי ולא אתגלי · אמר לון משה לישראל כמה
זמנין אמינא לנטלא מתמן ולא בעיתון עד די אחזי לון זיוא
יקרא דקב״ה במדברא ומיד הוו תאבין · ולא נטלו עד דאחיד
בהו משה ואחמי לון זיוא יקרא דקב״ה במדברא כדין מסגיאות
תיאובתא ורעותא לאסתכלא אנטיל לון משה הה״ד ויסע משה
את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור · מאי מדבר שור מדברא
דהוו בעאן לאסתכלא ביה זיוא יקרא דמלכא קדישא וע״ד אקרי
מדבר שור · אסתכלותא שם :

וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים · ואין מים אלא תורה
שנאמר °הוי כל צמא לכו למים · אמר רבי ייסא וכי מאן ישעיה כ״ד
יהב להו אורייתא הכא והא עד כען לא אתיהיבת לון אורייתא
אמר רבי אלעזר אינון נפקו למדברא לאסתכלא קב״ה נטל
זיו יקרא דיליה מתמן ואינון אזלו לאסתכלא (לקב״ה) ביה ולא
אשכחוהו · ואוליפנא דקב״ה תורה אקרי · ואין מים אלא תורה
ואין תורה אלא קב״ה · אמר רבי שמעון עד דהוו אזלי במדברא
אתגלי עלייהו רשותא אחרא דשאר עמין ההוא דשליט במדברא
וארעו בהו תמן · חמו ישראל דלא הוה ההוא זיו יקרא
דמלכיהון הה״ד ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות. מים ממרה
מאי טעמא כי מרים הם לא אתבסם נפשייהו בקדמיתא ולא
עוד אלא דאתי לקטרגא עלייהו מה כתיב ויצעק אל יי׳ ויורהו יי׳ עץ

ואין

ואין עץ אלא תורה דכתיב °עץ חיים היא למחזיקים בה · ואין משלי ג׳
תורה אלא קב״ה · רבי אבא אמר אין עץ אלא קב״ה דכתיב
°כי האדם עץ השדה עץ השדה ודאי · דא עץ שדה דתפוחין דברי׳ כ׳
קדישין · וכד אתגלי זיו יקרא דמלכהון עלייהו כדין וישלך אל
המים וימתקו המים · מאי וימתקו המים דקטיגורא אתעביד
סניגורא · אמר רבי אבא תא חזי בקדמיתא כד עאלו ישראל
בקיימא דקב״ה לא עאלו כדקא יאות · מ״ט בגין דאתגזרו ולא
אתפרעו ולא אתגלייא רשימא קדישא · כיון דמטו הכא מה
כתיב · שם שם לו חק ומשפט · תמן עאלו ישראל בתרין חולקין
קדישין בההוא גלויא דאתגליא רשימא דילהון ואקרון חק ומשפט
חק כמה דאת אמר °ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה ומשפט משלי ל״א
כמה דאת אמר משפט לאלהי יעקב · ושם נסהו בההוא את
קדישא כד״א כי חק לישראל הוא · בספרא דרב ייבא סבא אמר
מלה על ההוא חוטרא קדישא :

ויאמר אם שמוע תשמע לקול יי׳ אלהיך · ויאמר מאי ויאמר · לא
כתיב מאן קאמר דא · אלא קב״ה אמר · ר׳ חזקיה אמר
שמעינן (נ״א משמע) אמירה סתם · (מאי) מאמירה סתם · דכתיב °ואל שמות כ״ד
משה אמר עלה אל יי׳ · אמר לא כתיב מאן קאמר אוף הכא
ויאמר סתם ולא כתיב מאן קאמר · אמר ר׳ יוסי משמע דכתיב
ויצעק אל יי׳ ויורהו יי׳ עץ מהכא משמע ויאמר ומשמע מאן אמר
מלה · לקול יי׳ אלהיך · לקולי מבעי ליה אלא לההוא קול
דעאלו ביה · א״ר אבא בתר דאתגליא בהו רשימא קדישא עאלו
בתרין חולקין קדישין כמה דאתמר וכיון דעאלו באלין תרין עאלו
באלין תרין חולקין אחרנין דכד יסתלקון באלין תרין אחרנין
יתחברון באלין ולא ממנעי ברכאן ובג״כ באלין מטו ברכאן

וכגיני

(ובגין כך באלין מטון) עד מלכא קדישא · ומאתריה דקרא
אשתמע מלה דכתיב ויאמר אם שמוע תשמע · ויאמר דא מלכא
קדישא · ומאי קאמר אם שמוע תשמע לקול יי׳ אלהיך כד״א
כי יי׳ אלהיך אש אוכלה הוא דא כנסת ישראל · והישר בעיניו
תעשה דא צדיק · והאזנת למצותיו דא נצח ושמרת כל חקיו
דא הוד כיון דעאלו באלין הא מטו למלכא קדישא לבתר מה
כתיב כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני
יי׳ רופאך · כי אני יי׳ דא מלכא קדישא אשתמע דכל מאן
דנטיר להאי רשימא קדישא מיניה סליק עד מלכא קדישא עלאה
מאי משמע · משמע אינון תרין דאתכנש בהו זרעא ומשח רבות
קודשא דשריין ליה בפום אמה (ועל דא) אתקשרו כחדא ומלכא
עלאה עלייהו ואתקשרו ביה · ועל כך מאן דעאל באלין תרין
ונטיר לון אתקשר בתרין אחרנין ועאל בהו וכדין מטי למלכא
קדישא · אמר רבי יצחק ודאי מאן דזכי בצדיק זכי בנצח והוד
ואלין אינון תלתא דאתברכא בהו כנסת ישראל ומאן דזכי בהו
זכי במלכא קדישא ועאל בכלהו ארבעה ולקבלי ארבעה אלין
נטירא להאי רשימא קדישא מארבע מלין נטירו דכנסת ישראל
אסתמרותא דנדה · נטירו דצדיק אסתמרותא דשפחה · נטירו
דנצח אסתמרותא דבת עע״ז נטירו דהוד אסתמרותא דזונה וע״ד
לקול יי׳ אלהיך דא כנסת ישראל · במה זכאן ישראל לקבלא אפי
ויקר׳ י״ח שכינתא באסתמרותא מן נדה · ועל דא כתיב °ואל אשה
בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה · מאי לגלות ערותה
דא כנסת ישראל ובהאי אחידן ומתקשרן מלין אחרנין דכנסת
ישראל אתקשרת בהו · והא אוקמוה מלי והישר בעיניו תעשה
תהלים ל״ד דא צדיק כמה דכתיב °עיני יי׳ אל צדיקים לאסתמרא משפחה

והא

והא אוקימנא מלי׳ דכתיב ושפחה כי תירש גבירתה דגרים
לצדיק דאתדבק בשפחה׳ והאזנת למצותיו דא נצח לאסתמרא
(דלא ישקר ביה) דלא יעול רשימא דא בבת אל נכר ולא ישקר
ביה בנצח דכתיב °וגם נצח ישראל לא ישקר׳ ומאן דנטיר האי שמואל
קיים מצותיו דכתיב °כי לא תשתחוה לאל אחר׳ ושמרת כל א' ט"ו
חקיו דא הוד לאסתמרא מן זונה ואזלא הא כמה דתנינן׳ אמר שמות ל"ד
רבי יהודה מאי דכתיב °חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך תהלים
אלא כל מאן דמזרז גרמיה ושוי דחילו דחרבא שננא תקיפא מ"ה
לקבליה׳ על ירך׳ מאי על ירך׳ דא רשימא קדישא כד"א °שים בר' כ"ד
נא ידך תחת ירכי׳ דא חגור חרבך כלומר זרז ואתקיף יצרך
בישא דאיהו חרבך׳ על ירך על ההוא רשימא קדישא לנטרא
ליה׳ ואי נטר ליה כדין אקרי גבור וקב"ה אלביש ליה בלבושוי
ומאן לבושוי דקב"ה הוד ונצח (נ"א והדר) דכתיב °הוד והדר לבשת תהלים
אוף הכא הודך והדרך׳ וכדין אתדבק ב"נ במלכא קדישא ק"ד
בדקא יאות׳ מכאן ולהלאה כל המחלה אשר שמתי במצרים
לא אשים עליך כי אני יי׳ רפאך׳ דא מלכא קדישא׳ ועל דא
אזהר לון על ההוא מלה ממש דיהב ורשים בהו ולא יתיר ועד
כען לא אתייהיבת להו אורייתא אלא כיון דכתיב שם שם לו
חק ומשפט מיד ויאמר אם שמוע תשמע וגו׳ תא חזי כד בעא
קב"ה לאזהרא לישראל על אורייתא בכמה מלין משיך להו
בכמה משיכן דחביבותא כבר נש דמשיך בריה לבי רב׳ ות"ח
לא בעא קב"ה למיהב להו אורייתא עד דקריבו בהדיה׳ ובמה
קריבו בהדיה בגלוייא דרשימא דא כמה דאתמר׳ אמר רבי
יהודה לא קריבו ישראל לטורא דסיני עד דעאלו בחולקא דצדיק
וזכו ביה מנלן דכתיב °ביום הזה באו מדבר סיני ביום הזה ממש שמות

ישעיה כ"ה דייקא · וכתיב °ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו וגו' :
ויאמר יי' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים · ר' יהודה
תהלים מ"א פתח ואמר °אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו יי' ·
האי קרא אוקימנא ליה בשעתא דבר נש שכיב בבי מרעיה הא
אתפס באטרוניא דמלכא רישיה בקולרא (א) רגלוי בכופסירין
(ס"א כטפסירא) כמה חילין נטרין ליה מהאי גיסא ומהאי גיסא ·
שייפוי כלהו ברוחקא מגיחין אלין באלין · (ב) מיכלא אתעדי
מניה בההוא זמנא פקדין עליה אפטרופא למילף עליה זכוון
קמי מלכא דכתיב אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף בההיא
שעתא · זכאה חולקיה דבר נש דעאל עליה ואוליף ליה ארחא
לשיזבותיה מן דינא · הה"ד אשרי משכיל אל דל · והיך יכיל
לשזבא ליה · למילף ליה אורחוי דחיי לאתבא ליה קמי מאריה
כדין אתעביד אפטרופוסא עליה לעילא · מאי אגריה · ביום
רעה ימלטהו יי' · ד"א אשרי משכיל אל דל · כמה תקיפא
אגרא דמסכנא קמי קב"ה · אמר רבי חייא תווהנא על האי
שם ס"ט קרא דכתיב °כי שומע אל אביונים יי' וכי אל אביונים שומע
ולא לאחרא · אמר רבי שמעון בגין דאינון קריבין יתיר
שם נ"א למלכא דכתיב °לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה · ולית לך
בעלמא דאיהו תביר לבא כמסכנא · תו אמר רבי שמעון
תא חזי כל אינון בני עלמא אתחזיין קמי קב"ה בגופא ונפשא
ומסכנא לא אתחזי אלא בנפשא בלחודוי וקב"ה קריב לנפשא
יתיר מגופא · (ג) מסכנא חד הוה בשבבותיה דרבי ייסא ולא
הוה מאן דאשגח ביה והוא הוה אכסיף ולא תקיף בבני נשא

יומא

א) רגליו אסורים בכבלים : ב) האכילה הוסר ממנו ואינו יכול לאכול : ג) עני אחד היה בשכונתו של ר' ייסא
ולא היו משגיחים עליו בני אדם והוא היה מתבייש לתבוע ומתוך כך נחלה :

יומא חד חלש עאל עליה רבי ייסא שמע חד קלא דאמר (א)
טילקא טילקא הא נפשא פרחא גבאי ולא מטו יומוי ווי לבני
מתיה דלא אשתכח בהו דיתיב נפשיה לגביה ׳ קם ר׳ ייסא שדי
בפומיה (ב) מיא דגרגרין (ג) אפותא דקונטא (ס"א דקופטא) אתבזע
זיעא באנפוי ותב רוחיה לגביה ׳ לבתר אתא ושאיל ליה אמר
חייך רבי נפשא נפקת מנאי ומטו לה קמי כורסיא דמלכא
ובעאת לאשתארא תמן אלא דבעא קב"ה לזכאה לך ואכריזו
עלך זמין הוא רבי ייסא לסלקא רוחיה ולאתקשרא בחד (ד) ויקרא
אדרא קדישא דזמינין חברייא לאתערא בארעא והא אתקינו ע"ט א׳
תלתא כרסיא דקיימין לך ולחברך ׳ מההוא יומא הוו משגיחין וקמ"ד א׳
ביה בני מתיה ׳ תו מסכנא אחרא אעבר קמיה דרבי יצחק והוה
בידיה פלג מעה דכסף ׳ אמר ליה לר׳ יצחק אשלים לי ולבני
ולבנתי נפשאן ׳ אמר ליה והיך אשלים נפשייכו דהא לא אשתכח
גבי בר פלג מעה ׳ אמר ליה בדא אשלימנא בפלג אחרא דאית
גבאי ׳ אפקיה ויהביה ליה ׳ אחזיאו ליה בחלמיה דהוה אעבר
בשפתא דימא רבא ובעאן למשדייה בגוויה ׳ חמא לר׳ שמעון ויחי רי"ח
דהוה אושיט ידוי לקבליה ואתי ההוא מסכנא ואפקיה ויהביה א׳
בידוי דרבי שמעון ואשתזיב ׳ כד אתער נפל בפומיה האי קרא
°אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו יי׳ ׳ ותא חזי כל יומא תהלים
ויומא נטיף טלא מעתיקא קדישא לזעיר אנפין ומתברכא כל מ"א
חקל תפוחין קדישין ומההוא טלא אנגיד לאינון דלתתא ומלאכין
קדישין אתזנו מניה כל חד וחד כפום מיכליה ׳ הה"ד °לחם עח ע"ח
אבירים אכל איש ומההוא מזונא אכלו ישראל במדברא אמר
רבי שמעון כמה בני נשא מתזנין בהאי זמנא מניה ומאן אינון
אלין

א) כמו טיקלא והוא גלגל היוצר שמגלגל ברגלו ורמז על גלגול הנפש בעת פטירת האדם מן העולם ואמר הבת קול לטיקלא הבוא הא נפשא וכו׳ : ב) מי גרגרים ר"ל מים של גרוגרות והרמ"ז פ׳ כ"ל שהוא גרגיר הנכוי שלהי פ"ד דמעשרות והוא מועיל מאד כדאמר רב בשבת פ"ד דשבת דק"ט גרגירת אפילו לדידי מעליא ופרש"י שהוא ירק הנק׳ אירוגא עכ"ל ועיין ביומא דף ח"י ובפסחים פוגים בשבת ׳ מא"ן : ג) פרשי העשבים או פירות של דקל ועי"ז אתבקע זיעא באנפוי ויצא זיעתו לחוץ על פניו וחזר רוחו אליו ונתרפא : ד) בחדר אחד :

אלין חברייא דמשתדלי באורייתא יומי ולילי · וכי סלקא דעתך מההוא מזונא ממש · לא · אלא כעין ההוא מזונא ממש דשקיל על חד תרין · תא חזי ישראל כד עאלו ואתדבקו במלכא קדישא בגין גלויא דרשימא קדישא כדין זכו למיכל נהמא אחרא עלאה יתיר ממה דהוה בקדמיתא · בקדמיתא כד נפקו ישראל ממצרים עאלו בנהמא דאקרי (ה) מצה והשתא זכו ועאלו למיכל נהמא אחרא עלאה יתיר מאתר עלאה דכתיב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים · מן השמים ממש · ובההוא זמנא אשתכח להו לישראל מאתר דא · חברייא דמשתדלי באורייתא מאתר
קהלת ז' אחרא עלאה יתיר אתזנו · מאי הוא · כמה דכתיב החכמה תחיה בעליה · אתר עלאה יתיר · א"ל רבי אלעזר אי הכי (ו) ואמאי חלשא נפשייהו יתיר משאר בני עלמא · דהא שאר בני
כ"ה אינון יתיר נשא בחילא ותוקפא יתיר אתחזון לאשתכחא · אמר ליה יאות שאילתא · תא חזי כל מזוני דבני עלמא מלעילא קא אתיין ההוא מזונא דאתי מן שמיא וארעא דא מזונא דכל עלמא והוא מזונא דכלא והוא מזונא גס ועב · וההוא מזונא דאתי יתיר מעילא הוא מזונא יתיר דקיק קאתייא מאתר דדינא אשתכח ודא הוא מזונא דאכלו ישראל כד נפקו ממצרים (יתיר דקיק) מזונא דאשתכח להו לישראל בההוא זמנא במדברא מאתר עלאה דאקרי שמים הוא מזונא יתיר דקיקא דעייל יתיר לנפשא מכלא ומתפריש יתיר מגופא ואקרי לחם אבירים · מזונא עלאה יתיר מכלא הוא מזונא דחברייא אינון דמשתדלי באורייתא דאכלי מזונא דרוחא ונשמתא ולא אכלי מזונא דגופא כלל והיינו מאתר עלאה יקירא על כלא ואקרי חכמה בגיני כך חליש גופא דחברייא יתיר מבני עלמא דהא לא אכלי מזונא דגופא כלל · ואכלי מזונא דרוחא ונשמתא מאתר רחיקא עלאה

יקירא

ה) פי' בחינת השכינה אות ה' כמ"ש בזוהר פ' ויצא והוא לחם עני והשתא וכו' לחם מן השמים ת"ת בסוד ולחם השמים · מק"ן : ו) למה ישראל הם יותר חלושים בכח מכל אומות והאוי להיות כהפך :

יקירא מכלא · ובגיני כך ההוא מזונא דקיק מן דקיקא יתיר מכלא
זכאה חולקהון הה״ד החכמה תחיה בעליה · זכאה חולקא דגופא
דיכיל לאתזנא במזונא דנפשא אמר ליה רבי אלעזר ודאי הכי
הוא · אבל בהאי זמנא איך משתכחי מזוני אלין אמר ליה ודאי
יאות שאילתא · תא חזי ודא הוא ברירו דמלה מזונא קדמאה
הוא מזונא דכל עלמא ההוא דאתיא מן שמיא וארעא והוא
מזונא דגופא · מזונא דהוא עלאה מניה ההוא דאיהו דקיקא יתיר
ואתא מאתר דדינא שרייא דאקרי צדק ודא הוא מזונא דמסכני
ורזא דמלה מאן דאשלים למסכנא אשלים ליה את חד ואתעביד
צדקה · ורזא דא °גומל נפשו איש חסד · גמילות חסדים מ׳טמע משלי י״א
דהא בדינא שרייא · ואשלים ליה חסד כדין הוא רחמי · מזונא
עלאה יתיר מאלין הוא מזונא עלאה ויקירא מאתר דאקרי שמים
והוא דקיק מכלהו והוא מזונא דבני מרעי הה״ד °יי׳ יסעדנו על תהלים
ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו יי׳ דייקא · מ״ט בגין דהני בני מ״א
מרעי לא אתזנו אלא בההוא דקב״ה ממש (ומאי איהו חלב
ודם הה״ד °להקריב לי חלב ודם ודא הוא מזונא מאתר דאקרי יחזקאל
שמים והוא יקירא ועלאה דקיק מכלא) מזונא עלאה קדישא מ״ד
ויקירא דא הוא מזונא דרוחין ונשמתין והוא מזונא דאתר רחיק
עלאה (ס״א מההוא אתר דאקרי נועם יי׳) ויקירא מכלא ההוא
מזונא דחברייא דמשתדלי באורייתא והוא מזונא דאתי מחכמ׳
עלאה מ״ט מאתר דא בגין דאורייתא נפקא °מחכמה עלאה בראשית
ואינון דמשתדלי באורייתא עיילי בעקרא דשרשהא ועל דא מ״ז כ׳
מזונא דילהון מההוא אתר עלאה קדישא קא אתייא · אתא ויקרא
רבי אלעזר ונשיק ידוי אמר זכאה חולקי דקאמינא במלין אלין קפ״ו ב׳
זכאה חולקהון דצדיקייא דמשתדלי באורייתא יממא ולילי דזכי ב׳ קנ״ב ב׳

לון

דברי' ל' לון בהאי עלמא ובעלמא דאתי דכתי' (ה) °כי הוא חייך ואורך ימיך
תהלים קמ"ד הנני ממטיר לכם לחם מן השמים רבי יוסי פתח °פותח את
ידך ומשביע לכל חי רצון מה כתיב לעילא עיני כל אליך
ישברו כל אינון בני עלמא מצפאן וזקפאן עיינין לקב"ה בגין כך
(ס"א אכל) כל אינון בני מהימנותא בעאן (ס"א אצטריכן למבעי) בכל יומא
ויומא לשאלא מזונייהו מקב"ה ולצלאה צלותהון עליה׳ מ"ט
בגין דכל מאן דמצלי צלותיה לגבי קודשא ב"ה על מזוניה גרים
דיתברך כל יומא על ידוי ההוא אילנא דמזון דכלא ביה
שם ס"ח (וטעמא דמלה °ברוך יי׳ יום יום) ואף על גב דאשתכח עמיה
בעי למשאל קמי קב"ה ולצלאה צלותא על מזונא כל יומא
בגין דישתכחו על ידוי ברכאן כל יומא ויומא לעילא ודא הוא
ברוך יי׳ יום יום · וע"ד לא לבעי ליה לאיניש לבשלא מזונא מן
יומא ליומא אחרינא דלא לעכב יומא ליומא אחרא הדא הוא
דכתיב ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו׳ יום ביומו דייקא · בר
מערב שבת לשבת כמה דאוקימנא · וכדין אשתכח קב"ה מלא
ברכאן בכל יומא וכדין כתיב פותח את ידך וגו׳ מאי רצון
ההוא רצון דאשתכח מעתיקא קדישא ונפיק מניה רצון לאשתכחא
מזוני לכלא ומאן דשאיל מזוני בכל יומא ויומא ההוא אקרי
ברא מהימנא כרא דבגיניה משכחן ברכאן לעילא ר׳ אבא
שם קמ"ז פתח ואמר °רוצה יי׳ את יראיו את המיחלים לחסדו · כמה אית
להו לבני נשא למהך בארחוי דמלכא קדישא ולמהך בארחוי
דאורייתא בגין דישתכחון ברכאן לכלא לעלאי ולתתאי דתני מאי
ישעיה מ"ט דכתיב °ישראל אשר בך אתפאר ודאי מאי משמע דבגין
ישראל

(ה) לפי נראה כי תיבות כי הוא חייך עם ג' תיבו' והכולל ג' אלהי"ם חכמה כי ע"י התו' ממשיך מחכמה ובינה שהם רוחו אהי"ה וגם רמז דכיוון מכתי' חכמה כמ"ש לעיל מאי"ן :

ישראל לתתא קב"ה מתפאר לעילא · ומאי פארא דיליה (א)
דאתחכש בתפילין דמתחברן גווני לאתפארא · תאנא רוצה יי'
את יראיו · רוצה יי' ביראיו מבעי ליה · מאי רוצה יי' את יראיו
אלא רוצה יי' את יראיו כלומר אפיק האי רצון ומתרעי (נ"א ואתירע)
בהו קב"ה ליראיו דדחלין ליה · ומאן אינון יראיו דאפיק לון האי
רצון · הדר ואמר את המיחלים לחסדו אינון דמצפאן ומחכאן
בכל יומא ויומא למבעי מזונייהו מן קב"ה · משמע דכתיב את
המיחלים לחסדו · רבי ייסא סבא לא אתקין סעודתא בכל יומא
(ב) עד דבעא בעותיה קמי קב"ה על מזוני אמר לא נתקין סעודתא
עד דתתיהיב מבי מלכא לבתר דבעי בעותיה קמי קב"ה הוה
מחכה שעתא חדא אמר הא עידן דתתיהיב מבי מלכא מכאן
ולהלאה אתקינו סעודתא ודא הוא ארחא דאינון דחלי קב"ה
דחלי חטאה · אינון חייביא דאזלין עקימין בארחי אורייתא מה
כתיב בהו °הוי משכימי בבקר שכר ירדפו ועל דא רוצה יי' את ישעיה ה'
יראיו את המיחלים לחסדו · לחסדו דייקא אשתמודען אינון בני
מהימנותא בכל יומא ויומא הה"ד ויצא העם ולקטו דבר יום
ביומו · יום ביומו קאמר ולא דבר יום ליום אחר · וכל כך למה
למען אנסנו הילך בתורתי אם לא · בכאן אשתמודען אינון בני
מהימנותא דכל יומא ויומא אינון אזלי בארח מישר באורייתא
רי"ן אמר מהכא °צדיק אוכל לשובע נפשו בתר דשבע נפשיה משלי י"ג
מלצלי ולמקרי באורייתא · רבי שמעון אמר תא חזי עד לא
יהב קב"ה אורייתא לישראל אבחין בין אינון בני מהימנותא
ובין אינון חייביא דלאו אינון בני מהימנותא ולא קיימין באורייתא

ובמה

א) מל' שארך תכוס עליך דיחזקאל : ב) נר' שהיה מתפלל שישפע על מאכלו רוחניות מזון הת"ת שהוא מחכמה שהיינו קמי קב"ה פי' למעלה מזעיר ואח"כ היה ממתין שיעור מה עד שימשך השפע לחכמה תתאה שהם בחינת אכילה בי' אדנ"י ועוד א' היד אלף פלא וגם כל סודות האכילה הן הם באות א' בכמה ליורים כנזכר בסה"כ וחכמה תתאה מ' שמאירים באור חכמה עלאה נק' כי מלכא כי השפע יורד עד עשייה והתפלה היתה ביחודים וכוונות :

ובמה אבחין לון ׳ במן ׳ כמה דאתמר אנסנו וכל אינון דאשתכחו דאינון בני מהימנותא רשים להו קב״ה ברשימא דכתרא דחס״ד כד״א המיחלים לחסדו וע״ד למען אנסנו וכל אינון דלא משתכחי בני מהימנותא אעדי מנייהו כתרא עלאה דא ומנא אכריז ואמר ובטן רשעים תחסר ׳ ועם כל דא לא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר ׳ תאנא בההיא שעתא אשתלימו ישראל לתתא כגוונא דלעילא כמה דאוקימנא ׳ דכתיב :

ויבאו אלימה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו׳ ואתתקף אילנא קדישא בתריסר תחומין בארבע סטרי עלמא ואתתקף בשבעין ענפין וכלא כגוונא דלעילא ׳ בההיא שעתא נטיף טלא קדישא מעתיקא סתימאה ומליא לרישיה דזעיר אנפין אתר דאקרי שמים ׳ ומההוא טלא דנהורא עלאה קדישא הוה נגיד ונחית מנא לתתא ׳ וכד הוה נחית הוה מתפרש גלידין גלידין ואקריש לתתא הדא הוא דכתיב דק ככפור על הארץ כל אינון בני מהימנותא נפקי ולקטי ומברכאן שמא קדישא עליה וההוא מנא הוה סליק ריחין דכל בוסמין דגנתא דעדן דהא ביה אתמשך ונחית לתתא ׳ שוייה לקמיה בכל טעמא דאיהו בעי הכי טעים ליה ומברך למלכא קדישא עלאה וכדין מתברך במעוי והוה מסתכל וידע לעילא ואסתכי בחכמה עלאה ועל דא אקרון דור דעה ׳ ואלין הוו בני מהימנותא ולהון (ג) אתיהיבת אורייתא לאסתכלא בה ולמנדע ארחהא ׳ ואינון דלא אשתכחו בני מהימנותא מה כתיב בהו °שטו העם ולקטו מאי שטו ׳ שטותא במדבר י״א
הוו נסבי לגרמייהו בגין דלא הוו בני מהימנותא ׳ מה כתיב בהו וטחנו בריחים או דכו במדוכה וגו׳ ׳ מאן אטרח לון

ג) כ״ל פו״ש רשב״י במכילתא לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן פי׳ לאותם שהיו אוכלים אותו בעינו כמו שהיה יורד מן השמים שבזה עמדה בו סגולת רוחניותו לפקח השכל להפוקי איכון דמשנים אותו ולכן הוו נסבי שטות לגרמייהו ׳ הרמ״ז :׳

לון כל האי אלא דאינון לא הוו בני מהימנותא · כגוונא דא אינון דלא מהימני ביה בקב"ה לא בעאן לאסתכלא בארחוי ואינון בעאן לאטרחא גרמייהו כל יומא בתר מזונא יממא ולילי דילמא לא סליק בידייהו פתא דנהמא · מאן גרים לון האי בגין דלאו אינון בני מהימנותא אוף הכא שטו העם ולקטו (א) שטו בשטותא דגרמייהו · ובעאן לאטרחא עליה הדא הוא דכתיב וטחנו ברחים · בתר כל טרחא דא לא סליק בידייהו אלא דכתיב והיה טעמו כטעם לשד השמן ולא יתיר · מאן גרים לון האי בגין דלא הוו בני מהימנותא · אמר רבי יוסי מאי לשד השמן · איכא דאמרי דליש במשחא כתרגומו ואיכא דאמרי מה השד אתחזר לכמה גוונין · אוף מנא אתחזר לכמה גוונין · רבי יהודה אמר לשד השמן יניקא דמשחא · רבי יצחק אמר איש לפי אכלו לקטו וכי מאן דאכיל קמעא לקיט קמעא ומאן דאכיל יתיר לקיט יתיר · והא כתיב ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר · אלא לפום אינון דאכלין לקטין משמע אכלו מאן דהוה אכיל ליה ובגיני כך לא כתיב אכילתו · מאי קא מיירי · אחיד בר נש בעבדא או באמתא ואמר דהוא דיליה · אתא חבריה ואמר האי עבדא דילי הוא · קריבו לקמיה דמשה לדינא · אמר לון כמה נפשאן בביתך וכמה נפשאן בביתיה דדין אמר כך וכך וההיא שעתא אמר לון משה לקטו מחר וכל חד מנייכו ייתי לגבאי · למחר נפקו ולקטו ואתיין קמיה משה שויין קמיה מנא הוה מדיד ליה אי ההוא עבדא דדין אשכח ההוא עומרא דעבדא בההוא מנא דהוא חד עומרא לכל נפש ונפש מביתיה מדיד לדין ואשכח חסרא ההוא מיכלא דעבדא בההוא מנא דיליה וחד עומרא

(א) זו ראיה שמלת שטו גם כי שורשה שוט הוא מלרע וכיוונו דלא כבעל אור תורה י"ח א' הרמ"ז (ויש לדחות דאין ראיה מהמדרש לקריאה כידוע מא"ן :

לכל נפש ונפש מבתיה אמר (ב) עברא דדין הוא הה"ד איש לפי אכלו לקטו ׳ וכתיב עמר לגלגלת מספר נפשתכם ׳ אמר רבי (ג) ייסא (חייא) כתיב :

ערב וידעתם כי יי׳ הוציא אתכם מארץ מצרים ׳ ובקר וראיתם את כבוד יי׳ ׳ ערב וידעתם במאן ינדעון ׳ אלא הכי תאנא בכל יומא ויומא אשתכחו נימוסי קודשא ב"ה בצפרא אתער חסד בעלמא בההוא זמנא דאקרי ערב תלייא דינא בעלמא והא אוקמוה דבגיני כך יצחק תקן תפלת המנחה (מאי קא מיירי) ועל דא ערב וידעתם כד אתער דינא בעלמא תנדעון דבההוא דינא אפיק יי׳ יתכון ממצרים ׳ ובקר וראיתם את כבוד יי׳ דהא בההוא זמנא אתער חסד בעלמא ויתן לכו למיכל ׳ רבי חייא אמר איפכא מה כתיב לעילא בשבתנו על סיר הבשר וגו׳ ׳ ביה שעתא אתער ערב דההוא זמנא דאתער דינא אתער נמי חסד בעלמא הה"ד וידעתם כי יי׳ הוציא אתכם מא"מ ׳ תנדעון ההוא חסד דעבד עמכון בזמנא דדינא ואפיק יתכון מארעא דמצרים ׳ ובקר וראיתם את כבוד יי׳ כבוד יי׳ הא ידיע וכל כך למה בשמע יי׳ את תלנותיכם וגו׳ אמר רבי ייסא לא שני קב"ה נימוסוי בר דאינון חייבי עלמא שניין לון ומהפכי רחמי לדינא כמה דאתמר תאני רבי אלעזר מהאי מנא זמינין צדיקייא למיכל לעלמא דאתי ואי תימא בהאי גוונא לא ׳ אלא יתיר דלא הוה כן לעלמין ׳
תלים כ"ז ומאי איהו ׳ כמה דאוקימנא דכתיב °לחזות בנעם יי׳ ולבקר בהיכלו ׳ וכתיב °עין לא ראתה אלהים זולתך וגו׳ ׳
ישעי' ס"ד
תלים ק"ל ראו כי יי׳ נתן לכם השבת ׳ ר׳ חזקיה פתח °שיר המעלו׳ ממעמקי׳ קראתיך יי׳ שיר המעלו׳ סתם סתם ולא פריש מאן אמרו אלא שיר המעלו׳ דזמינין כל

ב) א"ה ואף דאפריכן בעלמא לא בשמים היא ואין משגיחין בבת קול הכא שאני דגלוי מלתא בעלמא הוה ועוד דעדיין לא ניתנה התורה ואעפ"י שהמן ירד גם אחרי כן אפשר שלא היה זה אלא לשבת : ג) ל"נ ר׳ חייא שהוא חולק בסמוך פרע"ז :

כל בני עלמא למימר דזמין האי שיר למימריה לדרי עלמא ומאי
הוא ממעמקים קראתיך הכי תאנא כל מאן דמצלי צלותא קמי
מלכא קדישא בעי למבעי בעותיה וצלאה ממעמקא דלבא ויקרא
בגין דישתכח לביה שלים בקב"ה ויכוין לבא ורעותא ומי אמר ע' א'
דוד הכי והא כתיב °בכל לבי דרשתיך ודא קרא סגי מאי בעי תהלים
ממעמקים אלא הכי תאנא כל בר נש דבעי בעותיה קמי מלכא קי"ט
בעי לכוונא דעתא (נ"א לבא) ורעותא מעיקרא דכל עקרין (נ"א
מעומקא דכל עומקין) לאמשכא ברכאן מעמקא דבירא (נ"א דכלא) בגין
דינגיד ברכאן ממבועא דכלא ומאי הוא ההוא אתר דנפיק מניה
ואשתכח מניה ההוא נהר דכתיב °ונהר יוצא מעדן וכתיב °נהר בראשית ב'
פלגיו ישמחו עיר אלהים ודא אקרי ממעמקים °עמקא דכלא עמקא תהלים מ"ו
°דבירא דמבועין נפקין ונגדין לברכא כלא ודא הוא שירותא מ"ט א'
לאמשכא ברכאן מעילא לתתא אמר רבי חזקיה כד עתיקא בראשית רל"ד א'
סתימאה דכל סתימין בעי לזמנא ברכאן לעלמין אשרי כלא ויקרא רפ"ה
ואכליל כלא בהאי עמיקא עלאה ומהכא שאיב ואתנגיד בירא א' כ'
(נ"א נהרא) דנחלין ומבועין אתנגידו מניה ומשתקיין מניה כלהו רנ"ז ב'
ומאן דמצלי צלותיה בעי לכוונא לבא ורעותא לאמשכא
ברכאן מההוא עמיקא דכלא בגין דיתקבל צלותיה ויתעביד
רעותיה ויאמר משה אליהם איש אל יותר ממנו עד בקר אמר
רבי יהודה בכל יומא ויומא מתברך עלמא מההוא יומא עלאה
דהא כל שיתא יומין מתברכאן מיומא שביעאה וכל יומא יהיב
מההוא ברכה דקביל בההוא יומא דביה ועל דא משה אמר
איש אל יותר ממנו עד בקר מאי טעמא בגין דלא יהיב ולא
יוזיף יומא דא לחבריה אלא כל חד וחד שליט בלחודוי בההוא
יומא דיליה דהא לא שליט יומא ביומא דחבריה בגיני כך כל
אינון (נ"א א"ר יהודה כל יומא ויומא מתברך מההוא יומא עילאה
יומא שביעאה ומתברכן כל שיתא יומין כל חד וחד (א) בלחודוי
וכל

א) נ"ל שזהו מ"ש בלר"י שבכל יום נעשה מין בירור חדש ומוחין חדשים הרמ"ז:

וכל יומא יהיב ביומא דיליה מההוא ברכה דקביל מההוא יומא
עילאה ועל דא משה אמר איש אל יותר ממנו עד בקר דהא
לא שליט יומא ביומא דלא דיליה וכל אינון) חמשה יומין
שליטין ביומייהו ואשתכח ביה מנה דקבילו ויומא שתיתאה
אשכח ביה יתיר · ואזלא הא כהא דאמר רבי אלעזר מאי
דכתיב יום הששי ולא אתמר הכי בכל שאר יומין אלא הכי
אוקמוה הששי דאזדווגא (נ"א דאזדמנא) ביה מטרוניתא לאתקנא
פתורא למלכא ובגין כך אשתכחו ביה תרין חולקין חד ליומיה
וחד דלתקונא בחדוותא דמלכא במטרוניתא וההוא ליליא
חדוותא דמטרוניתא במלכא וזווגא דילהון ומתברכאן כל שית'
יומין כל חד וחד בלחודוי בגנ"כ בעי בר נש לסדרא פתוריה
בליליא דשבתא בגין דשארי עליה ברכאן מלעיל' וברכתא לא
אשתכח על פתורא ריקנייא (וההוא ליליא חדוותא דמטרוניתא
במלכא וזווגא דילהון) בגין כך ת"ח דידעין רזא דא זווגא דילהון
מע"ש לע"ש ראו כי יי' נתן לכם השבת מאי שבת יומא דביה
נייחין שאר יומין והוא כללא דכל אינון שיתא אחרנין ומניה
מתברכין רבי ייסא אמר וכן נמי כנסת ישראל אקרי שבת בגין
שמו' ל"א דאיהי בת זוגו ודא היא כלה דכתיב °ושמרתם את השבת כי
שם קדש היא לכם · לכם ולא לשאר עמין הה"ד °ביני ובין בני ישראל
ישעיה נ"ח ודא היא אחסנת ירותת עלמין לישראל · ועל דא כתיב °אם
תשיב משבת רגלך וגו' ובתריה אוקימנא מלי כתיב :
ר"ז °אל יצא איש ממקומו ביום השביעי · ממקומו תנינן מההוא מקום
יחזקאל ג' דאתחזי למהך ורזא דמלה דכתי' °ברוך כבוד יי' ממקומו ודא
איהו מקום ודא איהו רזא דכתיב כי המקום אשר אתה עומד עליו
אדמת קדש הוא אתר ידיעא קרינן ליה מקום דאשתמודעא יקרא
עלאה ובג"כ אזהרותא לב"נ דקא מתעטרא בעטורא קדישא
מ"ה כ' דלעיל' דלא יפוק מניה בפומיה מלולא °דחול דאי יפוק מניה קא
מחלל

מחלל יומא דשבתא בידוי בעובדתא · ברגלוי למהך לבר מתרין
אלפין אמין כל אלין חלולא דשבתא אינון · ט יצא איש ממקומו
דא איהו אתר יקירא דקדושה דהא לבר מניה אלהים אחרים
נינהו ברוך כבוד יי׳ דא כבוד דלעילא · ממקומו דא כבוד דלתתא
דא איהו רזא דעטרא דשבת בגין כך אל יצא איש ממקומו ·
זכאה חולקיה מאן דזכי ליקרא דשבתא זכאה איהו בעלמא דין
ובעלמא דאתי ·

ויאמר יי׳ אל משה עבור לפני העם וגו׳ · רבי חייא פתח °חונה תלי׳ ל״ד
מלאך יי׳ סביב ליראיו ויחלצם · זכאין אינון צדיקייא דקב״ה
אתרעי ביקריהון יתיר על דיליה תא חזי כמה אינון בני עלמא
דמחרפי ומגדפי לעילא כגון סנחריב חרף וגדף ואמר °מי בכל מלכי׳ ב׳ י״ח
אלהי הארצות וגו׳ וקב״ה מחיל ולא תבע מניה · כיון דאושיט
ידיה על חזקיה מה כתיב °ויצא מלאך יי׳ ויך במחנה אשור וגו׳ שם י״ט
ירבעם בן נבט הוה פלח לע״ז ומקטר לה ומזבח לה וקב״ה לא
תבע מניה · וכד אתא עדו נביאה ואתנבי עליה ואושיט ירבעם
ידא לקבליה מה כתיב °ותיבש ידו ולא יכול להשיבה אליו (ועל שם א׳ י״ב
דפלח לע״ז לא תבע ליה קב״ה) פרעה חרף וגדף ואמר °מי יי׳ וגו׳ וקב״ה שמות ה׳
לא תבע מניה עד דסריב בהו בישראל דכתיב °עודך מסתולל שם ט׳
בעמי °הנה יד יי׳ הויה במקנך וגו׳ וכן בכל אתר קודשא ב״ה שם י׳
תבע עלבונא דצדיקייא יתיר על דיליה · הכא משה אמר °עוד שם י״ז
מעט וסקלוני אמר ליה קב״ה משה לאו עידן הוא למתבע עלבונך
אלא עבור לפני העם ואחמי מאן יושיט ידוי לקבלך וכי ברשותייהו
את קאים או ברשותי ומטך אשר הכית בו את היאור קח בידך
(א) והלכת (כאן סייך מה שבסימן ו׳) מ״ט משום דמחקק בנסין הוה ושמא
קדישא עלאה רשימא ביה בקדמיתא נחש כמה דאתמר °דרך משלי כ״ט
נחש

א) כאן חסר וציין בזוהר חדש דף כ״ח וז״ל תניא א״ר יוסי וגו׳ עד דכ״ט דשותא ביה וסמכו אותו בסוף הס׳ דרע״ב ב׳ .

נחש עלי צור · נחש הא אתידע דאתער צור (נ"א ואתתקן · טר) באן
אתר אתגלי הכא אתגלי דכתיב הנני עומד לפניך שם על הצור
דברי' ל"ב ומאן צור כד"א °הצור תמים פעלו ותמן ידע משה היך קאים
נחש עלי צור והא אוקימנא מלי · א"ר יהודה אי לישתיק קרא
יאות שאילתא אלא הא כתיב והכית בצור ויצאו ממנו מים
אמר ליה ודאי הוא דלית לך כל שמא ושמא מאינון שמהן
קדישין דקודשא ב"ה דלא עבד נסין וגבוראן ואפיק כלא דאצטריך
תהלים ע"ח לעלמא כ"ש לאפקא הכא מיא · א"ל אי הכי הא כתיב °הן הכה
צור ויזובו מים מאן מחי לשמיה א"ל (ב) פטישא חריפא בקטרוי
ידיע ואת שאיל דא · אלא תא חזי בכל אתר צור גבורה וכד
בעי קב"ה למחאה או לאלקאה אתער גבורה דא וההוא גבורה
מחי ולקי ודא הוא דכתיב הן הכה צור ויזובו מים · ואי לאו
דאתער האי צור ולקי באתר דאצטריך לא נביעין מיא א"ל אי
דברי' ל"ב הכי הא כתיב °צור ילדך תשי · ותנינן מאי תשי כלומר חלשת
ליה א"ל ודאי הכי הוא דאלמלא ינדעון חייביא דהאי צור זמינא
לאתערא לקבלייהו ולאלקאה לון ימנעון מלמחב קמיה אלא חלשא
איהי בעינייהו הואיל ולא מסתכלי ביה ולא מסתכלי בארחייהו
(ס"א ככרסייהו) ועל דא צור ילדך תשי · רבי אבא אמר אית צור ואית
צור · מסטרא דצור עלאה נפק צור אחרא · ומאי צור עלאה צור
דכל צורים ומאי איהו ההוא דאולידת לישראל דכתיב צור ילדך
תשי · דהא מסטרא דצור עלאה דלעילא נפקא צור אחרא
מסטרא דאימא נפקא גבורה · ואזלא הא כהא דא"ר אלעזר כתיב
תהלי' ק"ו °מי ימלל גבורות יי' מאי גבורות יי' דאכללא אימא עלאה דכלא
פ"ג ה' דאע"ג דלאו איהי דינא מסטרהא אשתכח דהא מסטרהא
גבורה

ב) פי' הרמ"ק בזה מגל ופירושו פטיש מחודד בסימני הכאותיו בסלע ניכר וכן החכ' המחודד ככר בקושיותיו הכל לפי' הקר"י בגויה טריפה הוא סוד הגבורה דבוצינא דקרדינותא המכה ומחלק ה"ם"ז :

גבורה אשתכח ובגיני כך צור עלאה אקרי ׳ °ותשכח אל מחוללך דברים ל״ב
דא נהירו דאבא ׳ מאי ניהו חסר עלאה דאיהו נהירו דאבא ׳
תו אמר רבי אבא מים בכל מקום הא ידיעא וקב״ה בהאי צור
אתער לארקא מיא דהא לא אתחזי (אלא מגדולה) ודא הוא
את וניסא דקב״ה ׳ ועל דא שבח דוד ואמר °ההפכי הצור אגם תהלים קי״ד
מים וגו׳ ׳ ומשמע ההפכי דהא לאו ארחוי דצור בכך ׳ ועל דא
בצור עלאה אפיק מיא מאתר דלתתא ׳ ומה שמיה דההוא
דלתתא סלע ׳ דכתיב °והוצאת להם מים מן הסלע ׳ ובמה אפיק במדבר כ׳
האי סלע מיא ׳ בחילא דצור דלעילא ׳ ר״ש אמר הצור תמים
פעלו מאי משמע הצור תמים פעלו דאתהפך צור למעבד פעלו
דתמים ומאי איהו אברהם דכתיב ביה °התהלך לפני והיה תמים ברא׳ י״ו
ודא הוא ההפכי הצור אגם מים ומשמע תמים פעלו ודא אברהם
בשעתא דא אתהדר הצור תמים ׳ בשעתא אחרא תניינא כד
(אתענש) בעא משה לאפקא מיא בהאי צור בחוביהו דישראל לא
אתהדר תמים בקדמיתא ביה זמנא אתרעם משה ואמר צור
ילדך תשי ׳ כלומר חלשת ליה ממה דהוה בקדמיתא דבגינך
לא אשתכח תמים השתא ואתעביד (ס״א) דינא מה דלא הוה
ביומי ׳ ילדך כלומר עולימך ׳ אמר רבי אבא מאי דכתיב היש
יי׳ בקרבנו אם אין ׳ וכי טפשין הוו ישראל דלא ידעי מלה דא
והא חמו שכינתא קמייהו ועננ׳ כבוד עלייהו דסחרן לון ואינון
אמרו היש יי׳ בקרבנו אם אין ׳ גוברין דחמו זיו יקרא דמלכיהון
על ימא ותנינן ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל ׳
אינון אשתכחו טפשין ואמרו היש יי׳ בקרבנו אם אין אלא °הכי נשא
קאמר רבי שמעון בעו למנדע בין עתיקא סתימאה דכל סתימין קכ״ט א׳
דאקרי אין ׳ ובין זעיר אנפין דאקרי יי׳ ׳ ועל דא לא כתיב היש
יי׳

יי' בקרבנו אם לא כמה דכתיב הילך בתורתי אם לא · אלא היש יי' בקרבנו אם אין אי הכי אמאי אתענשו · אלא על דעבידו פרודא ועבידו בנסיונא דכתיב ועל נסותם את יי' · אמרו ישראל אי האי נשאל בגוונא חד · ואי האי נשאל בגוונא אחרא ועל דא מיד ויבא עמלק :

ישעיה ל"ב ו' ח' ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים · ר' יוסי פתח °אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור · אשריכם זורעי על כל מים תמן תנינן כמה מים וכמה מים משתכחין · זכאין אינון ישראל דלית זרעא להו אלא על המים דכתיב ויחנו שם על המים · אינון דהוו תחות ענפי אילנא דקב"ה · דתניא אילנא אית לקב"ה והוא אילנא רברבא ותקיפא וביה אשתכח מזונא לכלא · והוא אתחם בתריסר תחומין במתקלא ואתתקף בארבע רוחי עלמא · וע' ענפין אחידן ביה וישראל משתכחי בגופא דההוא אילנא · ואינון שבעין ענפין סחרנא דילהון והיינו דכתיב ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים והא אוקמוה ואתמר בכמה אתר · מאי ויחנו שם על המים · אלא בההוא זמנא שליטו ישראל על אינון מיא דאינון תחות ענפין דאילנא דאקרון המים הזדונים · ועל דא אשריכם זורעי על כל מים · משלחי רגל השור והחמור · אינון תרין כתרי שמאלא דאחידן בהו עמין עע"ז דאקרון שור וחמור · והיינו דכתיב ויהי לי שור וחמור · בגין דלבן חכים הוה בחרשין ובאינון כתרין תתאין

דברים כ"ו ובאינון בעא לאובדא ליעקב כמה דכתיב °ארמי אובד אבי והא אתמר · וכשישראל זכאין משלחי להו ולא יכלי לשלטאה עלייהו הה"ד משלחי רגל השור והחמור דלא שלטי בהו · אמר ר' אבא כד מזדווגי כחדא לא יכלין בני עלמא למיקם בהו · וע"ד

כתיב

כתיב °לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו דייקא ותנינן לא דברי' כ"ב
יהיב איניש רוכתא לזינין ביישין דהא בעובדא דבני נשא אתער
מה דלא אצטריך · וכד מזדווגי כחדא (לא יכלין למיקם בהו (א)
מבין סטרא דלהון נפיק) (ב) מתקיפותא דילהון דאקרי כלב ודא
חציפא מכלהו הה"ד °ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו (כ"א שמו' י"א
מתקיפותא דלהון נפיק ההוא דאקרי כלב ודא חציפא מכלהו) אמר קב"ה אתון אמרתון
היש יי' בקרבנו אם אין הרי אני מוסר אתכם לכלב · מיד ויבא
עמלק · ר' יהודה אמר °ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד במדבר כ"ד
וכי ראשית גוים עמלק והלא כמה לישנין ועמין ואומין הוו בעלמא
עד לא אתא עמלק · אלא כד נפקו ישראל ממצרים דחילו
ואימתא נפל על כל עמין דעלמא מישראל הה"ד °שמעו עמים שמו' ט"ו
ירגזון חיל אחז יושבי פלשת · ולא הוה עמא דלא הוה דחיל
מגבוראן עלאין דקב"ה · ועמלק לא הוה דחיל הה"ד ולא (ג) ירא
אלהים · לא דחיל למקרב לגבך · ועל דא ראשית גוים (עמלק הוה
קדמאה) דאתו לאגחא קרבא בישר' עמלק הוה · ובגיני כך ואחריתו
עדי אובד דכתיב כי מחה אמחה את זכר עמלק וכתיב תמחה
את זכר עמלק הה"ד ואחריתו עדי אובד · עדי אבדו מבעי ליה
אלא עד דייתי קב"ה (ד) ויאבד ליה (כלומר עד דקב"ה יהא אובד ליה) דכתיב
כי מחה אמחה וגו' · א"ר אלעזר ת"ח אע"ג דהצור תמים פעלו ועבד
עמהון חסד לאפקא לון מיא לא שבק דידיה דהא כתיב ויבא
עמלק ר' אבא פתח ואמר °יש רעה חולה ראיתי תחת השמש קהלת ה'
כמה בני נשא אטימין לבא בגין דלא משתדלי באורייתא · יש
רעה חולה · וכי יש רעה דהיא חולה ויש רעה דלאו היא חולה אלא
ודאי יש רעה חולה דתנינן מסטרא דשמאלא נפקי כמה גרדיני

א) תוך השור ו' ותוך החמור מ"ו ס"ה כל"ב והוא חלוף שכולל ב' סטרין וכן עמלק הוא ממש כנגדו שכן הוא מסיני הדעת ועיין לקמן קכ"ד ב' : ב) כלב מלא ני' תוק"ף · ג) כי ירא קאי על עמלק כמו שפירש"י והכרחו דאי קאי אישראל הול"ל ולא ירא בספה כי כמש"ה אשרי כל ירא ה' ולכן פי' כמשכל כי זקן יצחק שהוא פועל עבר מהפעל הרמ"ז : ד) לפי' דהכונה עד שיאבד הקב"ה עד שלו וכמ"ש הר"ס אשיך וז"ש שהם המחה בכפל מאי"ן :

נימוסין דבקען באוירא · וכד בעיין למיפק אזלין ואשתאבין בנוקב'
דתהומא רבא לבתר נפקין ומתחברן כחדא ובקעין אוירין ושאטין
בעלמא ומתקרבין לגבייהו דבני נשא וכל חד אקרי רעה כד"א
°לא תאונה אליך רעה מאי לא תאונה בגין דאתיא (ה) בתסקופא תהלי' צ"א
על בני נשא · חולה אמאי היא חולה · כד שריא האי על בני
נשא עביד לון קמצנים מממוניהון · אתיין גבאי צדקה גביה היא
מחאת בידיה · אמר ליה לא תפוק מדידך · אתיין מסכני היא
מחארת בידיה אתי הוא למיכל מממוניה מחארת בידיה
בגין לנטרא ליה לאחרא · ומן יומא דשריא עליה דבר נש
היא חולה כהאי שכיב מרע דלא אכיל ולא שתי ועל דא היא
רעה חולה ושלמה מלכא צווח בחכמתא ואמר °איש אשר יתן קהלת ו'
לו האלהים עושר ונכסים וכבוד וגו' האי קרא לאו רישיה סיפיה
ולאו סיפיה רישיה כתיב °איש אשר יתן לו האלהים עושר ונכסים שם ה'
וכבוד וגו' מאי ולא ישליטנו האלהים לאכול ממנו · אי הכי לאו
ברשותיה הוא דבר נש · אלא אי כתיב ולא יעזבנו האלהים
לאכל ממנו הוינא אמרי הכי אלא ולא ישליטנו דבגין
דהוא הימניה לההיא רעה ואחיד ביה · קב"ה לא שלטיה עליה
לאתבראה תחותיה על דהוא אתרעי בה ואחיד בה · וכל ארחוי
כשכיב מרע דלא אכיל ולא שתי ולא קריב לממוניה ולא אפיק
מניה ונטיר ליה עד דהוא יפוק מעלמא וייתי אחרא ויטול ליה
דהוא בעליו ושלמה מלכא צווח ואמר °עשר שמור לבעליו לרעתו שם
מאן בעליו · דא אחרא דירית ליה ולמה זכה האי אחרא למהוי
בעליו דההוא עתרא · בגין דהאי הימין לההיא רעה ואתרעי בה
(פה"ד לרעתו בשביל ההוא רעה) ואתדבק בה בג"כ האי אחרא דלא אתדבק
בההי' רעה זכה (האי) למהוי בעליו דההו' עתרא הה"ד לרעתו כלומר
בגין רעתו דהוה מתדבק בה רווח ליה האי · ר"א יש רעה חולה
האי מאן דיתיב בחולקא טבא בבית אבוי והוא אזיל לקבל אבו

בתסקופי

ה) פי' בעלילה תרגום עלילות דברים תסקופי מלין פרש"כ :

(א) בתסקופי מלין הא אתדבק בההוא רעה חולה · כבר נש שכיב מרע דכל ארחוי בתסקופא דא בעינא ודאלא בעינא ובגין האי עותרא אתדבק ב"נ ברעה חולה ואתענש בהאי עלמא ובעלמא דאתי ודא הוא עושר שמור לבעליו לרעתו · כך ישראל קב"ה נטיל לון על גדפי נשרין אסחר לון בענני יקרא · שכינתיה נטיל קמייהו · נחת לון מנא למיכל · אפיק לון מייא מתוקים ואינון הוו אזלין עמיה בתסקופין מיד · ויבא עמלק:

ויבא עמלק · אמר רבי שמעון רזא דחכמתא הכא מגזרת דינא קשיא קא אתיא קרבא דא וקרבא דא .אשתכח לעילא ותתא ולית לך מלה באורייתא דלא אית בה רזין עלאין דחכמתא דמתקשרין בשמא קדישא · כביכול אמר קב"ה · כד ישראל אינון זכאין לתתא אתגבר חילא דילי על כלא · וכד לא אשתכחו זכאין כביכול מתישין חילא דלעילא ואתגבר חילא דדינא קשיא · ת"ח בשעתא דחבו ישראל לתתא מה כתיב ויבא עמלק וילחם עם ישראל אתא לקטרגא דינא ברחמי · וכלא אשתכח לעילא ותתא · ברפידים · ברפוי ידים דרפו ידיהון מאורייתא דקב"ה כמה דאוקימנא אמר רבי יהודה תרי זמני אגח קרבא עמלק בישראל · חד הכא · וחד דכתיב °וירד העמלקי במדבר ט"ז והכנעני וגו' אמר רבי שמעון לעילא ותתא · קטרוגא דקב"ה הוה לעילא כמה דאתמר · לתתא בקב"ה הוה דהוו נסבי לגברי וגזרי לון ערלתא (ס"א אתא) דרשימא קדישא ונטלי להו (ב) וארמי לון לעילא ואמרי טול לך מה דאתרעית · ועכ"פ דקודשא ב"ה הוה כלא . (ס"א קבלא) :

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא (ג) הלחם בעמלק וכי מה חמא משה דסליק גרמיה מהאי קרבא קדמאה

דקודשא

א) בעלילות ב) יש מי' פי' דעשו נטל החרב והוא מאדים והכיתול יכול לו ע"ד שאמרו או טבחא או מוהלא לכך היה סוגת המילה מאי"ן ג) ריש ויקהל :

דקודשא ב״ה פקיד (ד) אלא משה זכאה חולקיה דאסתכל וידע
עקרא דמלה · אמר משה אנא אזמין גרמי לההוא קרבא
דלעילא ואנת יהושע זמין גרמך לקרבא דלתתא והיינו דכתיב
והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל ישראל דלעילא · ובגין כך
סליק משה גרמיה מקרבא דלתתא בגין לאזדרזא בקרבא
דלעילא ויתנצח על ידוי א״ר שמעון וכי קלה היא בעיניך קרבא
דא דעמלק · תא חזי מן יומא דאתברי עלמא עד ההוא זמנא
ומההוא זמנא עד דייתי מלכא משיחא ואפילו ביומוי דגוג ומגוג
לא ישתכח כוותיה · לאו בגין חיילי תקיפין וסגיאין אלא בגין
דבכל סטרין דקב״ה הוה · ויאמר משה אל יהושע אמאי ליהושע
(שמות ל״ג) ולא לאחרא והא בההוא זמנא רביא הוה דכתיב °ויהושע בן
נון נער וכמה הוו בישראל תקיפין מניה · אלא משה בחכמתא
אסתכל וידע · מאי חמא · חמא לסמא״ל דהוה נחית מסטרא
דלעילא לסייעא לעמלק לתתא · אמר משה ודאי קרבא דהכא
תקיפא · אתחזי יהושע בההוא זמנא בדרגא עלאה יתיר אשתכח
אי תימא דבשכינתא אשתכח בההוא זמנא לאו הכי דהא במשה
אתנסיבת ואתאחדת אשתכח יהושע דאתאחד לתתא מניה
ובמה · א״ר שמעון בההוא אתר דאתקרי נע״ר · והיינו דאמר ר׳
(ישעיה ל״ג) יהודה מאי דכתיב °עיניך תראנה ירושלם נוה שאנן אהל בל
יצען בל יסע יתדותיו לנצח ירושלם · ירושלם דלעילא דאקרי אהל
בל יצען דלא יישתכח יתיר למהך בגלותא ודא הוא רזא דכתי׳
ויהושע בן נון נער נער ודאי לא ימיש מתוך האהל · ההוא דאקרי
אהל בל יצען מלמד דבכל יומא ויומא הוה יניק משכינתא כמה
דההוא נער דלעילא לא ימיש מתוך האהל ויניק מניה תדירא · כך
האי נער דלתתא

ד) א״ה חז״ל אמרו שאין אומה של עמלק נופלת אלא ע״י בני בניה של רחל :

דלתתא לא ימיש מתוך האהל ויניק מנה תדירא בגין כך כד חמא משה לסמא"ל נחית לסייעא לעמלק אמר משה ודאי האי נער לקבליה וישלוט עליה לנצחא ליה · מיד ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק דילך היא האי קרבא דלתתא ואנא אזדרז לקרבא דלעילא · בחר לנו אנשים זכאין בני זכאין דיתחזון למהך עמך · אר"ש בשעתא דנפק יהושע נער · אתער נער דלעילא ואתתקן בכמה תקונין בכמה זיינין דאתקינת ליה אמיה לקרבא דא לנקמא נוקמא דברית · והיינו דכתיב *חרב נוקמת נקם ברית ודא הוא רזא דכתיב ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב · לפי חרב ודאי · ולא לפום רומחין וזיינין אלא בחרב ודאי האי היא דאקרי חרב נוקמת נקם ברית · ומשה אתתקן לקרבא דלעילא · וידי משה כבדים כבדים ממש יקירין קדישין לא אסתאבן לעלמין · יקירין דאתחזון לאגחא בהו קרבא דלעילא · ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה · בגין דישראל שריין בצערא ויהא עמהון בצעריהון ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה וגו' מאי תמכו בידיו אמונה (אמונה מהימנותא ודאי) וכי על דאהרן וחור תמיכו לידוי הוו ידוי אמונה · לא משה כלא בחכמתא עביד מה דעביד · אהרן וחור דא מסטרא דיליה ודא מסטרא דיליה וידוי באמצעיתא וע"ד ויהי ידיו אמונה מהימנותא אהרן בגין דיתער סטרא דיליה · *וחור בגין דיתער סטרא דיליה והוו אחידן בידוי מכאן ומכאן לאשתכחא סיועא דלעילא :

והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל · כאשר ירים דזקיף ימינא על שמאלא ואתכוון בפרישו דידוי וגבר ישראל ישראל דלעילא · וכאשר יניח ידו וגבר עמלק בשעתא דישראל לתתא

משתכבין

(ויקרא כ"ו) (מקץ קפ"ג ב)

משתככין מצלותא לא יכלין ידי משה למיקם בזקיפו וגבר עמלק מכאן אוליפנא אע"ג דכהנא פריש ידוי בקרבנא לתקנא גרמיה בכלא · ישראל בעיין לאשתכחא בצלותהון עמיה · תאנא בקרבא דא דעמלק אשתכחו עלאין ותתאין ועל דא ויהי ידיו אמונה בהימנותא כדקא חזי · ויהי ידיו אמונה · ויהיו ידיו מבעי ליה אלא בגין דתליא כלא בימינא כתיב ויהי · וכתיב ידיו בגין דהוא
שמות ט"ו עקרא דכלא · וכתיב °ימינך יי' נאדרי בכח ימינך יי' תרעץ אויב :

ויאמר יי' אל משה כתב זאת זכרון בספר וגו' · ת"ח מה כתיב לעילא ויחלוש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב ·
ישעיה י"ד ויחלוש ויהרוג מבעי ליה · אלא ויחלוש כמה דאתמר °חולש על גוים יהושע הוה חולש עלייהו וההוא חרב נוקמת נקם ברית קטיל לון דכתיב לפי חרב כמה דאתמר · כתב זאת זכרון · זאת דייקא · ושים באזני יהושע דהא הוא זמין לקטלא מלכין אחרנין · כי מחה אמחה מחה לעילא · אמחה לתתא · זכר דוכרנא דלעילא ותתא · אמר רבי יצחק כתיב כי מחה אמחה
דברים כ"ה וכתיב °תמחה את זכר עמלק · אלא אמר קודשא בריך הוא אתון מחון דוכרניה לתתא ואנא אמחה דוכרניה לעילא · א"ר יוסי עמלק עמין אחרנין אייתי עמיה וכלהו דחילו לקרבא בהו בישראל בר איהו ובגין כך יהושע הוה חולש עלייהו · רבי ייסא אמר ויחלש יהושע דתבר חילא דילהון מלעילא :

ויבן משה מזבח ויקרא שמו יי' נסי · ויבן משה מזבח לקבל ההוא דלעילא · ויקרא (א) שמו · דההוא מזבח יי' נסי מאי יי' נסי · בגין דאנקים נקמתא דההוא רשימא

קדישא

א) עיין בפי' מאמרי הזהר פ' בשלח :

קדישא דישראל ומההוא זמנא אתקרי חרב נוקמת נקם ברית ׳
רבי יוסי אמר ויבן משה מזבח ׳ מזבח לכפרא עלייהו ׳ ויקרא
שמו ׳ שמו דמאן ׳ א״ר חייא שמיה דמדבחא ההוא יי׳ נסי כד״א
ושם נסהו וכלא מלה חד על דאתפרעו ישרא׳ ואתגלייא ההוא
את קיימא רשימא קדישא מכאן אוליפנא דכיון דאתגזר בריה
דבר נש ואתגלייא ביה את רשימא קדישא קיימא ׳ ההוא אקרי
מזבח לכפרא עליה ׳ ומה שמיה יי׳ נסי ׳ כגוונא דא יעקב בנה
מדבחא דכתיב °ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל ׳ בר״א ל״ג
למאן לההוא אתר דאקרי מזבח ומאן שמיה אל אלהי ישראל
אמר רבי יוסי מאי דכתיב °ויראו את אלהי ישראל וגו׳ וכי מאן שמות
יכיל למחמי ליה לקב״ה והא כתיב °כי לא יראני האדם וחי ׳ כ״ד
והכא אמר ויראו ׳ אלא דאתגלייא קשת עלייהו בגוונין נהירין שם ל״ג
והכי תנינן כל מאן דאסתכל בקשת כמאן דמסתכל בשכינתא
ולאסתכלא בשכינתא אסיר ׳ וע״ד אסיר ליה לאיניש לאסתכלא
באצבעייהו דכהני בשעתא דפרסי ידייהו ׳ אסור לאסתכלא
בקשת ׳ מאן קשת א״ר אבא בקשת סתם א״ל מאי בקשת סתם
אמר ליה בקשת דלעילא ׳ ובקשת דלתתא ׳ בקשת דלעילא
בגווני דכל מאן דיסתכל בגווני כאילו אסתכל באתר דלעילא
ואסיר לאסתכלא ביה דלא יעביד קלנא בשכינתא ׳ קשת דלתתא
מאי היא ׳ ההוא את קיימא דאתרשים בירה בב״נ דכל מאן
דאסתכל ביה עביד קלנא לעילא ׳ א״ר יצחק אי הכי והכתיב
°שים נא ידך תחת ירכי דהוה אומי ליה בהאי את ׳ א״ל אנח להו בר״א כ״ד
לאבהן דעלמא דלית אינון כשאר בני עלמא ׳ ועוד שים נא ידך
תחת ירכי כתיב ולא כתיב ראה תחת ירכי בגין כך אסיר
לאסתכלא בקשת סתם כמה דתנינן ׳ תאנא ויראו את אלהי
ישראל דאתגליא קשת עלייהו בגוונין שפירין נהירין מלהטן לכל
עיבר ׳ משמע דכתיב את אלהי ישראל ולא כתיב ויראו אלהי

ישראל · א"ר יוסי נהורא דבוצינא דשכינתא · ומאי ניהו · ההוא
דאקרי נער דמשמש לשכינתא במקדשא ובגין כך את דייקא ·
ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר · דאתרשים בידה תחות
דוכתיה חד לבינתא (א) מאינון לבנין דהוו בנין במצרים דתנינן
אתתא חדא אולידת במצרים והוו אתיין סרכי פרעה ועאלת
ליה בחד לבנתא ואתא (ב) פס ידא ואחיד ליה ואתרשים תחות
רגלוי דשכינתא וקיימא קמיה עד דאתוקד בי מקדשא דלתתא
איכה ב' דכתיב °ולא זכר הדום רגליו · רבי חייא אמר לבנת הספיר
נהירותא דספיר קלדיטי (ג) בקנדיטי גליפין עלאין דלעילא
ישעיה נ"ד דמתלהטא לשבעין ותרין עברי הה"ד °ויסדתיך בספירים · °וכעצם
שמות כ"ד השמים · מאי עצם השמים · א"ר אבא מה עצם השמים גליפא
בשבעין ותרין ענפין פרחין מלהטן בכל עיבר · אוף הכא חיזו
דההוא עצם השמים כחיזו שמיא ממש · רבי יהודה אמר כלא
אתרשים בההוא נהירו דחיזו דמתגלפא מסטרא דשכינתא ·
אמר רבי חזקיה אי הכי והא שתין אינון בסחרניה דשכינתא דכתי'
שיר ג' °ששים גבורים סביב לה · א"ל הכי הוא ודאי אלא אינון שתין
אתנהירו בתריסר תחומין ולא אעדיאו מסחרנותהא לעלמין ·
דתנינן (ד) תריסר תחומין גליפין עלאין במתקלא סליקו באילנא
קדישא רבא ותקיף · וכלהו נהירין במטרונית' כד אתחברא במלכ'
ודא הוא עצם השמים ממש · וכל אינון נהירין שבילין
מנהרין ביה בנהירו דמטרוניתא · ותאנא נהירו דאלין שתין
דסחרנהא רשימין ביה בההוא נע"ר וקרינן להו (ה) שתין פולסי
דנורא דאתלבש בהו מסטרא דשכינתא מתלהטן בדינא הה"ד

ששים

א) מאותן שנא' בהם וימררו וגו' בחומר ובלבנים מאותן לבני' נרשם תחת כסא הכבוד מעשה שהיה באשה א' שילדה במצרים כמבואר: ב) קוסטיניר הצורף ומפסיד וע' מק"מ · הרמ"ב : ג) כאורות חקוקים הלוהטי' כמ"ב לרדים הסוד ע"ב שמותיו יתברך וית' והרמ"ק פירש מפתחות וקנדיטי לא ידע פירוש : ד) י"ב גבולי אלכסון מי"ב צרופי השם ידו"ד כמ"ש ה) ששים שרפין המתפשטים מהגבור"ה כשבט הוא שמתפשט לכל צד והם של אש מדין החזק שבגבור"ה · מלקות של מעל' הדנים מכן ד' וג"פ ד' הם ס' כמו מלקות של מטה הדנים מכן י"ג ג"פ י"ג הם ט"ל · הרמ"ב :

ששים גבורים סביב לה׳ תאנא ויבן משה מזבח כמה דאמינא ויקרא שמו יי׳ נסי׳ יי׳ נסי ממש׳ אמאי בגין דעמלק נטל כל אינון דהוו גזירין ולא אתפרעו וגזר לון ושדי להו לעילא ואמר טול מה דאתרעית ביה׳ ביה שעתא מה כתיב׳ ויאמר כי יד על כס יה מלחמה ליי׳ בעמלק מדר דר׳ מדר דר חסרין מדיורין דלעילא ומדיורין דלתתא׳ א״ר יהודה בכל דרא ודרא בכל דרין דאתיין לעלמא לית לך דר דלית בהו מההוא זרעא בישא וקב״ה אגח בהו קרבא רבי יצחק אמר (מדיורא דלתתא לדיורא דלעילא) ועלייהו כתיב ׳יתמו חטאים מן הארץ וגו׳ מן הארץ בעלמא דין ובעלמא דאתי ביה זמנא כתיב ברכי נפשי את יי׳ הללויה תהלים ק״ד

הללויה בילאו״א:

פרשת יתרו

וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה וגו׳ (א) רבי חזקיה (נ״א רבי אלעזר) (ב) פתח ואמר ׳וישא אהרן את ידו׳ כתיב ידו חד בגין דבעי לארמא ימינא על שמאלא והא אוקימנא רזא׳ אשכחנא בספרא דשלמה מלכא דכל מאן דארים ידוי לעילא ולאו אינון בצלותין ובעותין האי איהו בר נש דאתלטייא מעשרה שולטנין ממנן ואינון עשרה שליטים אשר היו בעיר׳ אינון עשרה די ממנן על פרישו דידין לעילא לנטלא ההוא צלותא או ההיא ברכתא ויהבי ביה חילא לאתייקרא שמא קדישא ואתברך מתתא׳ כיון דמתתא אתברך מההוא פרישו דידין לעיל׳ ויקרא ט׳

א) כ׳ הרמ״ז דגרסינן ר״א כדמוכח לקמן ס״ס א׳ באפלמא מילוי משמע. דר״א הוא מריה דסיפא מימרא: ב) לפי פשיטותו על סוד טעם הרמת ימין על שמאל הוא כסוד מגבורת החסדים על הגבורות וז״ש וישא אהרן את יד״ו פי׳ היד אלו בפרצות שהוא החכמה וכן כתיב באדרא פרישותי ידי׳ ולא כאמר ידי׳ שאפש״י דכשא ב׳ ידיו ת״מ הרים ימינו על שמאלו להגביר כח ידו הימנית וצוד הארי״ך כצומק הסוד הרמ״ז:

כדין אתברכא מעילא ואתיקר מכל סטרין ואלין עשרה ממנן
זמינין לנטלא מאינון ברכאן דלעילא ולארקא לתתא ולברכא
במדבר ו׳ להוא (דמברך ליה דכתיב °ואני אברכם · בגין כך יסתמר ב״נ
בשעתא דירים ידוי לעילא למהוי בצלו או בברכאן או בבעותא
ולא ירים ידוי למגנא בגין דאלין עשרה אינון זמינין ומתערין לגבי
ההוא פרישו דידין ואי הוא למגנא אינון עשרה לטיין ליה במאתן
תלי׳ ק״ו וארבעין ותמניא לווטין והיי איהו דכתיב ביה °ויאהב קללה
ותבואהו וכדין רוח מסאבא שרייא על אינון ידין דאיהו ארחיה
למשרי על אתר ריקניא וברכתא לא שרייא באתר ריקניא וע״ד
(נ״א דמברך ליה ואי אינון מתערין לגבי ההוא פרישו דידין ואיהו
למגנא אינון לטיין ליה במאתן וארבעין ותמניא לווטין וכדין רוח
מסאבא שרייא על אינון ידין דאיהו ארחיה למשרי על אתר ריקניא
בג״כ יסתמר בר נש בשעתא דארים ידוי לעילא למהוי בצלו
כת״ו י״ד או בברכאן ובצלותא ולא ירים ידוי למגנא וע״ד) כתיב °הרימותי
ידי אל יי׳ אל עליון דמתרגמינן בצלו ובהאי פרישו דידין אית רזין
עלאין בשעתא דאפרישו ואזדקפו לעילא אוקיר ב״נ לקב״ה בכמה
רזין עלאין · אתחזי ליחדא רזא דעשר אמירן בגין ליחדא כלא
ר״ח ח׳ ב ולאתברכא שמא קדישא כדקא חזי °ואתחזי ליחדא רזא דרתיכין
פנימאין ורתיכין דלבר בגין דיתברך שמא קדישא בכל סטרין
שמו׳ כ״ג ויתיחד כלא כחדא עילא ותתא · פתח ואמר °ולא יראו פני ריקם
דא איהו רזא דזקיפו דאצבען כד זקיף לון ב״נ לעילא דבעי דלא
לאזדקפא בריקניא אלא בצלו ובבעותין ובברכאן (או בחד מנייהו)
וע״ד ולא יראו פני ריקם · ולא יראו לפני לא כתיב אלא פני רזא
דזקיפו דאצבען דלא אצטריכו לזקפא למגנא כמה דאתמר
עשרה שליטי׳ דקאמרן אינון עשר אמירן לתתא ברזא (נ״א עשרה שלטנין
ממנן דקאמרן אינון ממנן לתתא כרוא) דאתוון רשימין בגוונא דלעילא
ואלין קיימין בקדמיתא על ההוא זקיפו דאצבען
ובהא

ובהא כל סטרא דקדושה אתאחד לעילא לארמא כדין כל
סטרין אחרנין אתכפיין כלהו ואודן למלכא קדישא ת״ח ברזא
(נ״א רזא קדישא) דקדושה איהו מלך וכהן דמשמש תחותיה (ברזא
דקדושה) בין לעילא בין לתתא · אית מלך לעילא דאיהו רזא
דקדש הקדשים ואיהו מלך עלאה ותחותיה אית כהן רזא דאור
קדמאה דקא משמש קמיה ודא איהו כהן דאקרי גדול סטרא
דימינא · אית מלך לתתא דאיהו כגוונא דההוא מלך עלאה
ואיהו מלך על כלא דלתתא ותחותיה אית כהן דמשמש ליה
רזא דמיכאל כהנא רבה דאיהו לימינא · (ודאי בסטרא דקדושה
אית מלך וכהן) ודא איהו רזא דמהימנותא שלימתא סטרא
דקדושה · בסטרא אחרא דלאו איהו סטרא דקדושה אית רזא
דאיהו מלך והא אוקימנא דאקרי °מלך זקן וכסיל ותחותיה אית קהלת ד׳
כהן און ודא הוא רזא דכתיב °ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי הושע י״ב
און לי בגין דחילא דא שלטא על ההוא עובדא דעבד ירבעם
ואלמלא דאשכח חילא דא לא יכיל לאצלחא בההוא עובדא
רזא דמלה בשעתא דהאי מלך והאי כהן אתכפיין ואתברו כדין
כל סטרין אחרנין אתכפיין ואודן ליה לקב״ה כדין קודשא ב״ה
שליט בלחודוי עילא ותתא כד״א °ונשגב יי׳ לבדו ביום ההוא ישעי׳ ב׳
בגוונא דא ורזא דא ממש עבד קב״ה בארעא דתבר מלך זקן
וכסיל ודא הוא פרעה בשעתא דאתא משה לפרעה ואמר °אלהי שמות ה׳
העברים נקרא עלינו פתח ואמר לא ידעתי את יי׳ ובעא קב״ה
דיתיקר שמיה בארעא כמה דאיהו יקירא לעילא · כיון דאלקי
ליה ולעמיה אתא ואודי לקב״ה לבתר אתבר ואתכפייא ההוא
כהן און יתרו דמשמש תחותיה עד דאתא ואודי ליה לקב״ה
ואמר ברוך ה׳ אשר הציל אתכם וגו׳ עתה ידעתי כי גדול יי׳ וגו׳
ודא הוא כהן און סטרא אחרא דאיהו סטר שמאלא ודא איהו
רזא דאמרה רחל כד חמאת דמיתת במה דכתיב °בן אוני · בראשית ל״ה

ובגין

ובגין דא אוחי יעקב ואמר בן ימין ולא בן אוני סטר ימינא ולא
שמאלא וכיון דההוא מלך וכהן הודו לקב"ה ואתברו קמיה כדין
אסתלק קב"ה ביקריה על כלא עילא ותתא · ועד דאסתלק קב"ה
ביקריה כד אודן אלין קמיה לא אתייהיבת אורייתא · עד (א)
דלבתר דאתא יתרו ואודי ואמר עתה ידעתי כי גדול יי' מכל
האלהים · ברוך יי' אשר הציל אתכם וגו' · (ב) כדין אסתלק קב"ה
ביקריה עילא ותתא ולבתר יהב אורייתא בשלימו דשלטנו על
כלא · ר"א פתח ואמר יודוך עמים אלהים יודוך עמים כלם ת"ח תהלים ס"ז
דוד מלכא קם ושבח ואודי למלכא קדישא · והוה משתדל
באורייתא בההיא שעתא כד רוח צפון אתער והוה כטש באינון
נימין דכנורא וכנורא הוה מנגן ואמר שירה וכו' · ומה שירה הוה
קאמר · ת"ח בשעתא דקב"ה אתער לגבי כל אינון דתיכין למיהב
לון טרפא כמה דאוקימנא דכתיב ותקם בעוד לילה ותתן טרף משלי ל"א
לביתה וחק לנערותיה כדין כלהו (ג) בחדו · פתחי ואמרי אלהים תלים ס"ז
יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה · כד רוח צפון אתער ונחית
לעלמא נשיב ואמר לדעת בארץ דרכך בכל גוים ישועתיך כנור
בשעתא דאיהו מנגנא ביה בההוא רוחא פתח ואמר יודוך עמים
כלם · (חסר) דוד כד הוה קם ואתער עליה רוח קדשא פתח ואמר
ארץ נתנה יבולה יברכנו אלהים אלהינו יברכנו אלהים וייראו
אותו כל אפסי ארץ · בגין לאמשכא טיבו דקודשא בריך הוא
מעילא לתתא לבתר אתא דוד ברוח קדשא וסדר לון כחדא
אסתכל בכלא האי קרא דכנורא (בגין) דשלימו דיקרא דקודשא
בריך הוא עילא ותתא · בשעתא דשאר עמין אתכפיין אתיין
ואודאן ליה לקודשא בריך הוא כיון דאינון אתכפיין ואודן ליה
כדין אשתלים יקרא דקב"ה עילא ותתא · בשעתא דאתא משה
לפרעה

א) קי"ל כמ"ד יתרו קודם מ"ת בא וכל הספריות כסדרן וכן הכריע רבינו בחיי בטעם לשבת · הרמ"ב : ב) שכר יתרו קוד' מ"ת בא אבל למ"ד אחר מ"ת א"כ לא נתייקר הקב"ה אלא ממלך ולא מכהן · א"ס : ג) פי' שכליל' הוא זיווג התיקונים' לחיות השלמות ואז המלאכים מצלין מ"כ וגם הזווג הוא דלילה ויעקב שכיבים מאחורי או"א · הרמ"ז ;

לפרעה ואמר ליה יי' אלהי העברים נקרא עלינו וגו'. פתח איהו
ואמר לא ידעתי את יי'. ובעא קודשא בריך הוא דיתייקר שמיה
בארעא כמה דאיהו יקירא לעילא. כיון דאלקי ליה ולעמיה
אתא ואודי ליה לקב"ה דכתיב יי' הצדיק איהו דהוה מלכא
קרופינוס דכל עלמא כיון דאיהו אודי כל שאר מלכין אודון
דכתיב °אז נבהלו אלופי אדום אתא יתרו כומרא עלאה ורברבא שמו' ט"ו
רב ממנא (דכל ממנא) דכל טעוון אחרנין ואודי ליה לקב"ה ואמר
עתה ידעתי כי גדול יי' מכל האלהים כדין אסתלק ואתייקר
קב"ה ביקריה עילא ותתא ולבתר יהב אוריית' בשלימו דשלטנו
על כלא אר"ש לרבי אלעזר בריה עד כתיב °יודוך עמים (א) תהלים
אלהים יודוך עמים כלם. אתא רבי אלעזר ונשיק ידוי. בכה ר' אבא ס"ז
ואמר °כרחם אב על בנים. מאן (ב) ירחם על רבי אלעזר שם ק"ג
לאשלמא מלוי בר רחימו דמר (ג) זכאה חולקנא דזכינא
למשמע מלין אלין קמיה דלא (ד) נכסיף בהו לעלמא דאתי.
אמר רבי אבא הא כהן און לא כתיב ביתרו. כהן מדין כתיב
אמר ליה כלא איהו חד. בקדמיתא חמוי דיוסף כהן און אקרי
ולבתר חמוי דמשה כהן מדין. וכלא רזא חדא. דהא אלין תרין
משה ויוסף בדרגא דרזא חדא קיימין ברזא דאת ו"ו תרין ווין
כחדא ומה דאתמר כהן מדין רזא דא אשת מדינים. (משה
ויוסף ברזא חדא קיימי רזא דא ו"ו תרין כחדא) ארים ידוי על
רישיה רבי אבא ובכה אמר נהירו דאורייתא סלקא השתא עד רום
רקיעא דכרסייא עלאה לבתר דיסתלק מר מעלמא מאן ינהיר
נהירו דאורייתא. ווי לעלמא דישתאר יתים מינך. אבל מלין
דמר

א) פי' עמים שהם אלהים היינו העליונים ואח"ך עמים כולם למטה : ב) כי ר"א לא הזכיר כ"פ אלא בתחתונים "וצריך רמז לעליוני' : ג) ווה הפליס ר"ס : ד) כ"ל שמכאן תפוכה נכחת למי שאינו מעיין בזהר דבודאי יכסיפו לעלמ' דאתי הרח"ג

דמר יתנהירו בעלמא עד דייתי מלכא משיחא וכדין כתיב
ישעיה י״א °ומלאה הארץ דעה את יי׳ וגו׳ :

וישמע יתרו כהן וגו׳ · רבי חייא אמר האי קרא אית לאסתכלא
ביה בקדמיתא כתיב את כל אשר עשה אלהים למשה
ולבתר כתיב כי הוציא יי׳ · אלא רזא דא את כל אשר עשה
אלהים דא שמא דאגין על משה ועל ישראל ולא אתעדי מנייה
בגלותא · ולבתר שמא עלאה אפיק לון ממצרים דהא שמא
קדישא דאפיק לון ברזא דיובלא הוה ד״א את כל אשר עשה
אלהים למשה כד אתרמי לנהרא וכד שזיב ליה מחרבא דפרעה
ולישראל עמו דכתיב °וישמע אלהים את נאקתם · וכתיב °וכאשר שמות ב׳ פס א׳
יענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ :

וישמע יתרו כהן מדין · רבי יוסי פתח °פדות שלח לעמו צוה תהלים קי״א
לעולם בריתו קדוש ונורא שמו · מאי שנא בכל שאר
קראי דבכלהו תרין תיבין מאלפא ביתא ובהאי קרא ובקרא
דאבתריה תלת תלת · אלא בגין לאשלמא שית סטרין בהאי
אלפא ביתא האי לקבל תלת פורקנין דישראל בר פורקנא
קדמאה · קרא אחרא לקבל תורה נביאים וכתובים וכלא תליא
בהאי חכמה פדות שלח לעמו כד פריק קב״ה לישראל מגלותא
דמצרים ועבד לון נסין וגבורן · צוה לעולם בריתו · כד אתא
יתרו וקביל ליה קב״ה וקריב ליה לפולחניה · ומתמן אתקריבו
כל אינון גיורין תחות גדפוי דשכינתא מתמן ולהלאה קדוש
ונורא שמו דהא כדין אתקדש שמא דקב״ה דהא (פקודא אחרא)
יתקדש שמא קדישא כד אתבר ואתכפייא סטרא אחרא
כמה דהוה ביתרו :

וישמע יתרו וגו׳ · וכי יתרו שמע וכל עלמא לא שמעו והא כתיב
שמות ט״ו °שמעו עמים ירגזון · אלא כל עלמא שמעו ולא אתברו והאי
שמע ואתבר

ואתכפייא מקמיה דקב"ה ואתקרב לרחלתיה · רבי אבא אמר בכמה אתר תנינן דקב"ה כל מה דעבד לעילא ותתא כלא איהו קשוט ועובדא דקשוט ולית לך מלה בעלמא דבעי בר נש לדחיא ליה מניה ולאנהגא ביה קלנא דהא כלהו עובדא דקשוט אינון וכלא אצטריך בעלמא דהא זמנא חדא הוה רבי אלעזר אזיל בארחא והוה אזיל עמיה רבי חזקיה חמו חד חויא קם רבי חזקיה למקטליה · א"ל רבי אלעזר שביק ליה לא תקטלינה א"ל והא מלה בישא איהו דקטיל בני נשא · א"ל לרבי חזקיה והא כתיב °אם ישוך הנחש בלא לחש · לא נשיך חויא לבר נש קהלת י' עד דלחשין ליה מלעילא ואמרי ליה זיל קטיל ליה לפלניא · ולזמנין כמה דעביד האי הכי נמי שזיב לבר נש ממלין אחרנין ועל ידוי ארחיש קב"ה ניסא לבני נשא וכלא בידא דקב"ה תליא וכלא איהו עובדי ידוי ואצטריך עלמא להו ואי לאו דאצטריך לון עלמא לא עבד לון קב"ה · וע"ד לא בעי בר נש לאנהגא בהו קלנא במלי דעלמא במילוי ובעובדוי דקב"ה עאכ"ו · פתח ואמר °וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד · וירא ברא' א' אלהים דא אלהים חיים · וירא דאסתכל לאנהרא לון ולאשגחא לון · את כל אשר עשה כלא בכללא חדא עילא ותתא · והנה טוב דא סטרא דימינא · מאד דא סטרא דשמאלא והא אוקמוה טוב דא מלאך חיים מאד דא מלאך המות וכלא רזא חדא רזא הוא לאינון דמסתכלי ברזא דחכמתא · וירא אלהים את כל אשר עשה · בכל עובדא דבראשית כתיב וירא אלהים כי טוב והכא וירא אלהים את כל אשר עשה · אלהים לתתא שליט על תתאי · אלהים לעילא שליט על עילאי · דא איהו רזא דאלהים חיים (נ"א ר"א כלא איהו אלהים חיים) דאנהיר ואדליק כל אינון בוצינין עלאין ותתאין ומתמן נפקין כל אינון נהורין לאנהרא :

(א) טמירו דטמירין אתרשים רשימו חד דלא אתחזי ולא אתגליא ההוא (ב) רשימו רשים ולא רשים · מארי דסכלתנו ופקחין דעיינין לא יכלין למיקם ביה׳ איהו קיומא דכלא · ההוא רשימו איהו זעיר דלא אתחזיא ולא אתגליא קיימא ברעותא לקיימ׳ כלא לנטלא מה דנטלא ממה דלית ביה רשימו ולא רעותא דלא אתחזי ההוא רשימו בעא לאחפיא גרמיה ועבד ליה לגרמיה לאתטמרא ביה חד היכלא ההוא היכל׳ אפיק ליה מגרמי׳ ומתח ליה במתיחו רב וסגיא לכל כמרין אוקיר ליה בלבושי יקר פתח ליה חמשין תרעין לגו בגו אתטמר ואתגניז ההוא רשימו · כיון דאתגניז ביה ועאל בגויה אתמלייא נהורא · מההוא נהירו נבעין נהורין · וניצוצין נפקין מאינון תרעין ונהרין כלא · ההוא היכלא אתכפייא בשית יריען אינון שית יריען אינון חמש · לגו בגו אינון יריען קיימא חד יריעה מרקמא · בההוא יריעה אתחפייא ההוא היכלא · מניה אשגח וחמי לכלא · ההוא היכלא איהו פקיחא בעיינין דלא ניים · איהו אשגח תדיר לאנהרא לתתא מגו נהירו דההוא רשימו · ההוא סכלתנו חכמתא טמירתא רעו דרעותין הוי · גניז וטמיר ולא אתגלייא קיימא ולא קיימא · בריך הוא מטמיר דטמירו בריך הוא לעלם ולעלמי עד אמן ·

תא חזי יתרו הוא דיהב עיטא למשה על תקונא דדינין (ג) הכי אצטריך · ורזא דא דאודי ליה לקב״ה וסדר קמיה תקונא דדינוי לאחזאה מה דכתיב ׳כי המשפט לאלהים הוא ולא לסטרא אחרא · ודינין לישרא׳ אתייהיבו ולא לאחרא דכתיב חקיו ומשפטיו לישרא׳ · ות״ח לא ינהיג בר נשקלנא באחרא ומלה דהדיוטא מלה דברי׳ א׳

א) הוא אריך כי או״א הם טמירין תוך זו״ן ואריך טמיר תוך או״א ועיין מק״מ פי׳ הכל. הרמ״ז: ב) כתו׳ בזוהר הרקיע שהוא יסוד אבא וקוראו רשימו כי כן היסוד נק׳ אות ובטמירו דטמירין ה״ס יסוד אריך שהוא סתום בתוך אבא וכו׳ טמירין פרי יסוד א״ק ויסוד עתיק. א״כ כ׳ יסודות דע״י דכר ונוקבא: ג) פי׳ משום דיתרו מהטוב של קין מלך בגבורות והדינין ולו כחה ליתן כדין ותיקן מצוות קין שאמר לית דין ולית דיין ובקדכו רצה להגדיל כח הס״ה ושבח הודה להקב״ה שהוא דיין אמת ולו המשפט. הרמ״ז:

איהו · דהא במשה כתיב וישמע משה לקול חותנו וגו׳ · וישמע
יתרו וגו׳ · פתח ואמר °על כן אודך בגוים יי׳ ולשמך אזמרה · תלים י״ח
דוד מלכא אמר דא ברוח קדשא בשעתא דחמא דהא יקרא
דקב״ה לא אסתליק בסליקו ולא אתיקרא בעלמא אלא מסטרא
דשאר עמין · ואי תימא הא קב״ה לא אתייקר בעלמא אלא בגיניהון
דישראל · הכי הוא ודאי דהא ישראל אינון הוו יסודא דשרגא
לאנהרא · אבל כד שאר עמין אתאן ואודן ליה בשעבודא
דיקרא דקב״ה · כדין אתוסף יסודא דשרגא ואתתקף על כל
עובדוי בחבורא חדא ושליט קב״ה בלחודוי עילא ותתא · כגוונא
דא כל עלמא דחילו ואימתא נפל עלייהו מקמי קב״ה · וכיון
דאתא יתרו דאיהו כומרא עלאה דכל טעוון אחרנין כדין אתתקף
ושליט יקרא דקב״ה על כלא · בגין דכל עלמא כד שמעו שמע
גבורתיה דקודשא ב״ה זעו וכלהו הוו מסתכלן ביתרו דאיהו חכים
ורב ממנא דכל טעוון דעלמא · כיון דחמו דאיהו אתא ופלח
ליה לקב״ה ואמר עתה ידעתי כי גדול יי׳ מכל האלהים כדין כלהו
אתרחקו מפולחניהון וידעו דלית בהון ממשו · כדין אתייקר יקרא
דשמא קדישא דקב״ה בכל סטרין ועל דא אתרשים פרשתא
דא באורייתא ושירותא דפרשתא הוה ביה ביתרו · יתרו חד
מחכימין דפרעה הוה · תלת חכימין הוו ליה לפרעה חד יתרו
וחד איוב וחד בלעם · חד יתרו דלא הוה פולחנא וממנא ושמשא
וכבבא דשליט על שולטניה דלא הוה ידע פולחנא דאתחזי ליה
וההוא שמושא דיליה · בלעם הוה חרשא בכל מיני חרשין בין
בעובדא בין במלה · איוב הוה דחיל בדחילו ובההוא דחילו הוה
עקרא דיליה בגין דמלה דלעילא בין דקדושה בין דסטרא אחרא
לא יכיל בר נש לאמשכא רוחא דלעילא לתתא ולמקרב גביה
אלא בדחילו ויכוין לביה ורעותיה בדחילו ותבירו דלבא וכדין

ימשיך לתתא רוחא דלעילא ורעותא דאצטריך · ואי לא יישוי לביה ורעותיה בדחילו לההוא סטרא לא יכיל לאתדבקא ביה רעותיה (א) בר להני טופסי דקיקין ולא בכלהו בגין דאית בהו שלטנין דאצטריך לגבייהו רעותא דלבא ודחילו · כ"ש אינון מלין עלאין דאצטריך דחילו ואימתא ורעותא יתיר · יתרו אצטריך פולחניה דההוא סטרא תדיר בין בזמנא דאצטריך ליה לבר נש בין בזמנא דלא אצטריך ליה בגין דההוא סטרא יהא דביק לגביה בשעתא דאצטריך ליה · בלעם אתדבק באינון חרשין כמה דאתמר · איוב בסגיאו דההוא דחילו דיליה אהדר במצרים למדחל מקמי קב"ה כד חמא אינון גבורן ונסין דעבד קודשא בריך הוא במצרים · יתרו לא אהדר בכל דא עד דנפקו ישראל ממצרים וכל אינון (ב) קשרין וטפסין דקשירו מצראי לא הוו כלום ונפקו · ולבתר דטבע לון בימא כדין (ג) תב ואהדר לפולחנא דקודשא בריך הוא · בלעם לא תב ולא אהדר דטנופא (ס"א דטפסא) דסטרא אחרא הוה מתדבק ביה · ועם כל דא אסתכלותא דמרחיק הוה מסתכל בגו ההוא טנופא (ס"א טפסא) ואתדבקותא דסטרא אחרא · דהא בסטרא אחרא אית נהירו דקיק חד דנהיר
יחזקאל א' סחרניה כמה דאת אמר °ונגה לו סביב ובדא אסתכלותא זעיר ועל דא הוה מסתכל מרחיק · ולא בכלהו מלין וכד הוה מסתכל מלה זעיר מההוא נהירו כבתר כותלא הוה אמר ולא ידע מאי קאמר · והוה מסתכל בההוא נהירו בסתימו דעינא ואתגלגל עינא וחזי ב"נ נהורא סתימא ולא חזי · ורזא דא שתום העין ואוקמוה שתום סתום וכלא חד · דהא לית סטרא אחרא דלית ביה נהירו

א) שאין להשיג רק לאלו כלונות דקים ולא בכלם רק בקצתם וכל א' יש לו ממשלה מה בעולם ואין מאנים אלא להמשרתים הגרועים שבהם כי לגדולים צריך רעותא דלבא דוקא · הרמ"ב : ב) כל אותן קשרים וציורים שקשרו המצרים במדרגות החיצונים לא הועילו להם כלום ויצאו ממצרים : ג) וז"ש הרב ז"לה"ה את ה' ויאמינו בה' ר"ת איוב · וע"ל דף כ"ג א' הרמ"ז :

נהירו דקיק זעיר מסטרא דקדושה כגוונא דרוב חלמין דבסגיאות תבנא אית חד גרעינא דחטין · בר אלין (א) טפסי דקיקין חציפין דכלהו מסאבי יתיר · ובהו הוה בלעם יודע · זכאה חולקיה דמשה דאיהו לעילא בכל קדושין עלאין ואסתכל במה דלא אתייהיב רשו לבר נש אחרא בעלמא לאסתכלא · וכמה דבלעם הוה חמי נהירו זעיר דקיק כמבתר כותלא מגו ההוא סטרא אחרא · אוף הכי משה מגו נהירו עלאה רב וסגי הוה חמי לתתא כמבתר כותלא חד חשוכא דקיק דאתחזי ליה ולאו בכל זמנא כמה דבלעם לא הוה מסתכל ההוא נהירו בכל זמנא · זכאה חולקיה דמשה נביאה מהימנא מה כתיב ביה °וירא מלאך יי' אליו בלבת אש מתוך הסנה הסנה ודאי הוה בגו ההוא קדושה ואתדבק ביה דכלא אתדבק דא בדא טהור וטמא · לית טהור אלא מגו טמא · ורזא דא °מי יתן טהור מטמא · קליפה ומוחא דא בדא סלקא · ודא קליפה לא יתעדי ולא יתבר עד זמנא דיקומון מתין מעפרא כדין יתבר קליפה ונהירו ינהיר בעלמא בלא סתימו מגו מוחא · זכאין אינון צדיקייא בעלמא דין ובעלמא דאתי :

שמות ג'

איוב י"ד

ואת שני בניה אמר רבי חייא וכי בניה ולא בניו של משה · אלא בגין דאיהי אשתדלת אבתרייהו בלא בעלה קרא לון אורייתא בניה ולא בניו · אמר רבי יוסי אף על גב דבנוי דמשה הוו מלה דקשוט בניה ודאי · רבי אלעזר אמר הא משה הוה מזדווג באתר אחרא קדישא עלאה ולא הוה יקרא דיליה למקרי לון בניו · השתא אע"ג דבנוי הוו בגין יקרא דההוא אתר דאזדווג ביה קרא לון בניה הכא · לבתר קרא לון בניו · מ"ט בגין

דההוא

א) בהרמ"ז בסמוך והם אלופים ועזים בתוקף מותרות הדין שלהם לענוש ולעקור העולם וכמ"ש מזה בעל הפרדס בשערי התמורות ע"ש :

דההוא שעתא דמטו הוה מישה (ב) ממלל בשכינתא לבתר
דאתפרש ונפק לגבי חמוי כדין כתיב :

ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו וגו' אמר רבי שמעון אלעזר
אלעזר אנא חמינא בפרשתא דא דאת שארי מלה כדקא
יאות וסיומא לאו הכי · ודאי בגין יקרא דשכינתא אזדווגותא
עלאה דאזדווג ביה במשה כתיב בניה ואי תימא והא כתיב
ויבא יתרו חתן משה (ג) ובניו ואשתו אל משה כלא איהו כללא
חדא · ובניו בניו דיתרו דהא לבתר דאתא משה (ד) לגביה הוו
ליה בנין · והכי הוה ביעקב דכיון דאתא לגביה דלבן ושוי
דיוריה ביה הוו ליה בנין · אוף הכא משה כיון דשוי דיוריה
ביתרו הוו ליה ליתרו בנין וכל ביתיה אייתי עמיה למיעל לון
תחות גדפי דשכינתא ויתרו אמר למשה אני חותנך יתרו בא אליך
ואשתך ושני בניה עמה ושני בניה כתיב ולא כתיב שני בניך ·
שופטים א' (נ"א ויבא יתרו חתן משה ובניו) בנין הוו ליה ליתרו דכתיב °ובני קיני חתן
משה עלו מעיר התמרים ובנוי (ה) שבק עם משה ויבא יתרו חתן
ישעיה ב' משה · פתח ואמר °והלכו עמים רבים ואמרו לכו ונעלה אל הר יי'
וגו' האי קרא אוקמוה בכמה אתר · אבל זמינין שאר עמין למהך
ולכתתא רגלייהו למיעל תחות גדפי דשכינתא · לכו ונעלה כל
טעוון דעלמא אית לון ירידה וקב"ה מאן דאתדבק ביה אית בידיה
בראשית כ"ב עליה · אל הר יי' דא אברהם דכתיב °אשר יאמר היום בהר יי' יראה
דהא אברהם קרא ליה הר מה הר הפקרא לכל מאן דבעי
בעלמא אוף אתר דא קדישא הפקרא לקבלא לכל מאן דבעי
שם כ"ח בעלמא · אל בית דא יעקב דקרא להאי אתר בית דכתיב °אין
זה כי אם בית אלהים · ד"א הר ובית אע"ג דכלא חד דרגא
סליקו

ב) דרש אל המדבר אשר הוא חונה שם הר האלהים פי' שהיתה שכינה או שם ומדבר עם משה : ג) בזה מתורץ חדא דהול"ל ויבאהו אל משה דשפיר קאי אקראי דלעיל ועוד שבין למעלה מזה ובין למטה מקדים אשת משה לבניה ובכאן מקדים הבנים אלא שהיה כן להסמיך בניו ליתרו שהיו שלו וגם אשתו היא אשת יתרו והיינו כללא חדא : ד) וזהו יתרו חותן משה פי' אחר שהיה חותנו זכה לבנים : ה) כשהלך לו בשנה שנייה לארצו לגייר שאר בני משפחתו · הרמ"ז :

סליקו לדא מן דא הר לישאר עמין כד אתאן לאעלא תחות גדפוי ׳ בית ישראל למהוי עמהון כאתתא כבעלה כדיורא חד בחדווא ורביעא עלייהו כאימא על בנין ׳ תא חזי מה כתיב הכא ביתרו ויבא יתרו חתן משה ובניו ואשתו אל משה וגו׳ כיון דכתיב אל משה אמאי כתיב אל המדבר ׳ אלא עקרא דכלא למרה דהוה אתי אל המדבר ׳ ומאן איהו הר האלהים דדא איהו אתר לגיורי לאתגיירא ועל דא כתיב אל משה אל המדבר למשרה לגיירא לון ולאעלא לון תחות גדפי שכינתא אל המדבר הוו אתיין דאיהו הר האלהים למעבד נפשייהו ובגין כך קיימא ההוא אתר ברזא דהר דכל מאן דאתי זכי ביה ׳ ואקרי °גר צדק והא אוקימנא גר אע״ג דאתדבק באתר דא עלאה קדישא ׳ כיון דשבק עמיה ואבהתוי (ואתדבק בכריתו) גר (צדק) אקרי כמאן דשוי מדוריה באתר דלא ידע מקדמת דנא ׳ ויקרא קפ״ח ה׳

רבי יצחק ור׳ יוסי הוו יתבי יומא חד ולעאן באוריית׳ בטבריה אעבר ר׳ שמעון אמר לון במאי עסקיתו אמרו ליה בהאי קרא דאוליפנא מניה דמר ׳ אמר לון מאי איהו ׳ אמרו ליה האי דכתיב °זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים ברא אותו והא אתמר דאחמי קב״ה לאדה״ר כל אינון דרין דהוו זמינין למיתי לעלמא וכל אינון פרנסין וכל אינון חכימי׳

רזי דרזין

ואתה תחזה מכל העם ׳ זה ספר תולדות אדם דא ספר מאינון ספרין סתימין ועמיקין (נ״א דא ספרא מאינון סתימין ועמיקין) אמר רבי שמעון ארימית ידי בצלו למאן דברא עלמ׳ דאע״ג דבהאי קרא בר״א ט׳ גלו קדמאי סתימין עלאין אית לאסתכלא ולעיינא ברזין דספר׳ דאדם קדמא׳ דמתמן אתמשכא ספרא גניזא דשלמה מלכא זה

דהוו זמינין בכל דרא ודרא ורזא
אוליפנ' זה ספר · אית ספר ואית
שמו' י"ה ספר · ספר לעי"ל ספר לתתא · ס'
כ"ו ה' לתת' אקרי ס' הזכרון °ספר דההו'
ר' ה'
רמ"ו ה' זכרון ודא חד צדיק ואקרי זה
ובגין דלא לאתפרשא לון דאינון
תדיר כחדא ביחודא חדא כתיב
זה ספר תרין דרגין דאינון חד
כללא דכר ונוקבא ודא איהו
כללא חדא דכל אינון נשמתין
ורוחין דפרחין בבני נשא כללא
דכל תולדות אינון ברזא תולדות
אדם ודאי · דהא מההוא צדיק
דקאמר פרחין אינון נשמתין
בתיאובת' חדא ודא איהו שקיו
דגנתא דאשקי ההו' נהר דנפיק
ברא' ב' מעדן דכתיב °ונהר יוצא מעדן
להשקות את הגן · ודא איהו
תלי' ק"כ רזא דאדם דכתי' תולדות אדם
במדב' ט' לבתר ביום ברוא אלהים אדם
תלים ג' דא אדם דלתתא דהא תרין
אדם כתיבי בהאי קרא

דתלייא ביה כלא · זה אילנא
דחיי זה ולא אחרא דגלי (מאי)
זה כמה דאת אמר °החדש הזה
לכם ראש חדשים זה ניסן ולא
אחרא · זה ספר לאשגחא
ולגלאה תולדות אדם אילנא
דגלי תולדות אדם ועביד איבין
לאפקא לעלמא זה ספר למנדע
חכמת' סתימא ועמיק' דאתמסר
לאדם קדמאה בדיוקנא דבני
נשא חכמת' דא אתמסר לשלמ'
מלכא וירית לה וכתב בספריה
אוליפנא דמשה אתקשי ברא
עד דאתת שכינתא ואוליפת ליה
והיא חמאת וברירת לכל אינון
גוברין דאתחזון בפרצופא ותמן
אוליף משה חכמתא דא ועייל
בגויה הה"ד ואתה תחזה מכל
העם ההוא דכתיב ביה °ואתה
הוא ושנותיך לא יתמו °ואתה
מחיה את כלם °ואתה יי' מגן
בעדי ואתה תחזה ותסתכל בהא
אנת ולא אחרא למנדע
ולאסתכל' בשתין רבוא בשית סטרין אית לאסתכל' בדיוקנין דבני
נש' ולמנדע חכמת' על בורייהו וצ"ין אינו' בשער' בעיני' בחוטמ' בשפוון

באפין

קרא חד רזא דלעילא וחד רזא
דלתתא אדם דאיהו רזא
דלעילא איהו בגניזו דגניז קרא
בדכר ונוקבא ברזא חדא
דכתי׳ זה ספר דא כללא דכר
ונוקבא כחדא · כיון דעברו
תולדות כחדא קרא לון אדם
דכתיב תולדות · אדם לבתר
דאתגלייא מלתא מגו סתימו
עלאה קדמאה דקרא · ברא
אדם לתתא דכתיב ביום ברא
אלהים אדם בדמות אלהים
ברא אותו · בדמות דא איהו
כהאי חיזו דאתחזי דיוקנין ביה
ואינון דיוקנין לא קיימין בההוא
חיזו בדיוקנא בקיומא · אלא
מתעברן מניה · אוף הכי בדמות
אלהים · ד״א בדמות אלהים
דיוקנא דשייפין דכר ונוקבא
ברזא דאחור וקדם · אחור
ברזא דשמור · וקדם ברזא
דזכור · ובאלין תליין כל פקודי
אורייתא ישית מאה ותליסר
פקודי אורייתא כללא דכלא
ותנינן אחור לעובדא דבראשית
וקדם לעובדא דמרכבה וכלא
דא בדא תלייא · בדמות אלהים
בההוא דיוקנא ממש והוא
אוקים

באפין · בידין · באינון שרטוטין
דידין ובשית סטרין אלין כתיב
ואתה תחזה · ואתה תחזה
בשערא (כאן שייך מה שבסוף חלק ה׳ סימן
מ״ה) בקמיטין דמצחא באינון
קריצין דעל עיינין · מכל העם
בעיינין בדוקין ובעינא ובקמיטין
דתחות עינא · אנשי חיל דבהו
חילא למיקם בהיכלין דמלכא
בצהיבו דאפין · באפין בקמיטו
דאפין · ברשימו דבהו בדיקנא
שנאי בצע בידין בשרטוטי ידין
רשימין דבהו · וכלהו שית
סטרין רמיזין הכא דאתמסרו
למשה לאסתכלא ולמינדע
חכמתא סתימאה וחכמתא דא
ירתן זכאי קשוט כדקא יאות
זכאה חולקהון · כתיב °עור איוב י״ב
ובשר תלבישני וגו׳ *כגוונא מ״ז א׳
דא עבד קב״ה לעילא דרגין
על דרגין אלין על אלין סתימין
גו סתימין וחיילין ורתיכין אלין
על אלין הכי עביד בכל אינון
ערקין וגידין ואלין אינון גרמין
וקיימין בקיומא דדרגין עילאין
ואלין אקרון *בשר דרגין ויקרא ק״ע א׳
ושלטנותא דקץ כל בשר וכל
אינון דאתהנון מתננא דבשר
דריחין

אוקים ליה מר ׳ תו זה ספר תולדות אדם לדיוקנין ברזי דדיוקנין דבר נש לאשתמודעא באינון תולדות דב״נ דיוקנא דרזין דב״נ בשערא במצחא בעיינין באנפין בשפוון ובשרטוטי ידין ובאודנין ׳ באלין *שבע ב״נ אשתמודען : מ״ח ה׳

בשערא האי מאן דשעריה קמיט וסליק לעילא על רישיה מאריה דרגיזו (ה) לביה קמיט בטופסא ׳ לאו כשראן עובדוי בשותפו אתרחק מניה שערא שעיע יתיר ותלי לתתא טב איהו לשותפו ורווחא אשתכח ביה ואיהו בלחודוי לאו הכי ׳ מארי דרזין איהו באינון רזין עלאין ׳ ברזין זעירין לא

קיימא

דריחין דקרבנין ואחרנין דשלטין בבישר ועילא מכלהו עור משכא (דאתפשטותא דרקיעא ואיהו עור דמשכא) דחפי על כלא כגוונא דעבד קב״ה ככבים ומזלות במשכא דרקיעא לאסתכלא בהו ואינון אותות השמים ולמנדע בהו חכמתא הכי עבד קודשא ב״ה בבני נשא רשימין וקמיטין בההוא פרצופא דאדם באינון ככבים ומזלות למנדע ולאסתכל׳ בהו חכמתא סגייא ולאתנהגא בהו גופא כמה דמתחלפי במשכא דרקיעא חיזו דככביא ומזלי לפום עובדין דעלמא הכי מתחלפין חיזו דרשימין וקמיטין במשכא דבר נש לפום עובדוי מזמן לזמן ׳ ומלין אלין לא

אתמסרו אלא לזכאי קשוט למנדע ולאלפא חכמתא סגייא זה ספר תולדות אדם מזמן לזמן לפום עובדוי דאדם הכי אתילידו ואתרשימו ואתחלפו ביה רשימין מזמן לזמן דהא בזמנא דרוח קדשא שרייא בגויה הכי עביד תולדות ואחזי רשימין ההוא רוח לבר ובזמנא דמתעברא וזז מניה רוח קדשא ואתייא רוח מסאבא ההוא רוח מסאבא הוא מכשכשא בגויה ואחזי לבר חיזו רשימין ידיעאן דאשתמודעא ביה בקמיטין במשכא לבר ׳ (ואף על גב

דשערא

ה) לבו של האדם הזה הוא נקמט קמטים קמטים בטופס ר״ל כדפוס שהציור בולט לחוץ ובניסם קמטים מכח הרוח שבניסם

קיימא בהו · עובדוי כשראן ולא
כשראן ואי תלי לתתא ולא (א)
שעיע לביה לא דחיל מאריה
דזדונא · איהו (ב) כסיף בעובדין
דכשרן ויאן קמיה ולא עביד וכד
איהו סיב אהדר למהוי דחיל
ויאן עובדוי · והני מלי במילי
דעלמ' אבל במילי דשמייא יצלח
מאן דיקרב ביה · לא יתגלון ליה
רזין עלאין אבל רזין זעירין טב
איהו לנטרא לון · ממלה זעירא
עביד רב (ג) ומלוי אשתמעו ורזא
דא ז"ן באינון אתוון דשיעורא
דמר · שערא אוכמא יתיר צהיב
אצלח בכל עובדוי במילי דעלמ'
ובסחורא (ד) ובדדמי לון · וותרן
איהו דא אצלח לחודוי · מאן
דמתחבר בהדיה לא אצלח
ליומין סגיאין אלא אצלח מיד
וההיא אצלחותא פרחא מניה
ורזא דא דאיהי בכללא דאת
ז' · שערא אוכמא דלא צהיב
לזמנין אצלח לזמנין לא אצלח
דא איהו לשותפו ולאשתדלא
בהדיה טב לזמן קריב ולא לזמן
רחיק

דשערא ומצחא וחוטמא ועיינין
וכל אינון סימנין קיימין על
קיומייהו) זר"ה פס"ץ את דא
דמתחלפא תדיר בהא חכמתא
באת ז"ן מלה דקיימא בשערא
הוה וסימניך ז"ן · ומאני קרבא
דשמשון בשערא ודא הוא נזרא
דאלהיה עליה · שערא דקיימא
לאשתמודע' ותלייא · דא קיימא
באת ז' ואתחבר ביה את צ' · דא
עאל ואפיק ס' · אי שערא דא
תלייא ואוכם ובמצחא תלתא
שרטוטין מסטרא דימינא ותרין
משמאלא ולא מתחברן אלין
בא[illegible]ין · בסטר ימינא אית תלתא
רשימין דקיקין דעברין עלייהו
ואינון שבילין למעבר על אינון
שרטוטין אחרנין ובסטר שמ[illegible]א
חמש וחד מניה זעיר בארכיה
דא קיימא בגו את ז' ואת צ'
כדין תשכח קריצין תקיפין דעל
חורי עינוי דמתחברן דא בדא
דא איהו ברנש מאריה דרוגזא
ולא בבהילו וניח' דילי' בעכובא
חשיב בגרמיה דאיהו חכים ולאו
הכי

א) חלק ורך: ב) מועד למ"ט ויפיס לו ועם כל זה איננו עושה מ"ט הרס"כ: ג) ודבריו נשמעים: ד) וכדותה לכו:

רחיק דהא לזמן רחיק יחשוב מחשבין ובגין דלא יתפרשון מני' הוי טב לזמן קריב דא יצלח באוריית' אי אשתדל אבתרהא ויצלחון ביה אחרנין' לית ליה רזא לזמן רחיק · רחיק לבא איהו יחמי בשנאוי לא יכלין לי' שנאוי ואיהו דחיק לבא ואיהו ברזא דאת י' דלא קיימא בכלל' דאת ז' אלא י' בלחודוי דרזא דאתוון דקיקין (ה) שערא דמריט יצלח בעובדוי ורמאה איהו (ו) כפין בביתיה' אתחזי דחיל חטאה לבר · לאו הכי לגו דא (ז) עד לא סיב אי שעריה מריט לבתר דסיב ' אתהפך מכמה דהוה בקדמיתא הן לטב הן לביש והני מלי שערא דמריט בין עיני על גבי מוחא באתר דאנח תפלין ואי באתר אחרא דרישא לאו הכי ולאו איהו רמאה

הכי זקיף רישא לאסתכל' תדיר מארי מצותא לבר ' בביתיה לאו הכי אוריית' לא חשיב לאסתכל' בה מלין דבני נשא חשיבין עלי' כמטול' ואתיב מלין תקיפין עלייהו ואי מתפרשן קריצין דא מן דא מטו ולא מטו כדין תשכח במצחא לסטרא דימינא תרין שרטוטין רברבין וחד זעירא ' ותרין רשימין זעירין דעאלין בינייהו לפותיא ולסטר שמאלא תרין חד רברבא וחד זעירא וחד רשימו זעיר דעאל בחד ולא מטי לתניינא ' דא איהו מארי דרוגזא לפום שעתא אתמלי רגזא ולפום שעתא שכיך רוגזיה ומארי קטטא בביתיה ולאו ברוח נייחא ' זמנא חדא בעלמא (נ"א כיומוי) אתיב תוקפין לבני נשא אסתכל לתתא ' מצחיה קמיט ברוגזיה ודמי כבלבא ומיד שכיך ואתיב רכיכין ' דא איהו בר נש דרוחא דיליה ורעותא דיליה לאשתדלא בסחורתא ומנדה בלו והלך ובאשתדלותיה סליק לממונ' דהא אתחלף את ז' באת ס' ' ואי מתפרשן קריצין דא מן דא ושערין אחרנין עיילין בין דא לדא זעירין דא נטיר דבבו סגי תדיר ' טב איהו בביתיה וחדי

ועציב

ה) מי שׂשׂערותיו מרוטות : ו) הוא רעב בביתו : ז) קודם שיזקין :

דמאדה אלא מאריה דלישנא בישא בלחישו בלא ארמות קלא לזמנין דחיל חטאה איהו לזמנין לא ודא איהו ברזא דאת ז׳ כד כליל את י׳ · עד הכא רזין דשערא למרי מדין דידעי ארחי ורזי דאורייתא לאשתמודעא טמירו דבני נשא דאינון בצלם אלהים סתום שמא דאתפרש לכמה ארחין · ברזא דמצחא באת נ׳ דאיהו (א) שלימו דאת ז״ן לזמנין אתכלילת ברזא דאת ז׳ ולזמנין איהו בלחודאה · מצחא דאיהו (ב) דקיק וחד בלא עגולא דא הוא בר נש דלא מתיישב בדעתיה חשיב דאיהו חכים ולא ידע · אתבהיל ברוחיה · חייך (ס״א נשיך) בלישניה כחויא · קמיטין דמצחי׳ רברבן לאו אינון בזווגא בשעת׳ דמליל אתעבידו אינון קמיטין במצחיה ולא בזווגא · רשימין אחרנין די במצחיה כלהו בזווגא דא בעי דלא לאזדווגא ליה אלא זמנא זעירא ולא זמנא סגי כל מה דעבד וחשב איהו

ועציב בבני נשא · דא קיימא בין ץ׳ ובין ס׳ · טמיר ממוניה לא בעי לאגלויי ולאתגלי בעובדוי · קמצן איהו · ושעריה גביל דא עם דא ותלייא לא חשיב גרמיה למלבש כדקא יאות מה דלביש לא אתקן ביה מצחיה רברבא תלת שרטוטין בימינא וארבע בשמאלא תרין רשימין עיילין בינייהו דא כד מליל פשיט משכא דמצחא ואינון שרטוטין לא אתחזון כל כך · כפיף רישיה אזיל · ימינא מניה שמאלא ושמאלא מניה ימינא · עציב תדיר · אנינא איהו מאריה דלישנא בישא · חשיב גרמיה חכים בכל עובדוי מארי דבכו בכל אינון דמשתדלן באורייתא · בדרועא שמאלא אית ליה רשימא אוכמא וד׳ שערין זעירין בה ותרין רברבין דתליין ביה סומקין · שערא (ג) שעיע ותלי ואיהו לאו סומק ולאו אוכם מצחא דיליה לא רב ולא זעיר · דא קיימא בין את ס׳ ובין את ץ׳ כלילא באת ז׳ ·

א) ר״ל מילוי של וי״ן · א״ס : ב) דק וקטן (ומחודד הרס״ג) אבל הוא בלא עיגול : ג) שערות אינם מתלפפים והם דקים וחלקים והולכים למטה :

לתועלתיה ולא חייש לתועלתא
דאחרנין · לאו איהו מארי דרזין
כלל · דא איהו הולך רכיל משלי י"א
מגלה סוד ולא חשיב מלוי כלל
דא איהו ברזא דאת נ׳ דכלילא
באת ז׳ ולא איקרי נאמן רוח
בקיומא · מצחא דקיק בעגולא
דא איהו בר נש חכימא במה
דאסתכל · לזמנין אתבהיל
ברוחיה · רחימו דיליה בחדוה
רחמן איהו על כלא אסתכל
במלין סגיאין · אי יישתדל
באורייתא ליהוי חכים יתיר ·
תלת קמיטין עילאין רברבין
במצחיה בשעתא דאיהו מליל
תלת קמיטין קריב לעינא חד ·
ותלת קמיטין על עינא אחרא
בכ׳ בשעתא דארגיז דא איהו
טב יתיר מכמה דאתחזי (ד) ארמי
בתר כתפוי כל מלין דעלמא בין
בעובדוי בין במלין אחרנין ולא
חייש · אצלח באורייתא כל ב"נ
דישתדל

חד שרטוטא רב במצחיה
דאזלא בפותייא מסטרא דא
לסטרא דא · תרין שרטוטין
אחרנין אבל לא רשימין כ"כ
דהא לא קיימין מסטרא דא
לסטרא דא כהאי ארבע קמיטין
זעירין קיימין בין תרין קריצין על
רישא דחוטמא לעילא דא איהו
מארי׳ דחדוא חכים פקיח וותרן
בממוניה בכל מה דאשתדל
למנדע איהו חכים · לפום שעת׳
רגז ולפום שעתא נח רוגזיה
לא נטיר דבבו לעלמין · לזמנא
טב ולזמנא לאו הכי כ"ב קאים
במתקלא · כד תב למאריה
מאריה אחיד בידיה וסליק ליקר
סגייא · כלא צריכין ליה את ס׳
אזלא לדידיה תדיר יתיר מאת
ז׳ · כל אינון דיעטין עליה עיטא
בישא לא מצליחין ולא אתקיים
ההוא עיטא ולא יכלין לאבאש׳
ליה · אתחזי רמאה ולא הכי
הוא · את ס׳ ואת ז׳ מגיחין עליה

ובג"כ סליק ונחית כד תב למאריה את ס׳ נצח ואתעביד רעותיה
בכלא רחמן איהו ובכי כד אתמלי רחמין חד רשימא אית ליה
בדרוע׳ ימינא וקיימא בפרצופא ולית עליה שערין כלל ואי שערא
קמיטא ולא תלי תחות אורנין ואיהו קמיט לעילא מאורנין

דא

ד) משליך לאחורי כתפיו כל ענייני עולם בין בדבריו בין במעשיו ואינו חושש :

דישתדל בהדיה יתיר ממלין אחרנין דעלמא לזמנין אתדבק רעותיה בקודשא בריך הוא ולזמנין לא · בדינא לא אצלח אתרחק איהו מן דינא ורזא דא את נ' בלחודוי דלא אתכלילת באת ז' · ובגין דלא אתכלילת באת ז' אתרחק מן דינא ולא קאים ביה ורחימותא איהו סטרא דילידה · מצחא דאיהי בלא עגולא ואיהי רברבא האי איהו ב"נ דכל זמנין בר קאים וכד אזיל כפיף רישיה · האי אתפליג לתרין סטרין ואינון סטרי שגעונא · סטרא חדא איהו שגעונא דאתחזי ובני נשא אחרנין ידעין שגעוניה דאשתמודעא קמי כלא · ואיהו טפשא · במצחיה אית ד' קמיטין רברבין לזמנין בשעתא דמליל קמיט לון במצחיה ולזמנין דאתפשט מצחיה במשכיה ולא אתחזון · אינון קמיטין אתחזון קמיטין חרנין רברבין בסטרא דעינוי · חייך למגנא · פומיה רברב · לאו איהו ב"נ לתועלתא סטרא אחרא איהו שגעונא

דאתכסיא

דא קיימא במלוליה · מצחיה רב ולא כ"כ שרטוטין דילידה חמש תלת עברין מסטרא דא לסטרא דא ותרין לא עברין · מאריקטטא איהו ובביתיה יתיר כל עובדוי בבהילו אתחזי טב ולאו הכי שבח גרמיה במה דלא אית ביה · דא קאים באת ז' לחור וסליק למרחיק באת צ' לחור מטי ולא מטי את ס' לית ביה כלל וותרן במלוליה ולא יתיר אעיל גרמיה במה דלא אתחזי ליה מאן דאשתתף בהדיה אצטריך לאסתמרא מחמידו דילידה אבל אצלח איהו בהדיה · שערא דתלי ולא שעיע ושעריה רב · חמש שרטוטין ביה דמטו ולא מטו דא לדא עיינין דילידה צהיבין פקחין דא כפיף רישיה אתחזי טב וזכאה ולאו הכי · שבח גרמיה אי אשתדל באורייתא ככר נש רב · דתקיף ביצריה כד מליל אקמיט חוטמיה ופשיט משכא דמצחיה כל עובדוי לחיזו דבני נשא אצלח בממונא · דמאה איהו בכל

שבדוי

דאתכסיא ביה ובני נשא לא
מסתכלן ביה ואיהו אתחכ׳ במה
דאשתדל ואפי׳ באורייתא אבל
לא לשמה שלא בגין לאתגאה
בפני עמא וכלא בלחישו
ובגאות דבא לאחזאה דאיהו
זכאה ולאו הכי כל מלוי לאו
אינון לשמא דקב״ה אלא בגין
בני נשא ותשיב מחשבין ואנהיג
גרמי׳ כמנהגא דלבר דיסתכלון
ביה . האי איהו ברזא דאת נ׳
די בכללא דאת ז׳ · מצחא
דאיהו בעגולא דברבא פקיחא
איהו (ה) דברנו (ס״א דכרנו) דכלא
ביה ידע בכל מה דאשתדל אפי׳
בלא אומנא דיוליף ליה אצלח
בכל מה דאשתדל ובממונא
לזמנין אצלח לזמנין לא ממלה
זעיר׳ אסתכל במלין סגיאין נכון
אקרי לא חייש למלין דעלמא
ואפילו דינדע דיתכסיף
כהו

עובדוי מאריה דלישנא בישא
ידע לאסתמרא מבני נשא
בכלא · שגעונא ביה ואתכסי
במה דאיהו עביד · אעיל קטטין
בלחישו אודנוי רברבן קיימין
בקיומייהו תחות שערא דא
קיימא באת ץ׳ ואת ז׳ ובג״כ
עובדוי לחיזו בני נשא · בין
כתפוי תליין תלת שערין בלא
רשימא כלל · מאן דאשתתף
בהדיה לא אצלח ואיהו אצלח
ברמאותא דיליה ואתחזי זכאה
לאחרא והשיב דעבר דקבליה
עובדי קשוט שערא קמיטא
ותלי תחות אודנין אי איהו
רווק חד שרטוטא במצחיה
תלת קמיטין על רישא דחוטמיה
בין קריצין דיליה מאריה דחדוה
איהו פקיחא בכלא דמארה
וותרן איהו עביד וותרנותא
לאינון דמקרבין בהדיה דא
קיימא באת ס׳ ואת ז׳ וכד הוי

סיב מתחלפן אתוון את ז׳ ברישא ואת ס׳ בהדיה לאו איהו וותרן
שלא בביתיה · אצלח בממוניה · דמאה לא הוי אעדי גרמיה
מההוא ארחא על קריצא שמלא אית חד רשימא זעיר דמחא
ליה ב״נ ביומי עולימוי אטים עינא ימינא חמש קמיטין על רישא
דחוטמיה בפותייה בין קריצי עינוי · שערא קמיטא זעיר על
רישיה

ה) חשיבות של כלם יש בו וזכרן והנהגה טובה הרש״ב :

בהו לא חייש לון ודא שוי
על לביה · רכיך לבא איהו ·
תרין קמיטין עלאין רברבין
במצחי׳ חד קמיטא על עינא חד
וחד קמיטא על עינא אחרא ·
ואשתכחו תלת קמיטין רברבין
במצחיה בציין דעיינין בר קמיטא
תתא׳ דאיהו אתפלג על עיינין דא
חשיב מחשבין לגו ולא לבר בגין
דלא חשיב לבני נשא בעובדוי
ודחיל איהו לפום שעתא ולא
יתיר · לפיוסא אתפייס בעובדוי
דלבר מקמי בני נשא לאו אינון
אלא לזמנין כרביא ולזמנין
בחכמה דא איהו ברזא דאת
נ׳ דאיהו בלחודוי דלא אתכליל
באות ז׳ וחלשא איהו דלא
אתכליל באלין אתוון קדמאי
דלא אסתמיך לאת ס׳ לאתכללא
ביה ולא באתוון קדמאי עד
הכא רזין דחכמתא דמצחא ·
ברזא דעיינין ברזא דאת ס׳ בההוא
גוונא דסחרא לבר
וכמה דיתבא · עינא דיתבא
עד שלימו דלא שקיע האי לאו
רמאה

רישיה קמיט דעיינין דא איהו
באת ז׳ בלחודוי בלא סבלתנו
שגעונא בלביה בהיל בעובדוי
חד שרטוטא על מצחיה וארבע
אחרנין זעירין לית ביה מהימנות׳
לא ישתתף בר נ״ש בהדיה דלא
יצלח חייבא איהו למאריה בכל
עובדוי · חד תולדתא זעירא
אית ליה על ירכא שמאלא
לזמנין אתמחי ולזמנין אתייליד
ואי ארבע שרטוטין על מצחיה
כל הני אית ביה אבל לית ביה
תולדתא ואי תלת רברבין ותלת
זעירין שפירו דשערא איהו ואיהו
באמצעיתא · ע״כ רזא דשערא
מצחא מתפרש׳ בשערא ומצחא
מתפרש׳ בעיינין עינא מתפרשא
בשערא לד׳ סטרין בבת עינא
בגוונין דעינא בחוורו דעינא
באוכמו דעינא כל אסתכלותא
לאסתכלא בכל אינון סימנין
דשית דקאמרן לית להו אלא
מי״ג שנין ולעילא דאתפרשא
רוח קדשא מרוח מסאבא · בר
בשרטוטי בלחודוי דשרטוטין
בין זעירא ובין רב מתחלפי תדיר
וכן בכלהו · כתיב ויבחר משה
אנשי

רמאה איהו ורחיק מרמאותא
דלא אית ביה כלל · גווני דעיינין
אינון ד׳ · חוורו לבר דסחרא
עינא כגוונא דכל ב״נ · לגו
מניה אוכמא דסחרא ואתכליל
חוורו ואוכמו כחדא · לגו מניה
ירוקא ואתכליל באוכמא לגו
מניה ההוא ברת עינא נקודא
אוכמא · דא איהו ב״נ דחייך
תדי׳ וחדי בחדו · וחשיב מחשבין
לטב ולא אשתלימו אינון
מחשבין בגין דסליק לון מיד
מרעותיה · אשתדל במלי דעלמ׳
וכד אשתדל במילי דשמיא
אצלח האי אצטריך לאתתקפא
ביה לאשתדלא באורייתא דהא
יצלח ביה · גביני עינוי רברבין
וכסיין לתתא · באינון
גוונין דעינא אית רשימין סומקין
דקיקין בארכא · אינון רשימין
אקרון אתוון זעירין דעינא ·
בגין דאינון גוונין דעינא
אי

אנשי חיל מכל ישראל וגו׳
דאילו על אינון סימנין אחרנין
בעא ולא אשכח וכן הבו לכם
אנשי׳ חכמים וידועים לשבטיכם
מאי ידועים דאשתמודען באינון
סימנין ואשכח בר נבונים דלא
אשכח · עינא ברזא דארת ר׳
וארת פ׳ דגבינין חוורין ושערא
סומקא · אי גבינין דעינוי חוורין
דא הוא בר נש דאצטריכו בני
נשא לאסתמרא מניה · כל
מלוי ברמאותא · פקיחא איהו
נטיר דבבו · דא איהו באתר ר׳
בלחודוי ולא אתחבר בהדיה
ארת פ׳ · את דא אזלא ושאט
עליה ולא אתיישבא ביה עינוי
דדא שקיען בהיל בעובדוי וכן
כל מאן דעינוי שקיען אצטריך
לאסתמרא מניה בכל עובדין ·
רמאה איהו וברמאותיה יהיב
טעמא למלוי · מצחא דיליה
רב ולא עגולא · תרין רשימין
רברבין אזלין בפותיא דמצחיה

מסטר לסטר וארבע זעירין · שערא דיליה תליא
קריד מוחא איהו ועל דא פקיחא הוי · אודנוי
זעירין · בדרועוי שערא רב · נקיד איהו בנקודין
דרשימין

אי נהרין בנהירו ההוא נהירו סליק אתוון לאתחזאה לאינון מארי דמדין · באינון רשימין אחרנין דקיקין והאי איהו באת ס׳ וכלילא באת ה׳ · עיינין ירוקין דסחרין (נ״א דמסחרא) בחוורו ומתערבין אינון ירוקין בההוא חוורו · רחמנא איהו ואיהו חשיב תדיר לתועלתיה ולא חשיב לנזקא דאחרנין כלום · גוונא אוכמא לא אתחזי ביה · חמיד איהו ולא מסטרא בישא · ואי סלקא בידיה מסטרא בישא לא יתוב מניה · מהימנא איהו במה דאשתמודעא · ובמה דלא אשתמודעא לאו מהימנא איהו מאריה דרזין איהו במלה דאיהו רזא עד דישמע לההוא רזא באתר אחרא · כיון דישמע ליה גלי כלא · ולאו עמיה רזא כלל דכל מלוי לאו אינון בשלימו · גווני עינוי סחרן בחוורו ובירוקא דא איהו ברזא דאת ה׳ ואתכליל באת ז׳ ובאת ס׳ · עיינין צהיבין ירוקין שגעונא אית ביה · ובגין שגעוניה איהו פום ממלל רברבן ועביד

דרשימין אוכמין · ואי רשימין סומקין תב לזמנין למעבד טיבו ואתקיים בידיה זמנא זעירא ולזמנין תב לקלקוליה · חמרן איהו · זרעא דדוד בהפוכא : דוד מלכא ירית דא סומקא שפירא למעבד דינא ולמעבד שפירו דעובדוי · עינוי עיינין דרחמי יתבין על שלימו סלקין חנא וחסרא · חד חוטא ירוקא אזיל בגווייהו · בשעתא דאגח קרבא ההוא חוטא אתהפך ואתהוי סומקא כוורדא · נח רוגזיה בקרבא תב ההוא חוטא כמלקדמין נסין (ס״א כסין) רברבין הוו בעינוי · הוו חדאן תאיבין למחמי · נקודין בתלת גוונין חדו דלבא הוו בלב כלא חייביא דמסתכלין בהו הוו זעין ודחלין סלקין בלבייהו אימתא ודחילו מצחא דיליה רב עגולא בשפירו וכל אתוון אתחזון וסלקין ביה אלין סלקין ואלין נחתין · אינון דנחתין סלקין יהבין דוכתא לאלין בגין כך רשימין דיליה סלקין בארבא לעילא גבינין

ועביד גרמיה כב"נ רב ברברבנו
ומאן דאתתקף ביה נצח ליה
לא אתחזי לרזין דאורייתא דהא
לא שכיך בלביה באינון רזין
דעביד גרמיה רב בהו · דא
איהו ברזא דאת ה' ואתכליל
באת ז' בלחודוי ואתרחק מאת
ס' · ובגין דאיהו עבד גרמיה
ברברבנו אתרחק מניה מאת ס'
ולא אתקריב בהדיה · דא כד
איהו מליל עביד קמיטין סגיאין
במצחיה · עיינין חוורין דסחרן ויקר' כ"ה
זעיר בירוקא מאריה דרוגזא שיר ה'
ורחמנא איהו לרוב זמנין · וכד
אתמלי רוגזא לית ביה רחימו
כלל ואתהפך לאכזריות · לאו
איהו מארי דרזין דא איהו ברזא
דאת (א) ה' דאתכליל באת ס'
עיינין ירוקין וחוורין כחדא וזעיר
מגוון אוכם בהו דא איהו מאריה
דרזין ואצלח בהו · ואי שארי
באצלחותא

דעינוי רחמין לרחמנותא · לא
אוכמין ולא סומקין אלא בין תרין
גוונין בת עינא דלגו אחזי כל
דיוקנין דעלמא חוטא סומקא
סחרא ליה וחדוא סחור סחור
כלא · שירותא דחייבין מקרבין
למחמי אינון חייביא חמאן לון
חייכאן רחמי חנא וחסר' לבתר
תוקפא ודחילו ואמתנו ורוגזא
ועינוי יונים לגביהו מאי יונים
דעבדין לון אונאה לחייביא
כד"א °לא תונו איש את עמיתו
וכתי' °עיניך יונים מקרבן ומרחקן
כל דיוקנין דעלמא כלהו כלילן
באנפוי שערא דרישיה הוה
רשים בגוונוי שבעה זיני דהבא
חמינא בספרא דאדם קדמאה
דאמר הכי דיוקנין דמשיחא
קדמאה לסיהרא גוון דיליה
זהב ירקרק באנפוי · גוון דיליה
זהב אופיר בדיקניה · גוון דיליה
זהב שבא בגבינוי גוון דיליה

זהב אפרוים בקריצין דעל עינוי גוון דילי' זהב סגור בשערא דרישיה
גוון דיליה זהב מופז על חדוי בלוחא דעל לביה גוון דיליה זהב
תרשיש על תרין דרועין · כל שבעה גוונין אלין הוו
רשימין

א) כ"א ברזא דאת ה' דאתכליל וכו' ואף' מילוי דאותיו' סמך מחבר · וכן בסמוך שפיר קאמר דאת כ' אתכליל ברזא ד' את ס' א"ס :

באצרחותא אצלח וסליק שנאוי
לא יכלין ליה ואיהו שליט
עלייהו בשולטנו ואתכפיין קמיה
דא איהו ברזא דאת (ה) כ'
דאתכליל ברזא דאת ס' ועל
דא איהו שליט אי שארי ביה
עד הכא רזין דעיינין לאינון
מארי דחכמתא רזא דאנפין לאינון
מארי דחכמתא פנימא'
דיוקנין דאנפין לאו אינון
ברשימין דלבר אלא בגו רשימא
דרזין פנימאן דדיוקנין דאנפין
מתהפכן מגו דיוקנין דרשימו
דאנפין סתימין ברוחא דשריא
לגו ומגו ההוא רוחא אתחזי
לבר דיוקנין דאנפין דאשתמודען
לגבי אינון חכימין דיוקנין
דאנפין אשתמודען מגו רוחא
רוחא אית בבר נש דרזין
דאתוון חקיקין ביה וכלהו
אתוון סתימין גו ההוא רוחא
ולפום שעתא סלקין רשימין
דאינון אתוון לגו אנפין וכמה
דאינון אתוון סלקין הכי אתחזון
ואנפין בדיוקנין רשימין לפום
שעתא בחיזו דלא קיימ' בר אינון
מארי דחכמתא דאתקיימן בהו

רשימין על כל אינון דוכתי
דשערוי בדרועא ימינא הוה
חקיק ורשים רשומא חדא סתים
מבני נשא מגדל חקיק באריה
ואלף זעירא רשים בגוה וסימנא
דא °אלף המגן תלוי עליו כל שיר ד'
זמנא דאגח קרבא ההו' רשימא
סלקא ובלטא ועל מגדל
מכשכשא האי אלף וכדין
אתתקף לאגחא קרבא כד
עאל בקרבא מכשכשא ההוא
אריה וכדין אתגבר כאריה
ונצח קרבין וההוא מגדל
אתרהיט וסימניה °בו ירוץ צדיק משלי י"ח
ונשגב ונשגב דוד משנאוי
דלא יכלין לגביה ומן סימנין
אלין ורשימין אלין הוו רשימין
בדרעיה שמאלא רשומא דבר
נש אחרא לאו כהאי עיינין
צהיבין פקיען שגעונא בלביה
מצחא רב שערוי סגיאין תריין
רחיקין ממשבא דרישא פקיחא
איהו פום ממלל רברבן שפוון
דיליה עתיקין מאריה דלישנא
בישא במצחיה תלת שרטוטין
אי בעיניה תרין שורייקי סומקי
דא הוא באת ר' בלחודוי

ה) נ"ל דא איהו ברזא דאת פ' דאתכליל וכו' ולפי מ"ש בסמוך ה"נ ספיר קאמר ח"ס :

ולא אתנשי מנייהו ׳ ההוא אתר
דאקרי עלמא דאתי (תיקו רזא
דאורייתא) ומתמן נפקא רזא
דאורייתא בכלהו אתוון דאינון
כ״ב אתוון כללא דכלא והחוא
נהרא דנפיק מעדן נטיל כלא
וכד פרחן מנירה אינון רוחין
ונשמתין כלהו מצטיירן בציורא
דאינון אתוון והכי נפקי כלהו
ובג״כ רוחא דבר נש דמצטייר׳
בציורא דאתוון עביד ציורא
באנפין א״ל ר״ש אי הכי ציורא
דאימא לא מצטיירא גו ההוא
רוחא אמרו הכי שמענא מניה
דמר דציורא דאתוון מסטרא
דלעילא וציורא דאימא מצטייר׳
בההוא רוחא ׳ לתתא ציורא
דאתוון אתגניזו לגו וציורא
דאימא בליט לבר ׳ ציורא
דאימא פני אד״ם פני ארי״ה
פני שו״ר פני נש״ר ורוחא עביד
ציורא דכלהו לבר לפום שעת׳
בגין דכל מה דאיהו מסטרא
דרוחא

ושורייקא זהיר לגבייהו עבירה
אזרמנת לגביה ואשתזיב מניה
ואי שורייקא חרא סומקא לגו
בעינא קיימא בארכא ותרין
זעירין תחותיה וחד דאעבר
בעינוי דדינאית ליה עיטא בישא
באתתא אסורה ועדין עיטא
קיימא כדין תשתכח במצחיה
חד שרטוטא לארכא מקריצא
ימינא חד שערא וארבע זעירין
תחותיה וחד דאעבר בינייהו
לפותייה ואי יתפרש מההוא
חטאה תשכח בעיניה תרין
שורייקי דקיקין אזלין בפותייא
דעינא ולא אעבר חד בינייהו
וכן במצחא ומזמן דאתפרש
מההוא חובה דהוא מזמן ט׳
ימים דהא מתמן ולהלא׳ יתמחון
רשימין אלין ויתיילידו אחרנין
עיינין דקיקין ומתהפכן זעיר
בסומקא דא איהו פקיחא כל
מלוי בחיובא במצחוי תשכח
רשימין תלת חד רב דאעבר
מסטרא דא לסטרא דא ותרין
אחרנין דלא עברין קריצין דעינוי רברבין מריה דקשיו איהו
כד מליל קמיט בחוטמיה ברוגזיה אי בקשיו דלביה זקיף
שום ביש עליה ׳ ביש בעיני דכלא ׳ כלא שנאן ליה
אצלח לזמנין ולזמנין לא ׳ תלת שערין רברבין
בחדוי

דרוחא בלטא לבר ואתחזי
ואתגניז וכל הני דיוקנין אתחזיין
מתציירן בציורא דאתוון אע״ג
דאינון גניזין אלין ארבע דיוקנין
אתחזיין לפום שעתא לאינון
מארי דעיינין דידעין ברזין
דחכמתא לאסתכלא בהו
ציורא קדמאה כד אזיל בר נש
בארח קשוט אינון דידעין ברזין
דמריהון מסתכלן ביה · בגין
דההוא רוחא דלגו מתתקנא
ביה ובליט לבר ציורא דכלא
וההוא ציורא איהו ציורא דאדם
ודא איהו ציורא שלים יתיר
מכל ציורין · ודא איהו ציורא
דאעבר לפום שעתא קמי עינייהו
דחכימי לבא · האי כד מסתכלן
באנפוי לבר אינון אנפי דקיימן
קמי׳ עיינין דלבא רחים לון ארבע
סימנין דאתוון אית בהו (א) שורייק׳
חד בליט בשכיבו מסטר׳ דימינא
ושורייקא חד דכליל תרין אחרנין
דאחידן ביה בסטרא דשמאלא
ואלין ד׳ סימנין אינון ד׳ אתוון
דאקרון

בחדוי על לביה שפוון דיליה
עתיקין מארי גאותא בשגעונא
לישנ׳ בישא שערוי שעיעין רברבין
וסגיאין אנפוי אנפין אריכין זעיר
ועגולין זעיר לזמנין אתחרט מכל
מהדעבד ותב לקלקוליה בעיניה
תשכח שורייקי תרין בעינא
דימינא וחד בעינא דשמאלא
אודנוי זעירין קיימין בקיומ׳ זרעא
דדוד בהפוכא זרעא דדוד כל
סימנין אלין לטב ולמעבד טיבו
בר שפוון רברבין דכל מאן
דשפוותיה רברבן מארי׳ דלישנ׳
בישא איהו בין זכאה בין חייבא
בר אי צדיק גמור הוא ובזכיו
דיליה נצח ונטיר גרמיה עיינין
ירוקין · זעיר מגוון סומק אזיל
בינייהו במצחיה תרין רשומין
מסטרא דא לסטרא דא וחד
לעילא זעירא וחד לתתא איהו
באת פ׳ ואת ר׳ דא מצחיה רב
בעגולא איהו טב לכלא · יהיב
מכל מה דאית ליה לכל בר נש
וותרן איהו שערוי שעיע ותלי ·
בסטר

(א) גידים :

דאקרון עדות וסימנא דא ע׳
ההוא שורייקא דסטר ימינא
דבליט בשכיבו ׳ ד׳ אינון תרין
אתוון דמתחברן ביה ות׳ אינון
(עדות) ׳ ההוא שורייקא דכליל
תרין אחרנין ודא איהו רזא
תלי׳ פ״א דכתיב °עדות ביהוסף שמו דכל
מאן דחמא ליה הוה רחים ליה
בלבוי וברחימו אשתלים ׳ זרעא
דדוד מתהפכן ביה חיזו דגוונין
שמו״א ט״ז ובג״כ טעה שמואל דכתיב °אל
תבט אל מראהו בגין דסטרא
אחרא הוה ביה באליאב דלא
הוה הכי בדוד דדיוקנא דדוד
טמירין אינון דהא דיוקנא דסטר
אחרא אתכליל בדיוקנין וההוא
דיוקנא דסטר אחרא אתחזי
ביה בקדמיתא דאעבר על עיינין
לפום שעתא ובהיל לבא ודחי
שם ולבתר °וטוב רואי °ויי׳ עמו ודא
שם איהו עדות לגביה דיוקנא דא
דאדם כליל כל דיוקנין וכלהו
כלילן ביה האי לא בהיל ברוחיה
בשעתא דרוגזיה איהו בנייחא
ומלוי בנייחא ומיד אתפייס
זרעא

בסטר ימינא אית ליה חוורו
דשערי מיומא דאתברי מהניתין
בני עלמא מאריהון
דסכלתנו פקיחי עיינין מאריהון
דמהימנותא די הוה גניזא בכו
מאן מנכון דסליק ונחית מאן
די רוח אלהין קדישין ביה ליקום
ולינדע בשעתא דסליק ברעותא
דרישא חוורא למכרי ארם
בטש בגו בוצינא חדא ובטש
בוצינא בפשיטא דנהיר וההוא
פשיטו דבוצינא אפיק נשמתין
אוף הכי בטש גו טנרא חדא
תקיפא ואפיק ההוא טנרא
שלהובא חדא מלהטא מרקמא
בכמה גוונין וההוא שלהובא
סלקא ונחתא עד דההוא פשיטו
(נ״א פטישו) בטש ביה ותב ואתישב
ברוכתיה ואתעביד רוחא דחיי
וההוא רוחא אתתחם ונטיל
גוון חד משמשא ׳ נחית לתתא
נטיל גוון חד מסיהרא סטא
לימינא נטל גוון מייא כליל
בפומא דאריה חדא סטא
לשמאלא נטל גוון אשא כליל
בפומ׳ דחד שור סומקא כוורדא
סטא לקמיה נטל גוון רוחא כליל בפומא דחד נשר דרבא רב
גדפין מאריה דנוצה כל גוונין ביה מתחמן סטא לאחורא נטל גוון
עפרא כליל מד׳ סטרי על׳מ׳ בפומ׳ דאדם וכל דיוקנין מסתכלן לגביה
אתישב

זרעא דדוד דאתחזי ביה ההוא דיוקנא בקדמיתא דאעבר לפום שעתא על עיינין ברוגזיה בנייחא מיד אתפייס · אבל נטיר דבבו כנחש לסופא · בגין דההוא סטרא גרמא ליה דסחרא בכל סטרין · אבל מוחא דבגו קליפא ולבא מתישר' ויציבא דא לאינון זכאין · אבל חייבין לא מתעברן מההוא דיוקנא קדמאה בישא ואתחברן (ס"א ואסתאבן) ביה בכלא ציור"א תניינא אי ההוא בר נש לא אזיל כל כך בארחא בישא ואסטי מההוא ארחא ותב למאריה לא דהוא רגילא בארחוי דמתקנן אלא איהו דהוה באינון אורחי מתעדי וסטי מנייהו ותב למאריה האי איהו רוחא טבא שארי למשרי עלוי ולאתתקפא על זוהמא קדמאה דהוה ביה ובליט לבר באסתכלותא דעיינין לפום שעתא כחד דיוקנא דאריה דאתגבר · האי בשעתא דחמי ליה · ההוא חיזו גרים ליה לאעבר' בלביה אריה דמתגבר' לפום שעתא · האי מסתכלן

אתיישב ההוא רוחא בההוא עפרא ואתלבש ביה כדין ההוא עפרא מכישכש' ונחת לתתא ובטש סטרא מד' סטרין דעלמא ואתעביד דיוקנא חדא ופרצופ' וההוא רוחא אסתמר מגו לגו · וההוא עפרא דאתכניש מד' סטרין בטש לגביה נפש כלילא בעפרא (ס"א ברוחא) וההוא נפש איהו יסודא לעובדי גופא · כפום עובדין דההוא נפש בגופ' הכי אתחזי במשכא לבר רוחא דא אתטמר לגו · וההוא אחזי לבר סליק ונחית ובטש באנפוי ואחזי דיוקנין ורשימין · בטש במצחיה אחזי דיוקנין ורשימין בטש בעינוי ואחזי דיוקנין ורשימין הה"ד הכרת פניהם ענתה בם (ישעי' ג') בוצינא דאתמשך מניה מדידו דחד חוטא ירוקא שלהובתא דתהו · בטש בידוי בשעתא דבר נש נאים ורשים רשימין ושרטוטין בידיה וכפום עובדין דב"נ הכי אתרשים · וזין אתוון מתהפכן מתתא לעילא וידעי לון חברי' קשוט ברשימו דאתוון דבוצינא וכל אלין חילין דלגו

באנפוי לבתר אינון אנפין דלב׳
לא רחים לון לפום שעתא ומיד
תב לבי׳ ורחים ליה כד מסתכלן
תהלים קל״ט ביה אכסיף והשיב דכלא ידעין
ביה · אנפוי חפיין דמא לפום
שעתא מתהפכן לחוורא או
לירוקא · תלת שורייקן אית
באנפוי · חד לימינא דדא
אתפשט באנפוי ואתאחיד ביה
חד דסלקא לחוטמיה לעילא
ותרין לשמאלא · וחד דאתפשט
לתתא מאינון תרין ואחיד בהאי
ובהאי · ואלין אינון אתוון
דמתחקקן באנפוי ואלין בלטין
בבהילו דלא שכיבין · וכד
מתיישבא וארגיל בארח קשוט
שכבין ורזא דאינון אתוון אי
קריב · דא הוה רחיק והשתא
אינון אתוון בלטין באנפוי
וסהדין ביה בבהילו ·
וסימנא דא ק׳ (ר״א ה׳) מסטר
ימינא · אתוון אחרנין מסטר
שמאלא

בכ״נ עבדין רשומין ושרטוטין
אתוון מתהפכן מאן דרקים דא
רקים בשפולי משכנא כד״א
°רקמתי בתחתיות ארץ · בריך
הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי
עלמין · עיינין חוורין ואברין
סומקין באתריה דנפיק מנירה
דא איהו באת פ׳ ואת ר׳ כליל׳
כחד׳ · מצחיה רב תלת שרטוטין
סלקין במצחי׳ שית זעירין אחרנין
סומק הוא ולא סומק קיימא בין
תרין גוונין שעריה אוף הכי ·
אנפוי רברבן · שעריה קמיט
ולא כ״כ תלי זעיר תחות אודנוי
טב איהו מארידה דמהימנותא
מאריה דרוגזא תקיף בשעתא
דאתרגיז ההוא סומקא דתחות
עינא אתפשט בעיניה · רוגזיה
ביש · בשעתא דמליל ברוגזיה
סתים פומיה ונפיק תננא מנחירוי
ולזמן זעיר נח רוגזיה ולא כל
רוגזיה עד יומא אחרא או תרין
יומין · דא אצלח לזמנין ולזמנין

לא · אבל קאים תדיר באצלחותא בין זעיר ובין רב · ואי סומקא
דפום עינא זעיר כחוטא ולא אתפשט בשעתא דרוגזיה בעינא
ואית ביה כל הני סימנין חלשא בלבא ואיהו דחיל מכלא ·
שינתיה

שמאלא ואע"ג דשורייקי אחרנין
אתחזון באנפוי לא בלטין לבר
כהני · בר בזמנא דהוא אזיל
בעקימו · האי איהו זרעא דדוד
אתהפך מחיזו דא · בקדמיתא
אתחזי בדיוקנא דאדם ולבתר
קיימא בדיוקנא דאריה ואתפרש
בדיוקנא דסטרא אחרא ובכלא
מתהפכ' מ'שאר בני נשא · ציור"א
תליתאה אי ההוא בר נש אזיל
בארחא דלא מתתקנא וסטי
ארחוי מארחי דאורייתא ההוא
רוחא קדישא אסתלק מיניה ·
ורוחא אחרא אתחזי ביה ודיוקנ'
אחרא · ובליט לבר באסתכלות'
דעיינין דחכימי לבא לפום שעתא
דיוקנא דשור כשעתא דחמאן
ליה מעברן בלבייהו ההוא
דיוקנא ואסתכלן ביה ג' (א)
קורטמי סומקי באנפוי בסטרא
דימינא ואינון (ב) שורייקי סומקן
דקיקין · ותלת בשמאלא ואלין
אינון אתוון דבלטין ביה · חד
איהו שורייקא דקיק בעגולא

שינתיה לא אתיישב ביה · ח'ש'ב
תדיר מחשבין ודחיל מכלהו
ואצלת לכלא · מאריה דגריע'
(ס"א דנייפי) לא חייש לגיופא ·
לזמנין תב בתיובתא ודחיל מגו
דחילו כדין תשכח בעיניה ימינא
ההוא סומקא דפום עינא כסופא
מישפולי עינא וחד שורייקא
דקיק סומק בעיניה שמאלא ואי
מתחלפי מה דימינא לשמאלא
ומה דשמאלא לימינא כדין איהו
בקלקוליה · ותב ותבר גזיזא
דבורדא · בגין לאעברא עברה
תרין קמיטין על רישא דעינא ·
ותלת לתתא · וברגליה שמאלא
באצבעא דאמצעית' שית שערין
ובזמנא אחרא חמש · והשתא
שית חד זעירא בינייהו · עיינין
אוכמין וקריצין דעל עינוי רברבין
סגיאין שערין אלין על אלין ואינון
עיינין אוכמין וירוקא אזיל בגוייהו
וההוא ירוקא אטבע יתיר · האי
אית ליה חמש שרטוטין במצחא
תרין דעברין מסטר לסטר ותלת

א) כעין ג' גרעינים אדומים יש בפניו לצד הימין : ב) פי' גידים כמו חוטים דקים · הרש"ב :

ותרין דקיקין אחרנין עליה וכלהו
בעגולא · וכדין שקיעין עינוי ·
ורזא דאינון אתוון · חד איהו
כ׳ תרין אחרנין ר״ת אינון וכן

דלא עברין וכו׳ · עיין סוף הספר סימן ז׳ עכ״ת (מה שחסר כאן תמלא בזוהר חדש דף נ״ו ע״א שורה ח׳)

ישעיה ג׳ לסטר שמאלא וסימנא דא ההוא דכתיב °הכרת פניהם ענתה
בם ואלין אתוון אינון בלטין באנפין על כל שאר שורייקין · ואי
תב משמאלא לימינא אתכפיא ההוא רוחא ואתתקף רוחא
דקדשא ואלין שורייקין שכיבו ואחרנין בלטין לבר כמה דאתמר
זרעא דדוד איהו בהפוכא · אתחזי בדיוקנא דאריה בקדמיתא
ולבתר אתהדר בדיוקנא דשור · תרין שורייקין אוכמין באנפוי
חד מימינא וחד משמאלא ואלין אינון אתוון חד אקרי ד׳ וחד
אקרי ע׳ וכלא מתהפכא משאר בני נשא . ציור״א רביעאה דא
איהו ציורא דבר נש דקיימא תדיר לאתתקנא על רזא דמלקדמין
האי איהו חיזו לחכימי לבא בדיוקנא דנשר · ההוא רוחא דיליה
איהו רוחא חלישא · האי לא אחזי באנפין אתוון דבלטין לבר
דהא אתאבידו מניה ואשתקעו בזמנא אחרא דמלקדמין דאסתלקו
מניה ועד לא בלטין ביה · ורזא דיליה עינוי לא נהרין בנציצו כד
איהו בחדוה · ובזמנא דספר שער רישיה ודיקניה · בגין דרוחיה
לא נהיר ליה באתוון ואשתקע נציצו דיליה דהוה בקדמיתא ·
דלא קיימא באסתכלותא דאנפין דאסתכלא · ורזא
קהלת ד׳ דהאי °ושבח אני את המתים שכבר מתו מן החיים אשר המה
תהלים כ״ד חיים עדנה · זרעא דדוד °סוד יי׳ ליראיו ובריתו להודיעם
ברוחא דבר נש אצטיירו אתוון כמה דאתמר דאיהו בליט
לון לבר ואתמסר חכמתא דא לחכימי לבא למנדע ולאשתמודע
רוח קיימא ברזא דזה ספר וכלא ברזא דא קיימא
בר חיזו דאנפין דארתן בגוונא אחרא כפום שולטנו

דרוחא

דרוחא או מאריה דרוחא׳ זכאין אינון חכימין דכלא אתמסר לון למנדע עד הכא רזא דאנפין׳ מכאן ולהלאה׃

ברזא דשפוון באת פ׳ דכליל ברזא דאת ס׳ שפוון רברבן דא איהו בר נש מליל בלישנא בישא ולא אכסיף ולא דחיל מארי דמחלוקת רכילא איהו בין האי להאי °ומשלח מדנים בין אחים׳ לאו איהו מארי דרזין וכד אשתדל באורייתא מכסה רזין אבל מאריה דלישנא בישא ולא שוי דחילו בלביה סימנא דא את פ׳ דכליל באת ר׳ ולא אתכליל בארת ס׳ האי איהו דאתחזי דאיהו זכאה ולא דחיל חטאה איהו ולא בע׳ לאשתדלא אבתריה בגין דכל מלוי אינון בפומא ולא בגופ׳ שפוון עתיקין בעתיקו ולאו דקיקין האי איהו ב"נ מאריה דרוגזא יתיר מארי דזדונא לא יכיל למסבל מלה׳ מארי דלישנא בישא בפרהסיא בלא כסופא כלל׳ לזמנין אשתדל בליצנותא׳ דהאי איהו ב"נ דבעי לאתרחקא מניה אתמלי דיקניה בשערא ההוא לישנא בישא אורי עליה בפרהסיא לית ליה כסופא אשתדל במחלוקת׳ אצלח במלי דעלמא׳ חמי בשנאוי דא איהו קורץ בעיניו ע"ד אתמר °העיז איש רשע בפניו דא איהו ברזא דאת פ׳ בלחודוי דלא אתכליל באת ס׳ כלל׳ ולזמנין אתחבר באת ר׳ בהאי את ר׳ אתכליל׳ ברזא דאודנין מאן דאודנוי רברבין טפשא בלביה ושגעונא ברוחיה׳ מאן דאודנוי זעירין וקיימין על קיימא פקיחא דלבא באתערותא איהו׳ צבי לאשתדלא בכלא ורזא דא את י׳ דאתכליל בכל שאר אתוון׳ עד הכא רזין דדיוקנין דבר נש׳ מכאן ולהלאה רזין אחרנין באתוון דמר דלא קיימין גו פרצופא אלא למנדע רזין דהאי פסוקא גו דרגין עלאין

בזמנין

(margin notes: ברזא דשפוון; משלי ו׳; שם כ"א)

בזמנין ותקופין דהאי עלמא ולא זכינן בהו · אמר רבי שמעון בני זכאין אתון בעלמא דין ובעלמא דאתי ווכאין עיני דיזכון למיחמי דא כד איעול לההוא עלמא דאתי · בגין נשמתי קרי תהלים כ"ג לעתיק יומין האי קרא °תערוך לפני שלחן נגד צוררי דשנת בשמן ראשי כוסי רויה וקב"ה קרי ערן °פתחו שערים ויבא גוי ישעיה כ"ו צדיק שומר אמונים :

יחזקאל א' אוף אינון פתחו ואמרו כתיב °וידי אדם מתחת כנפיהם דהאי קרא אוקמוה חברייא דאינון ידין לקבלא מאריהון דתיובתא דתבאן לגבי (נ"א לקבל) קב"ה אבל ידי אדם · אלין אינון דיוקנין ורזין עלאין דשוי קב"ה בב"נ וסדר לון באצבען לבר ולגו ובההוא כ"ף וקב"ה כד ברא ליה לבר נש סדר ביה כל דיוקנין דרזין עילאין דעלמא דלעילא וכל דיוקנין דרזין תתאין דעלמא דלתתא וכלא מתחקקא בבר נ"ש דאיהו קאים בצלם אלהים בגין דאקרי בראשית א' יציר כ"ף ורזא דכ"ף דאת דא דאקרי כ"ף דכתיב °ויברא אלהים את האדם בצלמו דא איהו רזא דאת כ"ף את דא אית ביה רזין עלאין ודיוקנין עלאין בהאי כ"ף תליין עשר אמירן מימינא ומשמאלא חמש מימינא וחמש משמאלא ואינון חד ברזא יחזקאל כ"א חדא (תנינן כתיב °וגם אני אכה כפי אל כפי דלהוו דא עם דא בפלגות' ויסתלקו ברכאן מעלמא הואיל וגאותא דישר' אתיהיבת במדבר ז' לעמין כד מתחברן כחדא כתיב °כף אחת עשרה זהב מלאה קטורת רמז לחבורא חדא) וכד הוו בחבורא חדא כתיב ויברא אלהים את האדם בצלמו וגו' ויבר' אלהים (את האדם) דא סליקו דמחשב' ברזא פנימאה את האדם רזא דכר ונוקב' כחדא בצלם אלהים רזא איוב י' דכף (כתיב) כד אתברי אדם מה כתיב ביה °עור °ובשר תלבישני ברכות כ' וגו' ב'

וגו׳ · אי הכי האדם מהו · אי תימא דאינו אלא עור ובשר
ועצמות וגידים לאו הכי דהא ודאי האדם לאו איהו אלא נשמתא
ואלין דקאמר עור ובשר ועצמות וגידים כלהו לא הוו אלא מלבושא
בלחודוי · מאנין אינון דבר נש ולאו אינון אדם · וכד האי אדם
אסתליק אתפשט מאינון מאנין דקא לביש עור דאתלבש ביה
בר נש וכל אינון עצמות וגידים כלהו ברזא דחכמתא עלאה
כגוונא דלעילא · עור כגוונא דלעילא כמה דאוליף מר באינון
יריעות דכתיב נוטה שמים כיריעה · עורות אלים מאדמים ועורות
תחשים · אינון מלבושין דלעילא דמסככי למלבושא אתפשטותא
דשמים דאיהו מלבושא דלבר · יריעות אינון מלבושא דלגו
ואיהו קרומא דסכיך על בשרא עצמות וגידין אינון רתיכין וכל
אינון חיילין דקיימין לגו · וכלהו מלבושין לפנימאה רזא דאדם
עילאה דאיהו פנימאה · אוף הכי רזא לתתא · אדם איהו
פנימאה לגו · מלבושין דיליה כגוונא דלעילא · עצמות וגידין
כגוונא דקאמרן באינון רתיכין ומשריין בשר איהו סכיך על אינון
משריין ורתיכין וקיימא לבר ודא *רזא דאתמשכא בסטרא ויק״ה
לסטרא אחרא עור דסכיך על כלא דא איהו כגוונא דאינון ק״ע א׳
רקיעין דסכיכו על כלא וכלהו מלבושין לאתלבשא בהו פנימאה
דלגו רזא דאדם · וכלא רזא לתתא כגוונא דלעילא וע״ד ויברא
אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים · (תרי אלהים הכא חד
כלפי דכר וחד כלפי נוקבא) ורזא דאדם לתתא כלא איהו
ברזא דלעילא · בהאי רקיעא דלעילא דמסכך על כלא אתרשימו
ביה רשימין לאתחזאה ולמנדע באינון רשימין דאתקביעו ביה
מלין ורזין סתימין · ואינון רשימין דככביא ומזלי דאתרשימו
ואתקביעו בהאי רקיעא (ה) דסכיך לבר · אוף הכי עור דאיהו
סכוכא

ה) המכסה לחוץ (כמו סכך · הרש״ב) על הכל והוא העור שבאדם

סכוכא לבר בבר נ"ש דאיהו רקיעא דסכיך על כלא אית ביה
רשימין ושרטוטין ואינון ככביא ומזלי דהאי עור לאתחזאה בהו
ולמנדע בהו מלין ורזין סתימין ככביא ומזלי לעיינא בהו חכימי
לבא ולאסתכלא בהו למנדע אסתכלותא באנפין ברזין דקאמרן
ורזא דא הוברי שמים החוזים בככבים · ודא איהו כד אינון
נהירין וקיימין בלא רוגזא · בזמנא דרוגזא שלטא עליה דבר נ"ש
דינא אחרא אתמסר למנדע ביה · במה דלא אתייהיב לשלטאה
למנדע בזמנא דעינא (נ"א דדינא) שלטא ברקיעא · אבל אסתכלות'
דאנפין על ארח קשוט בשעתא דאנפין נהירין וקיימא בר נ"ש
על קיומא ואינון רשימין אתחזון בארח קשוט דבדין בההוא
אסתכלותא יכיל לאתדנא על בורייה יתיר ואע"ג דבכלא כל
אינון חכימין יכלין לאסתכלא · שרטוטי ידין ושרטוטי אצבען לגו כלהו
קיימין ברזין אחרנין למנדע במלין
סתימין ואלין אינון ככביא דנהירין לאסתכלא גו מזלי בטסירין
עלאין אצבעאן קיימי ברזין עלאין · (ב) טופרי אצבעאן דקיימן
דחפין לבר הא אוקמוה באינון רזין דהוו 'פנים דלבר ובהו אית (פרקבית ב"ה ה')
רזין לאינון חרשין דמסתכלי בטופרי בנהירו דמלה אחרא דשלט'
בהו ואינון חרשין קא מסאבי לההוא אתר · בטופרין אית זמנין
דנהרין בהו ככבין חוורין דקיקין ואלין אינון (ג) כתולדא
דטלופחין ואינון שקיען כהאי מסמרא על לוחא · ולאו אינון
כאינון חוורן אחרנין דלא שקיען אלא דקיימין לעילא · בהני
דלא שקיען לית בהו ממשא · אבל הני דשקיען חוורין
כתולדא דטלופחין אית בהו ממשא · ואית סימנא טבא לידה
לבר נ"ש בחדו (נ"א כהו) ויצלח בההוא זמנא · או גזרה אתגזר
עליה ואשתזיב מניה שרטוטי ידין ברזין עלאין באצבען
שרטוטין

ב) לפרצים : ג) כזרע עדשים והם פקועים בעור האדם כמסמר הזה התקוע על הכותל (ור"ל נקודות עגולות כעדשים ברש"ב) :

שרטוטין באצבען דלגו · בידין שרטוטין רברבין שרטוטין זעירין דקיקין עלאין בימינא באינון אצבען דבהו שרטוטין זעירין · באצבעא זעירא דימינא אית רשימין דקיקין · אצבעא דא קיימא תדיר על עובדין דבסטר אורחא · בהאי אצבעא קיימין שרטוטין אינון דאצבעא אתכפיל בהו · הני לאו אינון לאסתכלא אלא אי אתוספן ביה · אי אתוספן תרין אוחרנין על ההוא שרטוטא דאתכפל בהו ארחא לא אזדמן ליה ואי יעבד לא יצלח · כד אי קיימן בארכא בין רשימא לרשימא בזמנא דיתמשך משכא לאחורא ואשתארו אינון רשימין דאשתמודען האי יצלח בארחא וסימן דא תלת ג' בפותיא · וארבע בארכא · ורזא דא ו' מאתוון זעירין · רשימא חד בארכא ותרין תרין בפותיא מארחא ישמע מלין בזמן קריב ולית ליה בהו תועלתא · ארבע רשימין בארכא וארבע רשימין בפותיא ארחא אזדמן ליה בטורח באורח סגי ולסופא לתועלתיה · ורזא דא ז' מאתוון אמצעיין דבין זעירין ורברבין חמש זעירין רשימין · בפותיא לתתא וארבע בפותיא לעילא וארבע בארכא נייחא ליה בביתיה ועצלא איהו וארחא הות מתתקנא קמיה ולא בעי למעבד ואי יעבד יצלח בההוא ארחא אבל לא עביד ליה ועצלא הוי ורזא דא ז' דאיהי (ה) פשוטא · באצבעא דאמצעיתא האי אצבעא קיימא למעבד עובדא ההוא דחשיב · אי שרטוטא חדא קיימא בארכא בין שרטוטי דפותיא האי חשב מחשבין ואסתלקן מניה ודחיל ולא עביד וההיא מחשבה לא אתעביד כלל · אי תרין שרטוטין בארכא דקיימין כד אתפשט משכא לאחורא · האי לאו בידה מחשבין וחשיב מחשבין לפום שעתא ואתעביד ולא מחשבה

ה) וכ"ה פשוטה ר"ל קטנה כענין שאחז"ל הפשוטות מקחן מקח בפרק הנזיקין :

דהרהר ביה כלל אלא מחשבה דאיהי בבהילו וזעירא אבל הרהורא ומחשבה לא · ואי תלת רשימין בארכא · ובפותיא תרין או תלת כד אתפשט משכא לאחורא · האי איהו בר נש דאיהו פקיחא וחשיב מחשבין וכל אינון מחשבין דאינון לסטר קב"ה אתקיימן בידיה ומחשבין אחרנין לאו הכי · אי ארבע או חמשה בארכא באתפשטו דמשכא כדקאמרן (דא איהו) כד שראן על פותיא בתלת או בארבע או מתרין ולהלאה · דא בר נש דמחשבוי לאבאשא ואשתכח בהו · ודיקניה וגביני עינוי סומקין · מחשב לביש ואשתכח בהו קצרא דיומין איהו פקיחא איהו ואכנע תדיר למכילן דביש · אצלח ולסופא דיומין זעירין אסתלק מעלמא · אסוותא להאי תיובתא · כדין אשתכחו תלת רשימין או ארבע ושריין על תרין · תלת רשימין או ד' בארכא ושריין על תרין בפותיא · דהא כפום מנהגא דבר נש הכי מתחלפי שרטוטין מזמן לזמן ורזא דא °המוציא במספר צבאם ישעיה מ'
וגו' מרב אונים ואמיץ כח וגו' כמה דקב"ה אחלף חיילין וזמנין בככבי שמיא יומא דא כך וליומא אחרא כך · (ודא איהו דאמרינן בצלותא דערבית ומחליף את הזמנים ומסדר את הככבים כפום דחלופא דזמנים כך איהו מסדר ככבים) · כפום דאדם דלגו כל עובדוי הכי אתחזון בהאי רקיעא · והכי אתחזי בהאי משכא דהאי אדם תתאה דאיהו רקיעא עור דחפיא על כלא · וכלא כפום גוונא דאדם דלגו · דהאי לזמנין קאים בדינא לזמנין ברחמי בההוא גוונא ממש אחזי לבר לזמנין כהאי גוונא ולזמנין כהאי גוונא · כגוונא דא לתתא בהאי אדם כמה דאמרינן לזמנין כהאי גוונא ולזמנין כהאי גוונא ורזא דא את ו' ואתכליל ביה את ו' · ורזין אלין באצבע

דימינא

דימינא בזעירא וברברבא · וסימן בקטן כגדול תשמעון · אין תרין אצבען ברזין אלין והכי אינון ברזין דאוליפנא מניה דמר (ולא אינון) ברזי דרב ייסא סבא · מכאן ולהלאה שרטוטין אחרנין דאקרון כלהו תולדות ואינון תולדות אדם כמה דכתיב תולדות השמים והא אתמר דכלא רזא דא כגוונא דא תולדות אדם בכל אינון דיוקנין דאנפין ובכל אינון דקאמרן · ובאלין תולדות דשרטוטי ידין דאתחזיין ברזין פנימאין כמה דאתחזי :

זה ספר תולדות אדם לשרטוטין סימן זה פסוק רזין לחכימי לבא (א) רזהס"ף חמש אתוון בחמש תרעין למנדע חכמה בסכלתנו · תרעא קדמאה ר' · בידא אית שרטוטין דקיקין ושרטוטין רברבין וכלהו מתערבי דא עם דא · שרטוטין רברבין דאית בידא כד אינון תרין בארכא ותרין בפותייא ואחידו דא בדא דא איהו ברזא דאת ה' וברזא דאת ר' ודחי לאת ז' ונטיל אין תרין אתוון · בפותיא נטיל ה' בארכא נטיל ר' וסימן דיליה ה"ר · דא אית ליה בידא שמאלא כהאי גוונא באין שרטוטין רברבין · אבל אינון שרטוטין זעירין דנטלא ימינא לא נטלא שמאלא · דימינא נטלא חד שרטוטא דקיק לעילא בארכא וחד שרטוטא דקיק לתתא דאחיד בין אינון תרין שרטוטין רברבן · בפותייא אית חד שרטוטא דקיק דאחיד לתתא באינון תרין דשרייא עליה · ובשמאלא לאו הכי ורזא דיליה איהו בימינא ולאו בשמאלא · האי איהו בר נש דזמנין תאיב בביתא ולזמנין בארחא דא לא שביק ליה בהאי ובהאי · כד איהו בביתא תאיב בארחא וכד איהו בארחא תאיב בביתא · אצלח תדיר בארחא ולזמנין בביתא דא אצלח באורייתא וברזי דאורייתא אי אשתדל בהו · האי חמי בשנאוי

א) הרי בהיפוך התבון זה ספר · ה"ס :

תועלתא לסגיאין ביה · עצלא איהו במרי דעלמא · אי אתער
אתערון לאוטבא ליה מלעילא · זכי במלוי · דא איהו חמירא
ומפזר ממונא · טב עינא איהו · צלותיה אשתמע׳ נחית וסליק
בממונא · דא איהו דלזמנין מתבר לביה לגבי מאריה · וכדין
אשתכחו תלת שרטוטין זעירין דמעברן בההוא שרטוטא דקיק
דאתוסף על אינון תרין דפותייא ורזא; דא ה׳ דמתחברא עם ר׳
דא ארחא דא ביתא · דא חדוה דא עציבו דא תועלתא דא
עצלא דא טב עינא דא חמירא ומפזר ממונא · דא מתבר לביה
ותב למאריה · (ב) תרעא תניינא ז׳ בימינא בקסטירו דקולטא
רשימין שביחי כד אשתכחו תלת שרטוטין רברבין
בפותייא ותרין רברבין בארכא וחד מאינון דארכא אחיד באינון
תרין דפותייא וחד אחרא לא אחיד בהו · האי אית פסלו בזרעיה
מסטרא דאבוי או מסטרא דאמיה · וכדין משתכחי לתתא
מאינון תלת שרטוטין דפותייא תרין שרטוטין דקיקין דאחידן בהו
לתתא · האי איהו בר נש מתקן עובדוי קמי בני נשא ולביה
לא קשוט · ולזמנא דסיב אהדר לאתתקנא · כדין אשתכחו
אינון תרין שרטוטין בארכא אחידן באינון דפותיא דא עם דא
ותרין אחרנין עמהון באמצעיתא דקיקין ודא בארכא ותלת
דקיקין בפותייא ורזא דא ז׳ דמתחברא באת ר׳ · וכד
איהו סיב ותב כדקאמרן אתתקן איהו ברזא דאת
ר׳ ואתחבר באת ו׳ · לבתר כד האי אתתקן איהו תדיר בלחישו
וכל עובדוי בלחישו · אבל לאו איהו בקיומא כדקא חזי בגין
דההוא פסילו עד לא אתייאשא ביה (מכאן אוליפנא מאן
דפסיל זרעיה עד תלת דרין לא אתייאשא ההוא פסילו

מלכשכשא

ב) פי׳ ספר ב׳ מן ח׳ שערים הנ״ל בשרטוטי כף היד ופי׳ בקסטירי דקולטא גיד תקלות באמצע כף היד בו
רשימות מלויירים תלויים וכן רים דף ע״ח קסטירין גידים · הרש״ב :

מלכשכשא · בגין כך תנינן ווי ליה לההוא בר נש דפסל זרעיה ולא חייש ליקרא דמאריה · פסיל זרעיה ודאי · ולבתר דאתייאשא ההוא פסילו כדין אשתכחו שרטוטין בידא ימינא ארבע וחמש ארבע בארכא חמש בפותיא ורזא דא ז' ואתחבר באת ה' · האי לזמנין אצלח לזמנין לא אצלח · אצלח באורייתא ולסוף יומוי אצלח אפי' בממונא תרעא תליתאה ה' · בימינא · כד אשתכחו ה' שרטוטין בפותיא ותלת בארכא ואשתכח ההוא שרטוטא דאמצעיתא מאינון תלת דא איהו ברזא דאת ה' ואסתמיך באת ס' בזמנא דאשתכח ההוא שרטוטא דאמצעיתא דעאל ואחיד גו אינון חמש שרטוטין דפותיא דא איהו בר נש עציב ורגיז גו ביתיה ובגו בני נשא לאו הכי · קמצן איהו בביתיה ורגיז וכפין ולזמנין לא לבר מביתיה לאו הכי · אצלח בעובדי עלמא · כד אשתדל באוריתא אסתכל זעיר ואתהדר ביה · מהימנא איהו אבל לאו כל זמנא · וההוא זמנא דלאו מהימנא אחזי גוון קשוט ולא קשוט בשלימו · בדינא יצלח · מהימנא איהו ברזין דאורייתא דא איהו ברזא דאת ה' ואתחבר באת ס' · ואי ארבע שרטוטין בפותיא וחמש בארכא תרין מאינון דארכא עאלין גו אינון ארבע דא איהו בר נש חדי בביתיה ואתחזי עציב לבא לבר ולאו הכי דכיון דמליל עם ב״נ אחזי חדו ואתכוון במלוי תלת שרטוטין זעירין עאלין גו אינון דארכא דא אית ליה חד רשימו אוכם בגופיה ותלת שערין תליין בההוא רשימו וההוא רשימו איהו כעגולא וחד תבירא (נ״א תבורה) ברישיה ולהאי רשימא קראן ליה חכימי לבא דידעין רזין לין ריש נשרא רשימו דא אתחזי לזמנין בין כתפוי ולזמנין בדרועא ימינא

ולזמנין

ולזמנין על ידא ימינא באצבעוי · אי רשימא דא רייש נשרא איהו בארח מישר בתיקונוי יסתלק לעתרא וליקרא ואי ההוא רייש נשרא אתהפך לאחורא יזכה לבנין לזמנין · אבל כד איהו סיב יזכה לעתרא יתיר וליקר סגיא יתיר מעולמוי ויצלח באוריית' אי אשתדל בה · ריש נשרא דא אתחזי לזמנין אוכמא ולזמנין גוון דלא סומק זעיר דלא אצטבע כל כך · לזמנין בשערין לזמנין שעיע וכלא חד סימנא איהו ובחד דינא אתדן · ואי ההוא גוון סומק אצטבע יתיר וקאים בגווניה זמן זעיר הוא דאצטבע בגין דא'ין גוונין לזמנין קיימין נהירין ולזמנין חשוכין ואי אצטבע ההוא סומק ונהיר כדין אית בידא שמאלא תלת שרטוטין בארכא ותלת בפותיא וחד דקיק על אינון דפותיא וחד דקיק על אינון דארכא ובידא ימינא אתוסף חד בפותיא בלחודוי · האי בר נש שכיב בנדה ולא תב מניה למאריה וכד תב בתיובתא אשתארו אינון שרטוטין בידא שמ'לא וההוא דאתוסף בימינא אתעדי מניה ואתעדי ההוא סומקא דלא אתחזי נהיר כל כך מניה · ולזמנין דאע"ג דתב לא אעדיו מניה ההוא סומקא עד זמן · האי איהו ברזא דאת ה' ואתעדי את ס' ועאל תחותוי את ץ' ואתחבר את ה' באת ץ' · האי בעי תקונא לנפשיה בכחילו · חכימא דלבא דחמי ליה חובתא אית עליה לומר ליה ז"ל אסי לנפשך · ואי תלת שרטוטין בארכא וחד בפותיא דא איהו ברזא דאת ה' בלחודוי ולזמנין אתחבר ברזא דאת ז' · האי בר נש תאיב בתר בצעין דעלמא · ואי לאו רדיף בתר נשין ותיאובתיה לנאופין ואע"ג דתאיב לבצעין דעלמא האי לא אעדיו מניה ולא אכסיף עינוי שקיעין ומליל בהו אי תב למריה מתחלפי שרטוטין · תלת בפותיא וחד לארכא ואינון תרין דקיקין

קיימין בקיומא כדין רעו דיליה יתיר באתתיה ואתדבק בה חד
דקיק יתיר עאל בין אינון תרין דקיקין · כדין אתחבר ארת ה׳
באת ו׳ ואי שרטוטא חד בארכא וארבע בפותיא ותלת דקיקין
קיימין על ההוא חד וחד על אינון ארבע׳ על דרועא שמאלא
אית ליה תלת (א) קסטרין דקיקין דאתילידו ביה מיומין זעירין
וחד שערא תליא בההוא חד דרישא · האי איהו רדיף בתר
נאופא דאשת חבריה · מאריה דזדונא איהו אגזים בעינא
שמאלא בלא מלולא כלל ואשלים · ובגין דאיהו מאריה זדונא
לא חייש ליקרא דמאריה לאתבא קמיה לבתר קטיל חויא ליה
או בר נש סומקא ואי ארבע בארכא ותלת בפותיא ואינון דסלקין
לעילא אעדיו מניה · האי תבר לביה לגביה מאריה ותב
בתיובתא · כדין איהו ברזא דאת פ׳ ואתחבר באת ה׳ · על
אלין ועל אינון דכוותיה כתיב °שלום שלום לרחוק ולקרוב · ישעיה נ״ז
עד הכא כל אינון רזין דתולדות אדם דאינון תולדות דאתילידו
ביה מזמן לזמן כפום ארחוי דב״נ זכאה חולקיהון דאינון דיתבין
קמיה דמר וזכו למשמע מפומיה רזין דאורייתא זכאין אינון
בהאי עלמא וזכאין אינון לעלמא דאתי (מן וידי עד כאן מאמר ארוך בתקונים
ז״ח דף פ״ג בסופו ובדפוס וויליאה דף פ״ה א׳ גם זה ספר והמאמרים הנמשכים) אמר
רבי שמעון זכאין אתון חבריא דכל רזין לא אניס לכו כמה דוכתין
עלאין אזדמנן לכו לעלמא דאתי פתח ואמר :

ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלהים אנשי אמת שונאי
בצע האי קרא אוקמוה · אבל ואתה תחזה תבחר לא
כתיב אלא תחזה לפום חיזו דעיינין במאי · בדיוקנא דב״נ באלין
(ב) שית סטרין דקאמרתון וכלא בהאי קרא · ואתה תחזה חד
בשערא

א) נידים דקים שנולדו בו מומים מועטי׳ · ב) לית דאמרי זהו סתרי תורה תימא דלעיל ע׳ ב׳ שבע מני להו ואפשר משום דאודכין לית בהון סימנא דעובדין טבין ככל שאר סימנין לכן לא מני ליה הכא :

בשערא ׳ מכל העם תרין כמצחא אנשי חיל תלת באנפין
יראי אלהים ארבע בעיינין אנשי אמת חמש בשפוון׳ שונאי בצע
שית בידין בשרטוטיהון דאלין אינון סימנין לאשתמודעא בהו
בני נשא לאינון דרוח חכמתא שריא עלייהו ועכ״ד משה לא
אצטריך דא אלא מה כתיב ויבחר משה אנשי חיל מכל ישראל
בגין דרוח קדשא הוה אתי לגביה ואודע ליה וביה הוה חמי
כלא מנא לן דכתיב כי יהיה להם דבר בא אלי׳ באים אלי ׳
לא כתיב אלא בא אלי דא רוח קדשא דהוה אתי לגביה וביה
הוה ידע ולא אצטריך לכל דא לאסתכלא ולעיינא אלא לפום
שעתא הוה ידע משה כהאי גוונא ידע שלמה מלכא ידע בכורסייה
דרוח קדשא שריא עליה דכל מאן דיקריב לכורסיי׳ דחילו ואימתא
נפיל עליה וביה הוה דאין דינא בלא סהדין בגין דדיוקנין הוו
בכורסייה וכל מאן דמקרב בשקרא מכשכשא ההוא דיוקנא
והוה ידע שלמה מלכא דבשקרא קאתי׳ בג״כ אימתא דכורסיה
הוה נפיל על כלא וכלהו אשתכחו זכאין קמיה מלכא משיחא
בריחא כד״א והריחו ביראת יי׳ ולא למראה עיניו ישפוט וגו׳ ישעיה י״א
ותלת אלין דנו עלמא בלא סהדין והתראה שאר בני עלמא על
פום סהדין על מימר אוריתא חכימין דאשתמודען באינון דיוקנין
עלייהו לאזהרא לבני עלמא ולמיהב אסוותא לבני נשא ולאסי
נפשייהו זכאין אינון בהאי עלמא וזכאין אינון בעלמא דאתי ׳
בחדש השלישי לצאת בני ישראל וגו׳ דשליט ביה אוריאל

רב ממנא ותלת מאה ושתין וחמש רבוא משריין
עמיה כחושבן יומי שתא ׳ וכלהו אית לון תלת מאה ושתין
וחמש מפתחן נהורין מההוא נהורא דנפק מגו חשמל עלאה
פנימאה גניז וסתים די רזין דאתוון קדישין עלאין דשמא קדישא

תלין

תליין ביה · ואיהו רזא דאיש תם מאריה דביתא איש האלהים
תם · דתמן סיומא וקשרא דתפילין ויעקב איש תם הוה (א) ובדיוקני'
קיימא רזא דחשמל פנימאה עלאה טמיר וגניז וכל נהורין סתימין
עלאין נקיט איהו ונפקי מניה · וכלהו משיריין נקטי אינון מפתחן
דההוא נהורא דנפיק מגו חשמל וההוא נהורא כליל בתרין
נהורין ואינון חד · נהורא קדמאה איהו נהורא חוורא דלא שלטא
ביה עינא ודא איהו נהורא דגניז לצדיקייא כד"א °אור זרוע לצדיק תלי' צ"ז
וגו' נהורא תניינא איהו נהורא מנצצא מלהטא כגוון סומק
ואתכלילו תרין נהורין כחד והוו חד והאי אוריא"ל רב ממנא
וכל אינון משיריין נטלי ההוא נהורא ובגין דכליל בתרין אקרי
תאומי"ם · ועל דא שלטא ביה ההוא מזלא דאקרי ברזא די ליה
תאומים וביה אתיהיבת אורייתא ומכאן אתמשכן דרגין לתתא
עד דסלקין בשמהן לאנהרא עלמא · כל שאר מזלי (ב) לית לון
פה ולשון והאי אית ליה פה ולשון כלילן כחדא · ועל דא באורייתא
°והגית בו יומם ולילה כתיב יומא לקבל לשון · לילה לקבל פה יהושע ד'
וכלא כליל כחדא ובכלא סליק תאומים תומים כתיב ועל רזא
דא כתיב תומים °והנה תומים בבטנה · אי תימא דבגין תרווייהו ברא' כ"ה
קאמר לאו הכי דהא עשו לא סליק ברזא דא · אלא בגין יעקב
קאמר ושבחא דא דהוה במעהא דההיא צדקת קא משבח קרא
ובגין דהוה תמן ההוא רשע אסתלק מתמן אל"ף וכלא רזא חדא
יעקב נטיל ברזא דיליה תרין ירחין ניס"ן ואיי"ר ואתכליל איהו
ברזא דסיון דאיהו תאומים · עשו נטיל ברזא דיליה תרין ירחין
תמו"ז א"ב ואיהו לא אשתכח ואתאביד דהא אלו"ל לאו דיליה

הוא

א) כי אור הגנוז הוא ד' יודין דע"ב שה"ס אתוון קדישין הנז"ל וצולים מ' ובגלגלתם ליעקב מתרבים י"פ י' ק' והרכבתם ת' והרי ת"ס : ב) הקשה הרמ"ל דהא איכא בתולה דאית לה פה ולשון ולא תי' וי"ל עוד רמז כי אמת שהבתולה יש לה פה ולשון אבל אין כבוד' לדבר כי השתיק' היא ממדת הצניעות • וכ"ש כי הבתולה לבדה בביתם ואל מי תדבר משא"כ התאומי' כי ידבר איש אל רעהו ועוד נ"ל כי צורת המזלות היא מקיבוץ כ"ב כוכבים זה כמין טלה וכו' ואולי בשל תאומים יקיף אותה הכוכבים כצד פניהם שמראים צורת פה ולשון אבל בבתולה לא יש כי אם קיבוץ אותם הכוכבי' המאירים ומראים צורת ראש גם בלי צורה לפה ולשון אלא כמין ראש מגולה :

הוא ואפילו (ג) א"ב ט' יומין אינון דיליה ולא יתיר ואתאביד ולא אשתכח ולאו איהו ברזא דתאומים אלא אתפרש לחודיה וסטא לסטרא אחרא באפיסה ושממו כד"א °האויב תמו חרבות לנצח ובגין דיעקב איהו תאומים אתיהיבת אורייתא לבנוי בחדש תאומים ואורייתא ברזא דתאומים תורה שבכתב ותורה שבע"פ בחדש תליתאי לעם תליתאי בדרגין תליתאין תורה תליתאי תורה נביאים וכתובים וכלא חד :

תלים ט'

בחדש השלישי וגו' פרשתא דא בהאי קרא אוקימנא לידה לעילא תאני רבי חייא בההוא זמנא דמטו ישראל לטורא דסיני כניש להו קודשא בריך הוא לזרעיין דישראל ואשגח ליה בכלהו ולא אשכח בכלהו זרעא דישראל פסילו אלא כלהו זרעא קדישא כלהו בני קשוט בההוא זמנא אמר קב"ה למשה השתא אנא בעי למיהב אורייתא לישראל משיך להו ברחימותא דאבהן ברחימותא דרחימנא להו ובאתוון דעבדית להו ואנת הוי לי שליחא ואתיב מלין אלין א"ר יוסי א"ר יהודה כך אמר קב"ה למשה במלה דא הוי לי שליחא מהימנא לאמשכא ישראל אבתראי :

ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו יי' מן ההר וגו' ומשה עלה אל האלהים לאתרא דפריישן גדפוי דשכינתא כד"א °ויט שמים וירד וגו' תאנא אמר רבי יהודה כל זמנא (ד) דגלופי מלכא עלאה מתיישרן באתרייהו עלמין כלהו בחידו וכל עובדין מתיישרן בקיומייהו (מאן כל עובדין מתיישרן בקיומייהו) כד"א °ארא מעשה יי' כי נורא הוא מאי כי נורא הוא אמר רבי אלעזר שלימו דכלא כד"א °האל הגדול הגבור והנורא מאי והנורא

שם י"ח

שמות ל"ד

דברים י'

ג) פי' שלא תאמר כי תאומים הם ג"ס כדכתב הרמ"ק וז' איכו שאין לו אלא ט' ימים הרמ"ז וכפ"ז נטל עשו ל"ט יום חדש תמוז וט' באב וז"ס ל"ט קללות שנתקללו אדם וחוה ונחש וגם ז"ס ל"ט מלקיות א"ס וכפי"ז כתיבה מ"ס מהר"ש בכורי ענבים שאותיות הקודמות שמא"ל עב"ד וט' קודם יוד רומז שנליטו בט' ימים וצמ"ג בררוסים ובמאמ"ר סימן הקב"ה ובסנה לגאול י"ב א' ע"ש מאין : ד) פי' כשהספירות דאצי' משפיעים זה לזה כיוצר או הכל שמחים וע' מק"מ הרפ"ב

ודנירא דא יעקב וכתיב °ויעקב איש תם כתרגומו גבר שליםbut כרא׳ כ״ה
שלים בכלא · כך כל עובדין דקב״ה שלימין בשלימו בקיומא
שלים · תניא רבי יוסי אומר יומא חד הוה קאימנא קמיה דרבי
יהודה סבא שאילנא ליה מאי דכתיב °ויירא ויאמר מה נורא שם כ״ח
וגו׳ · מאי קא חמא דקאמר דאיהו נורא · אמר לי חמא שלימו
דמהימנותא קדישא דהוה שכיח בההוא אתר כגוונא דלעילא
ובכל אתר דהוי שלימותא שכיח אקרי נורא · אמינא ליה אי
הכי אמאי תרגומו דחילו ולא שלים · אמר לי לית דחילו אלא
באתר דהוי שלימותא שכיח ובכל אתר דהוי שלימותא שכיח
אתקרי נורא דכתיב °יראו את יי׳ קדושיו כי אין מחסור ליראיו תלים ל״ד
ממשמע דקאמר כי אין מחסור באתר דלית מחסור שלימותא
שכיח :

תאנא מי עלה שמים וירד אמר רבי יוסי דא הוא משה דכתיב
ומשה עלה אל האלהים (א) מי אסף רוח בחפניו דא הוא
אהרן דכתיב °ומלא חפניו קטרת סמים דקה · מי צרר מים ויקרא י״ו
בשמלה דא אליהו דכתיב °אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי מלכים א׳ י״ז
אם לפי דברי · מי הקים כל אפסי ארץ דא הוא אברהם דכתיב
ביה °אלה תולדות השמים והארץ בהבראם אל תקרי בהבראם כרא׳ ב׳
אלא באברהם · הוא תני האי והוא אמר מי עלה שמים דא
קב״ה דכתיב ביה °עלה אלהים בתרועה (מי עלה תקון כסוד את האור הגנוז תלים מ״ז
בתרועה וירד כסוד ויכדל הבדילו לו אלהים בתרועה) מי אסף רוח בחפניו דא קב״ה
דכתיב °אשר בידו נפש כל חי וגו׳ מי צרר מים בשמלה דא קב״ה איוב י״ב
דכתיב ביה °צורר מים בעביו מי הקים כל אפסי ארץ דא קב״ה שם כ״ו
דכתיב ביה °ביום עשות יי׳ אלהים ארץ ושמים · תו אמר מי עלה כרא׳ ב׳

(א) ויקהל קנ״ו ע״ב :

שמים וירד וגו׳ אלין אינון ארבע (כ) קטירי עלמא א״ש רוח מים
ועפר · אמר רבי ייסא אתחזון מלוי דרבי יוסי דלא מתקיימא
כד מטו מלין אלין לגביה דרבי שמעון אנח ידוי ברישיה דרבי
יוסי וברכיה ואמר שפיר קא אמרת והכי הוא אמר ליה מנא לך
אמר ליה הכי אוליפנא מאבא דהוה אמר משמיה דרב המנונא
סבא · יומא חד הוה יתיב ר׳ שמעון בתרעא דצפורי אמר ליה
רבי ייסא האי דאמר ר׳ יוסי מי עלה שמים וירד וגו׳ זמנא חדא
אמר דא משה · לבתר אמר דא קב״ה · לבתר אמר אלין ד׳
קטירין א״ש רוח מים ועפר וחמינא ליה למר דברכיה · אמר ליה
ודאי שפיר קאמר והכי הוא וכלא חד מלה וכלהו מילי אתקיימו
בקב״ה וכלא בחד מתקלא סלקא אתרגיש ר׳ ייסא במלוי דר״ש
ואמר ודאי האי הכי הוא והכי אוליפנא מקמי׳ דמר זמנא אחרא
(ט׳ה תולדו׳ השמים והארץ בהבראם ט׳ תקרי בהברא׳ ט׳א באברה׳
תהלי׳ פ״ט דכתיב °כי אמרתי עולם חסד יבנה אבל) וכלא שפיר אבל סיפא
דקרא מאי קא מיירי דכתיב מה שמו ומה שם בנו כי תדע מה
שמו תינח מה שם בנו מהו א״ל רזא דמלה הא אוליפנא לרבי
אלעזר ברי א״ל לימא לי מר דהא בחלמי שאילנא קמיה דמר
האי מלה ואמר לי ואנשינא לה א״ל אי אימא תדכר · אמר ליה
ודאי דהא מה דאוליפנא קמיה דמר יומא דא אדכרנא א״ל רזא
שמות ד׳ דמלה היינו דכתיב °בני בכורי ישראל וכתיב °ישראל אשר בך
ישעי׳ מ״ט אתפאר וברזא עלאה והאי אקרי בנו · אמר ינוח דעתיה דמר
דהא רזא דא ידענא אדהכי לא אדכר רבי ייסא חליש דעתיה
אזל לביתיה ארמוך אחזיאו ליה בחלמיה חד ספרא דאגדתא
דהוה כתיב ביה חכמה ותפארת במקדשו אתער אזל לגביה
דר״ש נשק ידוי אמר הכי חמינ׳ בחלמ׳ זמנא אחרא חמינא בחלמ׳ חד
ספרא

כ) קטרים שבעולם מקושר בהם ונסם ד׳ יסודות העולם (והרמ״ב כ׳ הרמ״ע הם קשורים בכל בעלי חיים שבעולם הם רומז לבינה הא״ם הגדולה וע׳ מק״מ פי׳ הכל) ·

ספרא דאגדתא דאחזיו קמאי והוה כתיב ביה חכמה ותפארת
במקדשו חכמה לעילא תפארת לתתא במקדשו לגבייהו והכי
חמינא בחלמא זמנא חדא והכי אשכחנא בפומאי · אמר ליה
רבי שמעון עד כען רביא אנת למיעל בין מחצדי חקלא · והא
כלא אחזיאו לך ודא הוא דכתיב מה שמו ומה שם בנו כי
תדע (א) חכמה שמו תפארת בנו :

(תו"ה) ומשה עלה אל האלהים זכאה חולקיה דמשה דזכי ליקרא
דא דאורייתא אסהיד בגיניה כך (קלני רבי יהודה) ת"ח מה
בין משה לשאר בני עלמא · שאר בני עלמא כד סלקין סלקין
לעתרא סלקין לרבו סלקין למלכו אבל משה כד סליק מה כתי'
ביה ומשה עלה אל האלהים זכאה חולקיה · רבי יוסי אמר מכאן
אמרו חברייא הבא ליטהר מסייעין אותו דכתיב ומשה עלה אל
האלהים מה כתיב בתריה (ב) ויקרא אליו יי' · דמאן דבעי
לאתקרבא מקרבין ליה · ויקרא אליו יי' מן ההר לאמר כה תאמר
לבית יעקב וגו' רי"ץ פתח °אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריך זכאה תהלים ס"ה
חולקיה דההוא בר נש דקב"ה אתרעי ביה וקריב ליה למשרי
בגו היכלא קדישא דכל מאן דאיהו אתרעי ביה לפולחניה
רשים הוא מרשימין דלעילא למנדע דהא הוא אתחבר מקמיה
דמלכא קדישא עלאה למשרי במדורוי · וכל מאן דאשתכח
ביה ההוא רשימא אעבר בכל תרעין דלעילא ולית דימחי בידוי ·
ר' יהודה אמר זכאה חולקיה דמשה דעליה כתיב אשרי תבחר
ותקרב וכתיב ביה °ומשה נגש אל הערפל °ונגש משה לבדו אל שמות כ'
יי' והם לא יגשו כה תאמר לבית יעקב אלין נוקבי ותגד לבני ישראל שם כ"ד
אלין דכורין · ר"ש אמר כד"א כה תברכו וכתי' וחסידיך
יברכוכה

א) ע' סה"פ ק"ך א' וק"ן ב' בסימן רכ"ה וס' כסא מלך ט'ו א' על ד"ט מהתיקונין הרס"ב : ב) הפ' שבתחילה עלה מעצמו לבחי' אלהים היא מלכותא קדישא ווכה אחר כך ויקר' אליו ה' ת'ת יסד' בחינת שם המיוחד דוק והארך ועי' דברים אחדים דע"ח ע"ב :

יברכוכה כלומר יברכו כה · כה תאמר לבית יעקב באמירה
דברי' ד' והיינו מסטרא דדינא · ותגיד לבני ישראל כד"א °ויגד לכם את
שם כ"ו בריתו וכתיב °הגדתי היום ליי' אלהיך · לבני ישראל דכורין
דאתו מסטרא דרחמי · אמר רבי יוסי (נ"א יצחק) הואיל ואתינא
להאי מה הוא הגדתי היום ליי' אלהיך · ליי' אלהינו מבעי ליה ·
שם ה' אמר ליה רבי שמעון וכי האי בלחודוי הוא · והא כתיב °כי יי'
שם אלהיך מביאך אל ארץ טובה וגו' °אשר יי' אלהיך נותן לך °כי
שם ד' יי' אלהיך אש אוכלה הוא וכלהו הכי · אלא הכי תנינן כל
הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה · וכל הדר בחוצה
לארץ דומה כמי שאין לו אלוה מאי טעמא משום דזרעא קדישא
לארעא קדישא סלקא · ושכינתא באתרה יתבא · והאי בהאי
תליא · ומשה לא קאמר אלהיך אלא לאינון דהוו זמינין למיעל
לארעא קדישא ולקבלא אפי שכינתא ומה דלא אמר אלהינו
משום דהא משה לא זכה (ג) למיעאל לארעא ובגיני כך אלהיך
ודאי בכל אתר משום דאינון הוו זמינין למיעאל תמן א"ל ודאי
שם כ"ו הכי הוא אבל הכא כתיב °ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים
ההם ואמרת אליו הגדתי היום ליי' אלהיך והא אינון בארעא
שריין מ"ט אלהיך ולא אלהינו אלא אינון בעיין לאחזאה ולאודאה
דבגיני דחסד עלאה זכאן לכל האי ושריין בארעא ואעלן
לההוא ארעא ועבד עמהון כל אינון טבאן ובגיני כך הוו אמרין
מלין אלין לכהן (ולא לב"נ אחרא) דכתיב הגדתי היום ליי' אלהיך
(והכי הוא ודאי) משום דאתי מסטרא דחסד · כה תאמר לבית
יעקב לההוא אתר דאתחזי להו · ותגיד לבני ישראל בההוא
אתר שלים דאתחזי להו דהא יעקב וישראל תרין דרגין
אסתלקו ובדרגא חד סלקין · אלא ישראל שלימותא דכלא
אקרי

ג) צריך להתיישב בזה לפי מ"ש הר"י ז"ל והזוהר עצמו במ"ה דהטעם שבחינתו יותר לתפלה ומ"מ י"ל דלא זכה אמר אלא בכנס היה מתקן העולם ומסיר לסט הה"ב וכו' כמ"ש הרמ"ע והיה מבטל יצר ע"ז כמ"ש פ"ח דערכין ועוד אם היה נכנס עלם יעלה לבחי' עליונה מאי"ן :

אקרי · ותגיד לבני ישראל לאחזאה חכמתא ולאשתעי ברוח חכמתא טיבו וקשוט דעבד לון קב״ה דכתיב ויגד לכם את בריתו תניא אמר רבי יוסי זמנא חדא הוינא אזיל בארחא והורה רבי חייא ברי עמי · עד דהוינא אזלין אשכחנא חד גבר דהוה לקיט בחקלא עשבין לאסוותא קריבנא לגבוי אמינא ליה בר נש (א) קוטרא דקוטרי דעשבין למה · לא זקיף רישיה ולא אמר מידי אהדרנא זמנא אחרא ואמינא האי ולא אמר מידי · אמינא ליה לרבי חייא ברי או האי בר נש אטים אודנין או שטיא או חכימא · יתיבנא גבוי · לבתר לקיט אינון עשבין ואחיד לון וחפא עליהון טרפי גופנין · אמר לן אנא חמינא דיודאין אתון ויודאין אמרי עלייהו דאינון חכימין אי לא דחייסנא עלייכו השתא תהוון רחיקין מבני נשא (ב) כסגירא דא דמרחיקין ליה מכלא דהא אנא חמינא דריחא דחד עשבא דהוה קריב גביכון עאל בגופייכו ותהוון רחיקין תלתא יומין · אלא אכילו אלין תומי ברא ותתסון · אכלנא מנייהו דהוו שכיחין קמן ואדמכנא (ג) ואתקטרנא בזיעא עד עידן סגי · לבתר אתערנא · אמר לן ההוא גברא השתא אלהכון עמכון דאשכחתון לי דהא אסוותא דגופיכון על ידי אשתלים · עד דהוינא אזלין אמר לן כל בר נש בעי לאשתעי בבר נש אחרא כפום ארחוי דהא לנוקבא כפום ארחוי לגברא כפום ארחוי לגברא דגברי כפום ארחוי אמינא לרבי חייא ברי היינו דכתיב כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל · (ס״א כה תאמר לבית יעקב בההוא אתר דאתחזי להו · ותגד לבני ישראל בההוא אתר שלים דאתחזי להו דהא יעקב וישראל תרין דרגין אינון ובדרגא חד סלקין אלא ישראל שלמותא דכלא אקרי) אמר לן חמיתון דלא זקיפנא רישאי ולא אשתעינא בהדייכו משום דאבא חכימא בעשבין מכל בני דרא הוה ואוליפנא מאבא אורחוי דכל עשבין דבהון קשוט

ואנא

א) קיטור קטורת העשבים למה הוא צריך : ב) כמצורע הזה שסגור מבני אדם : ג) ונתקשרתי להתחיל שיצא ממני זיעה

ואנא בכל שתא מדוראי בינייהו והאי עשבא דחמיתון דחפינא
ליה (ד) בטרפי דגופנין אלין · בביתאי אית אתר חד והוא לסטר
צפון ובההוא אתר נעיץ חד ריחיא ומעינא דההוא ריחיא נפיק
חד גבר בתרין רישין וחרבא שיננא בידיה ובכל יומא קא מצער
לן ואנא לקיטנא האי עשבא וזילו אבתראי ותחמון חיליה דהאי
עשבא ומה די אלהא עלאה גלי בעלמא ולית מאן דידע ארחוי
בכלא · אזילנא אבתריה עד דהוינא אזלי בארחא (ה) מאיך
לחד נוקבא בעפרא ושוי מההוא עשבא בנוקבא נפק חד חיויא
ורישא דיליה סגי · נטל חד (ו) סנטירא (נ"א סודרא) וקטיר ליה כחד
גדיא דחילנא אמר לן זילו אבתראי עד דמטינא לביתיה · חמינא
ההוא אתר בחשוכא בתר חד כותלא · נטל חד שרגא ודליק
דליקא סחרניה דההוא אתר דריחיא · אמר לן ממה דתחמון
לא תדחלון ולא תשתעון מידי · (ז) אדהכי שרי חויא מקטרוי
וכתש בקיסטא מההוא עשבא ושוי ברישיה דחיויא · עאל חיויא
בההוא עינא דריחייא ושמענא קלא דכל אתר מזדעזעא · בעינן
למיפק אחיד בידנא ההוא גברא אמר לא תדחלון קריבו גבאי
אדהכי נפק חיוייא שתית דמא נקט ההוא גברא מההוא עשבא
ושוי ברישיה כבקדמיתא · עאל בההוא עינא דריחיא · לשעתא
זעירא חמינא דנפק מההוא עינא חד גברא בתרין רישין וחויא שריי'
סחרניה דקדלוי עאל בההו' עינא דריחיא · ונפק תלת זמני הוה אמר
(ח) זקיטא זקיטא ווי לאימיה דלההוא אתר אוביל ליה · אדהכי
את עקר ריחיא מאתריה ונפקו גברא וחויא ונפלו ומיתו תרווייהו
ואנן דחילנא סגי · אמר לן ההוא גברא דא הוא חילא דעשבא
דאנא לקיטנא קמייכו · ובגיני כך לא אשתעינא בהדייכו ולא
זקיפנא רישאי בשעתא דקריבתון גבאי · אמר לן אילו
ידעין

ד) בעלי הגפן : ה) היה יורד לתוך נקב א' בארץ ונתן העשב בנקב העפר : ו) חבל אחד : ז) בתוך כך התיר הנחש מקשריו וכתש במכתשת מאותן העשבים שלקט ונתן העשבים בראש הנחש : ח) בריה אחת שניזונת מן התולעים כפ' חלק היה זיקטא לא הוה יודע אבא מאי אכלת יומא חד הוה יתיב וקא אכיל רומנא נפלה תולעתא מנה ואכלת והיא בריה פחותה וקרא שמו כשמה לרוע מזלו שהניחו אביו פה :

ידיעין בני נשא חכמתא דכל מה דנטע קב"ה בארעא וחילא דכל מה דאשתכח בעלמא יישתמודעון חילא דמאריהון בחכמתיה סגיאה · אבל לא טמיר קב"ה חכמתא דא מבני נשא אלא כגין דלא יסטון מארחוי ולא (א) יתרחיצו בההיא חכמתא וינשון ליה כד אתינא ואמינא הני מלי קמיה דר"ש אמר ודאי חכימא הוה ות"ח לית עשבא ועשבא דאתייליד בארעא דלא הוה בידה חכמתא סגיאה וחיליה בשמייא סגייא · תא חזי מן אזובא דבכל אתר דבעי קב"ה לדכאה לבר נש °באזובא מתדכי · מ"ט משום ויקרא י"ד ה׳ דיתער חיליה דלעילא דאתפקדא עלוי דהא ההוא חילא דאתפקדא עלוי כד אתערא מבערא רוח מסאבא ואתדכי בר נש ועלך אמינא בריך רחמנא דישזבך :

אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים

מאי כנפי נשרים אמר רבי יהודה ברחמי דכתיב °כנשר דברים ל"ב יעיר קנו וגו׳ · והיינו רזא דאמר רבי שמעון דרך הנשר בשמים מאי בשמים · ברחמי · מה נשר אשתכח ברחמי על בנוי ודינא לגבי אחרנין כך קב"ה אשתכח ברחמי לגבי ישראל ודינא לגבי עמין עע"ז רבי אלעזר הוה אזיל מקפוטקייא ללוד והוה אזיל רבי יוסי ורבי חייא עמיה קמו בנהורא כד נהיר יממא והוו אזלי · אמר רבי חייא חמינא האי קרא דכתיב °ופני אריה אל הימין יחזקאל א׳ לארבעתן ופני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן · הא אריה בימינא שור משמאלא ·נשר באן אתר דוכתיה · אמר ק"ך ה׳ ליה רבי אלעזר באתרא דיניקא שרייא מ"ט משום דנשר בכלא אשתכח רחמי לבנוי דינא לגבי אחרנין כך קב"ה אוביל לון לישראל ברחמי · ובדינא לגבי אחרנין דכתיב ואשא אתכם על כנפי נשרים · וכתיב כנשר יעיר קנו · מנלן דנשר רחמי אקרי דכתיב

א) יכטיחו :

משלי ל׳ דכתיב °דרך הנשר בשמים · בשמים ממש · ובגיני כך אריה לימינא · שור לשמאלא · נשר בינייהו ואחיד לון · אדם כליל כלהו וכלא אתכלילן ביה דכתיב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה :

שיר ח׳ ויהי ביום השלישי וגו׳ · רבי אבא פתח °אחות לנו קטנה ושדים אין לה מה נעשה לאחותנו ביום שידבר בה · אחות לנו קטנה דא כנסת ישראל דאקרי אחות לקב״ה · ושדים אין לה היינו דתנינן בשעתא דקריבו ישראל לטורא דסיני לא הוה בהון זכוון ועובדין טבין לאגנא עלייהו דכתיב ושדים אין לה דהא אינון תקונא ושפירו דאתתא · ולית שפירו דאתתא אלא אינון מה נעשה לאחותנו · מה יתעביד מינה בשעתא דקודשא בריך הוא יתגלי בטורא דסיני למללא בפתגמי אורייתא ויפרח נשמתהון מנייהו · אמר רבי יוסי בההיא שעתא דקריבו ישראל לטורא דסיני בההוא ליליא ונגהי תלתא יומין דלא אזדווגו לאנתתייהו אתו מלאכין עלאין וקבילו לישראל באחוותא אינון מלאכין לעילא (כ) וישראל מלאכין לתתא · אינון מקדשי שמא עלאה לעילא וישראל מקדשי שמא עלאה לתתא · ואתעטרו ישראל בע׳ כתרין בההוא ליליא ומלאכי עילאי הוו אמרי אחות לנו קטנה ושדים אין לה דלית להו זכוון ועובדין טבין · מה נעשה לאחותנו כלומר מה יקר ורבו נעביד לאחתנא דא ביומא דקב״ה יתגלי בטורא דסיני למיהב להו אורייתא :

(ויהי ביום השלישי) כתיב היו נכונים לשלשת ימים אל תגשו אל אשה והיינו ביום השלישי · ר״ש אמר בשעת׳ דקב״ה בעא דאתגלא׳

בטורא ·

כ) א״ה כאן מבואר הכוונה דרשב״י גופיה בויק״ר פרשה י״ט וז״ל א״רשב״י בשעה שעמדו ישראל על הר סיני ואמרו נעשה ונשמע לא היה בהן זב ומצורע לא חגרין ולא סומין ועל אותה שעה נאמר כלך יפה רעיתי ומום אין בך :

בטורא דסיני קרא קב"ה לכל פמלייא דיליה אמר לון השתא
ישראל רביין דלא ידעין נימוסי ואנא בעי לאתגלי עלייהו אי
אתגלי עלייהו בחילא דגבורה לא יכלין למסבל · אבל אתגלי
עלייהו ברחמי ויקבלון נימוסי הה"ד ויהי ביום השלישי
ודאי דאיהו רחמי · מנלן דכתיב °ויט שמים וירד · ובהאי אתגלי שמות ט'
קב"ה לישראל אקדים להו רחמי בקדמיתא ולבתר אתייהיב להו כ"ך
אוריית' מסטרא דגבורה ביום השלישי דהכי אתחזי להו דבגיני כך
ישר' אקרון · בהיות הבקר דכתיב °בקר לא עבות הא אי הוה עבות ש"ב כ"ג
קדרות' אשתכח ולא אתגלייא חס"ד ואימתי אתגלייא חס"ד בבקר
כד"א °הבקר אור דכד נהיר צפרא חס"ד אשתכח בעלמא ודינין בראשית מ"ד
מתעברן · ובזמנא דלא נהיר בקר דינין עד כען לא מתעברן
דכתיב °ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים · כיון דאתעברן איוב ל"ח
אינון ככביא ונהיר שמשא ביה שעתא כתיב בקר לא עבות
וחס"ד אתער בעלמא תתאה · בההיא שעתא כתיב בהיות
הבקר וכיון דמתעברן ככביא בקר אשתכח (נ"א דאתער בקר דינין לא
אשתכחו) אמר רבי יוסי בהיות הבקר שארי קב"ה לאתגלאה בטורא
דסיני תאנא בהיות הבקר כד אתער זכותיה דאברהם דכתיב
ביה °וישכם אברהם בבקר · ויהי קלת וברקים אמר רבי אבא בראשית י"ט
קלת כתיב חסר תרין קלין דאהדרו לחד דא נפקא מן דא רוחא
ממיא · ומיא מרוחא תרין דאינון חד וחד דאיהו תרי אמר ר'
יוסי קלת חד ואיהו קלא רברבא תקיפא דלא פסקת לעלמין
ההוא דכתיב ביה קול גדול ולא יסף דהא שאר קלין אתפסקן
(א) דתניא בארבעה תקופין בשתא קלא אתפסקת וכדין דינין
מתערין בעלמא והאי קלא דכליל שאר קלין ביה לא אתפסק
לעלמין ולא אתעבר מקיומא שלים ותוקפא דיליה · תאנא האי

א) ב' בד"ה ובפנה סי' קי"ז ס"ק שלא לשתות מים בשעת התקופה מפני סכנה ומנהג זה כותב מ"מ בזוהר אשר לפנינו ועל זה רמיז הט"ז בפס סס"ק ו' (כ"י):

קלא קלא דקלין קלא דכליל כל שאר קלין · אמר רבי יהודה
לית קלא אלא מסטרא דרוחא ומיא ואשא ובקלא (ר"א וכלא) עביד
קלא ואתכליל דא בדא ועי"ד כתיב קלות · וברקים · א"ר יוסי
תהלים קל"ט היינו דכתיב °ברקים למטר עשה (ב) שלהובא בעוטרי קטירא
דרחמי בחיבתא דלא (פקיע) שכיחו · תנא רבי יהודה אומר בסטר
גבורה אורייתא אתייהיבת · אמר רבי יוסי אי הכי בסטר שמאלא
דברים ל"ג הוי · אמר ליה אתהדר לימינא דכתיב °מימינו אש דת למו וכתיב
שמות ט"ו °ימינך יי' נאדרי בכח וגו' אשכחן שמאלא דאתחזר לימינא
וימינא לשמאלא הא גבורה לשמאלא (ר"א לימינא) וענן כבד על
ההר וגו' עננא תקיף דשקיע באתריה דלא נטיל · וקול שפר
דברים ה' חזק מאד מגו דעננא תקיף הוה נפיק ההוא קלא כד"א °ויהי
כשמעכם את הקול מתוך החשך · אמר רבי יהודה תלת חשוכי
הוו דכתיב חשך ענן וערפל וההוא קלא הוה נפיק פנימאה מכלהו
אמר רבי יוסי פנימאה דכלא הוה דביה כתיב קול גדול ולא
יסף · אמו"ר אבא כתיב · וכל העם רואים את הקולות · ראים
ישמעים מבעי ליה אלא הכי תנינן אינון קלין הוו מתגלפי בההוא
חשוכא ועננא (ג) וקבלא ומתחזיין בהו כמה דאתחזי גופא וחמאן
מה דחמאן ושמעין מה דשמעין מגו ההוא חשוכא וקבלא
ועננא ומגו ההוא חיזו דהוו חמאן הוו נהירין בנהירו עלאה
וידעין מה דלא ידעו דרין אחרנין דאתו בתרייהו וכלהו הוו
שם חמאן אפין באפין הה"ד °פנים בפנים דבר יי' עמכם ומאן הוו
חמאן תאני ר' יוסי מנהירו דאינון קלן דלא הוה קול דלא הוה נהיר
בנהירו דמסתכלי ביה כל גניזין וכל טמירין וכל דרין דייתון עד
מלכא משיחא ובג"כ כתיב וכל העם ראים את הקלות · ראים
ראיה

ב) שלהבת בהתקשרותו קשר השלהבת כחכה שאינו פוסק ופוסק וי"ל אע"פ שהוא א"ס ומ"ס מ"מ קשורים יחד כהלהבה שאינו פוסק ונעשה מתנו ברק והוא ענין ברקים למטר עשה וגו' · וקרש"ב פי' שלהבת הגבורות קשורים בחסדים כחכה והלהבה עוז מלווים תמיד וע' מק"מ פי' הכל : ג) ערפל וחשך תרגום ויהי הענן והחשך והוא עננא וקבלא בהש"כ

ראיה ממש · אמר רבי אלעזר וכל העם ראים · ראים כמה
דאמינא דחמו מנהירו דאינון קלי מה דלא חמו דרין בתראין
אחרנין · את הקולת כד"א °ואראה את יי' ואראה יי' לא כתיב ישעיהו ו'
אלא את יי' · אוף הכא וכל העם ראים הקולות לא נאמר אלא
את הקולות · כגוונא דא את השמים ואת הארץ דהא אתין
דבאורייתא לאסתכלא באורייתא (נ"א כחכמתא) אתייהיבו · כבד
את אביך ואת אמך · °כבד את יי' מהונך וכלהו לאתכללא משלי ג'
בהו מלה אחרא אוף הכא את הקולות לאסגהא ההוא קלא
אחרא לתתא דכניש לון לגביה מה דנפיק מנייהו דביה חמאן
ומסתכלן בחכמתא עלאה כל גנזין עילאין וכל רזין טמירין וסתימין
מה דלא אתגלייא לדרין בתראין דאתו בתריהון ולא לדרין
דייתון לעלמין עד זמנא דייתי מלכא משיחא דכתיב כי עין בעין
יראו בשוב ה' ציון · ואת הלפידים בקדמיתא ברקים והשתא
לפידים · כלא חד אבל מדאתתקנו בתקונוי לאתחזאה אתקרון
הכי ואת קול השופר · תאני רבי יצחק כתיב °אחת דבר אלהים תהלים
שתים זו שמעתי כד"א אנכי ולא יהיה לך · אמר רבי יהודה קול ס"ב
בשופר מבעי ליה השופר למה אלא ההוא קול דאקרי שופר דכתיב
°והעברת שופר תרועה בחדש השביעי בעשור לחדש ביום ויקרא
הכפורים בדא אתברי שופר א"ר יוסי מה שופר אפיק קלא אשא כ"ה
ורוחא ומיא אוף הכא כלא אתכליל בהאי ומדא נפקין קלין
אחרנין א"ר אלעזר קול דנפיק משופר דמשמע דשופר חד וקול
נפיק מניה ושופר בקיומיה שכיח ובגיני כך כתיב קול השופר · ר'
יהודה אמר הכי קול השפר השפר כתיב חסר כד"א °שפר קדם דניאל ו'
דריוש °מלכי ישפר עלך °שפר קדמאי להחויא · רבי שמעון אמר שם ד' שם ג'
קול השפר אתרא דקלא נפיק מניה אקרי שופר · תו אמר רבי
שמעון · ת"ח קול השפר אתרא דקלא היינו דכתיב °כי על כל דברים ח'
מוצא פי יי' יחיה האדם מאי מוצא פי יי' דא קול (ס"א דנפיק משופר

והאי

(נ״א קול) השופר הוא רב מכל שאר קלי תתאי ותקיפא מכלהו
דכתיב וקול שפר חזק מאד ועל כל שאר קלין לא אתמר חזק
מאד (נ״א אר״ש בהאי קול השופר תריא כלא ודא הוא דאקרי
קול גדול דכתיב קול גדול ולא יסף ואקרי קול דממה דקה
נהירו דבוציני דהוא זך ודקיק וזכיך ונהיר לכלא דממה מהו
דממה · אר״ש דבעי בר נש למשתוקא מניה ולמחסם פומיה כד״א
תהלים ל״ט 'אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני אשמרה לפי מחסום דממה
איהי שתוקא דלא אשתמע לבר וירא העם וינעו ויעמדו מרחק
ישעיה ו׳ דחמו מה דחמו · וינעו כד״א 'וינועו אמות הספים מקול הקורא
תאנא מה כתיב ביה ביחזקאל כד חמא גבורן נמוסי קב״ה דכתיב
יחזקאל א׳ 'וארא והנה רוח סערה באה וגו׳ רוח סערה אמאי א״ר יוסי לתברא
ארבע מלכוון אמר רבי יהודה תנינא רוחא רבא דאתער בנימוסי
גבורה דלעילא · באה מן הצפון מצפון לא כתיב אלא מן הצפון
ההוא דאשתמודע לעילא ההוא דטמיר וגניז לעילא · ענן גדול
ואש מתלקחת דהוה אחיד ביה ולא הוה אחיד בסטרוי לאתערא
דינא דתנינן תלת זמנין ביומא ינקא ההוא דינא קשיא (א) בקרדיט
גליפין מסטרא דגבורה הה״ד ואש מתלקחת בגין לאתערא
בעלמא · ומאן מבסם ליה ההוא דכתיב ביה ונגה לו סביב
דההוא זיהרא דאסחר ליה מכל סטרוי מבסם ליה ומתקין ליה
פב בגין דלא להוי דינא קשיא וייכלון בני נשא למסבליה · °ומתוכה
כעין החשמל תאנא ומתוכה ומגוה 'כעין החשמל מאי חשמל · אמ׳
ק״ט כ׳ רבי יהודה 'חיות אשא ממללא · תאנא א״ר יוסי חשמל מה דהוה
ר״נ כ׳ לבא לאשא דכתיב מתוך האש · כעין החשמל ולא החשמל ·
רמ״ז א׳ מתוך האש מגו אשא דאיהי לגו באשא · כעין החשמל דאיהו
בתר ארבע דרגין דכתיב רוח סערה ענן גדול ואש מתלקח׳ ונגה לו
סביב

א) ממונים ממקומים. פלך הגבור״ה כבודע ;

סביב · ומתוכה כעין החשמל מתוך האש · ההוא דכתיב ביה
ואש מתלקחת · תניא רבי יוסי ב״ר יהודה אמר חמו ישראל
הכא מה דלא חמא יחזקאל בן בוזי וכלהו אתדבקו בחכמתא
עלאה יקירא · חמשה דרגין דקלין חמו ישראל בטורא דסיני ·
ובחמשה דרגין אלין אתייהיבת אורייתא דרגא חמשאה הוא
דכתיב · קול השפר · יחזקאל לקבליהון חמא חמשה דרגין
דאינון לבר מאלין דאינון רוח סערה ענן גדול ואש מתלקחת
ונגה לו סביב כעין החשמל · א״ר אלעזר בישראל כתיב °פנים בפנים דברי׳ ה׳
דבר יי׳ וגו׳ · ביחזקאל כתיב כעין ודמות כמאן דחמי בתר כותלין
סגיאין כמאן דחמי בר נש בתר כותלא · אמר רבי יהודה מה דחמו
ישראל לא חמא נביאה אחרא כ״ש מה דחמא משה דלא חמא
נביאה אחרא · (נ״א כ״ש כ״ג אחרא) זכאה חולקיה דכתיב ביה °ויהי שם שמות ל״ד
עם יי׳ ולא בחיזו אחרא כמה דכתיב °ומראה ולא בחידות · אמר במדבר י״ב
רבי יוסי תא חזי כתיב °היה היה דבר יי׳ נבואה לשעתא היתה · כ׳ א׳
רבי יהודה אומר לקיומא הוא דאתא דאצטריך למהוי בגיניהון
דישראל לאשתמודעא דהא לא שביק לון קב״ה ובכל אתר
דמתפזרין ישראל בגלותא עמהון הוא שריא · אמר ר׳ אלעזר היה
היה דחמא ולא חמא דקאים באינון מלין ולא קאים הה״ד וארא
כעין חשמל ולא חשמל · אבל ישראל מה כתיב בהו וכל העם ראים
את הקולות כל חד וחד חמא כדקא חזי ליה · דתניא כל חד וחד
הוו קיימין שורין שורין תחומין תחומין וכדקא אתחזי להו חמו כל
חד וחד · (כאן שייך מה שבסוף הספר סי׳ ח׳) אמר רבי שמעון רישי דעמא
בלחודייהו רישי דשבטין בלחודייהו נוקבי בלחודייהו ה׳ דרגין
לימינא וה׳ דרגין לשמאלא הה״ד °אתם נצבים היום כלכם לפני דברים
יי׳ אלהיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש וגומר כ״ט
הא ה׳ דרגין לימינא וה׳ דרגין לשמאלא מאן אינון היינו דכתיב
טפכם נשיכם וגרך אשר בקרב מחניך מחטב עציך עד שאב

מימיך

מימיך הא רה' דרגין לשמאלא כלהו דרגין אתתקנו כגוונא
דלעילא · לקבליהון ירתו ישרא' אחסנת עלמין עשר אמירן דבהו
תליין כל פקודין וכל זכוון וכל ירותת אחסנא דאינון חולקא
טבא דישראל · תאנא בההיא שעתא דקב"ה אתגלי בטורא
דסיני הוו חמאן כל ישרא' כמאן דחמי נהורא בעשישתא ומההוא
נהורא הוה חמי כל חד וחד מה דלא חמא יחזקאל נביאה ·
מ"ט משום דאינון קלין עלאין אתגליאו (נ"א אתגליפו) בחד כמה
דאמינא דכתיב וכל העם ראים את הקלות · אבל ביחזקאל
שכינתא אתגלי ברתיכוי ולא יתיר והוה חמי כמאן דחמי בתר
כתלין סגיאין · א"ר יהודה זכאה חולקא דמשה דכתיב ביה וירד
יי' על הר סיני ויקרא ה' למשה זכאה דרא דכתיב ביה וירד יי'
לעיני כל העם על הר סיני · תא חזי כתיב מימינו אש דת למו
דהא מימינא אתגלי מה דאתגלי מה בין האי להאי · אמר רבי
יוסי הכא בסיני רישא וגופא דמלכא דכתיב °ויט שמים וירד שמואל
ובאתר דאית רישא אית גופא · אבל ביחזקאל כתיב °ותהי עליו ב' כ"ב
שם יד יי' דאתגלי ידא ולא גופא · ותנינן אפילו בידא יד יי' עלאה יחזקאל ה'
יד יי' תתאה · תא חזי כתיב נפתחו השמים ואראה מראות אלהים
(א) מראת כתיב חסר לאחזאה דבגין שכינתא קאמר דהא ואראה
מראת חסר מראה חד · אמר רבי ייסא וכי שכינתא
לאו כלא · אמר רבי יוסי לא דמי רישא דמלכא לרגלוי
דמלכא אף על גב דכלא הוי בגופא דמלכא · ת"ח בישעיהו
כתיב °ואראה את יי' ביחזקאל כתיב ואראה מראות אלהים הכא ישעיה ו'
את התם מראת · מה דחמא דא חמא דא · זכאה חולקיה
דמשה דלא הוה נביאה מהימנא שלימא כותיה · ואראה את יי' את
דייקא · ואראה מראת אלהים מראת דייקא ובדרגא חד הוו · א'

הכי

א) מראת אותיות אמרת הלוה כרופה ורומז לשכינה · א"כ דאמרת מלשון אמרה ושפה שבולת סוף וקץ הבגד
כן השכינה כ"י נקרא בגלוי דמלכא א"ס :

הכי אמאי לא פריש ישעיה כולי האי ׳ א״ר יוסי דא כליל דא
פריש ׳ מאי טעמא פריש כולי האי יחזקאל ׳ לא כלא אצטריך
בגיניהון דישראל דינדעון חביבותא דחביב להו קודשא בריך
הוא דשכינתיה ורתיכוי אתיין לדיירא בינייהו בגלותא ׳ א״ר
חייא בארץ כשדים והא כתיב ׳הן ארץ כשדים זה העם לא היה ישעיה כ״ג
אמאי אתגלי שכינתא תמן ׳ אי תימא בגיניהון דישראל הוה
טב דתשרי שכינתא בגווייהו ולא יתגלייא ׳ אלא הכי תאנא אי
לאו דאתגלייא לא הוו ידעין ׳ והא דאתגלייא מה כתיב על
נהר כבר על מיא באתר דלא יסתאב ולא ׳שריא מסאבותא ויחי רכ״כ כ׳
וההוא נהרא הוה חד מארבע נהרין דנפקין מגנתא דעדן דכתיב
על נהר כבר ׳ מאי כבר דכבר הוה מאתר דשכינתא שריא
עלוי ׳ וכתיב ותהי עליו שם יד יי׳ ׳ שם ולא באתר אחרא ׳
א״ר חייא כתיב ומתוכה דמות ארבע חיות וזה מראיהן דמות
אדם להנה ׳ תאנא ברזא עלאה ארבע חיוון אית דאינהו לגו
בגו היכלא קדישא ואינון קדמאי עתיקין דעתיקא קדישא כללא
דשמא עלאה ׳ ויחזקאל חמא דמות דרתיכין עלאין דהא הוא
חמא מאתר דלא הוה נהיר כל כך ׳ תאנא כגוונא דלעילא
אית לתתא מנייהו וכן בכלהו עלמין כלהו אחידן דא בדא ודא
בדא ׳ ואי תימא לעילא יתיר דחמא ׳ תנינן משה חמא
מאספקלריא דנהרא וכלהו נביאי לא חמו אלא מגו אספקלריא
דלא נהרא דכתיב ואראה מראות אלהים וכתיב °אם יהיה במדבר י״ב
נביאכם יי׳ במראה אליו אתודע וגו׳ ׳ לא כן עבדי משה וגומר
וכתיב פה אל פה אדבר בו ׳ א״ר יוסי ת״ח דנביאין כלהו לגביה
כנוקבי לגבי דכר דכתי׳ פה אל פה אדבר בו ומראה ולשאר נביאי׳
(כתיב במראות ולמשה ה׳) במראה אליו אתודע ׳ במראה ולא

פראה

מראה · כ"ש יחזקאל דאפילו מראה לא כתיב ביה אלא מראת
חסר וכ"ש דכתיב במשה ולא בחידות אלא כל מלה על בורייה
זכאה איהו דרא דנביאה דא שרי בגווייהו · אמר רבי יוסי בר
יהודה אפין באפין חמו ישראל זיו יקרא דמלכיהון (נ"א דמאריהון)
ולא הוה בהון סומין וחגרין וקטיען וחרשין סומין משמע דכתיב
וכל העם ראים · חגרין דכתיב ויתיצבו בתחתית ההר · קטיען
וחרשין נעשה ונשמע ולזמנא דאתי כתיב °אז ידלג כאיל פסח ישעיה ל"ה
ותרון לשון אלם :

וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר · רבי יהודה פתח
°מי ימלל גבורות יי' ישמיע כל תהלתו · בכמה ארחין תהלים ק"ו
אורייתא אסהידת בבר נש דלא יחוב קמי מאריה · בכמה
ארחין יהיב ליה עיטא דלא יסטי מארחוי לימינא ולשמאלא
בכמה ארחין יהיב ליה עיטא היך יתוב קמי מאריה וימחול ליה
דתנן שית מאה ותלת עשר זיני עיטא יהיב אורייתא לבר נש
למהוי שלים במאריה בגין דמאריה בעא לאוטבא ליה בעלמא דין
ובעלמא דאתי ויתיר בעלמא דאתי דהא תנינן כל מה דקודשא
ב"ה אשלים ליה לבר נש מאינון טבאן דזכי בהו לעלמא דאתי
אשתלים בהו · מ"ט משום דעלמא דאתי דקב"ה הוי · (ואי תימא
דהאי עלמא לאו דידיה הוא אלא) והכי תנינן האי עלמא לקבליה
דעלמא דאתי לא הוי אלא כפרוזדור לגבי טרקלין (בגין כך
עלמא דאתי דקודשא בריך הוא הוי) וכד זכי ההוא זכאה
בדידיה זכי · דתניא כתיב °ונחלה לא יהיה לו בקרב דברים י'
אחיו · מאי טעמא משום דיי' הוא נחלתו · זכאה חולקיה
דמאן דזכי לאחסנא אחסנתא עלאה דא · זכי ביה בעלמא
דא ובביתא דהאי עלמא כך בעלמא דאתי ובביתא
עלאה קדישא דכתיב °ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם ישעיה נ"ו

זכאה

זכאה חולקיה דההוא זכאה דמדוריה עם מלכא בביתיה׳ ר"ש
אמר זכאה חולקיה דההוא זכאה דזכי להאי דכתיב °אז תתענג ישעיה נ"ח
על יי׳ ׳ עם יי׳ לא כתיב אלא על יי׳ ׳ מאי על יי׳ אתר דעלאין
ותתאין אתמשכן מניה ותאבין לההוא אתר דכתיב °מאין יבא תהלים קכ"א
עזרי ׳ וכתיב °ועד עתיק יומיא מטא וקדמוהי הקרבוהי ותיאובתא דניאל ז׳
וענוגא דצדיקייא לאסתכלא לההוא זיוא דכל זיוא מניה נפקא
ואתמשכן מניה כל אינון כתרין ׳ תו אר"ש תנינן בהאי קרא אז
תתענג על יי׳ סיפיה דקרא מה כתיב והרכבתיך על במותי ארץ
על ההוא אתר דאקרי במותי ארץ איהו לעילא מהאי ארץ
וההוא אתר דאקרי על ארץ (נ"א במותי ארץ) היינו שמים והיינו
דכתיב על במתי ארץ ׳ על יי׳ ׳ אמר רבי אבא אז תשב לא
כתיב לא אז תתענג על יי׳ היינו שמים דכתיב °רומה על השמים תלים נ"ז
אלהים ׳ והרכבתיך על במתי ארץ היינו ארץ החיים ממשמע
דכתיב על במותי לאכללא ציון וירושלם דאקרון במתי ארץ
והיינו שמים דלעילא וארץ דלעילא ׳ ומלה דאמר רבי שמעון
הכי הוא וכלא חד דכתיב ועד עתיק יומיא מטא וגומר וכל
הני מלי לאתר חד סלקין ׳ אמר רבי אבא לרבי שמעון לימא
לי מר האי קרא כוליה במאי אוקימנא ליה דכתיב אז תתענג
על יי׳ והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך
אמר ליה הא כלא אתמר דתפנוקא ועדונא על יי׳ כתיב אתר
דאיהו לעילא ׳ וכתיב ועד עתיק יומיא מטא וגו׳ ׳ על במתי ארץ
כמה דאתמר ׳ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כמה דכתיב °ויתן ברא׳ כ"ז
לך האלהים מטל השמים וגו׳ ׳ והיינו נחלת יעקב ׳ וברכתא
דבריך יצחק ליעקב על האי שמים קאמר ׳ וברכיה בברכתא
דזמינין בנוי דיעקב לאחיא בההוא טלא לזמנא דאתי דכתיב
ויתן לך האלהים ׳ לך ולא לאחרא ׳ מטל השמים דביה זמינין

מתיא לאחיא לזמנא דאתי דנפיק מעתיקא לזעיר אנפין ושריא
בהאי שמים · אסתכל רבי אבא ואמר השתא אשתמע כלא
ואשתכח דברכתא דיצחק עלאה ממאי דחשיבנא · (א) תאנא
מי ימלל *גבורות יי' · מי ימלל · מי ידבר מבעי ליה · א"ר חייא ס"ד א'
כד"א °וקטפת מלילת בידך · גבורות יי' · דסגיאין אינון ונפקין דברים כ"ג
מגבורה חד · ותאנא חד גבורה עלאה עטרא דעטרין מתעטרא
ונפקין מנה חמשין תרעין · מנהון ימינא ומנהון שמאלא · וכל
חד וחד גבורה אתקרי וכל חד וחד מתעטרא (ב) בקרדיטי גליפין
נהורין וכלהו אקרון גבורות יי' · אמר רבי חייא גבורת יי' חסר
כתיב · דהא כלהו כלילן בדא · ישמיע כל תהלתו · דא הוא
שכינת זיו יקרה דקודשא בריך הוא דכתיב ותהלתו מלאה
הארץ · אמ"ר שמעון כתיב °ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן בראשית ב'
וגו' · שם האחד פישון וגו' · הא אלין בשמהן אקרון · והני
ארבע מההוא נהר דנפיק אתמשכן · מה שמיה דההוא נהרא
דנפיק אמר רבי שמעון יובל שמיה דכתיב °ועל יובל ישלח ויקרא כ"ה א'
שרשיו · וכתיב °ולא ימיש מעשות פרי · מאי טעמא לא ימיש ירמיה י"ז
משום דעל יובל ישלח שרשיו · ועל דא כתיב °וכמוצא מים ישעיה נ"ח
אשר לא יכזבו מימיו · ובגין כך כתיב יוצא *יוצא ואינו פוסק ויקרא
תאנא אמר רבי שמעון כתיב · וידבר אלהים את כל הדברים ס"ה כ'
וגומר וידבר בגין לאכרזא מלי · דתאנא בשעתא
דקודשא בריך הוא אתגלי ושארי למללא עלאין ותתאין
אתחלחלו ונפקו נשמתהון דישראל · ותאנא ההוא מלה
הוה טאס מלעילא לתתא ומתגלפא בארבע רוחי
עלמא וסלקא ונחתא · כד סלקא אשתאבא מטורי דאפרסמונא
דכיא

א) כל זה עד כתיב הם לקוטין ואינם שייכים כלל . ב) בקרדיטי הוא כמ"ש בכמוך והוא כמו גרדיני וצרת המלה כנזר מתלת קרדוניתא שהוא רמז על הוזק ותוקף הדין שבהם · ופי' גליפין חקיקה אורות הדינים גבורות ה' הרש"ב :

דכ"א ואשתאבא בההוא טלא דלעילא ואסחר בסחרניהון דישר'
ותבת בהון נשמתהון ואסחר ומתגלפא באתריה בלוחי אבנא
וכן כל מלה ומלה · אמר ר' שמעון כל מלה ומלה הוה מליא
בכל אינון טעמין בכל אינון מלין גזרין אגרין ועונשין רזין וסתרין
(א) כאסקופא (נ"א כאסקופא) דא דאיהי מליא מכלא · ובשעתא דהוה
נפיק ההוא מלה אתחזי חד · וכד הוה מתגלפא באתרוי אתחזון
בההוא מלה שבעין ענפין דסלקין בגוה וחמשין כתרין (נ"א ותוכין)
חסר חד מהאי גיסא וחמשין חסר חד מגיסא אחרא כפטישא
דא בזמנא דאיהו בטש בטינרא · כמה דאת אמר °וכפטיש יפוצץ ירמיה
סלע והוו חמאן כל ישראל עינא בעינא והוו חדאן וכלהו דרין כ"ג
בתראין כלהו אזדמנו לתמן וכלהו קבילו אורייתא בטורא דסיני
דכתיב °כי את אשר ישנו פה וגו' ואת אשר איננו פה עמנו היום דברי' כ"ט
וכלהו כל חד וחד כדקא חזי ליה וכלהו חמאן ומקבלין מלין
אלהים דא גבורה · את דאתכליל בימינא כמה דתנינן את השמים
דאיהו ימינא ואת הארץ דאיהו שמאלא דכתיב °אף ידי יסדה ישעיה
ארץ וימיני טפחה שמים · וימיני דא הוא את · כל לאכללא כל מ"ח
שאר כתרין · הדברים מתקשרן דא בדא · האלה · כל אינון
טעמין כל אינון רזין כל אינון סתרין גזרין ועונשין · לאמר למהוי
ירותא לכלא דכתיב °תורה צוה לנו משה מורשה · דאי תימא דברים
לגלאה מה דלא אצטריך לגלאה לכל בר נש · כתיב אנכי יי' ל"ג
אלהיך · כמה דאנא טמירא וסתים כך יהיו מלין אלין (ב) טמירין
וסתימין בלבך · ד"א וידבר אלהים חד · את כל הדברים האלה
לאמר · הא חמש דרגין אחרנין ר' יהודה אמר וידבר אלהים
גבורה · את ימינא כל דא ודא (האלה אינון דאתגליין דכתיב וכל

העם

א) בזוהר הזה שמלא מכל דבר (כאסקופא גרסינן כי אסקופא נדרסת ופי' בזוהר הרש"ב) : ב) מוכח שסגולה סגולה
למי שאינו רוצה עובר על אנכי ה"א והוי כאלו עובד ע"ז ח"ס :

העם ראים את הקולות · ד"א כל) א"ר יצחק לאכללא אברהם
דכתיב וי"י ברך את אברהם בכל הדברים לאכללא שאר כתרין
דאתכסיין · האלה אינון דאתגליין · וכתיב וכל העם ראים את
משלי ל"א הקולות (ג) לאמר דא הוא דכתיב °אשת חיל עטרת בעלה וכתיב
ירמיה ג' °לאמר הן ישלח איש את אשתו · אמר רבי יצחק אמאי אתייהיבת
אורייתא באשא וחשוכא דכתיב וההר בוער באש עד לב השמים
חשך ענן וערפל · דכל מאן דישתדל באורייתא אישתזיב מאשא
אחרא דגהינם ומחשוכא דמחשכין כל שאר עמין לישראל דבזכותי'
דאברהם אשתזיבו ישראל מאשא דגהינם דתניא אמר ליה
קב"ה לאברהם כל זמנא דבניך ישתדלון באורייתא ישתזבון
מאלין ואי לא הא נורא דגהינם דשלטא בהו ויישתעבדון בינֵי
עממייא · א"ל (ד) בתרי קטורי לא מזדקפן מלין · אלא אי ניחא
קמך ישתזבון מנורא דגהינם ויישתעבדון בֵּינֵי עממיא עד דיתובון
דברי' ל"ב גבך · אמר ליה יאות הוא ודאי הה"ד °אם לא כי צורם מכרם
ישעיה מאן הוא צורם דא הוא אברהם דכתיב °הביטו אל צור חצבתם
נ"א וי"י הסגירם · דא קב"ה דאסתכם על ידוי (ה) אמר רבי יהודה
מיומא דנפקו ישראל ממצרים עד יומא דאתיהיבת אורייתא
חמשין יומין הוו · מאי טעמא אמר רבי יהודה משום אינון שני
ויקר' כ"ה דיובלא דכתיב °וקדשתם את שנת החמשים שנה · תאנא אמר
ר"ש ההוא יובלא אפיק לון לישראל ממצרים · ואי תימא דיובלא
מ"ו ב' ממש · לא (ו) °מסטרא דיובלא הוה ומסטרא דיובלא אתער דינא
פ"ה ב' על מצראי · ובגיני כך חמשין יומין לקבל דיובל' הוו תאנא לקבל דא
נ' זמנין אתמר ואדכר באוריי' נימוסין דמצרי' ושבחי אינון כלהו אשר
הוצאתיך

ג) עמ"ש ר"פ אחרי בס"ד הרח"ו : ד) בשני קשרים ר"ל שיהיו ישראל קשורים בשני עבודות דהיינו גהינם וגלות אי אפ' אלא טוב שיהיו בגלות ושיהיו ניצולים מגהינם : ה) עיין בפרדס רמונים מהרמ"ק שער י"ג פ"ב : ו) כתב הרמ"ז מסטר' דיובלא פחד יצחק וכאן נראה שסותר מ"ש בשאר מקומות וכוונתו בזה אמר שהגאולה היתה מצד היובל דהיינו הבינה וכנ' בפ' בשלח מ"ו א' וכן במ"א ולאתמיטיתיה דרוש דור דעה אשר כל"ח הרמ"ז :

הוצאתיך ˚ויוציאך ˚כי ביד חזקה הוציאך וכלהו זמני חמשין דברי' ה'
אינון ולא יתיר משום דכלא ביובלא אתעטר ומסטרא דיובלא שמו' י"ג
אתא כלא ובגיני כך אורייתא דאתי מגבורה אתעטרת בימינא
דכתיב ˚מימינו אש דת למו ׳ ותניא חמשה קלין הוו ׳ וכלהו דברים ל"ג
אתחזיאו בהו ואתכלילו בהו ואתעטרו בדא ׳ אמר רבי שמעון
בההוא זמנא דקבילו ישראל אורייתא יובלא דא אעטר בעטרוי
לקב"ה כמלכא דאתעטר בגו חיליה דכתיב ˚צאנה וראינה בנות שיר ג'
ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ׳ מאן אמו דא יובלא
ויובלא אתעטר בחדוה ברחימו בשלימו דכתיב ˚אם הבנים תהלים קי"ג
שמחה ׳ מאן אם הבנים ׳ אר"ש דא יובלא ׳ א"ר יהודה ע"ד
כתיב ˚ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך מאן אביך ואמך ׳ א"ר משלי כ"ג
רבי יהודה כמה דאוקמוה בספרא דצניעותא דכתיב ˚ערות ויקרא י"ח
אביך וערות אמך לא תגלה ׳ ווי למאן דגלי עריתהון ׳ תאנא
אמר רבי יצחק בשעתא דקב"ה אתגלי בטורא דסיני אזדעזע
טורא ׳ ובשעתא דסיני אזדעזע כל שאר טורי עלמא אזדעזעו
והוו סלקין ונחתין עד דאושיט קב"ה ידוי עלייהו ואתיישבו וקלא
נפקא ומכרזא ˚מה לך הים כי תנוס הירדן תסוב לאחור ההרים תהלים קי"ד
תרקדו כאלים וגו׳ ואינון תאבן ואמרין מלפני אדון חולי ארץ
אמר רבי יצחק מלפני אדון דא אימא דכתיב אם הבנים שמחה
חולי ארץ דא אימא תתאה ׳ מלפני אלוה יעקב דא הוא אבא
דכתיב ˚בני בכורי ישראל ׳ ועל האי כתיב ˚בעטרה שעטרה לו אמו שמות ד'
מהו בעטרה א"ר יצחק כמה דכתיב ˚ושאול ואנשיו עוטרים את שמוא' כ"ג
דוד ׳ משום דמתעטר בחוורא בסומקא ובירוקא בכל גוונין
דכלהו כלילן ביה ואסתחרן ביה ׳ א"ר יהודה בעטרה שעטרה
לו אמו ׳ מאן עטרה דכתיב ˚ישראל אשר בך אתפאר וכתיב ישעי' מ"ט

ובית

ישעיה ס׳ °ובית תפארתי אפאר · אמר רבי יצחק אורייתא אתייהיבת
מ״ט באשא אוכמא על גבי אשא חוורא לאכללא ימינא בשמאלא
ושמאלא דאתחזר ימינא דכתיב מימינו אש דת למו א״ר אבא
בשעתא דתננא דסיני הוה נפיק סליק אשא ומתעטר בההוא
תננא באתגלייא כאתכלא דא וסליק ונחית וכל ריחין ובוסמין
דבגנתא דעדן הוה סליק ההוא תננא בחיזו דחוור וסומק ואוכם
שיר ג׳ הה״ד °מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל ההוא תננא מאן
כ״ח ב׳ הוה · אמר רבי יצחק *שכינתא דאתגלי לתמן כד״א מי זאת
עולה מן המדבר כתמרות עשן · אמר רבי יהודה למה לך כולי
האי הא קרא שלים הוא דכתיב והר סיני עשן כלו מפני אשר
ירד עליו יי׳ באש ויעל עשנו כעשן הכבשן · זכאה עמא דחמאן
דא וידעין דא · אמר רבי חייא כד אתפליגו אתוון בלוחי אבנא
הוו מתחזיין בתרין סטרין מסטרא דא ומסטרא דא ולוחין מאבן
(א) סנפרינון הוו ואתגליפו ואתחפיין באשא חוורא ואתוון הוו
מאשא אוכמא ומתגלפן בתרין סטרין מסטרא דא ומסטרא דא
אמר ר׳ אבא לוחין הוו בעינייהו ואתוון הוו טאסין ומתחזיין בתרין
אשין אשא חוורא ואשא אוכמא לאחזאה כחדא ימינא ושמאלא
משלי ג׳ דכתיב °ארך ימים בימינה בשמאלה וגו׳ · והא כתיב מימינו אש
דת למו · אלא מסטרא (ב) דגבורה הוה ואתכלילת (ג) בימינא
שמות ל״ב בגין כך אשא חוורא ואשא אוכמא · תאנא כתיב °והלחת
מעשה אלהים המה וגו׳ (מעשה אלהים ודאי) · אמר רבי יהודה
והלחת כתיב חד תרי הוו ומתחזיין חד · ועשר אמירן מתגלפי
בהו · חמש כלילן בחמש למהוי כלא ימינא · מעשה
אלהים המה ודאי · רבי יצחק אמר של סנפירינון הוו

ותרין

א) מספיר היו : ב) נ״ב קס״ו ב׳ ר״כ א׳ ר״ו ב׳ ויקרא קע״ו א׳ : ג) קכ״ב א׳ · לו ל״ב א׳ פ׳ ב׳ :

ותרין אבנין הוו ואבנין הוו סתימאן נשיב קודשא ב״ה ברוחא
ואתפשטו ואתגליפו תרין לוחין רבי יהודה אמר כעין סנפירינון
הוו (הסוק אבן טבא) משמע דכתיב מעשה אלהים המה · אמר ליה
אי הכי סנפירינון דא דהוא אבנא טבא יקירא משאר אבנין
לאו עובדא דקב״ה אינון אמר ליה במאי אוקימנא מעשה
אלהים המה · המה דייקא אלא ת״ח כתיב והלחת מעשה אלהים
הלחת כתיב · ולא כתיב והאבנים מעשה אלהים המה · אמר
רבי שמעון כלא חד הוא אבל אלין תרין לוחין עד לא אתברי
עלמא הוו ואסתלקו מערב שבת ועבד לון קב״ה ועובדוי הוו ·
ממה אתעבידו · תאנא מההוא טלא עלאה דנגיד מעתיקא
קדישא וכד נגיד ואתמשך לחקל דתפוחין קדישין נטל קודשא
ב״ה תרין כפורי מנייהו ואתגלידו ואתעבידו תרין אבנין יקירין
נשב בהו ואתפשטו לתרין לוחין הה״ד מעשה אלהים המה
והמכתב מכתב אלהים הוא כמה דכתיב °כתובים באצבע דברי׳ ט׳
אלהים תאנא אצבע אלהים ההוא אצבע סליק לעשרה כמה
דאתמר אצבע אלהים היא · וכל אצבע ואצבע סליק לעשרה עד
דאתעבידא ירא שלימתא דכתיב °וירא ישראל את היד הגדולה שמו׳ י״ד
א״ר יהודה חרות על הלחת נקיבן הוו אבנין ואתחזיאו לג׳ סטרין
חרות גלופא דגליפין · א״ר אבא מהאי סטרא אתחזי סטרא אחרא
ואתקרי מהכא מה דכתיב בסטרא אחרא ר׳ אלעזר אמר בנס הוו
כתיבין דכל בני נשא הוו אמרין וסהדין דהא מכתב אלהים הוא
ודאי דהא כל בני עלמא לא יכלין למנדע לון כמה דהוו
לדעתייהו דאינון נקיבן הוו מי כתיב חרות בלחת על
הלחת כתיב · אלא הכי תאנא חמשה קלין אינון לימינא וחמשה

לשמאלא

דשמאלא · ואינון דשמאלא כלילן בימינא · ומן ימינא אתחזון
אינון דשמאלא והכא כלא איהו ימינא ואתכלילן אלין באלין
מאן דהוה בסטרא דא חמי לסטרא אחרא וקרי לון לאינון
אתוון · דהא תנינן שמאלא אתחזר ימינא דכתיב מימינו אש
דת למו · ובגין כך מכתב אלהים הוא ודאי · הא כיצד מאן
דהוה מסטרא דא הוה קרי בדא אנכי יי׳ אלהיך · ומאלין אתוון
הוה חמי וקרי לא תרצח · הוה קרי לא יהיה לך · והוה חמי
וקרי לא תאנף · והוה קרי לא תשא את שם יי׳ אלהיך לשוא
והוה חמי וקרי לא תגנב · וכלא מסטרא דא וכך לכלהו וכדין
מסטרא אחרא וכלהו כלילן דא בדא כה״ג הה״ד °מכתב אלהים שמו ל״ב
הוא · מכתב אלהים הוא ודאי · וירד משה אל העם ויאמר אליהם
רבי יוסי אמר מאי אמירה דא דכתיב ויאמר אליהם ולא
כתיב מאי קאמר · אמר רבי יצחק תא חזי ארחא דעלמא הוא
כד אתי חדוותא לבר נש או כד אתי צערא עד לא ידע מניה
לא יכיל למסבל דהא לבא אתפרח לישעתא · וכד ידע מניה
קאים בקיומיה ויכיל למסבל כל שכן הכא (נ״א והכא לאו הכי) דהא
משה אמר לון כל מה דהוה לבתר ואתקיף לבייהו במלין ולא
יכילו למסבל כל שכן אי לא אמר לון מידי ובגין כך ויאמר
אליהם בקדמיתא ואתתקף לבייהו · ולבתר וידבר אלהים ועם
כל דא לא יכילו למסבל דהא תנינן אמר רבי יהודה אמר
רבי חייא אמר רבי יוסי כד שמעו מלה דקודשא ב״ה פרחת
נשמתייהו וסלקא נשמתייהו דישראל עד כורסי יקרא דיליה
לאתדבקא תמן אמרת אורייתא קמיה דקב״ה וכי למגנא הוינא
מתרי אלפי שנין עד לא אתברי עלמא למגנא כתיב ביה °ואיש ויקר׳ י״ו

איש

ויקר' כ"ד איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם °ואל בני ישראל תדבר
שם כ"ה לאמר · °כי לי בני ישראל עבדים · אן אינון בני ישראל · ברה
שעתא אהדרת אורייתא נשמתייהו דישראל כל חד וחד לאתריה
אורייתא אתקיפת ואחידת בהו בנשמתייהו לאהדרא להו לישראל
תהלים ההה"ד °תורת יי' תמימה משיבת נפש · משיבת נפש ממש תאנא
י"ט כתיב °וישב שלמה על כסא יי' למלך כמה דכתיב °שש מעלות
ד"ה א' לכסא · רבי אבא אמר דקיימא סיהרא באשלמותא · דתנינן
כ"ט ביומוי דשלמה קיימא סיהרא באשלמותא · אימתי באשלמותא
מלכים א' י' (נ"א תנא כתיב ותרב חכמת שלמה וגו' מאי ותרב א"ר אבא
דקיימא סיהרא באשלמותא מאי באשלמותא) דקיימא בחמשה
עשר כמה דתנינן אברהם · יצחק · יעקב · יהודה · פרץ · חצרון
רם · עמינדב · נחשון · שלמון · בועז · עובד · ישי · (א) דוד ·
שלמה · כד אתא שלמה קיימא סיהרא באשלמותא · דהה"ד
וישב שלמה על כסא יי' למלך וכתיב שש מעלות לכסא בלא
כגוונא דלעילא · ביומוי דצדקיה קיימא סיהרא בפגימותא
ישעי' י"ג ואתפגים כד"א °וירח לא יגיה אורו · דתנינן ביומוי °דצדקיה
ויקרא אתפגים סיהרא ואתחשכו אנפייהו דישראל · פוק וחשוב · (ב)
מ' ב' רחבעם · אביה · אסא · יהושפט · יהורם · אחזיהו · יואש
אמציהו · עוזיה · יותם · אחז · יחזקיהו · מנשה · אמון יאשיהו
צדקיהו · וכד אתא צדקיהו אתפגים סיהרא וקיימא על פגימותא
ירמי' נ"ב דכתיב °ואת עיני צדקיהו עור · ביה זמנא °השליך °משמים ארץ
איכה ב' האי ארץ אתעברא מקמי שמים ואתרחקת מניה ואתחשכא האי
ויקרא ארץ · (כלומר דקיימא סיהרא בפגימותא) תאנא בשעתא דקיימו
קי"ד א' ישראל על טורא דסיני שרי סיהרא לאנהרא דכתיב °ויט שמים
שמואל ב' כ"ב

א) הפסד לרמוז כי דו"ד גי' י"ד כי הוא הי"ד שלמה דהיתה סיהרא באשלמותא וגלמ"ה גי' סע"ה שהיא הספי' כידוע ולהבי שנתא קיימא ליה מא"ן : ב) הוקשה להרמ"ז למה לא מנה את יהויקים ביכיסם התיכח יהואחז ויהויכין שמלכו זמן מועט אבל יהויקים מלך י"א שנה למה לא מנהו ולא תי' · ול"נ חדא כמשרז"ל בטעם קדימת מלוך יהואחז שהוא הקטן הנ' ליהויקים שהיה גדול ממנו ואמרו מפני שיהויקים לא היה ממלא מקום אבותיו והוא"ל וכן לא זכה להיות במנה · ועי"ל דאינו מונה כ"א ה' דורות דהיינו רחבעם דור א' אביה ב' וכו' אבל יהואחז ויהויקים יהויכין וצדקיה כולם דור א' הם שארבעתם אחים בני יאשיהו ומנה את צדקיהו שהוא האחרון ובו נודעה פגימת הלבנה בחרבן הבית · ואולם בס"ד פט"ו מנו גם את יהויקים ועמ"ש המפרשים · הרמ"ז :

וירד מהו וירד דקריב שמשא לגבי סיהרא ושרי לאנהרא סיהרא
במדבר ב' דכתיב °רגל מחנה יהודה מזרחה בטורא דסיני אתמנא יהודה
הושע י"ב רופינוס במלכותא דכתיב °ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים
נאמן · (נ"א רבי יצחק אמר מהכא ויהודה עוד רד עם אל הורה
שולטניה בשעתא דהאי אל שליט מלכותיה על טורא דסיני
בהאי שעתא שליט מלכותיה דיהודה) מהו ועם קדושים נאמן
כד אמר קב"ה לישראל ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש
נאמן הוה יהודה לקבלא מלכותא ושארי סיהרא לאנהרא :
משלי א' אנכי יי' אלהיך אשר הוצאתיך וגו' · ר' אלעזר פתח °שמע בני
מוסר אביך ואל תטוש תורת אמך · שמע בני מוסר אביך
דא קב"ה · ואל תטוש תורת אמך דא כנסת ישראל · מאן כ"י
שם דא בינה כמה דכתיב °להבין אמרי בינה · ר' יהודה אמר מוסר
אביך דא היא חכמה · ואל תטוש תורת אמך דא היא בינה
בראשית מ"ו כ' רבי יצחק אמר הא והא חד מלה אתפרשו · דתנינן °אורייתא
מחכמה דלעילא נפקת · ר' יוסי אמר מבינה נפקת דכתיב להבין
אמרי בינה וכתיב ואל תטוש תורת אמך · א"ר יהודה אורייתא
מחכמה ובינה אתכלילת דכתיב שמע בני מוסר אביך ואל תטוש
תורת אמך · רבי אבא אמר בכלא אתכלילת דכיון דבאלין תרין
אתכלילת אתכלילת בכלא · בחסד · בדינא · ברחמי · בכלהו
שלימותא דאצטריך מלה · אי מלכא ומטרוניתא מסתכמין כלא
מסתכמין · באתר דאלין משתכחין כלא משתכחין ר' יוסי אמר
בראשית מ"ו אנכי דא שכינתא כמה דכתיב °אנכי ארד עמך מצרימה · יי'
אלהיך (נ"א כלא סליק לעילא למהוי כלא חד (ג) (דא כנסת ישראל
דכתיב ואל תטוש תורת אמך) ר' יצחק אמר אנכי דא שכינתא ופסקא טעמא
שם כ"ו דברים ד' כד"א °אנכי עשו בכרך יי' אלהיך דא קב"ה כמה דכתיב °מן השמים
השמיעך את קולו · וכתיב אתם ראיתם כי מן השמים דברתי
עמכם · מן השמים · (מן השמים ממש דא קב"ה) :
אשר הוצאתיך מארץ מצרים · אשר אתר דכלא מאשרין ליה

הוצאתיך

ג) משמע שכינה וכ"י תרי מלי נינהו · ה"ס . והכי מבואר בסמוך אמנם בעלמא כ"י קאי לשכינה ועמ"ש בספר הכוונות בסוף דהכ"כ · מא"ן :

הוצאתיך מארץ מצרים · (א) דא °יובלא כמה דתנינן מסטרא מ"ו כ'
דיובלא נפקו ישראל ממצרים ובגין כך חמשין זמנין אדכר יציאת פ"ג כ'
מצרים באורייתא · חמשין יומין לקבלא אורייתא חמשין שנין
לחירו דעבדין · מבית עבדים כמה דכתיב °הכה כל בכור בארץ שמו' י"ב
מצרים · ותנינן אלין כתרין תתאין דאתרחיצו בהו מצראי כמה
דאית ביתא לעילא אית ביתא לתתא · ביתא קדישא לעילא
דכתיב °בחכמה יבנה בית · ביתא תתאה לתתא דלא קדישא משלי כ"ד
כמה דכתיב מבית עבדים · תאנא בשעתא דאתמר אנכי · כל
אינון פקודי אורייתא דמתאחדן במלכא קדישא עילאה בסטרא
דא כלהו הוו כלילן בהאי מלה כמה דתנינן כל פקודי אורייתא
מתאחדן בגופא דמלכא (ד"א במלכא קדישא עילאה) מנהון ברישא דמלכא
מנהון בגופא ומנהון בידי מלכא ומנהון ברגלוי ולית מאן דנפיק מן
גופא דמלכא לבר ובג"כ מאן דפשע בחד מפקודי אורייתא כמאן
דפשע בגופא דמלכא כמה דכתיב °ויצאו וראו בפגרי האנשים ישעיה ס"ו
הפושעים בי · בי ממש · ווי לחייביא דעברין על פתגמי אורייתא
ולא ידעין מאי קא עבדין · דאמר רבי שמעון ההוא אתר דאיהו
חב לגביה ההוא אתר ממש גלי חוביה · (ואמר רבי שמעון קב"ה ממש
גלי חוביה) חב בקב"ה קב"ה גלי ליה דכתיב °יגלו שמים עונו וארץ איוב כ'
מתקוממה לו · יגלו שמים עונו דא קב"ה · וארץ מתקוממה לו
דא קב"ה (נ"א דא כ"י) תניא שמים גליין חוביה דב"נ · ובשעתא
דאיהו גליא חוביה · ארץ עביד דינא בבר נש דכתיב וארץ
מתקוממה לו למעבד דינא בידיה · אמר רבי יוסי תנינן משמיה
דרבי שמעון בשעתא דאתיהיבת אורייתא אימא ובנין בשלימותא
אשתכחו דכתיב °אם הבנים שמחה : תהלים קי"ג

אנכי

א) פירוש קאי על תיבת אשר ועלה קאמר דא יובלא · הוצאתיך כמה דתנינן מסטרא דיובלא וכו' ודייק לומר מסטרא דיובלא ודוק · מא"ן :

אנכי יי' אלהיך · אנכי כמה דתנינן בת היתה לו לאברהם אבינו
שמות ד' היא שכינתא ודא בת · יי' אלהיך דכתיב °בני בכורי ישראל
משלי ג' וכתיב °עץ חיים היא למחזיקים בה הא בן · אשר הוצאתיך
ויקרא כ"ה מארץ מצרים דכתיב °יובל היא קדש תהיה לכם · וכתיב אם
הבנים שמחה וקדשתם את שנת החמישים שנה וקראתם דרור
הא אימא ובנין · יתבא אימא יתבין בנין · (ועלמין) כלהו בחדוה
בשלימותא · וע"ד כתיב אם הבנים שמחה מתעברא אימא
דברים כ"ב כלהו מתעברין מרוכתייהו וכתיב °לא תקח האם על הבנים ·
ותנינן לא יעביר בר נש חובי לתתא בגין דאתעבר אימא מעל
בנין · אמר רבי יצחק כלא קב"ה כלא הוא כלא חד ומלין אלין
למחצדי חקלא אתגליין · זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא דאתי
תאני אמר רבי אלעזר כתיב בראשית ברא אלהים את השמים
בראשית ב' ואת הארץ · וכתיב °ביום עשות יי' אלהים ארץ ושמים · במאי
אוקימנא הני קראי הא תנינן (ב) דתרוויהו כחדא אתבריאו ·
מלמד שנטה הקב"ה קו ימינו וברא השמים ונטה קו שמאלו וברא
את הארץ · בקדמיתא את השמים ואת הארץ · ולבתר ארץ
הושע ב' ושמים תנן כתיב °ביום ההוא אענה נאם יי' אענה את השמים והם
ישעיה ס"ו יענו את הארץ · אענה את השמים שמים ממש דכתיב °השמים
כסאי והם יענו את הארץ · הארץ ממש דכתיב והארץ הדום רגלי
שמים שמים עלאין · וארץ ארץ עלאה · דתניא כד אתקן שמים דא
בתקונוי (אתקן) לקבליה דהאי ארץ ותיאובתיה לקבלה בחד דרגא
משלי י' דאקרי צדיק כמה דכתיב °וצדיק יסוד עולם ואתדבק בהאי ארץ
ומרישא דמלכא עד ההוא אתר דישארי האי צדיק אתי חד נהרא
קדישא

ב) בירוש' דחגיגה פ"ב כ' תני רשב"י אומר פעמים הקדים הכתוב שמים לארץ דכתיב וכו' ופעמים הקדים הכתוב ארץ לשמים שנ' וכו' מלמד שנבראו כאחת וכ"כ במדרש ב"ר ספ"א ויק"ר פל"ו וכ"כ בזוהר אשר לפנינו · ב"י :

קדישא משחא דרבות ואטיל בסגיאות תיאובתא בהאי ארץ קדישא ונטל כלא האי ארץ · ולבתר מהאי ארץ אתזן כלא עלאי ותתאי כדכורא דא כד תיאובתיה לאתדבקא בנוקבא דאפיק זרעא דרבות מרישא דמוחא בההוא אמה ואטיל בנוקבא ומניה מתעברא נוקבא אשתכח דכלהו שייפין דגופא כלהו מתדבקן בנוקבא ונוקבא אחידא כלא · כדוגמא דא תנינן כל דאשלים לעשרה קדמאי דבי כנישתא נוטל אגר כלהו ר' יוסי אומר לקבלי דכלהו · ר' יצחק אמר כתיב °ויט שמים וירד וכתיב שמות כ' כ"ב
וירד יי' לעיני כל העם על הר סיני (ר"א ל"ג תנא) ויט שמים וירד לאן נחת אי תימא דנחת לסיני על הר סיני כתיב (א) ולא כתיב בהר סיני · אלא ויט שמים וירד לאן נחת · אמר רבי יוסי (אמר רבי יהודה אמר רבי חייא) נחית בדרגוי מדרגא לדרגא ומכתרא לכתרא עד דאתדבק בהאי ארץ וכדין אתנהר סיהרא וקיימא באשלמותא הה"ד ויט שמים וירד להאי ארץ וכדין כתיב על הר סיני · מה קיימא על הר סיני הוי אימא דא שכינתא רבי אבא אמר מהכא °מפני אשר ירד עליו יי' באש וכתיב °כי יי' אלהיך אש אוכלה שמות י"ט דברים ד'
הוא · וכתיב °ויי' המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש מאת בראשית י"ט
יי' מן השמים ויי' המטיר דא הוא ארץ · מאן אתר נטיל האי סיפיה דקרא מוכח דכתיב מאת יי' מן השמים · מן השמים ממש רבי חייא אמר מהכא וידבר אלהים את כל · כל כללא דכלא דהא בהאי תליא כלא :

לא יהיה לך אלהים אחרים על פני רבי יצחק אמר אלהים אחרים לאפקא שכינתא · על פני לאפקא אפי מלכא דבהו אתחזי

מלכא

א) כ' הרמ"ז איני רואה קושיא ע"כ ויש להקשות חדא דכיון דדרך הפשוט לקצר וגם לפרש ולא לסתום אי איתא דירד לגופו של הר הול"ל להר סיני כד"א דודי ירד לגנו ורבים זולתו אבל ה"ט ק' יתיר מלת על ועוד דאימא דירד עד הרקיע האחרון מכוון על ההר א"כ שפיר כסא הכבוד מרחף באויר על ההר מכוונה · וכ"ת דכך היה שלא ירד עד ההר אך שמן השמים דבר כמ"ש ק' פ' ויט שמים וירד להיכן ירד מגם וא"ת כי ויט שמים ר"ל שהש"י נטה עד השמים ומשם ירד נ"כ יקשה להיכן ירד והשתא ניחא · מלת אלא ויט שמים שזו קו' שנית. שא"ת דעל ה"ס ר"ל בשמים מכוון על ההר הא תינח אלא ויט שמים מאי תימא ביה ותי' שויט שמים הוא וכו' הרמ"ז :

מלכא קדישא ואינון שמיה · והוא אינון · הוא שמיה דכתיב
°אני יי' הוא שמי הוא ושמיה חד הוא · בריך שמיה לעלם ולעלמי ישעיה מ"ב
עלמיא · תאני רבי שמעון זכאין אינון ישראל דקב"ה קרא לון
אדם דכתיב °ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם · °אדם כי יחזקאל ל"ד
כי יקריב מכם · מאי טעמא קרא לון אדם משום דכתיב °ואתם ויקרא א' דברים ד'
הדבקים ביי' אלהיכם · אתם ולא שאר עמין ובג"כ אדם אתם
אתם קרויים אדם ואין א"ה קרויים אדם דתניא אמר רבי שמעון
כיון דבר נש ישראל אתגזר עאל בברית דגזר קב"ה באברהם
דכתיב °ויי' ברך את אברהם בכל · וכתיב °חסד לאברהם ואשרי בראשית כ"ד
למעאל בהאי אתר (נ"א אדם) כיון דזכה לקיימא פקודי אורייתא מיכה ז'
עאל ביה בהאי אדם (נ"א אתר) ואתדבק *בגופא דמלכא וכדין ויקרא ר"ו
אקרי אדם · וזרעא דישראל אקרון אדם ת"ח כתיב ביה בישמעאל א'
והוא יהיה פרא אדם · פרא אדם ולא אדם · פרא אדם משום
דאתגזר ושירותא דאדם הוה ביה דכתיב °וישמעאל בנו בן שלש בראשית י"ז
עשרה שנה בהמולו את בשר ערלתו כיון דאתגזר עאל בהאי
שירותא דאקרי כל · הה"ד °והוא יהיה פרא אדם ולא אדם שם ט"ז
ידו בכל · ודאי ולא יתיר משום דלא קביל פקודי
אורייתא · שירותא הוה ביה בגין דאתגזר ולא אשתלים פקודי
אורייתא · אבל זרעא דישראל דאשתלימו בכלא אקרון אדם
ממש · וכתיב °כי חלק יי' עמו יעקב חבל נחלתו אמר רבי יוסי דברים ל"ב
בג"ד כל פרצופין שרו בר מפרצופא דאדם · ר' יצחק אמר כד
(ב) אתעבר אתחזי דגליפא גו גלופין דאשלמותא א"ר יהודה
היינו דאמרי אינשי (ג) קיטרוי בזיקא בטפסא שכיחי · ר' יהודה
הוה אזיל מקפוטקיא ללוד למחמי לר"ש דהוה תמן והוה ר' חזקיה
אזיל עמיה א"ר יהודה לר' חזקיה הא דתנינן קמי ר"ש והוא יהירה
פרא

ב) כשנעשה ציור אדם אזי כו' שחקוק תוך חקיקות השלימות דהיינו שנראה כמו שהוא בשלימות ברוח ובנפש · ג) מה שקשור ברוח מצוי בציור וכן האדם קשור ברוח חיים מצוי בציור והוא כמו זוג שכופה שמצייר הזגין בנפיחת רוחו ברצונו והוא מבואר וז"ל הרמ"ב פי' בנפיחה בדמות על הזכוכית מצויים כל קשרי הצורה בשלימות כן צורת האדם כלי ודפוס לצורה העליונה לכן אסור לצייר צורת אדם וע' מק"מ :

פרא אדם ודאי כך הוא ׳ ודא הוא ברירא דמלה ׳ סיפיה דקרא
דכתיב על פני כל אחיו ישכון ׳ מהו על פני כל אחיו ישכון ׳
אמר ליה לא שמענא ולא אימא ׳ דהא אוליפנא כתיב °וזאת דברי׳ ד׳
התורה אשר שם משה ׳ אשר שם משה אתה יכול לומר דלא
שם משה אי אתה יכול לומר ׳ פתח רבי יהודה ואמר °כי הוא שם ל׳
חייך ואורך ימיך · מאן דזכי באורייתא ולא אתפרש מינה
זכי לתרין חיין חד בעלמא דין וחד בעלמא דאתי ׳ דכתיב חייך
תרי ׳ וכל מאן דיתפרש מינה כמאן דמתפרש מן חיי ומאן
דמתפרש מר׳ שמעון כאילו מתפרש מכלא ומה בהאי קרא
דאיהו פתח פתחא לא יכילנא למיעאל בה ׳ פתגמי אורייתא
דסתימין על אחת כמה וכמה ווי לדרא דר"ש ן׳ יוחאי יסתליק
מניה דכד אנן קיימין קמיה דרבי שמעון מבועין דלבא פתיחין
לכל עיבר וכלא מתגליא וכד אתפרשנא מניה לא ידענא מרי
וכל מבועין סתימין אמר רבי חזקיה היינו דכתיב °ויאצל מן במדבר י"א
הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים כבוצינא דא
דנהרין מניה כמה בוצינין והוא בקיומיה שכיח ׳ כך רבי שמעון
בן יוחאי מארי דבוצינין הוא נהיר לכלא ונהורא לא אעדי
מניה ואשתכח בקיומיה אזלו עד דמטו לגביה ׳ כד מטו גביה
אשכחוהו דהוה יתיב ולעי באורייתא והוה אמר °תפלה לעני תהלים ק״ב
כי יעטף ולפני יי׳ ישפך שיחו כל צלותא דישראל צלותא וצלותא
דעני עלאה מכלהו ׳ מאי טעמא משום דהאי סלקא עד כורסי
יקרא דמלכא ואתעטר ברישיה ׳ וקודשא ב"ה משתבח (נ"א מתעטף)
בההוא צלותא ודאי ׳ תפלה דעני תפלה אקרי ׳ כי יעטף עטופא
דא לאו עטופא דכסו הוא דהא לית ליה ׳ אלא כתיב הכא כי
יעטף וכתיב התם °העטופים ברעב ולפני יי׳ ישפך שיחו (א) דיקבל איכה ב׳
קמיה

א) פי׳ יצעק וויהרעס ה"ס"ב

קמי מאריה ודא ניחא ליה קמי קודשא ב"ה משום דעלמא
מתקיימא ביה כד לא אשתכחו שאר קיימי עלמא בעלמא׳ ווי
למאן דההוא מסכנא יקבל עלוהי למאריה משום דמסכנא קריב
למלכא יתיר מכלהו וכתיב °והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון שמות כ"ב
אני׳ ולשאר בני עלמא זמנין דשמע זמנין דלא שמע מאי טעמא
משום דדיוריה דמלכא בהני (ב) מאני תבירי דכתיב °ואת דכא ישעיה כ"ו
ושפל רוח׳ וכתיב °קרוב יי׳ לנשברי לב׳ °לב נשבר ונדכה תהלים ל"ד
אלהים לא תבזה׳ מכאן תנינן מאן דנזיף במסכנא נזיף בשכינתא שם כ"ה
דכתיב ואת דכא ושפל רוח׳ וכתיב °כי יי׳ יריב ריבם וגו׳ בגין משלי כ"ב
דאפוטרופא דילהון תקיפא ושליטא על כלא דלא אצטריך
סהדי ולא אצטריך לדיינא אחרא ולא נטיל משכונא כשאר
דייניא׳ ומה משכונא נטיל נשמתין דכר נש דכתיב וקבע את
קובעיהם נפש׳ תו אמר תפלה לעני כל אתר דאקרי תפלה
מלה עלאה היא דהיא סלקא לאתר (דקב"ה אחיד) עילאה תפלה
דרישא דאינון תפלי דמלכא דאנח להו׳ רבי שמעון אסחר
רישיה וחמא לרבי יהודה ולר׳ חזקיה דמטו גביה׳ בתר דסיים
אסתכל בהו אמר להו סימא הוה לכו ואתאביד מנייכו׳ אמרו
ליה ודאי דפתחא עלאה פתח מר ולא יכילנא למיעאל ביה
אמר מאי הוא׳ אמרו ליה °והוא יהיה פרא אדם וסיפיה דקרא בראשית ט"ז
בעינא למנדע דכתיב ועל פני כל אחיו ישכון׳ מהו על פני כל
אחיו דהא ברירא דכוליה קרא ידענא והאי לא ידענא׳
דסיפיה דקרא לא אתחזי כרישיה אמר לון חייכון כלא חד מלה
הוא ובחד דרגא סלקא׳ תאנא כמה פנים לפנים׳ אית ליה
לקב"ה׳ פנים דנהרין׳ פנים דלא נהרין׳ פנים תתאין׳ פנים
רחיקין

ב) כלים שבורי׳ והם העניים והענוים הרב חוות יאיר בתשו׳ סי׳ קנ"ו כתב דה"ד שהם שלמים ברמ"ח אברי׳ אבל אם חס"ר עינ"ן וכיוצא אינה למיחש אם יש אחר הגון והאריך ע"ש ועבר"י סי׳ נ"ן מא"ן :

רחיקין · פנים קריבין · פנים דלגו · פנים דלבר · פנים דימינא · פנים דשמאלא · תא חזי זכאין אינון ישראל קמיה דקב״ה דאחידן באנפין עלאין דמלכא · באינון פנים דהוא ושמיה אחידן בהו ואינון ושמיה חד הוא · ושאר עמין אחידן באינון פנים רחיקין באינון פנים תתאין · ובגיני כך אינון רחיקין מגופא דמלכא דהא חמינא כל אינון דמצרים קריבוי דישמעאל כמה אחין וקריבין הוו ליה וכלהו הוו באנפין תתאין באינון פנים רחיקין ובגיניה דאברהם כד אתגזר ישמעאל זכה דשוי מדוריה וחולקיה באתר דשליטא על כל אינון פנים רחיקין ותתאין על כל אינון פנים דשאר עמין · הה״ד ידו בכל ובגיני כך על פני כל אחיו ישכון · כלומר ישוי מדוריה וחולקיה לעילא מכלהו דכתיב ידו בכל · דשלטא על כל שאר פנים דלתתא · ובגין כך על פני כל אחיו וראי דלא זכו כוותיה · אתו רבי יהודה ורבי חזקיה ונשקו ידוי אמר ר׳ יהודה היינו דאמרי אינשי (א) חמרא בדרדיא ונביעא דבירא בקטירא דקיזרא אתעטר · ווי לעלמא כד יסתלק מר מניה · ווילדרא דיתערע בההוא זמנא · זכאה דרא דאשתמודעון ליה למר · זכאה דרא דאיהו שרי בגויה · אמר רבי חזקיה הא תנינן גיורא (ב) כד אתגזור אקרי ״גר צדק ולא יתיר · והכא אמר מר ידו בכל · אמר רבי שמעון כלא אתקשר בחד · אבל גיורא תנינן · שאני ישמעאל דלאו גיורא הוא ברירה דאברהם הוה ברירה דקדישא הוה וכתיב ביה בישמעאל °הנה ברכתי אותו · כתיב הכא ברכתי אותו · וכתיב התם °וי׳ ברך את אברהם בכל · וע״כ כתיב ידו בכל · ובגיני כך כתיב על פני כל אחיו ישכון דאי שאר קריבוי אתגזרו (ס״א אתגיירו) אקרון גירי צדק ולא יתיר

ויקרא קס״ח ח׳

ברא׳ ט״ז

שם כ״ד

והוא

א) יין בשמריו ונביעת הבאר בקטיר׳ קיורא שהיא קשר של קיימ׳ מתעטר ורמז על רשב״י שהוא בשכלו כאלו ושקט כיין השקט על שמריו ושהוא כמעיין נובע מוסיף והולך כאלו שתי מעלות הוא קשור ומעוטר : ב) כשגימול:

והוא יתיר ועלאה מכלהו · כ"ש אינון דלא אתגזרו דקיימין באינון אפין רחיקין באינון אפין תתאין · ואיהו מדוריה לעילא מכל פנים דידהו ומכל פנים דעמין עע"ז הדא הוא דכתיב על פני כל אחיו ישכון · א"ר יהודה קב"ה בגין כך אכריז ואמר לא יהיה לך אלהים אחרים על פני דדא הוא מהימנותא דיליה :

לא תעשה לך פסל וכל תמונה · הא אתמר · ואמר ר' יוסי כל פרצופין שרי בר מפרצופא דאדם דהא האי פרצופא שליט
קהלת ה' בכלא · ד"א לא תעשה לך פסל וכל תמונה · רבי יצחק פתח °אל תתן את פיך לחטיא את בשרך כמה אית ליה לב"נ לאזדהרא על פתגמי אורייתא כמה אית ליה לאזדהרא דלא יטעי בהו ולא יפיק מאורייתא מה דלא ידע ולא קביל מרביה דכל מאן דאמר במלי דאורייתא מה דלא ידע ולא קביל מרביה עליה כתיב לא תעשה לך פסל וכל תמונה וקב"ה זמין לאתפרעא מניה בעלמא דאתי בזמנא דנשמתיה בעיא למיעאל לדוכתה דדחיין לה לבר ותשתצי מההוא אתר דצרירא בצרורא דחיי דשאר נשמתין (רבי יהודה אומר מהכא) כמה דתנינן למה יקצף האלהים על קולך · קולך דא היא נשמתיה דבר נש אמר רבי חייא ע"ד כתיב כי יי' אלהיך אל קנא · מ"ט משום דקני לשמיה בכלא אי בגין פרצופין מקני לשמיה משום דמשקר בשמיה · אי משום אורייתא תנינן אורייתא כלא שמא קדישא היא דלית לך מלה באוריית' דלא כליל בשמא קדישא ובגיני כך בעי לאזדהרא בגין דלא יטעי בשמי' קדישא ולא ישקר ביה ומאן דמשקר במלכ' עלא' לא עאלין ליה (ג) לפלטרוי דמלכא וישתצי מעלמא דאתי אמר רבי אבא כתיב הכא לא תעשה לך פסל וכל תמונה וכתיב התם

פסל

ג) להיכלו של מלך :

שמות ל"ד פסל לך שני לוחות אבנים · כלומר ילא תעשה לך פסל (יא) לא
תעבד לך אורייתא אחרא דלא ידעת ולא אמר לך רבך · מאי
טעמא כי אנכי יי' אלהיך אל קנא אנא הוא דזמין לאתפרעא מינך
בעלמא דאתי בשעתא דנשמתא בעיא למיעל קמאי כמה זמינין
לשקרא בה ולעיילא לה גו גהינם · תניא אמר ר' יצחק לא תעשה
לך וגו' דבעי בר נש דלא לשקרא בשמא דקב"ה (ס"א) ד"א לא
תעשה לך פסל וגו' דבעי ב"נ דלא לשקרא בשמא דקב"ה ומאי
איהו דא ברית את קיימא קדישא דמאן דמשקר בהאי ברית
משקר בשמא דקב"ה) דקשרא קדמאה דאתקשרו ישראל בקב"ה
כד אתגזרו ודא הוא קיומא קדמאה דכלא למיעאל בברית
דאברהם דהוא קשרא דשכינתא ובעי בר נש דלא לשקרא בהאי
ברית דמאן דמשקר בהאי ברית משקר בקב"ה · מאי שקרא
הוא דלא ייעול האי ברית ברשותא אחרא כמה דאת אמר
הושע ה' ובעל בת אל נכר · רבי יהודה אמר מהכא ביי' בגדו (כ) כי בנים
זרים ילדו · מאן דמשקר בהאי ברית משקר בקב"ה · משום
דהאי ברית בקב"ה אחידא וכתיב לא תעשה לך פסל וכל תמונה
אשר בשמים ממעל וגו' :

לא תשתחוה להם ולא תעבדם · רבי אלעזר הוה אזיל בארחא
דברים כ"א והוה רבי חייא עמיה · אמר רבי חייא כתיב וראית בשביה
אשת יפת תאר וגו' מאי טעמא והא כתיב לא תתחתן בם ·
אמר ליה בעוד דברשותייהו קיימי · ותא חזי לית לך אנתו בעמין
עע"ז כשרה כדקא חזי · דתנינן אמאי אסמיך פרשתא דא לבן
סורר ומורה · אלא בודאי מאן דנסיב האי אתתא בן סורר
ומורה ירית מיניה · מאי טעמא משום דקשה למעבר זוהמא מינה
וכל

יא) בירושלמי דסוטה פ"ט כל אלין דפב"י מן אינך דהכין הכין יחידין אינון ולא סמכין עלייהו · כ"י : כ) מהר"י במח רמז: כי בנים זרים ילדו ר"ת כוזבי ואפ' לרמוז כי ס"ת גי' ל"ו סכות ע"ז כמ"ש בת אל נכר ודוק · מא"ן :

וכל שכן ההיא דאתנסיבת בקדמיתא (ג) דדינא כדינא אתדבק
ואסתאב בה וקשיא זוהמא למעבר מינה · והיינו דאמר משה
בנשי מדין °וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו · זכאה במדבר ל"א
חולקיה דההוא בר נש דירית אחסנתא דא ונטיר לה דבההוא
אחסנא קדישא אתדבק ב"נ בקב"ה כ"ש אי זכי בפקודי אורייתא
דהא פשיט מלכא ימיניה לקבליה ואתדבק בגופא קדישא ·
ועל דא כתיב בהו בישראל °ואתם הדבקים ביי' אלהיכם וכתיב דברי' ד'
°בנים אתם ליי' · בנים אתם ממש · דכתיב °בני בכורי ישראל שם י"ד
וכתיב °ישראל אשר בך אתפאר : שמות ד' ישעיה
כא תשא את שם וגו' · ר"ש פתח °ויאמר אליה אלישע מה אעשה מ"ט
לך הגידי לי מה יש לך בבית · אמר לה אלישע כלום אית מלכים ב' ד'
לך על מה דתשרי ברכתא דקב"ה דתנינן אסיר ליה לבר נש
לברכא על פתורא ריקניא · מ"ט משום דברכתא דלעילא לא
שריא באתר ריקניא · וכגון כך בעי בר נש לסדרא על פתוריה
חד נהמא או יתיר לברכא עלוי ואי לא יכיל בעי לשיירא מההוא
מזונא דאכל על מה דיברך · ולא אשתכח דיברך בריקניא כיון
דאמרה אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן · אמר ודאי
הא ברכתא שלימתא בהאי דכתיב °טוב שם משמן טוב דשמא קהלת ז'
קדישא משמן נפקא לאתברכא לאדלקא בוצינין קדישין · מאי
*שמן דא (כמה דאת אמר °ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן) ר' ט' ה' ברא' ב'
יצחק אמר כד"א °כשמן הטוב על הראש וגו' ר' אלעזר אמ' אלין טורי תהלים
דאפרסמונא דכיא אר"ש טוב שם כמה טבא שמא עלאה דבוצינין קל"ג
עלאין קדישין כד כלהו נהרין משמן טוב כמה דאמינא ואסיר ליה
לבר נש לאדכרא שמיה דקב"ה בריקניא דכל מאן דאדכר שמא
דקב"ה בריקניא טב ליה דלא אתברי רבי אלעזר אמר לא
אצטריך למדכר שמא קדישא אלא בתר מלה · (כלומר על מלה)
דהא

ג) והיינו דאמר משה בנשי מדין וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו וכו' עמש"ע יודעת ר"ל שכבר ידעה ול"א כן אמרו
ביבמות ד"ס ב' · ת"ס · וי"ל דלשון יודעת דריש ואה"נ דהתם נמי ראויה ודוק היטב · מא"ן :

דהא שמא קדישא לא אדכר באורייתא אלא בתר תרין מלין דכתיב בראשית ברא אלהים · רבי שמעון אמ׳ לא אדכר שמא קדישא אלא על עולם שלם · דכתיב °ביום עשות יי׳ אלהים ארץ ושמים (א) מכאן דלא לאדכרא שמיה קדישא בריקניא · וכתיב לא תשא את שם יי׳ אלהיך לשוא (ס"א כתיב לא תשא את שם יי׳ אלהיך לשוא דלא לאדכרא שמא קדישא בריקניא אלא בברכתא או בצלותא ומאן דאדכר שמא קדיש׳ בריקניא דלא בברכתא או בצלותא כד נשמתיה נפקת מניה זמינין לאתפרע׳ מניה ולנקמא מיניה נוקמין דכתיב כי לא ינקה יי׳ את אשר ישא את שמו לשוא) ותנינן אמר רבי יוסי מהו ברכה שמא קדישא בגין דמיניה משתכח ברכתא לכל עלמא · וברכתא לא אשתכח על אתר ריקניא ולא שרייא עלוי (ב) הדא הוא דכתיב לא תשא את שם יי׳ אלהיך לשוא: ברא׳ ב׳

זכור את יום השבת לקדשו · רבי יצחק אמר כתיב °ויברך אלהים את יום השביעי וכתיב במן °ששת ימים תלקטהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו · כיון דלא משתכחי ביה מזוני מה ברכתא אשתכח ביה אלא הכי תאנא כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין ותאנא אמאי לא אשתכח מנא ביומא שביעאה משום דההוא יומא מתברכאן מניה כל שיתא יומין עלאין וכל חד וחד יהיב מזוניה לתתא כל חד ביומוי מההיא ברכה דמתברכאן ביומא שביעאה ובגיני כך מאן דאיהו בדרג׳ דמהימנותא בעי לסדרא פתורא ולאתקנא סעודתא בליליא דשבתא בגין דיתברך פתוריה כל אינון שיתא יומין דהא בההוא זמנא אזדמן ברכה לאתברכא כל שיתא יומין דשבתא וברכתא לא אשתכח בפתורא ריקניא ועל כך בעי לסדרא פתוריה בליליא דשבתא בנהמא ובמזוני · רבי יצחק אמר אפילו ביומא דשבתא נמי רבי יהודה אמר בעי לאתענגא בהאי יומא ולמיכל תלת

(margin: שם; שמות ט"ז)

סעודתי

א) בספרי פ׳ האזינו א"ר"ש מנין שלא יאמר אדם לה׳ עולה לה׳ קרבן וכו׳ אלא עולה לה׳ קרבן לה׳ ת"ל קרבן לה׳ כ"ו
ב) שכח ופסעת המברך על המזון ואין לחם לפניו עובר על לאו דלא תשא את ה"ס ואין ראיה כ"כ כמבואר ועמ"ש פ"ב ח"א ריש דף ע"ט מהי"ן:

סעודתי בשבתא בגין דישתכח שבעא וענוגא בהאי יומא
בעלמא ׳ ר׳ אבא אמר לאזדמנא ברכתא באינון יומין דלעילא
דמתברכאן מהאי יומא והאי יומא מליא רישיה דזעיר אנפין
מטלא דנחית מעתיקא קדישא סתימא דכלא ואטיל לחקלא
דתפוחין קדישין תלת זמני מכד עייל שבתא בגין דיתברכון כלהו
כחדא ועל דא בעי בר נש לאתענגא תלת זמנין אלין דהא
בהא תליא מהימנותא דלעילא בעתיקא קדישא ובזעיר אנפין
ובחקלא דתפוחין ובעי בר נש דאתענגא בהו ולמחדי בהו ומאן
דגרע סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ועונשיה דההוא
ב״נ סגי ׳ בגיני כך בעי לסדרא פתוריה ג׳ זמני מכד עייל שבתא
ולא יישתכח (ג) פתוריה ריקניא ותשרי ברכתא עליה כל שאר
יומי דשבתא ובהאי מלה אחזי ותלי מהימנותא דלעילא ׳ רבי
שמעון אמר האי מאן דאשלים תלת סעודתי בשבתא קלא
נפיק ומכרזא עליה ״אז תתענג על יי׳ דא סעודתא חדא לקבל ישעי׳ נ״ח
״עתיקא קדישא דכל קדישין והרכבתיך על במתי ארץ דא ויקרא רפ״ח כ׳
סעודתא תניינא לקבל חקלא דתפוחין קדישין ׳ והאכלתיך נחלת
יעקב אביך דא הוא שלימו דאשתלים בזעיר אפין ולקבלייהו
בעי לאשלמ׳ סעודתיה ובעי לאתענג׳ בכלהו סעודתי ולמחדי בכל
חד וחד מנייהו משום דאיהו מהימנותא שלימתא ובגין כך
שבתא אתיקר מכל שאר זמנין וחגין משום דכלא ביה אשתכח
ולא אשתכח הכי בכלהו זמני וחגי ׳ אמר ר׳ חייא בג״כ משום
דיישתכ׳ כלא ביה אידכר תלת זמנין דכתיב ״ויכל אלהים ביום הז׳ ברא׳ ב׳
וישבת ביום השביעי ׳ ויברך אלהים את יום השביעי ׳ רבי אבא
(נ״א רב המנונא סבא) כד הוה יתיב בסעודתא דשבתא הוה חדי בכל
חד וחד והוה אמר דא היא סעודתא קדישא דעתיקא קדישא
סתימא דכלא בסעודתא אחרא הוה אמר דא היא סעודתא
דקב״ה וכן בכלהו סעודתי והוה חדי בכל חד וחד כד הוה
אשלים

(ג) דקדק הרמ״ד״ל שנכון שלא יהיה השולחן ריקנית כל הלילה וכל ביום והנהגי דקדוקי סדרי כל יום השבת יורד השפע עליון ולא ריקה בעת האוכל הרמ״ז :

אשלים סעודתי אמר אשלימו סעודתי דמהימנותא · רבי שמעון
כד הוה אתי לסעודתא הוה אמר הכי אתקינו סעודת' דמהימנות'
עלאה אתקינו סעודתיה דמלכא והוה יתיב וחדי כד אשלים
סעודתא תליתאה הוו מכרזי עליה אז תתענג על יי' והרכבתיך
על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך · אמר רבי אלעזר
לאבוי אלין סעודתי היך מתתקנן אמר ליה ליליא דשבתא כתיב
והרכבתיך על במותי ארץ ביה בליליא מתברכא מטרוניתא
וכלהו חקל תפוחין ומתברכא פתוריה דבר נש ונשמתא אתוספת
וההוא ליליא חדוה דמטרוניתא הוי ובעי בר נש למחדי בחדוותא
ולמיכל סעודתא דמטרוניתא · ביומא דשבתא בסעודת' תניינא
כתיב °אז תתענג על יי' · על יי' ודאי דההיא שעתא אתגליא ישעי' נ"ח
עתיקא קדישא וכלהו עלמין בחדוותא ושלימו וחדוותא דעתיקא
עבדינן וסעודתא דיליה הוא ודאי · בסעודתא תליתאה דשבתא
כתיב והאכלתיך נחלת יעקב אביך · דא היא סעודתא דזעיר
אפין דהוי בשלימותא וכלהו שיתא יומין מההוא שלימו מתברכן
ובעי בר נש למחדי בסעודתיה ולאשלמא אלין סעודתי דאינון
סעודתי מהימנותא שלימתא דזרעא קדישא דישראל דמהימנותא
עלאה דהא דילהון היא ולא דעמין עובדי ע"ז ובגיני כך אמר
°ביני ובין בני ישראל · ת"ח בסעודתי אלין אשתמודען ישראל שמו' ל"א
דאינון בני מלכא דאינון מהיכלא דמלכא דאינון בני מהימנותא
ומאן דפגים חד סעודתא מנייהו אחזי פגימותא לעילא ואחזי
גרמיה דלאו מבני מלכא עלאה הוא דלאו מבני היכלא דמלכא
הוא דלאו מזרעא קדישא דישראל הוא ויהבין עליה חומרא
דתלת מלין דינא דגהינם וגו' · ותא חזי בכלהו שאר זמנין וחגין
בעי בר נש למחדי ולמחדי למסכני · ואי הוא חדי בלחודוי ולא
יהיב למסכני עונשיה סגי דהא בלחודוי חדי ולא יהיב חדו לאחרא

עליה

מלאכי ב׳ עליה כתיב °וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם · ואי איהו בשבתא
חדי אע״ג דלא יהיב לאחרא לא יהבין עליה עונשא (א) כשאר
זמנין וחגין דכתיב פרש חגיכם · פרש חגיכם קאמר ולא פרש
ישעי׳ א׳ שבתכם וכתיב °חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי ואלו שבת לא
קאמר ובגיני כך כתיב ביני ובין בני ישראל (ב) ומשום דכל
מהימנותא אשתכח בשבתא יהבין ליה לבר נש נשמתא אחרא
נשמתא עלאה נשמתא דכל שלימו בה כדוגמא דעלמא דאתי
ובגיני כך אקרי שבת · מהו שבת שמא דקב״ה שמא דאיהו שלים
מכל סטרוי · אמר רבי יוסי ודאי כך הוא ווי ליה לבר נש דלא
אשלים חדוותא דמלכא קדישא · ומאן חדוותא דיליה · אלין
תלת סעודתי מהימנותא סעודתי דאברהם יצחק ויעקב כלילן בהו
וכלהו חדו על חדו מהימנותא שלימותא מכל סטרוי · תאנא
בהדין יומא מתעטרן אבהן וכל בנין ינקין מה דלאו הכי בכל
שאר חגין וזמנין · בהדין יומא חייביא דגהינם נייחין · בהדין יומא
כל דינין אתכפיין ולא מתערין בעלמא · בהדין יומא אורייתא
מתעטרא בעטרין שלימין בהדין יומא חדוותא ותפנוקא אשתמע
(ג) במאתן וחמשין עלמין · תא חזי בכל שיתא יומי דשבתא כד
קה״ו ה׳ מטא שעתא דצלותא דמנחה דינא °תקיפא שלטא וכל דינין
מתערין · אבל ביומא דשבתא כד מטא עדן דצלותא דמנחה רעוא
דרעוין אשתכח ועתיקא קדישא גליא רצון דילי׳ וכל דינין מתכפיין
ומשתכח רעותא וחדו בכלא ובהאי רצון (ד) אסתלק משה נביאה
מהימנ׳ קדישא מעלמ׳ בגין למנדע דלא בדינא אסתלק והה׳ שעת׳
ברצון

א) משמע דהויה עונש הכא אך לא כמועד : ב) משמע דבי״ט לית עליהו כ״כ לית ליה נשמה יתירה ע״ש : ג) אלו יש
יחוד שלם בנ׳ יהודים מסודם כ״ד כנודע הרמ״ז : ד) כפטר משה מהעולם בשבת זו :

ברצון דעתיקא קדישא נפק נשמתיה ואתטמר ביה בגין כך ולא ידע איש את (א) קבורתו כתיב · מה עתיקא קדישא טמירא מכל טמירין ולא ידעין עלאין ותתאין · אוף הכא האי נשמתא דאתטמר בהאי רצון דאתגליא בשעתא דצלותא דמנחה דשבתא כתיב ולא ידע איש את קבורתו והוא טמיר מכל טמירין דעלמא ודינא לא שלטא ביה · זכאה חולקיה דמשה · תאנא בהאי יומא דאורייתא מתעטרא ביה מתעטרא בכלא בכל אינון פקודין בכל אינון גזרין ועונשין בשבעין ענפין דנהורא דזהרין מכל סטרא וסטרא מאן חמי ענפין דנפקין מכל ענפא וענפא חמשה קיימין בגו אילנא כלהו ענפין בהו אחידן · מאן חמי אינון תרעין דמתפתחן בכל סטר וסטר כלהו מזדהרין ונהרין בההוא נהורא דנפיק ולא פסיק · קל כרוזא נפיק אתערו קדישי עליונין אתערו עמא קדישא דאתבחר לעילא ותתא · אתערו חדוותא לקדמו׳ מאריכון אתערו בחדוותא שלימתא אזדמנו בתלת חדוון דתלת אבהן אזדמנו לקדמות מהימנותא דחדוה דכל חדוותא · זכאה חולקיכון ישר׳ קדישין בעלמא דין ובעלמא דאתי דא הוא ירותא לכון מכל עמין עובדי ע״ז ועל דא כתיב ביני ובין בני ישראל · אמר ר׳ יהודה הכי הוא ודאי וע״ד כתיב זכור את יום השבת לקדשו וכתיב °קדושים תהיו כי קדוש אני יי׳ · וכתיב וקראת לשבת ענג לקדוש ויקר׳ י״ט
יי׳ מכובד · תאנא בהאי יומא כל נשמתהון דצדיקייא מתעדנין בתפנוקי עתיקא קדישא סתימא דכל סתימין ורוחא חדא מענוגא דההוא עתיקא מתפשטא (נ״א הסוא מתפשטו) בכלהו עלמין וסלקא ונחתא ומתפשטא לכלהו בני קדישין לכלהו נטורי אורייתא ונייחין בנייחא שלים ומתנשי מכלהו כל רוגזין כל דינין וכל פולחנין קשין הדא הוא דכתיב °והיה ביום הניח יי׳ לך מעצבך ומרגזך ישעי׳ י״ד

א) פי׳ הסולם את קברו מהו קבורתו אלא לרמוז על נשמתו דהוא קבורה ביה במשה וכדמסיק א״ס :

ומן העבודה הקשה בגיני כך שקיל שבתא לקבלי אורייתא
וכל דנטיר שבתא כאלו נטיר אורייתא כלה וכתיב °אשרי אנוש ישעי׳ נ״ו
יעשה זאת ובן אדם יחזיק בה שמר שבת מחללו ושמר ידו מעשות
כל רע׳ אשתמע דמאן דנטיר שבת כמאן דנטיר אורייתא כלה
רבי יודאי שאיל ליה לרבי שמעון יומא חד דאערע עמיה
בארחא אמר ליה ר׳ הא כתיב בפרשתא דשבת דאמר ישעיה
דכתיב כה אמר יי׳ לסריסים אשר ישמרו את שבתותי וגו׳ ונתתי
להם בביתי ובחומותי וגו׳ מאי קא מיירי׳ א״ל (ב) קפוטקאה חמרך
(ג) קטיר בטיפסא ונחית דמלה דאורייתא בעי צחותא׳ או (ד)
אפכי לאחורך וזיל אבתראי ותכוון לבך׳ אמר ליה בגיניה דמר
עבידנא ארחא ובתריה דמר אסתכל בשכינתא א״ל ת״ח מלה
דא הא אוקמוה חברייא ולא פרישו מלה · כה אמר יי׳ לסריסים
מאן סריסים אלין אינון חברייא דמשתדלי באורייתא ומסרסי
גרמייהו כל שיתא יומין דשבתא ולעאן באורייתא ובליליא
דשבתא מזרזי גרמייהו בזווגא דילהון משום דידעי רזא עלאה
בשעתא דמטרוניתא אזדווגת במלכא׳ ואינון חברייא דידעין רזא
דא מכוונין לבייהו למהימנותא דמאריהון ומתברכאן באיבא
דמעיהון בההוא ליליא ודא הוא דכתיב אשר ישמרו כמה דאת
אמר °ואביו שמר את הדבר׳ ואקרון סריסים ודאי בגין להכאה ברא׳ ל״ז
לשבתא לאשכחא רעוא דמאריהון דכתיב ובחרו באשר חפצתי
מאי באשר חפצתי׳ דא זווגא דמטרוניתא · ומחזיקים בבריתי
כלא חד בבריתי סתם זכאה חולקיה דמאן דאתקדש בקדושה
דא וידע רזא דא׳ תא חזי כתיב ששת ימים תעבד ועשית כל
מלאכתך

ב) פי׳ גם סניה מקפ וטקיה ולא קראו בשמו דרך גערה אמר בחמורך ר״ל רוכב שתרכב בחמור ולבזיון : ג) חמורך קשור אותו באילן ורד בדברי תורה צריכין ישוב וזכות השכל · ד) חזור לאחורך ולך אחרי ותכוין לבך לשמוע דברי ·

מלאכתך ויום השביעי שבת ליי׳ אלהיך וגו׳ כל מלאכתך באינון שיתא יומי עבידתייהו דבני נשא ׳ ובגין האי מלה לא מזדווגי חברייא בר בזמנא דלא ישתכח מעבידתייהו דבני נשא אלא עבידתיה דקב״ה ומאי עבידתיה זווגא דמטרוניתא לאפקא נשמתין קדישין לעלמא ובג״כ (ה) בהאי ליליא חברייא מתקדשי בקדושא דמאריהון ומכווני לבייהו ונפקי בני מעלי בנין קדישין דלא סטאן לימינא ולשמאלא בנין דמלכא ומטרוניתא ועל דא כתיב °בנים אתם ליי׳ אלהיכם ודאי ׳ בגין דאלין אקרון בנין דיליה בנין למלכא ולמטרוניתא והא דעתייהו דחברייא דידעין רזא דא בדא מתדבקן׳ ובגין כך אקרון בנין לקודשא ב״ה והני אינון דעלמא מתקיימא בגינייהו ׳ וכד סליק עלמא בדינא אסתכל קב״ה באינון בנוי ומרחם על עלמא ועל דא כתיב כלה זרע אמת · זרע אמת ודאי מהו אמת עזקא קדישא שלימתא ׳ כמה דאת אמר °תתן אמת ליעקב (אמת דא קב״ה) וכלא חד ובגיני כך זרע אמת ודאי · אמר ליה רבי יודאי בריך רחמנא דשדרני הכא בריך רחמנא דהא מלה דא שמענא מפומך בכה רבי יודאי אמר ליה רבי שמעון אמאי קא בכית אמר ליה בכינא דאמינא דווי לאינון בני עלמא דארחיהון כבעירי ולא ידעי ולא מסתכלי דטב לון דלא אתבריאו ווי לעלמא כד יפוק מר מניה דמאן יכיל לגלאה רזין ומאן ינדע לון ומאן יסתכל בארחי אורייתא · אמר ליה חייך לית עלמא אלא לאינון חברייא דמשתדלי באורייתא וידעין סתימי אורייתא ׳ ודאי בקשוט גזרו חברייא על עמא דארעא דמחבלין ארחייהו ולא ידעין בין ימינא לשמאלא

דברים י״ד

מיכה ז׳

ה) בב״ק פ״ב סע״א א״ר׳ אסר פריו יתן בפתו וז המשמש מיטתו מע״ש לע״ש כתב הרא״ש וזמן עונה הוא בשבת שאמר ושמרו בני ישראל את השבת ר״ת ביאה (ואע״פ שבתו׳ בני) והכנות בכלל עכ״ל ומקור הדברים האלה ממש בזוהר לפנינו ועיין שיטה מקובלת כתובות ס״ה ב׳ ומ״ש הרא״ד הל׳ דעות פ״ג הלכה ב׳ וטור וב״י א״ח ס׳ ר״פ וכים״ש גטין פ״ד סימן ג״ה ומ״ב בקרבן נתנאל אף על פי סוף סימן ק״ט ב״י :

לישמאלא דהא אינון כבעירי דיאות למעבד בהו דינא אפילו
הושע ב׳ ביום הכיפורים · ועל בנייהו כתיב °כי בני זנונים המה · בני
זנונים ממש · אמר ליה רבי האי קרא בעי לאתיישבא בארחוי
כתיב ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות
שם עולם אתן לו · אתן להם מבעי ליה · מהו אתן לו אמר
ליה תא חזי ונתתי להם בביתי · מהו ביתי · כמה דאת אמר
במדב׳ י״ב °בכל ביתי נאמן הוא (שמע דקב״ה אקרי בית) ובחומתי כמה דאת אמר
ישעיה ס״ב °על חומתיך ירושלם הפקדתי שמרים יד ושם כלומר (ב)
דיישלפין נשמתין קדישין מדוכתא דא וההוא יד חולק
באשלמותא טב מלייא מבנין ומבנתן · שם עולם אתן לו ·
לההוא חולק שלים · אשר לא יכרת לדרי דרין דבר אחר אתן
לו לההוא דידע רזא דמלה ויתכוון במה דבעי לכוונא תו אמר
שמות ל״ה רבי שמעון כתיב °לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת
מאי טעמא · דלא אתחזי דינא בהאי יומא · ואי תימא הא
לגבוה סלקא · בכל משבתיכם קאמר ולא לגבוה וההוא דסלקא
לגבוה (ג) לאכפיא לדינא אחרא סלקא · דתנינן אית אשא
אכלא אשא · ואשא דמדבחא אכלא אשא אחרא ובגיני כך
אתגליא עתיקא קדישא בהאי יומא מכל שאר יומין · ובזמנא
דאתגליא עתיקא לא אתחזי דינא כלל וכל עלאין ותתאין
משתכחין בחדוותא שלימתא ודינא לא שלטא תאנא כתיב כי
ששת ימים עשה יי׳ את השמים ואת הארץ · ששת ימים ודאי
ולא בששת · והני יומין קדישין עלאין אקרון יומי דשמא קדישא
אתכליל בהו ואינון אתכלילן ביה זכאה חולקהון דישראל מכל
דברי׳ ד׳ עמין עע״ז עלייהו כתיב °ואתם הדבקים ביי׳ אלהיכם חיים כלכם היום
כבר

ב) שוליאו ג) לאכפיא :

כבד את אביך ואת אמך ׳ רבי חייא פתח °ונהר יוצא מעדן וגו׳ בר״א ב׳
ונהר דא נביעו דמבועא דנפיק תדיר ולא פסק ׳ ומנהרא
דמבועא דא אתשקייא כל גנתא דעדן ׳ וההוא נהרא דמבועא
קדישא אקרי א״ב ׳ מאי טעמא משום דאיהו נביעא לאתזנא
לגנתא ׳ רבי אבא אמר עדן ממש אקרי א״ב ׳ משום דהאי עדן
משתכח מההוא אתר דאקרי אין ׳ ובגיני כך אקרי אב והא
אוקימנא מאתר דשארי לאתמשכא כלא אקרי אתה ׳ ואקרי
אב כמה *דאת אמר °כי אתה אבינו ׳ רבי אלעזר אמר כבד עיין סוף
את אביך דא קב״ה ׳ (א) ואת אמך דא כנסת ישראל ׳ את אביך הספר גי׳
את דייקא לאכללא שכינתא (ד״א עלאה) ׳ רבי יהודה אמר כבד מ״ה לבנת
את אביך סתם ואת אמך סתם דהא כלא הוה במניינא ׳ את הספיר
לרבות כל מה דלעילא ותתא ׳ רבי יוסי אמר האי דאמר רבי יסעיה
אבא מאתר דשארי לאתמשכא כלא אקרי אתה שפיר ׳ דהא ס״ג
אוליפנא ההוא דטמירא ולא אית ביה שירותא קרינן הוא ׳
מאתר *דשירותא אשתכח קרינן אתה ׳ ואקרי אב ׳ וכלא חד ויקרא ב׳
בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמיא אמן ׳ רבי חזקיה אמר ודאי ק׳ ר״ן
כלא חד ׳ כבד את אביך דא קב״ה ׳ ואת אמך דא כנסת א׳
ישראל ׳ דהא תנן אר״ש כתיב בנים אתם ליי׳ אלהיכם ההוא
אתר דאקרי בנים ׳ ובגיני כך סתימא דמלה כבד את אביך ואת
אמך לאכללא כלא דלעילא ותתא ׳ רבי יצחק אמר לאכללא
ביה רביה דהוא אעיל ליה לעלמא דאתי ׳ אמר רבי יהודה
בכללא דקודשא בריך הוא הוי תאנא בהני חמש אמירן
כליל כלא ׳ בהני חמש אמירן אתגליפו חמש אחרנין ודאי חמש
גו חמש הא כיצד אנכי יי׳ אלהיך *לקבל לא תרצח דתנינן (אמר כ״ד א׳
רבי יצחק א״ר יהודה) תרין אלין בכללא חד אתכלילן דמאן
דקטיל אזעיר דמותא וצלמא דמאריה דכתיב °כי בצלם אלהים בר״א ט׳
עשה

א) הסמ״ב דשכינתא לגהוד וכ״י לגהוד ה״ס (וע׳ לעיל בהגה דף פ״ס ע״א מה״ן :

עשה את האדם · וכתיב °ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם יחזקאל א׳
א״ר חייא כתיב °שפך דם האדם באדם דמו ישפך וגו׳ (שפך דם בר׳ ט׳
האדם) · מאן דשפיך דמא כאלו אזעיר דמותא וצלמא דלעילא
כלומר לא אזער דמותא דא אלא דמותא אחרא משמע דכתיב
שפך דם האדם באדם דמו ישפך · באדם עילאה מטי האי
פגימותא מההוא דמא דאושיד · מאי טעמא משום כי בצלם
אלהים עשה את האדם ובגין כך הא בהא תליא לא יהיה לך
לקבל לא תנאף · דהא משקר בשמא דקב״ה דאתרשים ביה
בבר נש · ובדא כמה וכמה חובין וגזרין ועונשין תליין ומאן
דמשקר בהאי משקר ביה במלכא דכתיב °ביי׳ בגדו כי בנים הושע ה׳
זרים ילדו וכתיב לא תשתחוה להם ולא תעבדם והא בהא
תלייא · לא תשא לקבל לא תגנב · וכתיב °חולק עם גנב שונא משלי כ״ט
נפשו אלה ישמע ולא יגיד · ודאי הא בהא תליא · דהא גנבא
לדא אזדמן לאומאה בשקרא מאן דעביד דא עביד דא · זכור
את יום השבת לקבל לא תענה ברעך עד שקר דאמר רבי יוסי
שבת סהדותא אקרי ובעי בר נש לסהדא על הא דכתיב כי
ששת ימים עשה יי׳ וגו׳ ושבת בללא (נ״א סהדותא) דכלא · ואמר רבי
יוסי מאי דכתיב °תתן אמת ליעקב כד״א °ושמרו בני ישראל מיכה ז׳
את השבת · ומאן דאסהיד שקרא משקר בשבת דהיא סהדותא שמו׳ ל״א
דקשוט ומאן דמשקר בשבת משקר באורייתא כלה בגיני כך
הא בהא תליא · כבד את אביך לקבל לא תחמד אשת רעך
ואמר רבי יצחק כבד את אביך · אביך ממש (כ) דהא מאן
דחמיד אתתא ואוליד בר ההוא בר אוקיר לאחרא דלא

אבוי

כ) וק׳ א״כ הול״ל כמו כבד כנגד לא תנאף וכן לא יהיה לך כנגד לא תחמוד וי״ל דכוונתו על בני תמורת הלב שמזדווג עם אשתו וחומד בלבו אשה אחרת וקאמר כמ״ש בזוהר שמתחלפות הנשמות שהיה לכל כעבורה של זו בה בעיבור של זו אותה שבמחשבתו נמצא הבן ההוא הוא בנו ונמצא מכבד הוא לאביו אביו והיינו רבותא הנ״ג דלא עביד נאוף ממש אלא חימוד והנ״ג דכנאוף ממש מכבד לאביו אבין י״ל דלא שייך מצות כבוד בו דממזר הוא ודוק א״ס :

אבוי · וכתיב כבד את אביך וגו' לא תחמד בית רעך שדהו ·
וכתיב הכא על האדמה אשר יי' אלהיך נותן לך · ההוא דיהב
לך יהא דילך ולא תחמד אחרא · ודאי הא כהא תליין · ואלין
חמש קדמאי כלילן חמש אחרנין · ובגיני כך °מימינו אש דת דברים
למו · הכלא אתעביד ימינא · ועל דא בחמשה קלין אורייתא ל"ג
אתייהיבת · אמר רבי יהודה כלהו הוו חמש גו חמש לקבליהון
חמשה חומשי תורה · תאני ר' אלעזר באלין עשר אמירן אתגליפו
כל פקודי אורייתא גזירין ועונשין · דכיא ומסאבא ענפין ושרשין
אילנין ונטיען · שמיא וארעא · ימא ותהומי · דהא אורייתא
שמא דקב"ה הוי · מה שמא דקב"ה אתגליף בעשר אמירן אוף
אורייתא אתגליפא בעשר אמירן · אלין עשר אמירן אינון שמא
דקב"ה ואורייתא כלא שמא חד הוי שמא קדישא דקב"ה ממש
זכאה חולקיה דמאן דזכי בה · מאן דזכי באורייתא זכי בשמא
קדישא (דקב"ה ממש) · רבי יוסי אמר בקב"ה ממש זכי (ס"א וכ"י)
דהא הוא ושמיה חד הוא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן :
לא תעשון אתי אלהי כסף ואלהי זהב · א"ר יוסי (ד"א נ"ג (א) מ"ט
משום דכתיב) °לי הכסף ולי הזהב אע"ג דלי הכסף ולי הזהב לא חגי ב'
תעשון אתי · אתי כלומר אותי · אמר רבי יצחק כתיב °מאין ירמיה י'
כמוך יי' גדול אתה וגדול שמך בגבורה וגו' (גדול אתה וגדול
שמך) · גדול אתה היינו לי הכסף · וגדול שמך בגבורה · היינו ולי
הזהב · אלין תרין גוונין לא מתחזיין ולא מתפארן בר כד אינון
גליפין באתר חד · באן אתר אתגליפו · בישראל כאן אתחזון גוונין
לאתפארא כד"א °ישראל אשר בך אתפאר · רבי יהודה פתח ישעיה מ"ט
°שוש אשיש ביי' תגל נפשי באלהי וגו' זכאה חולקהון דישראל שם ס"א
מעמין

א) ובמק"מ מקיים הגירסא ופירוש מ"ט פירו' כסף וזהב הו"ל אלהים אחרי' שהם ותירץ משום דכתיב לי הכסף ולי הזהב שהם חו"ג אפ"ה אין עושים אותם אלוהות :

מעמין עע"ז דחדוותא ותפנוקא דילהון בקב"ה דכתיב שוש אשיש
ביי' · כיון דאמר ביי' אמאי כתיב באלהי' · אלא הכי אמרו ישראל
אי ברחמי אתי עלנא שוש אשיש ביי' · (ב) אי בדינא תגל נפשי
באלהי' · מאי טעמא משום דאלין ביה אתגליפו דכתיב כי הלבישני
בגדי ישע · מהו בגדי ישע · גוונין דאתפליגו לאסתכלא ביה
כמה דאת אמר ישעו אל יי' · ישע אסתכלותא הוא · מאן דבעי
לאסתכלא בי בגוונין דילי יסתכל · מאי טעמא משום דכתיב
מעיל צדקה יעטני צדקה ממש דגוונין ביה אתגליפו · כחתן יכהן
פאר · הא גוונא חד · וככלה תעדה כליה הא גוונא אחרא ·
וכד גוונין מתחברן ביה שעתא אתחזיין וכלהו תאיבין לאחזאה
ולאסתכלא ביה · רבי יוסי אמר שוש אשיש ביי' תרין חדוון
ביי' ברחמי תגל נפשי הא (נ"א חד) חדוה בדינא · אמר ר' יהודה
בכלא חדוה על חדוה · וחדוה דציון זמין קב"ה לאחדאה לישראל
בחדוותא יתיר מכלא דכתיב °ופדויי יי' ישובון ובאו ציון ברנה ישעיה ל"ה
וגו' ופדויי יי' ישובון הא חד · ובאו ציון ברנה הא תרי · ושמחת
עולם על ראשם הא תלת · ששון ושמחה ישיגו הא ארבע
לקבלהון דארבע זמנין דאתפזרו ישראל ביני עממיא וכדין כתיב
°ואמרתם ביום ההוא הודו ליי' קראו בשמו וגו' : (כאן סליק מה שבסוף שם י"ב
זה החלק סימן כ') :

(ג) וידבר אלהים את כל הדברים האלה · כל הדברים כללא דא הוא
כלל' דכלא כללא דלעיל' ותתא · אנכי רזא דעלמא עלא'
ברזא דשמא קדישא יה"ו · אנכי אתגלייא ואתגניז · אתגליא ברזא
קדישא דכרסייא דסיהרא קיימא בשלימו כחדא כד שמשא
שלטא וסיהרא אתנהירת ולית לה שבחא בר שבחא
דנהורא

ב) פירוש הדין הוא מתקן הנפש אף דהגוף יש לו צער וה"ס תגל נפשי דייקא באלהי מדה"ד · מא"ן : ג) מכאן עד סוף
הפרשה סתרי תורה הוא :

דנהורא דנהיר עלה · אנכי באשלמות רזין דשלימו דכורסייא לתתא ואסתלקו חיון קדישין ואיהי אתתקנת בתקונהא · וכד איהי שפירא בחיזו ובעלה אתי לגבהא כדין אקרי אנכי · אנכי רזא דכלא כחדא בכללא דכל אתוון בשבילי אורייתא דנפקו מגו רזא עלאה בהאי אנכי תליין רזין עלאין ותתאין · אנכי רזא למיהב אגר טב לצדיקייא דקא מחכן ליה ונטרי פקודי אורייתא בהאי אית לון בטחונא כדקא חזי לעלמא דאתי וסימניך אני פרעה · אנכי ולא יהיה לך אתמר ברזא דאורייתא ודא איהו זכור ושמור · אנכי רזא סתימא וגניז בכל אינון דרגין דעלמא עלאה בכללא חדא וכיון דאתמר אנכי אתחבר כלא כחדא ברזא חדא אנכי רזא דתרין כרסוון אני י' דכורסייא אחרא (נ"א אני כורסייא חדא כ' כורסייא אחרא עילאה) אנכי דקא אתרכי סקדשא ונוכראה לא אתקרב בהדיה ומקדשא נהיר בלחודוי דקא אתבטל בההיא שעתא יצר הרע מעלמא וקב"ה אסתלק ביקריה בלחודוי וכדין אתמר אנכי יי' אלהיך רזא שלים בשמא קדישא · א' ליחדא רזא דשמא קדישא בדרגוי למהוי חד בגין דרזא דיליה איהו ו' נ' רזא למדחל מקב"ה ולמנדע דאית דין ואית דיין ואית אגר טב לצדיקייא ופורענות לרשיעייא בגין דרזא דיליה ה' תתאה · כ' לקדשא שמא קדישא בכל יומא לאתקדשא בדרגין קדישין ולצלאה צלותא לגביה בכל זמנא לאסתלקא כתרא עלאה רזא דכורסייא עלאה על גבי חיוון עלאין כדקא יאות ורזא דיליה ה' עלאה · י' לאשתדלא באורייתא יממא ולילי ולמגזר גזירו ברזא לתמניא יומין ולקדשא בוכרא ולאנחא תפילין וציצית ומזוזה · ולממסר נפשא לגבי קב"ה ולאתדבקא ביה · אלין אינון (א) תריסר פקודין עלאין דכלילן רל"ו פקודין אחרנין דאינון ברזא

א) פי' תריסר דתליין בתיבת אנכי ורל"ו עם רמ"ח מ"ע · פק"א :

דאנכי כללא דזכור ׳ ואת דא לא אתחלף באתר אחרא דא
בגין דאיהי י׳ רזא עלאה כללא דאורייתא ובאלין תריסר אית
תריסר מכילן דרחמי דתליין מנייהו וחד דשלטא למהוי תליסר
לא יהיה לך רזא דשמור בתלת מאה ושתין וחמש פקודי אורייתא
ל׳ רזא דלא למיהב יקר ורבו לאלהא אחרא ׳ ל׳ מגדלא
דפרח וסליק באוירא דלא יסטי לבא למבני ׳ לה לאלהא אחרא
כמה דאית רזא דבונה מגדלא (לאלהא אחרא) ל׳ דלא למפני
בדיוקנא דע״ז דלא להרהרא אבתרהא דלא לסגדא ולא לאכפיא
גרמיה לאלהא אחרא ׳ א׳ דלא לחלפא יחודא דמריה בגין טעון
אחרנין ׳ א׳ דלא להרהרא דאית אלהא אחרא בר מניה ׳ א׳
דלא למסטי בתר (כ) בידין ודכורו ברזא דדיוקנא דאדם ולא
בדיוקנא אחרא ׳ א׳ דלא למשאל מן מתייא ולא למעבד חרשין
א׳ דלא יומי בפומוי בשמא דאלהא אחרא ׳ עד הכא תריסר
אחרנין דאינון פקודי שמור ובאלין תריסר תליין תלת מאה
וחמשין ותלת פקודי דשמור אחרנין דכלילן באלין תריסר ורזא
דא אנכי ׳ אמר רבי שמעון תו תנינן אנכי כללא דעילא ותתא
כללא דעלאין ותתאין כללא דחיוון קדישין דכלילן ביה כלא
הוא ברזא דאנכי ׳ לא יהיה לך לתתא רזא דתריסר חיון תתאין
לא תעשה לך פסל ׳ פסלו מההוא אתר עלאה מההוא אתר
קדישא ׳ פסל פסולת דקדושה דאיהו רזא דטעווא אחרא
יחזקאל א׳ ורזא דא כמה דאת אמר ׳וארא והנה רוח סערה באה
שמות ט׳ מן הצפון וגומר ׳ וכל תמונה הדא הוא דכתיב ׳ואש מתלקחת
כי אנכי יי׳ אלהיך בגין לאתערא לבא לגבי עילא ולא לנחתא
לתתא ולא למקרב לתרע ביתא אל קנא דקנאה איהו בההוא
משלי ל׳ אתר ורזא דא ׳תחת שליש רגזה ארץ ׳ ואיהו לא תעשה
לך חד ׳ פסל תרין ׳ וכל תמונה תלת ׳ וארץ דא על דא
אתריגזות

כ) הוכ וידפוכי ;

אתרגיזת · פקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים
אילנא חדא דאינצב חדא ותרין זמנין ותלת זמנין וארבע זמנין
ואתפקד על חובוי קדמאי אב ובן שלישי ורביעי חד הוא · כד
לא אתתקן ולא חייש לא תתקנא
ובן בהפוכא דא לאילנא דאיהו
אתתקן כדקא חזי וקאים על
קיומיה כדין ועושה חסד וגו' :
לא תשא רזא דא הא אוקמוה
חבריא · בגין דקב"ה כד
שתיל עלמא אטבע גו תהומי
צרורא חדא חקיקא בשמא
קדישא ואטבע לה לגו תהומא
וכד מיא בעאן לסלקא חמאן
רזא דשמא קדישא חקיק על
ההוא צרורא ותייבין ומשתקעין
והדרין לאחורא · ושמא דא
קיימא עד יומא דא גו תהומא
ובשעתא דאומין בני נשא על
קשוט בקיומא דקשוט ההוא
צרורא סלקא ומקבלא ההוא
אומאה ואהדר ואתקיים על
תהומא ועלמא אתקיים וההוא
אומאה דקשוט קיים עלמא ·
ובשעתא דאומו בני נשא אומאה
לשקרא ההוא צרורא סלקא
לקבלא

רעיא מהימנא

פקודא י'ב לאומאה בשמי' באורח
קשוט · ומאן דאומ,
שבועה הוא כליל גרמיה באינון
ז' דרגין עלאין דשמא דקב"ה
אתכליל בהו והא שתא אינון
ההוא בר נש דאומי אומאה
דקשוט על פי בית דין כליל
גרמיה בהו והוא שביעאה
לקיימא שמא קדישא בדוכתיה
וע"ד כתיב °ובשמו תשבע ומאן דברים ו'
דאומי אומאה למגנא ולשקרא
גרים לההוא אתר דלא יתקיים
בדוכתיה · אומאה לקיימ' פקוד'
דמריה דא איהו שבועה דקשוט
כד ההוא יצר הרע מקטרג לב"נ
ומפתה ליה למעבר על פקודא
דמריה דא איהו אומאה דמארי'
אשתבח ביה ואצטריך ליהלב"נ
לאומאה במריה על דא ואיהו
שבחא דיליה · וקב"ה משתבח
ביה כגון בועז דכתיב °חי יי' רות ג'
שכבי

לקבלא לה לההיא אומאה כיון
דחזי דאיהו דשקרא · כדין ההוא
צרורא דהוה סליק תב לאחורא
ומיין אזלין ושטין ואתוון דההוא
צרורא פרחן גו תהומי ואתבדרן
ובעאן מיא לסלקא לחפייא
עלמא ולאהדר' ליה כמלקדמין
עד דזמין (נ"א דרמיז) קב"ה לחד
ממנא יעזרי"אל די ממנא על
ע' מפתחן ברזא דשמא קדישא
ועאל לגביה דההוא צרורא
וחקיק ביה אתוון כמלקדמין
וכדין אתקיים עלמא ואהדרו
מיין לדוכתייהו (נ"ס דההוא צרור'
ורגיש להו לאתוון דשמא קדישא
וחקיק להו כמלקדמין ואהדרו
מיין לדוכתייהו וכדין אתקיים
עלמא) ועל דא כתיב לא
תשא את שם יי' אלהיך לשוא ·

זכור

שכבי עד הבקר דהא יצר הרע
הוה מקטרג ביה ואומי על דא
נדר איהו לעיל' ואינון חיי מלכא
רזא דרמ"ח שייפין ותריסר
קטירין כחושבן ונד"ר · ועל דא
חמיר משבועה · חיי דמלכא
אלין דיהיב חיין לכל אלין שייפין
ואקרון הכי בגין דאינון חיין
נחתין מעילא לתתא לההוא
מקורא דחיין · ומההוא מקורא
נחתין לתתא לכל אינון שייפין
שבועה לקיימא דרגא דלתתא
רזא דשמא קדישא · ודא אקרי
מלך עצמו דרוחא עלאה וגופא
דילי' למשרי בגויה ולדיירא ביה
כרוחא דשארי גו גופא ועל דא
אקרי מלך עצמו דרוחא עלאה
תאיבא למשרי בגויה עצמו
דההוא דסתיר לעילא ובגין כך
מאן דאומי בקשוט הוא מקיים
לההוא אתר וכד קאי האי אתר מקויים מקיים כל עלמא · נדר
שרייא על כלא על מצוה ועל רשות · דלאו הכי בשבועה והכי
אוקמוה חברייא · ע"ב (ח) ·

פקודא

(ח פקודא י"ג לאתעסקא בפריה ורביה וכו' עד בכל ספרין · ומפס תלך ויקרא מ"ג ב' [illegible])

זכור את יום השבת לקדשו דא איהו רזא דברית קדישא ובגין דבהאי ברית קיימין כל מקורין דשייפי גופא ואיהו כלל כלא כגוונא דא שבת איהו כללא דאורייתא וכל רזין דאורייתא ביה תליין וקיומא דשבת בקיומא דכל אורייתא מאן דנטיר שבת כאילו נטיר אורייתא כלא:

זכור

פקודא כ״ד למהוי דכיר יום השבת כד״א זכור את יום השבת לקדשו רזא דשבת הא אוקימנא בכל אינון דוכתי יומא דוכרנא דנייחא דעלמא ואיהו כללא דאורייתא ומאן דנטיר שבת כאילו נטיר אוריית׳ כלא והא אתמר דוכרנא דשבת לקדשא ליה בכל זיני קרושין מאן דאדכר למלכא אצטריך לברכא ליה מאן דאדכר שבת צריך לקדשא ליה והא אתמר ׳ זכור לדכורא איהו ׳ שמור איהו לנוקבא (ודא ודא כלא פירודא) יום שבת רזא דכל מהימנותא דתלייא מרישא עלאה עד סופה דכל דרגין שבת איהו כלא תלת דרגין אינון וכלהו אקרון שבת ׳ שבת עלאה שבת דיומא ׳ (שייך כאן מה שבסוף הספר סימן ס׳) שבת דליליא ׳ וכלהו חד ואקרי כלא שבת ׳ וכל חד כד איהו שלטא נטיל לחברוי וזמין לון בהדיה בההוא שלטנו דיליה ׳ וכד האי אתי לעלמ׳ כלהו אתיין וזמינין בהדיה כד אתי ליליא זמין בהדיה לשבת דיממא וזמין ליה בהיכליה ואתטמר בהדיה כיון דהאי אתיא שבת עלאה אתמשך עליה וכלהו גניזין בהיכלא דליליא ׳ ובגין דא סעודתא דליליא חמור מביממא כד אתי יממא זמין בהדיה לתרין אלין אחרנין דרגא עלאה ודרגא תתאה דא דאנהיר ליה ודא דאתנהיר מניה וכלא כחדא אקרי שבת ושלטין ביומא דשבת ׳ ואלין תלת דרגין אינון כללא ורזא דכל אורייתא תורה שבכתב נביאים וכתובים ׳ מאן דנטיר שבת נטיר אורייתא כלא

תרין מרגלן אינון וחד סיכתא בהדייהו בגווייהו דקאים בין האי ובין האי מרגלא עלאה לית ביה גוון לית ביה חיזו באתגלייא האי מרגלא כד שארי לאתגלייא נהרין ז' אתוון גליפין בלטין ונצצין ובקעין בקיעין וקסטירין ונהרין כל חד וחד ואינון ז' אתוון אינון תרין שמהן מחקקין בההוא מרגלא וביזמא דשבת נצצין ונהרין ופתחין ונפקי ושלטי ואינון אדי"ד ידו"ו מתנצצי אתוון ובנציצו דלהון עאלין דא בדא ונהרין דא בדא · וכד עאלין דא בדא נהרין דא מגו דא בתרין גוונין · חד גוון חוור וחד גוון סומק · ומאינון תרין גוונין אתעבידו תרין שמהן אחרנין עד דסלקין אתוון לשבע שמהן · א' נפיק ונציץ ועאל באת ו' ונהרין תרווייהו בתרין גוונין ואינון תרין שמהן חד אקרי ידו"ד וחד אקרי א"ל ונהרין כחדא ה' נפיק ונציץ ועאל באת ד' ה' ונהרין תרוייהו בתרין גוונין ואינון תרין שמהן חד אקרי יְדֹוִד רזא דאלהים וחד אקרי אלהים ונהרין כחדא י' עאל (א) ביה ונהרין ונציצין כחדא ועאלו דא בדא ונהרין תרווייהו גליפין מחקקן כחדא ואינון זקפן רישא נהירין מנצצין · ענפין סלקין מהאי סטרא ומהאי סטרא ואינון (ב) חד סרי ענפין ואלין תרין אתוון דנהרן מתחבקן דא בדא אינון ידו"ד ידו"ד מצ"פץ מצ"פץ ברזא דתליסר מכילן דרחמי ואלין תרין אתוון כד עאלין דא בדא וכד מתחבקן דא בדא (וכד מתדבקן דא בדא) זקפין רישא ונהרן ומנצצן על כלא באינון חד סרי ענפין דנפקין בבד

סטר

א) נ"ל דצ"ל י' עאל בו' דחיבה גדולה שבשם אל ואח"כ גבורה שבשם אלהים וק"ל בא"ת שזהו שם' שבשם כבודש והיינו י' שאל בו' וכשנתחברו לו' הרי י"ו אותיות כמו שחושב אח"כ באלו הד' שמות אשר כפי סדר חיבור האותיות של אהיה יקו' הנ"ל שמסדר אות ראשון באות אחרון ואח"כ אות הסמוך לראשון לאות הסמוך לאחרון שזיר קאמר י' ב"י : ב) ר"ל ג' אותיות הנ"ל וד' שמות ידוד אל ובו' דנפקין מיניהו. א"ס :

סטר ׳ ה׳ דאשתאר איהי סלקא בשמא חד לאתחברא בהדייהו
ואיהי אדני וכל אלין שמהן בלטין ונציצין ונפקי ושלטי בהאי
יומא ׳ כיון דאלין שלטי נפק ההוא מרגלא עלאה בלטא מנצצא
ומגו נציצו דילה לא אתחזי בה גוון ׳ כד נפקא בטש בצ׳ין שמהן
חד שמא מנייהו אדני דאיהו שביעאה מתעטרא ועאל במרגלא
תתאה ואתיישב שמא אחרא תחותיה ואיהו י״ה ׳ ואסתחר ההוא
מרגלא עלאה ביה ומתעטר ההוא נציצו דנציץ בהאי שמא ׳
לבתר דבטש בהני שמהן נפקין מנייהו שבעין ענפין לכל סטר
ומתחברן כלהו כחרא ואתעביד רתיכא וכרסייא חרא לההוא
מרגלא עלאה ושלטא בעטרוי מלכא בכורסייא ביומא דא וחדי
כלא ׳ כיון דחדי כלא יתיב מלכא על כרסייא וסלקין בשבעין
ענפין כרסייא כדקאמרן ואינון תרין אתוון סלקין ונחתין ונהרין
ומתעטרין בכ״ב אתוון כללא דאורייתא בטשי בתרי ׳אתוון קל״כ א׳
קדמאי וסלקי לחד לשית שבטין ולחד בשית שבטין אחרנין
ואלין אינון י״ב שבטין דישראל עלאה ׳תו אלין תרין אתוון סלקין
ונחתין ובטשי בתרין אתוון דסיפא דכ״ב אתוון וסלקי חד בחמש
דרגין ולחד בחמש דרגין ׳ ואלין עשר אמירן לאכללא לכ״ב
אתוון י״ב שבטין בתרין אתוון (נ״א קדמאי) כללא דאורייתא ועשר
אמירן בתרין אתוון דסופא הא כ״ב אתוון דסופא דאורייתא
ורזא דא ירית מרגלא עלאה בההוא כרסייא דע״ב ונהרין כ״ב
אתוון מרגלא תתאה בשעתא דיתיב מרגלא עלאה בההיא
כורסייא דע״ב ונהרין כ״ב אתוון ׳ כדין ההוא מרגלא תתאה
דהוא בחשוכא מסתכל בההוא נהירו בחילא דתוקפא דאינון
אתוון דאתרשים בהון דאקרון אדני וכדין אתנהיר וסליק ההוא
נהורא ונטיל כל אינון כ״ב אתוון עלאין ושאיב לון ההוא מרגלא
בגויה ונהיר נהירו דנציץ לע״ב עיבר ׳ כיון דהאי מרגלא נציץ

ושאיב לאינון אתוון בהדדה כדין מרגל' אתמשך בהדייהו ואתדבק מרגלא במרגלא והוי כלא חד ודא איהו רזא חדא דתושבחתא והא אוקימנא אתוון כד נצצין מהאי סטרא ומהאי סטרא דא איהו סיכתא די בגווייהו בין מרגלא למרגלא כדין אתעבידו רזא דשמא קדישא דמ"ב אתוון בכלא רזא דשמא קדישא דע"ב אתוון דרתיכא עלאה וכלא האי והאי אתקרי שבת ודא איהו רזא דשבת ע"כ (א)׃

זהר

זכור רזא דדכורא איהו ׃ רזא דדכורא דנקיט כל שייפי דעלמא עלאה את יום השבת לאסגאה מעלי שבתא דאיהו לילה ודא איהו את לקדשו דאצטריך קדושה מגו עמא קדישא ולאתעטרא בהו כדקא חזי ׃ זכור אתר דלית ליה שכחה ולא פרחסות קל"ב כ' קיימא ביה שכחה דהא לית שכחה ׳באתר דברית עלאה וכ"ש תלי' ק"ט לעילא ׃ ולתתא אית שכחה אתר דאצטריך לאדכרא ועל דא כתיב ׳יזכר עון אבותיו וגו' ׃ ואית תמן ממנן דאדכרן זכיין דב"נ וחובוי ולית שכחה קמי כרסייא קדישא מה דאיהו קמיה ׃ ומאן איהו (ב) קמיה זכור וכ"ש לעילא ׃ בגין דכלא רזא דדכורא איהו ותמן אתגליף רזא דשמא קדישא יד"ו ׃ ולתתא אצטרי' לאתקדש' ובמה אתקדש בזכור דהא מניה נטיל כל קדושן וכל' ברכאן ודא כד מתעטרא מעלי שבתא על עמא קדישא כדקא יאות בצלותין ובבעותין ובסדורא דחדוה ׃ ואי תימא זכורלא אצטריך לאתקדשא דהא מניה נפקין כל קדושין דעלמא ׃ לאו הכי דהא דא אצטריך לאתקדשא ביממא ודא אצטריך לאתקדשא בליליא וכל קדושין נטלין לון ישראל לבתר ואתקדשן בקדושי דקב"ה ׃

א) פקודא כ"ס לבער חמץ פ' בא מ' ע"ב: ב) קמיה דייקא דע"כ קס"א פהם סוד זכור הם הפני' כי תצאת הם סוד האחוריים הרמ"ז

כבד את אביך ואת אמך בכל
זיני יקר למחדי לון בעובדי
דכשראן כד"א °גיל יגיל אבי
צדיק ודא איהו יקרא דאבוי
ודאמיה:

כבד את אביך ואת אמך כבדהו
בכסות נקייה דהיינו כנפי
מצוה °כבד את יי' מהונך דא משלי כ"ג
תורה ומצות הה"ד °אורך ימים שם ג'
בימינה בשמאלה וגו' דעני לאו שם

איהו בר נש אלא מן התורה ומן המצות · אשתמודע דבתר
דאוקמוה מארי מתני' אין עני אלא מן תורה ומן המצות דעותרא
דבר נש אורייתא ומצות · ובגין דא כבד את יי' מהונך ולא
תשתדל באורייתא כדי להתגדל בה כמה דאוקמוה חברייא
ואל תעשם עטרה להתגדל בהם ולא תאמר אקרא בעבור
שיקראוני רבי אלא °גדלו ליי' אתי · כבד את יי' מהונך כבן דאיהו תהלים ל"ד
חייב ביקרא דאבוהי ואמיה בגין דאיהו משותף מתרין טפין
דמנהון נוצר בר נש מטפה דאבוה חוורו דעיינין וגרמין ואברין
ומטפה דאמיה שחור די בעיינין ושערא ומשכא ובשרא ורביאו
ליה באורייתא ועובדין טבין דבר נש חייב ללמד בנו תורה
דכתיב °ושננתם לבניך ואי לא אוליף ליה אורייתא ופקודין כאילו דברים ו'
עביד ליה פסל ובגין דא לא תעשה לך פסל · ועתיד להיות בן
סורר ומורה ומבזה אבוי ואמיה וגוזל מניה כמה ברכאן דהואיל
ואיהו עם הארץ חשיד איהו על כלא ואפילו על שפיכות דמים
וגלוי עריות וע"ז דמאן דאיהו עם הארץ ואזיל לאתר דלא
אשתמודעון ליה ולא ידע לברכא חשדינן ליה דאיהו עובד
עבודה זרה ע"כ:

כבד את אביך כד"א כבד את יי' מהונך · מהונך מממונך מהונך קדושים פ"א כ'
מחנך בחדוה דנגונא למחדי לבא דהא דא חדוה דלבא קום אמו וקכיו
בגוונא דא נגונא דכל עלמא · עובדין דכשראן דההוא ברא תירקו

הרי לבא דאבוה ודאמיה ׳ מהונך ממונך לכל מה דאצטריכו
כגוונא דבר נש אוקיר לקודשא ב״ה הכי אצטריך לאבא
ולאמא ׳ בגין דשותפותא חדא אית לון בקודשא ב״ה עליה
וכמה דאצטריך למדחל לקב״ה הכי אצטריך למדחל לאבוה
ולאמיה ולאוקיר לון כחדא בכל זיני יקר ׳ למען יאריכון ימיך
בגין דאירת יומין לעילא דתליין בהו חיי בר נש בהאי עלמא
ואוקימנא על אינון יומין דבר נש בההוא עלמא לעילא וכלהו
קיימין קמי קודשא בריך הוא וכהו אשתמודען חיי דבר נש ׳
על האדמה אשר יי׳ אלהיך נותן לך ׳ אבטחותא לאתהניא
באספקלריא דנהרא ורזא דא על האדמה דא אספקלריא
דנהרא באינון יומין (ה) עלאין דנהרין מגו (כ) מבועא דכלא ׳
מאי שנא באלין תרין פקודין דאורייתא דכתיב בהו למען יאריכון
ימיך בדא ובשלוח הקן ׳ אלא תרין פקודין אלין כלהו דתליין
לעילא ׳ אבא ואמא רזא דזכור ושמור כחדא ובגין כך כתיב
למען יאריכון ימיך ובשלוח הקן דכתיב °שלח תשלח את האם דברים כ״ב
ואת הבנים תקח לך למען ייטב לך וגו׳ רזא דעלמא עלאה דלא
אתייהיב ביה רשו לאסתכלא ואצטריך לשלח מגו שאלתא
ואסתכלותא ביה ואת הבנים תקח לך דכתי׳ °כי שאל נא לימים
ראשונים וגו׳ מקצה השמים ועד קצה השמים אבל לעילא מקצה שם ד׳
השמים שלח תשלח מרעיוניך למשאל ובדא כתיב למען ייטב
לך והארכת ימים למען איטב לך לא כתיב אלא למען ייטב לך
ויאריכון ימיך לא כתיב אלא והארכת ימים ׳ למען ייטב לך
ההוא אתר דאוטיב לכלא ׳ ואיהו עלמא דסתים וגניז והארכת
ימים

ה) פי׳ טז קלות : כ) פי׳ בינה סק״מ :

יומים כמה דכתיב תקח לך (א) ברשותא דבר נש איהו · ואי אזדמן ליה עובדא ויכוון ביה זכאה איהו ואף ע"ג דלא מכוין ביה זכאה איהו דעביד פקודא דמריה · אבל לא אתחשיב כמאן דעביד רעותא לשמה ויכוין ביה ברעותא דאסתכלותא ביקרא דמריה כמאן דלא ידע למסבר סברא דהא ברעותא תליא מלה לשמה · ובעובדא דלתתא לשמה אסתלק עובדא לעילא ואתתקן כדקא יאות · כגוונא דא בעובדא דגופא אתתקן עובדא דנפשא בההוא רעותא · דהא קב"ה בעי לבא ורעותא דבר נש ואפילו הכי אי לאו תמן רעותא דלבא דאיהו עקרא דכלא על דא צלי דוד ואמר °ומעשה ידינו כוננה עלינו וגו' דהא לית כל בר נש חכים לשוואה רעותא ולבא לתקנא כלא ויעביד עובדא דמצוה על דא צלי צלותא דא · ומעשה ידינו כוננה עלינו · מאי כוננה עלינו · כוננה ואתקין תקונך לעילא כדקא יאות · עלינו אף על גב דלית אנן ידעי לשוואה רעות' לא עובדא בלחודוי מעשה ידינו כוננהו למאן לההוא דרגא דאצטריך לאתתקנא כוננהו בחבורא חדא כאבהן למהוי מתתקנא בהון בהאי עובדא כדקא יאות: תהלים צ' א'

לא תרצח · לא תנאף · לא תגנב · לא · פסקא טעמא בכל הני תלת · ואי לא דפסקא טעמא לא הוי תקונא לעלמין ויהא אסיר לן לקטלא נפשא בעלמא אע"ג דיעבור על אוריית' אבל במה דפסקא טעמא אסיר ושרי: עיין סוף הספר סי' ט' מה שחסר כאן

לא תנאף · אי לאו דפסקא טעמא אסיר אפי' לאולדא או למחדי באתתיה חדוה דמצוה ובמה דפסקא טעמא אסיר ושרי:

לא תגנב אי לאו דפסקא טעמא הוה אסיר אפילו למגנב דעתא

דרביה

(א) פירוש שאריכות ימים הוא על ידו כשמתקן מעשיו · מק"מ:

דרביה באורייתא או דעתא דחכם לאסתכלא ביה או דיינא דדאין דינא לפום טענה דאצטריך ליה למגנב דעתא דרמאה ולמגנב דעתא דתרוויהו לאפקא דינא לנהורא (ב) ובכמה דפסקא טעמא אסיר ושרי :

לא תענה ברעך עד שקר · הכא לא פסקא טעמא בגין דאסיר הוא כלל כלל · ובכל מלי דאורייתא קב"ה ישוי רזין עלאין ואוליף לבני נשא ארחא לאתתקנא בה ולמהך בה · כמה דאת אמר °אני יי' מלמדך להועיל מדריכך בדרך תלך · אוף הכי : ישעיה מ"ח

לא תחמד לא פסיק טעמא כלל · ואי תימא אפילו חמודא דאורייתא אסיר כיון דלא פסקא · תא חזי בכלהו עבדת אורייתא כלל (ג) ובהאי עבדא פרט · בית רעך שדהו ועבדו וגו' בכל מלי דעלמא · אבל אורייתא איהי חמודא תדיר שעשועים גנזי דחיי ארכא דיומין בעלמא דין ובעלמא דאתי · הני עשר אמירן דאורייתא אינון כללא דכל פקודי אורייתא כללא דעילא ותתא כללא דכל עשר אמירן דבראשית · אלין אתחקקו על לוחי אבנין וכל גנזין דהוו בהו אתחזון לעיניהון דכלא למנדע ולאסתכלא ברזא דתרי"ג פקודין דאורייתא דכלילן בהו כלא אתחזי לעיינין כלא איהו בסכלתנו לאסתכלא בלבא דישראל כלהו וכלא הוה נהיר לעינייהו · בההיא שעתא כל רזין דאורייתא וכל רזין עלאין ותתאין לא אעדי מנייהו בגין דהוו

חמאן

ב) ובזה שיש טעם פסיק ביניהם אסר והתיר : ג) קשה לא יפרוט ויהיה פסק ופי' השל"ה דק"ן דבאינך אין הפסק תדיר ובתו' הפסק תדיר עכ"ל · ובס' זית רענן על הסדר תי' תירוץ חריף והרואה יראה שיש להשיב עליו ולי הצעיר יש לתרץ קושיא זו וכמה קושיות בהקדמת סתורתי' הקדושה אותיות אלו הם צירופי ספירות הקדש ורוחניות ונתלבשה בתיבות אלו ודוק הטב ואכמ"ל · מאי"ן :

חמאן עינא בעינא זיו יקרא דמריהון מה דלא הוה כההוא יומא מיומא דאתברי עלמא דקב"ה אתגלי ביקריה על טורא דסיני · ואי תימא הא תנינן דחמאת שפחה על הים מה דלא חמא יחזקאל נביאה יכול כההוא יומא דקאימו ישראל על טורא דסיני · לאו הכי · בגין דההוא יומא דקיימו ישראל על טורא דסיני אעבר זוהמא מנייהו וכל גופין הוו מצחצחן כצחצח' דמלאכין עילאין כד מתלבשן בלבושי מצחצחן למעבד שליחותא דמריהון ובההוא מלבושא מצחצחא עאלין לאשא ולא דחלין כגוונא דההוא מלאכא דמנוח כד אתחזי ליה ועאל בשלהובא וסליק לשמיא דכתיב °ויעל מלאך יי' בלהב המזבח · וכד אעבר מנייהו ההוא זוהמא אשתארו ישראל גופין מצוחצחין בלא טנופא כלל ונשמתין לגו כזוהרא דרקיעא (א) לקבלא נהורא · הכי הוו ישראל דהוו חמאן ומסתכלן גו יקרא דמריהון מה דלא הוו הכי על ימא דלא אתעבר זוהמא מנייהו כההוא זמנא · והכא בסיני דפסקא זוהמא מגופא אפילו עוברין דבמעי אימן הוו חמאן ומסתכלן ביקרא דמריהון וכלהו קבילו כל חד וחד כדקא חזי ליה וההוא יומא הוה חדוה קמי קב"ה יתיר מיומא דאתברי עלמא בגין דיומא דאתברי עלמא לא הוה בקיומא עד דקבילו ישראל אורייתא דכתיב °אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי · כיון דקבילו ישראל אורייתא על טורא דסיני כדין אתבסם

(שופטים י"ג) (ירמיה ל"ג)

א) כתבו רבותא קמאי דאין ספק דבאותם ימי הפרסה נמסרו ליחידי סגולה סודות ועניינים נפלאים מועלים מאד פבא"ד ותהיה כי סה דכ' רבינו האר"י ז"ל דמיחד יחודים חשיב טפי מעסק התורה · מא"ן :

אתכסס עלמא ואתקיימו שמיא וארעא ואשתמודע קב"ה עילא
תהלים צ"ג ותתא ואסתלק ביקריה על כלא ועל ההוא יומא כתיב °יי' מלך
שם כ"ט גאות לבש לבש יי' עז התאזר ואין עוז אלא תורה שנאמר °יי'
עז לעמו יתן יי' יברך את עמו בשלום :

פרשת ואלה המשפטים

פתח רבי שמעון ואמר ואלה אמרו המשפטים אשר תשים לפניהם תרגום ואלין דינייא דתסדר קדמיהון אלין אינון סדורין דגלגולא דינין דנשמתין דאתדנו כל חד וחד לקבל עונשיה :

המגיהים מתחלת הפרשה עד מעשה ידי להתפאר קי"ד א' הוא מן הקבלה ויגענו ומצאנו הנסחא מדויק' תל"י :

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם
חברייא ערן הכא לגלאה כמה רזין טמירין דגלגולא · כי
תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ˙ כד נשמתא אתחייבת בגלגול'
ק"ה כ' אם היא מסטרא דההוא עבד מטטרון דאיהו °כליל שית סטרין
קע"ו א' נ"ו כתיב ביה שש שנים יעבד גלגולים דילה לא מתחייבא אלא שית
שנין עד דאשלימת שש דרגין מההוא אתר דאתנטילת ˙ אבל
אם נשמתא היא מסטרא דשכינתא דאיהי שביעית ודאי מה כתיב
ובשביעי' יצא לחפשי חנם דצדיק ודאי לית ביה מלאכה כיון דלית
ביה מלאכה לית ביה שעבוד ˙ ונשמתא דאיהי מתמן אתמר בה
ובשביעית יצא לחפשי חנם לית בה שעבודא ארהכי הא

סבא נחת לגביה א״ל אי הכי רבי מה תוספת לנשמתא דאיהי
מינה דאתמר בה °לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך שמות כ׳
וגו׳ · א״ל סבא סבא ואת שאיל׳ דא דוראי האי על נשמתא
דצדיק אתמר דאף על גב דאתחייב לאחתא בגלגולא בכל
אלין אפילו בעבד ואמה ובעירן דאינון אופנים או בכל חיוון
דמנהון נשמתין דבני נשא כתיב בה לא תעשה כל מלאכה והאי
איהו °לא תעבד בו עבדת עבד · בצדיק דאיהו יום השבת לא ויקר׳ כ״ה
תעבד בו עבדת עבד דאיהו יום דחול · אבל סבא סבא שבת
(נ״א נשמתא) דאיהי בת יחידה ואיהי בת זוגיה דצדיק דאיהו שבת
מאי אם אחרת יקח לו · א״ל הא ודאי הבדלה חולו של שבת
דאית אחרת דלא אתקריאת חולו של שבת אלא חולו של
טמאה שפחה · א״ל והא חולו של שבת מאי היא · א״ל דא אמתא
דאיהי גופא דבת יחידה דערה אתמר אם אחרת יקח לו · תא
(א) חזי אית נשמתא דאתקריאת אמה ואית נשמתא דאתקריאת
שפחה ואית נשמתא דאתקריאת ברתא דמלכא הכי אית איש
דאתמר ביה °יי׳ איש מלחמה · ואית איש דאתמר ביה °והאיש שמו׳ ט״ו דניאל ט׳
גבריאל ובגין דא נשמתא דאיהי מחייבא בגלגול אם היא ברתא
דקב״ה אי תימא דאזדבן בגופא נוכראה דתמן שולטנותא דיצר
הרע דאיהו מסטרא דסמא״ל ח״ו · דהא כתיב °אני יי׳ הוא שמי ישעיה מ״ב
וכבודי לאחר לא אתן דאיהו יצר הרע · וההוא גופא דשריא
ברתא דמלכא אי תימא דאזדבן בכתרין תתאין דמסאבו חלילה
וחס עלה אתמר °והארץ לא תמכר לצמיתות כי לי הארץ מאן ויקר׳ כ״ה
גופא דברתא דמלכא · דא מטטרון · והאי גופא איהו אמה
דשכינתא אע״ג דאיהי נשמתא דאיהי ברתא דמלכא שבויה תמן
בגלגולא אתיא דאתיין גלגולין בגין דאתית תמן · מה כתיב בה:

וכי

א) עיין בזוהר חדש בתיקונים דף ל״ו ע״א:

וכי ימכור איש את בתו לאמה לא תצא כצאת העבדים · ועוד וכי ימכר איש דא קודשא בריך הוא · את בתו אלו ישראל דאינון מסטרא דבת יחידה אתקריאו כתו · ואי תימא דיפקון כגוונא דאינון מסטרא דעבד דאיהו מטטרו״ן דנפקו בנמוסא ממצרים לא תצא כצאת העבדים הדא הוא דכתיב °כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכון · ת״ח בר נש כד אתיליד °יהבין ליה נפשא מסטרא דבעירא מסטרא דדכיו מסטרא דא״ין דאתקרון אופני הקדש · זכה יתיר יהבין ליה רוחא מסטרא דחיות זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דכרסייא · ותלת אלין אינון אמה עבד ושפחה דברתא דמלכא זכה יתיר יהבין ליה נפשא דארח אצילות מסטרא דבת יחידה ואתקריאת איהי בת מלך · זכה יתיר יהבין ליה רוח דאצילות מסטרא דעמודא דאמצעיתא ואקרי בן לקב״ה הדא הוא דכתיב °בנים אתם ליי׳ אלהיכם · זכה יתיר יהבין ליה נשמתא מסטרא דאבא ואימא הה״ד °ויפח באפיו נשמת חיים מאי חיים אלא אינון י״ה דעלייהו אתמר °כל הנשמה תהלל יה ואשתלים ביה ידו״ד · זכה יתיר יהבין ליה ידו״ד בשלימו דאתוון יו״ד ה״א וא״ו ה״א דאיהו אדם בארח אצילות דעילא ואתקרי בדיוקנא דמאריה ועליה אתמר °ורדו בדגת הים וגו׳ והאי איהו שולטנותיה בכל רקיעין ובכל אופנים ושרפים וחיוון ובכל חיילין ותוקפין דלעילא ותתא · ובג״ד כד בר נש זכי בנפש מסטרא דבת יחידה אתמר ביה לא תצא כצאת העבדים :

רבי חייא ור׳ יוסי אערעו חד ליליא במגדלא דצור אתארחו תמן וחדו דא בדא · אמר ר׳ יוסי כמה חדינא דחמינא אנפי שכינת׳ דהשת׳ בכל ארחא דא אצטערנא בחד׳ סבא טייעא דהוה שאיל לי׳ כל

(margin notes: ישעי׳ נ״ב · ויקרא רכ״ד כ׳ · דברי׳ י״ד · בר״א ב׳ · תהלים ק״נ · בר״א א׳)

כל ארחא · מאן הוא נחשא דפרח באוירא ואזיל בפרודא · ובין כך ובין כך אית נייחא לחד נמלה דשכיב בין שנוי · שרי בחבורא וסיים בפרודא · ומאי איהו נשרא דקא מקננא באילן דלא הוה · בנוי דאתגזלו ולאו מן בריין דאתבריאו באתר דלא אתבריאו · כד סלקין נחתין כד נחתין סלקין · תרין דאינון חד וחד דאינון תלתא · מהו (א) עולימתא שפירתא ולית לה עיינין וגופא טמירתא ואתגלייא איהי נפקת בצפרא ואתכסיאת ביממא אתקשטת בקשוטין דלא הוו · כל דא שאיל בארחא ואצטערנא והשתא אית לי נייחא דאילו הוינא בחדא אתעסקנא במלי דאורייתא מה דהוינן במלין אחרנין דתהו · אמר רבי חייא והוא סבא טייעא ידעת ביה כלום אמר ליה ידענא דלית ממשו במלוי דאילו הוה ידע יפתח באורייתא ולא הוה ארחא בריקנייא · אמר רבי חייא וההוא טייעא אית הכא דהא לזמנין באינון ריקנין יישכח גבר זגין דדהבא · אמר ליה הא הכא איהו ואתקין חמריה במיכלא · קרו ליה ואתא לקמייהו · אמר לון השתא תרין אינון תלת ותלת אינון כחד · אמר רבי יוסי לא אמינא לך דבל מלוי ריקנין ואינון בריקנייא · יתיב קמייהו אמר לון רבנן אנא (ב) טייעא אתעבידנא ומיומין זעירין דהא בקדמיתא לא הוינא טייעא אבל ברא חד זעירא אית לי ויהבית ליה בבי ספרא ובעינא דישתדל באורייתא וכד אנא אשכחנא חד מרבנן דאזיל בארחא אנא טעין אבתריה והאי יומא חשיבנא דאשמע מלין חדתין באורייתא ולא שמענא מדי · אמר רבי יוסי בכל מלין דשמענא דקאמרת לא תווהנא לא מחד · או אנת בשטותא אמרת או מלין ריקנין אינון · אמר ההוא סבא ומאן איהו · אמר עולימתא שפירתא וכו' :

א) פירוש רחל נקרא אספקלריא דלא נהרא וצריכה לאור ז"א שיאיר לה מק"ס ואהבת גימ' ב"פ אור להאיר עיני רחל כמ"ש בספ"כ ובכוד הגילית וכוס הקידוש ובהמ"א שצריך ליתן עיניו בו ועיין מק"מ : הרס"ב : ב) כתוב בספר הגלגולים פ"ב ה' שכשהצדיק אינו מלובש לבא לעולם אלא בבחינת הנפש אז הוא בצורת טעין חמרי וכן היה רבי ייבא סבא :

תהלים קי"ח פתח ההוא סבא ואמר °יי' לי לא אירא מה יעשה לי אדם ·
יי' לי בעזרי וגו' ·טוב לחסות ביי' וגו' · כמה (ג) טבין ונעימין
ויקירין ועלאין מלין דאורייתא ואנא היכי אימא קמי רבנן דלא
שמענא מפומייהו עד השתא אפילו מלה חדא · אבל אית לי
למימר דהא לית כסופא כלל למימר מלי דאורייתא קמי כלא·
ויקרא כ"ב אתעטף ההוא סבא פתח ואמר °ובת כהן כי תהיה לאיש זר
היא בתרומת הקדשים לא תאכל · האי קרא (ד) אקרא אחרא
שם סמיך °ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה ושבה אל
בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל וכל זר לא יאכל בו · הני
קראי כמשמען אבל מלי דאורייתא מלין סתימין אינון · וכמה
אינון מלין דחכמתא דסתימין בכל מלה ומלה דאורייתא
ואשתמודען אינון לגבי חכימין דידעין ארחין דאורייתא דהא
אורייתא לאו מלין דחלמא אינון דקא אתמסרן למאן דפשר
לון ואתמשכן בתר פומא ועכ"ד אצטריכו למפשר לון לפום
ארחוי · ומה אי מלין דחלמא אצטריכו למפשר לון לפום ארחוי
מלין דאורייתא דאינון שעשועין דמלכא קדישא עאכ"ו דאצטריכו
הושע י"ד למהך בארח קשוט בהו דכתיב °כי ישרים דרכי יי' וגו' השתא
אית למימר · ובת כהן דא נשמתא עלאה ברתיה דאברהם
אבינו קדמאה לגיורין ואיהו משיך לה להאי נשמתא מאתר
עלאה · מה בין קרא דאמר ובת איש כהן ובין קרא דאמר
ובת כהן ולא כתיב איש · אלא אית כהן דאקרי איש כהן
ולא (ה) כהן ממש · ועל ארחא דא הוה איש כהן והוה סגן
והוה כהן גדול והוה כהן דלאו איהו גדול כהן סתם
רב ועלאה יתיר מאיש כהן · ועל דא אית נשמתא

ואית

ג) נראה דד' תוארים אלו כנגד ד' דרכי התורה פרד"ס והוא הכוון למ"ש אח"כ הני קראי כמשמען וכנז' בגליון הא' שהנה שאמת שבתורה יש פרדס אבל היא כמסתפק בתגלה הבני חכמים אם יודעים סוד שלא שמע דבר מהם : ד) הכי גרים הרמ"ק והל"נ אחר קרא אחרא · הרמ"ז · ה) פירוש כגון עבד כהן או יליד בית ולפי שאוכל בתרומה נקרא איש כהן ר"ל איש של כהן (ועי' פירוש מוהרח"ו בספר מק"מ בכל המאמר הזה ויפה הרש"ב :

ואית רוחא ואית נפש · ובת כהן כי תהיה לאיש זר דא נשמתא
קדישא דאתמשכת מאתר עלאה ועאלת לגו סתימו דאילנא
דחיי וכד רוחא דכהנא עלאה נשבא ויהיב נשמתין באילנא דא
פרחין מתמן אינון נשמתין ועאלין באוצר חד · ווי לעלמא דלא
ידעין בני נשא לאסתמרא דקא משכין משיכו בהדי יצר הרע
דאיהו (א) איש זר והאי בת כהן פרחת לתתא ואשכחת בניינא
באיש זר וכגין דאיהו רעותא דמריה עאלת תמן ואתכפיאת ולא
יכילת לשלטאה ולא אשתלימת בהאי עלמא כד נפקת מניה
היא בתרומת הקדשים לא תאכל כשאר כל נשמתין דאשתלימו
בהאי עלמא · תו אית בהאי קרא ובת כהן כי תהיה לאיש זר
עלובתא איהי נשמתא קדישא כי תהיה לאיש זר דקא אתמשכת
על (ב) גיורא דאתגייר ופרחת עליה מג"ע בארח סתים על בניינא
דאתבני מערלה מסאבא דא הות לאיש זר · (תו) ודא הוא רזא
עלאה יתירא מכלא · בעמודא דקיימא לטקלין גו אוידא דנשבא
אית (ג) טיקלא חדא בהאי סטרא ואית (ד) טיקלא אחרא בהאי
סטרא · בהאי סטרא מאזני צדק · ובהאי סטרא מאזני מרמה
והאי (ה) טיקלא לא שכיך לעלמין ונשמתין סלקין ונחתין עאלין
ותבין ואית נשמתין עשיקין כד שלטא אדם באדם דכתיב °עת קהלת ח'
אשר שלט (ו) האדם באד' לרע לו · לרע לו ודאי · אבל האי נשמת'
דהות לסטרא אחרא איש זר ואתעשקת מניה · דא איהי לרע
לו · לו להוא איש זר ואיהי בתרומת הקדשים לא תאכל עד
דעביד בה קב"ה מה דעביד · אתא קרא ואמר ובת כהן כי תהיה
לאיש

א) כי הצדיקים הם מושכים נשמה קדושה שאין לה כח לירד בטהרתה וקורעת כל מסך הקליפות אבל הבלתי הגונים מעבירים אותה דרך נוגה שהיא איש זר כי האישות זר בה שמעלמת בהמה וחיה · הרמ"ז : ב) עיין לך הס"ח ע"א והקדמת בראשית י"ג ע"א : ג) יש גלגל ורמז אל גלגול הנשמות כמבואר ונקרא טיקלא על שם גלגל היוצר שמתגלגל לפניו בעשייתו הקדירות וכיוצא בו (והרש"ב פירוש מאזנים רומז לקליפת נוגה שבשבל היוצא מהיסוד ועשיקת נשמתין בהגיעתה בכפות המאזנים וע' מק"מ : ד) פקודי רנ"ב ע"א : ה) שם רס"ח ע"א : ו) פירוש השטן הנקרא אדם כמו שאמרו חתום בשם ר"ת האדם הם גוים כאדם ישראל · לרע לו ודאי · פירוש הרמ"ע דמקעקע כל הבירה כדין תורה בגזל מרים · מא"ן :

לאיש זר הכי הוא · הכא אית רזא היך מתעשקן נשמתין אלא
האי עלמא אתנהג כלא באילנא דדעת טוב ורע · וכד אתנהגן
בני עלמא בסטרא דטוב טיקלא קיימא ואכרע לסטרא דטוב וכד
אתנהגן בסטרא דרע אכרע לההוא סטרא · וכל נשמתין דהוו
בההיא שעתא בטיקלא הוה עשיק לון ונטיל לון אבל לרע דלו
דאינון נשמתין כפיין לכל מה דאשכחן מסטרא בישא · ושיצאן
לון · וסימנא לדא ארונא קדישא דאתעשק גו פלשתים ושליטו
ביה לרע לון · אוף הכי הני נשמתין אתעשקן מסטרא אחרא
לרע לון · מה אתעבידו מאינון נשמתין חמינן בספרי קדמאי
דמנייהו הוו אינון חסירי אומורת העולם · ואינון ממזרי תלמידי
חכמים דקדמן לכהנא רבא עמא דארעא וחשיך בעלמא אע״ג
דעאל לפני לפנים בכה האי סבא רגעא חדא · תווהו חברייא
ולא אמרו מדי · פתח ההוא סבא ואמר :

אם רעה בעיני אדניה אשר לו יעדה והפדה לעם נכרי וגו׳ · האי
פרשתא על רזא דא אתמר וכי ימכר איש את בתו לאמה לא
תצא כצאת העבדים אם רעה וגו׳ · מאריה דעלמא מאן לא
ישעיה י׳ ידחל מינך דאנת שליט על כל מלכין דעלמא כד״א °מי לא
יראך מלך הגוים כי לך יאתה וגו׳ · כמה אינון בני נשא בעלמא
דקא משתבשן בהאי קרא וכלהו אמרין אבל קרא דא לא
אתיישר על פומייהו · וכי קב״ה מלך הגוים איהו והלא מלך ישראל
דברים ל״ב איהו והכי אקרי דהא כתיב °בהנחל עליון גוים וגו׳ · וכתיב °כי חלק
שם יי׳ עמו · וע״ד אקרי מלך ישראל · ואי תימא דאיהו מלך הגוים אקרי
הא שבחא דלהון דקב״ה מלך עלייהו ולא כמה דאמרין דאתמסרו
ירמיה י׳ לשמשין ולממנן דילירה · ותו סיפא דקרא דכתיב °כי בכל
חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך · כל האי שבחא איהו
לשאר עמין ותווה איהו היך לא מסתלקי בהאי קרא לרום

רקיעא

דקיעא אלא דקב"ה סמא עיניהו ולא ידעי ביה כלל דהא מה
דאנן אמרי דכלהו אין ואפס ותהו דכתיב °כל הגוים כאין ישעי' מ'
נגדו מאפס ותהו נחשבו לו הא עקרא עלאה רבא ויקירא שוי
לון קרא דא · א"ל ר' חייא והא כתיב °מלך אלהים על גוים וגו' תלי' מ"ז
א"ל · אנא חמינא דבתר כתלייהו הוית ונפקת בהאי קרא
לסייעא לון הוה לי לאתבא בקדמיתא על מה דאמינא · אבל
כיון דאשכחנא לך בארחא אעבר לך מתמן ומתמן איהך
לאעברא כלא : ת"ח כל שמהן וכל כנויין דשמהן דאית לידה
לקב"ה כלהו מתפשטן לארחייהו וכלהו מתלבשין אלין באלין
וכלהו מתפלגין לארחין ושבילין ידיען בר שמא יחידאה בריר
מכל שאר שמהן דאחסין לעמא יחידאה בריר מכל שאר עמין
ואיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א דכתיב °כי חלק יי' עמו וכתיב °ואתם דברים ל"ב
הדבקים ביי' [ה] בשמא דא ממש יתיר מכל שאר שמהן ושמא שם ד'
חד מכל שאר שמהן דיליה ההוא דאתפשט ואתפלג לכמה ארחין
ושבילין ואקרי אלהים · ואחסין שמא דא ואתפלג לתתאי דהאי
עלמא ואתפלג שמא דא לשמשין ולממנן דמנהגי לשאר עמין
כד"א °ויבא אלהים אל בלעם לילה · °ויבא אלהים אל אבימלך במדבר כ"ב
בחלום הלילה וכן כל ממנא וממנא דאחסין לון קב"ה לשאר עמין בר"א כ'
בשמא דא כלילן · ואפילו ע"ז בשמא דא אקרי ושמא דא מלך
על גוים ולא ההוא שמא דא ההוא דמלך על ישראל דאיהו
יחידאה לעמא יחידאה לעמא דישראל עמא קדישא ואי תימא
על ארחא דא נוקים קרא דכתיב °מי לא יראך מלך הגוים דדא ירמיה י'
איהו שמא דקא מלך על גוים אלהים דהא דחילו ביה שריא
ודינא ביה שריא · לאו הכי ולאו על דא אתמר דאי הכי אפילו

ע"ז

ה) ומפרש הכתוב אלהיכם כלומר כאותיות הנטפלות אחר השם ויקדשו ולא כמו כה' שהם מאותיות שקודם ה' כך פי' הרב החסיד מהר"ח ן' עטר זצ"ל ודו"ק היטב · מא"ן :

ע"ז בכללא דא איהו אבל כיון דכתלא דהוית סמיך אבתריה
אתנסח קרא קאים על קיומיה באסתכלותא זעיר מי לא יראך
מלך הגוים · ואי תימא דמלך הגוים על קודשא ב"ה אתמר לאו
הכי · אלא מאן הוא מלך הגוים דלא יראך דלא דחיל מינך ולא
יזדעזע מינך מי מלך הגוים דלא יראך כגוונא דא °הללויה הללו תהלים קי"ג
עבדי יי' הללו את שם יי' · מאן דשמע ליה לא ידע מאי קאמר כיון
דאמר הללויה אוף הכי הללו עבדי יי' דהוה ליה למכתב עבדי
יי' הללו את שם יי' · אוף הכא הוה ליה למכתב מי ממלך הגוים
דלא יראך · אלא כלא על תקוניה אתמר כי בכל חכמי הגוים ובכל
מלכותם מאין כמוך מהו מלה דאתפשט בינייהו בחכמתא דילהון
מאין כמוך וכלהו אודאן על דא כד חמאן בחכמתא דלהון עובדך
וגבורתך אתפשט מלה דא בינייהו ואמרי מאין כמוך בכל חכמי
הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך אמרי ואתפשט בינייהו · חדו
חברייא ובכו ולא אמרו מדי · אוף הכי בכה איהו כמלקדמין
פתח ואמר °ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה וגומר בר' כ"א
הברייא אתערו דבעאת שרה לפנאה ע"ז מביתא ועל דא
כתיב כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה · הכא כתיב וכי
ימכר איש את בתו · דא נשמתא בגלגולי עוברין ביישין דעלמא
לאמה · ההוא סטרא אחרא בגלגולא בישא דטיקלא דאהדר והא
אתעשקת לאפק' להמתמן ודאי לא תצא כצאת העבדים כל אינון
נשמתין דמתעשקן מאן אינון הכא איהו רזא אלין אינון נשמתין
דינוקין זעירין כד אינון (ב) ינקי מגו תוקפא דאמהון · וקב"ה חמי
דאי יתקיימון בעלמא יבאישון ריחיהון ויחמצון כחומץ דא ·
לקיט לון °זעירין בעוד דיהבי ריחא · מה עביד שביק לון רמ"ח כ'
לאתעשקא בידא דההיא אמה ודא איהי לילית דכיון רמ"ט כ'

דאתייהיבו

ב) קטנים הגדולים עדיין לאמותיהם :

דאתייהיבו ברשותא חדאת (נ"א אחדית) בההוא ינוקא ועשיקת ליה
ואפיקת ליה מעלמא כד איהו יניק בתוקפא דאמיה ואי תימא
אינון נשמתין דיעבדון טב לעלמא לאו הכי דכתיב אם רעה
בעיני ארניה דיחמיין ההוא גברא בה לבתר יומין אי אתקיים
בה דא אתעשקת ואחרא לא אתעשקת ועל דא כתי' ואראה את קהלת ד'
כל העשוקים וגו' והיינו אם רעה בעיני אדניה אשר לא יעדה
לא באלף כתיב אי תימא דהא כההוא סטרא אחרא אזמין
לה קודשא בריך הוא מיומא דהות לא והשתא כגלגולי טיקלא
לו יעדה בוא"ו מה דלא הות מקדמת דנא והפדה מאי והפדה
פריק לה קב"ה השתא דסלקא ריחא עד לא תחמיין וסליק לה
לרומי מרומים במתיבתא דיליה ואי תימא כיון דאתעשקת קי"ג כ'
מההוא סטר אחרא יהיב לה כמה דאמרו לחסידי שאר עמין ר"ה כ'
ולאינון ממזרי ת"ח אתא קרא ואוכח לעם נכרי לא ימשול
למכרה ודאי בבגדו בה דעשיק לה בעשיקו דגלגולא דטיקלא
אלא לישראל ודאי ולא לאחרא וכד נפקת מן טיקלא לא תצא
כצאת העבדים אלא מתעטרא בעטרהא בארמא על רישיה
ואי תימא דהאי סטרא אעילת לה בההוא ינוקא לאו הכי לא
נטלת לה וחדאת בהדה ופרחת מן ידהא ועאלת בההוא אתר
ואיהי פקידת לההוא ינוקא וחדאת ביה וחייכת ביה ותאיבת
לההוא בשר עד דלבתר נטיל קב"ה נשמתיה והיא לגופא לבתר כ"ח כ"ה
ולאו איהו ברשותא דקב"ה ת"ח : ה'

יא תצא כצאת העבדים מאי הוא אלא בשעתא דנפקת מן
טיקלא וההוא סטרא בחדו רשים לה לקב"ה וחתים לה
בחד גושפנקא ופריש עלה לבוש יקר דיליה ומאן איהו שמא
קדישא דאקרי את ודא הוא בבגדו בה לבושא יקירא דמלכ'
פריש עלה וכדין איהי נטירא דלא אתמסרת לעם נכרי אלא

לישראל

איוב כ"ט לישראל לחור ודא איהו דכתיב °כימי אלוה ישמרני ועל׳ דא כתיב הכא לעם נכרי לא ימשול למכרה בבגדו בה בעוד
בראשית כ"ד א׳ דלבוש יקר דמלכא בה כיון °דבגדו בה כתיב לעם נכרי לא ימשול למכרה מה רשו אית להוא סטרא בה תא חזי כל בני
שמות קע"ב כ׳ עלמא כלהו ברשותיה דמלכא קדישא וכלהו אית לון זמנא
ויקרא ע"ב סס בהאי עלמא עד דאיהו בעי לסלקא לון מן עלמא ודא לית ליה
ע"ב כ׳ זמנא ועל דא איהי חייכת בהו וחדאת בהו תו אזהרותא לב"נ (כסאי עלמא) אית בהני קראי וכמה עיטין טבין עלאין אינון בכל מלי דאורייתא וכלהו קשוט בארח קשוט ואשתמודען לגבי חכימין דידעי ואזלי בארח קשוט: בזמנא דבעא קב"ה למברי עלמא (א) סליק ברעותא קמיה וצייר כל נשמתין דאינון זמינין למיהב בב"נ לבתר וכלהו אתציירו קמיה בההוא ציורא ממש דזמינין למהוי בבני נשא לבתר וחמא כל חד וחד ואית מנהון דזמינין לאבאשא ארחייהו בעלמא ובשעתא דמטא זמנייהו קרי קב"ה להיא נשמתא: אמר ליה זילי עולי בדוך פלן בגוף פלן: אתיבת קמיה מאריה דעלמא דיי לי בעלמא דא דאנא יתבא ביה ולא איהך לעלמא אחרא דישתעבדון בי ואהא מלוכלכת בינייהו א"ל קב"ה מן יומא דאתבריאת ע"ד אתבריאת למהוי בההוא עלמא כיון דחמאת נשמתא כך בעל כרחה נחתת ועאלת תמן: אורייתא דיהיבת עיטא לכל עלמא חמאת הכי אזהירת לבני עלמא ואמרת חמו כמה חס קודשא בריך הוא עלייכו מרגליתא טבא דהות ליה זבין לכו למגנא דתשעבדון בה בהאי עלמא: וכי ימכר איש דא קודשא ב"ה את בתו דא נשמתא קדישא: לאמה למהוי אמה משתעבדא בינייכו בהאי

א) היינו שרלה הוא יתברך דסדיבור דוקא מכריח כמו שביאר מהר"ס שפיך בחקירת ברמב"ם ומדוייק מה שפירש הרמב"ם במשנה הכל לפני והרשות נתונה ומ"ח בסהוא ציורא ממש דזמינין וכו׳ כחולין ל"ס אמרו לדעתן כבראו וע׳ ש׳ בפירש"י וביאר הדבר באורך מז"ה בחס"ל ע"ג ד"ב וד"ק מא"ן:

בהאי עלמא · במטו מנייכו בשעתא דמטי זמנא לנפקא מהאי
עלמא לא תצא כצאת העבדים לא תפוק מתטנפא בחובין ·
תפוק בת חורין ברירה נקיה בגין דיחדי בה מארה וישתבח בה
ויהיב לה אגר טב בצחצוחי דגנתא דעדן כד"א °והשביע בצחצחות ישעיה נ"ח
נפשך ודאי כד תפוק ברירה נקיה כדקא יאות אבל אם רעה
בעיני אדניה כד נפקת מלובלכא בטנופי חובין ולא אתחזיאת
קמיה כדקא יאות ווי לההוא גופא דאתאביד מההיא נשמתא
לעלמין בגין דכד נשמתין סלקין ברירן ונפקין נקיין מהאי עלמא
כל נשמתא ונשמתא עאלת בספרא 'דאחמתא דמלכא וכלהו שלח קל"ו ב'
בשמהן ואמר דא היא נשמתא דפלניא זמינת תהא לההוא
גופא דשבקת וכדין כתיב לו יעדה בו · וכד נפקרת רעה בעיני
אדניה דקא אסתאבא בחובין ובטנופא דחטאין כדין לא יעדה
בא' ואתאביד ההוא גופא מינה ואיהי לא אזדמנת לגבירה בר
ההיא דמארה אתרעי ותב בתיובתא דגופא בדה כדין כתיב
והפדה כד"א °פדה נפשו מעבור בשחת · והפדה האי איהו בבר איוב ל"ג
נש דעיטא דיליה דיפרוק לה ויתוב בתיובתא ולתרין סטרין
קאמר קב"ה והפדה בתיובתא · לבתר דתב בתיובתא (א) פדה
לה מארחא דגהינם · לעם נכרי לא ימשל למכרה מאן עם נכרי
עלובתא איהי נשמתא דכד נפקת מעלמא וכר נש אסטי ארחיה
בהדה היא בעאת לסלקא לעילא גו משריין קדישין בגין דמשריין
קדישין קיימין בההוא ארחא דג"ע ומשריין נוכראין קיימין בההוא
ארחא דגהינם · זכתא נשמתא וההוא נטירו ופרישו דלבושא
יקירא עלה כמה משריין קדישין קא מתעתדן לה לאתחברא
בהדה ולמיעאל לה לג"ע לא זכתה כמה משריין נוכראין מתעתדן
למיעל לה בארחא דגהינם · ואינון משריין דמלאכי חבלה זמינין

א) הפ' דהשונה שהגילה הפי' לילך בדרך גהינם לג"ע וכמו שפי' הרמפונים כמ"ש ריב"ו שיב לפני שתי דרכים וכו' ובסמוך לא איירי בכהונה זו א"כ הפ' מפונשים אחרים שהם כדיני גהינם ואינון משריין שהם בארחא דגהינם זמינין למעבד בה נוקמין קודם שתכנס לגהינם כאשר נודע ממעשה רוח א' בימי מהרח"ו זצ"ל מא"ן :

למעבד בה נוקמין אתא קרא ואוכח לעם נכרי לא ימשול למכרה אלין מלאכי חבלה · בבגדו בה איהי נטירא דקב״ה עביד לה נטירא דלא ישלוט בה עם נכרי בההוא פריסו דנטירו עלה ·

ואם לבנו ייעדנה · ת״ח כמה אית ליה לבר נ״ש לאזדהרא דלא יסטי ארחוי בהאי עלמא דאי זכה בר נש בהאי עלמא ונטיר לה לנשמתא כדקא יאות האי איהו בר נש דקב״ה אתרעי ביה ואשתבח ביה בכל יומא בפמלייא דיליה ואמר חמו ברא קדישא דאית לי בההוא עלמא כך וכך עביד כך וכך עובדוי מתתקנן וכד האי נשמתא נפקת מהאי עלמא זכייא נקייה ברירא קב״ה אנהיר לה בכמה נהורין בכל יומא קארי עלה דא היא נשמתא דפלנייא ברי נטירא ליהוי ליה לההוא גופא דשבק ודא הוא דכתיב ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה · מאי כמשפט הבנות · הכא אית רזא לחכימין בגו טנרא תקיפא רקיעא טמירא

קמ״ו ע׳ אית היכלא חדא דאקרי היכל ׳אהבה ותמן אינון גנזין טמירין וכל נשיקין דרחימו דמלכא אינון תמן ואינון נשמתין רחימאן דמלכא עאלין תמן · כיון דמלכא עאל בההוא היכלא דמלכא

כרא׳ כ״ט תמן כתיב °וישק יעקב לרחל וקב״ה אשכח תמן לההיא נשמתא קדישא קדים מיד ונשיק לה וגפיף לה וסליק לה בהדיה ואשתעשע בה ודא הוא כמשפט הבנות יעשה לה כדינא דאבא עביד לברתי׳ דאיהי חביבא לגביה דנשיק לה וגפיף לה ויהיב לה מתנן · כך קודשא בריך הוא עביד לנשמתא זכאה בכל יומא כמה דכתיב

ישעי׳ ס״ד במשפט הבנות יעשה לה · היינו דכתיב °יעשה למחכה לו כמה דהאי ברתא אשלימת עשייה בהאי עלמא אוף הכי קודשא בריך הוא אשלים לה עשייה אחרא בעלמא דאתי דכתיב עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו · והכא כתיב

יעשה

יעשה לה ע"כ ההוא סבא אשתטח וצלי צלותא בכה כמלקדמין ואמר:

אם אחרת יקח לו וגו'. מאי אם אחרת וכי נשמתא אחרא זמין קב"ה לאתבא לצדיקייא בהאי עלמא ולאו האי נשמתא דאשלימת בהאי עלמא רעותא דמארה. אי הכי לית אבטחותא לצדיקייא כלל. מאי אם אחרת יקח לו. פתח ההוא סבא ואמר וישב העפר על הארץ כשהיה והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. האי קרא אוקמוה חברייא בחרבן בי מקדשא. (ותמן תנינן) וישוב העפר על הארץ כשהיה. הכא איהו מאי דכתיב והכנעני אז בארץ. כשהיה ודאי. והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה. מאי והרוח תשוב דא שכינתא דאיהו רוח קדישא כד חמאת שכינתא באינון עשר מסעות דקא נטלא ולא בעון ישראל לאתבא בתיובתא קמי קב"ה ושלטא סטרא אחרא על ארעא קדישא ואוקמוה חברייא. תא חזי רוחא דב"נ זכאה אתעטר בדיוקנא בג"ע דלתתא ובכל שבתי ומועדי ור"ח ירחי מתעטרן רוחי ומתפשטן וסלקין לעילא וכמה דעביד קב"ה בההיא נשמתא קדישא לעילא ה"נ עביד בהאי רוחא לתתא בג"ע לתתא דקא סלקת קמיה ואמר דא איהי רוחא דפלניא גופא מיד מעטר לה קב"ה להאי רוחא בכמה עטרין ואשתעשע בה ואי תימא דהא בגין רוחא דא שביק קב"ה מה דעביד לנשמתא לאו הכי לא שארה כסותה ועונתה לא יגרע אלין אינון תלת שמהן עלאין דעין לא ראתה אלהים זולתך. וכלהו בעלמא דאתי ואתמשכן מתמן. חד מנייהו שארה משיבו דנציצו ונהירו דנהיר בארח סתים מזונא (לן) דזן כלא ואקרי ידו"ד בנקודת אלהים שארה בהפוך אתוון אשר ה' ודא מאשר שמנה לחמו ודא הוא

(קהלת י"ב)
(בראשית מ"ט)

שארה

שארה · כסותה פרישו דמלכא דא משיכו אחרא דנהיר ונטיר לה תדיר פרישו דלבושא דמלכא דפריש עלה אלוה דא בבגדו בה תדיר דלא אתעדי מינה והאי איהו כסותה · ועונתה מאן איהו דא משיכו דעלמא דאתי דביה כלא · יי' צבאות איהו ודא איהו דנהיר בכל נהורין סתימין עלאין דאילנא דחיי דביה עונה טמירא דמתמן נפקת · וכל דא בעדונא וכסופא דעלמא דאתי תלתא הני לא יגרע לה כד איהי זכאת כדקא יאות · ואי לאו איהי כדקא יאות הני תלתא גרעאן מנה דלא יתעביד לה עטרה אפילו מחד מנייהו · תא חזי מה כתיב ואם שלש אלה לא יעשה לה דלא זכאת בהו · ויצאה חנם אין כסף תפוק מקמיה ודחיין לה לבר · אין כסף לית לה כסופא ולית לה עדונא כלל עד כאן אוכיחת אורייתא דכל עטין בה תליין ויהיבת עיטא טבא לבני נשא · מכאן ולהלאה נהדר למלין קדמאין בההוא נטירו עלאה דקא פריש עלה קודשא בריך הוא בגין דלא תהא לעם נכרי דהא בגדו בה ונטירו איהו לה תדיר :

ואם לבנו ייעדנה כמשפט הבנות יעשה לה · אמר ההוא סבא חבריי כד תהכון לגבי ההוא (א) טינרא דעלמ' סמיך עליה אמרו ליה דידכר יומא (ב) דתלגא (ג) דאזדרעו פולין לחמשין ותרין גוונין והדר אקרינן האי קרא והוא יימא לכון אמרו במטו מינך מאן דשארי מלה הוא יימא · אמר לון ודאי ידענא דזכאין אתון ואית לרמוזא לכון רמזא דחכימין ועל מה דאנא אימא כד תדכרון ליה סימנא דא הוא ישלים על דא · השתא אית לומר מאן הוא דאקרי בן לקודשא בריך הוא · תא חזי כד

ההוא

א) פי' הרב"י שהוא בדעת ותיר שהם יסוד אי' שהוא הל"ע · הרמ"ז (והלע הוא גימט' אהי"ה דיודי"ן קס"א עם הכולל שהוא באימא · מא"ז) : ב) ר"ל שנמנו הזקנים ופלפלו שלשה כ"ן ועיין היטב · (והרב"י ורב ייבא סבא היו עסוקים בדרוש שם כ"ן שהיסוד בינה גם שם אלהים פשוט ומלא דמלא בו כ"ן אותיות · ועיין מק"מ · הרש"ב) : ג) שבזרעו קטנים לס"ב גוונין ורמז לשם בן מ"ב :

ההוא דזכי לתליסר שנין ולהלאה אקרי בן לכ"י · וכד מאן ק"ח ה'
דאיהו מבן עשרין שנין ולעילא וזכי בהו אקרי בן לקב"ה ודאי קי"ג ח'
°בנים אתם ליי' אלהיכם · כד מטא דוד לתליסר שנין וזכה בההוא דברים י"ד
יומא דעאל לארביסר כדין כתיב °יי' אמר אלי בני אתה אני תלים ב'
היום ילדתיך מ"ט דהא מקדמת דנא לא הוה ליה ברא ולא
שראת עליה נשמתא עלאה דהא בשני ערלה הוה וכג"כ ·אני קכ"ח כ'
היום ילדתיך היום ודאי ילדתיך אני ולא סטרא אחרא כמה
דהוה עד השתא אני בלחודאי בר עשרין שנין מה כתיב בשלמה
°כי בן הייתי לאבי · לאבי ממש ודאי · ואם לבנו ייעדנה · כד משלי ד'
תליסר שנין ולהלאה · דהא נפקת מרשו דסטרא אחרא דאזדמנת
ליה מה כתיב כמשפט הבנות יעשה לה · מהו כמשפט הבנות
תנינן בכל יומא ויומא חמי קודשא בריך הוא לההוא ינוקא דקאי
ברשו דערלה ואיהו נפיק מינה ואתמשך לבי ספרא ותבר ליה
ואזיל לבי כנישתא ותבר לה מה עביד קב"ה לההיא נשמתא
אעיל לה לאדרא דיליה ויהיב לה מתנן ונבזבזן סגיאין וקשיט
לה בקישוטין עלאין עד זמנא דאעיל ליה לחופה בההוא (ר"א גו בראשית
ההוא) בר מתליסר שנין ולעילא · אם אחרת יקח לו · הבא אית קפ"ה כ'
רזא דרזין לחכימין אתמסרו ואית לאודעא בקדמיתא מלה חדא
ת"ח ביומא דשבתא דשעתא דאתקדש יומא נפקי נשמתין מגו
אילנא דחיי ומנשבן אינון נשמתין קדישין לתתאי ונייחין בהו כל
יומא דשבתא ולבתר דנפיק שבתא סלקין כולהו נשמתין
ומתעטרן בעטרין קדישין לעילא (וכד מתעטרן בההוא טבא
אלין אינון בעליו דההוא טיבו ודאי) אוף הכי קודשא ב"ה
אזמין לההוא בר נש ודא הוא נשמתא אחרת ואף על גב דדא
זמינא ליה · נשמתא דהוה ליה בקדמיתא שארה בקדמיתא
כסותה ועונתה לא יגרע כמה דאתמר · בכה ההוא סבא
במלקדמין ואמר איהו לנפשיה סבא סבא כמה יגעת לאדבקא

מלין

מלין קדישין אלין והשתא תימא לון ברגעא חדא · אי תימא
(משלי ג') דתיחס עלייהו על אינון מלין ולא תימא לון הא כתיב °אל
תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך לעשות מאי אל תמנע טוב
מבעליו · אלא קב"ה וכ"י אינון הכא דהא בכל אתר דמלין
דאורייתא אמרין קב"ה וכ"י אינון תמן וציייתי לון וכדין ההוא
אילנא דטוב ורע בשעתא דאזלין מתמן וצייתו אינון מלין ההוא
(א) סטרא דטוב אתגבר ואסתלק לעילא וקב"ה וכ"י מתעטרן
בההוא טוב ואלין אינון בעליו דההוא טוב · סבא סבא ארת
אמרת מלין אלין ולא ידעת אי קודשא ב"ה הכא ואי אלין
דקיימי הכא זכאין למלין אלין · לא תדחל סבא · דהא הוית
בכמה קרבין דגברין תקיפין ולא דחילת והשתא אנת דחיל
אימא מילך דהא ודאי הכא איהו קב"ה וכ"י וזכאין אינון אלין
דהכא · ואי לאו הכי · לא אערענא בהו ולא שרינא באלין
(תלים ק"ד) מלין · אימא מילך סבא אימא בלא דחילו · פתח ואמר °יי'
(ס"א ד"ו כ') אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת · יי' אלהי דא שירותא
דמהימנותא סליקו דמחשבה ועלמא דאתי דוא חדא בלא
פרודא · גדלת דא שירותא · יומא קדמאה ואינון יומין עתיקין
(ס"ח כ') סטרא דימינא · מאד דא יהוא סטרא דשמאלא הוד והדר לבשת
(ויחי רכ"ב) אלין תרין בדי ערבות עד הכא כיון דמטא לגו אילנא דחיי
אתטמר ולא אסתלק (ס"א ולא בעא) למהוי במניינא בגין ההוא
מאד · מאי מאד שמאלא דכל ענפין דלתתא ובכללא
ענפא טבירא חדא · ועל דא אתטמר ההוא אילנא
דחיי ולא בעא למהוי במניינא דא עד דאהדר במלקדמין
וישבח בגוונא אחרא ואמר עטה אור כשלמה דא שירותא (דלור')
דיומא

(א) פי' כי הכוונה מתגברים כח תורת הצדיק ועולים בסוד מ"ן וגורמים לזה זווג דאו"א וז"א וקב"ה וכ"י
מתעטרן וכו'. מק"מ :

דיומא קדמאה ׳ נוטה שמים הכא אתכליל שמאלא ולא אמר מאד אתכליל שמאלא בימינא למהוי נהיר בכללא דשמים ׳ המקרה במים עליותיו ׳ הכא נפיק בחדוה ההוא אילנא דחיי נהר דנפיק מעדן ואשתרשו ביה במימוי אינון תרי בדי ערבות דאינון גדלין במימוי הה״ד (נ״א ההוא אילנא דחיי ואשתרשו ביה אינון תרי בדי ערבות דאינון גדילין במימוי דההוא נהר דנפיק מעדן ודא הוא) °המקרה במים עליותיו ׳ מאן עליותיו ׳ אלין בדי ערבות תהלים ק״ד
ודא הוא דכתיב °ועל יובל ישלח שרשיו ׳ ודא הוא רזא דכתיב ירמי׳ י״ז
°נהר פלגיו ישמחו עיר אלהים ׳ מאן פלגיו אלין אינון שרשיו תהלים מ״ו
והכי אקרון ׳ עליותיו שרשיו ׳ פלגיו כלהו אשתרשו באינון מיין דההוא נהר ׳ °השם עבים רכובו ׳ דא מיכאל וגבריאל אלין הכם שם ק״ד
עבים ׳ המהלך על כנפי רוח למיהב אסוותא לעלמא ודא איהו רפאל ׳ מכאן ולהלאה עושה מלאכיו רוחות וגו׳ ׳ סבא סבא אי כל הני ידעת אימא ולא תדחל אימא מילך ויְנהרון מילין דפומך ׳ חדו חברייא והוו צייתין בחדוה למלוי קדישין ׳ אמר אי סבא אי סבא במה עיילת גרמך עאלת בימא רבא אית לך לשטטא ולנפקא מתמן :

אם אחרת יקח לו כמה גלגולין עתיקין הכא דלא אתגלון עד האידנא וכלהו קשוט כדקא יאות דלית לאסטאה מארח קשוט אפילו כמלא נימא ׳ בקדמיתא (נ״א הכתא) אית לאתערא °נשמתין דגיורין כלהו פרחן מגו גנתא דעדן באורח סתים כד נ״ח כ׳
מסתלקן מהאי עלמא נשמתהון דקא רווחו מגו גנתא דעדן לאן אתר תייבין ׳ הא תנינן מאן דנטיל ואחיד בנכסי גיורין בקדמיתא זכי בהו ׳ אוף הכי כל אינון נשמתין קדישין עלאין דקא זמין לון קב״ה לתתא כדקאמרן כלהו נפקין לזמנין ידיען (יסלקין) °בגין ברא׳ ל״ח כ׳
לאשתעשעא בג״ע (דלעילא) ופגען באינון נשמתין דגיורין מאן דאחיד

בהו מאלין נשמתין (דסלקין) אחיד בהו וזכי בהו ומתלבשן בהו
וסלקין וכלהו קיימי בהאי לבושא ונחתי גו גנתא בלבושא דא בגין
דבגנתא דעדן לא קיימאן תמן אלא בלבושא כל אינון דקיימי
תמן · אי תימא דבגין האי לבושא גרעאן אינון נשמתין מכל
ענוגא דהוה לון בקדמיתא · הא כתיב אם אחרת יקח לו שארה
כסותה ועונתה לא יגרע · בגנתא קיימי בלבושא דא דקדמן
לאחרא בהו וזכו בהו וכד סלקין לעילא מתפשטן מניה דהא
קס"ו ב' תמן לא קיימין בלבושא · בכה ההוא סבא כמלקדמין ואמר
ר"י ב' לנפשיה סבא סבא בודאי אית לך למבכי בודאי אית לך לאושדא
רכ"ט ב' דמעין על כל מלה ומלה אבל גלי קמי קב"ה ושכינתיה קדישא
כ"ח ס"ו דאנא ברעו דלבא ובפולחנא דלהון קאמינא בגין דאינון בעליו
דכל מלה ומתעטרן בהו דכלהו אינון נשמתין קדישין כד נחתי
להאי עלמא בגין למישרי כל חד על דוכתייהו דאתחזון בהו
לבני נשא כלהו נחתי מתלבשן באינון נשמתין דקא אמרן והכי
עאלין בזרעא קדישא ובמלבושא דא קיימי לאשתעבדא מנייהו
בהאי עלמא · וכד אשתאבן אינון מלבושין ממלין דהאי עלמא
אינון נשמתין קדישין אתזנן (נ"א אתהנון) מריחא דקא אריחו מגו
לבושיהון אלין · קודשא בריך הוא כל מלין סתימין דאיהו עביד
אעיל לון באורייתא קדישא וכלא אשתכח באורייתא וההיא
מלה סתימא גלי לה אורייתא ומיד אתלבשא בלבושא אחרא
ואתטמר תמן ולא אתגלי וחכימין דאינון מליין עיינין אף על
גב דההיא מלה אסתים בלבושה (תמן) חמאן לה מגו לבושה
ובשעתא דאתגלי ההיא מלה עד לא תיעול בלבושה רמאן בה
פקיחו דעינא ואף על גב דמיד אסתים לא אתאביד מעינייהו
(נ"א מינייהו) · בכמה דוכתין אזהר קודשא ב"ה על גיורא (בגין)
דזרעא קדישא יזדהרון ביה ולבתר נפיק מלה סתימא מנרתקה
וכיון

וכיון דאתגלי אהדר לנרתקה מיד ואתלבש תמן · כיון דאזהר
על גיורא בכל אינון דוכתין נפק מלה מנרתקה ואתגלי ואמר
°ואתם ידעתם את נפש הגר · מיד עאלת לנרתקה ואהדרת שמות
בלבושה ואתטמרת דכתיב כי גרים הייתם בארץ מצרים דחשיב כ"ג
קרא דבגין דאתלבש מיד לא הוה מאן דאשגח בה כהאי נפש
הגר ידעת נשמתא קדישא במלין דהאי עלמא ואתהניאת (נ"א
ואסתכלת) מנייהו · פתח ההוא סבא ואמר °ויבא משה בתוך הענן שם כ"ד
ויעל אל ההר וגו' ענן. דא מאי הוא · אלא דא הוא דכתיב °את ברא' ט'
קשתי נתתי בענן · תנינן דההוא קשת אשלחת לבושוי ויהיב לון
למשה °ובההוא לבושא סליק משה לטורא ומניה חמא מה רכ"ט א'
דחמא ואתהני מכלא · עד ההוא אתר · אתו אינון חברייא
ואשתטחו קמיה דההוא סבא ובכו ואמרו אלמלא לא אתינא
לעלמא אלא למשמע מלין אלין מפומך די לן · אמר ההוא סבא
(אם אחרת יקח לו) חברייא לאו בגין דא בלחודוי שרינא מלה
דהא סבא כגיני לאו במלה חדא עביד קיש קיש ולא קרי · כמה
בני עלמא בערבוביא בסכלתנו דלהון ולא חמאן בארח קשוט
באורייתא · ואורייתא קרי בכל יומא בנהימו (נ"א ברחימו) לגבייהו
(דכני נסח) ולא בעאן לאתבא רישא · ואף על גב דאמינא דהא
אורייתא מלה נפקא מנרתקה ואתחזיאת זעיר ומיד אתטמרת
הכי הוא ודאי · ובזמנא דאתגליאת מגו נרתקה ואתטמרת מיד
לא עבדת דא אלא לאינון דידעין בה ואשתמודען בה · מתל
למה"ד לרחימתא דאיהי °שפירתא בחיזו ושפירתא בריוא ואיהי נ"ה ק'
טמירתא בטמירו גו היכלא דילה ואית לה רחימא יחידאה דלא
ידעין ביה בני נשא אלא איהו בטמירו · ההוא רחימא מגו רחימו

דרחים לה עבר לתרע ביתה תדיר זקיף עינוי לכל סטר איהי
ידעת דהא רחימא אסחר תרע ביתה תדיר מה עבדת פתחת
פתחא זעירא בההוא היכלא טמירא דאיהי תמן וגליאת אנפהא
לגבי רחימא ומיד אהדרת ואתכסיאת · כל אינון דהוו לגבי
רחימא לא חמו ולא אסתכלו בר רחימא בלחודוי ומעוי ולביה
ונפשיה אזלו אבתרה וידע דמגו רחימו דרחימת ליה אתגליאת
לגביה רגעא חדא לאתערא ליה · (נ"א לגביה רחימו) הכי הוא מלה
ר"ל כ' דאורייתא לא *אתגליאת אלא לגבי רחימאה ידעת אורייתא
דההוא חכימא דלבא אסחר לתרע ביתה כל יומא מה עבדת
גליאת אנפהא לגבי' מגו היכלא וארמיזת ליה רמיזא ומיד אהדרת
לאתרה ואתטמרא כל אינון דתמן לא ידעי ולא מסתכלי לא איהו
בלחודוי ומעוי ולביה ונפשיה אזיל אבתרה וע"ד אוריית' אתגליאת
ואתכסיאת ואזלת ברחימו לגבי רחימהא לאתערא בהדיה רחימו
ת"ח ארחא דאורייתא כך הוא · בקדמיתא כד שרייא לאתגלאה
לגבי בר נ"ש (כרמיזא) ארמיזת ליה ברמיזו אי ידע טב ואי לא ידע
שדרת לגביה וקראת ליה פתי אמרת אורייתא לההוא דשדרת
משלי ט' לגביה אמרו לההוא פתי דיקרב הכא ואשתעי בהדיה הה"ד °מי
פתי יסור הנה חסר לב · קריב לגבה שריאת למללא עמיה
מבתר פרוכתא דפרסא ליה מלין לפום אורחוי עד דיסתכל זעיר
זעיר ודא הוא דרשא · לבתר תשתעי בהדיה מבתר שושיפא דקיק
מלין דחידה ודא איהו אגדה · לבתר דאיהו רגיל לגבה אתגליאת
לגביה אנפין באנפין ומלילת בהדיה כל רזין סתימין דילה
וכל ארחין סתימין דהוו בלבה טמירין מיומין קדמאין · כדין

איהו

איהו בר נ"ש שלי"ם בעל תורה ודאי מארי דביתא דהא כל רזין
דילה גליאת ליה ולא רחיקת ולא כסיאת מניה כלום · אמרה
ליה חמית מלה דרמזא דקא רמיזנא לך בקדמיתא כך וכך רזין
הוו כך וכך הוא · כדין חמי דעל אינון מלין לאו לאוספא ולאו
למגרע מנייהו · וכדין פשטיה דקרא כמה דאיהו דלאו לאוספא
ולא למגרע אפילו את חד · ועל דא בני נשא אצטריכו לאזדהרא
ולמרדף אבתרה דאורייתא למהוי רחימין דילה כמה דאתמר
ת"ח אם אחרת יקח לו גלגולין דמתגלגלן בהאי קרא כמה רברבין
ועלאין אינון דהא כל נשמתין עאלין בגלגולא ולא ידעין בני נשא
ארחוי דקב"ה והיך קיימא טיקלא והיך אתדנו בני נשא בכל
יומא ובכל עידן והיך נשמתין עאלין בדינא עד לא ייתון להאי
עלמא והיך עאלין בדינא לבתר דנפקי מהאי עלמא כמה גלגולין
וכמה עובדין סתימין עביד קב"ה בהדיה כמה נשמתין ערטילאין
(א) וכמה רוחין ערטילאין אזלין בההוא עלמא דלא עאלין לפרגוד'
דמלכא · וכמה עלמין אתהפך בהו ועלמא דאתהפך בכמה
פליאן סתימין ובני נשא לא ידעין ולא משגיחין והיך מתגלגלן
נשמתין כאבנא (ב) בקוספתא כמה ד"א ואת נפש אויבך יקלענה
בתוך כף הקלע · (והואיל ושרינן לגלאה) השתא אית לגלאה
דהא כל נשמתין מאילנא רברבא ותקיפא דהוא נהר דנפיק ויקרא
מעדן נפקי וכל רוחין מאילנא אחרא זעירא נפקין · נשמה מלעיל' ק"ע א
רוח מלתתא ומתחברן כחדא כגוונא דדכר ונוקבא וכד מתחברן
כחדא כדין נהירין נהירו עלאה · ובחבורא דתרווייהו אקרי נר
נר יי' נשמת אדם · מהו נר נשמה רוח · ועל חבורא דתרווייהו משלי כ'
כחדא אקרי נר · דכתיב נר יי' נשמת אדם · נשמה ורוח דכר

ונוקבא

א) ערומות : ב) בכף הקלע :

ונוקבא לאנהרא כחדא ודא בלא דא לא נהרין ולא אקרי נר
וכד מתחברן כחדא אקרי כלא נר · וכדין אתעטף נשמה ברוח
לקיימא תמן לעילא בהיכלא טמירא דכתיב °כי רוח מלפני יעטוף ישעיה
יתעטף לא כתיב אלא יעטוף מ"ט בגין דנשמות אני עשיתי · נ"ז
תמן בגנתא דלעילא בהיכלא טמירא אתעטף ואתלבש נשמה
ברוח כמה דאתחזי · וכיון דבההוא היכלא לא הוי ולא אשתמש
אלא ברוח ונשמה נפש לא אתי לתמן (נ"א מתמן) אלא מתלבש
בההוא רוח תמן וכד נחתא לגו ג"ע דלתתא (כהאי עלמא)
אתלבש בההוא רוחא אחרא דאמינא ההוא דנפיק מתמן והוה
מתמן ובכלהו שריא בהאי עלמא ואתלבש בהו ההוא רוח דנפיק
מהאי עלמא דלא אתרבי (ס"א דלא אתרבי) ולא אתפשט בהאי עלמא
אזלא בגלגולא ולא אשכח נייחא אפי' בגלגולא בעלמא כאבנא
בקוספיתא עד דישכח ההוא פרוקא דיפרוק ליה ואייתי ליה
בההוא מאנא ממש דהוה איהו אשתמש ביה ורביק ביה תדיר
רוחיה ונפשיה והות בת זוגיה רוחא ברוחא וההוא פרוקא בני
ליה כמלקדמין וההוא רוחא רשבק ואתדבק בההוא מאנא לא
אתאביד דהא לית מלה אפילו זעירא בעלמא דלא הוי ליה אתר
ודוכתא לאתטמרא ולאתכנשא תמן ולא אתאביד לעלמין ובג"כ
ההוא רוחא דשבק בההוא מנא תמן הוא · ודא רדיף בתר עקרא
ויסודרא (נ"א דיליה) דקא נפיק מניה ואייתי ליה ובני ליה בדוכתיה
באתר דההוא רוח בת זוגיה °דנפקת בהדיה ואתבני תמן לך לך
כמלקדמין ודא איהו בריה חדתא השתא בעלמא רוחא חדתא פ"ה כ'
וגופא חדתא · ואי תימא רוח דא הוא מה דהוה הכי הוא אבל
לא אתבני אלא בגין ההוא רוחא אחרא דקא שבק בההוא מאנא
הכא

הכא אית רזא דרזין (ס״א רזא דרזין כההוא מאנא) בספרא דחנוך בניינא דא דאתבני לא אתבני אלא בההוא רוחא אחרא דשביק תמן בההוא מאנא וכד שארי לאתבנאה דא משיך אבתריה דההוא רוח דאזיל ערטילאה ומשיך ליה לגביה ותמן תרי רוחות דאינון חד · לבתר דא איהו רוח איהו נשמה ותרוייהו חד לאתרבאה ולמזכי כדקא יאות תרוייהו אינון חד לאתלבשא בהו נשמתא אחרא עלאה · כמה דאית לשאר בני עלמא · רוח דזכאן בהו נשמתין אינון דקדמן ואחידן כהו ורוחא אחרא מלעילא ונשמתא קדישא אתלבשא בהו · אוף הכי נמי מדיליה ממש אית תרין רוחין בגין לאתלבשא בהו נשמה עלאה יהא לדין גופא אחרא דקא אתבני השתא חדתא · ההוא גופא קדמאה דשבק מה אתעביד מניה · או האי בריקנייא או האי בריקנייא · לפום סכלתנו דבר נש אשתמע דהאי קדמאה דלא אשתלים בקדמיתא אתאביד הואיל ולא זכה · אי הכי למגנא אשתדל בפקודי אורייתא או אפילו בחד מנייהו והא אנן ידעינן דאפילו ריקנין שבישראל כלהו מליין מצות כרמון · וגופא דא אע״ג דלא אשתלים לאתרבאה ולמסגי בעלמא פקודין אחרנין דאורייתא נטר דלא אתעבידו מניה וכילמגנא הוו · חברייא חברייא פקיחו עינייכו דהא אנא ידענא דהכי אתון סברין וידעין (כ״א סלקין אדעתין) דכל אינון גופין ציונין אינון בריקנייא דלא אית לון קיומא לעלמין לאו הכי וחס לן לאסתכלא באלין מלין פתח סבא ואמר °מי תלים ק״ו ימלל גבורות יי׳ ישמיע כל תהלתו · מאן הוא בעלמא דיכיל למללא גבוראן דעביד קב״ה בעלמא תדיר · ההוא גופא קדמאה דשבק לא אתאביד וקיומא להוי ליה לזמנא דאתי דהא עונשיה סבל בכמה זינין וקב״ה לא מקפח אגרא דשום בריין דברא בר אינון דנפקו מגו מהימנותא דיליה ולא הוה בהו טב לעלמין ובר מאינון דלא כרעו במודים דהני קב״ה עביד מנייהו בריין אחרנין בגין דלא יתבני ההוא גופא דיוקנא דבר נש ולא יקום לעלמין

אבל

אבל הני לאו הכי · מה עביד קב״ה אי ההוא רוח זכי לאתתקנא
בהאי עלמא בההוא גופא אחרא מה עביד קב״ה · ההוא פרוקא
דקא פריק ההוא רוח דיליה דקא אעיל תמן וישתף וערב בההוא
רוח דהוה בההוא מאנא ודאי לא אתאביד ומה אתעביד דהא
תלת רוחין תמן (ס״א בההוא גופא אחרא ביה יקום ומה עביד קב״ה
ת״ה ההוא פרוקא דקא פריק ליה רוח דיליה הא אעיל תמן
וישביק וישתף וערב בההוא מאנא וההוא רוחא קדמאה דהוא
בההוא מאנ׳ ואתדבק ביה ודאי אשתאר תמן ולא אתאביד וכג״כ
ההוא רוחא דשבק בההוא מנא ואתדבק תמן הוא רדיף בתר
עקרא דיליה ויסודא דיליה דקא נפיק מניה ואייתי ליה ובני ליה
בדוכתיה באתר דהות בת זוגיה הא תלת רוחין תמן) חד דהוה
בההוא מאנא ואשתאר תמן · וחד ההוא דאתמשך תמן דהות
ערטילאה · וחד ההוא דאעיל תמן ההוא פרוקא ואתערב בהו
למהוי בתלת רוחין אי אפשר · ומה אתעביד אלא כך אינון גבורן
עלאין דעביד קב״ה ההוא רוח דאעיל תמן ההוא פרוקא ביה
אתלבשת ההיא נשמתא באתר דלבושא דגיורי (והוא) וההוא
רוחא ערטילאה דתב תמן לאתבנאה להוי לבושא לנשמתא
עלאה · וההוא רוח דהוה בקדמיתא דאשתאר בההוא מנא פרח
מתמן · וקב״ה אזמין ליה אתר בגנו רזין (א) כוין דטנרא דבתר
כתפוי דג״ע ואתטמר תמן ואסתלק לההוא גופא קדמאה דהוה
בקדמיתא ובההוא רוח יקום ההוא גופא · ורא איהו חד דאינון
תרין דקא אמינא (לעילא) אבל ההוא גופא עד דלא יקום ענשיה
סגיא דהא בגין דלא זכה לאתרבאה נחתי ליה לגו ׳אדמה דסמיך תקונין מ״ט ה׳
לארקא ואתדן תמן ולבתר סלקין ליה להאי תבל · השתא נחית
והשתא סליק הא סליק והא נחית לית ליה (ב) שכיכו בר בשבתי
וביומין טבין ובריישי ירחי ואלין דמיכין בארמרת עפר ·

אדמת

א) הלין הסלע מאחורי הנ״ע · ב) הסקט·

אדמת מאדמה · עפר מתבל · ועל אלין כתיב °ורבים מישני דניאל י״ב
אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם
כל אלין דלא זכו לאתתקנא אבל אי זכה ההוא רוח ערטילאה
דתב כמלקדמין לאתתקנא זכאה איהו דהא ההוא רוחא
דאתמר ביה דאתטמר בטנרא יתתקן בההוא גופא קדמאה
ועל אלין כתיב אלה לחיי עולם ואלה לחרפות וגו׳ · כל אינון
דלא זכו לאתתקנא ואלין אינון גבורן עלאין דמלכא עלאה
קדישא ולא אתאביד כלום אפילו הבל דפומא · אתר ודוכתא
אית ליה וקב״ה עביד מיניה מה דעביד ואפילו מלה דבר נ״ש
ואפילו קלא לא הוי בריקנייא ואתר ודוכתא אית להו לכלא
האי דאתכני השתא ונפק לעלמא בריה חדתא לית ליה בת
זוג · וע״ד לא מכריזי · דהא בת זוגיה אתאבידת מניה בת זוגיה
דהוות ליה אתעבידת אמיה ואחוה אבוה סבא סבא מה עבדת
טב הוה לך שתיקא סבא סבא הא אמינא דעאלת בימא רבא
בלא חבלין ובלא דגלא מה תעביד · אי תימא דתסתלק לעילא
לא תיכול · אי תימא דתיחות לתתא הא עמקא דתהומא רבא
מה תעביד · אי סבא אי סבא לא אית לך לאהדרא לאחורא
בעדנין אלין לא הוית ולא אתרגילת לאתחלשא בתוקפך דהא
ידעת דב״נ אחרא בכל דרא דא לא עאל בארבא עמיקא דא
דאנת תמן בריה דיוחאי ידע לאסתמר׳ ארחוי ואי עאל בימא עמיקא
אשגח בקדמיתא היך יעבר בזמנא חדא ויישוטט בימא עד לא
ייעול ואנת סבא לא אשגחת בקדמיתא · השתא סבא הואיל
ואנת תמן לא תחליש בתוקפך לא תשבוק כל ארחך למשטטא
לימינא ולשמאלא לארכא ולפותייא לעמקא ולרומא לא תדחל

סבא

סבא סבא אתתקף בתקפך כמה גברין תקיפין תברת בתקפיהון
שיר ג׳ וכמה קרבין נצחת · בכה פתח ואמר °צאינה וראינה בנות ציון
במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתנתו וביום שמחת
לבו האי קרא אוקמוה והכי הוא · אבל צאינה וראינה וכי מאן
יכיל למחמי במלך שלמה דהוה מלכא דשלמא דיליה והא
ישעיה ס״ד סתים הוא מכל חילי מרומין דלעילא בההוא אתר °דעין לא
ראתה אלהים זולתך · ואת אמרת צאינה וראינה בנות ציון
במלך שלמה · ותו דהא כבוד דיליה כלהו מלאכי עלאי שאלו
ואמרי איה מקום כבודו · אלא מה דאמר צאינה וראינה בנות
ציון במלך שלמה בעטרה כתיב ולא כתיב ובעטרה דכל מאן
דחמי ההוא עטרא חמי נעם מלכא דשלמא דיליה · שעטרה
לו אמו הא תנינן קרי לה בת קרי לה אחות קרי לה אם וכלא
איהו וכלא הוי מאן דיסתכל וינדע בהאי ינדע חכמתא יקירא
השתא מה אעביד אי אימא רזא סתימא דא לא אצטריך
לגלאה · אי לא אימא ישתארון זכאין אלין יתמין מהאי רזא
תהלים ל״א נפל ההוא סבא על אנפוי ואמר °בידך אפקיד רוחי פדית אותי
יי׳ אל אמת מאנא דהות לתתא היך יתעביד לעילא בעלה
דהוה לעילא היך יתהפך והוה לתתא · בת זוגיה אתעבידת
אמיה · תווהא על תווהא · אחוה אבוה · אי אבוה דקדמיתא יפרוק
ליה יאות אבל אחוה דליהוי אבוה וכי לא תווהא איהו דא ·
עלמא בהפוכא איהו · ודאי עלאין לתתא ותתאין לעילא · אלא
דניאל ב׳ °להוא שמיה די אלהא מברך מן עלמא ועד עלמא די חכמתא
וגבורתא די ליה היא · והוא מהשנא עדניא וזמניא ידע מה
בחשוכא ונהורא עמיה שרא · תא חזי מאן דשרי בנהורא
לא יכיל לאסתכלא ולמחמי בחשוכא · אבל קב״ה לאו הכי

ירע

ירע מה בחשוכא אע״ג דנהורא עמה שרא · מגו נהורא אסתכל
בחשוכא וירע כל מה דתמן הכא אית לאקדמא בקדמיתא
מלה חרא דאמרו קדמאי באינון חזוי ליליא דתנן מאן דאתי
על אימיה בחלמא יצפה לבינה דכתיב °כי אם לבינה תקרא משלי ב
הכא אית לאסתכלא אי בגין דאיהי אם יאות והוה ליה למכתב
הכי דמאן דחמא אמיה בחלמא יזכי לבינה · אבל מאן דאתי על
אמיה אמאי · אלא רזא עלאה איהו בגין דאתהפך וסליק מתתא
לעילא · ברא הוה בקדמיתא · כיון דסליק לעילא אתהפך אילנא
ואתעביד איהו מעלמא עלאה ושליט עלה וזכי לבינה בקדמיתא
כד סליק איניש לי״ג ״שנין מה כתיב °יי׳ אמר אלי בני אתה נ״ח ה׳ תלים ב
אני היום ילדתיך כדין איהו לתתא מינה · כיון דסליק עלה
האי איהו מעלמא עלאה דהא אסתלק בדרגא דיוסף ודא
(ס״א ודאי) זכי לבינה · אוף הכי האי מאנא בקדמיתא איהו הוה
בדרגא דיוסף בעל אילנא תתאה קיימא ברעותיה ושליט עליה
דהא כל נוקבא בדיוקנא דנוקבא אילנא תתאה קיימא · כיון
דאיהו לא בעא לקיימא בההוא דרגא דיוסף ולא אתקיים
לשמשא ביה ולאפשא בעלמא ולמעבד תולדין כדין נחית
לתתא ואתעבידת איהי אמיה · וההוא פרוקא ירית ירותא דיוסף
דהוה הוא בקדמיתא ואיהו נחית לתתא · כיון דנחית לתתא
כדין אתקיים ביה יי׳ אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך אתהפך
אילנא מה דהוה תחותיה ואיהו שליט עליה אתהדר ושליט
ההוא אילנא עליה ואיהו נחית לתתא · כיון דאיהו נחית לתתא
ההוא דירית ירותא אתר דיוסף אבוי אקרי ואבוי הוי ודאי כלא
איהו על תקוניה ודאי כדקא יאות בקדמיתא הוה מעלמא

 דדכורא

דדכורא והא אתעקר מתמן והשתא איהו מעלמא דנוקבא ·
ומה דהוה איהו שליט עלה שלטא איהי עליה ואתהדר למהוי
בעלמא דנוקבא · ועו״ד לית ליה בת זוג כלל · ולא מכריזי עליה
על נוקבא · דהא מעלמא דנוקבא אתהדר איהו · וההוא גופא
קדמאה דישבק אלמלא ינדעון ויסתכלון בני עלמא צערא דאית
ליה כד יתעקר מעלמא דדכורא ואתהדר לעלמא דנוקבא
ינדעון דהא לית צערא בעלמא כההוא צערא · בת זוג לית ליה
דהא לא קיימא באתר דדכורא לא מכרזי עליה על נוקבא
דהא מעלמא דנוקבא איהו · ואי אית ליה בת זוג הוי ברחמי
אערע בהדי (נ״א כחד) נוקבא דעד כען לא אית לה בת זוג ·
ועל דא תנינן דילמא יקדמנו אחר ברחמים · אחר תנן · וכלא
ויקרא כ״ח איהו על תקוניה · ועו״ד כתיב ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה
וזרע אין לה ושבה אל בית אביה כנעוריה · ובת כהן הא אוקימנא
מלה דא · אלמנה מההוא גופא קדמאה · וגרושה דלא עאלת
לפרגודא דמלכא דכל אינון דלא קיימי בעלמא דדכורא לא
אית להו ביה חולקא · הוא אשתמיט ואתעקר גרמיה מעלמא
דדכורא לא אית ליה חולקא ביה ועו״ד איהי גרושה · וזרע אין
לה דאי הוה לה זרע לא אתעקר מניה ולא הוה נחית לעלמא
דנוקבא · ושבה אל בית אביה · מאן בית אביה · דא עלמא
דנוקבא דההוא עלמא בית אביה אקרי וההוא מאנא דהוה
אתתקן לאשתמשא ביה אתהפך ואיהו נחית לתתא וההוא מאנא
סליק לעילא · כנעוריה כההו׳ זמנא דכתי׳ אני היום ילדתיך ילדתיך
ודאי ישוב לימי עלומיו כמה דהוה (כקדמיתא) מתליסר שנין ולעילא
אי זכאת לאתתקנ׳ הואיל ושבה אל בית אביה מלחם אביה תאכל

התענג

תתענג מההוא ענוגא דעלמא דנוקבא דאכלי מנהמא דאבירים
דנחית מלעילא · אבל לאסתכלא ולאתהני במה דאתהנון שאר
צדיקייא לא יכלא בגין דהוה זר לתמן · ועל דא לא אכיל קדש
אבל אכיל תרומה דאיהו יהיב בעלמא דנוקבא · ומגו דאיהו
מעלמא דנוקבא לא אכיל ליה אלא בלילה דכתיב °ובא השמש ויקרא כ״ב
וטהר ואחר יאכל מן הקדשים כי לחמו הוא · דהא קדש דאיהו
מעלמא דדכורא לא אתאכיל אלא ביום · בג״כ °קדש ישראל ירמי׳ ב׳
ליי׳ ראשית תבואתה *שירותא עלאה דכל עלמא דדכורא *קדש בראשית
איהו ומה דסליק ביה בקדש ישראל הוה ובגין כך קדש ישראל ל״ח כ׳ כ״ט ה׳
ליי׳ ראשית תבואתה · כד רוחין פקידאן באינון זמנין דפקדין
לבי קברי אינון לא פקדין דהא לא זכאן לעלמא דקדש דכתיב
°וכל זר לא יאכל קדש · ואי לא זכה ההוא רוחא לאתתקנא ויקרא כ״ב
כדקא יאות כיון דאהדר בגלגולא אפילו בההוא אתר בתרומה
לא אכיל וזר אקרי אפילו לעלמא תתאה ולא אכיל בה · עד
הכא ברזא דא · סבא סבא כיון דשריאת לשטטא בימא רבא
זיל ברעותך לכל סטרין דימא · השתא אית לגלאה דהא אמינא
(א) דהאי פרוקא כד אתי ע״ג ההוא מאנא דקא אמינא אעיל
תמן ודביק תמן רוחא (דעלמא) דיליה בההוא מאנא ולא אתאביד
כלום אפילו הכל דפומא יאות הוא וכך הוא · סבא סבא אי
תימא ותגלי אימא ברא דחילו · שאר בני נשא דעלמא דקא
מסתלקי מנירה והא ידענא דרוח דיליה שביק בההיא אתתא
דהות ליה ורוחא אעיל תמן מה אתעביד מההוא רוח ואי נסבא
אוף הכי האי אתתא מה אתעביד מההוא רוח דשבק בה בעלה
קדמאה דהא גבר אחרא אתי עלה · לאתקיימא רוח ברוח לא
אפשר

א) לענין זה והנמשך ביאר תוכן הדברי׳ הרב החסיד מהר״ש הלוי ן׳ אלקבץ ז״ל בס׳ שרש ישי בפ׳ יעש ה׳ עמכם חסד עש״ב
מאי״ן :

אפשר דהא האי דאתי עלה השתא · רוח אעיל בה וכן ההוא
קדמאה דאסתליק רוח אעיל בה · ההוא קדמאה דאסתלק בגין
הוו ליה ודא דהשתא לאו פרוקא איהו · רוח דשבק ההוא
קדמאה בההוא מאנא ואתא האי אחרא ואעיל בה רוח ודאי לא
יכלי תרוייהו לאתקיימא בההוא גופא דאתתא כחדא · אי נימא
דאתאביד אי אפשר · מה אתעביד מניה אוף הכי אי איהי לא
אתנסיבת ההוא רוחא דשבק בה בעלה מאי אתעביד מניה ·
אי נימא דאתאביד לאו הכי כל דא צריך לאגלאה השתא סבא
סבא חמי מה עבדת ובמה אעילת גרמך · קום סבא ארים דגלך
קום סבא ואשפיל גרמך קמי מארך · פתח ההוא סבא ואמר
"יי' לא גבה לבי ולא רמו עיני וגו' · דוד מלכא אמר דא בגין תהלים קל"א
דהוה מלכא עלאה ושליטא על כל מלכין עלאין ושליטין דאית
ממזרח ועד מערב ולא סליק על לביה לאסטאה מארחא ותדיר
שפיל לביה קמי מארי' וכד הוה לעי באורייתא הוה מתגבר כאריא
ועיינוי תדיר מאיכין בארעא מרחילו דמאריה וכד הוה אזיל בין
עמא לא הוה ביה גסות רוחא כלל ועל דא כתיב יי' לא גבה
לבי וגו' לא גבה לבי אף על גב דאנא מלכא שליטא על כל
שאר מלכין דעלמא · ולא רמו עיני בזמנא דאנא קיימא קמך
לעי באורייתא · ולא הלכתי בגדולות ובנפלאות ממני בשעתא
דאנא אזיל בין עמא · ואי דוד מלכא הכי שאר בני עלמא
עאכ"ו · ואנא כמה אנא שפיל דבא ומאיך עינא
קמי מלכא קדישא · וחס לי דבמלין קדישין דאורייתא ירום
לבאי בכה ודמעוי נפלין על דיקניה · אמר סבא לאי בחילא
כמה שפיראן דמעין על דיקנך כמה דהוה שפיר משחא טבא
כד הוה נחית על דיקנא דסבא טבא דאהרן · אימא מילך סבא
דהא

דהא מלכא קדישא הכא · שאר בני נשא דעלמא דקא אסתלקו מניה ושבקו רוחא בההוא מאנא דהוו משתמשי ביה ואתנסיבת ואתא אחרא ואעיל בההוא מאנא רוחא אחרא מה אתעביד מההוא קדמאה כמה דאתמר · ת"ח כמה עלאין גבוראן דמלכא קדישא דקא עביד ומאן יכיל למללא לון · כד האי בעלה תניינא אתי ואעיל רוחא בההוא מאנא רוחא קדמאה מקטרגא בהאי רוח דעאל ולא אתיישבן כחדא · ובגנ"כ אתתא לא אתיישבת כדקא יאות בהדי בעלה תניינא בגין דרוחא קדמאה מכשכשא בה וכדין איהי דכירת ליה תדיר ובכאת עליה או אתאנחת עליה דהא רוחא דיליה מכשכשא במעהא כחויא ומקטרגא בהדי רוח אחרא דעאל בה מבעלה תניינא · עד זמן סגי מקטרגין דא בדא אתערו דא דעאל לההוא (אתערו) דהוה קדמאה לבתר דא קדמאה נפיק ואזיל ליה · ולזמנין דדחי דא קדמאה לההוא תניינא ואתעביד ליה מקטרגא עד דאפיק ליה מעלמא · וע"ד תנינן דמתרין ולהלאה לא יסב בר נש להאי אתתא דיהא מלאך המות אתתקף בה ובני עלמא לא ידעין דהא רוחא כיון דאתתקף וקא נצח לההוא רוחא אחרא תניינא מכאן ולהלאה לא יתערב ב"נ אחרא בהדה · חברייא הא ידענא דבתר דא אית לכו למקשי ולימא אי הכי לא מית בדינא האי תניינא ולא דיינין ליה מלעילא · תא חזי כלא איהו בדינא דינצח פלוני לפלוני או דלא יקטרג עליה פלוני לפלוני · ומאן דנסיב ארמלתא כמאן דעאל בימא ברוחין תקיפין בלא חבלין ולא ידע אי יעבר בשלם אי יטבע גו תהומי ואי דא דעאל ההוא רוחא תניינא אתתקף ונצח לההוא קדמאה ההוא קדמאה נפק מתמן ואזיל ליה ·

לאן

לאן אתר אזיל ליה ומה אתעביד · סבא סבא מה עבדת חשבת
דתמלל זעיר ונפקת להאי הא עאלת באתר דלא עאל בר נש
אחרא מן יומא דדואג ואחיתופל עבדו בעיין אלין באינון ארבע
מאה בעיי דהוו בעאן על מגדלא דפרח באוירא ולא אתיב
עלייהו ב"נ עד דאתא שלמה מלכא ובירר לון כל חד וחד על
תקוניה · סבא סבא רזא עלאה דהוה טמירא אתית לגלאה מה
עבדת · סבא סבא בקדמיתא הוה לך לנטרא ארחך ותסתכל
ברישך · אבל השתא לאו שעתא לאתטמרא סבא אהדר
בתקפך · ההוא רוח דנפק לאן אזל · בכה ואמר חברייא כל הני
בכיין דקא בכינא לאו בגינייכו הוא אלא דחילנא למארי עלמא
דגלינא ארחין סתימין בלא רשו · אבל גלי קמי קב"ה דלא
ליקרא דילי עבידנא ולא ליקרא דאבא אבל רעותי לפולחנא
דיליה ואנא חמינא יקרא דחד מנייכו בההוא עלמא ואחרא
ידענא דהכי הוא · אבל לא גלי קמאי והשתא חמינא דתנינן
דחיין גברא מקמי גברא בכמה ארחין סתימין ·אתדחיין ההוא ויק"ר דף ד' ה'
רוחא קדמאה דאתדחי מקמי ההוא תניינא לאן אזיל · ההוא
רוח נפיק ואזיל ומשטטא בעלמא ולא ידיע ואזיל לגו קברא
דההוא בר נש ומתמן משטטא בעלמא ואתחזי בחלמא לבני
נשא וחמאן בחלמא דיוקנא דההוא ב"נ ואודע לון מלין לפום
ארחיה · דההוא רוח קדמאה דקא אתמשך מניה כמה דאיהו
בההוא עלמא הכי משטטא האי ואודע בהאי עלמא והכי
אזיל ומשטטא בעלמא ופקדת תדיר לההוא קברא עד
·זמנא דרוחות פקדן לגבי קברייהו דגופין כדין האי רוחא אתחבר חסורי
בההוא רוח דיליה ואתלבש ביה ואזיל ליה · כד עאל חדף
לדוכתיה אתפשט מניה ודוכתא אית ליה (כאינון רוחי כגן עדן)

באינון

באינון היכלין דג"ע או לבר לפום ארחוי דכל חד וחד ותמן
אתטמר · וכד רוחין פקדן להאי עלמא דמתין נזקקין לגבי חיין
לא נזקקין אלא בההוא משיכו דרוחא וביה אתלבש רוחא אחרא
ואי תימא אי הכי תועלתא איהו לרוחא והאי אתתא תועלתא
עבדת לכלא · לאו הכי · דאלמלא לא אתנסיבת לגבי אחרא והאי
רוחא קדמאה לא מתדחייא מקמי האי גברא אחרא תועלתא
אחרא הוה ליה בגוונא אחרא ולא יהא לאי בעלמא כמה דהוי
ולא יזדקק לגבי חיין דהאי עלמא כמה דהוי משטטא הכא והכא
אי הכי זווגא תניינא דהאי אתתא לא הוי מלעילא ואת אמרת
דאתדחייא גבר מקמי גבר ואמינא דהאי בעלה תניינא דנסיב
לאתתא דא איהי בת זוגיה ממש · וההוא קדמאה לאו בר
זוגה ממש הוה · והאי תניינא דילה הוה · וכד מטא זמניה
אתדחייא דא מקמיה · ודאי הכי הוא דהא לא אתדחייא ההוא
רוח קדמאה דהוה בהאי אתתא אלא בגין דהאי תניינא דאיהו
בר זוגה (נ"א איהו בת זוגה) · (האי תניינא) וכל אינון תניינין דאתדחיין
מקמי קדמאין · קדמאין הוו בני זווגייהו ולא הני ובגין כך לא
אית לון קיומא בהדייהו · ואתדחייא רוח תניינא מקמי רוחא
קדמאה ובגין כך מאן דנסיב ארמלתא קרינן עליה °ולא ידע משלי ז'
כי בנפשו הוא · °כי חנם מזורה הרשת וגו' ולא ידיע אי היא שם א'
בת זוגיה ממש אי לאו · (א) ארמלתא דלא נסיבת אע"ג דאתי
בר זוגה ואיהי לא בעאת לאתנסבא קב"ה לא כייף לה מן דינא
וקב"ה אזמין לההוא בר נש אתתא אחרא ולא עאלת בדינא כהאי
(ס"א ולית עלה כי דינא כהאי) בההוא עלמא ואע"ג דלית לה בר דהא

אתתא

א) הגהה כתב הרב ז"ל שהוא שבוש ולכן לא העתיקו :

אתתא לא אתפקדא אפריה ורביה כמה דאוקמוה׳ אתתא דא
דלא אתנסיבת זמנא תניינא ההוא רוח דשבק בה בעלה מה
אתעביד מניה · יתיב תמן תריסר ירחי ובכל ליליא ולילי׳א נפיק
ופקדא לנפשא ואהדר לאתריה׳ לבתר תריסר ירחי דקא אסתלק
דינא דההוא גברא דהא כל אינון תריסר ירחי הא רוחא אתכפייא
בעציבו כל יומא ׳ לבתר תריסר ירחי נפיק מתמן ואזיל וקיימא
לתרע ג״ע ופקדא להאי עלמא לגבי ההוא מאנא דנפיק מניה הסמורי הדף
וכד האי אתתא אסתלקת מעלמא ההוא רוח נפיק ואתלבש
בההוא רוח דילה וזכאת ביה לגבי בעלה ונהרן תרווייהו כדקא
יאות בחבורא חדא ׳ כיון דאתינא להאי אתר השתא אירת
לגלאה ארחין סתימין דמארי עלמא לא ידעין בהו בני נשא
וכלהו אזלין בארח קשוט כד״א °כי ישרים דרכי יי׳ וצדיקים ילכו הושע י״ד
בם ופושעים יכשלו בם · ובני נשא לא ידעין ולא משגיחין כמה
אינון עלאין עובדין דקב״ה וכמה משניין אינון ובני עלמא לא
ידעין וכלהו בארח קשוט דלא סטאן לימינא ולשמאלא ׳ הני
דמתגלגלין דקא אתתרכו בתרוכין מההוא עלמא ולית לון
בת זוג ׳ ברת זוג דקא מזדווגן בהאי עלמא מאן אינון ׳
אינון נשין דקא מזדווגן בהדייהו בהאי עלמא דהא (תריך
לה ולית ליה ברת זוג כאינון גברין דלא תריכו וקא מזדווגן
בהדי נשייהו) דכלהו בני נשא אית לון בת זוג בר מהאי חמו
השתא כמה אינון רברבין ועלאין גבורן דיליה ׳ תנינן מאן דמתרך
אתתיה קדמאה מדבחא אחית עלוי דמעין ׳ מדבחא אמאי לא
הא אמינא דכל נשין דעלמא בריוקנא דהאי מזבח קיימין וע״ד
ירתאן אינון שבע ברכאן דכלהו מכנסת ישראל אינון ואי איהו גסה קב״ד ה׳
מתרך

מתרך לה אהדר אבנא (נ"א דמתרכא עילאה) לגרעונ' מ"ט בגין דמתחברן
תרוכין בהדי הדדי ורזא דא דכתיב °וכתב לה ספר כריתות דברי' כ"ד
ונתן בידה ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר · ממשמע
דאמר והלכה והיתה לאיש לא ידענא דאיהי אזלא לגבי בעלה
דתריך לה (נ"א דלית ההוא דתריך לה) מאי אחר אלא כמה דאתמר אחר
תנן ואחר כתיב ואחר קרינן ליה דכתיב °ומעפר אחר יצמחו איוב ח'
ותרוכין מתחברן כחדא תרוכין דההוא עלמא ותרוכין דהאי
עלמא · ומה דהות האי אתתא בדיוקנא עלאה הא אשתעברא
לדיוקנא תתאה קרינא ליה אחר וקרינן ליה אחרון · אחרון מנלן
דכתיב °ואחרון °על עפר יקום והכא כתיב ושנאה האיש האחרון שם י"ט
או כי ימות האיש האחרון · אחרון ישני מבעי ליה · ואי תימא ק"ה כ'
דלא תזדווג אפילו לעשרה דא בתר דא לאו הכי · וכי לבעלת
דא תזדווג ולא לאחרא מאי אחרון · אלא דא איהו האי אחר
דקאמרן ואיהו אחר ואיהו אחרון השתא אבנא מתגלגלא
בקוספתא · אחר אמאי אקרי הכי דהא כל בניינא נפל ואתהדר
לעפרא איהו הוה מה דהוה ולא אחרא · אמאי קרינן ליה אחר
אוף הכי אמאי אקרי אחרון וכי אחרון איהו · והא אי אתישר
יאות ואי לא יהדר ויתגלגל ויתנטע כמלקדמין · אמאי אקרי
אחרון · אבל תא חזי כתיב °וירא אלהים את כל אשר עשה ברא' א'
והנה טוב מאד מאי טוב תנינן דא מלאך דטוב מאד דא מלאך
המות · ולכלא קב"ה אזמין תקונוי · תא חזי כתיב °ונהר יוצא שם ב'
מעדן להשקות את הגן נהר דא לא שכיך לעלמין מלאפשא
ולמסגי ולמעבד פירין · ואל אחר אסתרס ולית ליה תיאובתא
לעלמין ולא אפיש ולא עביד פירין דאלמלא עביד פירין יטשטש
לכל עלמא · ובג"כ בר נש דגרים לההוא סטר דיפוש עלמא

אקרי רע ולא חמי אפי שכינתא לעלמין דכתיב °לא יגורך רע (תלים ה')
האי בר נש דמתגלגלא בגלגולא אי איהו עבר ואתדבק בההוא
אל אחר דלא עביד פירין ולא אפיש בעלמא בגין כך אקרי אחר
ושמא גרים ליה איהו הוא ואחר אקרי אחר ודאי אחרון מקדמאה
ואילך אחרון קרינן ליה ואחרון אקרי · תניינא איהו ומיד אקרי
אחרון והכי קרי ליה קב״ה אחרון בגין דיתתקן למהוי אחרון
ולא יתוב כמלקדמין תליתאה אוף הכי וכן בכל זמנין מקדמאה
ואילך הכי אקרי אחרון והכי אצטריך למקרי אחרון דאלמלי
אתקרי מיד תניינא הא פתיחו דפומא לאהדרא כמלקדמין וההוא
בניינא אסתתר · מנלן מבית שני דאקרי אחרון דכתיב °גדול (חגי ב')
יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון · דהא מקדמאה
ואילך אחרון אקרי דהא לא יהא פתיחו דפומא דההוא בניינא
ינפול ויתהדר כמלקדמין אוף הכי דא אחרון קרינן ליה ובגין כך
כתיב לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה לא
יוכל לא יקחנה מבעי ליה · מאי לא יוכל · אלא כיון דהאי אתתא
אתדבקת באחר ונחתת לאשתעבדא בדרגא תתאה לא בעי
קב״ה דאיהו יתוב מדרגא דיליא למיהב איבא ולאתדבק' בההוא
דרגא דלאו דילי' · ותא חזי אי האי אתתא לא אתנסיבת אפי'
תזנה בכל גוברין דעלמא אי בעי בעלה יתוב לגבה · אבל אי
אתדבקא בנשואין לאחר (נ״א ובתר) דא (האי) לא יוכל לשוב לדרגא
קדמאה דהוה בקדמיתא לגבה · לא יוכל ודאי לאתבא לההוא
דרגא לעלמין אחרי אשר הוטמאה · תנינן דהוטמאה בלבירה
אי הכי אפילו אי תתרחק ותזנה בלא נשואין · אלא כיון
דאתדבקת לאחר הא קבילת עלה חולקא דההוא סטרא ובעלה

קדמאה

קדמאה דאיהו בסטרא אחרא טבא דטוב לא יהא ליה בה חולקא
לעלמין ולא יפיש כלל להוא אתר · הא אם שלחה האיש
האחרון או כי ימות האיש האחרון לקדמאה אסורא אבל לשאר
בני נשא תשתרי דילמא תשכח אתרא כמלקדמין ואחרון יקום
דיזדווג בהדה · מאן דאית ליה בנין מאתתיה קדמיתא ואעיל
האי לגו ביתיה ההוא יומא אתדבק בחרבא קשיא דמהפכא
בגין תרין סטרין חד דהא תרין דחות לון לבר והשתא איהו
תליתאה · ותו מאנא דאשתעבד (נ"א דאשתתף) ביה אחר היך ייתי
איהו למיהב ביה רוחא דיליה וישתתף בהדה ויתדבק בה לאו
דאיהי אסורא אבל ודאי שתופא בישא איהי לגרמיה (כדאמרן
(א) רבי לויטס איש כפר אונו הוה חייך ומתלוצץ על אתתא
משלי ל"א דא כד חמי מאן דאזדווג בהדה והוה אמר ותשחק ליום אחרון
כתיב מאן דאתדבקת ביה באיש אחרון חיוכא איהי לבתר השתא
אית לאהדרא ולעיינא על אתר (נ"א אילנא) חד רב ועלאה דהוה
בעלמא וגזעא ושרשא דקשוט (ב) ואיהו עובד אבי ישי אבי דוד
דהא אתמר דאחרון הוה היך נפק שרשא דקשוט מגו אתר
דא · אלא עובד אתתקן בתקונא עלאה ואהדר שרשא דאילנ' דקא
אתהפך על תקוניה ואסתלק ביה ואתתקן כדקא יאות ועו"ד
אקרי עובד מה דלא זכו הכי שאר בני עלמא · אתא איהו
פלח ואעדר עקרא ושרשא דאילנא ונפק מענפין מרירן ואהדר
(נ"א ואעדר) ואתתקן בגופא דאילנא · אתא ישי בריה ואחסין ליה
קע"ה כ' ותקין ליה ואתאחד בענפוי דאילנא אחרא עלאה וחבר אילנא

באילנא

א) הנה שבזוהר האריך בחומר הסכנה לישא אלמנה וחמירא סכנתא מאיסורא המיתו בפ"י ובש"ע בי"ד סי' קי"ו מקום הראוי לו · גם לא הזכיר מזה מאומה בשום מקום בש"ע אבן העזר משום דבגמרא לא חששו בה כלל לסכנה רק בקטלנית לבד כמבואר יבמות ס"ד ע"ב אבל הדרבה סקילו בכמה דברים בשבילה והפקיעו קדושין כדי שלא תשב עגונה (יבמות פ"ח א') וכן בכתובת אשה משום חינא (כתובות פ"ז א') ובאלמנת כהנים משום דחוו דפרשו מנייהו כתובות י"ב ב' את כל אלה כתב הגאון המשנ"ה היעב"ץ ז"ל ויפה כיוון אבל באמת לזאת גם הגאון בעצמו מודה שלא נאסר בזוהר לישא אלמנה כנראה לעיין כל בדבריו אמנם כ' שפעם היפה יקוץ בה ויבחר בתולה מאלמנה · וזאת תעיד עדות נאמנה שהדברים האלה רשב"י בעצמו או תלמיד ותיק ממנו כתבם כי כן צוה ר' עקיבא לתלמידו רשב"י בשבתו בבית האסורים טרם שנהרג על קדוש השם ואמר לו (פסחים קי"ב) לא תבשל בקדרה שבשל בה חבירך ופי' בגמרא שם (בה"א בתרא) שלא ישא אלמנה ואמרו טעמא על פי הנגלות משום דלאו כל האצבעות שוות ובזוהר גלה לנו טעמו עפ"י נסתרים דרכיה' ואין כאן התנגדות לתלמוד כלל בדברי המשנ"ה ומי יאמין לשמועתו בכל פת·ב"י : ב) מאמר זה והענין המשך פיר"ש וה'ר עיקרי השנויים הרב המקובל מהר"ש הלוי ן' אלקבץ בס' שרש ישי פי' רות בפ' ויהי ביתך כבית פרץ ע"ב מא"ן

באילנא ואסתכבו דא בדא · כיון דאתא דוד אשכח אילנין ק'ע א'
מסבכן ומתאחדן דא בדא כדין ירית שלטנו בארעא ועובד גרים
דא · בכה ההוא סבא ואמר אי סבא סבא ולא אמינא לך דעצת
בימא רבא השתא אנת הוא גו תהומי רברבין אתתקן לסלקא
סבא סבא אנת גרמת דא דאלמלא הוית שתיק בקדמיתא הוה
יאות לך אבל השתא לא יכירת ולית מאן דאחיד בידך אלא
אנת בלחודך · קום סבא ואסתלק בסליקו · עובד דא אתתקן
ונפק מגו חקל בישא (ג) דגובין בישין אתא ישי בריה ואתקין
ואעדר אילנא · ועכ"ד (ועובד) דא רזא דרזין ולא ידענא אי אימא
אי לא אימא · אימא מילך סבא ודאי אימא ברא יריען כל
שאר בני גלגולא · עובד עכ"ד אילנא אתקין · כד אתא דוד
מלכא באילנא תתאה דנוקבא אשתאר ואצטריך לקבלא חיין בראשית
מאחרא · ומה אי האי דאתתקן ואתקין כלא הכי שאר בני עלמא קס'ח א'
דאתיין בגלגולא דלא יכלין לאתתקנא הכי עאכ"וכ בכל סטרין
אתהפך בגלגולא · פרץ הכי הוה בועז הכי הוה · עובד הכי הוה
(כ"א ועכ"ד אילנא אתתקן) ובכלא נפק אילנא מסטר' דרע ואתדבק לבתר
בסטרא דטוב בקדמיתא ויהי ער בכור יהודה רע (אונן אוף הכי)
מחלון אוף הכי ולאו כ"כ · אבל בהני אתעכל רע ונפק טוב לבתר
(נפק) ההוא דכתיב ביה וטוב ראי ויי' עמו הכא קיימא אילנא שמוא' א'
תתאה על תקוניה ומלך אלהים על גוים בשירותא דכלא מעקרא י'ו סס
ויסודא עלאה אשתרשו דהגין ראובן שמעון לוי יהודה מה כתיב
ביה הפעם אודה את יי' וכתיב ותעמוד מלדת היינו רני עקרה ברא' כ"ט
לא ילדה בגין דכד אתיליד יהודה נפקת נוקבא מתדבקא ישעי' כ'ד
בדכורא ולא הות על תקונהא אנפין באנפין ולא אתכשרת
לאולדא · כיון דנסר לה קודשא ב"ה ואתקין לה (ס"א אנפין כאנפין)
כדין אתכשרת לאתעברא ולאולדא · ובספרא דחנוך ותעמוד
מלדת לאו על לאה אתמר אלא על רחל אתמר ההיא דמבכרה
על

ג) ספירות וגורות רשים :

על בניה ההיא דאשתרשת ביהודה · יה"ו ד"ה ותעמוד מלדת
דהא לא אתתקנת בקדמיתא דיוקנא דלעילא הוה כלא ראובן
או"ר ב"ן °ויאמר אלהים יהי אור ימינא אור · שמעון שמע אור בר' א'
בההוא סיגא דדהבא בהדיה שם עון · לוי חבורא דכלא לאתחבר'
מתרין סטרין יהודה נוקבא בהדי דכורא מתדבקא יה"ו דא
דכורא ד"ה דא נוקבא דהורת בהדיה ד"ה אמאי ד"ה אלא ד'
באתדבקותא דרע בהדה איהי דל"ת מסכנא איהי ואצטריך
לאתבא בגלגולא לאתעכלא ההוא רע ולמתבלי בעפרא ולבתר
לצמחא בסטרא דטוב ולנפקא ממסכנו לעתירו וכדין ה' · ועל
דא יה"ו ד"ה · פוק סבא מגו תהומי לא תדחל כמה ארבין זמינין
לך בשעתא דתשוטט ימא בגין לנייחא בהו · בכה כמלקדמין
ואמר מארי דעלמא דילמא יימרון משריין עלאין דאנא סבא
ובכי כינוקא גלי קמך דעל יקרך אנא עביד ולא עבידנא על
יקרא דילי דהא בקדמיתא הוה לי לאסתמרא דלא איעול בימא
רבא והשתא כיון דאנא ביה אית לי לשטטא בכל סטרין ולנפקא
מניה · °יהודה אתה יודוך אחיך (נ"א כלהו אודן על שמא דא ו') היינו שם מ"ט
דאנן אמרין ברוך אתה · איהו ברוך · ואיהו אתה · לכלהו בנוי
לא אמר יעקב אתה אלא לאתר דאצטריך · דא איהו אתה ·
שמא דא (נ"א ודאי אתה) יודוך אחיך כלהו אודן לך על שמא דא
ודאי אתה יודוך אחיך על שמא דא אסתלק ואתכפייא סטר
אחרא בגין דכד אתקרי ואדכר הא נפקת סטרא אחרא בהדה
כיון דאמרי אתה שלטנו ורברבנו אית לה וסטרא אחרא
אתכפייא ולא אתחזיאת תמן · ודאי בשמא דא אתרש' ואתבריר
מסטרא אחרא ודא אסתלקו ושלטנו דילה ותבירו וביש לסטרא
אחרא כיון דיודוך אחיך על שמא דא אתה כדין ידך בעורף אויביך

מיד

מיר אתכפיין לגבך ושמא דא גרים · ידענא חברייא ידענא דהא
תלים ק״י אתה שמא דא אתון אמרין לאתר אחרא עלאה דכתיב °אתה
כהן לעולם בימינא עלאה שפיר איהו דהא כיון דר׳ שמעון אודן
ליה עלאין ותתאין וזכה לכלא כל מה דאיהו אמר הכי הוא
ושפיר · אבל כד תהוון מטאן לגביה אמרו ליה ואדכרו ליה
ס״ו כ׳ יומא דתלגא כד °זרענא פולין לחמשין ותרין גוונין אתה כהן
דהא הכא אתקשר כוס דברכה בימינא בלא פרודא כלל
ובגין כך אתה כהן לעולם הכא אתקשר כוס בימינא כדקא
יאות · ועל דא אמר קרא יהודה אתה להאי אתה יודוך אחיך
ולא כתיב יהודה יודוך אחיך ולא יתיר אלא על שמא דאת״ה
אתה אתר דא אצטריך לשמא דא ולא אחרא יהודה אבא
קדמאה ואבא תניינא ולא הודה ביה חלופא לעלמין · ובג״כ פרץ
אתתקף ביה בתוקפוי מה דלא הוה הכי לכל בני עלמא ועל דא
בניינא דדוד שארי חשבונא מפרץ ולא מבעז דהוה ביה שנויא
חברייא אי תשגחון לאו מלין בסתימו קא אמינא ואע״ג דסתימין
אינון ועכ״ד יהודה רווח שמא דא דאקרי אתה · קם על בורייה
זמנא קדמאה וזמנא תניינא ולא אשתני לעלם · ובנוי דיהודה
וזרעא דיליה אודן ואמרין כי אתה אבינו מה דלית הכי לשאר
בני גלגולא לעלמין · שאר בני גלגולא תרין אבהן תרין אמהן
אית לון גוון לבניינא ורזין אלין בעמקי ימא ובלבא דתהומי
אינון מאן יכיל לאפקא לון · קום סבא אתגבר ואתקף בתוקפך
אפיק מרגלן מגו תהומי · בעז אתחזי דהוה ביה שנויא
כד אוליד לעובד דהא עובד (ס״א עובדא) בשנויא הוא ·
לאו הכי אבצן הוא בעז הוא אבא קדמאה דלא עבד שנויא
ואי תימא איהו הוה ודאי כד אתער לעובדא דא ביה
הוה מאן דהוא תקיף כאריא וכליתא ביה הוה · בגין דלא
להוי

להוי שנויא ביה בדוד ואתהדר מלה לעקרא קדמאה · בגין דיהא
כלא מאבא חדא ושלשלא חדא וכלא חד ולא הוה שנוייא
בגלגולא דזרעא דדוד ועל דא אתה מרישא ועד סופא כלא
שנוייא כלל . השתא נפקת סבא מעמקי לבא דימא · יהודה
אתה ודאי מרישא ועד סופא ולא אתחזי לכל שאר בנין לאתקרי
אתה אלא ליה בלחודוי זכאה חולקיה דדוד דהכי אתבריר
ואסתלק משאר עקרא דבני נשא בארעא · יודוך אחיך יודוך כל
בני עלמ' מבעי ליה · מ"ט אחיך אלא ארח כל בני עלמ' לא מתיבמין
לגלגולא אלא מסטרא דאחין ואחא אזדמן ליבומא (ואתה כגרמך
אזדמנת ליבומה) · והכא כלהו אחיך יודוך דלא ישתלשל מנייהו ולא
מחד מנייהו שלשולא דמלכו אלא אתה בלחודך אתה מרישא
ועד סופא · אתה עבדת ומינך נפק כל שלשולא וגזעא (ס"א
דיוקנא וגופא) דאריה בניך בני אריה דלא אתעברו לשנויי דאחיך לא
אתחלפו לטלה ולא לשור ולא לגדי ולא לשום דיוקנא אחרא אלא
אריה שארי למבני ואריה סיים בניינא · כל שלשולך בני אריה
נינהו' דאלמלא אתא גלגולא מסטרא דאחא יתחלפון כל דיוקנין
ויתערבון אלין באלין ועל דא יודוך אחיך דלא הוה חד מנהון
בגלגולא דשלשלאה דבנך · ידך זקיף דלא הוה בך ערבוביא
אחרא מנייהו והיינו מטרף בני עלית דלא הוה טרפא לאחרא
על פתורך כרע במיתת ער · רבץ במיתת אונן · לבתר אתגבר
כארי לאקמא לפרץ וכלביא לאקמא לזרח · מי יקימנו דכתיב
°ולא יסף עוד לדעתה · ותרגום לא פסק · מי יקימנו מאן הוא ברק' ל"ח
דיימא אסורה אתתא דא · מאן הוא דיימא הואיל ואשלימת
ארחהא לא אצטריך יתיר · יבמה דא כיון דאשלימת ארחהא
לא אצטריכת לך יתיר ואתחזיאת לאתפרשא מינה · אבל מי

יקימנו

יקימנו ודאי מתמן ולהלאה איהי דיליה דהא אפיק מאן דמכשכש
במעהא · רזא סתימא הכא אחוה דב"נ אמאי או יהודה דהודה
אבוי אמאי אלא ההוא דמכשכשא במעהא חמי דמאן דהודה
נטיר ליה מקטרג ליה · קטרוגין בכל סטרין בעי לאפקא · כיון
דנפיק זמין לאחרא ההוא רוח אחרא ואתיין לאעלא כמלקדמין
עד דאתבני כמלקדמין בחילא דקטרוגא תקיף דקא מקטרג
באחוה מתמן ולהלאה שריאת אתתא דא ליה · זכאה חולקא
דיהודה · בקדמיתא הוה גור · לבתר אריה דקא אתגבר ואתפשט
בחיליה · (ולבתר) אריה וסיים בלביא · כל שאר בני עלמא לאו
הכי ועל דא יהודה כדקאמרן · ראובן שמעון לוי הא תלתא
כדקאמרן · יהודה אתחבר בהדייהו וכלא כדקא יאות · יששכר
°זבולן תרין ירכין · אתר דינקי נביאי קשוט · יששכר ירכא ימינא כ"ז
כתיב °ומבני יששכר יודעי בינה לעתים (ס"א זבולן ירכא שמאלא) וכתיב ד"ה א' י"ב
°שמח זבולן בצאתך ושעורא רברבא כתי' °זבולון לחוף ימים ישכן דברים ל"ג
והוא לחוף אניות מ"ט · בגין דוירכתו על צידון · שיעורא בראשית מ"ט
דידיה עד צידון · בנימין אשתאר לעילא בין ירכין · דהא
°יוסף הוה דיוקניה בארעא ולאשתמשא בעלמא דא ועמיה בראשית קנ"ג כ'
אשתמש משה דכתיב °ויקח משה את עצמות יוסף עמו · שמו' י"ג
בנימן אסתלק לעילא בנימן צריקו דעלמא · מברכין לתתא
דן ונפתלי גד ואשר · בירכא שמאלא · דן עד פרקא דרגלא
פרקא דרגלא נפתלי ובגין כך נפתלי אילה שלוחה קל ברגלוי
בירכא ימינא גד והוא יגור עקב עד פרקא דעקב · אשר
פרקא דעקב ימינא וטובל בשמן רגלו וכתיב ברזל ונחשת
מנעליך · כל אלין אינון דיוקנין עלאין דיוקנא דלעילא
ובגין דהוו בריין ממש בהאי עלמא אתתקנת בהו שכינתא

באלין

באלין תריסר פתקין תריסר (א) מתיחין דאתמתחו מישראל ממש
דכתיב כל אלה שבטי ישראל שנים עשר מתיחין דישראל אלה
אקרון לאתמתחא שמא דמ"י למהוי בנינא כדקא יאות למהוי
ישראל בכללא דשמא דאלהים אלה איהו ישראל בכלל מ"י (נ"א כרא אלה)
חבר אלה בהדיה והוה בניינא שלים על תקוניה שמא הדא
ממש הדא הוא דאמר ליה ליעקב ההוא ממנא דעשו דכתיב
°כי שרית עם אלהים (ועם אנשים ותוכל) לעילא בתקונא קדמאה בראשית ל"ג
בבניינא קדמאה כל אלה ודאי בניינא קדמאה איהו ועל דא
לית שציאו לישראל לעלם ולעלמי עלמין וח"ו אלמלא ישתציאו
שמא דא לא הוי דכתיב °והכריתו את שמנו מן הארץ ומה יהושע ז'
תעשה לשמך הגדול · שמא גדול דא בניינא קדמאה שמא
קדמאה אלהים · והשתא דישראל אינון בגלותא כביכול כל
בניינא נפל · ולזמנא דאתי כד יפרוק קב"ה לבנוי מגלותא אתחבר
מ"י ואל"ה דהוה בהו פרודא בגלותא יתחברון כחדא ושמא
דאלהים יהא שלים על תקוניה ועלמא יתבסם הה"ד °מי אלה כעב ישעיה ס'
תעופנה וכיונים אל ארובותיהם · ובגין דאיהו שמא חדא לא
כתיב מי ואלה אלא מי אלה שמא חדא בלא פרודא והוא
אלהים · דהשתא בגלותא אסתלק מי לעילא כביכול אימא
מעל בנין ובנין נפלו · ושמא דהוה שלים דהוא שמא עלאה
רברבא קדמאה נפל · וע"ד אנן מצלן ומקדשן בבתי כנסיות על
שמא דא דיתבני כמה דהוה ואמרי יתגדל ויתקדש שמיה רבא
אמן °יהא שמיה רבא מברך · מאן שמיה רבא · ההוא קדמאה קס"ה ב'
דכלא בגין דלית ליה בניינא אלא בהדן · מ"י לא יתבני לעולם
אלא באלה · ועל דא בההוא זמנא מי אלה כעב תעופינה

א) תקונים :

ויחמון כל עלמא דהא שמא עלאה אתתקן על תקוניה · ואי
שמיה רבא דא אתקן ואתבני על תקוניה הא ישראל שליטין על
כלא וכל שאר שמהן יתהדרון על תקונייהו וישראל שלטין על
כלא דהא כלהו תליין בשמיה רבא קדמאה לכל בניינין · רזא
דא כד ברא קב"ה עלמין קדמאה לכל בניינין שמא דא אתבני
ישעי' מ' דכתיב °שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה ברא שמיה על תקוני
וכד ברא אלה ברא (שמיה) ליה בכל חילין דיתחזון ליה למהוי
שם שמיה על תקוניה כדקא יאות דכתיב °המוציא במספר צבאם
מאי במספר (ב) אלא ברא חד דנהיר מסייפי עלמא עד סייפי
עלמא אית ליה לקב"ה והוא אילנא רבא ותקיף רישיה מטי לצית
שמיא וסופיה מתחין שרשוי ואשתרשן בעפר קדישא ומספר
שמיה ותלייא בשמים עלאין וחמש רקיעין תליין מניה עד האי
תלים י"ט מספר וכלהו נטלין שמא דא בגיניה דכתיב °השמים מספרים
בגין האי מספר כלהו (ד"א בגין האי שמא מספר) שמים רווחין שמא דא
בגיניה ועל דא המוציא במספר צבאם דאלמלא מספר דא לא
במדבר כ"ג ישתכחון חיילין ותולדין לעלמין ועל דא כתיב °מי מנה עפר יעקב
ומספר את רבע ישראל תרין אינון דמנו עאנא ועאלו בחושבנא
על ידייהו בגין דלא שלטא בהו עינא בישא · מי מנה עפר יעקב
הא חד דעבד חשבנא · ומספר את רבע ישראל הא מונה אחרא
ועל תרין אלין לא שלטא בהו עינא בישא דהא מי מנה לעפר
יעקב אלין אינון אבנין (ד"א דרגין) קדישין (ג) מפולמין דמנהון נפקי מיין
בראשית כ"ח לעלמא וע"ד כתיב °והיה זרעך כעפר הארץ · מה ההוא °עפר
וישלח עלמא מתברך בגיניה · אוף הכי °והתברכו בזרעך כל גויי הארץ
ק"ס בעפר הארץ ממש · ומספר דאיהו מונה תניינא מנה לרביע כל
שם כ"ב אינון נוקבין מרגלאן עלאין דמטה דשכיב עליה ישראל ומתמן
ולהלאה

ב) ה"ס אור הדעת והת"ת והמ' עיין בערכי הכנויים ערך מספר הרמ"ז · ג) בריאים וחוקים (פי' אבניה לחים ועים יולאים מהם הרמ"ז) :

ולהלאה איהו מונה לכלא בגין דאיהו טוב עין הה"ד מונה
מספר לככבים מאן הוא מונה לככבי' מספר · מונה מספר לככבים
על ידוי עברין כלהו בחושבנא ולזמנא דאתי °עוד תעבורנה ירמיה ל"ג
הצאן על ידי מונה ולא ידעינן מאן הוא · אלא בגין דבההוא
זמנא יהא כלא ביחודא בלא פרודא כלא ליהוי (וכלא ליהוי) מונה
חד · קום סבא אתער ואתגבר בחילך ושוט ימא · פתח ואמר
°מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל בשעתא דיתער במדבר כ"ג
קב"ה לאחייא מיתייא הני דאתהדרו בגלגולא תרין גופין ברוחא
חדא תרין אבהן תרין אמהן כמה גלגולין מתגלגלן על (ידא) דא
אע"ג דאתמר והכי הוא · אבל מי מנה עפר יעקב ואיהו יתקין
בלא ולא אתאביד כלום וכלא יקום והא אתמר °ורבים מישני דניאל י"ב
אדמת עפר יקיצו · אדמת עפר הני כמה דאתמר °בספרא דחנוך ק'
כד חברייא אסתכלו באינון אתוון (דטסין) באוירא כיה ואינון
אע"ד פמת"ר היינו אדמ"ת עפ"ר היינו °ושבח אני את המתים קהלת ד'
°שכבר מתו · אדמת עפר אינון אתוון וקלא אתמר ואודע והכי
אמר בבניינא °תניינא עפר · עפר קדמאה אדמת תניינא דאתתקן ק"ג ג'
עקר קדמאה פסולת לגביה · אדמת עפר כלהו יקיצו · אלה
דאתתקנו לחיי עולם · (ס"א יקיצו כמה דאתמר בספרא דחנוך
חברייא אסתכלו באינון אתוון אדמ"ת עפ"ר (ואינון אע"ד פמת"ד) אינון
אתוון טסאן באוירא וקלא אתער ואודע (ס"א ואכריז) הקיצו ורננו
שוכני עפר ודא איהו בניינא תניינא דאתתקן והכי אמר בספרא
דחנוך · בניינא תניינא עפר דאתתקן · קדמאה אדמת · וההוא
קדמאה פסולת לגבי תניינא דאתתקן והני ישני אדמת עפר
כלהו יקיצו אלה דאתתקנו לחיי עולם) מאן עולם · דא עולם
דלתתא דהא לא זכו למהוי בעולם דלעילא · ואלה דלא זכו
לחרפות ולדראון עולם · מאי לחרפות אלא בגין דסטרא אחרא
יתעבר מעלמא · וקב"ה אלין דהוו מנביעו דההוא סטרא ישאר

לון לתווהא בהון כל בני עלמא · כל דא מאן גרים ההוא דלא
בעי לאפשא בעלמא ולא בעי לקיימא (ס"א בדרגא דההוא נהר
דאיהו) ברית קדישא ע"ד גרים כל מה דגרים וכל הני גלגולין
דקא אמינא עלה עד הכא ע"כ סבא · שתיק רגעא חדא וחברייא
הוו תווהין ולא הוו ידעין אי הוה יממא אי הוה ליליא אי קיימי
תמן אי לא קיימי פתח ההוא סבא ואמר:

כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשביעית וגו' קרא דא
אוכח על כל מה דאתמר ת"ח כל דכורא קאים בדיוקנא
בעלמא דדכורא וכל נוקבא קאים בדיוקנא בעלמא דנוקבא
בעוד דאיהו עבדא דקב"ה אתדבק ביה · באינון שש שנים
קדמוניות ואי אעקר גרמיה מפולחניה יעקר ליה קב"ה מאינון
כ"ד ה' שש שנים דעלמא דדכורא ואתמסר "לבר נ"ש דאיהו משית
סטרין יפלח ליה שית שנין ויתעקר משית שנין (קדמוניות) דלעילא
דבתר נחית מתמן ואתמסר בעלמא דנוקבא · הוא לא בעא
לקיימא (בעלמא) בדכורא נחית וקיימא בנוקבא · אתאת נוקבא
דאיהי שביעית ונטלא ליה הא מכאן ולהלאה מעלמא דנוקבא
איהו לא בעא לקיימ' בה ובפירוקא דילה נחית לתתא ואתדבק
לתתא ואתאחיד בסטרא אחרא מכאן ולהלאה אתעקר מעלמא
דדכור' ומעלמ' דנוקבא הא אתאחד באינון עבדים דאינון מסט"א
השתא כיון דהכי הוא אצטריך פגם ולמעבד ביה רשימו דפגם
דהא כל פגם דסטרא אחרא איהו ומיובלא ולהלאה אתהדר
לגלגולא ותב לעלמא כמלקדמין (ס"א אי זכה ואתתקן גרמיה
אתדבק) ואתדבק בההוא עלמא דנוקבא ולא יתיר · זכה עביד
תהלים מ"ה תולדין בעלמא דנוקבא וכלהו רזא דכתיב "בתולות אחריה
רעותיה מובאות לך וזכאה איהו כד אתתקן וזכי לכך · ואי לא
זכה אפילו בגלגולא דיובלא הא איהו כלא הוה · אתהדר ולא
אשלימו יומוי לאתנסבא בעלמא ולמעבד תולדין מה כתיב
אם בגפו יבא בגפו יצא אי יחידאי יעול בההוא עלמא בלא

תולדין ·

תולדין ולא בעא לאשתדלא בהאי ונפק מהאי עלמא יחידאי
בלא זרעא אזיל כאבנא בקוספיתא עד ההוא אתר דטנרא *תקיפ׳ ק׳ ה׳
ועל תמן ומיד נשב רוחא דההוא יחידאי דקא אשתביק מנוקבירה
ואזיל יחידאי *כחויא דלא אתחבר באחרא באורחא ונשיב ביה נ״ה ה׳
ומיד נפק מגו ההוא אתר דטנרא תקיפא הוא בלחודוי ואזיל
ומשטטא בעלמא עד דקא אשכח פרוקא לאתבא והיינו אם
בגפו יבא בגפו יצא האי דלא בעא לאתנסבא למהוי ליה תולדין
אבל אם בעל אשה הוא דקא אתנסיב ואשתדל באתתיה ולא
יכיל ההוא לא אתתרך כההוא אחרא לא ייעול יחידאי ולא
נפיק יחידאי אלא אם בעל אשה הוא קודשא בריך הוא לא
מקפח אגר כל בריין אע״ג דלא זכו בבני מה כתיב ויצאה אשתו
עמו ותרווייהו אתיין בגלגולא וזכיין לאתחברא כחדא כמלקדמין
והאי לא נסיב אתתא דתרוכין אלא ההיא דאשתדל בה
בקדמיתא ולא זכו השתא יזכו כחדא אי יתקנון עובדין ועל
דא ויצאה אשתו עמו :

אם אדוניו יתן לו אשה וגו׳ (השתא) אהדר קרא למלין אחרנין
(ס״א למלה קדמאה) לההוא דנפיק יחידאי בלא נוקבא כלל ויפרוק
ליה ההוא דוכתא דאקרי שביעית וההוא שביעית אקרי ארניו
ארון כל הארץ איהו אם דא ארניו חס עליה ואתיב ליה להאי
עלמא יחידאי כמה דהוה ויהיב ליה אתתא ההיא דמזכח אחיתת
עלוי דמעין ואתחברו כחדא וילדה לו בנים או בנות האשה
וילדיה תהיה לארניה כמה דאתמר דהא אי תב ואתקין ההוא
אתר דפגים בחייו אתקבל קמי מלכא קדישא נטיל ליה ואתקין
ליה על תקונוי לבתר ודא אקרי בעל תשובה דהא ירית מותביה
דההוא אתר דההוא נהר דנגיד ונפיק ואתקין גרמיה ממה דהוה
בקדמיתא (ס״א ההוא אתר דפגים ואתקין ליה על תיקונוי בחייו

אתקבל קמי מלכא קדישא ונטיל ליה לבתר ודא אקרי בעל
תשובה דהא אתקין גרמיה ממה דהוה בקדמיתא) כיון דאתתקן
ותב בתיובתא הא סליק על תקוניה דלית מלה בעלמא ולית
מפתחא בעלמא דלא תבר ההוא דתב בתיובתא מאי יצא בגפו
הא אתמר אבל תו רזא אית ביה יצא בגפו כמה דאת אמר
°על גפי מרומי קרת מה להתם עלוייא וסליקו אוף הכא עלוייא משלי ט'
וסליקו׳ אתר דמאריהון דתיובתא סלקין אפילו צדיקים גמורים
לא יכלין למיקם תמן׳ ובגין כך כיון דתב בתיובתא קודשא
בריך הוא מקבל ליה ודאי מיד׳ תנינן לית מלה בעלמא דקיימא
קמי תשובה ולכלא קב"ה הוא מקבל ודאי׳ (א) ואי תב בתיובתא
הא אזדמן לקבליה ארח חיים ואע"ג דפגים מה דפגים כלא
אתתקן וכלא אתהדר על תקוניה דהא אפילו במה דאית ביה
אומאה (קמי קב"ה קרי ביה כי יי' צבאות יעץ ומי יפר דא איהו
רזא סתימא׳ ותו כד קב"ה אומי אומאה לא אומי אלא אם
לא יעבד תיובתא דהא לית פתגמא דקיימא קמי תיובתא ועל
כלא מכפר קב"ה כד עבדין תיובתא שלימתא) קב"ה מקבל
דכתיב °חי אני נאם יי' אם יהיה כניהו וגו' וכתיב °כתבו האיש ירמיה
הזה ערירי וגו'׳ ובתר דתב בתיובתא כתיב °ובני יכניה אסיר כ"ב
בנו וגו' מכאן דתשובה מתבר כמה גזירין ודינין וכמה שם ד"ה א' ג'
שלשלאין דפרזלא ולית מאן דקיימא קמי דתיובתא ועל דא
כתיב °ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי׳ אשר פשעו ישעיה
בי לא כתיב אלא הפושעים בי דלא בעאן לאתבא ולאתנחמא ס"ו
על מה דעבדו׳ אבל כיון דאתנחמא הא מקבל לון קב"ה׳
בגין כך בר נש דא אף על גב דפשע ביה ופגים באתרא
דלא אצטריך ותב לקמיה מקבל ליה וחס עליה דהא קב"ה
מלא

א) נ"א עיין פה ואם אמר יאמר וכו' דף ק"ח ב' עד ומתנקם וכן אית אתר לבעלי תיובתא בדף קי"ג ב'

מלא רחמין איהו ואתמלי רחמין על כל עובדוי כד"א °ורחמיו תהלים קמ"ה
על כל מעשיו אפילו על בעירי ועופי מאטון רחמוי · אי עלייהו
מאטון רחמוי כל שכן על בני נשא דידעין ואשתמודען לשבחא
למאריהון דרחמוי מאטון עלייהו ושראן עלייהו וע"ד אמר דוד
°רחמיך רבים יי' כמשפטיך חייני · אי על חייבין מאטון רחמוי שם קי"ט
כ"ש על זכאין · אלא מאן בעי אסוותא אינון מארי כאבין ומאן
אינון מארי כאבין · אלין אינון חייבין אינון בעאן אסוותא ורחמי
דקב"ה (רחמין) עלייהו דלא יהון שביקין מניה · ואיהו דלא יסתלק
מנייהו ויתובון לקבליה · כד מקרב קב"ה · בימינא מקרב · וכד
דחי בשמאלא דחי · ובשעתא דדחי · ימיניה מקרב · מסטרא
דא דחי ומסטרא דא מקרב וקב"ה לא שביק רחמוי מנייהו · ת"ח
מה כתיב °וילך שובב בדרך לבו וכתיב בתריה דרכיו ראיתי ישעיה נ"ז
וארפאהו ואנחהו ואשלם נחומים לו ולאבליו · וילך שובב אף
ע"ג דחייבין עבדין כל מה דעבדין בזדון דאזלין בארחא דלבייהו
ואחרנין עבדין בהו התראה ולא בעאן לציייתא לון בשעתא דתבין
בתיובתא ונטלין ארחא טבא דתיובתא הא אסוותא זמינא
לקבלייהו · השתא אית לאסתכלא אי על חייא אמר קרא או
על מתייא אמר קרא · דהא רישא דקרא לאו איהו סיפא · וסיפא
לאו איהו רישא · רישא דקרא אחזי על חייא וסופיה אחזי על
מיתייא · אלא קרא (ס"א רישא דקרא) אמר בעוד דב"נ איהו בחייו
והכי הוא וילך שובב בדרך לבו בגין דיצר הר' דביה תקיף ואתתקף
ביה ועל דא אזיל שובב ולא בעי לאתבא בתיובתא · קב"ה חמי
ארחוי דקא אזלין בביש בלא תועלתא אמר קב"ה אנא אצטריכנא
לאתקפא בידיה הה"ד דרכיו ראיתי (וארפאהו) דקא אזלין
בחשוכא אנא בעי למיהב ליה אסוותא · וארפאהו קב"ה איהו
אעיל בלביה ארחי דתיובתא ואסוותא לנשמתיה · ואנחהו מאי
ואנחהו · כד"א °לך נחה את העם אנהיג ליה קב"ה בארח מיישר שמות ל"ב

כמאן

כמאן דאתקיף בידא דאחרא ואפקיה מגו חשוכא · ואשלם נחומים לו ולאבליו הא אתחזי דמיתא איהו · (ה"א) אין ודאי מיתה איהו וקיימא בחיין דהואיל (ס"א אלא ודאי חי איהו וקיימא בחיין והואיל) ואיהו רשע מיתא אקרי · מהו ואשלם נחומים לו ולאבליו אלא קב"ה עביד טיבו עם בני נשא דכיון דעאל מי"ג שנין ולהלאה פקיד עמיה תרין מלאכין נטורין דנטרי ליה חד מימיניה וחד משמאליה כד אזיל בר נש בארח מישר אינון חדאן ביה ואתקיפו עמיה בחדוה · מכרזן קמיה ואמרין הבו יקר לדיוקנא דמלכא · וכד אזיל בארח עקימו אינון מתאבלן עליה ומתעברן מניה כיון דאתקיף ביה קב"ה ואנהיג ליה בארח מישר כדין כתיב ואשלם נחומים לו ולאבליו · ואשלם נחומים לו בקדמיתא דאיהו אתנחם על מה דעבד בקדמיתא ועל מה דעבד השתא ותב בתיובתא ובתר כן ולאבליו אינון מלאכין דהוו מתאבלן עליה כד אתעברו מניה · והשתא דאתהדרו בהדיה הא ודאי נחומים לכל סטרין והשתא איהו חי ודאי · חי בכל סטרין אחיד באילנא דחיי · (ה) וכיון דאחיד באילנא דחיי כדין אקרי בעל תשובה דהא כנסת ישראל תשובה אוף הכי אקרי ואיהו בעל תשובה אקרי וקדמאי אמרי בעל תשובה ממש · ועל דא אפי' צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד בו במקום שבעלי תשובה עומדים · דוד מלכא אמר °לך לבדך חטאתי והרע בעיניך עשיתי וגומר · לך לבדך · מאי לך לבדך אלא בגין דאית חובין דחטי ב"נ לקב"ה ולבני נשא ואית חובין דחטי לבני נשא ולא לקב"ה ואית חובין דחטי לקב"ה בלחודוי ולא לבני נשא (אחרא) · דוד מלכא חב לקב"ה בלחודוי ולא לבני נשא · ואי תימא הא

בראשית קמ"ד כ' קס"ה כ'

נשא קכ"ב כ'

תהלים נ"א

חב

ה) בסנהדרין ק"ג א' רשב"י אומר מ"ד ויחתר לו ויעתר לו מבעי ליה מלמד שעשה הקב"ה כמין מחתרת ברקיע לקבלו בתשובה והכוונה מבוארת בזוהר אשר לפנינו ועיין ברעיא מהימנא (ויקרא י"ו ב') · ב"י :

חב ההוא חובא דבת שבע ותנינן מאן דאתי על ערוה (א) (אתתא
כרעותא) אסרה על בעלה וחב לחבריה וחב לקב"ה׳ לאו הכי הוא
דההוא דאת אמר בהתירא הוה ודוד דיליה נקט וגט הוה לה
מבעלה עד לא יהך לקרבא דהכי הוה מנהגא דכל ישר׳ דיהבין
גט זמן לאתתיה כל דנפיק חילא וכן עבד אוריה לבת שבע׳
(ב) ולבתר דעבר זמן והוה פטורה לכלא נטל לה דוד ובהתירא
עבר כל מה דעבד דאלמלא לאו הכי ובאסורא הוה לא שבקה
קב"ה לגביה והיינו דכתיב לסהדותא °וינחם דוד את בת שבע שמואל ב׳ י"ב
אשתו׳ סהדותא דאשתו היא ודאי אשתו ובת זוגו הות דאזדמנת
לגביה מיומא (ג) דאתברי עלמא׳ (ורזא דמלתא מלכות׳ דלעילא
דאיהו אתעביד רגלא רביעאה למרכבתא עלאה ואתקרי בת
שבע על אבן אחת שבעה עינים) הא סהדותא דלא חב דוד
חובה דבת שבע כדקאמרן ומה היא חובה דחב (אלא) לקב"ה
בלחודוי ולא לאחרא׳ דקטל לאוריה בחרב בני עמון ולא קטליה
איהו בשעתא דאמר ליה ואדני יואב דהא (ד) דוד הוה רבון
עליה (ועל יואב) וקרא אוכח דכתיב °ואלה שמות הגבורים אשר שם כ׳ כ"ג
לדוד ולא אשר ליואב ולא קטליה ההיא שעתא וקטליה בחרב
בני עמון׳ וקרא אמר (ה) ולא נמצא אתו דבר רק בדבר אוריה
החתי רק למעוטי קא אתי בדבר אוריה ולא באוריה וקב"ה אמר
ואותו הרגת בחרב בני עמון וכל חרב בני עמון הוה חקיק ביה
חויא עקים דיוקנא דדרקון ואיהו ע"ז דלהון׳ אמר קב"ה יהבת

 חילא

א) בהגהות הרב ז"ל מונה מאן דאתי על ערוה אסרה וכו׳ וק׳ דרעותא ר"ל לאפוקי אנוסה שלא כאשה: ב) מכאן סייעתא לרש"י אלא דהוסיף שכבר עבר זמן הגט וכזה אין על רש"י קו׳ ר"ת הרמ"ז (ולי ההדיוט על ס"גון דכתב רש"י מקשה ר"ת ומ"ש הזוהר דעבר זמן כאי סייעתא איכו סברת רש"י ולשון הש"ס גט כריתות משמע כפי׳ ר"ת שכתבו התוספות שם בכתובות ס"ט והו"ק) · ג) יתיישב שפיר לפי מ"ש בפליאה דבת שבע גלגול חוה ודוד אמ"ה אדה"ר ול"ק קושיית הרב כאן ז׳ ע"ש: ד) זהו כפרש"י בקידושין דף מ"ג ע"א והתוספות הקשו עליו ע"ש ואחד הרואה בציונים יראה דיש ליישב קושייתם ולדקו דברי רש"י דתני שבא קושיא כוותיה: ה) כתב הינב"ן שתופס לשון מקרא שלא נמצא בשום מקום ובאמת רק אין דבר כ"א מקצר המקרא הארוך וכותב הכוונה בקיצור ובמקרא כתיב (מ"א ט"ו ה׳) אשר עשה דוד את הישר בעיני ה׳ ולא סר מכל אשר צוה כל ימי חייו רק בדבר אוריה החתי וכן דרך הש"ס בהרבה מקומות לקצר המקרא ולהעתיק הכוונה כמו שהעתיקו המקרא (ב"ק קי"ט א׳ ובמ׳ ס"א סע"ב) יכין רשע וילבש צדיק ובמקרא כתיב יכין וצדיק ילבש וכן העתיקו מקרא זה בתוספו׳ ע"ז ב׳ רע"ב בד"ה אני וכן העתיק הרא"ש פסחי׳ פ"ג סי׳ ו׳ וכן שיגרא דלישנ׳ בכל הספרים אחריהם וכלל זה כתבו רבותינו בעה"ת על מאורע כזה שנמצא בש"ס כעשרים פעמים וכאשר הנהגנו רבותי׳ בש"ס ככה עשו נ"כ רבותינו אלה בזוהר ואף לדיכא כתבו התוספות (סוכה מ"א ב׳) בד"ה הולך וז"ל בשום מקום אין מדקדק הש"ס להקדים תנאי למעשה ותנאי כפול וכן קודם ללאו אלא שמקצר לשונו לפי שלא על חידוש זה בא להשמיענו עכ"ל וכ"כ הר"ן · (נדרים כ"ה א׳) · אקניא דרבה בד"ה א"ל פרעתיך עיין בו · ב"י:

הילא להההוא שקוץ (ר"ל דכיון דחרב בני עמון אתגבר ההיא
שעתא על אוריה כמה תוקפא תקיף ההוא חויא עקימא) בגין
דבשעתא דקטלו בני עמון לאוריה וסגיאין מבני ישראל עמיה
ואתגבר בההיא שעתא חרב בני עמון כמה תקפא אתתקף
ההיא ע"ז שקוץ · ואי תימא אוריה לא הוה זכאי כיון דכתיב עליה
אוריה החתי · לאו הכי זכאה הוא אלא (ו) דשמא דאתריה
הוה חתי · כד"א ויפתח הגלעדי על שום אתריה אתקרי הכי
ועל דא בדבר אוריה החתי דשקוץ בני עמון אתגבר על מחנה
אלהים דמשריתא דדוד דיוקנא ממש דלעילא הוו · ובההיא
שעתא דפגים דוד משריתא דא פגים לעילא משריתא אחרא
ועל דא אמר דוד לך לבדך חטאתי · לבדך ולא לאחרא דא
הוה ההוא חובה דחב לגביה ודא הוא בדבר אוריה · ודא הוא
בחרב בני עמון · כתיב °כי יי' עיניו משוטטות בכל הארץ אלין ד"ה כ' י"ו
*נוקבין וכתיב °עיני יי' המה משוטטים אלין דכורין והא ידיען ויחי
אינון · דוד אמר °והרע בעיניך עשיתי · בעיניך · °לפני עיניך מבעי רמ"ח ל' זכריה ד'
ליה · אלא מאי בעיניך · אמר דוד בההוא אתר דחבנא בעיניך תהלים
הוה · דהוינא ידע דהא עיניך הוו זמינין וקיימן קמאי ולא חשבנא כ"א
לון הרי חובא דחבנא ועבדנא באן אתר הוה בעיניך · למען
תצדק בדברך תזכה בשפטך ולא יהא לי פתחון פה למימר קמך
תא חזי כל אומנותא כד מליל באומנתיה מליל · דוד בריחא
דמלכא הוה ואף ע"ג דהוה בצערא כיון דהוי קמיה מלכא תב
לבדיחותיה כמה דהוה בגין לבדחא למלכא אמר מאריה דעלמא
אנא אמינא °בחנני יי' ונסני ואת אמרת דלא איכול לקיימא שם כ"ו
בנסיונך · הא חבנא למען תצדק בדברך ויהא מילך קשוט דאלמלא
לא חבנא יהא מלה דילי קשוט ויהא מילך בריקניא השתא דחבני
בגין דליהוי (ז) מילך קשוט יהיבנא אתר לצרקא מילך בג"כ עבידנא
למען תצדק בדברך תזכה בשפטך · אהדר דוד לאומנותיה ואמר
גו צעריה מלין דבדיחותא למלכא · תנינן לאו דוד אתחזי להההוא
עובדא דהא איהו אמר °ולבי חלל בקרבי (הנקיר חלל ככר הוס הלל שם ק"ט
בקרבי

ו) הכי אמרינן בקדושין דמ"ו ב' ובמ"ש עוד שם בב"ח : ז) הכי אמרו בסנהדרין דף ק"ז על פסוק זה · מתו"ג :

(כקרכי) הכי הוא · אבל אמר דוד בלבא אית תרין היכלין בחד דמא ובחד רוחא ההוא חד דמלייא דמא ביה דיורא ליצר הרע ולבי לאו הכי דהא ריקן איהו ולא יהבית דיורא לדמא בישא לישבנא ביה יצר הרע ולבי ודאי חלל איהו בלא דיורא (ר״ס דמא) בישא וכיון דהכי הוא לא אתחזי דוד לההוא חובא דחב אלא בגין למיהב פתיחו דפומא לחייביא דיימרון דוד מלכא חב ותב בתיובתא ומחל ליה קב״ה (א) כ״ש שאר בני נשא · ועו״ד אמר
תהלים נ״א אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו וכתיב ודוד עולה
שמואל ב׳ ט״ו במעלה הזתים עולה ובוכה וראש לו חפוי והוא הולך ויחף · ראש לו חפוי ויחף אמאי · אלא נזוף הוה · עבד גרמיה נזוף לקבלא ענשא · ועמא הוו רחיקין מניה ד׳ אמות זכאה עבדא דהכי פלח למאריה ואשתמודע בחוביה לאתבא מניה בתיובת׳ שלמתא ת״ח יתיר הוה מה דעבד ליה שמעי בן גרא מכל עקתין דעברו עליה עד ההוא יומא ולא אתיב דוד לקבליה מלה דהכי הוה יאות ליה ובדא אתכפרו חובוי · השתא אית לאסתכלא שמעי ת״ח הוה וחכמתא סגיאה הוה ביה אמאי נפק לגבי דוד ועבד ליה כל מה דעבד · אלא מאתר אחרא הוה מלה ואעיל ליה בלביה מלה דא וכל דא לתועלתא דדוד דהא ההוא דעבד ליה שמעי גרמא ליה למיתב בתיובתא שלימתא ותבר לביה בתבירו סגי ואושיד דמעין סגיאין מגו לביה קדם קב״ה ועל דא אמר כי יי׳ אמר לו קלל ידע דהא מאתר עלאה אחרא

הגהה
(תרגום נכוב לוחות חליל לוחין)

א) פי׳ כ״ש שהיה לו לדוד כל תאותו בנשים יפיפיות וחטאו גדול יותר מאיש אחר שתאב לכל דבר ואמרו מאילו במה שלא יוכל להשיג ביותר ע״כ א״ש כ״ש שאר בני נשא · א״כ נראה דק״ו כך הוא ומה דוד שלא היה לו יצה״ר כלל ובמלאת עונו חמור דלא עביד לתיאבון כאשר לבו היה חלל ואם כן הוי מזיד ולהכעיס ומרד חלילה ואעפ״כ נמחל לו כ״ש לכל אדם שיש לו יצה״ר שמסיתו ותאותו מרובה והוי כשוגג שבודאי שימחול לו הקב״ה · א״ס (ועוד אפשר לפרש כ״ש שאר בני נשא פי׳ דרשע״ה חסיד וחכם והקב״ה מדקדק עם חסידיו וכ״ש המון העם ועוד יש להאריך בזה ואכמ״ל פאי״ן :

אחרא נחת מלה · תרין פקודין פקיד דוד לשלמה בריה חד
דיואב וחד דשמעי עם שאר פקודין דפקיד ליה · דיואב דכתיב
מלכים א׳ ב׳ °וגם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה מלה סתימא
הוה דאפילו שלמה לא הוה ליה למנדע ולא ידע אלא בגין דידעו
(ליה) אחרנין אתגלי לשלמה · ועל דא אמר וגם אתה ידעת וגו׳ ·
מה דלא אתחזי לך למנדע · דשמעי כתי׳ והנה עמך שמעי בן גרא
מאי והנה עמך זמין הוא עמך תדיר · רבו הוה · ובג״כ לא אמר
על יואב והנה עמך יואב · אבל שמעי דא דאשתכח עמיה
תדיר אמר והנה עמך · וישלח המלך ויקרא לשמעי ויאמר בנה
לך בית בירושלם · אן הוא חכמתא דשלמה מלכא בהאי · אלא
כלא בחכמתא עבד ולכל סטרין אשגח דהא חכים הוה שמעי ·
ואמר שלמה בעינא דיסגי אורייתא בארעא על ידוי דשמעי ולא
שמואל ב׳ ט״ז יפוק לבר · תו מלה אחרא אשגח שלמה בחכמתא דכתיב °יצא
יצא ויקלל · מאי יצא יצא תרי זמני · ויצא ויקלל סגי (ליה)
אלא חד יציאה דנפק מבי מדרשא לגבי דוד וחד יציאה דנפק
מירושלם לגבי עבדוי דמית עלייהו · יציאה חדא לגבי מלכא
ויציאה תניינא לגבי עבדין וכל דא חמא שלמה ואשגח ברוח
קדשא ההוא יציאה תניינא ועל דא אמר והיה ביום צאתך ידע
דביציאה ימות · ועפר בעפר מהו · אמר שלמה לגבי אבא בעפר
הוה לגבי שמעי במיא דכתיב והיה ביום צאתך ועברת את נחל
קדרון · עפר התם והכא מיא · תרוויהו דן שלמה למהוי עפר
ומיא כסוטה למאן דאסטין ארחא לגבי אבוי · כתיב והוא קללני
קללה נמרצת · וכתיב ואשבע לו ביי׳ לאמר אם אמיתך בחרב
מאי בחרב וכי שמעי טפשא הוה דאילו הכי אומי ליה דלא יימא
בחרב לא · אבל בחנית או בגירא אין · אלא תרין מלין
הכא · חד אמר ינוקא בריה דנונא רבא ההוא

דקשקשוי סלקין לרום ענגין · אומאה דדוד מלכא כד הוה בעי
לאומאה אפיק חרבא דיליה דתמן הוה חקיק שמא גליפא
ותמן אומי · וכך עבד לשמעי דכתיב ואשבע לו ביי' לאמר אם
אמיתך בחרב · במאי הוה אומאה דא · בחרב · בחרב בההוא
חרב דשמא קדישא חקיק ביה אומי ומלה אחרא דן שלמה ·
אמר בקללה אתא לגבי אבא במלין הא מלין לגביה ובשם
המפורש קטליה (א) ולא בחרב ובגין דא עבד שלמה הכי ·
השתא אית לאסתכלא דכיון דאומי ליה דוד אמאי קטליה
דאתחזי דהא אומאה דא בעלילה הוה דהא לבא ופומא לא
הוו כחדא · אלא ודאי דוד לא קטליה · והא ידיעא כל שייפין
דגופא מקבלין כלא ולבא לא מקבלא אפילו כחוטא דנימא
דשערא · דוד מלכא לבא הוה וקביל מה דלא אתחזי ליה לקבלא
ובגין כך וידעת את אשר תעשה לו כתיב · ותו דהא אילנא
גרים למהוי נטיר ונוקם כחויא · כתיב °כי לא תחפוץ זבח ואתנה תהלים נ"א
עולה לא תרצה · זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים
לא תבזה כי לא תחפוץ זבח וכי לא בעי קב"ה דיקרבון קמיה
קרבנא והא איהו אתקין לגבי חייביא קרבנא דיקרבון ויתכפר
להו חובייהו אלא דוד לקמי שמא דאלהים אמר וקרבנא לא
קרבין לשמא דאלהים אלא לשמא דיו"ד ה"א וא"ו ה"א דהא לגבי
דינא קשייא מדת הדין לא מקרבין קרבנא דכתיב °אדם כי ויקרא א
יקריב מכם קרבן ליי' ליי' (ב) ולא °לשמא דאלהים וכי תקריב קרבן ויקרא ז'
מנחה ליי' זבח תודה ליי' זבח שלמים ליי' ובג"כ כיון דדוד מלכא
לגבי

א) הק' הרמד"ל דהכתיב ויכו המלך את בניהו בן יהוידע ויצא ויפגע בו ולא תי' וי"ל דנס גבי משה כתיב ויך את המצרי ואחז"ל שהמיתו בשם מפני שכך קבלו וה"נ לא שנא ובהא דייק פסוקא מ"ש ויכו המלך מה שלא נאמר לא במיתת אדוניה ולא בשל יואב משמע דשינוי היה בכאן שהוצרך לביאור ב) הק' הרמד"ל מפסוק זבח לאלהים תודה וגו' והניחו בצ"ע וי"ל דהאי תודה היינו קרבן אלא ודוי דברים ע"ד שדרז"ל בפ' זובח תודה ועי"ל דלא אמרן אלא בשעה נדבה הקרבן והקרבתו אבל בדברים בעלמא כדבר איש אל רעהו לית לן בה הרמ"ז :

לגבי אלהים אמר אצטריך למכתב כי לא תחפוץ זבח ואתנה
עולה לא תרצה דהא לא מקרבין אלא רוח נשברה דכתיב זבחי
אלהים רוח נשברה · קרבנא דאלהים עציבו ותבירו דלבא וכג"כ מאן
דחלם חלמא בישא עציבו אצטריך לאחזא' דהא במד' אלהים קיימ'
וזבח דמדת דינא עציבו אצטרי' ורוח נשברה וההוא עציבו מסתייה
לחלמא בישא ולא שלטא דינא עלוי דהא זבח דאתחזי למדת
דינא אקריב קמיה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה · מאי
לא תבזה מכלל דאיכא לב דאיהו בוזה · אין · היינו לב דאיהו
גאה לב בגסות רוחא היינו לב דאיהו בוזה אבל לב נשבר
ונדכה אלהים לא תבזה · הטיבה ברצונך את ציון תבנה חומות
רושלם · מאי הטיבה אתחזי דהא טיבו אית בה והשתא הטיבה
על ההוא טיבו ודאי הכי הוא דהא מן יומא דקב"ה אשתדל
בבנין בי מקדשא לעילא עד כען ההוא הטבה דרצון לא שרייא ויק"ל כ"ח ה'
על ההוא בנין ועד לא אשתכלל דהא בשעתא דרצון דלעילא
יתער ייטיב וידליק נהורין דההוא בנין וההוא עבידתא דאפילו
מלאכין דלעילא לא יכלון (לה) לאסתכלא בההוא בי מקדשא
ולאו בההוא בנין וכדין בי מקדשא וכל עובדא אשתכלל תבנה
חומות ירושלם וכי מן יומא דאשתדל בבנין בי מקדשא ע"כ
לא בנה לון (לו) אי חומות ירושלם ע"כ לא בנה בי מקדשא
עאכ"וכ אלא קב"ה כל עובדוי לאו כעובדי בני נשא · ב"נ כד
בני בי מקדשא לתתא בקדמיתא עבדו שורי קרתא ולבסוף
עבדו בי מקדשא · שורי קרתא בקדמיתא בגין לאגנא עלייהו
ולבתר בניינא דביתא קב"ה לאו הכי אלא בני בי מקדשא
בקדמיתא ולבסוף כד יחית ליה משמייא ויותיב ליה על אתריה
כדין יבנה חומות ירושלם דאינון שורין דקרתא ועד אמר דוד
ע"ה הטיבה ברצונך את ציון בקדמיתא ולבתר תבנה תהלים נ"א

חומות

חומות ירושלם · הכא אית רזא כל עובדין דעביד קב״ה בקדמיתא
אקדים ההוא דלבר ולבתר מוחא דלגו והכא לאו הכי · תא
חזי כל אינון עובדין דעביד קב״ה ואקדים ההוא דלבר מוחא
אקדים במחשבה ובעובדא ההוא דלבר דהא כל קליפה מסטר׳
אחרא הוי ומוחא מן מוחא ותדיר סטרא אחרא אקדים ורבי
ואגדיל ונטיר איבא · כיון דאתרבי זרקין ליה לבר ויכין רשע
וצדיק ילבש וזרקין לההיא קליפא ומברכין °לצדיקא דעלמא · אבל עקב רע״ה ה׳
הכא בבניינא דבי מקדשא דסטרא בישא יתעבר מעלמא לא
אצטריך דהא מוחא וקליפה דיליה הוי · אקדים מוחא דכתיב
הטיבה ברצונך את ציון בקדמיתא ולבתר תבנה חומות ירושלם
ההיא חומה דלבר דאיהי קליפה דיליה היא ממש דכתיב °ואני זכריה ב׳
אהיה לה נאם יי׳ חומת אש סביב · אני ולא סטרא בישא ישר׳
אינון מוחא עלאה דעלמא · ישראל סליקו במחשבה בקדמיתא
שאר עמין עובדי ע״ז דאינון קליפה אקדימו דכתיב °ואלה המלכים בראשית ל״ו
אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל וזמין קב״ה
לאקדמא מוחא בלא קליפה דכתיב °קדש ישראל ליי׳ ראשית ירמיה ב
תבואתה · מוחא קדים לקליפה · ואע״ג דמוחא יקום בלא קליפה
מאן הוא דיושיט ידא למיכל מניה בגין דכל אוכליו יאשמו רעה
תבא אליהם נאם יי׳ בההוא זמנא °אז תחפוץ זבחי צדק · בגין תלים נ״א
דהא כדין יתחבר כלא בחבורא חדא ויהא שמא שלים בכל
תקונוהי · וכדין קרבנא ליהוי שלים ליי׳ אלהים · דהשתא
אלהים לא אתחבר לקרבנא דאלמלא אתחבר ביה כמה אלהים
יסלקון אודנין לאתחברא תמן · אבל בההוא זמנא °כי גדול תלים פ״ו
אתה ועושה נפלאות אתה אלהים לבדך : ואין אלהים אחרא
ובההוא זמנא כתיב °ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי דברים ל״ב
(ראו עתה) ראו כי אני אני הוא סגי מאי עתה אלא דלא הוה

קדם

קדם לכן · וההוא זמנא ליהוי אמר קב"ה עתה ראו מה דלא
תיכלון למחמי מקדמת דנא כי אני אני תרי זמני אמאי · אלא
לדייקא דהא לית תמן אלהים אלא הוא דהא כמה זמנין דאתמר
אני זמנא חדא ולא יתיר והוה תמן סטרא אחרא · אבל השתא
אני אני הוא ואין אלהים עמדי דהא כל סטרא אחרא אתעבר
ודייקא אני אני · אני אמית ואחיה עד השתא מותא הות מסטרא
אחרא מכאן ולהלאה אני אמית ואחיה מכאן דבההוא זמנא
כל אינון דלא טעמי טעמא דמותא מניה תהא לון מותא ויקים
לון (מיד) אמאי · בגין דלא יישתאר מההוא זוהמא בעלמא כלל
ויהא עלמא חדתא בעובדי ידוי דקב"ה (תנינן ו' דברים וכו' קי"ג כ') ·
(ואם אמר יאמר וגו') לא אצא חפשי כמה דאתמר כדין פגים עיין לעיל ק"י א'
ליה פגימו · אם בגפו יבא מהו בגפו תנינן כתרגומו בלחודוי
יאות הוא אבל הא תנינן כל עלמא לא קאים אלא על גפא
חד א דלויתן ורזא דא בשעתא דקיימא דכר ונוקבא דדכר
ונוקבא ברא לון קב"ה ובכל מה דאזלין עלמא מזדעזע ואלמלא
דסרס קב"ה דכורא (א) וצנן ית נוקבא הוו (ב) מטשטשין עלמא
ועד לא עבדין תולדין (ד"א ומאן דלא עביד תולדין בגפו) אם
בגפו יבא תחות ההוא גפא דלא עביד תולדין עאל · והואיל וכן
בגפו יצא לתמן אתדחא ולא עאל לפרגודא כלל ואתדחא
ואטריד מההוא עלמא · בגפו יצא · בגפו יצא ודאי ת"ח מה כתיב
ערירים ימותו ערירים (כתיב) כלל דכר ונוקבא ברזא דדכורא ויקרא כ'
יעאל וברזא דנוקבא יפוק · עאל בהאי ויפוק בהאי
והאי איהו אתר דקא אתדבק בי' בההוא עלמא דהא קב"ה לא בעי
דייעול קמיה מאן דמסרס גרמיה בהאי עלמא ת"ח מן קרבנא דלא

הוו

א) ובגמרא אמרו הרג את הנקבה א"ס · ב) מהרסין ומחריבין ;

דהן מקרבין קמיה סרוסא ואפיקו ליה דלא יתקריב לקמיה ופקיד
ואמר °ובארצכם לא תעשו ׳ וכן לדרי דרין אסיר לסרוסי ברייין ויקרא כ״ב
דברא קב״ה בעלמא דהא כל סרוסא דסטרא אחרא איהו ואי
איהו אשתדל ונסיב אתתא ולא עביד תולדין ולא בעא ואע״ג
דאית ליה אתתא או אי היא לא בעאת ועאל לההוא עלמא
בלא תולדין מה כתיב ׳ אם בעל אשה הוא ולא אשגחו לפעל
ידוי דמאריהון ויצאה אשתו עמו איהו יעול בגפו דדכורא ואיהי
בנוקבא ׳ בגפו יבא בגפו יצא כמה דאתמר כלא על תקוניה ׳
אם ארניו יתן לו אשה כמה דאתמר ׳ אם ארניו דא איהו אדון
בל הארץ ׳ יתן לו אשה ׳ מהכא דלא ברשותא דבר נש קיימא
למיסב אתתא ׳ אלא (כלא פלס ומאזני משפט לי״י) כלא במאזנים לעלות
יתן לו אשה דהא לאו ברשותיה איהו ׳ ומאן איהי ההיא דלאו
דיליה ולא אזרמנא לגביה ׳ ומאן איהי ההיא דהות זמינא לאחרא
ואקדים האי ברחמי ונטיל לה ׳ דא אתייהיבת ליה דלא אתחזיאת
ליה וקב״ה חמי מרחיק וחמי לההיא אתתא דזמינת לאפקא
תולדין בעלמא ׳ אקדים האי ברחמי ואתייהיבת ליה ועביד
איבין וזרע זרעא באתתא (ס״א בגנתא) דלאו דיליה בג״כ האשה
וילדיה תהיה לארוניה והוא יצא בגפו ׳ אי ענייא מסכנא כמה
אשתדל בריקנייא לאה ואשתדל למעבד פרין בגנתא דלאו איהי
דיליה ונפק בריקנייא ׳ סבא סבא בערנין (ס״א בעניינין) אלין לא
הוית ברגלך דחי לתרעא כמאן דשכיב בארעא בלא תוקפא
דהא אתחלש ומחלשא סגי דלא יכיל דחי ברגלוי ׳ אתתקף
סבא ולא תרחל ׳ הא ענייא מסכנא דאשתדל בריקניא אימא
אמאי אי בגין דזרע בגנתא אחרא דלאו דיליה יאות ׳ א״ה (ס״א אכל
הכא) קב״ה יהיב ליה ההוא גנתא למזרע בה דהא איהו לא נטיל
לה אלא תא חזי כל מלין דקב״ה עביד כלהו בדינא אינון ולא

הוה מלה בריקניא · האי דקב"ה יהב ליה אתתא ועבד בה
פירין ואיבין לאו האי כשאר בני גלגולא ולא דמי מאן דאשתדל
בהאי עלמא לאסגאה אילנא (ס"א ולא יכיל) למאן דלא בעא לאסגאה
ולאשתדלא ואעקר ואפיל טרפין דאילנא ואזער איבא דילירה
האי דאדניו יהיב לירה אתתא בגין למעבד איבין הא אשתדל
בקדמיתא בגין לאסגאה אילנא ולא יכיל · זכיין כל כך לירה
ליה (ס"א דכיון ג"כ לית ליה) דאי הוה זכאה כדקא יאות לא הוה תב
ישעיה נ"ו בגלגולא (כאבנא בקוספתא) · דהא כתיב ונתתי להם בביתי
ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות · והשתא דלא זכה · קב"ה
חמי דהא אשתדל ולא יכיל · האי אדוניו יתן לו אשה כמה
דאתמר · וכיון דחס עליה קב"ה ויהב ליה ברחמי קב"ה גבי
מדידיה בקדמיתא ונטיל מה דגרע ההוא מבועא ובג"כ האשה
וילדיה תהיה לאדוניה ולבתר ייתוב וישתדל על גרמיה לאשלומי
גרעוניה · עד הכא רזא דקרא · סבא סבא את אמרת על דא
דבריקנייא אשתדל ולא אשגחת עלך דבריקניא את אזיל במה
דאמרת דהא קרא רדיף אבתרך דסתיר כל בניינא דבנית עד
השתא ואת חשיב דאנת משטטא ימא לרעותך · ומאי איהו
דכתיב ואם אמר יאמר העבד אהבתי את אדוני את אשתי וגו'
אי סבא סבא לאי חילא מה תעביד חשבת דלא ליהוי מאן דרדיף
אבתרך · והא האי קרא רדיף אבתרך ונפיק מבתר כתלא
כאילה בחקלא מדלג דלוגין אבתרך (א) תליסר דלוגין דליג
אבתרך ואדביק לך מה תעביד סבא · השתא אית לך לאתגברא
בחילך דהא גיבר תקיף הוית עד יומא · סבא סבא הוי
נ"ז כ' דכיר יומא דתלגא כד זרענא פולין · והוו כמה גיברין בגי
חילא

א) י"נ תיכין סבס' ואם אמר יאמר עד חפשי :

חילא לקבלך ואנת בלחודך נצחת תליסר גברין תקיפין בני חילא דכל חד מנייהו קטיל אריא עד לא ייכול · אי לאינון תליסר גוברין נצחת הני תליסר דלית כהו חילא ט״א מלין עאכ"ו (א) אמר יאמר כתיב · ט״א · קב"ה ארחיה למעבד דינא לכלא כד מטא זמנא דהאי (אתתא) לאשכחא בר זוגה מה עביד קטיל לדין ונטיל לה ההוא בר זוגה ואיהו נפיק מהאי עלמא בלחודוי יחידאה · ואם אמר יאמר הא אוקמוה חברייא כפשטיה דקרא ואם אמור בשירותא דשית שנין · יאמר בסיפא דשית שנין עד לא יעול שביעאה דהא אי אמר כד איהו אפילו ביומא חד משביעאה מלוי בטלין · מ"ט · העבד כתיב בעוד דאיהו עבד בשתא שתיתאה · אמר בשירותא דשית שנין ולא אמר בסופא דשית שנין לאו כלום הוא · ובגין כך תרי זמני אמר יאמר והכא בעוד דאיהו בהאי אתתא אכגי צלותין ובעותין בכל יומא לגבי מלכא קדישא כמה דהוה שירותא ברחמי הכי הוא סופא ברחמי ודא הוא אמר יאמר אמר בקדמיתא כד אקדים ברחמי יאמר בסופא ויתקבל ברחמי ומה יאמר אהבתי את אדוני דבג"ד ובסגיאו רצלותין רחים ליה לקב"ה אתקין עובדוי ואמר אהבתי את אדוני את אשתי ואת בני לא אצא חפשי · וקב"ה קביל ליה בההוא תיובתא ובאינון סגיאו רצלותין · מה עביד קב"ה מה דהוה זמין לאהדרא ליה בגלגולא ולמסבל עונשין בהאי עלמא על מה דעבד לא אהדר ליה להאי עלמא · ומה עביד קריב ליה לבי דינא דמתיבתא דרקיעא ודיינין ליה ומסרין ליה לבי מלקיותא וארשים ליה קב"ה היך אתמסר לבי עונשא ופגים ליה למהוי תחות שלטניה דערלה (ב) ופקיד ליה למהוי תחות

ויקרא רס"ד ק"ל

שולטניה

א) כביכם נחפכים מלה אחת והם י"ג תי' י"ג דלונין ר"ל י"ג קכיגוה כל · הרב"כ : ב) הרים גבוהים וחזקים :

שולטניה דיובלא) עד זמן ידיעא וכתר פריק ליה · אי בההוא
זמנא דקא עבדין ליה פגימו אי מטא יובלא אפילו יומא חד
ליובלא אתחשב (לי״ה) כמה דאשכח זמנא עד יובלא הכי אתענ״ש
ולא יתיר · אתא יובלא ואפרוק ועאלין ליה גו פרגודא · עד
הכא · אסתים עינוי ההוא סבא רגעא חדא · פתח ואמר °שמעו מיכה ו'
הרים את ריב יי׳ והאיתנים מוסדי ארץ כי ריב ליי׳ עם עמו וגו׳ ·
אי סבא עד השתא הוית בעמקי ימא והשתא דלגת בטורין
תקיפין למעבד עמהון קרבא · אלא ודאי עד כען בימא תקיפא
אנת אבל עד דאזלת בעמקי ימא פגערת באינון טורין תקיפין
די בגו ימא ואערערת בהו · השתא אית לך לאגחא קרבא
בעמקי ימא ובהנהו טורין סבא לאי חילא מאן יהבך בדא הוית
בשלם ובעית לכל האי אנת עבדת אנת סבול · השתא לית
לך אלא לאגחא קרבא ולנצחא כלא ולא למהדר לאחורא ·
אתקף בחילך חגור חרצך ולא תדחל לתברא הני טורין דלא
יתתקפון לגבך · אימא לון טורין רמאין טורין תקיפין היך אתון
מתתקפין · תרי קראי כתיבי · חד כתיב °קום ריב את ההרים שם
ותשמענה הגבעות קולך · וחד כתיב שמעו הרים את ריב יי׳ ·
אלא אית טורין ואית טורין · אית טורין דאינון טורין °רמאין ז' ה'
לעילא לאלין כתיב שמעו הרים את ריב יי׳ ואית הרים דאינון
טורין תתאין לתת׳ מנייהו לאלין כתיב קום ריב את ההרי׳ דהא רדיף
מצותין °אית לגבייהו · וע״ד אית טורין ואית טורין · ואי תימא סבא תקונין
הא כתיב ותשמענה הגבעות אלין גבעות כד °אינון דלתת׳ והשתא כ״ג ק״כ ב'
אנת עביד לון הרים · אלא הכי הוא לגבי אינון טורין רמאין קס״ט
אקרון גבעות · כד אינון בלחודייהו אינון הרים אקרון · תא
חזי כתיב והאיתנים מוסדי ארץ · כיון דכתיב שמעו הרים

מאן

מאן אינון הרים ומאן אינון איתנים אלא הרים ואיתנים כלהו
חד אבל אלין תלת עלאין לעילא על רישייהו ותלין תלת לתתא
מנייהו וכלהו חד · הרים לעילא ועלייהו אמר דוד °אשא עיני אל תהלים קכ"א
ההרים · ואלין אינון תלת קדמאי · והאיתנים מוסדי ארץ אלין
אינון תלת בתראי לתתא מנייהו תרי סמכי ביתא וחד חדוא
דביתא ואלין אקרון מוסדי ארץ איתנים אינון ואיתנים אקרון
סבא סבא הא ידעת מאן דאגח קרבא אי לא ידע לאסתמרא
לא ינצח קרבין אצטריך למחאה בידיה ולאסתמרא ברעיוניה מה
דיהא חשיב אחרא דיהא חשיב איהו ויד ימינא זמינא תדיר למחא'
ומחשבוי וידא שמאלית זמינא תדיר לקבלא ולאסתמרא וימינא
לכלא השתא אמרת והאיתנים איתנים אינון לתתא והרים
לעילא אסתמר סבא דהא רעיונא אחרא לקבלך דכתיב °משכיל שם פ"ט
לאיתן האזרחי · ודא איהו אברהם סבא ואקרי איתן ואי אברהם
איהו איתן יצחק ויעקב איתנים אקרון · קום סבא דהא ידעת
רעיונא ע"ד הוי מחי לרעיונך · °וישא משלו ויאמר איתן מושבך במדבר כ"ד
ושים בסלע קנך איתן דא *בקר דאברהם והיינו °הבקר קי"ט ב' בלק ר"ד ב'
אור דא עמודא דכל עלמא קיימא עליה ונהירו דיליה מאברהם
ירית · נהר היוצא מעדן אקרי · אי סבא סבא הא רעיונא אחרא בראשית מ"ד
לקבלך ולא ידעת לאסתמרא היכי מגיחין קרבא סבא אן הוא
תוקפא דילך ודאי לא לגבורים המלחמה כתיב משכיל לאיתן
האזרחי וכתיב משכיל לדוד דא נהר היוצא מעדן דאיהו תורגמן
לדוד לאודעא ליה מאינון מלין סתימין עלאין · אי משכיל איהו
נהר דנפיק מעדן · איתן האזרחי אברהם איהו לעילא ודאי הא
ידענא · ואף על גב דאנא סבא על רעיונא דא מחינא · איתן

האזרחי

ויקרא ו' ק"ב כ"ב האזרחי תרין דרגין אינון כד"א בקר אור אור הוא אברהם׳ בקר הוא נהר אוף הכי האיתן האזרחי ׳ אזרח הוא אברהם ׳ איתן כמה דאתמר דא ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן ׳ השתא סבא קום קאים על רתיכך ׳ דהשתא תנפול ולא תיכול למיקם ׳ הא שלמה מלכא אתי בחילוי ורתיכוי וגברוי ופרשוי ואתי לקבלך קום פוק מן חקלא דלא ישכח לך דתמן כתיב ׳ ויקהלו אל המלך מלכים ח' ח' שלמה כל איש ישראל בירח האיתנים בחג וגו׳ ׳ ירח דאתילידו ביה האיתנים ומאן אינון אבהן ואינון איתני עולם ׳ וירח דא איהו תשרי דאלפא ביתא אהדר למפרע מתתא לעילא ׳ ותו ממילך יאות דתפוק מן חקלא ולא תשתכח תמן אילו כתי׳ משכיל איתן האזרחי כדקאמרת ׳ השתא דכתיב משכיל לאיתן האזרחי לית קרבך כלום ותפוק מן חקלא בעל כרחך ולא תתחזי תמן ׳ אי סבא עניא מסכנא היכי תפוק ׳ אי הכי ינצחון לך ותערוק מן חקלא כל בני עלמא ירדפון אבתרך ולית לך אנפין לאתחזאה קמי בר נש לעלמין הכא אומינא דלא אפוק מן חקלא והכא אתחזי אנפין באנפין בשלמה מלכא וכל איש ישראל וגברין ופרשין ורתיכין דיליה קודשא בריך הוא יסייע לך סבא דהא לאי הילא אנת ׳ קום סבא אתגבר בחילך ואתתקף דעד יומא דא הוית גיבר תקיף בגוברין ׳ פתח ואמר משכיל לאיתן האזרחי ׳ אילו כתיב משכיל לדוד כדקאמרת ׳ אבל משכיל לאיתן אית משכיל ואית משכיל ׳ אית משכיל לעילא ואית ברכות נ"ז ה' משכיל לתתא ׳ משכיל לאיתן בזמנא דההוא גבר (ס"א נכר) קם בתיובתא כל שייפין חראן ומתחברן לגביה ואי הוא

סליק עד דסליק עד דמוחא עלאה אתפיים לגביה וחדי לקבליה
וכדין משכיל לאיתן האזרחי משכיל ליה ואודע ליה על ידא
דאברהם (ס״א על ידוי לאברהם) רחימוי כל מה דאצטריך וההוא מוחא
עלאה משכיל לאיתן · וכד דוד מלכא אתתקן בתיאובתא לגביה
איהו משכיל לדוד כמה דהוה מוחא עלאה משכיל ליה וע״ד
אית משכיל ואית משכיל (אית משכיל) בירח האיתנים דאתילידו
בהאי ירח איתנים בניינא לתתא איהו כגוונא דלעילא ואתילידו
ביה הרים ואיתנים הרים סתימין · איתנים ירכין תקיפין כנחשא
וההוא איתן בינייהו · קום סבא הוי מחי לכל סטרין בשעתא
דסליק משה לקבלא אורייתא מסר ליה קב״ה שבעין מפתחן
דאורייתא · כד מטא לתשעה (ושתין) וחמשין הוה חד מפתחא
גניז וסתים דלא הוה מסר ליה · אתחנן לקמיה א״ל משה כל
מפתחן עלאין ותתאין בהאי מפתחא תליין · אמר לקמיה מאריה
דעלמא מה שמיה · א״ל איתן וכל אינון איתנים ביה תליין וביה
קיימן לבר מתורה מגופא דתורה שבכתב איהו · ואיהו עקרא
דמפתחא דתורה שבכתב · אודע ליה ומשכיל ליה איהו עקרא
ומפתחא דתורה שבכתב · וכד אתתקנת תורה שבעל פה לגביה
הוא (עקרא דהיכלא) מפתחא דילה (לגבי) ודאי כדין משכיל ברכ׳ נ״ז ב׳
לדוד · ומגו דירתא תורה שבעל פה לגביה אתוון למפרע ע״ד קי״ח ב׳
אקרי תשר״י תש״ר איהו אבל בגין דאיהו רזא דשמא קדישא
חתים ביה קב״ה את דשמיה י׳ במזבח חתים ביה ה׳ הרשת עד
חצי המזבח · אתת דבורה וחתים ביה ו׳ והיינו דכתיב ותשר שופטים ה׳
דבורה · ובאתר דא חתימו דשמא קדישא דאחתים ביה וההוא
מפתחא כד פתחא בתורה שבעל פה בעינן לאשתמודעא ליה
ודא איהו תניא איתן מושכבברייתא לבר מגופא · איתנים ע״ז כ׳
אינון

אינון תנאים עמודים סמכין לבר מגופא · השתא אית לאודעא
מלה בזמנא דאלין לגבי תורה שבכתב אקרון איתנים לגבי
תורה שבעל פה אקרון תנאים איתן לגבי תורה שבכתב תניא
לגבי תורה שבעל פה וכלא כדקא יאות · חברייא הא אנא בחקלא
שלמה מלכא וגוברין תקיפין דיליה ייתי וישגח חד סבא לאי
בחילא תקיף גיבר נצח קרבין · הא ידענא דאתא וקיימא
לבתר טנרא דחקלא והוא אשגח בי והיך גבורתי קיימא בחקלא
בלחודוי אשגח דאיהו איש שלום מאריה דשלמא ואזל ליה
השתא סבא גבורתך עלך ואנת בלחודך בחקלא תוב לאתרך
ושארי זינך מעלך (ד"א כמה דנפיק מן חקלא) שמעו הרים את ריב
יי' והאיתנים מוסדי ארץ · שמעו הרים כדקאמרן · והאיתנים מוסדי
ארץ מוסדי ארץ ודאי דהא מנייהו אתזן ומנייהו קביל כל יומא
ואינון מוסדי ארץ · כי ריב ליי' עם עמו · מאן הוא דיכיל למיקם
מיכה ו' בריב דקב"ה (כ"ש) בישראל וע"ד אמר לאין °שמעו הרים את ריב יי'
שם דא איהו מצותא חדא °קום ריב את ההרים מצותא תניינא דנצח
בהו קב"ה כל אלין ריבות לישראל וכל אינון תוכחות כלהו כאבא
דאוכח לבריה והא אוקמוה ביעקב כתיב בשעתא דבעא לנצחא
הושע י"ב בהדיה מה כתיב °וריב ליי' עם יהודה ולפקוד על יעקב מה ריב
שם איהו כמה דכתיב °בבטן עקב את אחיו · על האי מלה אתא
תוכחה וכל אינון ריבות וכי לאו מלה רברבא איהו בבטן עקב
את אחיו וגו' · האי לאו מלה זעירא איהו מה דעביד בבטן וכי
עוקבא עבד בבטן אין ודאי ·

אבל בכלא דחה יעקב לעשו האי קלא דאתתא דיבלא קלא
אחוי בגין דלא יהא ליה חולקא דחויא לאחרא בה
בלל עשו לא אתרעם בכלבא בכלבתא מאן איהי
אא מהד אא

אלא תא חזי דלית בכל קלין
דנשין דעלמא דיכלא קלא
דחויא לאתדבקא בה ולאתחרא
בה ולאשתתפא בה · אלא תרין
נשין אינון דיכלא קלא דחויא
לאתאחרא בהון · חדא · האי
דלא נטירת סואבות נדותה
וימי לבונה כדקא יאות · או
דאקדימת יומא חדא לטבול
וחדא האי אתתא דמאחרא
לבעלה עונה דילה למעבד
צערא לבעלה כד אי איהו לא
הייש ולא אשגח לדא · אלין
אינון תרין נשין דהא כמה
דאקדימו הכי אינון מתאחדן
לגבי קלא דנחש עד דאדביק
קלא בקלא וכמה דמתאחרן
למעבד צערא לבעלה בעכובא
דמצוה הכי אקדים קלא דנחש
לאתדבקא בההיא קלא דאתתא
ואלין אינון תרין נשין דקלא
דנחש אחיד בקלא דילהון
כבלבא בכלבתא סאובתא
בתר סאובתא זינא בתר זיניה
וא"ת מה איכפת לן אי אחיד
קלא בקלא אי לא אחיד · ווי
דהכי מתאבדן בני עלמא בלא
דעתא האי קלא דאתתא כד

אלא מחד דאינון תרין דכתיב ברא' כ"ז
°ויעקבני זה פעמים מבעי
ליה · מאי זה · אלא חד דאקיש
לתרין חד דנפק לתרין ומאי ניהו
בכורתי אתהפכו אתוון והוא
ברכתי זה פעמים חד דאתקש
לתרין · ולא ידע עשו מה דעבד
ליה בבטן אבל רב ממנא
דיליה ידע הוה וקב"ה ארגיש
שמיא וחייליהו לקלא דא דהא
ברכה ובכרה לא תבע ממנא
דיליה ולא אמר דהא ברכה
הוה ליה למתבע ולא תבע
אחוה הא תבע ודאי דכתיב
°ומבשרך לא תתעלם ולא בעא ישעיה נ"ח
יעקב למיהב ליה למיכל עד
דנטל מניה בכורתא דיליה
מאי בכורה נטל מניה הבכורה
דלעילא ותתא · בכרה חסר ו'
כדין עקב את אחיו ודאי דעבד
ליה עוקבא וארמי ליה לאחורא
מאי אחורא אקדים ליה דיפוק
בקדמיתא להאי עלמא · אמר
יעקב לעשו טול אתה האי עלמ'
בקדמיתא ואנא לבתר · ת"ח
מה כתיב °ואחרי כן יצא אחיו ברא' כ"ה
וידו אחזת בעקב עשו · מאי
בקעב עשו וכי ס"ד דהוה אחיד

אתערב ואשתתף בהדי קלא
דנחש בשעת' דחייבת ומרשעת
(א) נפקרת מגו איברה (נ"א איפה)
ומשטטא בעלמ' אי ערעת בהני
תרין קלין קלא דנחש וקלא
דאתתא ואתתא אתחממת בהו
ואינון בה וכיון דאתחממת
מתעברין רוחא ואגלים בהדה
עד דמשטטא ועאל במעהא
דהאי אתתא והאי ינוק' דילידת
כד אתת ההיא חייבת' פקידת
ליה לההוא רוחא דאיהו חבורא
בישא קלא דנחש דמכשכשא
כה"ז ל"ו בה ואיהו מחייכא בינוקא עד
דאתת ההיא חייבתא כאתתא
דפקידת ברא לאתתא אחרא
ומפטפטא ליה וחייבת
משלי כ' ליה בפטפוטא עד דתיתי
אמיה · כך עבדא האי
הושע י"ב רוחא וזמנין סגיאין דאיהי
שליח' דההיא חייבת' וקטל' ליה
קהלת ד' הה"ד °ומיד עושקיהם כח ולא
כמה

ידיה ברגליה לאו הכי · אלא ידו
אחזת במאן דההוא דהוה עקב
ומנו עשו דהא עשו עקב אקרי
משעת' דעקב ליה לאחוי ומיומא
דאתברי עלמא עקב קרי ליה
קב"ה דכתיב הוא ישופך ראש
ואתה תשופנו עקב · אנת
דאקרי עקב תשופנו בקדמיתא
ולבסוף הוא דימחי רישך מעקך
ומנו · סמא"ל · דאיהו רישא
דחויא דמחי כהאי עלמא · ועו"ד
בבטן עקב את אחיו שוי עליה
למהוי עקב ונטל עשו האי עלמא
בקדמית' ודא רזא דכתיב °ואלה
המלכי' אשר מלכו בארץ אדום
לפני מלך מלך לבני ישראל ·
ודא איהו רזא דאמר שלמ' מלכ'
°נחלה מבוהלת בראשונה
ואחריתה לא תבורך בסוף
עלמ' ועו"ד °בבטן עקב את אחיו
ובאונו שרה את אלהי' מאי באונו
הכי אמרו בחילא ותוקפא
דיליה יאות · אבל לאו

הכי ברירו דמלה · יעקב דיוקנא עלאה וגופא קדישא דלית
גופא מיומא דהוה אדם הראשון כגופא דיעקב ושופריה
דאדם הראשון ההוא שופריה ממש הוה ליה ליעקב ודיוקניה
דיעקב

א) חדר א' יש בחילופים בגמי איפה ומזה היא יוצאת לעולם · (פקודי רס"ו ס"א) לא דק כי זאת הרשעה
תוך האיפה סתומה ומוכרחת אל פי' זכריה ה' וכו' נפקת מגו איפה גרסי' וכן הגיה הרח"ו ופשוט · פרש"כ :

כמה דאתון אמרין אלא ההוא
כת דההוא רוחא ועל דא תרין
זמנין כתי' בהאי קרא ואין להם
מנחם · חד מלילית חייבת' וחד
מההוא רוחא אי סבא השתא
אית לך רחימין ואת משתע'
כמאן דלא חמית אינון מגיחי
קרבא הא כלהו בשלמא עמך
השתא מכאן ולהלאה לא אערי
מנאי מאני קרבא בדיל לאדכר'
שמי · ההוא חטאת רובץ קאים
על פתחא ככלבא · בזמנא
דקלא בתריית' דיהיבת אתתא
נפיק איהו דליג מעל פתחא
ואתעבר מתמן ואזיל אבתריה
מ"ט בגין דקב"ה שדר חד מפתח'
דיליה וקלא פרחא ומפתחא

דיעקב דיוקנא דאדם הראשון
ממש · אדם הראשון בשעתא
דאתא חויא ואתפתה על ידוי
יכיל חויא ליה מאי טעמא בגין
דלא הוה תוקפא לאדם הראשון
ועד כען לא אתייליד מאן דהוה
תוקפא דיליה ומנו תוקפ' דאדם
הראשון דא שת דהוה בדיוקנ'
דאדם הראשון ממש דכתיב
°ויולד בדמותו כצלמו ויקרא בראש' ה'
את שמו שת מאי בדמותו
כצלמו דהוה מהול · וכד אתא
ממנא דעשו לגבי דיעקב כבר
אתייליד תוקפא דיעקב דאיהו
יוסף וזהו ובאונו שרה את
אלהים · עכ"מ כס"ה האי קלא וכו'

אתיא וחויא אזל בתר קלא דהוא נפיק דעלמא ועד טורא
דבטנא אזיל ומכשכשא עד עידן דאתנקיאת מההוא זוהמא
דנשיכין דחויא בישא וקב"ה מסבב סבובין ועביד עובדין כדקא
יאות · וכל דא בגין דההוא בטן אתדחייא הא ודאי אתדחייא
מההוא בטן ולית ליה חולקא ואתדחי מבטן דלתתא דשאר
נשין דעלמא דאע"ג דעביד צער לא אתיהיב ליה רשו לשלטאה
ביה : ומאן בטן אתייהיב ליה ואיהו שליט עליה · דההוא בטן
דסוטה דכתיב · °וצבתה בטנה בגין דהאי בטן עביד ביה נוקמין במדבר ה'
לרעותיה והאי בטן דיליה איהו וקב"ה יהיב ליה בגין דלא
אתדחי

אתדחי מכלא · השתא רחימין דילי אציתו לא חמינא לכו
קהלת א׳ ומלילנא לכו · °כל הדברים יגיעים לא יכיל איניש למללא אפילו
בראשית ל״ב מלין דאורייתא יגעים אינון כתיב °ויותר יעקב לבדו ויאבק איש
עמו · וכתיב וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו · וההוא ירך
בראשית כ״ח כ׳ וקה״ד ק׳ רווח מיעקב · וההוא ירך הוא בחלישו דיליה °עד דאתא שמואל
מאי בחלישו דלא משיך נבואה · כד אתא שמואל נטל ההוא
ירך וסלקיה מההוא אתר וחטף ליה מניה ומההוא זמנא אתעדי
מניה ולא הוה ליה חולקא בקדושה כלל קב״ה לא קפח ולא
דחי ליה מכלא בגין דנטל שמואל ירך דיליה אלא יהיב ליה
חולקא חדא מאי איהי · יהיב ליה ההוא ירך ובטן דסוטה חלף
ההוא ירך ובטן דאעדי מניה · ועל דא תרווייהו יהיב ליה קב״ה
למהוי אתרא דקדישא פגוי מכל סאבות׳ ולנפיל ירך · מהו ולנפיל
ונפלה ירכה · ו°צבות וצבת׳ ירכה מבעי ליה · אלא כמאן דאשדי
גרמא לכלב׳ ואמרי ליה טול האי לחולקך · ומכלא לא אבא״ש
קמיה אלא דגזל (ס״א דאפיקו) מניה ירך בגין דאיהו יגע ולאי עליה
ורווח ליה ואפיקו ליה מניה וע״ד קב״ה אפיל ליה גרמא דא
דסוטה ואפיק ליה כדקאמרן וכדא איהו רוי וחדי כל אינון
דתיכין וסייעתא דיליה בעאן תדיר ירך ואזלי בכסופא אבתריה
רי״כ כ׳ ובג״ד הני °ברכי דרבנן דשלהי מן דא איהו דכל כסופא דילהון
בתר ירך איהו וכל שכן ירך דרבנן וכל מלה אהדר לאתריה
וקודשא ב״ה לא גרע כלום מכל מה דאצטריך ולא בעא
דיקרב לקדושה בר עמיה וערביה חולקיה ואחסנתיה · כמה
דעביד קודשא בריך הוא לעילא הכי עבדי ישראל לתתא והכי
אצטריך למעבד והכי תנינן אסיר ליה לישראל למילף אורייתא
תהלים קמ״ז לעע״ז דכתיב °מגיד דבריו ליעקב וגו׳ לא עשה כן לכל גוי וגו׳
ועל דא דחי ליה יעקב ודחי ליה שמואל דלא יהא ליה חולקא

בקודשא

בקודשא ובג"ד כל נטירו דבכו לישר' על דא איהו לכלב' דחטיף עופא דכייא מן שוקא ואייתי ליה ועד לא יתכר אתא חד ב"נ וחטפא מניה לבתר יהיב ליה חד גרמא גרירא בלא תועלתא כך לשרו של עשו אפיקו ליה מההוא בטן חטיפו מניה ההוא ירך · לבתר יהבו ליה גרמא חד ההוא בטן וההוא ירך דסוטה ולא אחרא הא גרמא דקא יהבו ליה לחולקיה ועדביה וערב ליה ובג"כ כל דינין דקב"ה דינין דקשוט אינון ובני נשא לא ידעין ולא משגיחין לקב"ה וכלהו בארח קשוט · היא אסטיאת גרמה
משלי ב' מבעלה כד"א °העוזבת אלוף נעוריה וגו' אוף הכי אתתא בגוונא דילה בארעא · תא חזי מאן דאשכח חברא כוותיה דעביד כעובדוי בעלמא רחים ליה ואתדבק בהדיה ועביד עמיה טיבו אבל סטרא אחרא לאו הכי כיון דאשכח מאן דשבק סטרא דקדושה דקב"ה ועביד כעובדוי ואתדבק בה כדין בעייא לשיצאה (ה) ולאפקא ליה מעלמא · האי אתתא עבדת כעובדהא ואתדבקת בה חזי מה דעבדת בה וצבתה בטנה ונפלה ירכה · קב"ה לאו הכי מאן דשביק לסטרא אחרא ואתדבק ביה בקב"ה כדין רחים ליה ועביד ליה כל טיבו דעלמא · השתא סבא אתקין גרמך דהא
קהלת ה' חויא אזיל ליה ובעא לאתגרא בהדך ולא יכיל · פתח ואמר °מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש וכי לא אתא שלמה אלא לאולפא מלה דא אלו אמר (ס"א וכי מה אתא שלמה מלכא לאלפא במלה דא · ותו אלו אמר) · בעמלו שיעמול יאות דהא אשתאר עמל דאית ביה יתרון · אלא כיון דכתיב בכל עמלו הא כללא דכלא דלא אשתאר כלום דאית ביה יתרון · אלא לאו לכל אדם אמר שלמה מלה דא אלא אדם אית בעלמא דאיהו משתדל

תדיר

ה) כמ"ש והמונכו ביד עוניכו סכמון עלמו נפרע מהחוטא בעצמו ונמסר בידו למונכו · הרמ"ז :

תדיר בביש ולאבאשא ולא אשתדל בטב אפילו רגעא חדא ועל"ד
תהלים ז' כתיב עמלו ולא כתיב יגיעו · עמלו כד"א °ישוב עמלו בראשו ולא
שם קכ"ח ראה עמל בישראל · יגיעו כד"א °יגיע כפיך כי תאכל וגו' וכתיב °ואת
ברכ' ל"ח יגיע כפי ראה אלהים אבל עמלו כתיב °עמל וכעס אשתדלותיה
תהלים י' הוא תדיר לביש ועל"ד איהו תחת השמש · בשעתא דהאי אדם
איוב י"ח אשתדל בביש על האי כתיב °לא נין לו ולא נכד בעמו וגו' דהא
קב"ה בעי דלא יעביד תולדין דאלמלא יעביד תולדין הוה מטשטשא
עלמא · ועל דא כתיב מה יתרון לאדם בכל עמלו · ומאן דלא
ישתדל למעבד תולדין אתדבק בהאי סטרא דאדם בישא ועאל
רות ג' תחות גדפוי · רות אמרה °ופרשת כנפיך על אמתך בגין לאזדווגא
בהדיה דצדיק למעבד תולדין וקב"ה פריש גדפוי על ב"נ בגין
לאפשא בעלמא מאן דלא בעי למעבד תולדין · בגפו יבא ·
כ"ה ח' בגפו דההוא ביש דאיהו אזיל ערירי כחוייא דא °דאזיל יחידאי
בגפו יצא · כמה דאתמר · (הס"ת) איהו דלא אשתדל למעבד
תולדין הא אתמר כל מה דאצטריך · (ס"א ת"ח דאית לאהדרא
סבא במילין קדמאין) ריב דעבד קב"ה הא אתמר · ריב דכתיב
מיכה ו' °קום ריב את ההרים מאי איהו אלא אינון טורין דלתתא · אמאי
ריב דא בגין דבהו תלייא כל חובא דעבדין ישראל לגבי אבוהון
דבשמיא · מאי טעמא בגין דישראל הוו ידעין שמושא דכל מלאכין
עלאין דשמיא ולא אניס להו אפילו שמא דחד מנייהו · וכל שמושא
דילהון ובתרין סטרין הוו טעאן אבתרייהו · חד דהוו ידעין לאמשכ'
חילא דילהון דככביא ומזלי בארעא · וחד דהוו ידעי לאומאה לון
בכל מה דאצטריכו ועל"ד בעא קב"ה למעבד בהו ריב ודינא ·
וכיון דבהון ליהוי ריב ודינא כל שלשולא נפל דהא לא יהוי ביה
תועלתא · ובגין כך קום ריב וגו' · ותשמענה הגבעות קולך ·
מאן

מאן גבעות אלין אינון אמהות ׳דרגין דאקרון בתולות אחריה ק"ט כ׳
וגו׳ ׳ ובגין כך ותשמענה הגבעות קולך ׳ ת"ח דאית לאהדרא קפ"ט כ׳
סבא במלין קדמאין דהכי הוו עבדי ישרא׳ עד דאשתתפו בדרגין
תתאין ירך דקא אמרן סגי אתקיפו לון ישראל בההוא ירך ׳ (א)
מרדכי הוה אחמי להההוא רשע דהמן ההוא ירך דיליה ועל דא
הוה רגיז מלה דאתחזי ליה ואיהו ארגיז ליה כהדיה חמו חברייא
מה כתיב ׳ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות וגו׳ בר"א כ"ז
באלין לבושין דיליה גזל דיליה ואפיק ליה מכל ברכאן דיליה
ומבכרותא ובגין כך עילה דקא אשכחו רתיכין דיליה לרבנן ׳
איהו ׳ דחופייא דילהון למאני דרבנן תדיר ׳לירכין דילהון ׳ קי"ה
ולמאנין דילהון ואלין תרין מלין דסטרא אחרא הוו וכל דא בגין
דגזלו לון מניה לית להו עילה אלא לרבנן ׳ ובגין כך הני מאני
דרבנן דקא בלו מחופיא דילהון איהו והני ברכי דשלהי מנייהו
הוא ודאי ׳ ומדילהון הוו ומנהון נטלי עילה וממה דהוו מנייהו
בעאן לרבנן דאינון כללא דההוא יישב אהלים ועל דא לית עילה
בלא עילה ועל דא לית מלה בלא דינא וכל מלה תב לאתריה ׳
שלמה אמר ׳ושבתי אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשו קהלת ד׳
תחת השמש והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד עושקיהם
כח ואין להם מנחם האי קרא ארמיזנא ביה ׳ואתמר אבל ושבתי קי"ה כ׳
אני ׳ וכי מאן אתר תב שלמה אי נימא לבתר דאמר מלה דא
תב כמלקדמין ואמר מלה אחרא יאות ׳ אבל שבתי ואראה ׳תמן ויקרא
תנינן בכל יומא הוה אקדים שלמה בצפרא והוה שוי אנפוי רל"ג ה׳
לסטר מזרח וחמי מה דחמי ולבתר תב לסטר דרום וחמי מה
דחמי והדר תב לסטר צפון וקאים תמן מאיך עינוי וזקיף רישיה
בהאי שעתא הא עמודא דאשא ועמודא דעננא הוו אתיין ועל

ההוא

(א) הרב החסיד מהר"ה גלאנטי בפי׳ תיבה ע"פ נדו לעדנו דף כ"ה ע"ב ע"ג האריך לבאר דרושים אלו והבוריהו עכ"ב מה"ן :

ההוא עמודא דעננא הוה אתי נשרא חדא וההוא נשרא הוה
רברבא ותקיף וכן הוה אתי גדפא ימינא על גבי עמודא דאשא
וגופא וגדפא שמאלא על גבי עמודא דענ׳ וההוא נשרא הוה מייתי
תרין טרפין בפומהא · אתא עמודא דעננא בתרי טרפין בפומהא
ועמודא דאשא וההוא נשרא עלייהו וסגדין לקמיה דשלמה
מלכא · אתא נשרא ומאיך לקמיה ויהיב ליה אינון טרפין נטיל
לון שלמה מלכא והוה מריח בהו והוה ידע בהון סימן ואמר דא
איהו דנופל ודא איהו דגלוי עינים בשעתא דתרין טרפין הוו ·
הוה ידע דתרווייהו נופל וגלוי עינים בעאן לאודעא ליה מלין בלק ר״מ ק׳
מה עביד חתים כרסייה בגושפנקא דהוה חקיק ביה שמא קדישא
ואיהו נטיל עזקא דחקיק עליה שמא קדישא וסליק לאגרא
ורכיב על ההוא נשרא ואזיל ליה · וההוא נשרא הוה מסתלק
לרום ענגין ובכל אתר דאיהו עבר הוה אתחשך נהורא חכימי
דהוו בההוא אתר דאתחשך נהורא הוו ידעי והוו אמרי שלמה
מלכא הא אזיל ואעבר הכא ולא ידעי לאן אתר הוה אזיל ·
טפשין דהוו תמן הוו אמרי ענגין הוו אינון דקא אזלי וחשיך עלמא
גבה נשרא בהדיה ופרח ארבע מאה פרסין עד דמטא לטורי
חשוך · ותמן איהו תרמוד במדבר ואיהו נחית תמן · זקיף רישיה
וחמי טורא חשוך והוה ידע תמן כל מה דאצטריך והוה
ידע דתמן יעול · הוה רכיב על נשרא כמלקדמין
וטאס ועאל לגו טורין עד דההוא אתר דזיתא תמן קרא
בחילא ואמר ״יי׳ (ב) רמה ידך בל יחזיון וגו׳ · עאל תמן ישעיה כ״ו
עד דקריב לההוא אתר שוי עזקא קמייהו וקריב ותמן הוה ידע
כל מה דבעי מאינון חכמתאן נוכראין דבעי למנדע ·
בגין דהוו אמרין ליה כל מה דבעי בדין הוה רכיב על ההוא
נשרא

ב) ליתא בספ׳ הליקוטים ביחוד פס תנפ״ן דף ה׳ ב׳ · הרמ״ז:

נ׳שרא ותב לאתריה כיון דהוה יתיב על כרסייה אתיישב בדעתי׳ והוה ממלל בדעתיה מלין דחכמתא יקירא · כההיא שעתא הוה אמר ושבתי אני ואראה שבתי ודאי מההוא ארחא שבתי מההיא חכמתא ואתיישבת בלבאי ובדעתאי · וכדין ואראה את כל העשוקים · (וכי זעירין אינון בעלמא דאיהו אמר את כל העשוקים) · (נ"א ס"ד דכל עשיקין דהוו בעלמא הוה חמי שלמה מלכא) אלא מאי עשוקים אלין דהוא אמר · אינון ינוקין דמתין בתוקפא דאמהון דקא עשוקים מכמה סטרין · עשוקים באתר עלאה דלעילא ועשוקים לתתא · והא חבריא אתערו והכי הוא אבל סגיאין אינון קום סבא אתער בחילך · סבא אימא מילך דודאי בלא דחילו תימא לית עשוק כאינון עשוקים דהוה איהו עשיק בקדמיתא או מתלתא לאחרא כמה דכתיב °פוקד עון אבות על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים היך הוה עשיק · שלמה מלכא צווח ואמר °אדם עשוק בדם נפש עד בור ינוס אל יתמכו בו · כיון דהוה עשוק בדם נפש הוא או בנו או בן בנו יהון עשוקים בטיקלא דכתיב עד בור ינוס אל יתמכו בו עד ההוא בור רק ינוס מאתר קדישא ו(לא) יתמכו בו בהאי עלמא כיון דאיהו עשוק בדם נפש איהו או זרעיה להוו עשוקים מההוא סטרא אחרא · אית עשוק משאר עשוקים כד"א °לא תעשוק את רעך · איהו עבר ועשק איהו עשוק בבנוי מההוא סטרא אחרא ובגין כך אמר את כל העשוקים · אמר שלמה קאימנא בכה אינון עשוקים בכל סטרין דעשק · ואמאי אינון עשוקים · אשר נעשו תחת השמש · אשר נעשו אשר גרו מבעי ליה · מאי אשר נעשו · אי עשייה איהי לשבחא לאו עשייה דלהון אלא לעילא מן שמשא · אבל ודאי נעשו · היך נעשו · אלא כיון דעשוקים

שמות כ׳ | משלי כ"ח | ויקרא י"ט

מרוחיהון תמן אמאי אתיין להאי עלמא · אלא רוחין ודאי נעשו אתעבידו ברוחין ובגופא כהאי עלמא כיון דאשתכלל גופא דלהון ואתעביר ההוא רוחא בגופא זך ונקי בלא לכלוכא דחובין בהאי עלמא כדין אתעשק גופא כמה דאתעשק רוחא והאי איהו גופא דאתהני ביה יתיר מכלא · ועשוקין אחרנין אית בכמה זינין מרוחין תמן ולא נעשו בגופין · אבל אלין אינון עשוקים אשר נעשו · אית אחרנין אשר נעשו ואטרחו בני נשא למאריהון ומאן איהו · מאן דעשיק אתתא דחבריה בטמירו או באתגלייא וההוא ולדא דאתיליד מנייהו עשיק איהו בלא רעותא דמאריהון ולא ידע בעלה דאתתא אינון עובדין עשוקין אינון ואטרחו לקב״ה למעבד לון גופא ולציירא לון צורה · אלין עשוקים אשר נעשו אשר נעשו ודאי גופין דלהון על כרחא · בגין כך שלמה מלכא

קהלת ג׳ אמר °ואראה את כל העשוקים בכל זיני עשוקים קאימנא אינון אשר נעשו ואתעבידו בעשייה כמה דתני (ר״א איהו בערלה איהו רבי ועביד ולבתר עשקין ליה מניה הכי) אינון עשוקין דכבר נעשו בערלה רבי ונטיל וגדיל גופא ועביד ליה ולבתר עשקין לון מניה ונטלין ליה הרי עשוקים אשר נעשו ועל כלא קאים שלמה מלכא ואמר קאימנא על כל העשוקים אשר נעשו · והנה דמעת העשוקים כלא אושרין דמעין עם טענה קמי קודשא בריך הוא הני אושרין דמעין דהא ערלה רבי לון וגדיל לון עד י״ג שנין ולבתר עשקין לון מערלה ונטיל לון קב״ה הא לך עשוקין אשר נעשו כבר · עבר עבירה קטלין ליה לון אית טענה וזמינין לומר מארי דעלמא תינוק בר יומיה

נ״א ה׳ דחב דיינין ליה דינא · אנא בר יומא הוינא דהא °מההוא

תלים כ׳ יומא קרי לי קודשא ב״ה בן דכתיב °יי׳ אמר אלי בני אתה אני

היום

היום ילדתיך ׳ מאריה דעלמא יליד בר יומא דינא עבדין ליה הרי דמעת אינון העשוקים ואין להם מנחם ׳ ואית עשוק אחר ההוא עשוק דאקרי ממזר כד נפק מעלמא מיד מפרישין ליה מקהלתא דעמא קדישא ההוא ממזר עניא מסכנא אושיד דמעין קמי קב״ה ואטעין קמיה ׳ מאריה דעלמא אי אבהתי חאבו אנא מה חובא עבידנא הא עובדי מתתקנן לקמך הוו ׳ והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם וכן לכל אינון עשוקים אית לון טענה קמי קב״ה ואין להם מנחם ומההיא טענה לית לון מנחם ולירית דיתיב מליה על לבהון ומה דאמר (את כל העשוקים) והנה דמעת העשוקים אלין אינון דמתין בתוקפא דאמהון לא עבדין לאושרא דמעין לכל בני עלמא בגין דלית דמעין דנפקי מלבא כהני דמעין דכל בני עלמא תווהין ואמרין דינין דקב״ה קשוט אינון ועל ארח קשוט אזלי ׳ הני מסכני ינוקי דלא חאבו אמאי מיתו אן דינא דקשוט דעביד מארי עלמא ׳ אי בחובי אבהתהון מסתלקי מעלמא אמאי ודאי אין להם מנחם ׳ תו והנה דמעת העשוקים ההוא דמעה דילהון בההוא עלמא דקא מגינים על חייא דתנן אתר אית מתתקנא לון בההוא עלמא דאפילו צדיקים גמורים לא יכלין לקיימא תמן וקב״ה רחים לון ואתדבק בהו ואתקין בהו מתיבתא עלאה דיליה ׳ ועלייהו כתיב °מפי עוללים ויונקים יסדת עז ׳ ומאי תועלתא עבדין תמן ואמאי סלקין תמן דכתיב למען צורריך להשבית אויב ומתנקם וכן אית אתר אחרא לבעלי תיובה׳ ל״ג ב׳ תלים ח׳

(תחזור לעיל דף ק״ז תנינא ליה מלה)

תנינן עשרת דברים אתבריאו בע״ש וכו׳ ׳ הכתב והמכתב והלוחות דכתיב °והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא ׳ מאי איריא מדהכא דע״ש הוה ודילמא אלף שנין לבתר או בשעתא דקיימו ישראל על טורא דסיני אלא ודאי הכי הוא דבע״ש הוה ת״ח בכל עובדא דבראשית לא אתמר שם מלא שמו׳ ל״ב

אלא

אלא אלהים אלהים בכל מה דאתברי ובכלהו שם אלהים עד
דכל עובדא אשתכלל בע״ש מדאשתכללו כל עובדא אקרי יי׳
אלהים שם מלא · ואע״ג דבשם אלהים אתברי כלא לא
אשתכלל בעשיה כל מה דאתברי עד ע״ש בההיא שעת׳ אשתכלל
(בר״א ב׳) כלא בעשיה דכתיב °מלאכתו אשר עשה · מכל מלאכתו אשר
עשה וקיימא במעשה וע״ד כתי׳ והלחת מעשה אלהים כד אשתכלל
עלמא בשם אלהים במעשה ולא לבתר דכתיב יי׳ אלהים וברא
אשתכלל עלמא וקיימא על קיומיה · ת״ח בההיא שעתא דתבר
(שמו׳ ל״ב) משה הלוחות דכתיב °וישבר אותם תחת ההר · צף אוקיינוס
מאתריה וסליק לשטפא עלמא · חמא משה דאוקיינוס סליק
לגבייהו והוה בעי לשטפ׳ עלמ׳ מיד ויקח את העג׳ אשר עשו וישרוף
אותו וגו׳ ויזר על פני המים קם משה על מי אוקיינוס ואמר מיא
מיא מה אתון בעאן · אמרו וכי אתקיים עלמא אלא באורייתא
דלוחות ועל אורייתא דשקרו בה ישראל (ד״א ועבדו עגלא דדהבא
אנן בעאן לשטפא עלמ׳) · מיד אמר לון הא כל מה דעברו בחובא
דעגל׳ הא מסר לכון ולא די כל אינון אלפין דנפלו מנייהו מיד ויזר על
פני המים · לא הוו משתככי מיא עד דנטיל מיא מנייהו ואשקי לון
מיד אשתקע אוקיינוס באתריה דהא בההו׳ מדבר לא הוו (א) מיא
(במדבר כ׳) דכתיב °לא מקום זרע וגו׳ · ומים אין לשתות · ואי תימא לבירא
דמרים ארמי ליה · ח״ו דתמן שרי משה דכרנא בישא דא למשתי
לבתר · ותו דעד כען לא הוה להו בירא עד דאתו למדבר מתנה
(שם כ״א) דכתיב °באר חפרוה שרים וגו׳ · וממדבר מתנה מתמן ירתו בירא
כתיב הכא על פני המים וכתי׳ התם על פני תהום חרות על הלחת
מאי חרו׳ על הלחת הכי אוקמו׳ חירו׳ ממה״מ חירו׳ משעבו׳ מלכיו׳
חרות

א) ופי׳ אל הנחל היורד מן ההר הוא יתרין [illegible] ונק׳ נחל וכו׳ פלו מי אוקיינוס וכו׳ [illegible] עפרו להשקותם הרמ״ג

חרות מכלא הכי הוא · ומאי חרות גושפנקא דעלמא דאתי דביה הוה חירות בכל מיני חידות · ואלמלא לא אתברו כל מה דאתא לעלמא לבתר לא אתא והוו ישרא' דיוקנא דמלאכין עלאין דלעילא ·ועי"ד אבריז קרא ואמר והלחת מעשה אלהים וגו' לא תימא דלבתר דעלמא אשתכלל וארכבר שם מלא הוו אלא בשעתא דאשתכלל בשם אלהים עד לא ייעול שבת · המה מאי המה · הפוך מה"ה הוו (א) מתרין סטרין הוו חדא בעובדא וחדא דחירות לעילא רשים לעילא לנטרא לכלא · ועי"ד המ"ה והמכתב מכתב אלהים הוא אשא אוכמא על גבי אשא חוורא · מכתב אלהים הוא היינו דכתיב ועבד הלוי הוא · חרות כמה דאתמר דהא יובל קרי חרות ועביד חירות לכל עלמין · עד כאן חברייא · מכאן ולהלאה תנדעון דהא סטרא בישא לא שלטא עלייכו · ואנא :

ייבא סבא קאימנא קמייכו לאתערא מלין אלין · קמו אינון כמאן דאתער משינתיה ואשתטחו קמיה ולא הוו יכלין למללא לבתר שעתא בכו · פתח רבי חייא ואמר °שימני °כחותם על לבך כחותם על זרועך וגו' · שימני כחותם בשעתא דאתדבק כנסת ישרא' בבעלה איהי אמרת שימני כחותם · ארחא דחותם כיון דאתדבק בההוא אתר דאתדבק שביק ביה כל דיוקניה אף ע"ג דההוא חותם אזיל הכא והכא ולא קיימא תמן והא אתעבר מניה · כל דיוקניה שביק תמן ותמן קיימא אוף הכי אמרת כ"י כיון דאתדבקנא בך כל דיוקני ליהוי חקיק בך דאע"ג דאיזיל הכא או הכא תשכח דיוקני חקיק בך ותדכר לי · וכחותם על זרועך כמה דכתיב °שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני אוף הכי תהא דיוקני חקיק תמן ובכן אהא בך מתדבקא לעלמין ולא אתנשי מינך · כי עזה כמות אהבה · תקיפא כמות אהבה בתוקפא

ש"ר פ' ויחי רמ"ד ב'

שם כ'

א) פי' כי מלת המה נקרא ביותר ולמטה · ח"ס :

בתוקפא תקיף כההוא אתר דשרייא ביה מותא אהבה ההוא
אתר דאקרי אהבת עולם קשה כשאול קנאה אוף הכי דהא
אלין שמהן מההוא סטרא אינון · רשפיה רשפי אש · מאן אינון
רשפין אלין אינון אבנין ומרגלן טבאן דאתילידו מההוא אש ·
שלהבת יה · מההוא שלהובא דנפקא מעלמא עלאה ואתאחדא
בכנסת ישראל למהוי כלא חד יחודא ואנן הא אהבה ורשפין
דשלהובא דלבא אבתרך יהא רעוא דדיוקנא דילן תהא חקוקה
בלבך כמה דדיוקנא דילך חקיק בלבן · נשק לון ובריך לון ואזלו
כד מטו לגביה דר"ש וסחו ליה כל מה דאירע לון חדי ותווה
אמר זכאין אתון דזכיתון לכל האי ומה הויתון בהדי אריא עלאה
גיבר תקיף דלא הוו כמה גיברין לגביה כלום ולא ידעתון
לאשתמודעא ליה מיד · תווהנא איך אשתזבתון (ב) מעונשא
(משלי ד') דיליה אלא קב"ה בעא לשזבא לכון קרא עלייהו °וארח צדיקים
(שם) כאור נגה הולך ואור עד נכון היום · °בלכתך לא יצר צעדיך ואם
(ישעי' ס') תרוץ לא תכשל · °ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ · נצר
מטעי מעשה ידי להתפאר · ע"כ מן רבי ייבא סבא :

רעיא מהימנא (עוה) כי ינצו אנשים אלין (ג) מיכאל וס"מ ונגפו אשה
הרה דא כ"י ויצאו ילדיה בגלותא ענוש יענש דא
ס"מ כאשר ישית עליו בעל האשה דא קב"ה :

פקודא (מב) בתר דא להשיב אבדה · ואבתריה להשיב הגזל · אמר
בוצינא קדישא קב"ה עתיד לאהדרא לך אבדה דאבדת
בגין ערב רב ודא כלה דילך דבזמנא דעבדו ערב רב ית עגלא
(שמות ל"ב) נפלת כלה דילך הה"ד °וישלך מידו את הלחת · ואתמר בך לך
רד התם קא רמיז נחיתו דילך בגלותא רביעאה לך
בנון ׳

ב) פירוש על מ"ס או אבן בנשותא (אגרת שליטתא ספירתא וכו' פרד"ס) : ג) מיכאל מלא שולם תמש כס"ח חלה ספי'
ספ"ה וכו' בנינה בשליחם נוס הפנים · פר"מ (ולפנ' זה רמז לפיק ספ"ה וצייל ספ"ה ודין הטב והארך : פלי"ן) :

כגון °לך לך מארצך וגו' הכא (א) ש"הן כל אלה יפעל אל פעמים בר' י"ב
שלש עם גבר · הכא קא רמיז לך לך ג' זמנין בגלותא רביעאה איוב ל"ג
רד בגין בת יחידא כלה דילך דנפלה הה"ד °נפלה לא תוסיף עמוס ה'
קום · ומיד דאנת נחית בגיניה תקום עלך והאי (איהו השבת
אבדה והאי אורייתא דאתגליא על ידך האי) איהו השבת אבדה
דילך דלאו למגנא אתגליא לך אורייתא יתיר מכל ישראל
ואסתלקת לגבך כמיא דבאר דאסתלקו לגבך ולא לאבהן ולא
לכ"נ דהא באר מכרת אדוניה ואורייתא דא אתמר עלה °ומשם במדבר כ"א
בארה היא הבאר וגו' הבאר הי"א מליא ולא נפקין מימוי לבר
ואיהו באר מיא דאורייתא דאפיק כל מיין וכל מיין דעלמא
עאלין ביה ולא נפקין מימוי לבר · ואיהו באר דאפילו כל בני
עלמא שאבין מניה מיא ואפילו כל ענני עלמא לא חסרין מניה
אפילו כחוט השערה בגין דבאר דא לית ליה סוף יתיר עמוק
הוא מדאורייתא דאתמר בה °ורחבה מני ים · ובכד דיליה מאן איוב י"א
דשאבי מניה איהו בלע כל חכמתין דעלמא כ"ש באר עצמו
וכן בך עתיד קב"ה לאהדרא לך גזל דילך דאיהו מטה דאתמר
ביה °ויגזול את החנית מיד המצרי דעלך אתמר איש מצרי ובגלות' שמואל ב' כ"ג
דילך ובגלגולא דילך יפריש לך ערי מקלט לשזבא מכמה
דרדפין אבתרך דלית להון סוף · והאי איהו

פקודא חדא להפריש ערי מקלט למאן דקטל בגין ההוא מצרי
דקטלת במצרים דתמן הוה נחש הקדמוני וכל משרייתיה
דהוו סחרין ליה וקטלת ליה בלא זמנירה ולא דחלת מרודפין
דיליה דבכמה אתרין רדפו אבתרך כמה נשין בנערותך דאינון
נעמ"ה אגר"ת לילי"ת אוכמא וקב"ה יהיב לך ערי מקלט לאשתזבא
מנהון

א) מ"כ פירוש באות ס' דתס"ס רמוז ג' גליות ומ"ב רמוז בפקס הקיס ו"ס לקמן קס"ו ה' בס"ה דילך מח"ן :

מנהון ' ואינון ' שערי תשובה בגין דאת בן יה"ה ברא דאבא ואימא ' בתר דהדרת בהא בתיובתא אסתלקת בבינה יה"ו אילנא דחיי ובגינה את זכי לאת ה' בגין דאעילת גרמך אבתרהא בתיובתא לאהדרא לך למרך ולסלקא לה מגלותא ולא לקבלא אנת אגרא וקב"ה ישוי (כ) שמיה בך ובגין דמחשבה דילך הורת לעלת העלות ישוי בך מחשבתיה דאיהי יו"ד ה"א וא"ו ה"א ' ועלת העלות איהו מיחד אלין אתוון בך לאשתמודעא ליה בלין אתוון ובגין דאת הוית גומל חסד עם שכינתא דכל פקודין דילך לקיימא איזהו חסיד המתחסד עם קונו יהב לך מדת חסד ובגין דנטרת פקודין דלא תעשה והוה לך לאתגברא על יצרך למקשר ליה תחות ידך ולא אשתדלת בהאי פקודא אלא לקשרא סמא"ל תחות ידא דקב"ה ובת זוגיה דאיהי שפחתא בישא תחות יד גבירתה לון ולכל ממנן ולכל משריין דלהון קב"ה יהב לך מדת גבורה דיליה למהוי בסיעתך דיתחלחלון וידחלון מינך סמאל ובת זוגיה וכל ממנן ומשריין דלהון ויהון קשורים בשלשלאי תחות ידך ובגין דהדרת בתיובת' באות ברית נחית בינה יה"ו לאתחברא לך בצדיק בגינך קב"ה יהיב לך אות ברית צדיק דיליה ' ובגין דבמחשבה טובה עבדת כלא הכי נחית שמא מפרש (דמק) עלך ומתמן (כ"ה דסומה ד) נחית עלך ' ובגין דאנת תשתדל בכל יומא בתרין שפוון דילך בצלותא לשבחא למרך באדני שפתי תפתח בתרין שפוון דילך בנביאים. וכתובים ובכל מיני זמר ונגון בצלותא קב"ה נחית לון בשפוון דילך כ"ש דדרגא דילך עמודא דאמצעיתא וביה אשתדלת בכל יומין דילך בקשוט קודשא ברוך הוא יהביה לך לסלקא ביה בתורת אמת בלילא. מכל מדות ואתוון בשמא מפרש בארבע אתוון דקודם דחזרת בתיובתא

לא

כ) פי' מ"ה דמשה הוא במספר מה יו"ד הא ואו הא וגם השין הוא כמספר הויה בא"ת ב"ש · וגם בשם של ע"ב השם המפורש הוא מס"ב אותיות משה ה"ס :

לא הוית לא באילנא דטוב ורע עבד ונער הוה שמך בקדמיתא
הנה נער בוכה עבד נאמן הה"ד °לא כן עבדי משה בכל ביתי במדבר י"ב
אמן הוא וההוא רע שותפא דעבד גרם לך למחטי בסלע בגין
מטה דאתמסר בידך הוה דאילנא דטוב ורע · °מטטרון טוב תי' פ"ז כ'
סמאל רע · וכען דחזרת בתיובתא ואתדבקת באילנא דחיי הא
פקת מעבד ואתהדרת בן לקב"ה ומטה דאתמסר בידך יהא
עץ חיים ו' דאיהו בן יה ויעול (ר"א ותיעול) במ"ט אנפין דילך
באורייתא ויתעבד (א) מוט ויתקיים בך °לא יתן לעולם מוט תהלים
לצדיק · מ"ט אנפין מ"ט אתוון דשמע ישראל וברוך שם · שית כ"ח
תיבין דיחודא עלאה ו' עלאה תפארת · שית תיבין תניינין דברוך
שם ו' תניינא צדיק · מ"ט באמצעיתא א וישאוהו במוט בשנים
בלא וא"ו באמצעיתא איהו מ"ט · (נ"א בלא א' דאמצעיתא דו"ו) וצדיק
מ"ט לפני רשע · ומאן גרם דא · א' · אחד מחמשים · דחמשין
תרעין אתיהבו לך חסר חד כמה דאוקמוה מארי מתניתין חמשים
שערי בינה נמסרו למשה חוץ מאחד והאי איהו א' דחסר מחמשין
ואשתאר מ"ט ודא גרים לך צדיק מ"ט לפני רשע · מאי רשע דא
סמאל והאי איהו מ"ט מן מטה דילך דאתמר ביה °ומטה האלהים שמו' י"ג
בידו (דמטה אחרא אית לך) מטה דילך הוא מטה דמשה ובגין דא א
מטה דילך דאיהי בינה חזרת בך כמה דאוקמוה במתניתין אף
בינה דחזרת בך בתיובתא · ותיעול בין וו' ואתעביד וא"ו לקיים
בך לישראל וברחמים גדולים אקבצך (וכתחנונים אובילם) מתמן ואילך ישעיה
יתקיים בך לא יתן לעולם מוט לצדיק בההוא זמנא יתקיימו בך כ"ד
תרין פקודין · חד °הקם תקים עמו · תניינא עזוב תעזוב עמו · דברים
הקם עם ו' עלאה משיח ראשון · תקים עם ו' תניינא · עמו דא כ"ב
בן עמרם דסליקת לבינה דאיהי א' · ולמאן הקם תקים · לאת
הן שמות א ה'

א) פי' הו' תכנס לתוך מ"ט ונעשה מו"ט · א"ס :

ה' דנפלת באלף חמשאה בתר ע"ב כמנין עוז"ב תעזוב עמו ·
עזוב ע"ב ז"ו · ורא ע"ב שמהן ויסע ויבא ויט דא וא"ו מן וה"ו
דברי' י"א תמן עזר ולא קימה והאי איהו עזוב תעזב תמן °בעת"ו יורה
ומלקוש ואספת דגנך ותירושך ויצהרך דאינון ישראל לקט
ויקרא י"ט שכחה ופאה · °לעני ולגר תעזב אתם · הכא אוליפנא :
פקודא תליתאה וצריך לאחזרא עלייהו דהא מסטרא דצדיק עני
עזוב תעזב צדיק · עמו דא בן עמרם והאי איהו לעני
ולגר תעזוב אותם גר אנת · כגוונא דאתמר בך בקדמיתא עם
שמו' י"ח עני °גר הייתי בארץ נכריה אבל הקמה בדרגא דילך הקם ו'
תתאה תקים עמו עם בן עמרם בדרגא עלאה דילך · תפארת
במ"ה דילך שמא מפרש בשלימו · בתר ק"ק דהקם תקים (וכנ"ן
ברא' כ"ה ד"ה הקם תקים) אשתאר תים · מאי קא אחזי °יעקב איש תם · עמו
עם בן עמרם יוקים · הקם צדיק · תקים תם :
פקודא בתר דא לפדות עבד עברי ואמה העבריה ליעד אמה
העבריה לדון בקנין עבד עברי הענק תעניק לו דהה"ד
כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד מאי שש שנים יעבד ומאי
נ"ה ה' קנין דיליה אלא בסתרי תורה מטטרון עבד יי' כליל שית °סטרין
בחושבן שית אתוון דיליה שית סדרי משנה ובהון אית ליה לבר
נש למפלח למאריה למהוי ליה עבד למעבד קנין כספו דכסף
ימינא דאברהם חסד דרגא דיליה · אורייתא מתמן אתיהיבת
ומאן דאשתדל בה בגין לזכאה לעלמא דאתי אקרי קנין כספו
שם י"ד עלמא דכסופא · קנין על שם °אל עליון קונה שמים וארץ
משלי ד' °קנה חכמה קנה בינה קנה לו ד"ת · וכן בתר דקנה
לו · גאולה תהיה לו · אית דאיהו קנוי (נ"א) לעולם ואית דאיהו
קנוי ליה שית שנין · מאן דאיהו קנוי ליה לעולם כתיב ביה ורצע
אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם · לית עולם אלא עולמו

של

של יובל דאינון חמשין ודא ק"ש דתמן כ"ה כ"ה אתוון ערבית ושחרית נ' תרעין דבינה כתר דמיחד בהון בר נש לקב"ה דאיהו עבד דיליה בעול תפלין על רישיה ואזן דיליה רציעא פתיחא למשמע ק"ש דשמע בכל לשון שאתה שומע דהיינו משמעות דמאן דפריון דיליה תלויה בק"ש דאיהו רזא דחמשין לית ליה פריון על יד אחרא בגלגולא דמרוצע הוא למאריה הכא לא אתמר או דודו או בן דודו יגאלנו דבצלותא דבר נש איהו כעבד דאתמר ביה שש שנים יעבד ואין עבודה אלא תפלה שש שנים יעבד ג' ראשונות וג' אחרונות שליח צבור אפיק ליה לבר נש ידי חובתו למאן דלא ידע לצלאה בהו דצדיק חי עלמין אתקרי בהו על שמיה בעז צדיק גואל קרוב ונאמן קרוב יי' לכל קוראיו וטב ליה לבר נש שכן קרוב מאח רחוק דהיינו עמודא דאמצעיתא דאיהו בן יה דאסתלק לעילא דאיהו בינה דעולם דא עולמו של יובל דאיהו חמשין אתוון דיחודא דבעלמא דין יכיל ב"נ למהוי ליה פריון בצדיק (א) י' שנין דכליל תלת קדמאין ותלת בתראין דצלותא ו' זעירא אינון (נ"א איהו) שית שנין יעבד אבל בעלמא דאתי דאיהו עולמו של יובל דתמן נ' אתוון דק"ש לית ש"צ אפיק ליה מחובה בגין דלית ליה פריון ע"י אחרים ובג"ד שמע בכל לשון שאתה שומע ובגין דא קא רמיז אם אין אני לי מי לי מ"י ודאי עולמו של יובל · מיד דשמעו מלין אלין מארי מתיבתאן דהוו נחתי עם בוצינא קדישא פתחו ואמרו רעיא מהימנא פי שכינתא עלאה ותתאה דבתרוייהו קב"ה פה אל פה מליל עמך בק"ש דאתמר ביה רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם דהא ודאי מרישא דחרבא דאסחר שפה דילך · ו' לישנא דחרבא דילך ה' ה' תרין פיפיות בתרין שפוון דילך והא ודאי שמא דמרך ממלל בפומך יו"ד ה"א וא"ו ה"א איהו במחשבתך דאפיק אלין חמשין מפומך בוראי בגין מלין אלין אליהו אתעכב לעילא דתפיס איהו דלא נחית לגבך דהא בכמה עתרא הוה נחית לגבך ואיהו תפיס לעילא דלא נחית לגבך בגין דענוותא דילך איהו פרוקא לישראל

תהלים קמ"ט

ובגין

א) נ"ל דר"ל כמו דאיתא בספר הקנה הובא בר"ח פ"ה שאמר לו המלאך לקנה ז"ל שיתענה בסיגופים ו' שנים כנגד שית אלפי שבגין הוי עלמא ובזה יצא ידי כל חובותיו וכל פשעיו ודיו ואח"כ יהיה בטוח שלא יבוא לחטוא כלל ע"ש: א"ס

ישעיה נ"ג ובגין דא משיח אמר עד דייתי עני והאי איהו דכתיב °ובחברתו
נרפא לנו · אמר לון אי הכי נעבד ליה התרה ויהא נחית לגבאי
דחשיב הוא גבאי מכל ממונא דעלמא והא אנא מחיל ליה ושרי
ליה ומתיר ליה אומאה ואתון אוף הכי שרו ליה ואי
צריך התרה יתיר נשתדל בהתרתיה דיהא נחית
גבאי · אמר ליה בוצינא קדישא שבועת יי' איהי שכינתא בת
יחידה ולא למגנא תקינו תלת בני נשא למפטר ליה אלא יש'
דשבת תלת ענפי אבהן · בת יחידה · שבועה דאשתתפת בהו
בודאי (ב) שבועה לא חלה אלא על דבר שיש בו ממש נדר חל
אפילו על דבר שאין בו ממש והא אוקמוה במתניתין · ולא עוד
אלא יתיר אמרו נדרים על גבי שבועות עולין וכל הנשבע כאלו
נשבע במלך עצמו · וכל הנודר כאילו נודר בחיי המלך אמר
לון ר"מ · מארי דמתיבתאן ידענא בכו דאתון ידעין אבל ההוא
דמחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית יחדש לן חדושין דהא
קהלת א' ודאי אמר קהלת °אין כל חדש תחת השמש אבל למעלה מן
תהלים פ"ד השמש יש לו · ובסתרי תורה אנא בעינא למימר °שמש ומגן יי'
אלהים צבאות בעלמא דיליה ולא בעלמא דהדיוט אע"ג דזה
לעמת זה עשה האלהים מגו חשוכא נפיל נהורא ובודאי עלמא
דאתי בינה איהי למעלה מהשמש דאיהו עמודא דאמצעית' נדרים
מתמן על גבי שבוע' עולין וחלין על דבר שאין בו ממש בגין דשבוע'
משלי י' איהו עלמ' דין דלית ליה קיומ' אלא על יסוד הה"ד וצדיק יסוד עולם
וביה

ב) בסוף שער הגלגולים שסידר מהר"ש ויטאל ז"ל בקונט' על הזהר שמלא חכ"י מר אביו מהרח"ו זצ"ל קושיא דהוא הפך המשנ' ואין להניח כאן דשיורי הלשון לא יצדק מאי"ן · והשיבו הרב' לשניא על סתירה זו והנה אמת הדבר שכתוב' ברייתא מפורשת בגמ' חומר בשבועות שהשבוע' חלות ע"ד שיש בו ממש וע"ד שאין בו ממש משא"כ בנדרים וגם מתניתין שבועה שאיני ישן וכו' א"א לפרש רק מטעם שהשבועה חלה אפי' ע"ד שאין בו ממש אמנם בכל זאת פשיטו' ל' המשנה קונם שאני ישן שאני מדבר קונם שאיני ישן שאיני מדבר וכו' הרי זה בלא יחל דברו משמע שנדר חל אפי' על דבר שאין בו ממש והעובר עליו עובר בלא יחל רק על פי הברייתא חומר בשבועה הנ"ל דחקו האמוראים בגמרא להשוותם באיזה אוקמתות ורבינא פי' ה"ז עובר בבל יחל מדרבנן ועיין תשו' הרדב"ז ח"ג סי' תכ"ח וקדמתו תשו' הרשב"א סימן יתרט"ו והנה אם המשנה בזוהר קבל מרבו משנה הנ"ל ולא רצה לפרשה כאוקמתות האמוראים כנאמר' אבל פי' כפשוטה שהנודר גם ע"ד שאין בו ממש עובר על בבל יחל וחולק על הברייתא הנ"ל כעבור זה לא נשתנע לאמר שיהיה כדון כאפיקורוס ח"ו כמחשבת הגאון המשיג והלאהו יותר שקבלו במדרש ובתלמוד ירושלמי דברי תנא אחד ממש להפך מאשר כתוב במשנה ובגמרא בבלי והוא ירושלמי ברכות פ"א וב"ר פע"ט רבי שמעון עבר בשמיטתא יומא חד חזר בר נש קאים ומלקט ספיחי שביעית וא"ל הלא ספיחי שביעית הן וכו' עיין פסחים נ"א ב' שקבלו פלוגתא דר"ש ורבנן ממש להפך וכבר הרגיש בזה הר"ן גאון כמבואר בתוס' פסחים שם ד"ה כל · ועיין תוספות בכורות כ"ב ד"ה תירוש ובתשובות הרשב"א סימן רנ"ח כ' אין להפליא על מה שמלאכו שינוי והתחלפות הענינים בירושלמי כנגד גמר' בבלית ועיין תוס' סנהדרין ע"א א' בד"ה הסורר ותוס' נדה כ"ג ב' בד"ה אמר רבא ובתוס' מנחות כ"ח סע"ב ד"ה ואיכא ותמלא מוצאים בהם בעזרים סוגיות מתחלפות בש"ס בבלי אשר נמנו ורבו · (פ"י) :

וביה אומאה דכתיב °חי יי' שכבי עד הבקר · דשכינתא תתאה רות ג'
כותל מערבי דיורא דיליה · על שם דאיהו תל שהכל פונים בו
כ"ו ת"ל ידו"ד כ"ו · ודאי שכינתא איהי תל דיליה על שם °קווצותיו שיר ה'
תלתלים שחורות כעורב ואוקמוה על כל קוץ וקוץ תלי תלים
של הלכות ד' מן אחד תל שהכל פונים בו · והאי קוץ הוא
אחיד בין א"ת ובין ד' הה"ד °כי כל בשמים ובארץ ות"י דאחיד ד"ה א'
בשמיא ובארעא ועליה אוקמוה מ"מ בחגיגה ועל מה העולם כ"ט
עומד על עמוד אחד ששמו צדיק שנאמר וצדיק יסוד עולם
ובודאי איהו ברית דשבועה דעליה קיימין א"ח ד' דאינון שמיא
וארעא דכתיב °אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ ירמיה ל"ג
לא שמתי · א"ח שמים הה"ד °ואתה תשמע השמים · ד' הארץ מלכים א' ח'
הה"ד °והארץ הדום רגלי · ובגין דברית אחיד בין שמיא וארעא
וביה שבועה הה"ד חי יי' שכבי עד הבקר · מאן דאומי בשמיה ישעיה ס"ו
לשקרא כאילו הרס בניינא דשמיא וארעא ואהדר עלמא לתהו
ובהו דאי בר נש יעדי קוצא דד' מן אחד ישתאר אחר סמאל
באתריה שקר וכאלו ההוא בר נש בני שמיא וארעא על שקר
דקושטא קאי · שקרא לא קאי · הרס בניינא ונפלו שמיא וארעא
והאי איהו כאלו השליך משמים ארץ תפארת ישראל · דמאן
יהיב ארץ בשמים דקאמר °השליך משמים ארץ אלא ודאי דא איכה ב'
שכינתא ותפארת עמה דלא אתפרש מינה בנפילו דילה לקיים
בה °אני יי' הוא שמי וכבודי לאחר לא אתן · ומנלן דאמת נפל ישעיה מ"ב
עמה דכתיב °ותשלך אמת ארצה · ומאן דאומי קושטא הוא מקיים דניאל ח'
°א"מת מ"ארץ ת"צמח דאיהו עמודא דאמצעיתא דביה איהו קיימא תהלים
בניינא הה"ד בר"א אלהי"ם א"ת ולבתר השמים ואת הארץ · ובגין פ"ה
דשבועה איהו בניינא דעלמא דא לית ליה קיומא בלא יסוד
דבר שיש בו ממש · נדר דאיהו עלמא דאתי על גבי שבועה
סליקת ואיהי חלה על דבר שאין בו ממש דלא צריכה יסוד

לקיימא

לקיימא עליה דאיהו ברית דביה תשמיש המטה · ובג"ד ביום הכפורים עלמא דאתי דביה תקינו כל נדרי אסיר בתשמיש המטה תמן אות ברית י' איהי תגא על ס"ת צדיק כמה דאוקמו' העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה ולא תשמיש המטה אלא צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם · ובגין דלית שמוש בעלמא דין בתגא אוקמוה מארי מתניתין כל המשתמש בתגא חלף · דתגא לתתא בעלמא דין איהי · נקודה (א) שמושא דאתוון · אבל בעלמא דאתי לית שמושא באתוון ובגין דא ספר תורה לית נקודה באתווי אלא תגא ובגין דא מאן דמשתמש בספר תורה חלף והכי מאן דמשתמש במי ששונה הלכות עליה אוקמוה רבנן דאשתמש בתגא חלף :

אתו כלהו מארי מתיבתאן ואשתטחו קמיה ואמרו ודאי קב"ה מליל בפומך וליה אנן סגדין ואנן אשתמודעין במלין אלין דלית ילוד אשה אחרא בר מינך יכיל למללא לון ודאי מלין אלין קא סהדין בך דאנת הוא דאתמר ביה °פה אל פה אדבר בו · לית רעבבא לאליהו גבך אלא לפייסא ליה לקב"ה לנחתא ליה לגבך מלייא עתרא מלייא סגלות לגבך · רעיא מהימנא עבד נאמן · לגבך טבד עברי °הענק תעניק לו · הענק ליה · תעניק לבנוי במלין גניזין אלין · מגרנך גרנה של תורה דילה · מיקבך בגרן ויקב קרא ממלל כמה דאוקמוה מארי מתניתין בגרן ויקב הכתוב מדבר · יק"ב · °יחו"ד · קדוש"ה · ברכ"ה דקב"ה ודא שכינתא דאיהי ברכה דקב"ה מימינא ואיהו קדושה משמאליה ואיהו יחודיה באמצעיתא וקב"ה הכי סלקין אתווי דיליה יב"ק כגוונא דא

במדבר י"ב

דברים ט"ו

קי"ט א' דס"כ א'

א) תרומה קכ"א ע"א מ"כ פי' שהאותיו' אינם מתנענעות אלא בנקודות והנקודות מזוונות האותיות והם תחת האותיות למטה וז"ש למטה תשמיש המטה. אבל בעוה"ב אין ת"ה וא"צ לנקו' הרומזו' ליסוד ומה שהיה כאן נקודות הם שם תגין וזהו סוד עה"ב צדיקים יושבים וכו' כיאין צורך שם ע"י זיווג היסוד עכ"ד · והיינו דקאמ' מאן דאשתמש בתגא חלף כי בתגין אין תשמיש אלא בנקודות · מאי"ן :

ד"א הקב"ה בחשבן יב"ק ומאן דאיהו בקי בהלכה דיליה דאיהי שכינתא קב"ה עמיה דבגינה לא יזוז מניה לעלם · דאית הלכה דאיהי נערה דילה מסטרא דנער ובגינה אתמר הלכה כפלוני אבל הלכה דילך רע"א מהימנא איהי דאתמר בה הלכה למשה מסיני מפי הגבורה יהיב לך קב"ה ברתא דיליה · ובגין דא על הלכות אחרנין אתמר °רבות בנות עשו חיל על הלכה דילך אתמר ואת עלית על כלנה דאת גברת על כלהו בגבורה °יי׳ עמך גבור החיל אתתקף בך ואשלים בניינא דמלכא ואיהו בני בנייניה על פומך ועל ידך זכאה חולקך :

מסלי ל"א

שופטי׳ ו׳

(א) פתח רע"א מהימנא ואמר °המלאך הגואל אותי מכל רע דאיהי שכינתא דאתמר בה °ויסע מלאך האלהים יברך לכו בעלמא דאתי · וידגו לרב בקרב הארץ בעלמא דין למהוי שולטנותכון בתרין עלמין · דאתון חיין · דמאן דאיהו מעלמא דא חי אתקרי כמה דכתיב °עץ חיים היא למחזיקים בה · חיים תמן חיים הכא · מה דלאו הכי מאן דאיהו מלובש בתרין קליפין דעור ובשר ועצמות וגידים דגופא שפלא דרוחא הוא מית תמן מה מיתא לא חמי ולא שמע ולא ממלל ולית ליה תנועה בכל איברין דיליה · הכי רוחא לא חזא דלעיל מניה דאתמר באורייתא עלייהו דע מה למעלה ממך עין רואה ואזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים · דכמה מלאכין אזלין עמיה דאתמר בהון °כי מלאכיו יצוה לך ולית ליה רשו בהאי גופא לאסתכלא בהון ולמשמע בקליהון דאינון חיון דאשא °ממללן ומקדשן ומברכן ומיחדן לקב"ה עם ישראל בחדא כ"ש לשכינתא דאיהי עלייהו · כ"ש קב"ה דאיהו לעילא מן שכינתיה דבה מקבל צלותין דישראל

בראשית מ"ח

שמות י"ד

משלי ג׳

תהלים צ"א

פ"ח כ׳

ובגין

(א) המאמר בזוהר קטן :

ובגין חובין הוו מתלבשין באלין קליפין כגוונא דאדם דחובי
אבהתהון בידיהון והאי איהו דאוקמוה מארי מתניתין כשאוחזין
מעשה אבותיהם בידיהם · ובגין אלין קליפין דחובין אמר קרא
ישעיה נ"ט °כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלהיכם ובגין אלין
שם ו' קליפין קב"ה מתכסיא בכמה גדפין דאתמר בהון °ובשתים יכסה
שם ל' פניו וגו' לעתיד לבא °ולא יכנף עוד מורך והיו עיניך רואות
את מורך דאתון בהאי עלמא דלית לכון קליפין ועורין אית לכון
רשו לאסתכלא בבני עלמא ובני עלמא' לית לון רשו לאסתכלא
בכו ובגין דא עלייכו אתמר דאתון חיין ועלמא דלכון עולם
החיים · אבל עלמא שפלא דא עולם המתים כל אלהות דעלמא
מבלעדי יי' כלהון מתים :

אמ"ל רבי שמעון בוצינא קדישא (כ"א רעיא מהימנא) עכ"ד דאנת לא
יכיל לאסתכלא בבני עלמ' דאתי בעיינין ולא במלאכייא
כל שכן בקב"ה ובשכינתיה · אבל בעין השכל דלבך את חזי
בכלא בבני עלמא דאתי ובמלאכין ובקב"ה ושכינתיה דסחרין
מלכים א' ה' לך ובגין דא אמר שלמה דכתיב ביה °ויחכם מכל האדם °ולבי
קהלת א' ראה הרבה חכמה ודעת אבל בנבואה לית ליה רשו לאסתכל'
ביה נביא בעין השכל לא בעיינין דאיהי מראה וחזיון דעיינין
הדא הוא דכתיב במראה אליו אתודע · ועוד בחזיון לילה
מראה בימממא חזיון בליליא וכלא בעיינין ולא בעין השכל
דלבא · ועיינין אינון תרי סרסורי דלבא ומשמשין דידיה ואיהו
מלכא בינייהו (ד"א לגבייהו) ובגין דא חכם עדיף מנביא והכי הוא
תרין אודנין תרין שמשי דלבא · ובג"ד אוקמוה רבנן הלב רואה
והלב שומע · ולא עוד אלא דאתמר בלב הלב מבין הלב יודע
שמות ל"א °ובלב כל חכם לב נתתי חכמה הרי חכמה ותבונה ודעת בלבא
דבהון אתעבידו שמיא וארעא ותהומין ובהון אתעביד משכנא

ההו"ד

הה"ד °ואמלא אותו רוח אלהים בחכמה בתבונה ובדעת מרה שמות ל"ה
דלית כולי האי בעיינין ׳ ורעיא מהימנא מאן דכוליה האי בלביה
יתיר חזי מן נביא כל שכן מחשבתא דילך דלית לה סוף וכדה
תסתכל בההוא דלית ביה סוף מה דלא הוה לך רשו בקדמיתא
לאסתכלא בעיינין הה"ד °וראית את אחורי ופני לא יראו ׳ דאלין שם ל"ג
טפשי דלבא אינון מתין וסומין באלין קליפין אבל לגבך לאו אינון
חשיבין כלום ולא מפסיקין בינך לבין קב"ה ושכינתיה וכל בני
עלמא דאתי ומלאכין דהכי ייעול לגבך באינון חלונין דעיינין
ואודנין ונוקבי חוטמא ופומא כמלכא דייעול באתכסיא לחדרי
חדרים למללא עם בריה ׳ ובגין דא מצלין ישראל ביה בצלותא
אתה °חופש כל חדרי בטן ׳רואה כליות ולב אין כל דבר נעלם משלי כ'
ממך והיינו דאמר שלמה °משגיח מן החלונות וגו׳ ׳ ואלין אינון שיר ב'
חלונות דעיינין ואודנין ונוקבי חוטמא ופומא ׳ באלין שבעה נוקבין
נשמתא סליקת בשבעה מיני בוסמין והכי צלותא סליקת באלין
ז' בוסמין דאינון °נרד וכרכם קנה וקנמון עם כל עצי לבונה מר שם ד'
ואהלת עם כל ראשי בשמים ׳ בההוא זמנא דצלותא הכי סליקת
מקטרת מר וגו׳ הקב"ה שאיל עלה °מי זאת עולה מן המדבר שם ג'
מקטרת מר ולבונה וגו׳ ׳ מי זאת ודאי מסטרא דמ"י איהו ודאי
בינה כלילא משבעה מיני בוסמין ׳ ודא ק"ש כלילא מחמשין
תרעין דאינון כ"ה כ"ה כלילא משבעה ברכאן בשחר שתים
לפניה ואחת לאחריה ובערב שתים לפניה ושתים לאחריה ואינון
°הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד עד לך יי׳ הממלכה ד"ה א' כ"ט
דאיהי מלבות ׳ דאיהי כלילא מתלת בוסמין ׳ מקטרת מר דא
(א) כתר ׳ולבונה דא חכמה ׳ מכל אבקת רוכל דא בינה ׳ קום
אשלים פקודין דמרך :

א) פי' מר בקדושה היא כתר בטומאה כתיב ראשית גוים עמלק שם לו אחיזה בכתר הטומאה עמל"ק גימ' מ"ר וז"ש שפת שקר גהינם וס"מ וכו' ראה בעיניך כי גהינם ס"מ עם הכו' גי' עמלק. א"ס :

לא תהיה אחרי רבים לרעות וגו' אחרי רבים להטות · אחרי רבים להטות (ב) לית רבים פחות מג' ואי לית ביה דין בג' לית להטות בתר דיניה · בית דין שכינתא · בג' תלת חיון דמרכבתא דילה ואיהי דין תורה דין אמת עמודא דאמצעיתא וכל דיין דלא דן דין אמת לאמתו דא איהו כאילו אשליט סמ"ל
בעלמא °ותשלך אמת ארצה ואפיל שכינתא עמיה ויקים גהינם דניאל ח'
בת זוגיה דסמאל עם סמאל באתר דדין אמת יוקים שפת שקר דין אמת עמודא דאמצעיתא (ג) שפת שקר גהינם וסמ"ל ובג"ד כד דיין דן דין גהינם פתוחא משמ"לו בת זוגיה דסמ"ל וחרב על צוארו מלאך המות סמ"ל מאחורוי מעל צואריה וגן עדן פתוח לימיניה ועץ החיים פתוח לקמיה על רישיה · אי דן דינא דשקרא ישליט עליה מלאך המות ושחיט ליה ולבתר אוקיד ליה בגהינם ואי דן דין אמת קב"ה ייעול ליה לגן עדן ואטעים ליה מאילנא
דחיי דכתיב עליה °ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם · בראשית ג'
דאתכרי באורייתא דאתמר בה °עץ חיים היא למחזיקים בה עץ משלי ג'
החיים תפארת °חיים דיליה חכמה ובינה חיי המלך ודאי ולעולם ויקרא כ"ח א'
דינא דמלכותא דינא ודינא בלב ואתמר ביה הלב רואה · ובג"ד תיקונין
אין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות · והכא לית דיין אלא קב"ה מה מ"ו כ'
שעיניו רואות °כי יי' עיניו משוטטות עיניו על דרכי איש ובהון ד"ה כ'
°משגיח מן החלונות בז' נוקבין דבר נש בתרין עיינין ותרין י"ו שיר ב'
אודנין ותרין נוקבין דחוטמא ופומא הא ז' דאימא עלאה · והכי בעובדוי אסתכל בשבע מסטרא דשכינתא תתאה בב' ידין וצואר תלת וגוף וברית תרין הא חמש · תרין רגלין הא שבע י"ה יו"ד ה"א בשבע אתוון דיליה אסתכל בשבע נוקבין דרישא
נקבים

ב) כוונת הגה רע"ח א' ביומו תתן שכרו פקודה לתת שכר שכיר : ג) פי' שפת שקר היא נוק' דקליפ' כמ"ש במאורי אור · וס"מ במילוי גי' שפה כמ"ש הרמ"ז לעיל דף קי"ד ע"א :

נקבים על שם נקבה דנקביה פתוחות · לקבל ו"ה וא"ו ה"א בשבע אתוון דיליה אסתכל בשבעה אברין דלתתא דאינון תקונא דגופא דבהון עשיית המצות אשתו כגופו דמיא · ועל שם פקודין אתקריאו אברים על שם שכינתא גופא דמסטרא אחרא לבושא דאינון עור ובשר הה"ד °עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים איוב י'
תסככני באתר דלית שכינתא ההוא גופא לא אתקרי אלא לבושא דאדם דאיהו תורה °זאת התורה אדם כי ימות באהל °כתפארת במדבר י"ט
אדם לשבת בית · ובאתר דתמן מצוה אתקרי גופא דאדם כגון ישעיה מ"ד
גופי הלכות ופסקי דינין קב"ה שופט · עמודא דאמצעיתא מסטרא דבינה דאיהו ידו"ד · °דיין מסטרא דמלכות · שוטר הוא שליט קי"ח א'
(ומסטרא דיוסף הצדיק מתמן) °ויוסף הוא השליט וכל ספירן אינון שופטים בראשית מ"ב
מסטרא דאמא עלאה דתפארת שופט ואינון שוטרים מסטרא דמלכות דצדיק מתמן שוטר ומושל (ובפקודא כתר דא מני שופטים וכו' · תמצאנו ברייש פרשת שופטים דף רע"ד ב') :

מדבר שקר תרחק ונקי וצדיק אל תהרוג וגו' · פקודא להשוות הבעלי דינין ולהתרחק מדבר שקר דלא יימרון משוא פנים (יש בדבר) · דקב"ה אתמר ביה °אשר לא ישא פנים ול"א יק"ח שח"ד · דברים י'
בסופי תיבות אחד · (א) האי דיין צריך למהוי כגוונא דאחד דאיהו ידו"ד אחד דלא יקח שחד דיהא איהו בדיוקניה ובדינא להשוות תרווייהו כאחד ולא יטה דינא לדא יתיר מן דא אלא בתקלא חד עד דיקבלון דינא · ולבתר כל חד אתדן כפום עובדוי · ואוקמוה מארי מתניתין צדיק יצר הטוב שופטו · רשע יצר הרע שופטו · בינוני זה וזה שופטו · מאן דאיהו מאילנא דחיי לית ליה דינא כלל לית ליה יצר הרע ודא צדיק גמור ודא צדיק וטוב לו ולית טוב אלא תורה הה"ד °כי לקח טוב נתתי משלי ד'
לכם

א) נ"ל דו"ה שאו"ל בכתובו' ק"ש כ' מלי שוחד ששו' חד ר"ל דהא הדיין צריך לשיות אחד כהקב"ה שהוא במשפט וכשמטה הדין הרי א' מן אחד פורח ממנו ונמצא נשאר חד ושוד דהא לא תקח שוחד ס"ת אחד וכשלוקח שוחד הרי מלת לא פורח ממנו ונשאר אלו תקח שוחד שהוא חד א"ס · כ"כ הרב כתנו' אור דף ל"ד · ודפ"חא והוא דרך דרש · אמנם בגמ' מוכח בהדיא כפשט דאיקרבא דעתיה וכו' מא"ן

לכם תורתי אל תעזובו · וצדיק ורע לו מסטרא דעץ הדעת טוב
ורע · ואמאי אתקרי צדיק בתר דרע לו דאיהו יצר הרע · אלא
בגין דטוב צדיק שליט עליה אתקרי צדיק ורע לו · דההוא רע
איהו תחות רשותיה · (נ"א כעבדא תחות רביה) רשע וטוב לו אמאי
אתקרי רשע בגין דאיהו אסתלק למהוי רישא דיצה"ר דיליה
וטוב איהו תחות רשותיה כעבדא תחות רביה · ואע"ג דרשע
איהו מכתיר את הצדיק ויכיל צדיק גמור לאענשא ליה גם
ענוש לצדיק לא טוב · בגין ההוא טוב דאיהו תחות רגלוי דרשע
לית לאענשא ליה דאולי יחזור בתשובה ויתגבר על יצריה ויהא
עפר תחות רגלוי · דמסטרא דרשע וטוב לו שכינתא °ותגל מרגלותיו ותשכב האי איהו °ושפחה כי תירש גבירתה (ד"א ומסטר' דצדיק גמור) שפחה יצר הרע נוקבא דיצר הרע דכר איהו · בגיניה
אתמר °וכבודי לאחר לא אתן °והזר הקרב יומת ומסטרא
דצדיק ורע לו שכינתא איהי עטרא על רישא דבר נש ושפחה
יצר הרע אתכפייא תחות גבירתה · ומסטרא דצדיק גמור לית
זר · ולית יצר הרע · ומסטרא דרשע גמור לית ליה חולקא
בשכינתא · דלית חולקא לב"נ בשכינתא (כ) אלא מסטרא דטוב
ולית כל שכינתא שקילין דהא שכינתא דאילנא דטוב ורע איהו
כרסייא אבל שכינת' דאילנא דחיי עלה אתמר °לא יגורך רע אבל
(ד"א הלא) בגין דאתמ' בה °ומלכותו בכל משלה מאן דפגי' אתר דיליה
אתחשיב כאלו עביד במטרוניתא קלנא · דקלנא דמטרוניתא איהו
מאן דמזלזל באתרהא וקלנא דמטרוניתא דמלכא איהו · כ"ש מאן
דאעבר לה מאתרהא ושוי שפחה באתרהא · דבכל אתר דאיהו
פגים מטרוניתא לא שריא תמן אלא שפחה דאיהי פגימא
שריא באתר פגים ופגימו דבר נש דחובוי פגים בכל אברין דיליה
עד דלא אשכחת מטרוניתא אתר לשריא תמן · ולית ליה תקונא
עד

רות ג'
משלי ל'
ישעיה מ"ב
במדבר ח'
תלים ה'
שם ק"ג

כ) כי תלא דף רע"ו ח' :

עד דיחזיר לה על כל אברין דיליה · אמר בוצינא קדישא רעיא
מהימנא בגין דא אנת מתקן בחבורא דא דרמ"ח פקודין
לאמלכא לקב"ה על כל אברים דשכינתא בכל פקודא ופקודא
ולית אנת חייש ליקרך · זכאה חולקך דכגוונא דאנת אמליך
לקב"ה בכל אברים דשכינתא דאינון בעלי מדות דכל ישראל
מארי מדות אינון אברים דשכינתא הכי עביד קב"ה לשריא
שמיה עלך וימלכינך על כל משריין עלאין ותתאין :*קום רעיא סופטים רע"מ ה' לא יקום עד ה' תהלים ס"ח
מהימנא לסדרא דינין בהלכות נזיקין בסדורא דשמא דא
הוי"ה דאיהו °רכב אלהים רבותים אלפי שנאן דאינון שור נשר
אריה אדם דהא מסטרא דימינא דתמן יהו"ה ד' חיוון הכי איהו
סדורא דלהון אדם אריה נשר שור וכפום שנויין דהויין הכי
איהו תנועה וסדורא דחיון וחיון דסטרא אחרא דאינון נזיקין
דשמאלא הכי סדורייהו שנאן ובגין דא התחלה דלהון קשיר בד'
אבו' נזיקין השור והבור והמבע' וההבער וסיומא דלהון אדם מועד
קום אתער בדינין פתח רעיא מהימנא ואמר °אדני שפתי תפתח תהלים נ"א
· ופי יגיד תהלתך אדנ"י בהפוך אתוון דינ"א ובגין דא אמרו
מארי מתניתין דינ"א דמלכותא דינא כל דינין בהאי שמא
אתדנו (נ"א כה') בד' בג' בד' שכינתא (ס"א בית דין בג' בית דין שכינתא בג')
לקבל תלת אבהן עמודא דאמצעיתא דיין אמת והוא דיין לדון
מסטרא דאדנ"י דתמן איהי דיין אמת ומסטרא דשם אלהים
שופט · הדא הוא דכתיב °כי אלהים שופט · ומה דינין אינון · תהלים ע"ה
חד לדון בנזקי שור · תניינא לדון בנזקי בור · תליתאה לדון בנזקי
אש · רביעאה לדון בנזקי אדם · ואבתרייהו לדון בדיני ארבע
שומרים שומר חנם · ושומר שכר · והשואל · ונושא שכר לקבלייהו
דינין ארבע · דין חלוקת השותפים · דין חלוקת קרקעות · דיני
עבדים

עבדים ושפחות · דיני תובע ונתבע · בכמה מיני תביעות דחיוב
ממון וגזל ואבדה או שמזיק לחברו והורגו באחד מד׳ מיתות
בית דין אדון איהו קב״ה בארני לדון בכל מיני דינין לשפחה
בישא כי תירש גבירתה · דמינה כל נזיקין אשתכחו דאינון כל
מלאכי חבלה דמנייהו נשמתהון של רשעים כמה דאוקמוה
מארי מתניתין ׳נשמות הרשעים הן הן המזיקים בעולם אל אחר בראשית כ״ט ח׳
מזיק גזלן רשע · וברת זוגיה סם המות נזק שבת ובשת ורפוי
לשכינתא ובנהא שבת דבטולא דאורייתא דבטילת לבנהא
ורפוי דגרמת לון דמתרפין מדברי תורה נזק בכמה נזיקין דמלאכי
חבלה מארי משחית אף וחמה · ובשת דהוו מבזין לשכינתא
בע״ז שקרא דלהון והוו אמרין איה אלהיך · וכמה גזלות מן
שפחה בישא דאתמר בה °גזלת העני בבתיכם כמה ברכאן ישעי׳ ג׳
גזלת לשכינתא שפחה בישא בכובד המס ובכובד כמה דינין
משונים על בנהא וכמה קרבנין דבי מקדשא דבטילת למטרוניתא
ובשת דמטרוניתא דאשתארת ערומה מד׳ בגדי זהב דנהרין
מד׳ טורי אבן בי״ב אבנין מרגלן · מעיל בכמה זגין ורמונים ·
וארבע בגדי לבן דבהון הות מטרוניתא מתקשטא קדם מלכא
הה״ד °וראיתיה לזכר ברית עולם · וגזלת לה לגבירתה כמה בראש׳ ט׳
מאכלין דקרבנין · שור מועד בעלה עאל לבי מלכא ובוניה
·בארבע אבות נזיקין דיליה (דאינון °ופני שור מהשמאל לארבעתן קה״א ח׳ יחזקאל ט׳
דאינון עון ומשחית אף וחמה דכלהו מועדין לקלקל · בגופא דיליה
הרביץ על הכלים מזבח מנורה שלחן ושאר מאנין רבץ עלייהו
ושברתן ובשן דיליה אכיל כל קרבנין ממאכלים דפתורא ושארא
ברגלוי רפסא (ומרק׳ כלא ושארא דאינון אמורין ופדרין ושירי מנחו׳
ברגלוי רפסא) ובקרן דיליה קטל כהני וליואי · הרס כלא חלל

ממלכה

ממלכה ושריה · הבור נוקבא בישא לילית בבית (א) דילה דאיהו בית הסהר תפיסת למטרוניתא וכנהא שפחה בישא בגלותא דילה ושויין לון בכמה שלשלאין ואסורין לבנהא ידייהו מהדקן לאחורא °היא יישבה בגוים לא מצאה מנוח ולא עוד אלא °כל מכבדיה הזילוה כי ראו ערותה גם היא נאנחה ותשב אחור ולא עוד אלא זונה דאיהי (ב) הבער דהיינו אש ויצת אש בציון לבתר קם אדם בליעל רשע רביעי לאבות נזיקין דאתמר ביה אדם מועד לעולם בין ער בין ישן ושלח את בעירו ואכיל ושצי וגרע כרמים ופרדסים דירושלם ושצי כלא · רבון עלמא אנת קשוט ואוריתך קשוט יהבת לן מצות תפלין · °לצדיקים גמורים איהו אגרא כפום עובדייהו פאר על רישייהו ומשמשין לאבוהון ואמהון כגוונא דגופא דכל אברים דיליה משמשין לרישא הכי אתתא משמשא לבעלה · ואית מלאכין דאינון משמשין לגופא ומלאכין דמשמשין לנשמתא וכגוונא דאית אפרשותא בין גופא לנשמתא הכי אית אפרשותא בין מלאכין דגופא למלאכין דנשמתא · ואית נשמתא לנשמתא ומלאכין למלאכין °כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם ואלין דאינון נשמתא לנשמתא כלהו חד · ואע"ג דארח מתלא אינון בגופא אצל נשמתא אלין לאלין בגין דמקבלין אלין מאלין הכי שכינתא (נשמתא) אע"ג דאיהי לקבל שאר נהורין דבריאה כנשמתא אצל גופא לקבל קב"ה חשיבא כגופא · אבל כלא חד הכא גופא ונשמתא כלא חד מה דלאו הכי בבר נש דגופיה ונשמתיה בפרודא דא חמור ודא שכל · דא חיי ודא מותא · אבל קב"ה חיים ושכינתיה חיים הה"ד °עץ חיים היא למחזיקים בה וכל אינון דרשימין בסימנין דקב"ה ושכינתיה אינון רשימין ביומין דחול באות דתפלין ובאות

איכה א׳ שם
מ"ג ה׳
קהלת ה׳
משלי ג׳

א) תקונים קכ"ג קנ"ג כי תלא רמ"ט ע"א ורס"ב ע"א : ב) ס"נ ובדפוס זללבאך כתוב מבעס וזהו טעות דבין לרב בין לגמולא ליתא ופגום הוא כנ"ס הרמ"ב ·

ובאות דמילה ורשימין בזכור ושמור בשבת · ורשימין בתורה
שבכתב דאתיהיבת מימינא ובתורה שבעל פה דאתיהיבת בשמאל'
וקב"ה זכור מימינא ושמור משמאלא · ושכינתא זכירה מימינא
ושמירה משמאלא אינון תפלין דרישא דבר נש ותפלין דיד והכי
שכינתא תורת יי' תמימה ומצוה דיליה והאי מסטרא דעמודא
דאמצעיתא דאיהו כליל דינא ורחמי זכור ושמור אתקריאת
איהי זכירה שמירה ובכל פקודין איהי שקיל לגבירה במדרגה
אבל מסטרא דחסד קודשא ב"ה זכור ושכינתיה שמור כמה
דאוקמוה מארי מתניתין זכור לזכר ושמור לכלה בגין דבימינא
ובשמאלא ענפין מתפרדין כגוונא דכנפי ריאה דאינון פרודות
מלמעלה לקבלייהו חיון ופניהם וכנפיהם פרודות מלמעלה · ולקבל
פתוחות דס"ת · לתתא תרוייהו ביחודא חדא כגון סתומות דס"ת
דלית תמן פרודא · ובגין דא באתר דיחודא דאיהו גופא דומה
לשדרה דלולב אם נפרצו או נפרדו עליו פסול בכמה רשימין
רשים קודשא ב"ה לישראל לאשתמודעא לגבי מלאכין אלין
דימינא דתליין מקב"ה או אלין דשמאלא דתליין משכינתא או
אלין דתליין מקב"ה ושכינתיה ביחודא חדא ודאי אלין דאית
בהון תורה רשימין בחסד ואלין דאית בהון מצוה רשימין בגבורה
ואלין מארי דתפלין ואות שבת ואות ברית רשימין בצדיק ובעירן
עמי הארץ אינון רשימין באעברו דערלה ופריעה · עופין בזפק
ובקרקבן נקלף באעברו דזפק וקלופה דקרקבן אינון רשימין עופין
למיכל · ובעירן בתרי סימנין מעלת גרה ומפרסת פרסה כלהו
רשימין בתרי סימנין כגוונא דערלה ופריעה דמתעברן מעמא
קדישא · אבל תלמידי חכמים כלהון רשימין מנהון בכרסיא
ומנהון במלאכי · בארבע חיון דכרסיא · מנהון בככביא

ובמזלי ומנהון רשימין במדות דקב"ה אשתמודעין ואינון דמתעסקין
באוריית' ובמצוה רשימ' דקב"ה ושכינתיה שלא ע"מ לקבל פרס לא
כברא דאיהו מחויב ביקרא דאבוי ואמיה אתקשר ודאי ואתרשים
בעמודא דאמצעיתא ושכינתיה כאילו ביה הוו חד ומאן דאית
ביה תורה בלא מצוה או מצוה בלא תורה כב יכול כאילו הוו
ביה בפרודא אבל ברא ודא כאילנא דענפוי מתפרדין לימינא
ולשמאלא ואילנא יחודא דתרוייהו באמצעיתא רשיעיא אינון
רשימין באלין סימנין דטהרה אינון דלית להון תפלין על רישא
ודרועא ואינון דלא רשימין בתורה ובמצות ואלין דלא נטרין
זכור ושמור ולא רשימין בתכלת ולבן דרצית ואלין דלא רשימין
באלין סימנין שקץ הם לכם לאו אינון ישראל אלא עמי הארץ
מה אלין שקץ ושרץ אוף אינון (נ"א כן) שקץ ושרץ כמה דאוקמוה
מארי מתניתין עמי הארץ הם שרץ ונשותיהם שקץ ועל בנותיהם
אתמר °ארור שוכב עם כל בהמה ומיתתהון מיתא באתגלייא דברי' כ"ז
ולית מיתה אלא עניותא ומיתא דעניותא דלהון לא יהא
באתכסיא (א) כעופין דדמיין למארי פקודין אלא באתגליא לעיני
עמא דעני חשוב כמת ואית עניותא באתכסיא מעיני בני נשא
ואית עניותא לעיני כלא כזריקו דדם דבהמה וזריקתה לעיני כלא
דשפכין דמא קמי כלא הכי עניין שפכין דמוי באנפוי לעיני בני
נשא ואתהדרן ירוקין כמתין ואי הדרין בתיובתא ולא פתחין
פומהון להטיח דברים כלפי מעלה ומיתה דילהון בסתימו דפומא
כבעירא דאיהי מיתא ולית לה קול ודבור ובוידוי הכי יימא איהו
אין לי פה להשיב ולא מצח להרים ראש ויתודה ומיחד לקב"ה
בכל יומא למהוי מיתתיה באחד כגוונא דשחיטת בהמה בתריסר

ם שמות א בדיקות

א) ריס תיקון ו' (משמע שהעופות נמשלים לבעלי מצות ולא כן משמע לעיל בסמוך א"ס:

בריקות דסכין וכסכין דאינון אח״ד ומברך ומקדש לקב״ה בכל
יומא בברכו ובקדושה ובכל אכילה ושתיה דיליה כגוונא דמברך
כהנא ׳ ברוך אתה הא ברכה ׳ אשר קדשנו ׳ הא קדושה ׳
כד רוחא מברך לקב״ה בכל יומא בברוך ומקדש ליה בקדושא
דיליה ומיחד ליה ביחודא דאיהו שכינתיה ׳ קב״ה נחית על
ההוא רוחא בכמה משריין ׳ אליהו ודאי ׳ בר נש דמברך ומקד״ש
ומיחד למטרוניתא כמה משריין דמטרוניתא סלקין עמיה ומשריין
דמלכא נחתין לגביה וכלהו לנטרא ליה ולאודעא ליה לההוא
רוחא כמה חידושין ועתידות בחלמין דנבואה וכמה סתרים כגוונא
דיעקב דאתמר ביה והנה מלאכי אלהים עלים ויורדים בו ועל משריין בר׳ כ״ח
דמלכא ומטרוניתא אתמר ויקרא שם המקום ההוא מחנים אבל שם ל״ב
מלכא ומטרוניתא לא נחתין תמן אמר אליהו רעיא מהימנ׳ הכי הוא
ודאי אבל בגין דבכל פקוד׳ ופקודא הוה אשתדלותא דילך
ליחדא קב״ה ושכינתיה בכל משריין דעילא ותתא הכי קודשא
ב״ה ושכינתיה וכל משרייתיה עילא ותתא מתיחדין ברוחא
דילך בכל פקודא ופקודא כברא דמלכא דאבא ואימא רחמין
ליה ונשקין ליה וכחביבו דיליה לא המנין ליה במשרייא דילהון
אלא אינון גופייהו נטרין ליה בגין דההוא רוחא דילך מסטרא
דעמודא דאמצעיתא איהו דאיהו ו׳ כליל אבא ואמא דאינון י״ה
נפש דילך בת יחידא מסטרא דאת ה׳ שכינתא תתאה לא זזת
מינך ׳ וכגוונא דאבא ואמא נטרין ברא הכי נטרין ברתא במשריין
עלאין דאינון מחנים ׳ ובמחשבה עלאה סלקין לרוחא דילך כמה
דאוקמוה ישראל עלה במחשבה יו״ד ה״א וא״ו ה״א ואימתי רוחא
דילך סליקת במחשבה כד איהי שלימא ואתמר בה כל הנשמה תלים ק״ן
תהלל יה ׳
ובנפשא

וכנפשא דאיהי ה' רוח יי' אתמר כה אמר יי' מארבע רוחות באי הרוח ואינון רוח יי' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה וגו' (א) שלום בארבע אתוון סליק במחשבה ועלת העלות מעטר ליה בכתר בכל האי יקר רוחא דילך סליק ונחית בכל ליליא וכל מלין דאתגליין לך בחסד ועלייהו אתמר °ואתם הדבקים ביי' דברי' ד'
אתם ולא שאר אומין עע"ז · ובגין דא °זבח לאלהים יחרם בלתי אלהים שמו' י"ט
אחרים בלתי ליי' לבדו · זכאה עמא קדישא דאתקריאו עאנא דקב"ה למקרב גרמייהו קרבנין קמיה כמה דאתמר °כי עליך תלים מ"ד
הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה · וקרבין גרמייהו בתעניתא דמעוט חלבא ודמא דתעניתא איהו חשיב יתיר מקרבנא דבעירן דהוה מתמעט דמא וחלבא וכל אינון אמורין ופדרין דמתאכלין כל ליליא זכאין אינון דמקרבין רוחין דילהון קרבנין קדם יי' בכל ליליא ולילא · דרוחא דלהון היא העולה לגביה אי סליק לה בתורה ומצוה בתורה דאיהי עשר אמירן דאתיהיבו מאת י' דבעשר דברן מאתוון ה"ה בו' בשית חומשי תורה בספר בראשית חמשה אינון דאתקריאו חמשה חומשי תורה שתיתאה ספר בראשית אקרי ובמחשבה דאיהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א דאתמר ביה ישראל עלה במחשבה ולאן אתר סליק לגבי כתר דתמן עלת העלות מופלא ומכוסה · זכאה מאן דסליק ליה במצוה דאיהי מצות תפלין דבהון ארבע פרשיות דבהון שם ידו"ד י' קדש לי · ה' והיה כי יביאך · ו' שמע ישראל · ה' והיה אם שמוע במחשבה לקשרא לה ביד · דשכינתא איהי י"ה כלילא ממעשה דאיהי ה' ודבור דאיהי בינה כלילא ו' ספיראן · ובמחשבה דאיהי יו"ד ה"א וא"ו ה"א ידו"ד י"ד אתוון כחושבן י"ד ואתרמיזו בארבע פרשיין
נ"א ודידא וביתא דתפלין א' ותרין רצועי דרישא* שבע דתרין שינין תשע וקשר דרצועא עשר וד' פרשיין דיד הרי י"ד י"ד דשכינתא י"ד ידו"ד

א) נ"א שלום בד' אתוון סליק למחשבה וכו' כד רוחא שלים סליק לחכמה שהיא מחשבה ומעטר ליה שם בכתר שלים עם ד' אותיות גימטריא שפ"ה עם הכולל שר"ב) :

תהלים ל"א ידו"ד בגיניה אתמר °בידך אפקיד רוחי וגו' רוח אתפקד לידו"ד
קב"ה נחית לגביה לקבלא ליה ולגביה שכינתא ונטרי ליה קב"ה
ושכינתיה ומאן גרים דא מאן דבכל מצוה ומצוה סליק שכינתא
ויקרא רמ"ט כ' לגבי קב"ה וע' °יתיבין דיענך יי' ביום צרה ומאי צווחת לא ודאי
ישראל אית בהון מארי תורה מלאכים מסטרא דאילת השחר
דאיהי שכינתא · ותרין דרגין אינון בקר ושחר ועלייהו אתמר
תלים י"ו ק"י א' °נעימות בימינך נצח °בקר דאברהם דאיהו חס"ד דא סליק יתיר
ביומא דפורקנא אבל שחר אקדים ליומא דפורקנא ומאי איהו
נצח דשכינתא מסטריה אתקריאת אילת השחר ובגין דא למנ'צח
תמן נצ"ח תמן ל"מ דאינון ע קלין דצווחת אילת השחר על
בנהא דאתתקף עלייהו קדרותא בגלותא שחרות השחר בין
ישעי' כ"ו שנין בתראין (בסבעין) בההוא זמנא יתקיים בישראל °כמו הרה תקריב
ללדת תחיל תזעק בחבליה בן היינו מפניך יי' · ועל כן נקוה לך
יי' אלהינו · ובהון אילת איילת ריישא בין ברכהא · רי"שא איהו
צדיק יסוד עולם · בין ברכהא דאינון נצח והוד ואומי לה ביה
למפרק לבנהא בבקר דאיהי אריה אריה בקר ימינא דאברהם משיח בן
ברא' מ"ט דוד דנפיק מיהודה דאתמר ביה °גור אריה יהודה ובגין דא
רות ג' °חי יי' שכבי עד הבקר · ובה °מוליך לימין משה זרוע תפארתו
ישעיה ס"ג בוקע מים וגו' בגין דתפארת דרגא דמשה גופא וחסד דרועא
דיליה ומשה אתקשר בע"ב דאיהו חסד דרגא דאברהם דהכי
סליק בחושבן (ב) ח"י וו"ו מן ויסע ויבא ויט תלת ענפי אבהן ש'
יחזקאל א' דאתקשר בש' של משה דאתמר בהון °ופני אריה אל הימין
לארבעתן ופני שור מהשמאל וגו' ופני נשר לארבעתן מ"ה מן
משה ודמות פניהם פני אדם דרועא שמאלא אתמר
ביה שמאל דוחה וימין מקרבת דאף על גב

דאקדים

ב) מ"כ פי' חסד כמ"ק הוא חי והוא בגי' שם הראשון של ע"ב שמות שהוא ג' ווין · ומ"ש דאתקשרו בש' של משה רמז לג' אבות שבת"ת שבכל א' ח"י הם ע"ב עכ"מ והוא מבואר שם בקדוש משה שכו ש"ם מ"ה אשר בת"ת ושם ג' אבות הרמוזים לג' והיינו משה ו"ש דמשה אתקשר בע"ב דג' ח"י הם ע"ב בי' חסד ודו"ק מאד ·

דאקדים בתשרי דאוקמוה ביה מארי מתניתין בתשרי עתידין
להגאל · תהא דוחה בגין דלא ימות משיח בן אפרים דוחה
מרומי דאיהי שמאל · עד דיקרב ימין · פסח דרועא ימינא לקיים
בה °כימי צאתך מארץ מצרים. אראנו נפלאות והאי איהו מיכה ז'
בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל לקיים בהון °ובחסד עולם רחמתיך ישעיה כ"ד
אמר גאלך יי' · ולבתר נטלי כלהו מגבורה דמניה משיח בן
אפרים לנטלא נוקמא משנאוי דהכי בעי לנקאה עבורא דאינון
ישראל בימינא ולבתר לאוקדא קש בשמאלא הה"ד °והיה בית עובדיה ה'
יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש ודלקו בהם ואכלום
ובנישו דעבורא דא עמודא דאמצעיתא ביה °ויאסף (ס"א עמיו) לאן בראשית כ"ה
אתר לביתא דא שכינתא אבל בדרגא דמשיח בן יוסף איהו
דקא רמיז °עתה ילחכו הקהל את כל סביבותינו כלחוך השור במדבר כ"ב
את ירק השדה דעלייהו אתמר °בפרח רשעים כמו עשב וגומר תלי' צ"ב
מפסח ועד תשרי יהא פורקנא דאיהו עד ומתמן ואילך יהא
השמדה דלהון להשמדם (פורקנא) עדי עד · (ד"א ולא עד בכלל
אלא עד דמטי לעד מתמן ואילך להשמדם עדי עד) כד מטו
לתשרי דאיהו שור ביה כלחך השור וסמיכו דילהון דישראל (נ"א
ותמו דילהון) בימינא דאיהו אריה · אבל קימה דלהון בגופא דאילנא
ודאי איהו כל הכורע כורע בברוך צדיק דאתמר ביה ביוסף
הצדיק °והנה תסבינה אלמתיכם ותשתחוין לאלמתי והאי איהו בראשית ל"ז
°חי יי' שכבי עד הבקר וכל הזוקף זוקף בשם דרגא דמשה רבינו רות ג'
לעילא · ומשרה לתתא ביה יקומון כל ישראל באברין דגופא
דביה כלהו זקפין בעמידה ובהאי איהו כל הזוקף זוקף בשם
בגין דעליה אתמר °ואדעך בשם · יהון משיח בן דוד דאיהו אריה שמות ל"ג
מימיניה ומשיח בן יוסף דאיהו שור משמאליה מימינא אברהם
משמאלא יצחק ואיהו נשר באמצעיתא · שלשלת דלהון מסטרא
דיעקב ש' דמשה קדושה לך ישלשו מסטרא דאריה ג' אנפין

דאבהן

דאבהן אתקריאו אריות בקר · מסטרא דשמאלא אתקריאו
פ׳ כ׳ פרים מנגחים · ומסטרא דאמצעיתא אתקריאו נשרים ועלייהו
שמו׳ י״ט אתמר ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי · הא
אינון ט׳ (א) עשיראה ורביעאה (אדם מה שמו) דמשה דרכיב על
ברא׳ א׳ תלת חיון ואתמר לישרא׳ וירדו בדגת הים ממנן דימא מסטרא
דנחש דהוה שרה דמצרים דאתפשט בגלותא בתראה מים עד
ברא׳ שית ר״ק א׳ ים ובעוף השמים ערבוביא בישא · עמלקים נפילים תערובת
דכל אומין בכל סטרא בגלותא בתראה בין בישרא׳ בין בישמעא׳
בין בעשו (באומות העולם) · ובבהמה אלין בני עשו דשולטנתהון בכל
תהלים ע״ב הארץ ויתקיים במשיח וירד מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ
והכי בב׳ משיחין והכי בישראל וכלא בזכות מ״ה שמו דמשה
וייתון נס דמשיח בן דוד מיהודה אריה רשים עליה ונס דמשיח
בן יוסף שור רשים עליה ונס דשילה אריה לימינא שור לשמאלא
נשר באמצעיתא ואדם על כלהו וד׳ ענפין לכל חד ד׳ שבטין
דג׳ חיון י״ב ולגבי אדם דאיהו מה שמו בני משה דבההוא זמנא
במ׳ דבר י״ד יתקיים במשה ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו בההוא
קהלת ג׳ זמנא מ״ה ש׳היה הוא שיהיה ואשר להיות כבר היה והאלהים
יחזקאל ל״ד יבקש את נרדף · ישראל דאתמר בהון ואתן צאני צאן מרעיתי
אדם אתם · דהוו נרדפים קדם ערב רב זאבים בישין הא
בנימן זאב יטרף לגבייהו דטריף לון ויתקיים ביה בההוא
זמנא בבקר יאכל עד דהיינו עד כי יבא שילה ודא בקר
ברא׳ שית מ״ח דאברהם ולערב יחלק שלל דא ערב דיצחק דתמן תרין משיחין
בחד ייכול ממנא דאומין דעלמא ובחד יחלק לון לישראל ·
ישראל דאינון אילת נרדפים קדם רשיעייא אריות · ויתער נפתלי
דאיהו אילה שלוחה הנותן אמרי שפר · יתער בימינא
דאיהו

א) פירוש לכל חיה ג׳ פנים מלבד רביעית אדם ונס היא כוללת כולם הרי י׳ נס אבל כל חיה פני רביעית אדם ולא עשיראה ורביעאה אדם · א״ס :

דאיהו אריה משיח בן דוד דאתמר ביה גור אריה יהודה מטרף
בני עלית ויחזקון (ר"א ויחזור) על אומין דעלמא כרע שכב עלייהו
למטרף לון · מי יקימנו בההוא זמנא נחזי מאן הוא ע"ה אחרא
דיקים ליה מלטרוף עלייהו או אומה ולישן · וישראל דהוו כיונה
נרדפין קדם נשר מסטרא דעופין דאומין דעלמא · בההוא זמנא
יתער נשר ויתפרש גדפהא על ערבובייא דאומין ועשו וישמעאל
דאינון עמלקים וערבובייא בישא דישראל וטריף לון דלא ישתאר
חד מנייהו לקיים מה שנאמר בישראל יי' בדד ינחנו ואין עמו דברים ל"ב
אל נכר · מתמן ואילך · אין מקבלין גרים כמה דאוקמוה מארי
מתניתין אין מקבלין גרים לימות המשיח · ואומין עע"ז דעלמא
דישתארון יתער קב"ה חיה דאדם לשלטאה עלייהו לקיימא כהון
°כי הגוי והממלכה אשר לא יעבדוך יאבדו לקיים בישראל °וירדו ישעיה ס'
ברגת הים וגו' °ומוראכם וחתכם וגו' · ומסטרא דתבואות ה' בראשית א'
מיני נהמא תבירין מכלהו ואינון חטה ושעורה וכסמת ושבלת שם ט'
שועל ושיפון אמתיל לון לישראל הה"ד °קדש ישראל ליי' ראשית ירמיה ב'
תבואתה בה' · כד יפקון מגלותא הכי יהון תבירין עד דיתבריר
ביד דאיהו אוכל מתוך פסולת דהיינו קש ערב רב עד דיתבררו
וישתמודעו ישראל בינייהו ככר דאתבריר מגו מוץ ותבן · ועד
דיתבררו מנייהו · י' דאיהו מעשר לא שריא על ה' דאיהו נהמא
דה' מינין לקיימא אומאה · °כי יד על כס י"ה · וכגין דא מוץ שמות י"ז
ותבן אינו מחוייב במעשר עד דיתבריר · לבתר דיתבריר מתכנשין
לההוא אתר דאקרי ירושלם כמה דחטה דבתר דאתבריר
קש ותבן מכניסין לה לאוצר הכי יתכנשון ישראל דאינון בר
לירושלם דאיהי בנויה על הר יי' דאתמר בה °מי יעלה בהר יי' תהלים כ"ד
ומי יקום במקום קדשו · נקי כפים ובר לבב נקי כבר דאיהו
עבורא בר בריר מגו פסולת · בההוא זמנא נשקו בר כדבקדמיתא
דאתמר ביה °ישקני מנשיקות פיהו · בר תרגום בן · בההוא שיר א'
זמנא דיהון נקיים כבר מגו קש ותבן שריא שמיה עלייהו וקרא

לון

לון בני בכורי ישראל והכי מכל אילנין לית תביר כגפן בנטיעו
דיליה תביר · בענבים דיליה תביר דאינון כתישין בין רגלין · והכי
זית זיתים דילה כתישין · בגלותא אמתילו ישראל בהון הה"ד
תלים פ' °גפן ממצרים תסיע · וכן בגלות רביעאה בתראה °כי כרם יי'
ישעיה ה' צבאות בית ישראל · וכגוונא דא לזית מישולים ישראל °זית רענן
ירמיה י"א יפה פרי תואר · ובגין דא °אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתיך בניך
תהלים קכ"ח כשתילי זיתים סמיך דא לדא בגין דאינון תבירין בגלותא · ולבתר
דיהון נקיים מני פסולת יתקדשון לבי מקדשא כיין לנסכא על
גבי מדבחא וזיתים לאדלקא בוצינא שרגין למנרתא · ומאן זכה
להאי · יין דלא יתנסך לע"ז · דערב רב אינון יין דנתנסך לע"ז
ומנהון משומדים מינים אפיקורוסים משומדים לעבירות שבכל
שם ק"ו התורה כולה ויישרי) דאתמר בהון °ויתערבו בגוים וילמדו מעשיה'
עד דיהון דרוכין בין רגלייהו בגלות' לא אתכרירו מנייהו ובגינייהו
שם מ"ט אמר דוד ע"ה °למה אירא בימי רע עון עקבי יסבני · ועלייהו
שיר א' אמר שלמה °צאי לך בעקבי הצאן ביעק"ב דעליה אתמר לגבי
ברא' ג' נחש הקדמוני דפתי לחוה °הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב
בתר דיפקון מן גלותא (א) נמשלים לתפוחין ולכל ריחין טבין
שיר ח' כגוונא דמפקנו ממצרים דכתיב ביה °תחת התפוח עוררתיך :

פקודא בתר דא להביא בכורים ואבתריה להתוודות על הבכורים ואבתריה להתוודות על המעשר ומארי מתניתין מקשים על המעשר דאי יהא קדם לקיטתו או אחר לקיטתו עשורו כגון אתרוג דאתמר ביה באילן הלך אחר חנטה אית מאן דאמר אחר בשול הפירות' ואתרוג מקצתו דומה לאילן ומקצתו לתבואה דאינון זרעים דאתמר בהון דלאחר לקיטתו עשורו דאילן לאו איהו אלא עד אחר גמר בשולו · ובגין דא תקינו המוציא

מאתר

(א) מ"כ התבואות וגפן לזית הם כמ"ש לעת"ל נמשלו ישראל לתפוח שהם יותר למעלה כת"ת עכ"מ · וכן מתכה דתפוח הוא כת"ת מס' האזינו דף רכ"ו ומקרא מלא כתפוח כן דודי · מאי"ן :

מאתר דבישולו יפה לאפקא פת ישרוף אלא ממקום שהוא מוטעם
והכי תבואה בתר לקיטתו איהו כבישול פירות · ויישראל אינון
מישולים לאילן ולתבואה דאתמר בהון °ראשית בכורי אדמתך שמו' כ"ג
תביא בית יי' אלהיך והכי °ראשית גז צאנך תתן לו דאינון ישר' דברים י"ח
דאתמר בהון °ואתן צאני והכי ישראל °קדש ישר' ליי' ראשית יחזקאל ל"ד
תבואתה לאחר לקיטתו מן גלותא עשורו ואתקריאו קדש ליי' ירמיה ב'
ויישראל אתקריאו אילנא רבא ותקיף ומזון לכלא ביה · ביה
אורייתא דאיהי מזונא לעילא · ביה צלותא דאיהי מזונא לתתא
(נ"א לעילא) ואפילו מלאכין לית לון מזונא אלא ביישראל · דאי לאו
דיישר' יתעסקון באורייתא לא הוה נחית לון מזונא מסטרא דאוריית'
דאמתילא לעץ הה"ד °עץ חיים היא למחזיקים בה ולאיבא דאיהי משלי ג'
מצוה והכי אורייתא אמתילא למיא והכי לאשא ולא הוה נחית
מיא מלעילא · וחמה דאיהי אשא לא הוה נחית מלעילא לבשלא
פירות האילן אלא בגין ישראל ובגין דא אתמר בישר' °התאנה שיר ב'
חנטה פגיה אלין מארי מצות · והגפנים סמדר נתנו ריח כד
פתחין בתיובתא ומיד אתמר בישראל קומי לך רעיתי יפתי ולכי
לך מן גלותא · ובגין דא באילן דאיהו עץ החיים באורייתא
באלין דמשתדלין בה אזלין בתר חנטה ומעשרין ליה דשריא יו"ד
עלייהו דאיהי חכמ"ה א' מי' ובה מתכנשין ה"ה דאינון פירות
האילן · ומאן אילן ו' · אבל שאר עמא אחר לקיטתו מן גלותא
עשורו · אינון צדיקים דאתמר בהון °ולקחתם לכם ביום הראשון ויקרא כ"ג
פרי עץ הדר הדר בעובדיהון דאחידן במארי תורה ומצות אחר
לקיטה אזלין לגבייהו (נ"א ולגבי זרעים דתבואה ואחר חנטה
אזלינן לגבייהו) באילן · ובגין דא אוקמוה במסכת קדושין קמ"ל
דאתרוג כירק מה ירק דרכו ליגדל על כל מים ובשעת לקיטתו

עשורו אוף אתרוג נמי דרכו ליגדר' וכו' ומסטרא דחכמה אין
מים אלא תורה ובאתר אחרא לעיל · והא דתנן אתרוג שוה
לאילן בשלשה דרכים הא אתרוג אחיד ב' סטרין ואתרוג איהו
דיוקנא דלבא דאחיד לעילא ואחיד לתתא אחיד לעילא הלב
רואה אחיד לתתא בדעת · כמה דאוקמוה הלב יודע · דעת
איהו אילנא · תורה איבא דיליה · עיינין דאינון פקודין דבהון
הלב רואה · ע"כ :

סליק לך דף קע"ד א' ראשית עריסותכם וכו' :
אמרו המגיהים מלאכורא אנו הפקודים האלה כהעתקות הכמלאות עמנו היום מוטעים לכן אל כה
ישיתו המעיינים עלינו חטאת · ועם העתקות מדויקות יתקנו המעוות וישימו העקוב למישור
וכעת הגהנוס כיד ה' הטובה עלינו :

איוב כ"ח (זהר) ואנשי קדש תהיון לי וגו' · רבי יהודה פתח °והחכמה מאין
תמצא ואיזה מקום בינה · זכאין אינון ישראל דקב"ה
בעי ליקרא לון יתיר (נ"א ביקרא דילהון) על כל שאר בני עלמא ·
שמות י"ט בקדמיתא אמר לון °ואתם תהיו לי ממלכת כהנים לא אעדי
רחימותא סגיאה מנהון עד דקרא לון וגוי קדוש דאיהו יתיר · (א)
דברים י"ד לא אעדי רחימותא מנהון עד דקרא לון °כי עם קדוש אתה ·
שמות כ"ב לא אעדי רחימותא מנהון עד דקרא לון °ואנשי קדש תהיון לי
ברכות מ' וכ' כ"ט דאיהו יתיר מכלא כתיב והחכמה מאין תמצא אוריית' °מחכמתא
נפקת מאתר דאקרי °קדש והחכמה נפקא מאתר דאקרי קדש
ויקרא כ"ה הקדשים · רבי יצחק אמר וכן יובלא אתקרי קדש דכתיב °יובל
היא קדש תהיה לכם וישראל כלילן מנייהו הה"ד ואנשי קדש
ויקרא רל"ה א' ישעיה ד' תהיון לי · בקדמיתא קדוש והשתא קדש · מה °בין האי להאי ·
אמר רבי יוסי דא לעילא ודא לאו הכי · דכתיב °והיה
הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו · בהאי אתר אקרי
קדוש

א) לא הסיר ההכתו הגדולה מהם :

קדוש ולעילא לעילא קדש · ר' אבא הוה אזיל בארחא והוו אזלי
עמיה ר' יוסי ור' חייא א"ר חייא (נ"א הא דתנינן) ואנשי קדש תהיון
לי מנלן · א"ל הא רבי יוסי וכלהו חברייא שפיר קאמרו והכי
הוא · מנלן דכתיב °קדש ישראל ליי' ראשית תבואתה ראשית ירמי' ב'
ודאי חכמה אקרי ראשית דכתיב °ראשית חכמה יראת יי' · תהלים קי"א
ומשום דישראל אקרון קדש (ישראל) בשלימו דכלא · כתיב °ובשר שמות
בשדה טרפה לא תאכלו · דהא ישראל דאינון שלמין על כלא כ"ג
לא ינקין מסטרא דדינא קשיא · לכלב תשליכון אותו לכלב
ודאי · דהוא דינא חציפא תקיפא על כלא כיון דדינא תקיפא
שריא עלוי ואטיל זוהמא ביה אסיר להו לאינון דאקרון קדש
אלא לכלב תשליכון אותו ודאי דאיהו דינא חציפא ·
דינא תקיפא יתיר מכלא דכתיב °והכלבים עזי נפש · ת"ח כד ישעיה
אדכר נבלה באורייתא כתיב בישראל קדוש ולא קדש הכא נ"ו
כתי' ואנשי קדש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו · והתם
בנבלה כתיב °לא תאכלו כל נבלה לגר אשר בשעריך תתננה דברים
וגו' כי עם קדוש אתה קדוש ולא קדש דהא נבלה מסטרא י"ד
דישראל אתעביד דלא פסיל האי אלא ישראל (א) וסגיאין גוונין
אית בה בנבלה כמה דאוקימנא · אר"ש כתיב הכא ואנשי קדש
תהיון לי וכתיב התם כי עם קדוש אתה ליי' אלהיך · ליי' אלהיך
לי מבעי ליה · אלא התם (ס"א הכא) לעילא לעילא · והכא (ס"א התם)
שכינתא · וכתיב °והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש ישעיה
יאמר לו ולא קדש · בכאן קדוש ולעילא קדש · כתיב קדש ד'
ישראל ליי' ראשית תבואתה בה"א כמה דאוקימנא ועל דא
ואנשי קדש תהיון לי ודאי · רבי יצחק הוה יתיב קמיה דר"ש
א"ל הא כתיב קדש ישראל ליי' סיפיה דקרא כתיב כל אוכליו
יאשמו מאי קא מיירי · א"ל רבי שמעון שפיר קא אמר כל אכליו
יאשמו

א) ופנים רבים יש בה בדין נבלה (וכל מיני פסול בשחיטה הוא נבלה · הרמ"ב) :

ויקרא כ"ב יאשמו היינו דכתיב °ואיש כי יאכל קדש בשגגה וגו' · וכתיב
וכל זר לא יאכל קדש ומשום דישרא' אקרון קדש כתיב כל אכליו
יאשמו · אתא רבי יצחק ונשיק ידוי אמר אי לא אתינא הכא
אלא למשמע מלה דא סגי · א"ל רבי הא תנינן דקדש יתיר
ישעיה ו' לעילא מן קדוש · אי הכי הא כתיב °קק"ק יי' צבאות ורא שלימו
דכלא · א"ל · תא חזי כד מתחברן כחדא כלהו אתעבידו חד
ויקרא כ"ג ביתא והאי °ביתא אקרי קדש כללא דכלהו קדוש ובגיני כך
קדש הוא כללא דכלא אתכליל ביה וישראל כד אתכלל בהו
מהימנותא שלימתא קדש אקרון כללא דכלא דכתיב קדש ישרא'
ליי' · ובגין כך ואנשי קדש תהיון לי · (כ) לגיון חד שאיל לרבי
אבא א"ל לא כתיב ובשר בשדה טרפה לא תאכלו אי הכי מאי
תהלים ק"י דכתיב °טרף נתן ליראיו · טרף נתן לכלבים מבעי ליה · אמאי נתן
ליראיו · א"ל ריקא מי כתיב טרפה נתן ליראיו טרף כתיב · ואי
תימא טרף כטרפ' · נתן ליראיו ודאי דמלה דא לא יהביה לאזדהר'
ביה אלא לאינון דחלי שמיה ודחלין ליה בגין כך האי מלה לא
יהיב לכו דהא ידע דאתון לא דחלין ליה ולא נטרין פקודוי ובגין
דהאי מלה חומרא דאורייתא ובעי לאזדהרא בה נתן ליראיו
ליראיו ודאי ולא לאחרי וכל חומרי דאורייתא לא יהיב לון קב"ה
אלא לאינון דחלי חטאה לאינון דחלי פקודוי ולא לכו · תאני
רבי אלעזר כתיב ואנשי קדש תהיון לי מהו ואנשי ולבתר קדש
אלא ואנשי קדש ודאי · דתנינן לא נפקו ישראל לחירו אלא
כתובות כ"ח כ' °מסטרא דיובלא · בתר דנפקו לחירו נקיט לון האי יובלא בגדפוי
ויקרא כ"ה ואקרון (נ) גוברין דיליה בגין דיליה וכתיב ביה ביובלא °יובל
היא קדש תהיה לכם קדש ודאי לכם ודאי · ובגין כך ואנשי קדש
תהיון לי אנשי קדש ודאי גוברין דיליה ממש · וקב"ה אמר דא
ועל

כ) סר נבלה אחד : נ) הסבר לפרש שפדהם לעובדו כמ"ש ז"ל וכתיתם לאפיו ובעבדיו ומ"ש כבנין דיליה פי' ז"ל מלך במחת' שפיה תביבה נקראו ישראל בני או"ה וכ"י אחים לזו"ן כדכתוב ואקרון קדש מלך היה מסכמ' בנקרא קדש והאביה אליו"ן :

ועל דא זכו ישראל לאתקרי אחים לקב"ה דכתיב °למען אחי תהלים
ורעי וגו' לבתר אקרון קדש ממש דכתי' °קדש ישראל לי"י ראשית קכ"ב ירמיה ב'
תבואתה קדש וכל אנשי קדש בגין כך כל אכליו יאשמו וכתי'
°וכל זר לא יאכל קדש °ואיש כי יאכל קדש בשגגה תאנא ויקרא כ"ב
ישראל אקרון קדש ובגין דאינון קדש אסיר ליה לאיניש למקרי שם
לחבריה בשמא דגנאי ולא לכנאה שמא לחבריה ועונשיה סגי
וכל שכן במלין אחרנין · תאנא כתיב °נצור לשונך מרע וגו' מהו מרע תהלים ל"ד
דבגין לישנא בישא מרעין נחתין לעלמא · א"ר יוסי כל מאן
דקרי לחבריה בשמא דלית ביה וגני ליה אתפס במה דלית ביה
דא"ר חייא אמר רבי חזקיה כל מאן דקרי לחבריה רשע נחתין
ליה לגיהנם (א) ונחתין ליה לעלעוי בר אינון חציפין דאורייתא
דשרי ליה לאיניש למקרי להו רשע · ההוא גברא דלייט לחבריה
אעבר ר' ייסא אמר ליה כרשע עבדת · אתייה לקמי דרבי יהודה
א"ל רשע לא קאמינא ליה אלא כרשע דאתחזי מלוי כרשע ולא
אמינא דאיהו רשע · אתא רבי יהודה ושאיל לעובדא קמיה דר'
אלעזר א"ל (ב) ודאי לא אתחייב מנלן דכתיב °היה י"י כאויב ולא איכה ב'
אויב · דאי לאו הכי לא אשתאר מישראל גזעין בעלמא כגוונא
דא °היתה כאלמנה ולא אלמנה כאלמנה דאזיל בעלה לעברא שם א'
דימא ומחכת ליה · אמר רבי חייא ומהכא משמע מהתם משמע
דהוא עקרא דכלא דכתיב °ועל דמות הכסא דמות כמראה יחזקאל א'

אדם

א) ויורדין לו ללחייו לייסר אותו בכל מיני יסורין ועונשים (והרש"ב פי' למדור קשה שמקבלות אחלצותיו לסדק עצמותיו וחלצותיו כחלצות נשים) · (אמת הדבר שאמרו בקדושין כ"ח א' וב"מ ע"א א' יורד עמו לחייו ושם פי' רש"י והוספות בשם תשובות הגאונים שפוסק חיותו ומקפח פרנסתו וכן אמרו בכתובות נ' א' באושא התקינו וכו' מכאן ואילך יורד עמו עד לחייו אבל בכ"ז ליכא למיפרך מדי על דברי הזוהר שמאלנו ממש את דברי ר"ח בזוהר מכוון כמאמר חכמינו בגמ' הנ"ל כי הרד"ק בשרש לוע פי' המקרא ואפרוחיו יעלעו דם איוב ל"ט ל' יגלעו דם וכן ושמת סכין בלועך לבית בליעתו · דהיינו שמקפחים פרנסתו ופוסקים חיותו כפי' תשו' הגאונים בגמ' עפ"י רש"י ותו' כנ"ל ומצאתי כתוב בתשו' מהרש"ל סי' ק"א ובלקוטים מצאתי טעם דהקורא לחבירו רשע וכו' מדכי שזהו מדה כנגד מדה לפי שבזה שקראו רשע בא לקפח פרנסתו דכתיב כי ימוך אחיך והחזקת בו פרט לרשע שאינו אחיך לפיכך ענשו שיורד עמו לחייו ע"כ ועיין מה שהכריע בפי' מאמר זה הקדמון האדיר בשו"ת הריב"ז סשב"ד וראה הערה על דברי רש"י בשם תשו' הגאונים בהקדמת ס' שער אפרים ועיין מ"ש תוס' (תענית ז' ב') בד"ה מותר לקרותו רשע (ב"י) (א"ה לפענ"ד כי אין צורך לכל ההתגלגלות הזה כי דברי הזוהר אין להם דמיון ויחס כלל עם דברי הגמרא אשר משם רצה היעב"ץ להוכיח כנגד הזוהר כי לשון ונחתין לעלעוי קאי אגיהנם שזכר ור"ל לחדרי הגיהנם ובלעותיו שכן תרגום אחת מבלעות' חדא מבלעוהי והראיה שלא נתכוון הזוהר ללשון לחי כי תרגום לחי לועיה בלתי העין בתחלת התיבה ואלולי דמסתפינא אמינא כי ר"ל לשון סערה שתרגומו עלעולא ונפלה למד הכפל כמנהג בהרבה מקומות ופי' זה יתיישב יותר לעונשי הרשעים בגיהנם כמ"ש וסער מתחולל על ראש רשעים יחול : ב) ק"ק על הרדב"ז סימן תנ"ב דכתב להפך ולא זכר מדברי הזוהר הללו וכן ק' על מרן בב"י ח"מ סי' ת"ך שלא זכר מהזוהר ומהר"ר לבי סי' ע"ו ישב ראיות הזוהר והוא דוחק הרבה · וראיות הרדב"ז ודעמיה יתיישבו בנקל והרב ק"י הק' להרדב"ז ולק"מ · ולגיל הביא דברי מרן וכתב דלאדמי להיתה כאלמנה וכו' ע"ש ומלבד שיש להשיב ע"ד לא זכר מהזוהר שאו' ספק דבריו ואכמ"ל · מאי"ן :

שה"ש ב׳ אדם כמראה אדם ולא מראה אדם א"ר יצחק כתיב °כתפוח בעצי
היער וגו׳ כתפוח ולא תפוח · כתפוח דמתפרשא בגוונוי (ג)
ובגוונין אתאחרא מלה · א"ר יהודה אלו לא אתינא הכא אלא
זכריה י"ב למשמע מלין אלין די · תאנא כתיב °והיה הנכשל בהם ביום
ד"ה א׳ כ"ב ההוא כדוד · כדוד ולא דוד · כדוד דאמר °והנה בעניי הכינותי
תהלים פ"ו לבית ה׳ וכתיב °כי עני ואביון אני · והוא מלכא על מלכין הוה
והוה קרי לגרמיה הכי · אמר רבי אבא זכאין אינון ישראל
דקב"ה לא קרא לון בקדש אלא קדש ממש דכתיב קדש ישראל
ליי׳ ובג"כ כל אכליו יאשמו וגו׳ · תאנא א"ר יוסי מאי קא חמא
קב"ה למיהב דינין לישראל בתר עשר אמירן · אלא הכי תנינן
כ"ד א׳ מסטרא דגבורה אתייהיבת אורייתא לישראל בגין כך בעא
למיתן שלמא בינייהו בגין דאורייתא תהא נטירא מכל סטרוי
דאמר רבי אבא אמר רבי יצחק לית עלמא מתקיימא אלא על
דינא דאלמלא דינא לא מתקיימא · ובג"כ עלמא בדינא אתברי
ירמיה כ"א ואתקיים · תאנא רבי אבא כתיב °דינו לבקר משפט · וכי לבקר
ולאו בכל יומא · אלא לבקר עד לא ייכלון דיינין ולא ישתון
דכל מאן דדאין דינא בתר דאכל ושתה לאו דינא דקשוט
ויק׳ י"ט הוא דכתיב °לא תאכלו על הדם · מאי על הדם · אזהרה לדייני
דלא ייכלון עד דדייני דינא דכל מאן דדאין דינא בתר דאכיל
ושתי כאילו חייב דמא דחבריה לאחרא דהא דמיה ממש יהיב
לאחרא · האי בממונא כ"ש בדיני נפשן דבעו דייני לאסתמרא
דלא למידן דינא אלא קדם דאכלו ושתו וע"ד כתיב דינו לבקר
ירמיה ט׳ משפט וכתיב °אני יי׳ עושה חסד משפט וצדקה בארץ כי באלה
חפצתי נאם יי׳ · תניא א"ר יהודה מאן דמשקר בדינא משקר בתקוני
מלכא מאן תקוני מלכא אינון דאתמר דכתיב עושה חסד משפט
וצדקה בארץ וכתיב כי באלה חפצתי נאם יי׳ · וכלא האי בהאי
תלייא · (ד"א והלא בהאי תלייא) רבי יוסי אמר אלין אינון תקוני
תהלים פ"ט כרסייא דכתיב °צדק ומשפט מכון כסאך וכתיב °והוכן בחסד
כסא

ישעיה ט"ז

ג) עיקר סוד הדבר תולה כאן בגווני התפוחי׳ ולא בתפוחים עצמם ועיין בפ׳ אחרי מות ע"ר ע"א והאזינו רפ"ו ע"ב :

כאן התחיל אידרא דמשכנא

כסא · יתניא ברזא דרזין רישא דמלכא אתתקן (א) בחסד ובגבורה (ב) בהאי רישא תליין ישערי נימין על נימין דאינון כל משיחותא דמתאחרן בהו עלאי ותתאי מארי דמארין מארי דקשוט · (ג) מארי דמתקלא · (ד) מארי דיבבא מארי דיללה · מארי דדינא מארי דרחמי וטעמי אורייתא ורזי אורייתא דכיין מסאבן כלהו אקרון שערי דמלכא כלומר משיכותא דאתמשך ממלכא קדישא וכלא נחית מעתיקא סתימאה (קדישא) · מצחא דמלכא פקידותא דחייביא כד אתפקדן בעובדייהו וכד אתגליין חובייהו כדין אקרי מצחא דמלכא כלומר גבורה אתתקף בדינוי ואתפשט בסטרוי ודא אשתני ממצחא דעתיקא קדישא דאקרי רצון · עיינין דמלכא אשגחותא דכלא אשגחותא דעלאין ותתאין וכל אינון מארי אשגחותא הכי אקרון · בעיינין גוונין אתאחרן ואינון גוונין אקרון כל אינון מארי אשגחותא דמלכא כל חד כפום ארחיה וכלהו גוונין דעיינין אקרון כמה דאתחזי אשגחותא דמלכא הכי גוונין מתערין · גביני דעיינין אקרון אתר דיהבין אשגחותא לכלהו גוונין מארי אשגחותא הכי גבינין לגבי דלתתא גבינין לאשגחותא מההוא נהרא דנגיד ונפיק אתר לאתמשכא מההוא נהרא לאסתחאה בחוורא דעתיקא מחלבא דנגיד מאימא דכד גבורה מתפשטא ועיינין מלהטן בגוון סומקא נהיר עתיקא קדישא חיורא דיליה ולהטא באימא ואתמלייא מחלבא וינקא להני (לכלא) ואסתחן כלהו עיינין בההוא חלבא דאימא דאתנגיד ונפיק תדיר הה"ד רחצות בחלב · בחלב דאימא דנגיד תדירא ולא פסיק · חוטמא דמלכא קדישא תקונא דפרצופא כד מתפשטין גבורן ומתאחרן כחדא אינון חוטמא דמלכא קדישא ואינון גבורן מחד גבורה שיר ה'

אחידן

א) בסוד עליית ב' חלקים עליונים של ח"נ להיות מהם ח"ב ולא קאמר חג"ת שכן עולים לחב"ד משום דת"ת כלול מן ח"נ הרמ"ז בשם האר"י ז"ל: ב) הנה הספירות והכינוים שמזכיר כאן הלא המה כתובים באידרא דנזיר ובאידרא זוטא דהאזינו והם רק פועלות בעלמות נגוזות אשר עין לא ראתה ואל יטעה המעיין פה ובדומי ליה שיהיו ח"ו הספירות או הכינוין וכיוצא בו איזה דברים גשמיים רק הכל רוחנייא וסודם מבואר ליודעי חן: ג) בעלי משכל שאינם נוטים לדין הגמור ולא חסד הגמור רק בקו האמצעי שהוא רחמים ומה שהזכיר אחריו מארי דרחמי ר"ל בעלי חסד: ד) בעלי תרועה יהא רמז על בעלי הדין שמשתלהים ויונקים מצד הגבורה כנודע:

אחידן ונפקין · וכד דינין מתערין ונפקין מסטרייהו לא מתבסמן
אלא (ה) בתננא דמדבחא וכדין כתיב °וירח יי׳ את ריח הנחח בר׳ ח׳
שאני חוטמא דעתיקא דלא אצטריך דחוטמא דעתיקא ארך
אפים בכלא אקרי וההוא נהירו דחכמתא סתימאה אקרי חוטמא
דיליה והיינו תהלה דכתיב (°תהלה לדוד וכתיב) °ותהלתי אחטם לך תהלים קמ״ה
וע״ד אתער דוד מלכא תהלה לדוד וגו׳ אודנין דמלכא כד ישעיה מ״ח
רעוא אשתבח ואימא ינקא ונהירו דעתיקא קדישא אתנהיר
מתערין נהירו דתרין מוחין ונהירו מאבא ואימא כל אינון דאקרון
מוחי דמלכא ומתלהטין כחדא וכד מתלהטן כחדא אקרון אזני
יי׳ דהא אתקבילת צלותהון דישרא׳ וכדין אתערותא לטב ולביש
ובאתערותא דא מתערין (ו) מארי דגדפין דנטלין קלין דעלמא
וכלהו אקרון אזני יי׳ · אנפוי דמלכא נהירו דאבא ואימא
ואתפשטותא דלהון דנהרין וסחרין ולהטין בהאי רישא דמלכא
וכדין סהדותא אסתהד במלכא דמלכא מנייהו · דיוקנא דמלכא
יקירותא מכלא מרישא שארי חסד עלאה · וגבורה · ונהירו
דאבא ואימא אתפלג נהירו דאבא בתלת נהורין ואימא בתרין
הא חמשה חסד וגבורה בחד נהורא הא שיתא · לבתר אתעטר
חסד ואתלהיט ואתנהיר בתרין נהורין דאתנהיר ואינון תמנייא
לבתר אתעטר וגבורה אתנהיר בחד הא תשעה · וכד מתחברן
כלהו נהורין כחדא אקרון דיוקנא דמלכא · וכדין כתיב °יי׳ כגבור שם מ״ב
יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה וגו׳ שפוון דמלכא הכי תאנא
כד אתנהיר נהירו דאבא נהיר בתלת נהורין · מחד נהורא נהיר
חסד עלאה · ומחד נהורא אתנהיר נהירו דאקרי מוחא דמלכא ·
וחד נהורא הוה תלי עד דאתנהיר נהירו דאימא וכד אתנהיר
אתנהיר בחמש נהורין · במאי אתנהיר מחד שבילא דטמיר וגניז
דאתדבק

ה) כעשן המזבח העולה מהקרבת הקרבנות ומעשן ההוא מסתפקין עצמם הבעלי דינים כמ״ש פ׳ נח דף פ׳ ע״א . ו) הם כיתי מלאכים המעופפים בעולם לשמוע מה שאדם מוציא מפיו אם טוב אם רע והם מביאים הדיבור לפני הקב״ה לידון האדם עליו אשר עליו רמז שלמה המלך ע״ה כי עוף השמים יוליך את הקול והוא מבואר באידרא רבא וזוטא :

אתדבק ביה אבא דכתיב °נתיב לא ידעו עיט וגו' כמה איוב כ"ח
דאתדבק דכורא בנוקבא ואתעברא ואולידת ואפיקת חמש
נהורין (ר"א מאינון חמש) ומאינון חמש נהורין אתגליפו חמשין תרעין
נהורין סגיאין · חמשין אינון לקבליהון מ"ט פנים טהור מ"ט
פנים טמא באורייתא אשתאר חד · והאי חד דאתנהיר בכלא
ההוא דאבא דהוא תלי כד מתחברן כחדא ומתיישבן במלכא
אקרון שפוון דמלכא · ובגין כך גזר מלין דקשוט · ופומא בהו
תלייא פתיחותא דפומא · מאי פומא אלא (א) דעת גניז בפומא
דמלכא אקרי פשיטותא דתפארת דכל אוצרין אתאחדן ביה
דכתיב °ובדעת חדרים ימלאו וההוא דעת ההוא גניז באימא משלי כ"ד
ומלכא ומלייא כל אדרין ואכסדראין וכד אתער נהירו דביה
נפיק כדין אקרי פה יי' ושפוון דאינון תרין נהורין מאבא ומאימ'
בשעתא דאתערען בההוא נהירו דדעת מתחברן כחדא ומלין
אתגזרו בקשוט בחכמה בתבונה ובדעת · וכדין כל מלין דקב"ה
באלין אתגזרו נהרין תלת אלין ועיילין בגו לגו ואתעטרו בחד
וכד מתחברן בעטורא חד כדין (ס"א וכד מתחברן תלת אלין
בעטורא חד ועיילין בגו לגו ואתעטרן בחד כדין) אקרון °חכו שיר ה'
ממתקים ואינון חיך דמלכא ואקרון מתיקא דמלכא ועל דהאי
כתיב °טעמו וראו כי טוב יי' · ובהאי חיך תליין כל אינון שליטין תהלים ל"ד
והורמנין דמלכא דכתיב °וברוח פיו כל צבאם · בהאי חיך שם ל"ג
שלימותא דכלא אשתכח ובגין כך כל אתוון דאינון בהאי אתר
שלימותא (כ) אתחזיא בהו *אחהע"א נהירו דעתיקא קדישא ויקרא
סתימאה דכלל סתימין · ח נהירו דחכמתא דלא אשתכח רכ"ח ב' כ"ד
ולא אתדבק דכתיב °לא ידע אנוש ערכה ה נהירו דאימא איוב כ"ח

א) פיר' דעת דעתיק כפה א"א וגם ר"ל סיכות אי' נכון בדעת ז"א ומה' נבורות כפתחו ה' מוכחות הפה הרמ"ז כשם באר"י ז"ל : כ) נרא"ס כפס האותיות אחה"ע ועיין ביאורו בפ' האזינו רצ"ס ע"א :

דנהיר ונגיד ונפיק ומשקי לכלא וינקא לבנין עד דמטי ההוא
רבות ומלי לצדיק ואיהו אתקטר בנוקבא תתאה ואתברכא
שיר ד׳ מניה ולא מתפרשין דא מן דא חוור מגו סומק דכתיב °הר המו
גבעת הלבונה ׳ע נהירו דע׳ ענפין דאתזנו מהאי רוחא דנפיק
בראשית מ״ו מן פומא כרין ע׳ שמהן דקב״ה לקבלהון בארעא °כל הנפש
לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים ׳ דהא יעקב אילנא בארעא
ואינון ע׳ נפ״ש ע׳ ענפין ׳ מאלין אתוון נהירין ארבע אחרנין ׳ מא
נהיר גימ״ל דאיהו אגר טב לצדיקייא דאקרי גמול ועל דא
ישעיה נ״ח כתיב °אז תתענג על יי׳ מח׳ נהיר יו״ד דהיא חכמ׳ כלא אסתים
איוב כ״ח ביו״ד דאיהי סתימא מכל סטרוי ובג״כ לא אשתכח דכתיב °ולא
תמצא בארץ החיים ׳ מה׳ נהיר כ״ף דאיהו נהירו ומשח רבות
דאתרק מאימא לההוא אתר דאתקרי קרן ואתקרי קרן היובל
ודא מלכות דוד ובג״כ לית משיחא אלא ברזא דכ״ף ק׳ מע׳ נהיר
ק׳ כמה דע׳ שבעין כך ק׳ מאה דאינון שלימו והכי הוא ובג״כ
בהאי חיך שלימו דכלא (ד״א שלמא דכלא) וכל מאן דידע רזא דא
ואזדהר ביה זכאה חולקיה ׳ גופא דמלכא אתפשטות׳ דתפארת
דגוונין ביה מתחברן דרועין דמלכא נהירו דחסד וגבורה ׳ ובג״כ
ימין ושמאל מעוי בדעת אתתקנן עייל ברישא אתתקן ואתפשט
לגו ׳ ובגו גופא שוקין אתאחדן בתרין נהורין ואינון תרין נהורין
ממש ׳ שוקין ותרין כליין ׳ כלהו מתחברן באתר חד דתמן אתכנש
כל רבות וכל משחא דגופא ׳ ומתמן שריין כל ההוא רבות
לאתר דאתקרי יסוד עולם ׳ יסוד מההוא אתר דאקרי עולם ׳
ומאן איהו נצח והוד ועל כן יי׳ צבאות שמו ברוך הוא
בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין ׳ כל הני תקונין אתיין
לאתחברא בחד עד דכל רבות קדשא נטיל כלא
האי יסוד ואשרי לנוקבא ומתברכא מניה ׳ אימתי מתברכא

מניה

מניה בשעתא דאתתקנו דינין דלתתא · וכד דינין מתתקנין לתתא מתתקנין לעילא וכד תיקונין דמלכא בחדוותא בשלימו דאינון שמא קדישא והוה כלא חד · וכדין הוא שארי בגווייהו דכתיב °אלהים נצב בעדת אל בקרב אלהים ישפוט · וכד דינין לא מתתקנן לתתא כביכול הכי לעילא דכל תקונין לא מתישרן הכי דהא אימא אסתלק מעל בנין ובנין לא ינקי דהא יסוד לא אשרי בנוקבא וכל דינין מתערין (א) וחויא תקיפא שלטא כביכול תקוני מרכבא על דינא אסתלקו דכיון דהאי נוקבא לא מתברכא וצדיק לא נטיל וחויא תקיפא שלטא ווי לעלמא דינקא מנייהו אמר רבי אלעזר כל הני תקונין אבא גלי לון בגין דלא יעול (ב) בכסופא לעלמא דאתי · השתא אמאי אצטריכו לאתגלאה · אמר ליה רבי אבא ההוא דאנא כתבנא מבוצינא קדישא אמינא (כתבוהו) לגבי חברייא דהא אינון ידעין מלין והא אצטריך למנדע דכתיב °וידעתם כי אני יי' · וכתיב וידעו כי אני יי' · בגין דאתיישבן מלין בלבנא · ומכאן ולהלאה סתימין מלין בגוון · זכאה חולקנא בהאי עלמא ובעלמא דאתי דהא עד כען בוצינא קדישא אתעטר במלין דבגוון · ת"ח אנא חזינא ליה בחלמא ושאילנא קמיה דר' שמעון הא אוליפנא קמיה דמר י' דאיהי חכמה והכי הוא ודאי ה' אמאי איהו בינה · אמר לי ת"ח הא כתיב °ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן מאי הוא נהר דיוצא מעדן דא בינה · ובגין כך ההוא נהר י' סתים בגויה ויו"ד פשיט נהרא דא מכל סטרוי ודא היא ה' בג"כ הוא י"ה לבתר אפיקת בן תחותיה דאיהו ו' בגוונא

דא

תהלים פ"ב · שמות ו' · בראשית ב'

א) כתב הקדמוני וכוא שהאל עולם או כתולם בכח תגבורת הדין מלמעלה והעולם מקבל שפע המר על ידו כי הוא שולל שפע העליון ונותן ממנו המובחר לכל המתאבלים ממנו ובכללם הע' אומות והתמצית נותן לישראל ולכן אנו נגלות הספר בדחק ונראה מטעם הנז' · ופירוש בלשה עיין בתיקו' דל"ו א' בהגהה הרמ"ז ; ב) בזיון וחרפה והרמ"ז פי' בכוונה לשון הס"ס אחרי לרב עמרם בסיפתן כייפתנו ;

דא ה׳ לבתר אולידת ואפיקת האי בן ושויה לקמה וכג"כ יה"ו
(נ"א הו) דהא ו׳ לקמה יתיב לינקא ליה · ועל כך תנינן במתניתא
דילן ה׳ ד׳ הות מדאתחבר דכורא עמה אתעברת מחד בן ואקרי
ה׳ · לבתר אולידת ואפיקת ו׳ ההוא בן וקאים לקמה · ועל האי
כתיב ונהר יוצא מעדן מניה נפיק ודאי להשקות את הגן לינקא
ליה · הוינא אחיד בידיה ונשיק בידוי אנא בהאי עדונא אתערנא
בכי וחייך והוו תלתא יומין דלא אכילנא מידי · חד מחדוותא
וחד דלא זכינא למחמי ליה זמנא אחרא · ועם כל דא בירה
אתקשרנא תדירא · דהא כד נהירא לי שמעתתא חמינא דיוקניה
דאתער קמאי · זכאין אינון צדיקייא בעלמא דין ובעלמא דאתי
תהלים ק"מ עלייהו כתיב °אך צדיקי׳ יודו לשמך ישבו ישרים את פניך ע"כ האדרא :
ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו וגו׳ · מאי תשמרו תשמורו
מבעי ליה אלא תשמרו ודאי · מאי אשר אמרתי אליכם
כלומר דאגזימית לכון על מימר פולחני · תשמרו דלא ימטי
עליכון שום ב"ש · תשמרו מההיא שמירה ונטורא דילי בלבד ·
ושם אלהים אחרים לא תזכירו כמה דאוקימנא ד"א ושם
אלהים אחרים לא תזכירו כלומר לא תסבבון דתפלון ביני עממיא
דברים כ"ח בארעא אחרא ויקיים בכו מה דכתיב °ועבדתם שם אלהים
אחרים וגו׳ · ד"א ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו · ר׳ יהודה
תהלים פ"א פתח °שמע עמי ואעידה בך וגו׳ לא יהיה בך אל זר וגומר ·
אנכי יי׳ אלהיך המעלך מארץ מצרים וגו׳ · הני קראי אמרן דוד
ברוח קדשא ואית לאסתכלא בהו · שמע עמי בכמה אתרין
אזהרה אורייתא לבר נש בכמה אתרין קב"ה אזהיר ביה בבר
נש · וכלא לתועלתא דב"נ בגין דינטר פקודי אורייתא דכל מאן

דינטר

ג) עיין בפרדס בשער השמות סי׳ י"א ותמצא שם ביאורו :

דינטר ארחי דאורייתא ואשתדל בה כמאן דאשתדל בשמא קדיש' דתנינן אוריית' כלא שמא דקב"ה ומאן דמשתדל בה כמאן דמשתד' בשמא קדישא בגין דאורייתא כלא חד שמא קדישא הוא שמא עלאה שמא דכליל כל שמהן ומאן דגרע אות חד מינה כאלו עביד פגימותא בשמא קדישא · תאנא ושם אלהים אחרים לא תזכירו לא תוסיף על אורייתא ולא תגרע מינה · ר' חייא אמר ושם אלהים דא מאן דיתעסק בספרין אחרנין דלאו מסטרא דאורייתא לא ישמע על פיך דאסיר אפילו לאדכרא לון ולמילף מנייהו טעמא כל שכן על אורייתא · רבי יהודה מתני הכי מ"ט כתיב ושם אלהים אחרי' וסמיך ליה את חג המצות תשמור אלא מאן דלא נטיר האי כמאן דלא נטיר מהימנותא דקב"ה מ"ט משום דביה אחידא מלה · אמר רבי יצחק וכן בכל שאר זמנין וחגין דהא כלהו אחידן בשמא קדישא עלאה · ועל דא תנינן מאי דכתיב שלש פעמים (א) בשנה משום דבהו תליא מהימנותא · יראה כל זכורך אמאי כל זכורך אמר רבי אלעזר כל זכורך ממש ויקרא קס"כ כ'
בגין דנטלין ברכתא ממבועא דנחלא · מכאן תנינן כל בר ישראל דאתגזר בעי לאתחזאה קמי מלכא קדישא בגין דנטיל ברכתא ממבועי דנחלא הה"ד כברכת יי' אלהיך אשר נתן לך · וכתיב דברי' ו'ו
אל פני האדן יי' · יי' כמה דאוקימנא (ב) דמתמן מריקן ברכתן ברא' כ' ה'
ונטלין ברכתא · זכאה חולקיהון דישראל מכל שאר עמין · זמנא חדא סליקו ישראל למחג חגא ואתערבו עע"ז בהדייהו וההוא שתא לא אשתכח ברכתא בעלמא · אתו שאילו לרב המנונא סבא אמר להו (ג) חמיתון סימנא בקדמיתא בהאי · אמרו ליה סימנא חמינן דכד תבנא מהתם כל ארחין אסתימו ממיא ועננא

והשוכא

א) לפי מ"ש בזוהר הרקיע כ"י דנ' תנאים הם כמ"ש אפשר דק"ל תיבת בשנה יתר ודריש ליה כי שנה היא מ' ונ' רגלים בהו תליא מהימנותא דמי שאינו מקיימם כצ"ע וזהו בשנה שהם תלויים בשכינה מא"ן : ב) דמשם שופכים ברכות כל העולם ומשם מקבלים הברכות · ג) ראיתם איזה סימן בשנה שעברה שיש איזה גרם חטא כדבר והשיב סימנא חמינן דאינו סימן א' ומה שיה הסי' דכד תבנא מהתם כשחזרנו מהרגל בשנה שעברה אזי נסתתמו כל המעינות והיה שכן וחשך והולכי דרכים לא היו יכולין לילך כל אותן סחורו מהרגל ·

וחשובא אשתכח דלא יכלין למיהך כל אינון דסליקו לתמן ועוד
(ד) בשעתא דעאלנא לאתחזא׳ אפילו שמיא אתחשכו (ה) אתרגיזו
חמא · אמר להו ודאי או אית ביניכו בני נשא דלא אתגזרו או
עע"ז סליקו בהדייכו דהא לא אתברכאן בההיא שעתא בר אינון
ישראל דאתגזרו · ובהאי את קדישא מסתכל קב"ה ובריך לון ·
(ו) לשתא אחרא סליקו וסליקו אינון עע"ז דאתערבו בהדייהו
כד הוו אכלין קרבנייא והוו חדאן (ז) וחמו לאינון עע"ז דטפסאן
בקוטרייהו לקוטרא דכותלא אשגחו בהו דכלא מברכין ואינון
לא בריכו · אתו ואמרו מלה לבי דינא אתו ושאילו לון אמרו
האי דאכלתון חולקא דלכון מאן קרבנא הוה · לא הוה בידייהו
בדקו ואשכחו דאינון עע"ז וקטלו לון · אמרו בריך רחמנא
דשזיב לעמיה דודאי לית ברכתא שריא אלא בישראל זרעא
קדישא בני מהימנותא בני קשוט וההיא שתא אשתכח ברכתא
בעלמא בשלימו פתחו ואמרו °אך צדיקים יודו לשמך וגו׳ · רבי תלים קמ
חייא אמר בזכות ישראל גזירין אתכנעו שנאיהון תחותהון וירתי
אחסנתיהון · תא חזי מה כתיב °יראה כל זכורך · וכתיב בתריה שמות ל"ד
כי אוריש גוים מפניך והרחבתי את גבולך (ח) דקב"ה עקר דיורין
מאתרייהו ואתיב דיורין לאתרייהו ובגין כך יראה כל זכורך את
פני הארון יי׳ · רבי יהודה אמר האדון כמה דכתיב °כי הנה ישעיה י׳
האדון יי׳ צבאות מסעף פורה וגו׳ ויצא חוטר וגו׳ וכלא חד מעקר
דיורין ואתיב דיורין · רבי יצחק אמר אית ארון ואית אדון וכלא
בחד תלייא · רבי יהודה אמר אדני אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד קב"ה אקרי
ההוא

ד) בשעה שנכנסנו לרגל בירושלם אפי׳ השמים היו נחשכים : ה) נחרד רב המנונא ואמר להם או יש ביניכם בני אדם שאינם נמולים או גוים ממש עולים עמכם לרגל ולכן אין ברכה מצויה והכלת כ"ב אינה מרובה כי אין הברכה מצויה אלא כשישראל הם נימולים : ו) לשנה הבאה שלכו לרגל והיו מדקדקים על אותם שהולכים עמהם לאכל קרבנות : ז) ראו גוים שהיו דופסים בכותלים לצורת הגלימא באופן שכיסו את הגלימא של פיהם כדי שלא יראו האחרים שאינם מברכים ברכת סוכה וכן היה דקדקו האחרים שכלם היו מברכים והם לא היו מברכין ככן גילו הדבר לב"ד ושאלו שב"ד לגוים שהם מאיזה בשר אכלו כאומרו מאן קרבנא הוה מאיזה קרבן אכלתם ולא ידעו להשיב והרגום בב"ד ונתברך השנה · ח) שהיו דרים בא"י שהם ז׳ אומות ממקומם והושיב דורים אחרים ממקומם שהם ישראל כנודע ·

ההוא דאקרי כמה דאיהו כתיב · ומאן הוא · ר' יוסי אומר מראת
אלהים (א) מראת כתיב · ומהו מראת שלימו דכלא יו"ד ה"א
וא"ו ה"א · מראת איהו אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד האי אקרי ככתבו
והאי לא אקרי ככתבו ובג"כ אקרי בהאי ועל כך מראת אלהים
כתיב · רבי יהודה אמר לזמנין עלאין אקרון בשמא דתתאין ·
ולזמנין תתאין אקרון בשמא דעלאין · האדן יי' בשמא עלאה
אדני הוה והא אוקימנא מלי (ב) ובגוונין סגיאין אתפרשן מלי וכלא
חד · בריך רחמנא בריך שמיה לעלם ולעלמי עלמין :

הנה אנכי שולח מלאך לפניך וגו' · ר' יצחק פתח °ישקני מנשיקות — שיר א'
פיהו וגו' · אמרה כנסת ישראל ישקני מנשיקות פיהו · מאי
טעמא ישקני יאהבני מבעי ליה אמאי ישקני · אלא הכי תנינן
מאי נשיקות אדבקותא דרוחא ברוחא דבגין כך נשיקה בפה
דהא פומא אפקותא ומקורא דרוחא הוא ועל דא נשיקין בפומא
בחביבותא ודבקין רוחא ברוחא דלא מתפרשן דא מן דא ועל
דא מאן דנפיק נשמתיה בנשיקה מתדבק ברוחא אחרא ברוחא
דלא מתפרש מניה והיינו אקרי נשיקה · ועל דא אמרה כנסת
ישראל ישקני מנשיקות פיהו לאדבקא רוחא ברוחא דלא אתפריש
דא מן דא · כי טובים דודך מיין מאי בעי הכא יין והא כתיב
°וגם אלה ביין שגו וגו' וכתיב °יין ושכר אל תשת אתה ובניך · — ישעיה כ"ח
מאי טעמא הכא יין · רבי חייא אמר מיינה דאורייתא · ר' חזקיה — ויקרא י'
אמר דא דכתיב °ויין ישמח לבב אנוש · ועל דא כתיב כי טובים — תהלים ק"ד
דודיך מיין לחדוותא דלבא · מיין דחדי לי יתיר מכלא · ר' יהודה
אמר

א) בי' שם הוי' כמו מראה שא"א לקרותו ונכתב למראה ולא לקריאה א"ס : ב) ובכמה פנים מפורשים
דברים אלו שאמרתי והכל סוד ה' להם :

אמר כתיב °וישק יעקב לרחל וישא את קולו ויבך · אמאי קא בר"ש כ"ט
בכה אלא באתדבקותא דרוחא בה לא יכיל לבא למסבל ובכה
ואי תימא הא כתיב °וישקהו ויבכו · תנינן אמאי נקוד וישקהו שם ל"ג
אלא דלא אתדבק ביה רוחא כלל ועל דא כתיב °ונעתרות משלי כ"ז
נשיקות שונא · מאי ונעתרות נשיקות שונא · אלא מאן דנשיק
בחביבותא מתדבק רוחיה ברוחיה בדביקותא דחביבותא ומאן
דלא נשיק בחביבותא לאו בדביקותא הוא אלא ונעתרות · מאי
נעתרות · גסותא דלא דביק רוחיה בההוא נשיקה ולא אתדבק
ביה כלל · וכגון כך כתיב ישקני מנשיקות פיהו דהוא דבקותא
רוחא ברוחא · תנא כל זמנא דקב"ה אזיל בישראל כביכול
אתדבק רוחא ברוחא ועל דא כתיב °ואתם הדבקים ביי' בכל דברים ד'
אינון גווני דביקותא ולא מתפרשא דא מן דא בשעתא דאתמר
הנה אנכי שלח מלאך לפניך ידע משה דפרישותא הוא אמר
°אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה · רבי אבא אמר מה כתיב שמות ל"ג
לעילא מן דא °ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי' אלהיך לא שם ל"ד
תבשל גדי בחלב אמו · מאי קא מיירי · אלא דלא לערבא מלה
תתאה בעלאה דלא ינקא סטרא דלבר מסטרא פנימאה · מה
בין האי להאי דא דלבר מסטרא דמסאבא ודא דלגו בסטרא
קדיש' · מאן אמו דא כ"י דאתקרי אם · בחלב אמו דלא יניק מהאי
סטרא מאן דלא אצטריך והכ' כתיב הנה אנכי שלח מלאך לפניך
אמר משה הא קבילנ' בטחונ' מינך דלא תתפרש מינן ודאי אם אין
פניך הולכי' אל תעלנו מזה · ובמ' יודע איפה וגו' · אר"א מלה דא לא
קאמר קב"ה אלא ברחימותא דישראל ולאתפייסא בהדייהו למלכא
דהוה בעי למיזל עם בריה ולא בעי לשבקא ליה · אתא בריה

ומסתפי

מסתפי למבעי ליה למלכא דיזיל בהדיה · אקדים מלכא ואמר
א (א) לגיון פלן יזיל בהדך למנטר לך בארחא · לבתר אמר
אסתמר לך מניה (כארחא) דהא לא גבר שלים הוא · אמר בריה
י הכי או אנא אותיב הכא או את תזיל עמי ולא אתפרש מינך
ר קב"ה בקדמיתא אמר הנה אנכי שלח מלאך לפניך לשמרך
דרך · ולבתר אמר השמר מפניו וגו' ביה שעתא אמר משה
ם אין פניך הולכים וגו' · אתא ר"ש אשכח להו בהאי · אמר
לעזר ברי שפיר קאמרת · אבל תא חזי באתר דא לא אמר
שה מדי ולא אתיב מלה לקבליה · מאי טעמא משום דהכא
א אשתכח פרישותא מניה · והא אוקימנא מלה דא לגבי
ברייא · ואית דמתני איפכא ולא הכי פירשוה קדמאי · וכד
תכלון מלי דחד כלא שפיר וכלא בחד מלה אמרי טעמייהו ·
מתי אתיב משה בזמנא דאמר ושלחתי לפניך מלאך וכתיב
ילך מלאכי לפניך סתם ולא פריש מלה · וע"ד כתיב הכא
אם שמוע תשמע בקולו ועשית כל אשר אדבר · אשר אדבר
קא · וכתיב ואיבתי את איביך וצרתי את צרריך וכלא בירה
ייא · ר' יהודה אמר אי תימא דתרווייהו מלאך ממש (ב) משה
: אתיב עלייהו דלא חמא דוכתא · אימתי אתיב בזמנא דכתיב
ם אין פניך הולכים וגו' · אמר ר' שמעון כלל דכלא משה לא
נא מלאכא דהא כתיב °ויאמר אם נא מצאתי חן בעיניך אדוני שמות ל"ד
ך נא אדני בקרבנו · א"ר יהודה האי דאמר רבי אבא דכתיב לא
בשל גדי בחלב אמו בחלב האם מבעי ליה · מאי אמו דאי
מא כנסת ישרא' אמו דסטרא דמסאבא לאו הכי דהא שמענא
ומר רבי שמעון כנסת ישראל אימא קדישא בחולקיה דיישרא'
נאחדא דכתיב °כי חלק יי' עמו · א"ר שמעון שפיר קאמרת דברים ל"ב

והא

ר נכה פלוני והמשל הוא מבואר למבין : ב) פירוש משה לא השיב מיד אם אין פניך וגו' לפי שלא היה
מקום להשיב דמלאך ההוא קאי על הסכנה א"ס :

והא דר׳ אבא שפיר וכלא דא בדא תליא · ת״ח אימא אתאחד
להו לעילא לסטרא דא ולסטרא דא ותרין אינון חדא לימינ
וחדא לשמאלא ובגין כך מנהון לימינא ומנהון לשמאלא וכלו
תליין בהאי א״ס אימא קדישא ואתאחדן בה · אימתי אתאחו
בה בשעתא דהאי אם ינקא מסטרא אחרא ומקדשא אסתא
וחויא תקיפא שארי לאתגלאה כדין גדיא ינקא מחלבא דאמי
ודינין מתערין · ועל דא ישראל קדמין ואייתאן בכורים ובשעת
דמייתין להו בעיין למימר ולמפתח ביה בלבן דבעא בחרשוי ל
לשלטאה ביעקב ובזרעא קדישא ולא אתיהיבו בידיה ולא
אתמסרן ישראל לסטרא דא · ועל דא כתיב ראשית בכו
אדמתך וגו׳ לא תבשל גדי בחלב אמו · ולא ינקא ההוא סטר
מחלבא דאמיה דהא לא יסתאב מקדשא ודינין לא מתע
בגין כך לא ייכול בשרא בחלבא כל זרעא קדישא · וכל מ
דאתי מסטרא דא דלא יהיב דוכתא למאן דלא אצטריך דד
בעובדא תליא מלתא בעובדא דלתתא לאתערא לעילא · זכא
דברים י״ד אינון ישראל מכל עמין עע״ז דמריהון קרי עלייהו · וכך בחר
שם להיות לו לעם סגולה · וכתיב כי עם קדוש אתה ליי׳ אלה
שם (וכלא חד מלה) וכתיב בנים אתם ליי׳ אלהיכם וגו׳ · תא חזי ·
ישעיה ג׳ בשעתא דישראל לא אתכשרו עובדייהו מה כתיב עמי נוג
מעולל ונשים משלו בו משלו בו דייקא והא אוקימנא מ
ברזא דספרא דשלמה מלכא והכי אשכחן בידה · תו אשכו
דכל מאן דאכיל האי מיכלא דאתחבר כחדא · (ד) (ה) בשער
חדא או בסעודתא חדא ארבעין יומין אתחזיא (ה) גדיא
מקלסא בקלפוי לגבי אינון דלעילא וסיעתא מסאב
מתקרבין

ג) אחרי מות ס׳ ע״ב : ד) ס״א לא גרים מן או עד חדא תניין (עמ״ש מרן בב״י י״ד סי׳ פ״ס והספר״ח שם ואני בי
בקונטריסי הארכתי בס״ד ומ״ש בס׳ מק״מ לא ראה פי׳ זהר הרקיע שהסכי׳ לדברי הזוהר לפ״מ מרן והכמ״ל וס׳ זה שיה
שמזכירו במקומות אחרים מאין) : ה) גדי מקולס ובללה בצורו לקטרת לאצלה לפני מדת הדין (פי׳ בצור קליפת בני
נראה צורת גדי מקולס שיבירוהו שיצתה מא״כה לאעניהו ומ״ג ובללה בצורו סצות · הרש״ב :

ותקרבין בהדיה וגרים לאתערא דינין בעלמא דלא קדישין
אי אוליד בר באינון יומין אוזפין ליה נשמתא מסטרא אחרא
לא אצטריכא · וכתיב °והתקדשתם והייתם קדושים וגו׳ · אתי ויקרא
אסתאבא מסאבין ליה ודאי דכתיב °ונטמתם בם חסר א׳ י"א
וסאבותא אטימא מכלא דלית רשו לאתדכאה דהכי כשאר סס
ני דמסאבותא דמתדכין · ותו דמסתפי מחיוון בישן דהא
עינייהו גדיא אשתכח ויכיל לאתזקא דהא צולמא דב"נ אתעבר
ניה · רבי ייסא שאל שרי למיכל לתרנגולא בגבינה או בחלבא
מר רבי שמעון אסיר לך דלא יהיב איניש פתחא לזינין בישין
ך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב ודאי אסיר לך
וא דחומרא אית ביה כבעירא לשחיטה · ומאן דשרי האי מה
תיב °ותשקו את הנזירים יין מאן דשרי האי כמאן דשרי האי עמוס ב׳
כתיב °לא תאכל כל תועבה כל לאכללא כלא · תאנא במה דברים
בו דניאל חנניה מישאל ועזריה דאשתזיבו מאינון נסיוני אלא י"ד
גין דלא אסתאבו במיכליהון · אמר רבי יהודה כתיב °וישם דניאל א׳
ניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגו׳ · ותאנא
סתימא דמתניתין מיכלא דההוא רשע בשרא בחלבא יהוה
ב) ונבינה עם בשרא בר מיכלין אחרנין ודא סליק ליה בפתוריה
כל יומא · ודניאל דאסתמר מהאי כד רמו יתיה לגובא דאריוותא
אשתלים בצולמא דמריה ולא °שני צולמיה לצולמא אחרא בראשית
על דא דחלו אריוותא מניה ולא חבלוהו וההוא רשע בשעת קכ"א א׳
מלכותא אתעדי מניה ועם חיוות ברא הוה מדוריה (כ) אעדי
ולמא דאנפוי מניה ומההוא יומא לא אתחזי צולמיה צולמא
דבר

א) נ"ל דהוו גוסריקין פת בג בשר גבגב׳ ברמ"ז . ב) בוסר גלס ודפוה תחר פגיו :

דכר נש וכל בעירא דאתי אתחזי ליה צולמא דזיניה ונוקביו
והוו אתיין עליה כלהו ובכמה זמנין הוו אכלין ליה חיות ברא
חבקוק א׳ בר דאתגזר האי עונשא עליה בגין דכתיב °והוא במלכים
יתקלס בגין כך כלא יתקלסו ביה כל ההוא זמנא תא חזי מה
כתיב ולמקצת ימים עשרה נראה מראיהם טוב מכל הילדים
האוכלים את פת בג המלך נראה מראיהם טוב דצולמא
דמאריהון לא אעדיאו מנהון ומאחריני אעדיאו מאן גרים
האי בגין דלא אתגעלו בגיעולי מיכליהון · זכאה חולקהון דישראל
דכתיב בהו ואנשי קדש תהיון לי :

קל״ה א׳ ואל משה אמר עלה אל יי׳ וגו׳ ואל משה אמר *אן אמר דא
שמות י״ט שכינתא · עלה אל יי׳ כמה דכתיב °ומשה עלה אל האלהים
וגו׳ אמאי כל דא לקיימא עמהון קיים בגין דהא אתפרעו מה
מ״ה א׳ דלא נפקו הכי ממצרים דאתגזרו ולא אתפרעו °והכא הא
שמות ט״ו אתפרעו ועאלו בברית קיימא דכתיב °שם שם לו חק ומשפט
דייקא ושם נסהו בהאי את קדיש׳ דאתגליי׳ בהו והכא אתקיים
בהו · על ידא דמשה גזירא דקיימא דכתיב ויקח משה את הדם
ויזרוק על העם וגו׳ א״ר יצחק מאי דכתיב וחצי הדם זרק על
ירמיה ל״א המזבח במזבח לא כתיב אלא על המזבח דייקא · והשתהויתא
שמות ב׳ מרחוק מהו מרחוק · כד״א °מרחוק יי׳ נראה לי וכתיב °ותתצב
אחותו מרחוק · תאני ר׳ אבא דקיימא סיהרא בפגימותא וביה
שעתא זכו ישראל יתיר בחולקא קדישא וגזרו קיימא קדישא
בקב״ה · ואל משה אמר עלה אל יי׳ · מ״ט אמרה ליה שכינתא
אסתליק לעילא דהא אנא וישראל נשתתף כחדא בשלימותא
על ידך מה דלא הוה עד הכא · מה כתיב ויקח משה חצי
הדם וגו׳ פלג ליה לתרין חצי הדם זרק על העם וחצי הדם זרק

על

על המזבח כמה דאוקימנא וכתיב הנה דם הברית אשר כרת
יי' עמכם · ויישם באגנת באגנת כתיב חסר וא"ו כמה דכתיב
°שררך אגן הסהר אל יחסר המזג · ונגש משה לבדו אל יי' שיר ו'
זכאה חולקיה דמשה דהוא בלחודוי זכה למה דלא זכה
בר נש אחרא · ישראל זכו השתא מה דלא זכו עד ההיא
שעתא · וההיא שעתא אתקיימו בקיומא עלאה קדישא ·
ובההיא שעתא אתבשרו למהוי בינייהו מקדשא כד"א °ועשו לי שמות כ"ה
מקדש ושכנתי בתוכם :

ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וגו'
רבי יהודה פתח °זאת קומתך דמתה לתמר וגו' כמה שיר ו'
חביבה כנסת ישראל קמי קודשא בריך הוא דלא מתפרשא
מניה כהאי תמר דלא פריש דכר מן נוקבא לעלמין ולא *סליק נ"ז כ'
דא בלא דא כך כנסת ישראל לא מתפרשא מקודשא בריך
הוא · תא חזי בשעתא דנדב ואביהוא חמו ושבעין סבין ·
מה כתיב בהו · ויראו את אלהי ישראל · דאתגלי עלייהו
שכינתא · (א) רבי יהודה ורבי יוסי אמרי את דייקא ודא את
הוא מרחוק · את לאכללא מה די בגויה · רבי יצחק אמר
והא כתיב °היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל יחזקאל י'
בנהר כבר · מאן חיה דא אמר רבי יוסי אמר רבי חייא חיה
זוטרתי · וכי אית חיה זוטרתי · אין · חיה זוטרתי וחיה עלאה ·
וחיה זוטרא °דזוטרתי · ויראו את אלהי ישראל דייקא בראשית
כמה דאמינא · ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר בחיזו י"ח כ'
אבן טבא דזמין קודשא בריך הוא למבני מקדשא דכתיב
°ויסדתיך בספירים : ישעיה כ"ד

ואל

(א) עיין בפרדס רמונים מהרמ"ק שער ס"ו פ' ג' :

ואל אצילי בני ישראל דא נדב ואביהוא לא שלח ידו דסליק לון לבתר זמנא ולא אתענשו הכא ' רבי יוסי אמר מלה דא לשבחא דילהון דכתיב ויאכלו וישתו דזנו עיניהון מנהירו דא ' רבי יהודה אמר אכילה ודאי אכלו וזנו גרמייהו והכא אתקשרו לעילא אי לא דסטו אורחייהו לבתר כמה דאוקימנא ' אמר רבי אלעזר ואפילו ישראל בההיא שעתא אתכשרו ואתקשרת בהו שכינתא ודא קיימא ואורייתא כלא בחד זמנא הוה וישראל כההיא שעתא לא חמו לעלמין

ולזמנא דאתי זמין קודשא בריך הוא לאתגלאה על בנוי ישעיה

ולמחמי כלא יקרא דיליה עינא בעינא דכתיב °כי עין נ"ב

בעין יראו בשוב יי' ציון ' וכתיב °ונגלה כבוד יי' וראו שם מ'

כל בשר יחדיו וגומר בילא"ו :

ב"ן ל"ך ו"א ע"י

הגהות דב"ש לפי להרב הגדול חיד"א ז"ל

כי בהיות המקום צר לא שמנו אותם במקומם

דף י' ע"ב אר"א כג"י כלותא וגזיל

דף כ"ג ע"א בהגהתי ' ליום שתהיה המצוה בשלימות ע"ד מ"ש גדול המצווה כצ"ל ' וכ"כ ודאי שהם מצווים דבכבר נצטוה אאע"ה ' אך היה מקום דאינם חייבים כל כך כמו שנזהרו על שבע מצות דאינם חייבים דורות הבאים אלא באלה וצריך צווי מחדש והוק' מאו"ן :

שם ע"ב בהגהת הרמ"ו ' מה שהוכיח מר"ה אינו מוכרח דבעשרת כתיב ' מאו"ן :

דף ס"ו ע"א בסוף הדף בהגהת הרש"ב ' נכתב בצדו הם דברי התוספות בחגיגה ' מאו"ן :

דף ע"ח ע"א רוצה בלא שהדין וכו' ' מצאתי בהגהה כ"י וז"ל זה הפך מה שאמרו שפ"ק דר"ה בקש לדון בלא עדים יצאת ב"ק ואמרה וכו' עכ"ל ' ולי ההיוט לק"מ דמ"ש בבא היינו דמחמת יראה היה מודה המחויב אמיתו של דבר ונמצא שדן בלא עדים ' מאו"ן :

דף צ"ב ע"א וזמין לו בהדיה וכו' ' ז"ש בנסח אתקינו דא היא סעודתא וכו' אתיין לסעדא בהדיה וכ"ל בספר הכוונות :

ברוך

ברוך יי׳ אשר הפליא חסדו עמנו המעטרנו חסד ורחמים לחיותנו כהיום הזה להוציא
כנכה זה ספר ואלה שמות מהקנא האלהי רבי שמעון בן יוחאי זצ״ל מוגה כאשר
אללה ידינו כן יי׳ יאזרנו חיל ויתן תמים דרכנו לגמור ולעשות הארבעה חלקים אחרים ושאר
ספרי הקדש נגילה ונשמחה בם ישוה רגלינו כאילות יקימנו ונחיה לפניו :

שייך לחלק ראשון מספר שמות

א״ה כהיות שבזוהרים שהגהנו מתוכם א׳ מהם הוא מהרב ישראל בניתין ז״ל שם נמצא
השלומי החסרונות באיזהו מקומן · ובאיזה מקום תוספת השייך למקומו ואינם בנמצא
בזוהרים הנדפסים עד כען וכדי שלא למנוע בר ממנו הוצא כאן ולא במקומם כדי שיבא דף
על דף בזוהר מנטובה מאחר שכל כתבי האריז״ל זלה״ה על אדני דפי הזוהר הנזכר הוטבעו :

א״ה באנו להודיע לקורא בס׳ הזוה״ק הלזה הנדפס על ידינו בה עשינו לבא בפ׳ המ׳ניח
במאמרים השייכים הללו דפי הזוה״ק אשר בפנים ושורותיו ׳ וכדי שלא להוליד את
הסר׳ן מהזוהרים אחרים בה עשינו להניח גם דף הזוהר הנז׳ ע״ג הסימן במעשהו מתנו
בפנים :

ספר הבהיר שייך לדף פ״ב ע״א שו׳ ט״ו קודם אמר רבי שמעון

סימן א׳ דקס״ג ע״א שו׳ כ״ב וכל **העם רואים את הקולות ואת הלפידים**
וכי רואים את הקולות אלא וכל העם
ראים את הקולות אותן קולות שאמר °קול יי׳ על המים אל תהלים
הכבוד הרעים ׳ קול יי׳ בכח ׳ ואומר °בכח ידי עשיתי ׳ ואומר כ״ט ישעיה
אף ידי יסדה ארץ ׳ קול יי׳ בהדר ׳ ואומר °הוד והדר פעלו י״כ תהלים
וצדקתו ׳ קול יי׳ שובר ארזים זה קשת שמשברת עצי ארזים קי״א
ועצי ברושים ׳ קול יי׳ חוצב להבות אש זה שעושה שלום בין
האש ובין המים שחוצב כח האש ומונע אותו מללחוך המים
גם מונע מלכבותו ׳ קול יי׳ יחיל מדבר שנאמר °ועושה חסד שם י״ח
למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם ׳ יותר מן המדבר ׳ קול יי׳ יחולל
אילות ויחשוף יערות ובהיכלו כלו אומר כבוד · דכתיב °השבעתי שיר ב׳
אתכם בנות ירושלם בצבאות או באילות השדה הא למדת
שבז׳ קולות נתנה תורה ובכלם נגלה עליהם אדון העולם וראום
והיינו דכתיב °וכל העם ראים את הקולות ׳ כתוב אחד אומר שמות ב׳
ויש

דברים ד' ויט שמים וירד וערפל תחת רגליו · וכתוב אחד אומר °כי מן
השמים דברתי עמכם · הא כיצד אשו הגדולה היתה בארץ
שהוא קול אחד ושאר קולות היו בשמים דכתיב מן השמים
השמיעך את קולו ליסרך ועל הארץ הראך את אשו הגדולה
ודבריו שמעת מתוך האש · ומאי היא גדולה שמשו היה יוצא
דבור מתוך האש שנאמר ודבריו שמעת מתוך האש ומה
ותמונה אינכם רואים זולתי קול ההוא כדאמר להם מ״שה לישראל
כי לא ראיתם כל תמונה · תמונה ולא כל תמונה מלה״ד
למלך שהיה עומד על עבדיו מעוטף בכסות לבנה לא די לאימת
המלך שיסתכלו בלבושיו ועוד רחוק היה המלך ושמעו קולו
יכולין לראות גרונו אמרת לא הא למדת שראו תמונה ולא כל
תמונה והיינו דכתיב ותמונה אינכם ראים זולתי קול וכתיב קול
דברים אתם שומעים כתוב אחד אומר וכל העם רואים את
הקולות וכתוב אחד אומר קול דברים אתם שומעים · הא כיצד
בתחלה רואים את הקולות ומה ראו שבע קולות שאמר דוד ·
ולסוף שמעו הדבר יוצא מבין כלם · והא אינון עשר · דרבנן אמרי
דכלהו אמרינן כחדא מלתא כן כלהו כחדא מלתא אמרינן והוי
ז' מאמרות בשבעה קולות · ועל דא נאמר קול דברים אתם
שומעים ותמונה אינכם רואים זולתי קול · הא למדת דכלהו כחדא
מחדא מלתא אמירן · ובעבור שלא יטעו ישראל לומר אחרים
יעזורהו מן המלאכים אף קולו לבדו לא יוכל להיות חזק כל כך
בעבור כך חזר וכללם · ד״א שלא יאמר העולם הואיל והם
עשרה מאמרות לעשר מלאכים שמא לא יוכלו לדבר על פה
אחד כתיב ביה אנכי וכלל כל העשרה ומאי עשרה מלכים שבע
קולות ושלשה מאמרים ומאי אומרים דכתיב וי״י האמירך היום
משלי ד' ומאי נינהו שלשה דכתיב °ראשית חכמה קנה חכמה ובכל קניינך
איוב ל״ב קנה בינה כד״א °ונשמת שדי תבינם · נשמתו של שדי היא
תבינם שלישית מאי הוי כדאמר ליה ההוא גברא סבא לההוא
ינוקא

ינוקא במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך ט תחקור במה
שהרשיתיך התבונן אין לך עסק בנסתרות · תנא 'כבוד אלהים משלי כ"ה
הסתר דבר מאי דבר כד"א ראש דברך אמת וכבוד מלכים חקור
דבר מאי דבר דכתי' דבר דבור על אפניו א"ת אפניו טא אופניו ע"כ
לדף צ' ע"ב במאמר הסתחיל וידבר אלהים והנמשך לדף צ"א נכלל בו טו הב' הגהות
סימן כ' דק"פ ע"כ ואלו הם י"ב פקודין · א' יחוד ה' · ב' ליראה ה' ·
ג' למנדע דאית דיין ואית אגר טב וכו' · ד'
לקדש את יי' · ה' להתפלל בכל יום שחרית מנחה ערבית · ו'
לעסוק בתורה · ז' למול את הבן · ח' קדש לי כל בכור · ט'
תפלין י' ציצית · י"א מזוזה · י"ב למסור נפשו בדבקות ה' · טו
הם י"ב פקודי שמור · א' דלא למיהב רבו לע"ז · ב' דלא למבני
מגדל לע"ז · ג' אל תפנו וכו' שלא להרהר אחריהם · ד' לא
תשתחוה להם · ה' דלא לאתכפייא דהיינו לא תעבדם · ו' דלא
להחליף יחודא דמאריה דהיינו ההמיר · ז' דלא להרהרא דהיינו
לא תתורו וגו' · ח' שלא לשאול באוב · ט' שלא לשאול בידעוני
י' שלא לדרוש המתים · י"א דלא למעבד חרשין דהיינו וחובר
חבר · י"ב ושם אלהים אחרים לא תזכירו :

שייך לפרשת בשלח דף כ"ב ע"א שהוא דק"ב ע"א

א"ה כאן מלאנו כתוב פסוק ויסע כסדר כל אות ואות כפיה אחד כמרובע עם זה הלבון

ו	א	ל	ש	א	ע	מ	מ
י	ל	פ	ר	ח	ע	פ	ד
ס	ה	נ	א	ר	מ	נ	מ
ע	י	י	ל	י	ו	י	א
מ	ס	מ	ו	ה	ד	ה	ח
ל	ה	ח	י	מ	ה	ם	ר
א	ה	נ	ל	ו	ע	ו	י
ך	ל	ה	ך	י	נ	י	ה
ה	ך	י	מ	ח	ן	[illegible]	ם

ע״ד כאן אתתקנו טורין כסדרן ברזא דחס׳ד לאספאה לימינא ושמאלא

ו	י	ב	א	ב	י	ן	מ	ח
נ	ה	מ	צ	ר	י	ם	ו	ב
י	ן	מ	ח	נ	ה	י	ש	ר
א	ל	ו	י	ה	י	ה	ע	נ
ן	ו	ה	ח	ש	ך	ו	י	א
ר	א	ת	ה	ל	י	ל	ה	ו
ל	א	ק	ר	ב	ז	ה	א	ל
ז	ה	כ	ל	ה	ל	י	ל	ה

או כה׳ג כלה׳ו שמאלא מסטרא דגבור״ה

ואחר כך מנאתנו פסוק ויבא למפרע כמו כן כל אות ואות בבית אחד במרובע עם זה הלשון

ה	ל	י	ל	ה	ל	כ	ה	
ז	ל	א	ה	ז	ב	ר	ק	
א	ל	ו	ה	ל	י	ל	ה	
ת	א	ר	א	י	ו	ך	ש	
ח	ה	ו	ה	ן	נ	ע	ה	י
ה	י	ו	ל	א	ר	ש	י	
ה	נ	ח	מ	ן	י	ב	ו	
ם	י	ר	צ	מ	ה	נ	ח	
מ	ן	י	ב	א	ב	י	ו	

עד כאן אתתקנו טורין למפרע ברזא דגבור'ה כלהו שמאלא כליל בימינא

ואחר כך מלאנו פסוק ויט כסדר כמו כן כל אות ואות בבית אחד כמרובע עם זה הלשון

י	ב	ק	ע	ו	ה	מ	י	ם
ה	י	ם	ל	ח	ר	ב	ה	ו
י	ל	ה	ו	י	ש	ם	א	ת
י	ם	ע	ז	ה	כ	ל	ה	ל
ה	י	ם	ב	ר	ו	ח	ק	ד
ו	ל	ך	י	ה	ו	ה	א	ת
ד	ו	ע	ל	ה	י	ם	ו	י
ו	י	ט	מ	ש	ה	א	ת	י

ע"כ כלילן טורין דמלכא קדישא בתפאר"ת לבתר מתחברן אבהן ואתעבידו שמא קדישא

אח"ך מלאנו הע"ב שמות היוצאים משלשה פסוקים אלו כמרובע כל שם ושם משלשה אותיו
היוצאים משלשה פסוקים אלו ישר הפוך ישר והסימן יהי אור עם זה הלשון

והו	ילי	סימ	עלם	מהש	ללה	אכא	כה ת
הזי	אלד	לאו	ההע	יזל	מבה	הרי	הקם
לאו	כלי	לוו	פהל	נלך	ייי	מרה	חהו
נתה	האא	ירת	שאה	ריי	אום	לכב	ושר
יחו	להח	כוק	מנד	אני	חעם	רהע	ייז
ההה	מיכ	וול	ילה	סאל	ערי	עשל	מיה
והו	דני	החש	עמם	ננא	נית	מבה	פוי
נמם	ייל	הרח	מצר	ומב	יהה	ענו	מחי
דמב	מנק	איע	חבו	ראה	יבמ	היי	מום

א"ה בהיות שבזוהרים שהגהנו מתוכם א' מהם הוא מהרב ר' ישראל בנימין ז"ל שם נמצאו תשלומי החסרונות באיזהו מקומן ' ובאיזה מקום תוספת השייך למקומו ואינם נמצא בזוהרים הנדפסים עד כען וכדי שלא למנוע בר ממנו אותם כען ולא במקומם כדי שיכא דף על דף בזוהר מנטובה מאחר שכל כתבי האריז"ל זלה"ה על אדני דפי הזוהר הנז' הוטבעו

שייך לדף ס"ד ע"א שורה י"ז פרשת הסמה והוא מזוהר חדש דף מ"ח א' בדפוס ויניציא ובשינוי לשון עיין שם

סי' ו' דקכ"ז סוף ע"א תניא א"ר יוסי גליף הוה חוטרא מתרין סטרין משמא קדישא חד סטרא דרחמי' ודינא באתוון גליפן וחד סטר דינא בדינא נחש עלי צור ת"ח כתיב ואתה הרם את מטך ונטה את ידך על הים מאי ונטה כלומר נטה בחד גיסא דגליפא ברחמי' ודינא וכתיב ויט משה את ידו ולא כתיב וישלח משה את ידו כלומר אסטי' מחד גיסא ואי תימא דגליף הוה מקדמת דנא נחש עלי צור אלא באסנא אתגליף דכתיב וישליכהו ארצה ויהי לנחש בההיא שעתא אתגליף נחש עלי צור ' ות"ח א"ר יהודה בעא קב"ה דשמוי הוו גליפן בחוטרא עביד אתאן ותניא תרין אתין אתעבידו בימא בההוא סטר דסטא משה ברחמי' ודינא בזע ימא לישראל בי"ב שבילין ואתיב בדינא על מצראי' ואטבע להון בתהומא הה"ד וישב ה' עליהם את מי הים מההיא שעתא בעא לאפקא מייא א"ל קב"ה אסטי' חוטרא מגיסא אוחרא ותרין אתאן אתעביד ביה כמה דאתעביד מסטרא אוחרא חד את הכא וחד את במריבה אבל השתא והכית בצור באן צור בהאי צור וסליק נחש דלזמנא אחרא א"ר אלעזר מאי דכתיב קח את המטה והקהל את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם ' מהו ודברתם א"ר אלעזר מני ליה על נחש דהא אתעביד בצור השתא בעי' דאתעביד בנחש לאשלמא שמוי דקב"ה באילין אתין משמע דכתיב ודברתם וכתיב 'וידבר העם באלהים ובמשה מה כתיב בתריה וישלח ה' בעם את הנחשים השרפים וגו' מה נחש חיליה בפומיה אוף הכא בפומא ומשה לא עבד הכי לא הכה מחא במדבר כ"א

ולא

ולא אשלים שמא אלא חזר בקדמיתא בשמא דצור ושבק שמא
דנחש הה"ד ויך ולא כתיב וידבר כמה דאתפקד ודברתם ותנינן
צור למעבד ונחש למללא ויך את הסלע במטהו פעמים חד
דעבר וחד השתא· תניא א"ר אלעזר ביה שעתא אשתאר שמא
כלו' דלא אשתלים בההוא אות דשביק משה נחש ולא אשתלי'
כל שמא דהא כחד גיסא אשתלים בימא מגיסא אוחרא שרי
בצור ולא אשתלים בנחש אמר ליה קב"ה עבד דשרי שמי ולא
אשתלים למעבר אתוון אוף את שרית ולא תשתלים לכן לא
תביאו שרית לאפקא לון ולא תשתלי' לאעלא לון לארעא לכן
לא תביאו א"ר אלעזר ידע לבא דמשה בקדמיתא דדחיל כר
חמא נחש דכתיב ׳וינס משה מפניו לבא חמא ולא ידע אר"א שמות ד'
כתיב ויעש משה נחש נחשת וישימהו על הנס על נס לא כתיב
אלא על הנס בעא לאתקנא מה דחסר אמר ליה קב"ה כתיב
׳להקדישני במים ולא בדבר אחר כשם שהתחלת במים במ-כר
בעינא דישתלים בשמי הנס במים ׳ א"ר אלעזר אתרא דחסר כ"ה
לא שלים אבל את מגיד נסא חרא (נ"א אכל) א"ר יהושע כתיב
׳עשה לך שרף עשה לך לתועלתך עשה לך תקין מה דחסרת שם
ועב"ז לא תקן אלא ראייה שהיו רואים בנחש וחיין אבל לא
נקדש שמא במים ואשתאר חסר מה שאר ותקנת בראייה
עלה אל הר העברים וראה הנך רואה בעיניך ושמה לא
תעבור וראית אותה ונאספת אל עמך ת"ח דאפילו ראייה כיון
דעבר ראיה בהאי אשלים ליה ראיה אבל לא אשלים שמא
במיא כמו שאר כל שמא א"ר יצחק בשעה דאמ"ל קב"ה לכן
לא תביאו אמר משה האי חוייא לתקלא עלמא הוה א"ל משה
לאו הכי דינא לחייבא וחיין למארי קשוט באותה שעה דכתיב
׳וראה אותו וחי ידע משה דרכיו והצדיק עליו את הדין פתח שם
ואמר הצור תמים פעלו דא הוא צור דקאמרינן ל אמונה ואין
עול דכתיב וראה אותו וחי וכתיב ׳האל תמים דרכו אמר רבי שמואל
חייא ב' כ"ב

חייא והא תנינן אל גזרת רחמי הוה כד"א אל מוציאם ממצרים
אל רחום וחנון א"ר לאו הכי דתנינן שליט רחמי על דינא אל
בלחודוי יכולת הוה ליה ורשותיה הוה דיליה מאי יכולת
שולטנותא דל' אתגבר גזירא דיליה כד"א יש לאל ידי ורשותא
דיליה יכולת דעינא בישא כד"א יש לאל ידי א"ל והא כתיב
האל הגדול הגבור אל גדול נצחא אל בלחודוי נצחא וכתיב
דברים ל"ב °הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט הא צור אל אמונה ואין
עול הא נחש עלי צור נהדר למילי קדמאי וכתיב האל יעורר
תהלים פ"ה משפט ח"ו א"ר אלעזר היינו דכתיב °אשמעה מה ידבר הא' וגו
וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה בכפו כד"א מטה משפט מטה
כלפי חסד א"ר יוסי שני מטות היו א' של משה וא' של הקב"ה
מאי משמע דכתי' למטה האלהים דתנינן בשעה שהיה נוטל משה
המטה ברשותו היה כאילו שלו הה"ד ויקח משה את מטה האלהים
בידו כיון דאמר ויקח משה איני יודע שלקחו בידו אלא מהו
בידו ברשותו ביכלתו ואמר ר' יוסי ברשותו של משה היה עד
שהוקם המשכן כיון שהוקם המשכן חזר המטה לפני העדות
ומשה היה נוטלו לעשות בו נסים הה"ד ויקח משה את המטה
מלפני ה' כיון שלקחו הרי הוא ברשותו וכשלו היה אמר רבי
יהושע אותו המטה של סנפירינון היה ומששת ימי בראשית
נברא כמה דתנינן והמכתב והמטה רבי יהודה אומר של עץ
היה מאן דאמר של סנפירינון היה דכתיב כמראה אבן ספיר
דמות כסא וכתי' מטה האלהים ומאן דאמר של עץ היה דכתיב
שמות ט"ו °ויורהו ה' עץ וגו' שם שם לו חק ומשפט ושם נסעו אמר קב"ה
מכאן הרי חק ומשפט לעשות נסים חק ומשפט נחש עלי צור
דכתיב נחש עלי צור ושם נסהו משום דכתיב וימתקו המים ד"א
אמר קב"ה מכאן ולהלאה חק ומשפט שלא יהא נקדש אלא
במים שנמתקו א"ר יהודה כתיב כי מרים הם מכאן שנינו יש
מים עכורים ויש מים צלולים יש מים מרים ויש מים מתוקים

ויצעק

ויצעק אל ה' למה צעק מכאן שהיה בצער באותה שעה אמר
לו משה הנחש שנהפך בסנה עכשיו אצטריך לחקקא ליה בצור
ותרווייהו עמדו על המים המרים ואותה שעה אתחקק צור בנח"ש
שהיה בו קודם הה"ד °שם שם לו חק ומשפט כד אתא ר' אבא שמו' ט"ו
אתו שאילו קמיה אמר להו שפיר קאמר רבי יהודה והכי הוא
ואנא אצטריך לגלאה רזא דמלה והא חזינא דרבי יהודה גלי לה
אלא אמר קב"ה למשה משה השתא במצרים היה המטה של
אהרן לדחות הקש השולט על ישראל במצרים אבל כשיצאו
ממצרים כמה מקטרגי' מזמני על ישראל לדחותם בים כמה מים
מרים נזדמנו וקטרגו באו לים בא רהב שרו של מצרים ושל ים
אמר קב"ה למשה הרם ונטה ידך כיון דאמר הרם את מטך מהו
ונטה את ידך אלא הרם את מטך נגד רהב שרו של מצרים באו
למרה כמה מים מרים נזדמנו אצלם ונצטער משה וצעק הה"ד
°ויצעק אל ה' אמר ליה קב"ה משה הרי לך עצה בזה השלך המטה שם
אצלם ונתחקק נחש עלי צור שניהם ביחד ויצולו הה"ד °ויורהו ה' שם
עץ וישלך אל המים עץ כמה דאתמר מקום שיפול העץ שהוא
עצה וישלך אל המים וכתיב שם שם לו חק ומשפט נח"ש עלי צור
ושם נסהו עטרהו בנסים אמר קודשא ב"ה מכאן ולהלאה הרי לך
שיעמוד אצל המים הרי לך להתקדש שמי במים כשבאו לאלים
באו המים לקטרג בהם אמר קב"ה במקום הזה אין צריך מטה הרי
יעקב שהוא אילן בשבעים נפש והוא שבעים תמרים ושתים עשרה
עינות מים שנים עשר שבטים בשבעים עמודים וי"ב שבטים כד"א
כי יבושו מאילים אשר חמדתם מיד ויתנו שם על המים במקום
הזה שנקרא אילן והוא אלים משמע דכתיב על המים ומשמע
דכתיב שם שם לו ולא במקום אחר ושם שלטו בני ישראל על
המים ולא הוצרך המטה מכאן ולהלאה אצטריך המטה בנח"ש
עלי צור אצל המים באו לחורב באו המים לקטרג אמר ליה קב"ה
והכית בצור המטה אצטריך הכא והכית לאלו באותו צור ולא

בנח"ש

בנחש אמר משה יתיר אצטריך הכא אנא חמי מים דבעי לשטפא
אמאי הנני עומד לפניך שם על הצור בחרב והכית בצור אמר קב"ו
למשה עדין ב' מריבה עתידין המים לקטרג יותר שהם מים עכורין
רעים וזדונים ויזדווגו בהם ישראל בגלוי לעיניהון ואותה שעה
אצטריך המטה והתיר עליהם הנחש בגלוי לעיניהם ויתקדש שמי
הה"ד להקדישני במים לעיניהם מהו לעיניהם דבר שנזדווגו בהב
בגלוי ת"ח הכי חמא דוד דכתיב לולי ה' שהיה לנו בקום עלינו
אדם זה פרעה אזי עבר על נפשנו המים הזדונים כדאמרינן
וכתיב נפשנו כצפור נמלטה מפח יוקשים אמר רבי אבא מה
ראה משה באותה שעה שלא עשה בנחש אלא ישראל היו
דוחקים למשה תנה לנו מים נתייעץ ואמר קב"ה אמר לי עמוד
בנחש ואנא חמי דאין גזרה לנחש במים אלא בעפר אמר רבי
יהודה מהכא ועפר תאכל כל ימי חייך משמע דעפר ייכול כל
יומוי אבל לא במיא וישראל דחקין לי ואע"ג דיתעביד ניסא לא
יתעביד באתר דלא אתחקק בעפרא ולא במיא דכתי' °וישליכהו ס"א ותר'
ארצה ויהי לנחש וצור ברא אתחקק במיא במרה וכבר עבד
ניסא בהאי דאתעביד זמנא אחרא דכתיב ויך את הסלע במטהו
פעמים אמר ליה קב"ה יען לא האמנתם בי להקדישני דחשבתון
דלא יכיל נחש במים לכן לא תביאו ע"כ:

שייך לדף ע"ה ע"א שנ"ה ך' על תיבת עכ"ם תמצא בז"ח דף נ"ו ע"ב

קימן ז' דקת"ט ריש ע"ב וזה סיומו ותלת דלא עברין האי איהו בארת
פ' ואת א' וכולא פ"א באשלמותיה את
ר' לית ביה בלל שערוי אוכמין תליין ולא שעיען דא איהו ב"נ
דשתיק תדיר אבל פקיחא איהו מאריה דלישנא בישא מלוי
ברוגזא פומא ממלל רברבן אצלח ולא אצלח מאריה קטטה
בביתיה לא חייש ליקרא דב"נ חד בפומיה וחד בלביה הפכפך
בלישניה גבינין דיליה סומקין זעיר ואית קימטא תחות עיניה
רב אזיל עד חוטמא מסטר ימינא ותרין תחותיה חד מנייהו זעיר
מאחרא

מאחרא דא שכיב בנדה מיומין זעירין וחוביה רשים ביה רשימין אלין · בין כתפוי אית ליה רושם חד וד׳ שערין ביה חד מנייהו באמצעיתא רב ותלי וג׳ אחרנין זעירין ועד לא הוה עבירה דא הוה תלת זעירין וחד דאתרשם ביה דקיק וזעיר מכלהו · ההוא רושם הוה ביה מקדמת דנא אוכם ואינון שערין חוורין כלהו השתא לאו הכי אלא רושם אוכם וחד סומקא ברשימו וטלפחא באמצעיתא · וההוא שערא דאתרבי בין אחרנין רישיה סומק ושארא חוור אי תב בתיובתא תשכח בעיניה ימינא חד חוורא חוור גו ההוא אוכמא במצחיה ג׳ שרטוטין עברין ותרין דלא עברין ההוא רושם אוכם וסחרניה חוטא סומק ובגו ההוא חוטא חד שערא דקיק זעיר ותלת שערין באמצעיתא כולהו כחדא זעירא יחכם באורייתא יוליף ולא יצלח בעובדוי · ואי ירוקא דעינא לא יצטבע כ״כ ועינוי אוכמין וחד חוטא סומק זעיר אעבר בין אינון גוונין כדין איהו באת פ׳ בשלימו ובאות ר׳ בלחודוי במצחיה תשכח שית שרטוטין תלת עברין ותלת לא עברין שעריה תקיף ולא כ״כ תלי ולא תלי האי איהו בשלימו לכל ב״נ קמצן איהו לית ביה חידו ואפילו בחדוה לא חזי ברוונא חזי אטים אודניה שמאליה שינוי אית תלת רברבין מלעילא ויהבין לון דוכתא אינון דלתתא מהימנא איהו ולא כ״כ אנפוי אריכין ז״ח דנ״ג ע״ד
ולא שפירין קליה כאתתא ומילוי כאתתא מקנח פומיה במלוי אפתח אצבעאן דידוי במלוליה כד אזיל אקדים ליה בליתא דפרסאי דלא יחוב ב״נ לגביה עליה כתיב כי תועבה היא לפני יי׳ · עיינין ירוקין וטלין סימנין ביה ואנפוי אריכין שפירין שערוי אוכמין ומריטין מלעילא ברישא רישיה רב כד אזיל בפיף רישיה קריצין דעינוי בקדמאה עלייהו כתיב °מנע רגלך מנתיבתם · עיינין מִשלי א׳ רברבין וירוקין דא איהו בתרין אתוון ר׳ פ׳ א׳ יחידא וחד בשלימו במצחוי שרטוטא דאזיל ועבר מסטר לסטר ותלת אחרנין אית דלא עברין מצחיה רב קריצין דעל עינוי לא רברבין · בדיקניה

שערא טפי דא באנפוי שפירו סומק שעריה שעיע ולא כ"כ דחיל
חטאה איהו רחים אורייתא איהו רחים לאינון דמשתדלין ברה
חדי בכלא עביד טיבו לכלא כדיבא לתועלתיה · מהימנא איהו
לרזין דאורייתא · טב איהו למלין דעלמא מאן דאשתתף בהדיה
לא אצלח לא איהו ולא אחרא · אצלח איהו בלחודוי דהא
את ר' גרים · פגים איהו ברישיה לעילא רישומא דחד מכתשא
דהוה ליה תמן דעבד ליה חד רבייא באבנא בלא רעו וכוונה
ואיכסי בשערא וההוא רישומא דמכתשא כגוונא דגימ"ל יונית
מהימנא איהו לגביה בני נשא וסליק למהוי רישא דעמיה עד
הכא רזא דעיינין · ואית רזין אחרנין דעיינין דמתפרשן מנייהו
עיינין דמעמקן והייכאן דא איהו בשלימו דאתוון בר דקדמאה
ר' ובתר פ' דא איהו ב"נ דאצלח בעובדוי ג' שרטוטין במצחיה
מצחיה עגיל · עינוי נהירין מרקמן עובד ציור דכיין קיימין על
שלימו · שנאוי יפלון תחותיה · פקיחא איהו אצלח בכלא בהיל
בעובדוי טב איהו עם בני נשא מלוי בקשיו ובלא דחילו ותרן
איהו עביד טיבו ולא רשמה שעריה שעיע ותלייא ולישניה כחרבא
תחות עיני קמיטין ג' רברבן וג' זעירין ותלת רברבן כדין תשבת
ב' ישרטוטין במצחיה עברין מסטר לסטר וג' דמטו ולא מטו · ז"חדה"ו ח'
תחות טיבוריה קיימא רשימא חד ציורא דרישא דבר נש אוכם
וחוור · ב' שערין תליין ביה ההוא ב"נ אסתכל באתת גבר מיומין
רחיקין ולא תב מההוא חובא מרעין רדפין אבתריה וע"ד אינון
מרעין חד דצעיק לאושרא שתן ולא יכיל דעד כאן ההוא חובא
תלייא בקדליה דנחש עקימא ושליט עליה ברא ודא לסוף יומין
דסיבו · ואי תב בתיובתא בזמנא דאיהו בחיליה ההוא רשימא
אזעירת דיוקנא ושערין לא תליין ביה כלל · ואי תב בתיובת' בסוף
יומוי כד מרעין רדפין אבתריה כדין ההוא רשימא קמיט ושערן
תליין ביה וההוא מרעא לא אעדיאו מניה מגו דתלייא בקדליה
דנחש בגין דההוא נחש כיון דאחית ההוא חובא על קדליה

לית

לית מאן דיתיר קשרא מקדליה בגין דההוא נח״ש לית ליה רישו ביומי דעולימוי דב״נ לקשרא ההוא חובה על קדליה ׳ וקשרין ליה בקשרין תקיפין ואיהו רדיף אבתריה דההוא ב״נ ומלקי ליה בההו׳ ברית דחב ביה ואע״ג דתב בתיובתא וצווח מגו עאקו דמלקיות׳ ההוא חוייא דלי״ג ועאל בההוא קשרא בשיפולי דתהומא רבה כדין רווח ליה לב״נ וההוא נח״ש לבתר יומין נפיק ועביד דינא ׳ ובזמנא דמית ההוא ב״נ תלת מאה שוטרי רדפין אבתריה דההוא ב״נ ותפסין ליה ועיילין ליה קמי מלכא ומלכא קדישא מתבר אינון
קשרין ונחית ההוא חובה מעל קדליה ועל רזא דא כתיב °אם (ישעיה כ״ב)
יכופר העון הזה לכם עד תמותון כד״א וכופר בריתכם את מות תבר ההוא קיימא דילכון את מות כד״א אכפרה פניו אבטל רוגזיה כדין ההוא ב״נ אזיל לההוא עלמא נקי מההוא חובא דהא קביל עונשיה בהאי עלמא וכי תימא היכי משמע דבהאי עון אשת איש משתעי קרא דכתיב הכא אם יכופר העון הזה וכתיב התם
באיסור אשת איש שזנתה ונקה האי״ש מעון וכתי׳ גבי אבנר °ותפקד (שמואל כ׳ ג׳)
עלי עון האשה היום א״נ והנה ששון הרג בקר ושחוט צאן אכל
ושתה וכתיב התם °אכלה ומחתה פיה וכתיב כי אם הלחם אשר (ו״ח רנ״ז ע״ב)
הוא אוכל וכתיב מי פתי יסור הנה חסר לב ואמרה לו מים גנובים ימתקו ולחם סתרים ינעם ולא ידע כי רפאים שם בעמקי שאול קרואיה זהו כד לא קביל עונשיה בהאי עלמא ואי אשתכח בידיה
זכות אבות עונשיה בהאי עלמא בההוא עון כד״א °ופקדתי בשבט (תהלים פ״ט)
פשעם ובנגעים עונם ופקדתי זעיר זעיר אם כפידו להם שיע (ס״א אם יכפר לכם סונג) פוקד עון אבות על בנים זעיר ׳ ונותן זעיר על דא וזעיר על דא ׳ ואשתזיב הוא ואבוי מעונשא דההוא עלמא דהא ברא מזכי אבא ׃

עיינן עקימין דל״א מסתכלאן כאורח קשוט דא בלא את כלל פרחין מניה כל אתוון בגין דאיהו מארי דעינא בישא חיזו דיליה בהפוכא ההוא רע עין שליט עליה ואי כשרן עובדוי דההוא

ב"נ לא שליט אלא על עינוי ואצטריך ב"נ לאסתמרא מעינוי בגין דסטרא אחרא שלטא עלייהו · אינון עיינין חמדן כל בישו ואתעבדון סרסורין לגביה ושייפי גופא נצחן · אבל שלטין עינוי מסתכלאן מאן דבעי לאסתמרא מניה לכתוב יו"ד בידיה ימינא ובידיה שמאלא זיי"ן וליפתח קמיה ולימא יו"ד באיפכא אתווי וישתזיב מנייהו דא איהו פגים לשמושא דקדושה בגיני כך לא שריין ביה אתוון והא אסתלקו מניה דא איהו ברזא דההוא קו ירוק דנפיק כתוהו במדידו דבוצינא · ואית לאסתכלא גו שרטוטין דידא בימינא ובשמאלא וברזא דאינון שרטוטין דידין תשכח דא מאן דעינא חד אטים ולא כל כך ועינא אחרא פקיחא מומא חד מאינון מומין אית ביה דא איהו באות ר' בלחודוי באשלמותיה ואת יו"ד מטי לגביה ולא מטי · במצחיה ג' שרטוטין עברין וחד זעירא דאעבר אוף הכי רשימא חדא סליק מעיניה לקבל אודניה שעריה תלי ותקיף קריצוי רברבין אית מומא מסטרא אחרא אימא דיליה אזלת בחרשין כד הוה במעהא ונפקת לפתחי דאורחין בליליא כד דא אתייליד בגו תרין שנין דיליה אתחליש עד דאזער דיוקניה ואמיה אזלת בליליא בהדיה וקא עבדת חרשין עליה האי חדי בחדוה לית ביה מהימנותא ·משבח גרמיה דלית ז'מ רכ'ו נ'
ביה גסות הרוח ממלל בישין ועתיקין · ותרין איהו לית ביה קמצנו כלל · מארי דגיופא אצלח ולא אצלח חרידא בלישניה ואי חד שרטוטא במצחיה רב ותרין זעירין דא אזל גו חרשין והא אמיה עבדת להו ומתחלפין שרטוטין דקא סלקין מעינא ימינא לעינא שמאלא גס רוח איהו אבל לית ביה בישא כלל קמצן איהו לית ביה קצת גיופא חרודא בלישניה איהו בשפה דיליה אית ביה רושם חד סומק טפי וחד שערא באמצעיתא אצבען די ברגליה שמאלא קמיטין זקיפין מתפשטין · עיינין זבלגנין ירוקין נחתין דמעין תדיר האי אתדבק באת פ' ואת ר' לא אתיישבת ביה האי אית ליה ארבע שרטוטין במצחיה ועברין כולהו ותרין

זעירין

זעירין מעיניה ועד שעריה תרין רשימין ותלת זעירין בין קריצי עינוי האי איהו ב"נ דאזיל כפיף רישא זינא חד מתלת מארי רשימין דתולדת צרעת אית ביה בזיניה האי לאו מסאבא הוא למסגר חדי איהו בכלא וחייך תדיר כל מילוי חייכין בהו בני נשא קמצאן איהו בביתיה באחרנין לאו הכי לית ליה כסופא במלוי בגין דחמי דכלא חייכין בהו גייפא איהו שערוי סומקין זעיר ולא שעיען ולא קמיטין ואית במצחיה תלת שרטוטין דעברין ותלת זעירין דלא עברין וכל שאר סימנין ביה האי לית ליה פגימו ורושם חד עינא דב"נ דהוה צד צפרין דעבד ביה בלא כוונה באעא דהוא אושיד לצפרין ואיהו אתרשים על עיניה שמאלא לעילא מקרצוי באורכא ההוא דהוה צד צפרין אגזים ליה בההוא אעא בגין דהוה אפרח צפרין ומחא ליה בלא כונה האי אצלח למזוניה ולביתיה ולא למכנש ממונא סגי מהימנא איהו ולא כ"כ והאי מהימנותא במלין זעירין אבל ברברבין לאו איהו מהימנא מארי דלישנא בישא וכלא חייכין במיליה פומיה רב שפוותיה רברבין מאן דאשתתף בהדיה אצלח בכלא ואיהו אצלח אוף הכי טב איהו לכל שתופא · רשימא דההוא מכתשא עמיה עינייה זבלגנין ירוקין וחד רשימו אוכם סחרא לון האי איהו ז"ס דף כ"ז ד'
באת פ"א בשלימו דתרין אתוון ואת ר' בלחודוי דא רישיה רב וד' שרטוטין רברבין במצחיה וג' זעירין בין קריצוי על חוטמיה שערין רברבין אנפוי רברבין רישיה עגיל וחד לעילא קריעא זעיר הוא גיבר חילא מארי זרונא במלין שעריה קמיט גייפא איהו ובליליא אשתתף איהו לגייפא לזמנין אתכשר איהו באנתו אסורה דיקניה מלייא בשערין האי אית ליה בדרועא שמאלא חד רשימו דחרבא דמחא ליה חד גבר אטים ימיניה ביומא רביעאה דשבתא כד בעא שמשא לאתכנשא דהא בההוא זמנא אתער עליה חד חוטא דמאדים ההוא חוטא דבסטר שמאלא וההוא רשימו עמיקא בבשרא בעיגולא כד מטא ליומין דסיבו

נפל מאתר דרכיב ביה או סוסיא או חמרא או נפיל מכתלא ומגרה יתחלש וימות דהא חובה דחמא בצולמוי בהבל רדיף אבתריה ואי ההוא גברא תב בתיובתא נפיל באמצע יומוי מגו חולשא דביה וימות ואי תב ביומי עולמוי כדין תשכח שרטוטין דמצחיה ג׳ רברבין וד׳ זעירין ותרין תרין מגו עיני דסלקין לעילא האי כאורח ארעא יהא מרעיה ויפול מערסיה וימות דהא לעלמין נפילה אית ביה לבסוף עיינין זעיר דקיקין דלא אתחזיין גוונין דילהון לפום שעתא וכד מסתכלאן בהון אינון ירוקין ואוכמין האי איהו שפוון חרין ואפין אריכין בחדידו כדין תשכח במצחיה ב׳ שרטוטין וחד זעירא בינייהו האי איהו באת פ׳ בלחודוי ובאת ר׳ בשלימו האי איהו שעריה תלייא ולא שעיע אצלח בעובדי ידוי ובאורייתא אי אשתדל אוף הכי זעירא איהו בשייפוי וגס בשרא לית ביה גסות רוחא ממלל בגו חוטמוי בגין דניקבין דילהון דחיקין ובגין כך נפיק רוחא ברחיקו לסטר שמאלא בירכא דיליה לעילא מארכובא רשימא חד דמאריה חבורה דעבד ליה חד רבייא בסבין ביומי עולמוי ואסתכן ביה מקנא הוא לאתתיה עד דבני נשא חייבין מניה בעי לאתתקנא בגוברין אחרנין ולא אתתקן וחייבין ביה האי לא ישתתף ב״נ בהדיה דלא יצלח חמרן איהו אשתדל במה דלא אית ליה
נ״א דל״א ׳פ
חשיב גרמיה דאיהו גברא רבא ולאו הכי זכי לבנות ולא לבנים ואי מתחלפאן שרטוטין תרין זעירין וחד רברבא במצחיה ואנפוי סומקין זכי לבנין ולברתא חדא או דילידת ואסתלק׳ מעלמא בד את חד אירת ליה בתר אודניה ימינא רושם דטלופחא וחד שערא דתלייא בריש אודניה ואצבעא זעירא די בידא שמאלא כפיף כדין תתקיים ותוליד בנין ובנן אי סימנין אלין יהון לה בין רגלהא יכרע ויפול חד בראבין אינון דיהא מבוע דנביע באוריית׳ הוא מקריב ומפזר מבועין ונהלין דאורייתא ובשנין זעירין יתבניש מעלמא האי איהו מאינון אלף דמתכנשין מעלמא

מריש שתא ועד ריש שתא ביומין קדמאין מדאתחרב מקדשא לא אשכח בר שתין חסר חד ואלין אינון דמסתלקי מעלמא כד יהבי ריחא עד לא מטא זמנייהו בגין דכד קב"ה עט ואוליף אוריית' לאינון ינקין דאסתלקו מעלמא כד יהבו ריחא אינון קדמאי באינון מילין מהאי עלמא עד לא מטא זמנייהו וקב"ה א"ל לההוא ממנא יופי"ט שמיה דקאים וקשר קשרין דאורייתא מאן הוא דין דאקדים לי הה"ד מי הקדימני ואשלם ודאי כדין קרא קב"ה למטטרו"ן דאיהו קאים גו פרוכתא דפרסא ושתין אלף רבוא מארי דאולפנא דאוריית' סחרניה ואיהו מקשר קשרין למאריה א"ל מאן האי דאקדים לי מי הקדימני ואשלם איהו רשים גו מתיבתך או לא א"ל מאריה דעלמא לאו איהו במתיבתא דילי גו מתיבתך איהו וכל אינון דקדמי תחות כל שמיא דילי הוא הה"ד תחת כל השמים לי הוא בגין דתרין מתיבתין אית לעילא מתיבתא דההוא נער מטטרו"ן ומתיבתא עלאה דקב"ה ובכל אתר דתנינן מתיבתא עלאה דא דקב"ה מתיבתא דרקיעא דא דמטטרו"ן כדין אמר ליה קב"ה אי הכי לקיט ליה גבאי לקיט ליה וארח ליה הה"ד °דודי ירד לגנו לערוגת הבושם דודי דא קב"ה כד"א דודי לי ואני דלו הרועה בשושנים ירד לגנו דא גורן דרקיעא דקיימי כגורן לערוגת הבשם דא מתיבתא דמטטרו"ן לרעות בגנים וללקוט שושני' לעיינא ולאסתכלא באינון מתיבתאן *דיליה מאי וללקוט שושנים אל תקרי שושנים אלא ששונים אלין אינון דקדמי רוחא בהאי עלמא דמתקלי ומסתלקי מהאי עלמא עד לא מטא זמנייהו כדין קרי ההוא נער מטטרו"ן לגבריאל די קסת הסופר בחרצוי וא"ל כתוב פתקא והב למלאך המות על פ' דילקוט ליה מעלמא ואתלקיט מיד וסלקין ליה למתיבתא דמטטרו"ן בקדמית' ותמן אמר תלמודי' דאיתי בדיה ואוליף תמן מה דאוליף לבתר סלקין ליה למתיבתא עלאה דקב"ה וזמינא למתיבתא דילידה ותמן אשתעשע בהו באינון דיליה ברזי עלאין וטעמי אורייתא דהוו סתימין בהאי עלמא

שה"ש ו'

ז"ח דנ"ט ב'

ויופיאל

וויפיא"ל רב ממנא אזיל מגו מתיבתא עלאה וחתים סטרין ורזי דאורייתא מגו תרי מתיבתי כל מה דאקשו במתיבתא דרקיעא אינון דמתיבתא עלאה מתרצין במתיבתא עלאה לית תמן פרכי וקושיין אלא במתיבתא דרקיעא וחתים מתרי מתיבתי מילין דאורייתא כדקא יאות וע"ד כתיב ילכו מחיל אל חיל ולזמנא דאתי יסתלקון פרכי וקושיין מגו מתיבתא דרקיעא כמה דאתמר ילכו מחיל אל חיל וכתיב יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך עד הכא רזין דעיינין באינון לאסתכלא ·דיוקנין דחוטמא חוטמא איהו חוטמא (נ"א חוטמא) ופרצופא דב"נ לאשתמודעא חוטמא זעירא עמיקא דלא אתיישבת כראוי באורח מיישר דא איהו דאבד פרצופא דב"נ ודא איהו לאת ה' בלחודוי בלא שלימו דא איהו דארח ענותנותא אתעבר מניה חציפא איהו · שעריה בין סומק לחוור תלת רשימין רברבין על מצחיה וג' אחרנין דלא אתחזון כ"כ תלת שרטוטין אחרנין מסטרא דא ומסטרא דא שפוון דיליה רברבין בחציפותיה ממלל בקשיו כל מה דבעי דאורח ענותנותא אתעבר מחוטמיה על אנפוי דהא כסופא וענותנותא מיישר חוטמא על אנפין והא לית ביה כלל ובגין דאיהו חציפא כדיב וחייך במלוי ואי מתעברן שרטוטין מעל מצחיה ואינון תלת רברבן וב' זעירין ושעריה אוכם הא איהו בין תרין אתוון במתקלא דא נמוך ריישא וחייך במילוי ·שעריה שעיע ולא כ"כ צערין רברבין ז"ח דכ"ח ע"ג
מתערין עלוי אשתזיב מכלהו דא זכו זעירא מאבוי מגין עלוי וההוא זכו אתרשים גו עמורא דקאים ביה ההוא נער ואיהו זכי בחד יתמא בגין דכל ייתם וארמלא קיימין בפקדוניה דמטטרו"ן דקיימא לדיינא באינון ע' סנהדרין בהיכלא דזכותא דיינין כל דינין דעלמא בר משלשה בני חיי ומזוני וכולהו בקראי כתיבי בנים ותתפלל על ה' על ה' דייקא לעילא לעילא אתרא דמזלא עלאה · חיי הנני יוסף על ימיך יוסף דייקא · מזוני דכתי' °השלך תהלי' כ"ו
על ה' יהבך והוא יכלכלך על דייקא כדמוכח פרשת עריות וכן

באידרא

באידרא ותמן דיינין בני עלמא ויהבין פתקא דמ"הם לקטלא לון
ולנטלא רוחיהון · והואיל ומשכונין עלאין וטבין דבני נשא בידוי
דקב"ה פקיד למטטרו"ן דיהון בנוי דההוא ב"נ ואתתיה בפקדונא
דיליה ובגין דאסיר למשכנא לון משכונין על משכונין לא יקומון
וע"ד מאן ישזיב לון מענוייא ההוא זכו אגין על בנוי והאי חד
מנייהו כההוא זכו אגין עליה בעידן עקתיה · לדא אית ליה חד
רושם במצחיה חייבא או גייפא איהו ולא אתחזי קמי בני נשא
דלא ידעין ביה דא אצלח ומאן דאתחבר בהדיה יצלח יתיר
מניה · חוטמא עמיקא ותרין נוקבין דיליה רברבין וסלקין לבר
אינון פתחין דנחירוי וחוטמא לא סליק דא איהו באת ה'
בשלימו ד' שרטוטין במצחיה רברבן ושית זעירין אודנוי רברבן
עינוי רברבן ותרין רשימין אוכמין דקיקין בעיניה דימינא שעריה
לא אתתקן במזייה בגין דאיהו רב ותקיף רושם מכתשא
במצחיה דא מרעא בכל יומא זמין כד אתרעם ברוגזיה קריר
חוטמיה ואתחזי חיוור תב מרוגזיה לזמן רב מהימנא איהו במלין
רברבין ובזעירין לאו הכי חמדן איהו גופיה מלי מכתשין
ואבעבועין בכל יומי שתא ובר זמנא חד זעירא ביומין דסיתווא
אתנהיג בענתנותא בביתיה תיאובתיה למיכל בכל אתר אף
על גב דלא יזמנון ליה אי זכי באורייתא ·ואוליף ינוקין זכי בהו ז"ח דף נ' ע"ד
בשי"ן תי"ו בידיה ימינא רושם עמיקא מתולדה דאתייליד ביה
תרין נשין אזדמנו ליה קדמייתא תמות על משברא תנייתא
תזכה לתרין בנין חד ימות זעיר בחלבא דאמיה וחד יקום
בעלמא גייפא יתיר מבני נשא אחרנין וחיין קיימין בידיה אבל
לא כ"כ חוטמא דאזיל בארח מישר ומתתקנא על גבי אנפין
הא איהו באת ה"א בשלימו דא אתגלי במצחיה תרין שרטוטין
רברבין וה' זעירין ותרין מסטרא ימינא לגביה שעריה מיישר
מתתא לעילא שעריה בין אוכם וסומק תלייא על אודנוי עינוי
רברבין ירוקין וחוטא סומקא סחרא לגו אנפוי אריכין דא אקרי

אנפי נשר דא מבנוי דסיהרא באשלמותא ׳ כד בעי לאזערא גרמיה טב איהו לגבי מאריה דחיל חטאה איהו ביומי עולמוי איהו בלא מרען אזיל בבריאותיה כגבור בלא דחילו ביומין דסיבו נחית בנחיתו דסיהרא חלשא להוי מרען רדפין אבתריה דא זכאה במרען יתכפרן ואי מתחלפין סימנין ביומי עולמוי להוי במרען בגין דאיהו כד סיהרא בעייא לאנהרא ויהא ההוא גברא במסבנו וביומין דסיבו יהוי בלא מרען ובעותרא ויקר סגי דהא כדין אתנהירת סיהרא וקיימא באשלמותא ודא איהו צדיק וטוב לו ודא ענותנותא ביה רחים הוא למארי׳ בכלא חוטמא אריכא וחד חרודא ברישא דחוטמא דנשרא האי איהו בלא את בלל שעריה קמיט שרטוטין דמצחיה ג׳ אנפוי חדירן עינוי זעירין האי איהו חמדן במה דאית להו לאחרנין כל עובדוי לאו בדחילו דשמייא סגיא אורייתא וסני למאן דלעאן בה רחים לפום שעתא למשמע מלין דאורייתא ולפום שעתא פרחין מניה ברגליה שמאלא תרין אצבען קמיטין דלא מתפשטין וברגליה ימינא חד האי איהו בחטאה דגנבה ולא תב מההוא חובא לעלמין בין כתפוי תליין תרין שערין דרבין בחדוי אית ג׳ שערין דתליין אומי אומאה בכל רגעא ושעתא ולא אתהני וזמנין תרין בשתא ישתתף בג״נ בהדיה ולא יתיר ויצלח והוא מאדר ועד ו״ח-כ״ט ע״ה
ריש ניסן ומאלול עד שית יומין בחשון ולא יתיר וביומין אלין יצלח מאן דישתתף בהדיה דהא יומין אלין יומין דאתוון אינון ומאן דלית ליה אתוון אתאחד בהו ׳ ביומין אלין נפקין נשמתין ערטילאין ואינון מתהדרן במלקדמין ולית לון זווגין וביומין אלין נפקין אתוון כ״ב ושראן בהו ומתעטרן בהו וברחמי ישתכחון זווגין ובירחין אחרנין וביומין אחרנין לאו דהא מז׳ באדר בט״ט בוצינא ואפיק אתוון זעירין ובקען רקיען ונפקין לעלמא בזמנא דאינון נפקין כל אינון נשמתין ערטילאין דהוו זמינין לאתהדרא נפקין בהדייהו ואתאחדן באינון אתוון ונפקין על ידוי דפרונקא

בגין

בגין דכל בני עלמא כד אתבנון לאתציירא בהאי עלמא כד
ציורין דאתוון מתציירין בהו על ידא דאינון ג׳ שותפין דקא
מזדווג בניינא והשתא אלין דקא מתהדרן כל אינון אתוון דקא
אתציירו בהו אחרנין לא מתציירי בהו דהא אינון פרוקין לא
מציירן לון באתוון כמה דאתצייר בקדמיתא מסטרא דאבא
ואימא ואלין אתוון אזלין ומשטטן בעלמא ואתאחדן בהו כל
אינון דלית לון אתוון עד ריש ירחא דסיון דהא כדין אתטמראן
אלין ואתוון עלאין בעיין לאתגלאה ומאלול אתטמרן אין עלאין
עד שיתא יומין בחשון עד דיהדרון בני נשא מחובייהו ויתכפר לון
ומתהדרן אתוון כמלקדמין ובין כך ובין כך אינון זעירין נפקין לקיימא
עלמא ואלין אתאחדן בהו בגין דלית לון אתוון כלל דהא מטול תלייא
וקיימא תשוב׳ ואתוון סלקין לגבהו ובני עלמ׳ מהדרן מחובייהו מהדרן
לאתוון וקיימי על עלמא תרין ירחין ומסתלקין טבת ושבט מז׳ באדר
נפקין אלין אחרנין כמה דאתמר ואלין דמתאחדן בהו מקדמי
רחמי באלין יומין תרין ירחין אחרנין אסתמרן כלהו ואלין תמוז
ואב ונפקין ימי הרעה באתווייהו ושלטין אלין על עלמא ואחרנין
איתטמרו ובג״כ באינון יומין זכאה איהו מאן דישתזיב מנייהו וכד
ז״ח דנ״ט ע״ב חוטמא אריכא רב בפותייא לגבי *רישא דא איהו בארח ה׳
ולזמנין את י׳ אתחבר בהדיה דא איהו ב״נ דאצלח אנפוי קמיטין
כתילדה דאבעבועין עינוי סומקין דא איהו בין אינון תולדתי
דסגירא דעינוי לזמנין זלגין דמעין קמיטין דמצחיה ד׳ ותרין עברין
רשימין באריח על גבי לבינה · שעריה רב האי אצלח ודחיל
חטאה שבח גרמיה בכלא יתיר ממה דאית ביה ובזמנא דאתנענע
זלגין דמעין וכאיבא בחוטמיה עד דאושיד לחרה ירוקא ודא
קשייא מאינון זיני כנירו מאן דאשתתף בהדיה אצלח מהימנא
איהו בכלא על כתפיה שמאלא אית ג׳ רשימין ב׳ סומקין וחד
אוכם ברס אוכם אית ליה תועלתא האימשיך ליה לאתקרבא
בבני נשא ואחיד בהו דלא יחשבון ליה כסגירא מומא אתיליד

ביה

ביה בליליא חד יומא דסתווא ביומי דעולמוי דאכל נונא ושתה
מיא ונפק לבר ובההוא שעתא הוה שליט כוכב שבתאי בעלמא
וחד ענפא דיליה הוה משיך לאתפשטא לתתא ונפק איהו בגלויא
דרישא ומחא ביה על ידא דקורקפנ"י ושמרירו"ן תרין רוחין דשלטין
בההוא ענפא וכד אתמחי האי כ"נ רשימו ביה תרין רשימין סומקין
וההוא ענפא רשים ביה ההוא רשימו אוכמא דהא מלוי דשבתאי
באוכם אשתמש ורזא דא שליט ביומא דשבתא ולא בעמא
קדישא בגין דעמא קדישא לית לון חולקא ואחסנתא בכבביא
ומזלי אלא בקב"ה בלחודוי ואצטריך לון לאחזאה חדוה ומיכלא
ומשתייא ולבושין ולאתקנא ביתא ופתורא ביומא דא דלאו הכי
לכל אינון דאחידן בכוכבא דשבתאי דאצטריך לון לאתענאה
ולאחזאה עציבו ודאגה ורוגזא ולמלבש שחורים ולכסאה
שחורים ולא למיכל בשרא וחמרא ומשחא ולא לאתענגא
עינוגין דעלמא אלא למיתב בדיורא עציב ולאתפרשא מן בני
נשא וכדין אלין רוחין קרקפונ"י ושמירי"ן מתמשכאן עלוי
ואודעין ליה מלין דעלמא באמשכותא דשבתאי "חזינא בספרא ז"ח רנ"ט ע"ג
דשלמה מלכא דאית בני נשא דאתיילידו כד שלטא ענפא דא
ואינון עציבין תדיר דלא חדאן לעלמין בר אי לעאן באורייתא
וקא אתאחדאן בקב"ה עם כל דא אי אית ביה בההוא בר נש
יסודין ושרשין מזכו אבהן ענפא דא דנפיק משבתאי לזמנין נצח
ליה ואחיד ליה ואינון תרין רוחין מתפשטין ואזלין לנוקב' דטינרא
דתמן מתכנשין כל רוחין ערטילאין דלא עאלין לגו פרגודא דמלכא
ואינון ערטילאין בהאי עלמ' וכד נפקי מהאי עלמא משטטי לאעלא
בההוא עלמא ונעלין תרעא באנפייהו בכל סטרין דעלמא ולא
אשכחו נייחא עד דאינון נפקין ומשטטין בעלמא ואלין אקרון
בשמהן שבנות וביומא דשבתא כד אתקדיש יומא ואינון לאן עאלין
לגו נוקבא דחד טינרא דאיהו לבר מחומות גינתא בטורין דלבר
ומשתכבי תמן כל יומא דשבתא ולבתר נפקי ומשטטי בעלמא

ומודיעין

ומודיעין בחיזו דליליא מילין לבני נשא וכד נצח ענפא דא
לההוא ב"נ אינון תרין רוחין אזלין לההוא נוקב' ומתעכבין תמן עד
דנפיק שבתא כיון דנפיק שבתא נפקין אינון נשמתין ואינון רוחין
בהדייהו ומתחברן כחדא ואתיין אינון תרין רוחין וחד נשמתא
דגזעא דההוא ב"נ ע' דרגין לאחורא ושראן על גבי ההוא ב"נ
רוחא בתר רוחא ואודעין ליה מילין דעלמא מנייהו קשוט ומנייהו
לאו קשוט מנייהו קשוט מסטרא דנשמתא ערטילאה דהא
אשכחת תמן נייחא ומנייהו לאו קשוט מסטרא דאינון רוחין
ולזמנין אינון רוחין אודעין ליה מילין דקשוט לזמן קריב ודא
איהי נשמתא דלא אשכחת פרוקא (ס"א פרוונקה) לעלמא מע' דרגין
לאחורא כדין כוכב שבתאי משיך להאי עלמא אינון רוחין ובגינה
לא דחיל ההוא ב"נ כד שראן עלוהי ולא אזדעזע זכאה חולקיה
דמאן דאית ליה זכו דאבהן לסייעא בכל אינון עובדין חוטמא
עקים וההוא עקימו סטא לסטר ימינא דא איהו ב"נ דרשים באת
ז"ח דנ"ט ע"ד ה' ולזמנין באת ר' ולא מתחברן כחדא דא איהו בר נש דממלל
רכיכין במצחיה שרטוטא חדא רברבא וד' זעירין ועינוי דקיקין
ולא כ"כ ואינון מתהפכין לסומקא ׳ שערוי תליין שעיען זעיר
שלשלאה רברבא הוה ליה ותלייא מניה סיועא אית ליה מהימנא
איהו אצלח בעובדוי דא אית ליה פגימו דמומא דאיהו סריס חמה
או תלייא בכיסא דביעוי חד ממעוי ולא אפיק זרעא כדקא יאות
בידא שמאלא אית אצבעא זעירא קמיט ולא אתפשט ׳ עכ"ת
וגרלה פסק' ׳ אמר אדם קדמאה לא נכחד עצמי ממך וגו' ׳
מכאן דמזווגא דדכר ונוקבא אתייא נשמתא קדישא זווג' דמלכא
במטרוניתא מאי טעמא תחתיות ארץ תרין תחתיין אית לההוא
דאיקרי ארץ חפץ ׳ אתרא דאתציירא נשמתא דדכורא דימינא
ואתרא דנשמתא דנוקבא לשמאלא ועל דא בעי אתערותא מסטר'
דנוקבא הה"ד העירותי מצפון ויאת וכדין ממזרח שמש קורא
בשמי זווגא דשמשא בסיהרא יעקב ברחל ויבא סגנים כמו חמר
אלין

אלין חיילין דעלמא דנפקו מאדם קדמאה בתר הכי גלמי ראו
עיניך כשהייתי מוטל גולם בלי צורה ממזרח למערב ראו
עיניך הדורות העתידות לצאת כי הוא קורא
הדורות מראש ועל ספרך כלם יכתבו זה ספר תולדות אדם
לדיוקנין דבהאי ספר כל צדיקים הוו מתחקקן וכל דיוקנין דעלמא
בצירופא דאתוון זר"ה פס"ץ ותמן כלם יכתבו בציורין דקמיטין
במשכא דאדם כגוונא דרקיע השמים דתמן ככביא המוציא
במספר צבאם לכלם בשם יקרא לזרעא דישראל עבדי יעקב
אשר בחרתיך דאינון אקרון אדם דכתיב ואתנה צאני צאן מרעיתי
אדם אתם ובגיניכון אתברי עלמא הה"ד קודש ישראל לה' ראשית
תבואתה דאינון עאלו במחשבה עד לא אתברי עלמא וכלהו על
ספרך כלם יכתבו ימים יוצרו לכלהו יומין עלאין במנין משבו
וקחו לכם משבו יומין עלאין לאנהרא ליומין תתאין שס"ה ורביע
ז"ח ד"ס ע"א יום ומקצת יומא ככוליה יומא לחושבן משבו ומאן דמשיך מתמן
משיך נהירו לסיהרא לקדשא לה ולא אחד בהם דא דוד משיחא
דלא הוה ליה יומין לאתנהרא ואיהו משיך ליה שבעין שנין
תהלים ל"ט כד"א הנה טפחות נתת ימי מאי טפחות ט' פחות טב הכא
דפחית לון מיומי אדם למיהב ליה לדוד דהוה טוב רואי טוב
דיליה מאדם קדמאה דעבד עמיה צדקה בגין דיהא מוכן דוד
לעשות צדקה לישראל כגוונא דקביל דוד עני ואביון הכי יהיב
שמואל ב' ח' למסכני וכלא במשפט כד"א ויהי דוד עושה משפט וצדקה לכל
עמו ואתערו שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם קדמאה
בגין דיעקב יושב אהלים ואוליף תמן בבית שם ועבר ואברהם
ויצחק למפלח לקב"ה בגין דאיהו בכור דכתיב בני בכורי ישראל
ועבודה בבכורות ודאי הוה ' ספרא דאדם קדמאה הוה ליה
ליעקב וספרא דחנוך וספרא דס' דיצירה דאברהם אבינו והא
אתערו מסכת ע"ז דאברהם אבינו ע"ה ת' פרקים ומכל אינון
ספרים אוליף ליעקב אבינו ע"ה איש תם יושב אהלים חכמתא

סגייא והוה שופריה ושרטוטין דיליה כגוונא דשרטוטין דאדם
קדמאה והא כגוונא דאדם קדמאה דאיהו קדם ליצירה יציר כפיו
של הקב״ה אוף הכי יעקב ראשון ראשון לשלימו קדש ישרא׳ לה׳
ראשית וגו׳ דהוה ערסיה שלים מה דלית הכי באברהם דנפיק
מניה ישמעאל ובני קטורה ואינון סיגי הכסף ואדם דנפק מניה
קין ונח דנפק מניה חם ויצחק דנפק מניה עשו סיגי דהבא אבל
יעקב ערסיה שלימא איהי וע״ד ביה בחר ה׳ מכל העמים °כי תהלים
יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו וכתיב °כי חלק ה׳ עמו יעקב קל״ד
חבל נחלתו ע״כ סתרי תורה : דברים ל״ד

שייך לדף נ״כ ע״א שורה י״כ

סימן ח׳ דקפ״ג ע״א שו׳ ט״ז ברזא **דשמור דבור לילה** ׳ דהא היא תורת
ה׳ תורה שבע״פ משה קבל תורה מסיני
ומסרה ליהושע וגו׳ והא אתערו על תורה שבע״פ דאילו תורה
שבכתב הא כתיב ויצו משה את הלוים נשאי ארון ברית ה׳
לאמר לקח את ספר התורה הזה ודא לליואי אתחזי להאי ׳
להאי דאחיד בשמשא ומלכא דאתייא מניה משה נהיר לון לישרא׳
ארבעין שנין שמשא ביומא ותורת ה׳ דא מעלי דשבתא ברזא
חדא וכו׳ :

שייך לדף נ״ג ע״א שורה י״ג

סימן ט׳ דקפ״ו ע״א זה נמלא כספר יבן ׳ גרסינן בזוהר **מאן דאחיד באורייתא**
סמכא ליה ומחזקה ליה על ירכוי דלא יסטי לימינא
ולשמאלא זכאין אינון ישראל דקב״ה יהב לון אורייתא לגלאה
לון רזין עלאין עלייהו כתיב °ואתם הדבקים ביי׳ אלהיכם וגו׳ דברי׳ ד׳
ות״ח כד יהיב קב״ה אורייתא לישראל רשים לה ברזא דשמא
קדישא אמר אנכי יי׳ אלהיך ברזא דחסד אברהם אחיד בה
ולקבליה מ״ע ורזא דא תפקידתא קמייתא דפקיד קב״ה לאברה׳
מצות עשה הוה דכתיב °לך לך מארצך ובגין כך חושבן מצות
עשה רמ״ח בחושבן אברהם ׳ °לא יהיה לך אלהים אחרים וגו׳ בר״א׳ ד׳ שמות י״כ

ברזא

ברזא דגבורה דאחיד בה יצחק דכל אינון אלהים אחרים ואינון
סרכין ממנן מסטריה ינקין וכן עשו וכל אינון ממנן דיליה דהא
יצחק במצות לא תעשה אחיד ותפקידתא קמייתא דיליה מצות
לא תעשה הורה דכתיב אל תרד מצרימה ומצות לא תעשה
מסטרא דדינא קא אתי דהא מענשין ליה לבר נש כד עבר
עלה ובגין כך חושבן מצות לא תעשה ברזא דדרגא דיליה ברזא
דשס״ה לקבל יומין דשמשא דנהיר מסטרא דגבורה ה״ה דכתיב
כצאת השמש בגבורתו · לא תשא ברזא דגבור״ה דתפארת
דאקרי אמת ואקרי בה יעקב שלימא וניק תרין חילקין מצות
עשה ומצות לא תעשה הדא הוא דכתיב ויעקב איש תם יושב
אהלים ועל לכל סטרין לרחמי ולדינא למצות לא תעשה ולמצות
עשה אקרי שלים בגין דשבועה משלמא אתייא ועל דא ברזא
דעשה ולא תעשה וכמה דאיהי לא תעשה כד איהי לשקרא
הכי איהי מצות עשה כד איהי באמת דכתיב ונשבעת חי יי׳ ירמי׳ ד׳
באמת במשפט ובצדקה וכתיב ובשמו תשבע ׳ זכור את יום
השבת לקדשו ברזא דברית דהוא יסוד דאחיד ביה יוסף ועל
דא אקרי שבת דהא יוסף כל אקרי ׳ שבת נמי כל דכל ענוגא
ותפנוקא נפיק מניה לקיימא עלמין כלהון ועל דא שבתא כליל
דעשה ולא תעשה בגין דיוסף נמי בוכרא דנטיל תרין חולקין :
תא חזי בדברות משנה תורה כתיב וזכרת כי עבד היית במצרים דברים
ויפדך יי׳ אלהיך משם הכא אוליף לון אורייתא רזא עלאה ט״ז
דהא ההוא צדיקא דאזדבן חיים לעבדא במצרים ודחילו ליה
לקבליה איהו זכור את יום השבת ובג״כ אמר לון קב״ה לישראל
בבעו מנכון הוו דכירין ההוא צדיקא דאזדבן על ידייכו והורה
לעבדא במצרים ובההוא חובה אתגזר עלייכו לאשתעבדא בכו
במצרים ולכפרא ההוא חובה דזבינתון ליה נטרו יומא דשבתא
ויישתביק לכון דהא יומא דשבת לקבליה איהו כדאוקימנא
ברזא דמהימנותא ׳. יומא קדמאה לקבליה דאברהם ההוא דכתיב
חסד

חסד אל כל היום · יומא תניינא לקבליה דיצחק ובג"כ יתיב
קב"ה למידן עלמא · יומא תליתאה לקבליה דיעקב דאיהו קו
אמצעי ובג"כ כתיב ביה בעובדא דבראשית יקוו המים · יומא
רביעאה לקבליה דדוד דכתיב ביה יהי מארת מארת חסר דהא
כנסת ישראל לית לה נהורא מדילה אלא מה דאתייהיב לה
על ידא דצדיק הכי נמי דוד כתיב ביה עני ואביון ולית
ליה חיים אלא מה דאתייהיב ליה מיומי דאדם קדמאה שבעין
שנין · יומא חמישאה לקבליה דמשה · יומא שתיתאה לקבליה
דאהרן ואינון ששת ימי בראשית דלעילא אינון דרמיזין בקרא
לך יי' הגדול"ה והגבור"ה והתפאר"ת והנצ"ח וההו"ד כי כ"ל
ואינון חולקיהון דצדיקייא ברזא דא הגדול"ה ברזא דאברהם
הגבור"ה ברזא דיצחק והתפאר"ת ברזא דיעקב · הנצ"ח חולקא
דמשה ההו"ד חולקא דאהרן כי כ"ל לקבליה חולקא דיוסף
הממלכ"ה חולקיה דדוד ויוסף שבת אקרי לתתא לקבל צדיק
דברי' ה' חי עלמין דאקרי שבת לעילא ובג"כ כתיב °על כן צוך יי' אלהיך
ת"ח כד בעו ישראל למכבש לארעא דכנען אקיפו לה שיתא יומין
חרא בכל יומא לקבל אינון זכאי קשוט דעליהון מתקיים עלמא
וביומא שביעאה ז' זמנין לקבל יומא דשבתא דאיהו לקבל צדיק
דאיהו זן להו ומקיים להו דכתיב חצבה עמודיה שבעה וכתיב
וצדיק יסוד עולם איהו יסודא ועקרא דכל אינון זכאין ואי לאו
סס ע' זכותהון דצדיקייא לא הוו יכלין למכבשה הה"ד °לא בצדקתך
וביושר לבבך וגו' ולמען הקים את הדבר אשר נשבע לאבותיך
כבד את אביך ברזא דנצח דאחיד בה משה וניק לה דהא
משה הוה מוקיר לקב"ה באורייתא תא חזי אי לאו אורייתא
דאתייהיבת על ידוי דמשה נביאה רבה לא הוו ידעין בני נשא
לקב"ה ולא הוו מוקרין ליה דהא על ידא דאורייתא אוליף ב"נ
פולחנא דמאריה ואוקיר ליה לקב"ה ובג"כ כבד את אביך
לקבליה דמשה איהו · ד"א כבד את אביך דא תורה שבכתב

ואת אמך דא תורה שבע״פ דכמה דאבא יהיב שפע לאימא הכי נמי תורה שבכתב יהיב שפע לתורה שבע״פ · לא תרצח לקבל דרגא דהו״ד דאחיד ברה אהרן ובגין כך לא תרצח בגין דכד קטלין ליה לב״נ ההוא זיווא והו״ד עלאה דעליה נטלין מניה הה״ד והודי נהפך עלי וגו׳ ובג״כ אזהר לון קב״ה לבני נשא דההוא שופר׳ עלאה דיהיב עליהון דלא יטלון ליה מנהון ואיהו נמי רזא דשלמא ובג״כ קאים אהרן לכפרא ולנכסא נכסת קוד״שין וע״ל פומיה כפר לעמך ישראל · לא תנאף ברזא דצדיק דאחיד בה מאן דאחיד בה ואיהו רזא דחכמתא דהא כנסת ישראל לא אתחברת לא בההוא דחזי לה ביסורא דעלמא וצדיק יסוד עולם:

דבר אחר הכי אוליפנא ברזא דמהימנותא כב״ד לקבל כ״י לא תרצח לקבל דרגא דנצ״ח לא תנאף לקבל דרגא דהו״ד ד״א כב״ד לקבל יהי מאורות דעובדא דבראשית לא תרצח לקבל ישרצו המים שרץ נפש חיה בג״כ נפש חיה לא תקטול לא תנאף לקבל תוצא הארץ נפש חיה למינה בגין כך לא תנאף באתתא דלאו מינך דלאו איהי בת זוגך · דבר אחר הוא סיומא דעשר אמירן דאורייתא לקבל עתיקא דעתיקין ראשיתא דכלא לאחרא סופא ברישא למהוי כלא חד והא דלא שארי בהו בקדמיתא לאולפא רזא עלאה עד אן אתר אתייהיבת לידה רשותא למשה ומאן אתר קביל אורייתא מזעיר אנפין אמר ז׳ אמירן לקבל ז׳ דרגין עלאין דרמיזין בקרא לך יי׳ הגדולה וגו׳ ועד ההוא אתר אסתכל משה דכתיב פנים בפנים דבר יי׳ עם משה פנים דא ברא קדישא בפנים דא ברתא פנים דא ברית בפנים דא ארון וכיון דאתחברו דבר יי׳ ומאן אינון שבעה אמירן ואינון ג׳ דרגין עלאין דעתיקא קדישא אתאמרו לקבלהון תלת אמירן בתראין וסליקו מתתא ולעילא לא תגנוב לקבל אימא עלאה בינה דינקא מחכמה ומאן דאית ביה בינה אקרי מבין דבר מתוך דבר כמאן דגניב ונסיב מה דאית בלבא דחכם

דאוליף

דאוליף ליה חכמתא ואורייתא דאע״ג דאשתרי לגביה בינה לינקא מחכמה גניבה אית מסט״א דאסיר ואמר לא תגנוב סתם לא תענה ברעך לקבל דרגא עלאה דחכמתא דהא ב״נ לא יכיל לאתבא פתגם ארא בגין דרגא דרוחא עלאה דחכמתא דאית ביה הה״ד החכם יענה דעת רוח ואע״ג דהאי ענייה דאיהו עני אית כהו קיומא דעלמא וסיועא לעלמא למנדע למריה ואיהו ברזא דמהימנותא אית ענייה מסטרא אחרא דאסיר הה״ד לא תענה וגו׳ לא תחמוד לקבל דרגא סתימאה עלאה דכל מחשבן ביה תליין ולית בעלמא דינדע ההוא דרגא בגין דאיהו סתימא דסתימין וכד סליק במחשבה עלאה טמירא ברא עלמא עלאה ועלמא תתאה ברגעא חדא הה״ד יעמדו יחדו וההוא מחשבה סתימא וב״נ אית ליה מחשבה סתימא דלית דידע בה אלא קב״ה בלחודוי ויהבה ביה בב״נ למחשב מילין דאורייתא מלין דמצוה בגין דההוא מחשבה עלאה נגדא מבועין דילה לאתרא דחכמתא ולא אתפרש כלל ומהאי חכמתא עלאה נפקא תורה ונגיד שקיותא עד ההוא אתרא דחכמה תתאה דאקרי׳ מצוה וע״ד מאן דחשיב למעבד מצוה כאלו עשאה בגין דגרים למיתי ספוקא דברכאן מההיא מחשבה עלאה עד אתר דאקרי׳ מצוה וכאילו עשאה כד״א ועשיתם אותם ומחשבה דא רישא דכלא ואף על גב דבסטרא דמחשבה עלאה אתייהיב ליה רשותא למילין דמצוה מילין דלאו מצוה אסירין הדא הוא דכתי׳ לא תחמוד ׳ ותא חזי מאי טעמא כולהו אמירן לקבל כך כתרא וכתרא מצות עשה באתרא דחזי ליה ומל״ת באתרא דחזי ליה ואינון תלתא בתראי אינון לא תעשה מכללא דעשה כדאוקימנא בכלהו אף על גב דהאי שרי האי אסיר בגין דאינון לקבל עתיקא דעתיקין דחסד ורחמים גדולים תליין ביה ולא

אתחזי

אתחזי אלא למצות ע״ש ז׳ כגין כך דייק מנייהו דלא יתפני בר נש לסטרא אח״א ורש״ם להו במצות ואזהר לא תעשה לון לבני נשא כלאו על האי אמירא בתראה דאיהי כללא דאורייתא ומאן דעבר על האי כאילו אעבר על כל אורייתא כגין דאיהו לעילא ראשיתא דכלא כללא דכלא ואי בר נש עבר על האי ואסטי מחשבתיה מאורחין דאורייתא כדין אתדבק בסטרא אחרא דשקר וכדין אתי לידי לא תענה וגו׳ כדאשכחן גבי אחאב דחמיד כרמא דנבות וכדין אסהידו עליה שקרא ומהאי אתי בר נש למעבר על כלהו אמירן אבל כד איהו אזיל באורחי דאורייתא וחשיב באורייתא ובפקודוי כדין אתפשט ההיא מחשבה בכלהו דרגין מסטרא דאמת מסטרא דמהימנות׳ עלאה ותא חזי דהא נעיצין כולהו אמירן דלא לאסטאה מחשבתיה ורעותיה לסטר אחרא וכד בר נש מתדבק בהאי כדין כלהו עלמין מתמלאן ברכאן עלאין דנגדין מעתיקא סתימא דילה ע״כ :

תמלה כו״ח ד׳ ס״ח ע״א שורה ל״ו עס״ו הפרשה

נשלם בכי טוב ספר שמות חלק ראשון :

שבח לאל מרום מר[illegible]שון :

